

LIBER MEMORIALIS

RIJKSUNIVERSITEIT TE GENT

LIBER MEMORIALIS

1913-1960

UITGEGEVEN ONDER DE HOOFDREDACTIE VAN

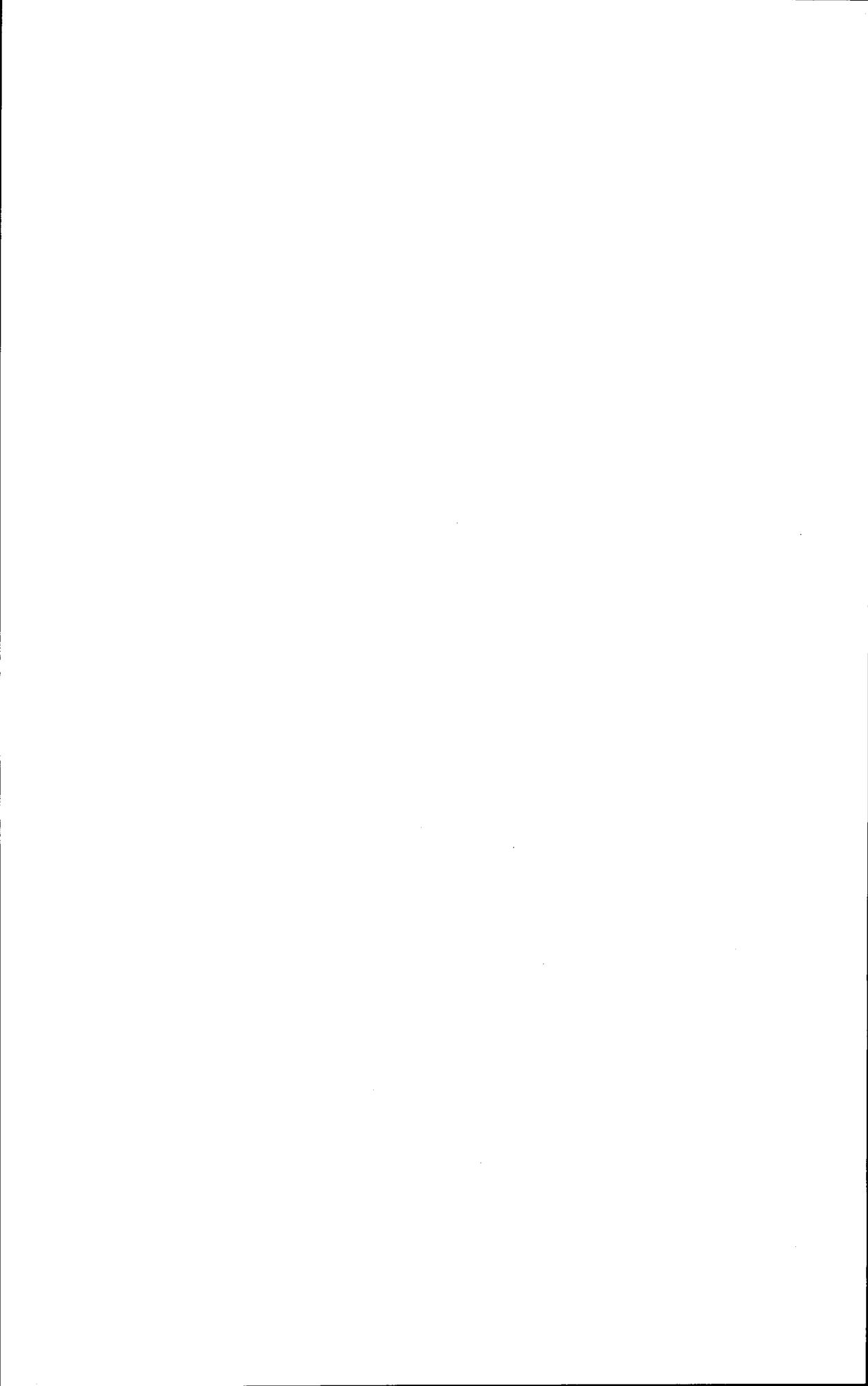
Prof. Dr. THEO LUYKX

DEEL I

FACULTEIT DER LETTEREN
EN WIJSBEGEERTE

GENT
UITGAVE VAN HET RECTORAAT
1960

WOORD VOORAF

Het is nu bijna een halve eeuw geleden dat het eerste LIBER MEMORIALIS van de Gentse Universiteit werd gepubliceerd (1). Het hoeft dan ook geen verwondering te baren dat sinds geruime tijd de noodzakelijkheid van een nieuwe uitgave zich deed gevoelen, en dit des te meer daar in vele opzichten de vernederlandsing van de Gentse Alma Mater grote veranderingen heeft teweeggebracht.

Op 23 april 1958 hebben wij ons plan tot het uitgeven van een nieuw Liber Memorialis aan de Academieraad voorgelegd. Het werd met algemene instemming begroet. De Beheerscommissie van het Patrimonium verklaarde zich onmiddellijk bereid de nodige financiële middelen op te brengen om de publikatie mogelijk te maken. Wij houden eraan de leden van de Beheerscommissie hiervoor onze welgemeende dank te zeggen.

De voorbereidende werkzaamheden hebben twee jaren in beslag genomen. Zij werden toevertrouwd aan een commissie van vijf leden, één per faculteit, voorgezeten door ondergetekende, nl. de professoren H. VAN WERVEKE (Letteren en Wijsbegeerte), W. DELVA (Rechten), J. J. BOUCKAERT (Geneeskunde), A. HACQUAERT (Wetenschappen) en G. RAES (Toegepaste Wetenschappen). Voor de grote toewijding, waarvan zij allen blijk hebben gegeven bij het vervullen van hun zware en vaak kiese taak hebben zij recht op onze diepe erkentelijkheid.

Met de hoofdredactie en de materiële verzorging van het opzet werd Professor Dr. TH. LUYKX belast. Het valt mij moeilijk de gepaste woorden te vinden om de grote verdiensten terzake van collega Luykx te belichten. Van bij de aanvang heeft hij zich met hart en ziel voor de verwezenlijking van het door de Academieraad gestelde doel ingezet. Met bewonderenswaardige volharding heeft hij de zeer moeilijke taak van coördinator en uitgever van het Liber Memorialis tot een goed einde gebracht. Ik reken het mij tot een aangename plicht hem in naam van de Universiteit de dank en de hulde te brengen waarop hij recht heeft.

Vanzelfsprekend kon het Liber Memorialis slechts door de samenwerking van het ganse professorale korps tot stand komen. Ongeveer alle collega's hebben in meerdere of mindere mate tot de verwezenlijking van een groots opzet bijgedragen. Ik houd er aan hun hiervoor van harte dank te zeggen.

Onderhavige publikatie is niet alleen een daad van piëteit tegenover de vele afgestorven leden van de Gentse universitaire familie, zij is ook een bewijs van

(1) Université de Gand. Liber Memorialis. Notices Biographiques, 2 delen, I. Vanderpoorten, Gent, 1913.

geloof en vertrouwen in de toekomst van de Gentse Alma Mater. De traditie is een van de voornaamste pijlers waarop het universitair gebouw rust. Ieder geslacht is een schakel in de lange keten die het verleden, over het heden, aan de toekomst bindt. Het is goed zich af en toe te bezinnen op de daden van de voorgangers om, gesterkt door hun voorbeeld, aan de uitbouw van de toekomst te denken.

Bij het samenstellen van dit werk werden volgende richtlijnen aanvaard :
De bio-bibliografie van de professoren, wier curriculum vitae bij het verschijnen van het eerste Liber Memorialis in 1912-1913 niet was afgesloten, wordt volledig hernomen.

Alle bijdragen van de overleden collega's tussen de jaren 1913-1960 werden in principe geschreven door hun opvolgers of door professoren die dezelfde specialiteit beoefenen. Deze artikels, geschreven in de geest van een In memoriam, beperken zich niet uitsluitend tot de mededeling van een aantal technische gegevens, maar spreken gewoonlijk ook een waarde-oordeel uit over de overleden collega. Zij worden door de auteur ondertekend.

De bio-bibliografie van de in functie zijnde professoren werd in principe door henzelf geschreven. Zij draagt dan ook een zuiver informatief karakter. Om deze reden worden bv. hun eervolle onderscheidingen niet vermeld, wat bij overleden professoren wel het geval is.

De volgorde van de artikels werd ons opgelegd door de datum van de eerste benoeming van de betrokkene als leerkracht aan de Universiteit. Deze datum staat in de titel onder de naam gedrukt. Voor de overleden professoren gaat de titel meteen gepaard met de vermelding der geboorte- en sterfdata.

In de bibliografieën werd volledigheid nagestreefd. Evenwel werden dag- en weekbladartikels, alsmede boekbesprekingen, niet vermeld.

Dit Liber Memorialis neemt alleen de bio-bibliografie op van professoren die aan de Universiteit een wettelijke aanstelling, d.i. een benoeming bij Koninklijk Besluit, ontvingen. De leerkrachten van de vervlaamste universiteit van tijdens wereldoorlog I komen dus uiteraard niet in aanmerking. De tijdens de tweede wereldoorlog benoemde leerkrachten, wier benoeming achteraf niet door een Koninklijk Besluit werd bekrachtigd — ook al kan hen persoonlijk geen verwijt treffen — moeten dus eveneens ontbreken. Voor de wettig benoemde professoren, die om een of andere reden hun onderwijs staakten of moesten staken, wordt de bio-bibliografie slechts afgehandeld tot op de datum dat aan hun leeropdracht aan de Gentse Universiteit een einde kwam. Over de motieven, die hieraan ten grondslag lagen, wordt niet verder uitgeweid.

Pinksteren, 1960

Prof. Dr. P. LAMBRECHTS,
Rector.

ALFABETISCHE LIJST VAN DE BIO-BIBLIOGRAFIEËN

Abel, Armand	546	Discailles, Ernest	20
Apers, René	347	Ellegiers, Daniël	550
Apostel, Leo	454	Faider, Paul	213
Baur, Frank	330	Foncke, Robert	219
Bergmans, Paul	157	Fransen, Jan Frans	230
Bidez, Joseph	118	Fredericq, Paul	29
Blancquaert, Edgard	289	Fris, Victor	198
Bley, Andreas	75	Ganshof, Frans-L.	245
Bolckmans, Alexander	449	Gerlo, Aloïs	486
Bouchery, Herman, F.	400	Graindor Paul	152
Colle, Gaston	190	Guiette, Robert	337
Coremans, Paul	512	Henry, Albert	426
Counson, Albert	146	Hentze, Carl	501
Couvreur, Walter	390	Hoffmann, Peter	26
Cumont, Franz	93	Hombert, Joseph	193
De Backer, Franz	285	Hublé, Jan	538
De Block, Alfred	541	Hulin de Loo, Georges	50
De Bruyne, Edgar	297	Janssens, Armand	473
De Ceuleneer, Adolf	23	Janssens, G.	552
De Coster, William	462	Keppens, Gustaaf	543
De Keyser, Paul	275	Kruythof, Jaap	467
De Laet, Sigfried, J.	438	Lambrechts, Pieter	394
De la Vallée Poussin, Louis	113	Lebeer, Louis	502
De Mayer, Marcel	457	Leemans, August	349
Dept, Gaston Gerard	326	Leurs, Stan	495
De Poerck, Guy	368	Lhonneux, Joseph	211
Derolez, René L. M.	447	Logeman, Henri	86
De Sagher, Henri	237	Lyna, Frederik	506
De Schryver, Antoine	531	Meir, George	383
De Smidt, Firmin	509	Michel, Louis	387
De Stoop, Emile	156	Minis, Nicolas	476
De Vleeschauwer, Herman	305	Mourin, Louis	451
De Vreese, Willem	137	Olbrechts, Frans-M.S.	355
De Waele, Ferdinand Jozef	525	Pée, Willem	378
Dhondt, Jan	406	Pennoit-De Cooman, Elisabeth	536
D'Hulst, Roger-A.	523	Persijn, Jules	182
Dumont, Maurice E.	410	Pirenne, Henri	38
Duverger, Jozef	372	Pirenne, Henri-Edouard	194

Piron, Maurice	428
Plancke, Robert	435
Polderman, Fabrice	202
Preud'homme, Léon	117
Roegiers, Alphonse	196
Roels, Wilfried	478
Roersch, Alphonse	131
Roggen, Domien	310
Scharpé, Adriaan	392
Schrickx, Willem	465
Severin, Fernand	143
Speleers, Louis	492
Strubbe, Egied I.	351
Thijs, Walter	470
Thomas, Paul	9
Ulrix, Eugene	316
Uyttersprot, Herman	444
Van Biervliet, J. J.	56
Van Caenegem, Raoul C.	480
Van Cauwelaert, A. R.	483
Vanden Berghe, Louis	519

Vandenhoute, Jan	516
Van der Haeghen, Victor	68
Van der Mueren, Floris	254
Vande Veegaete, Gaston	421
Vande Velde, Henry	498
Van de Vyver, André	433
Van de Weerd, Hubert	257
Van de Woestijne, Karel	205
Van de Woestijne, Paul	340
Van Elslander, Ant.	459
Van Houtte, Hubert	139
Van Langenhove, Georges	323
Van Pottelbergh, Robert	320
Van Puyvelde, Leo	174
Van Werveke, Hans	280
Verbist, Richard	424
Vercoullie, Jozef-Frederik	78
Vereecken, Cecilia	534
Verheyen, J. Emiel	344
Verlinden, Charles	414
Vermeylen, August	236

PAUL THOMAS (1852-1937)

1878

Paul-Louis-Désiré Thomas werd op 11 januari 1852 te Bergen geboren en overleed te Etterbeek op 15 maart 1937.

Hij was de zoon van Charles Thomas, hoofdconducteur van Bruggen en Wegen, en van Caroline Dubois: zo werd en bleef hij ook in Gent, levenslang „Wallon de cœur et d'esprit”, gehecht aan het donkere en nijvere land, aan zijn geboortestad, aan de mensen en dingen waar hij jong en onverdeeld gelukkig was geweest.

Na zijn middelbare studiën aan het koninklijk atheneum van Bergen, dat hij als *primus perpetuus* in 1868 verliet, behaalde hij op 11 augustus 1870 het doctoraat in de wijsbegeerte en de letteren aan de Vrije Universiteit van Brussel, waar hij vooral door Altmeyer en Max Veydt was gevormd geworden. Naar de traditie en op wens van zijn vader die voor hem van een advocaten carrière droomde, zette hij zijn studiën voort aan de faculteit der rechten en promoveerde er op 12 augustus 1873.

Wel liet hij zich in hetzelfde jaar inschrijven aan de balie, maar zijn aanleg en zijn eigen voorkeur dreven hem naar het klassiek onderwijs en dit reeds sedert hij als knaap van de vijfde Latijnse Pierron's *Histoire de la littérature romaine* had verslonden, en meer nog misschien sinds zijn onvoor-

zichtige vader hem met de Homerosvertaling van Giguet had beloond... Trouwens, ook tijdens zijn rechtsstudiën bleef de klassieke philologie hem boeien: in 1871 verscheen in de *Revue de l'Instruction publique* zijn eerste artikel *Dans quel but Apulée a écrit les Métamorphoses*, in 1872 een *Etude sur Rhinthon*. Beide studies zijn in de bibliographie, door Paul Thomas zelf opgesteld voor het *Liber Memorialis* van de Gentse Universiteit in 1913, onvermeld gebleven, al zou hij met Apuleius het toppunt van zijn wetenschappelijk kunnen bereiken en met hem ook, in een artikel van 1928, *Quelques notes sur les „Métamorphoses” d'Apulée*, praktisch zijn philologische bedrijvigheid afsluiten; Rhinthon stond in verband met een dissertatie *De la parodie dramatique chez les Grecs*, waarmee hij, op 6 mei 1873, nog vóór zijn rechtsdoctoraat, het aggregaat behaalde: in

dit werk, zijn eerste in boekvorm uitgegeven, volgde hij de ontwikkelingsgang van een bepaald aspect der Griekse literatuur vanaf Epicharmos tot Lukianos, zowel met een analyse van de nog bestaande werken als met een hersamenstelling van wat slechts fragmentair en testimoniaal is overgeleverd.

Altmeyer stuurde hem voor het zomersemester van 1874 naar W. Studemund in Straatsburg. Hier werd hij definitief voor het Latijnse domein der klassieke philologie gewonnen en kreeg er, doorheen zijn bewondering voor de Duitse gedachtelijke ordening en wetenschappelijke organisatie, duurzaam inzicht zowel in de philologische arbeid als in de fundamentele eisen van het hoger onderwijs. Al zou door historische omstandigheden en eigen rijping zijn liefde voor Duitsland en, dienvolgens, voor de Duitse philologie bekoelen, toch heeft dit contact van 1874 zijn universitaire werkzaamheid onmiskenbaar gemerkend.

In 1875 werd hij aan de Universiteit van Brussel suppleant van prof. L. Vanderkindere voor de cursus van Latijn; op 6 oktober 1876 kreeg hij, als docent, en op 16 juni 1877, als buitengewoon hoogleraar, de leergang van Latijnse letterkunde toegewezen. Zijn studies uit die tijd zijn, enerzijds, door zijn onderwijs geïnspireerd (Juvenalis, Plautus en vooral Terentius), anderzijds door zijn grondige en oorspronkelijke recensies voor de *Revue de l'Instruction publique*: voor hem, zo typeerde Paul Faider in 1939 Paul Thomas' werkwijze, „un simple compte-rendu se trouve être parfois le point de départ d'une série de publications originales”. Aldus bezorgde hij in 1877, naar aanleiding van eigen studie en na een beoordeling van Jordan's Sallustius-uitgave, een schooleditie van *Jugurtha*, die in Duitsland uitstekend werd beoordeeld en in Frankrijk, tot Thomas' duurzame verontwaardiging, even lovend door tweedehandswerkers werd geplunderd.

Hoezeer een belangrijk gedeelte van zijn wetenschappelijke productie gegroeid is uit de noden van zijn onderricht, blijkt mede uit de voorliefde en de zorgvuldigheid waarmee hij voor het middelbaar onderwijs bepaalde klassieke auteurs „bewerkte”: na de *Jugurtha* van 1877, bezorgde hij Cicero's *Pro Archia* in 1882, Sallustius' *Catilina* in 1884, een derde uitgave van Wagener's *Pro Milone* in 1898, een klassieke bloemlezing in 1899, een anthologie van middeleeuws en modern Latijn in 1902, zelfs, in 1888, samen met Charles Michel, twee duimdikke delen van een *Chrestomathie française à l'usage des athénées et des collèges* die, in tegenstelling met zijn overige uitgaven, het verhoopte succes niet vinden kon; een Griekse spraakkunst, geschreven in samenwerking met L. Roersch, werd sedert 1885 een lang onvervangen handboek voor de Belgische athenea.

Ondertussen, bij koninklijk besluit van 18 oktober 1878, was Paul Thomas, op aandringen van A. Wagener, tot buitengewoon hoogleraar benoemd aan de rijksuniversiteit te Gent, waarna, op 4 november 1881, zijn bevordering tot gewoon hoogleraar volgde. Zijn eerste leeropdracht gelastte hem met de cursus der politieke geschiedenis van de Oudheid en de geschiedenis der Griekse en Latijnse letterkenden; van 1884 tot 1886 gaf hij daarenboven, in de normaalsectie aan de faculteit Wijsbegeerte en Letteren gehecht, een leergang van oefe-

ningen over de Oude Geschiedenis; bij koninklijk besluit van 25 juni 1886 kreeg hij zijn cursus van politieke geschiedenis der Oudheid uitgewisseld tegen de Griekse leergang in de kandidatuur en het doctoraat; op 24 mei 1890 werd hij van de cursus van het Grieks en van de geschiedenis der Griekse literatuur ontlast om voortaan het Latijn te doceren in de kandidatuur; eindelijk, bij de hervorming van het doctoraat in 1890 en mede door zijn opvolging van Gantrelle, kreeg hij een volledige leerstoel Latijn toegewezen (Kon. Besl. van 16 oktober 1890): de cursus van Latijn in het doctoraat en van de Latijnse philologische oefeningen in de kandidatuur en in het doctoraat, van de encyclopedie der klassieke philologie en van de Griekse en Latijnse paleographic. Na een laatste wijziging van 20 oktober 1893, waarbij hij ontlast werd van de leergang der philologische oefeningen over de Latijnse taal in de kandidatuur, zou hij verder, tot aan zijn emeritaat in 1922, als eerste Latinist van het land zijn nauwgezette aandacht wijden aan de diverse takken van een nu welgeordende leerstoel. Hij deed het met een haast pijnlijke trouw: „la préparation de ses cours, dont j'ai sous les yeux les cahiers, schreef zijn opvolger Paul Faider in een *in memoriam* voor de Belgische Academie, lui imposait un travail considérable, car Thomas, autant par conscience professionnelle que par défiance à l'égard des improvisations, rédigeait entièrement toutes ses leçons”; hij deed aldus tot 1922 toe.

Een man van grote, wetenschappelijk schokkende werken is hij nooit geworden en voor wie zijn bibliographie overschouwt kan het lijken of zijn aandacht over het geheel der Latijnse literatuur ligt verbrokkeld. Dit zou ook zo zijn, indien aan deze verspreide werkstukken niet een decenniën lange docerende bedrijvigheid ten grondslag lag. Paul Faider, nog eens, noteerde hierover terecht: „Le moteur principal de Thomas a été son enseignement et non la rédaction d'un grand ouvrage. Son enseignement était alimenté par ses lectures et ses lectures alimentaient aussi ses publications. La part faite à la recherche proprement dite est assez restreinte. Professeur et lettré, et par surcroît peu voyageur, Thomas avait plutôt le goût de l'interprétation et de la critique que celui de la découverte”. Het was, samengevat, een goede vruchtbare tijd voor professor Thomas: in de tachtiger-jaren kreeg hij te Gent als collega's, en vaak als vertrouwde vrienden, een Paul Fredericq (1883), een Charles Michel (1885), een Henri Pirenne (1886), een Georges Hulin (1889), een Léon Parmentier (1890), en even later een Franz Cumont (1892), een Louis de la Vallée Poussin (1892), een Joseph Bidez (1895), een Alphonse Roersch (1895); naderhand begon de hervorming van het doctoraat haar eerste vruchten te dragen, niet in het minst door de verjongde wetenschappelijke belangstelling en de hoge persoonlijke begaafdheid waarmee de titularissen van de faculteit Wijsbegeerte en Letteren van Gent haar in de praktijk konden omzetten. In dezelfde jaren bereikte Thomas, als mens, tevens zijn eerste rijp geluk: in 1885 huwde hij Julie Séaut, die hem vier dochters en twee zonen schonk; twintig jaar later reeds, in 1905, zou zij hem ontvallen.

Op wetenschappelijk gebied uitte zich zijn belangstelling, voor de periode tot aan zijn rectoraat, in kortere studies, zowel over pre-klassieke auteurs (Plautus en vooral Terentius) als over de groten én kleineren der gouden en zilveren eeuw

(vooral Cicero, Sallustius, Seneca, Petronius; ook Catullus, Vergilius en de *Appendix Vergiliana*, Manilius in hoge en voortreffelijke mate, Lucanus, Stadius, Juvenalis) en, bijzonderlijk, Apuleius (maar tevens nog de jurist Paulus, Aulus Gellius, Firmicus Maternus en anderen meer); het Griekse litterair domein eveneens bleef hem boeien in zo uiteenlopende figuren als Aristophanes, Stobaeus, Pindaros, Democritos, keizer Julianus.

Naast zijn schooluitgaven, publiceerde hij in 1887 de *Hecyra* van Terentius, waarmee een hoger wetenschappelijk peil bedoeld en bereikt werd. Louis Delbœuf had hem uit Luik, ter gelegenheid van zijn *Catilina* (1884) geschreven: „Vous avez l'esprit original, mais vous restez timide. Ne craignez pas d'être tout à fait vous!” Welnu, zijn *Hecyra* was een eerste zelf-affirmatie, hoofdzakelijk in de mate waarin hij, tegen de Duitse richting in, tegenover de tekst conservatief wenste te blijven, volgens een methodisch beginsel dat Paul Faider aldus formuleerde: „faire dépendre, en partie tout au moins, la critique conjecturale (*ars emendandi*) de l'interprétation juste et approfondie du texte (*ars interpretandi*)”. Op dezelfde, hier misschien iets bescheidener, wijze verscheen in 1896 bij Hachette een Seneca-bloemlezing, die in 1928 haar twaalfde uitgave beleefde. Maar in 1894 had hij voor een onooglijke vulgarisatie-reeks een *Littérature latine jusqu'aux Antonins* geschreven die, omwille juist van haar oorspronkelijke voortreffelijkheid, allicht terecht weerom de oude Delbœuf liet losbarsten: „Vous publiez dans une collection de pacotille, sale papier, vilaine impression, sans marge, des petits chefs-d'œuvre de chapitres”... En Gaston Boissier zelf schreef hem, plechtig: „C'est au nom des lettres latines que je vous remercie de la sympathie que vous éprouvez pour elles”, en toen reeds een woord dat actueel bleef: „Nous sommes les derniers défenseurs de disciplines qui s'en vont. Nous devons avoir des sentiments fraternels les uns pour les autres, nous qui, de près ou de loin, combattons le même combat”.

Zuivere wetenschap bereikte Paul Thomas in zijn *Lucubrationes Manilianae* van 1888, waarmee de Gentse Universiteit haar *Recueil de travaux publiés par la Faculté de philosophie et lettres* inzette. Dit werk, dat Robinson Ellis beschouwde als „the truest foundation of modern criticism on Manilius, and without which we should still be floundering in darkness”, werd in 1892 aangevuld met een academie-uitgave *Notes et conjectures sur Manilius*: „ces deux travaux, solidaires, firent passer Paul Thomas dans la classe supérieure des savants belges”, aldus P. Faider.

Thomas had zich, reeds in de tijd van zijn Brussels professoraat, niet alleen voor Manilius geïnteresseerd, maar voor het geheel der Brusselse handschriften: van in 1876 had hij, ondertekenend als „Un apprenti philologue”, desbetreffend betreurd dat geen ernstige catalogus ter beschikking was; in 1896 nu, verscheen van zijn hand de *Catalogue des manuscrits de classiques latins de la Bibliothèque royale de Bruxelles*, volgens H. Omont „le modèle du genre”.

Het Duitse voorbeeld, dat hij metterdaad had beleefd, en de werkelijkheid zoals hij haar in Gent aantrof, brachten Paul Thomas tot een publieke bedrijvigheid, zelfs tot een combativiteit, die bij hem verwondering mag wekken. Het hoger

onderwijs in België had inderdaad dringend behoefte aan grondige hervorming: van 1880 tot 1890 heeft Thomas zich hiervoor herhaaldelijk, krachtig en verantwoord, ingezet, en zijn voorstellen betreffende de reorganisatie van de faculteit Wijsbegeerte en Letteren en de vorming en recruterings van de leraars M. O. werden in 1890 wettelijk gesanctioneerd. Wel getuigde hij zelf later over zijn rol in deze hervorming: „Je n'en fus qu'un humble ouvrier. Les idées que j'ai contribué à défendre étaient celles de toute une génération nouvelle; elles étaient déjà appliquées en partie dans les cours pratiques créés par l'initiative de professeurs dévoués. Il ne leur manquait que d'être formulées en termes précis; c'est à quoi je consacrai mes efforts, et ce fut mon seul mérite”; maar dit klinkt al te bescheiden: „Tout le monde — aldus prof. L. Preud'homme in 1904 — sait la part considérable que vous avez prise à la préparation de la loi de 1890; celle-ci n'est que le décalque, ou, mieux, la copie du projet que vous aviez conçu dès 1880, et que vous avez, pendant dix ans, défendu avec l'éloquence que donnent une conviction profonde et l'amour du bien général”.

Reeds, van 1891 tot 1894, lid van de *Conseil de perfectionnement de l'enseignement supérieur*, werd hij, op universitair-administratief plan, krachtens een koninklijk besluit van 4 september 1896, benoemd tot secretaris van de Academieraad voor het academisch jaar 1896-1897, en bij koninklijk besluit van 29 september 1903 tot rector van de universiteit voor de periode 1903-1906. Maar zijn rectoraat, het toppunt van zijn maatschappelijke activiteit, reeds intiem overschaduwde door de dood van zijn vrouw in 1905, werd officieel bezwaard door vrij ernstige incidenten in de studentenwereld, zodat zijn laatste rectorale rede niet, als de vorige, een vreedzaam litterair onderwerp aansneed, maar tot een heftige en opgemerkte aanklacht uitgroeide tegen de ministeriële benoemingspolitiek.

Onderwijs, van 1903 tot 1908, bracht Paul Thomas zijn Teubner-uitgave van Apuleius' filosofische werken tot stand: het was zijn merkwaardigste wetenschappelijke triomf. Tot het onderwerp gebracht door een handschrift van Brussel, benaderde hij het sedert 1898 velerzijds door beperkte studies waarin hij langzaam zijn methode op punt stelde: Apuleius moest, anders hierin dan Terentius, eclecticisch, persoonlijk, a. h. w. subjectief worden behandeld. Franz Cumont en Charles Michel schreven hem hun uitbundige lof; Léon Parmentier evenzo, met daarenboven een onverholven zweem van Belgische trots: „Tu es le premier Belge, je pense, qui inscrit son nom dans la Collection Teubner, et c'est une chance pour nous tous, car, j'en suis sûr, tu prouveras que pour l'acribie et pour la méthode critique, il en est au moins un parmi nous que l'on peut comparer aux meilleurs des Germains”; wellicht was hem het bezadigde woord van de grote Hermann Diels nog dierbaarder: „(...) Für mich, (...), ist die neue, schmucke Ausgabe eine wahre Freude”.

Had Paul Thomas in den beginne hoofdzakelijk meegewerkt aan de *Revue de l'Instruction publique*, waarvan hij overigens na de dood van Gantrelle in 1893 de leiding op zich had genomen, toch verlegde hij sedert 1894 zijn activiteit minstens evenzeer naar het *Bulletin de l'Académie royale*: hij was inderdaad, op 8 mei 1893, tot corresponderend lid van de Koninklijke Belgische Academie

verkozen, en vier jaar later, op 10 mei 1897, tot effectief lid. „Thomas, schreef Paul Faider in 1939, (...) conçu de ses devoirs académiques une idée très haute et très précise”. Trouwens, aan de Academie was zijn eerlijke werkzaamheid sinds lang niet meer onbekend: in 1886 was hem, evenals aan L. Roersch, de prijs De Keyn toegekend, die hem, in 1902, andermaal zou te beurt vallen; in 1892 had de Academie zijn *Notes et conjectures sur Manilius* gepubliceerd en later als academicus schreef hij voor het *Bulletin*, van 1894 tot 1928, ruim dertig oorspronkelijke studies, hoofdzakelijk van tekstkritische aard, en verder nog voor zijn klasse een dertigtal verslagen betreffende werken als antwoord op prijsvragen bij de Academie ingestuurd; in 1906 nam hij het bestuur waar van de klasse der letteren en der morele en politieke wetenschappen, en tot 1933 toe — hij was dan meer dan tachtig jaar — zou hij trouw, nauwgezet en werkzaam aan alle academie-activiteiten blijven deelnemen.

Na zijn rectoraat, vóór en na de eerste wereldoorlog tot ongeveer 1930, volgden zijn artikels, meestal kort, steeds bezonken en inhoudrijk, elkaar op: *Revue de l'Instruction publique*, *Bulletin de l'Académie royale*, de Franse *Revue de Philologie*, *de Littérature et d'Histoire anciennes*, de *Mnemosyne* van zijn Nederlandse vriend Hartman, later ook de nieuw-gestichte *Revue belge de philologie et d'histoire*, het *Bulletin Du Cange*, de *Mélanges* voor oude, gevierde vrienden als Gaston Boissier, Paul Fredericq, Louis Havet, Emile Chatelain, Henri Pirenne... Wel waren en bleven Terentius, Apuleius en Seneca, in groeiende mate Seneca vooral, zijn geliefdste en dagelijkse auteurs, maar toch betoonde hij sedert 1900 daarnaast nieuwsgierigheid en belangstelling voor alle laat-, christelijk- en zelfs middeleeuws Latijn: ten bewijze — naast zijn bloemlezing van middeleeuws Latijn (1902) die, in België voor het M. O. bedoeld en quasi miskend, in het buitenland aan het hoger onderwijs dienst bewees — zijn studies over Firmicus Maternus, Minucius Felix, Prudentius, Arnobius, zijn nota's voor het *Bulletin Du Cange*, zijn aandeel in het nationaal comité van de *Dictionnaire du Latin médiéval*.

De wereldoorlog brak momenteel zijn publieke werkzaamheid af en bracht hem ertoe zich aan de vertaling van klassieke auteurs te zetten: hieruit publiceerde *Le Flambeau* in 1923 zijn *Dîner chez Trimalchion* van Petronius. Persoonlijk gevoelde hij de bezetting niet evenzeer aan den lijve als Pirenne of Fredericq, maar op de dag zelf van de wapenstilstand bereikte hem de mare dat zijn oudste zoon op 4 oktober 1918 te Moorslede gevallen was.

Paul Thomas was toen welhaast zeventig jaar; hij was nog levenskrachtig doch zijn geestelijke weerstand was aangetast van binnen uit. Als laatste hoog-wetenschappelijke bijdrage bundelde hij voor Hartman's *Mnemosyne* het belangrijkste uit zijn tekstkritische arbeid: „ce furent les *Observationes ad scriptores Latinos*, — aldus Faider — parues en 1921, véritable testament philologique d'un homme dont l'attention s'était portée pendant un demi-siècle sur tous les auteurs de la latinité”.

Toegelaten tot het emeritaat in 1922, gaf hij nog één jaar lang een vrije cursus over de fijnzinnigheden in de Latijnse stilistiek en woordenschat; het was, naar het getuigenis van zijn opvolger Faider, haast een deontologisch betoog: de

philologie mocht niet een zelfgenoegzaam scholastisch gepeuter worden; wilde zij recht op bestaan behouden, dan moest zij als eerste opdracht, in waarheid en eenvoud, de auteurs zelf met aandacht voor de idee en eerbied voor de tekst lezen en doen lezen.

Onderwijs liet hij in Etterbeek het huis voor zijn levensavond bouwen: in 1923 vertrok hij uit Gent, waar hij sinds 1878 vijf-en-veertig jaar had gewoond, zonder enig heimwee. Misschien had hij zich nooit, zelfs niet in het verfranste Gent van zijn bewegingskring, kunnen inleven; in die jaren ook drong zich met steeds groeiende scherptheit het probleem van de vervlaamsing der Gentse universiteit op: Paul Thomas behoorde ongetwijfeld tot een generatie, en wellicht ook tot een volksgedeelte, die niet in staat waren voor deze noodzaak begrip op te brengen. Naast de officiële eerbewijzen die hem tijdens zijn loopbaan op vaste tijd waren toegekend (ridder in de Leopoldsorde sedert 1892, was hij bij zijn emeritaat groot-officier geworden), werd hij in 1928 tot briefwisselend lid van het *Institut de France (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres)* benoemd. Naar aanleiding hiervan werd hem op 4 november 1930 door Pirenne, Cumont, Bidez en Paul Faider een schitterend boekdeel *Mélanges* aangeboden, waaraan ongeveer tachtig geleerden uit België en buitenland hadden meegewerkt.

Aldus was, ook voor hem, het uur van de *Mélanges* geslagen: een uur van vreugde om het goedgevulde leven, van ontroerde dank aan de vele oude en jonge vrienden, een uur ook van verwittiging...

Paul Thomas stierf te Etterbeek op 85-jarige leeftijd.

G. SANDERS

PUBLIKATIES VAN PAUL THOMAS (*)

IN BOEKVORM

De la parodie dramatique chez les Grecs. Mons, 1873, 88 pp.

C. Sallusti Crispi De bello Jugurthino liber. Mons, 1877, XII-166 pp.; 2e éd., 1886, XVIII-172 pp.

Programme du cours d'histoire politique de l'antiquité fait à l'Université de Gand. Mons, 1879, 62 pp.

M. Tullii Ciceronis Pro A. Licinio Archia poeta oratio ad iudices. Mons, 1882, XII-36 pp.; 2e éd., 1895, XII-36 pp.

C. Sallusti Crispi De coniuratione Catilinae liber. Mons, 1884, XVI-117 pp.; 2e éd., 1890, XX-130 pp.

Éléments de grammaire grecque. Gand, 1885, XVIII-264 pp. (met L. ROERSCH); 2e éd., 1891, XVI-

(*) Bibliographie opgemaakt naar P. FAIDER, *Notice sur Paul Thomas.* Ann. Acad. roy. de Belg., 105, 1939, 219-238.

Niet vermeld zijn de 30 verslagen door Paul Thomas opgemaakt, ter beoordeling van studies ingestuurd als antwoord op prijsvragen door de Academie uitgeschreven.

Gebruikte afkortingen:

- BAB : Académie royale de Belgique, Bulletin de la Classe des Lettres, etc.
RBPhH : Revue belge de Philologie et d'Histoire.
RIB : Revue de l'Instruction publique en Belgique.
RPhLH : Revue de Philologie, de Littérature et d'Histoire anciennes.

- Cicéron, *De legibus*, III, 10, 24. RPhLH, 16, 1892, 101-102.
 Le réalisme dans Pétrone. RIB, 36, 1893, 225-240, 316-333.
 Ad Petronium. Mnemos., 21, 1893, 179.
 Remarques sur quelques passages de Térence et de Sénèque. BAB, 27, 1894, 147-164.
 Note sur Salluste, *Oratio Lepidi*, 1. RIB, 37, 1894, 44.
 Ronsard et Parthénios de Nicée. Rev. d'hist. litt. France (Paris), 1, 1894, 185.
 Notes critiques sur Manilius, Sénèque, Firmicus Maternus (le Chrétien), Paulin de Périgueux et Orientius. BAB, 29, 1895, 548-556.
 Corrections au texte des Lettres de Sénèque à Lucilius, 1e partie. BAB, 30, 1895, 157-171.
 Interprétation nouvelle d'un vers de Térence, *Eunuque*, 591. BAB, 30, 1895, 371-376.
 Ad Ciceronem, *Pro Archia*, 5, 9. Mnemos., 23, 1895, 389.
 Notice sur la vie et les travaux d'Auguste Wagener, membre de l'Académie. Ann. Acad. roy. Belg., 64, 1898, 153-195.
 Corrections au texte des Lettres de Sénèque à Lucilius, 2e partie. BAB, 35, 1898, 304-320.
 Note sur un passage de Lucain, I, 155. RIB, 41, 1898, 105.
 Remarques critiques sur les œuvres philosophiques d'Apulée, 2e série. BAB, 1899, 470-484.
 Note sur un passage, récemment découvert, de Juvénal. BAB, 1899, 576-581.
 Une correction au v. 13 du „Moretum”. RIB, 42, 1899, 168.
 A propos du v. 13 du „Moretum”. RIB, 42, 1899, 263.
 Sur le vers 5 de la première Bucolique de Virgile. Soc. Progr. Et. philol. et hist., 1898-1899, 71-76.
 Sénèque, *Ad Lucilium*, 47, 8. Soc. Progr. Et. philol. et hist., 1898-1899, 76.
 Sénèque et J.-J. Rousseau. BAB, 1900, 391-420.
 Remarques critiques sur les œuvres philosophiques d'Apulée, 3e et 4e séries. BAB, 1900, 143-165, 499-512.
 Sur les *Silvae* de Stace. Soc. Progr. Et. philol. et hist., 1900, 1-5.
 Sur le sens du titre *Silvae* donné par Stace à son ouvrage. Soc. Progr. Et. philol. et hist., 1900, 13-15.
 Quelques mots à propos des classiques chrétiens. RIB, 44, 1901, 321-325.
 Notes critiques sur les „Florida” d'Apulée. BAB, 1902, 288-298.
 Notes critiques sur les opuscules philosophiques d'Apulée. Mélanges Boissier. Paris, 1903, 435-438.
 Notes sur Lucain, Suétone et le Querolus. Mélanges Paul Fredericq. Bruxelles, 1904, 37-41.
 Notes sur Minucius Félix. RIB, 47, 1904, 365-368.
 Remarques critiques sur les œuvres philosophiques d'Apulée, 5e et 6e séries. BAB, 1905, 78-86, 153-177.
 Sur Minucius Félix. RIB, 48, 1905, 172-174.
 La critique philologique, son passé et son avenir. BAB, 1906, 263-286.
 Les yeux de Mme Bovary. RIB, 49, 1906, 24-25.
 (Notice sur) L. Roersch. Biogr. Nation., 19, 1907, 659-662.
 Académie royale de Belgique. Classe des Lettres. Paroles prononcées par M. le directeur Thomas lors de la notification à la Classe des Lettres (...) de la mort de Vanderkindere. BAB, 1906, 621-622.
 Etude sur la tradition manuscrite des œuvres philosophiques d'Apulée. BAB, 1907, 103-147.
 Sur une négation mal placée. Pline le Jeune, *Epist.* III, 5, 18. RIB, 50, 1907, 228.
 Sur une négation omise. RIB, 50, 1907, 376.
 Le Querolus et les justices de village. Mélanges Havet, Paris, 1909, 531-535.
 Note sur Lucain, IX, 382-388. RIB, 52, 1909, 228-230.
 Corrections au texte des *Versus* de XII ventis Tranquilli physici, des *Versus* de bibliotheca, etc. RIB, 52, 1909, 231-232.
 Sur quelques passages de Lucain. Mélanges Chatelain, Paris, 1910, 271-274.
 Notes sur Sénèque. BAB, 1910, 432-447.
 Deux épigrammes contre Néron. Suétone, *Vie de Néron*, c. 45. RIB, 53, 1910, 23-24.
 Notes sur Juvénal. RIB, 53, 1910, 25-27.
 Quelques réflexions sur le rôle des Facultés dans les Universités de l'Etat. RIB, 53, 1910, 73-88.
 Remarques critiques sur les métamorphoses d'Apulée. BAB, 1912, 365-373.
 Les Facultés de Philosophie et Lettres en Belgique. Alman. étud. libér. Univers. Gand, Bruxelles, 1913, 97-104.

- Prudence et Caton d'Utique.* RIB, 56, 1913, 19-20.
Note sur un passage d'Arnobe, II, 22. RIB, 56, 1913, 85-86.
Notes critiques sur Sénèque, Arnobe, etc. BAB, 1914, 23-30.
Notes critiques sur Ammien Marcellin. RIB, 57, 1914, 157-158.
Notes critiques sur Velleius Paterculus et sur Tacite. BAB, 1919, 305-320.
Notes critiques sur Varron, Pétrone, l'„Octavia”, etc. BAB, 5, 1919, 593-601.
Notes critiques et explicatives sur les „Satires” de Perse. BAB, 6, 1920, 45-66.
Deux fausses leçons dans la „Philippide” de Guillaume le Breton: Occia et Mursia. BAB, 6, 1920, 328-331.
Le texte du „Vado mori” d'après un manuscrit de Bruges. BAB, 6, 1920, 342-348.
Académie royale de Belgique. Classe des Lettres. Discours prononcé (...) aux funérailles de Paul Fredericq. BAB, 6, 1920, 115-118.
Remarque sur Eunape, Vies des Sophistes. BAB, 7, 1921, 529-536.
La veillée des morts dans l'antiquité. BAB, 8, 1922, 415-418.
L'Académie royale de Belgique depuis sa fondation (1722-1922). Histoire de la Classe des Lettres, Sciences philologiques. Bruxelles, 1922, 197-217.
Notes et conjectures sur les œuvres de l'empereur Julien. RBPhH, 1, 1922, 15-25.
Une petite addition au livre de M. Brunot: „La Pensée et le Langage”. RBPhH, 1, 1922, 723-724.
Sur les gloses latines inédites du Codex Vaticanus Reginae 203. Musée belge, 27, 1923, 310.
Histoire et Philologie. RBPhH, 2, 1923, 183-187.
Nécrologie: Emile Thomas. RBPhH, 2, 1923, 573.
Paul-Louis Courier et l'Histoire. BAB, 10, 1924, 236-244.
Les imitations de Salluste dans la „Chronique de Saint-Hubert”. RBPhH, 3, 1924, 589-592.
Notes sur la Liudprandi Legatio, M. G. H., t. III. Bulletin Du Cange, 1, 1924, 50.
Corrections au texte des poésies latines sur la mort de Charles le Bon. Bull. Du Cange, 1, 1924, 193-195.
Notules critiques: Varron, Pétrone, Firmicus, gloses latines du Vaticanus Reginae 203. BAB, 11, 1925, 377-382.
Notes sur Galbert de Bruges. Mélanges Henri Pirenne, Bruxelles, 1926, 515-517.
Notules critiques. Bull. Du Cange, 3, 1927, 157.
Noms typiques employés par métonymie dans la littérature latine. BAB, 13, 1927, 46-64.
Quelques notes sur les „Métamorphoses” d'Apulée. BAB, 14, 1928, 214-221.
Note sur le vers 79 de la première Bucolique de Virgile. RBPhH, 7, 1928, 138-140.

ERNEST DISCAILLES (1837-1914)

1880

Ernest, Charles, Joseph Discailles werd geboren te Doornik op 7 juli 1837 en overleed te Brussel op 18 augustus 1914.

Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het Atheneum van Doornik en studeerde sedert 1855 aan de Ecole Normale te Luik, waar hij op 8 juli 1858 het diploma behaalde van geaggregeerde van het Middelbaar Onderwijs van de hogere graad.

Van oktober 1858 tot mei 1860 was hij studiemeester aan het Atheneum te Bergen. In mei 1860 werd hij benoemd tot leraar in de geschiedenis en de aardrijkskunde aan het Atheneum te Brugge en werd met dezelfde opdracht in september 1867 overgeplaatst naar het Atheneum te Brussel; sedert 1874 werd hij tevens tot lesgever aan de lagere normaalscholen van de stad benoemd.

Na een carrière van meer dan twintig jaar in het middelbaar onderwijs werd hij op 25 februari 1880 — tijdens de regering Frère-Orban — benoemd tot buitengewoon hoogleraar aan de faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte te Gent en er belast met de facultatieve en nieuw-opgerichte cursus in de „Hedendaagse Geschiedenis” Bij K. B. van 18 augustus 1881 kreeg hij uitbreiding van leeropdracht met

de cursus in de Moderne Europese Literatuur (deel: romaanse letterkunde). Bij K. B. van 14 maart 1883 werd hij bevorderd tot gewoon hoogleraar en vervulde de functies van Secretaris en van Deken van de Faculteit. In oktober 1890 werd hij, ter opvolging van Prof. Fuerison, belast met de cursus in de Franse Literatuur. Zijn facultatieve leergang in de Hedendaagse Geschiedenis werd door de Wet van 1890 verplicht gemaakt voor alle kandidaatsstudenten in de Letteren en Wijsbegeerte. Tijdens het academiejaar 1900-1901 was hij secretaris van de Academieraad; van 1903 tot 1906 was hij lid van de Verbeteringsraad van het Hoger Onderwijs. In juli 1907 werd hij toegelaten tot het emeritaat. Buiten zijn leeropdrachten aan de Gentse universiteit gaf hij van 1880 tot 1892 nog lessen in de geschiedenis en de Franse literatuur voor de „Cours supérieurs pour

Dames" (Paleis van Academiën) te Brussel en te Gent aan het Instituut de Kerchove van 1880 tot 1907.

Ernest Discailles was een temperamentvol romanticus, wiens leven en werken sterk door de politieke twistvragen van zijn tijd beïnvloed werden. Als schrijver, conferencier en organisator is hij zeer bedrijvig geweest. Reeds te Brugge stichtte hij in 1863 de „Ligue de l'Enseignement" en in 1873 richtte hij te Brussel de „Fédération de l'Enseignement moyen officiel de Belgique" op, waarvan hij tussen 1881 en 1914 onafgebroken voorzitter was. Hij mengde zich in de plaatselijke politiek te Schaarbeek, waar hij van 1877-1881 liberaal gemeenteraadslid was. Aan talrijke politieke kranten van zijn tijd heeft hij actief medegewerkt: „La Vérité" van Doornik, „Journal de Bruges", „La Commune" van St. Joosten-Node en Schaarbeek e. a. Van deze politieke belangstelling leggen ook verschillende andere zijner geschriften, o. m. zijn brochure over Adelson Castiau, getuigenis af.

Ernest Discailles publiceerde verschillende lijvige historische geschriften, die hem wel een reeks onderscheidingen bezorgden, maar nu meestal verouderd aandoen. Voor zijn studie „Histoire des concours généraux en Belgique" bewam hij vanwege de Franse regering de titel van officier met palmen van de Franse Academie. In 1887 ontving hij de prijs De Keyn voor zijn werk over „Guillaume le Taciturne et Marnix de Ste Aldegonde". Zijn belangrijkste studie, die nog steeds geconsulteerd wordt en een waardevolle bijdrage tot de geschiedenis van de eerste decennien der Belgische Onafhankelijkheid kan genoemd worden, is zijn uitvoerig werk in vier delen over „Charles Rogier, d'après des documents inédits".

Op 7 mei 1894 werd Discailles benoemd tot corresponderend lid van de Académie royale de Belgique; in 1897 werd hij werkend lid en in 1907 fungeerde hij als voorzitter. Tientallen verslagen van zijn hand, verschenen in het „Bulletin de la Classe des lettres et des sciences morales et politiques", leggen van zijn drukke bedrijvigheid aldaar getuigenis af. Ter gelegenheid van zijn emeritaat te Gent in 1907 werd hem een warme hulde gebracht. De ingezamelde gelden (4000 F.) stelde hij beschikbaar voor de oprichting van een 5-jaarlijkse academieprijs, die beurtelings zou toegekend worden aan de auteur van het beste werk voor de Hedendaagse Geschiedenis of over de Franse literatuurgeschiedenis. De eerste bekroonde met deze prijs in 1912 was Patrice Polderman, de latere Gentse hoogleraar.

Ernest Discailles was ridder (7 maart 1881), officier (5 december 1896) en commandeur in de Leopoldsorde (1 januari 1912). Hij was tevens drager van het Burgerlijk Kruis van 1e klas (17 juni 1896).

THEO LUYKX.

PUBLIKATIES VAN ERNEST DISCAILLES

BOEKEN EN BROCHURES

- La Ligue de l'Enseignement.* Brugge, 1863.
Les frontières de la Belgique. Brugge, 1866.
Les Pays-Bas sous le règne de Marie-Thérèse. Brussel, 1872.
Adelson Castiau: sa carrière parlementaire, ses écrits. Péruwelz, 1878.
Histoire des Concours généraux de l'enseignement primaire, moyen et supérieur en Belgique de 1840 à 1881. 3 dln, Brussel, 1882-1883.
Le général Van der Mersch avant la Révolution brabançonne. Gent, 1883.
Guillaume le Taciturne et Marnix de Sainte-Aldegonde. Brussel, 1884.
Histoire de Charles Rogier (1800-1885) d'après des documents inédits. 4 dln, Brussel, 1892-1895.
Un précurseur: Adelson Castiau. Gent, 1893.
La légende des bons souverains: les archiducs Albert et Isabelle. Brussel, 1909.
Le règlement de la Biographie Nationale. Brussel, 1912.
Un diplomate belge à Paris de 1830 à 1864, 2 dln. Brussel, 1908-1909.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Le Gouvernement provisoire; nos bourgmestres: Louis Crombez.* Illustration nationale de 1880, Brussel, 1880.
Un chanoine démocrate (hommes et choses de la Révolution brabançonne.) Revue de Belgique, 1887.
Voltaire à la Cour de Frédéric II. (Extrait d'un travail inédit sur Voltaire). Almanach de l'Université de Gand, 1886.
Un entretien du prince de Metternich et de Joseph Lebeau en 1839. Bulletin de l'Académie. Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques, 1894, p. 392.
Le socialiste Victor Considérant en Belgique. Ibidem, 1895, p. 705.
Un négociant anversois à la fin du XVIIIe siècle. Ibidem.
Le prix Nobel. Ibidem, 1902, p. 115.
Un négociant anversois à la fin du XVIIIe siècle (suite). Ibidem, 1902, p. 498.
Une page d'histoire contemporaine (janvier 1852). Ibidem, 1903, p. 383.
Le prince de Ligne, ambassadeur en Italie en 1849. Ibidem, 1905, p. 143.
La question de la successibilité au trône de Belgique en 1834. Ibidem, 1906, p. 19.
A propos de quelques lettres écrites à Charles Rogier par le baron de Lambertmont en juin 1867. Ibidem, 1907, p. 11.
Trois dates de l'histoire du grand-duché de Luxembourg: 1839, 1851, 1867. Ibidem, 1907, p. 298.
Notice sur la vie et les travaux de M. Paul Henrard. Annuaire de l'Académie, 1900.
Metternich et les Universités allemandes. Mélanges Paul Frédéricq, Brussel, 1904.
In de *Biographie Nationale* schreef hij levensberichten over: Eudore Pirmez (dl. XVII); Jules Van Praet; Xavier Prinz (dl. XVIII); Joseph Ritte; Charles Rogier; Firmin Rogier (dl. XIX); Gustave Sabatier; François Sacqueleu; Charles Saintelette; Louis Saintelette; Henri Samuel; Victor Savart; Optat Scailquin; Frans Schollaert; Joseph Van Schoor (dl. XXI); Pierre Scourion; Louis Seghers; Pierre Seron (dl. XXII); Eugène Somerhausens; Charles Spilthoorn; Pierre Splingard (dl. XXIII).

LITERATUUR OVER E. DISCAILLES

- H. VAN HOUTTE: *Ernest Discailles, notice biographique.* Gent, 1923.
L. LECLÈRE: *Notice sur Ernest Discailles, membre de l'Académie.* Annuaire de l'Académie Royale de Belgique, jg. 91, 1925, pp. 31-69.

ADOLF DE CEULENEER (1849-1924)

1882

Adolf de Ceuleneer werd geboren te Dendermonde op 22 februari 1849 en overleed te Oude-God op 24 november 1924.

Na zijn humaniora aan het O.-L.-Vrouwcollege te Antwerpen en het St-Jozefscollege te Turnhout studeerde hij aan de Katholieke Universiteit te Leuven van 1867 tot 1874. Op 3° augustus van dat jaar promoveerde hij er tot doctor in de Wijsbegeerte en Letteren met een dissertatie: „*Essai sur la vie et le règne de Septime Sévère*”. Deze studie, door de Koninklijke Academie van België nog in 1874 bekroond, werd in 1880 gepubliceerd. Aan Pieter Willems dankte hij te Leuven stellig de degelijke historische vorming, waarvan dit werk getuigt, aan Kan. Reusens zijn belangstelling voor de archeologie.

Om zijn wetenschappelijke vorming te volmaken en zijn gezichtskring te verruimen vertrekt Adolf de Ceuleneer na zijn doctoraat naar het buitenland. Hij volgt te Parijs cursussen aan het Collège de France; te Straatsburg loopt hij college bij Michaelis, Kraus en Wilmans; te Berlijn bij Curtius, Mommsen, Lepsius, Grimm en von Treitschke; te Leipzig ten slotte hoorde hij Ebers, Brockhaus, Lange en werkte hij onder leiding van Overbeck. Deze zeer ruime wetenschappelijke scholing werd nog verrijkt door talrijke studiereizen, waaronder twee in de Verenigde Staten en een in Mexico.

Op 6 oktober 1875 werd Adolf de Ceuleneer benoemd tot adjunct-bibliothecaris aan de Rijksuniversiteit te Luik, waar hij eveneens vrije cursussen in de kunstgeschiedenis van de Oudheid en in de Latijnse epigraphie gaf. Op 16 november 1882 volgt dan zijn benoeming tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent, waar hij Prof. Wagener opvolgt voor de cursus in de Romeinse Oudheidkunde. Op 27 oktober 1883 wordt hij buitengewoon hoogleraar, op 3 december 1886 gewoon hoogleraar.

Afgezien van de Romeinse Oudheidkunde omvatte zijn leeropdracht de staatkundige geschiedenis van Rome, de Latijnse epigraphie, de praktische oefeningen

over de geschiedenis van de Oudheid, de geschiedenis van de Schone Kunsten. Van 1891 tot 1899 doceerde hij de aardrijkskunde en de geschiedenis van de aardrijkskunde.

Een initiatief van Adolf de Ceuleneer, nl. de stichting en inrichting van het Gents Universitair Museum voor Kunst en Oudheidkunde, waarvan hij ook jarenlang conservator was, is van betekenis geweest voor het ontstaan van het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde.

Vanaf 1885 tot 1890 was hij bovendien belast met de cursussen van de aardrijkskunde van de Oudheid, de encyclopedie van de geschiedenis der Oudheid, de Latijnse epigraphie en de praktische cursus in de geschiedenis van de Oudheid aan de Vlaamse Normaalscholen, gehecht aan de Rijksuniversiteit te Gent.

In 1871 was hij briefwisselend lid geworden van de Koninklijke Academie voor Oudheidkunde van België; in 1876 werd hij gewoon lid; in 1912 was hij bestuurder. In 1892 werd hij ook briefwisselend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie; in 1900 gewoon lid; in 1910 werd hij tot bestuurder van de Academie verkozen. Bovendien was hij briefwisselend lid van verschillende buitenlandse academiën en geleerde genootschappen.

Zeer was Adolf de Ceuleneer begaan met de kwaliteit van het onderwijs in België. Talrijke publikaties wijdde hij aan dit probleem en hij was ook lid van de Verbeteringsraad van het Hoger Onderwijs (van 1899 tot 1902), van de Verbeteringsraad voor het Middelbaar Onderwijs (vanaf 1892) en van de Commissie tot Hervorming van het Middelbaar Onderwijs (vanaf 1906).

Voor het behoud van ons kunstpatrimonium spande hij zich voortdurend in, als lid van de Provinciale Commissie van Monumenten (Oost-Vlaanderen) (1885) en naderhand als secretaris; ten slotte als lid van de centrale Commissie voor Monumenten (1923).

Ook op het gebied van de politiek was Adolf de Ceuleneer actief. Van 1896 tot 1908 zetelde hij inderdaad in de Gentse gemeenteraad als vertegenwoordiger van de katholieke partij.

Een toenemende doofheid zou deze dynamische persoonlijkheid gaandeweg meer en meer hinderen. Niet alleen werd hij erdoor gedwongen zich uit de politiek terug te trekken, maar hij voelde zich weldra ook genoopt zijn professionele carrière op te geven. Op 17 februari 1912 werd hij tot het emeritaat toegelaten.

Zeer ruim was Adolf de Ceuleneer's wetenschappelijke belangstelling. Met een voor die tijd zeer degelijke studie over de oude geschiedenis — zijn Septimius Severus — was hij begonnen en had hij naam verworven; aan het grondig herwerken ervan wijdde hij zijn laatste levensjaren.

Met de geschiedenis van de Oudheid was het stellig de kunstgeschiedenis die hem vooral boeide. Op dit gebied heeft hij overigens zeer verdienstelijk werk geleverd met zijn studie over Justus van Gent (1910), waarin voor het eerst het bronnenmateriaal betreffende deze kunstenaar systematisch werd samengebracht. Deze bijdrage werd aldus van betekenis voor de talrijke latere onderzoekingen in verband met Justus van Gent.

De Ceuleneer's aandacht ging herhaaldelijk naar de archeologie. Merkwaardig echter was vooral zijn passie voor de aardrijkskunde en de geschiedenis van de aardrijkskunde, waarover zijn zeer rijke bibliotheek een bijzonder waardevolle documentatie bevatte.

Degelijk en bezonnen wetenschapsmens, was de Ceuleneer toch ook een strijdbaar karakter en maakte hij zich zeer verdienstelijk in de Vlaamse Beweging en wel door zijn voortdurend ijveren voor de vervlaamsing van ons onderwijs.

M. DE MAEYER.

PUBLIKATIES VAN ADOLF DE CEULENEER

(na 1913)

L'Autel d'Hercule au Musée de Termonde. Annales du Cercle archéol. de Termonde, 1914.

Les monuments de Termonde. Rapport à la Commission provinciale des monuments, Gent, 1919, 14 pp.

Balthazar Mathysens, peintre anversois du XVIIe siècle. Bulletin de l'académie royale d'archéologie de Belgique, 1920, fasc. 1, pp. 101-104.

La charité romaine dans la littérature et dans l'art. Avec note complémentaire. Annales de l'Académie royale d'archéologie, 6e série, T. VII, afl. 1-2, pp. 175-206.

De invloed der gebroeders Van Eyck op de ontwikkeling der schilderkunst. Gent, 1920.

De muurschilderingen der Sint-Jozefskerk te Kortrijk. Brussel, 1921.

Carpaccio en Memlinc en de legende der heilige Ursula. Dietsche Warande en Belfort, 1921, pp. 521-540.

Het laatste avondmaal in de Schilderkunst. Algemeen Nederl. Eucharistisch Tijdschrift, Tongerlo, Norbertijnerabdij, 1922, 23 pp.

Les épreuves de Job. Triptyque d'un peintre flamand, conservé à Turin. Bulletin de l'Académie d'Archéol. d'Anvers, 1922, fasc. 1, pp. 20-25.

Note sur des antiquités conservés à Deinze. Bulletin de l'Académie d'Archéol. d'Anvers, 1922, fasc. 1, pp. 17-19.

Artikels over „C. A. Serrure, avocat”, „C. Ph. Serrure, historien”, „L. A. Serrure, architecte” en „R. C. Serrure, numismate”, in: Biographie Nationale, dl. 22, Brussel, 1914.

LITERATUUR OVER ADOLF DE CEULENEER

Liber Memorialis, 1913.

J. VERCOULLIE, *Prof. Adolf de Ceuleneer*, in : *Dietse Warande en Belfort*, febr. 1925, pp. 77-80.

F. VAN GOETHEM, *In Memoriam Prof. Adolf de Ceuleneer*, in: *Ons Volk ontwaakt*, febr. 1925, pp. 80-81.

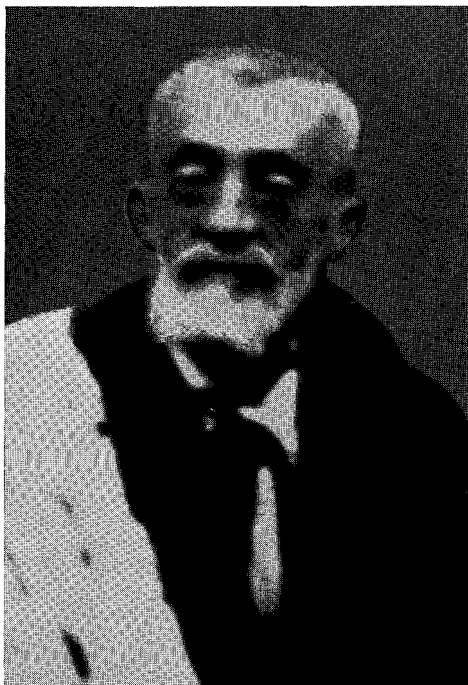
Lijkreden uitgesproken bij de begrafenis van A. de Ceuleneer.

PETER HOFFMANN

1882

Peter Hoffmann werd geboren te Osweiler in het Groothertogdom Luxemburg op 4 juni 1851.

Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het College van Echternach en aan het Atheneum van Luxemburg; zijn hogere studiën in de Klassieke Filologie aan de Universiteiten van Bonn en Straatsburg, waar hij op 19 mei 1877 het diploma verwierf *pro facultate docendi*. Na een stageperiode van één jaar aan de

gymnasia te Saarburg en Wissemburg en aan de lycea te Metz en te Straatsburg, werd hij op 17 juni 1878 benoemd tot leraar aan het lyceum te Straatsburg. Tijdens het vervullen van deze functie studeerde hij verder in de Wijsbegeerte en behaalde op 14 april 1883 het diploma van *doctor philosophiae et liberalium artium magister* aan de Universiteit van Tübingen.

Bij M.B. van 20 oktober 1882 werd hij benoemd tot docent aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte te Gent en belast met de cursussen in de Moraalfilosofie en de Geschiedenis van de Wijsbegeerte. Bij K.B. van 13 juli 1883 werd hij tot buitengewoon hoogleraar en bij K.B. van 3 december 1886 tot gewoon hoogleraar bevorderd. Bij de oprichting in 1886 van de Vlaamse Normale Secties,

gehecht aan de Gentse Universiteit, werd hij bij M.B. van 30 september 1886 belast met de cursussen in de Geschiedenis van de Opvoedkunde en de Geschiedenis der Duitse Letterkunde. Van deze laatste cursus werd hij in 1887 ontlast. Na de afschaffing, door de wet van 10 april 1890, van de Vlaamse Normale Secties, bleef hij in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte titularis van de cursussen „Geschiedenis der Opvoedkunde” en „Methodeleer”.

Toen tijdens W.O. I, op 24 oktober 1916, de door de Duitsers vernederlandste Universiteit werd geopend, zette hij zijn onderwijs voort en aanvaardde hij de functie van rector dezer vervlaamste universiteit.

Bij K.B. van 19 januari 1919 werd dan ook een einde gemaakt aan zijn leeropdracht.

PUBLIKATIES VAN PETER HOFFMANN

IN BOEKVORM

La Religion basée sur la Morale. 1e uitg. Gent, 1891, 2e uitg. Brussel, 1901.

La mission des comités scolaires. Gent, 1907.

L'abstinence et nos habitudes sociales. Brussel, 1911.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Note sur le Pseudo-Aristote: De Xenophane, Zenone, Gorgia. Revue de l'Instruction publique en Belgique, T. XXVII, 1884, pp. 21-24.

Sur les „Diasporai“ d'Epicure. Ibidem, T. XXVIII, 1885, pp. 73-79.

Une visite au gymnase de Giessen. Ibidem, T. XXXVII, 1894, pp. 113-134; 160-175; 210-254.

L'opinion de l'historien Gibbon sur les études classiques. Ibidem, T. XLI, 1898, pp. 401-407; T. XLII, 1899, pp. 1-13.

Du recrutement des professeurs d'Athénée. Ibidem, T. XLII, 1899, pp. 241-262.

Le but des humanités. Ibidem, T. XLIV, 1901, pp. 97-128.

Les principes fondamentaux d'une réforme des humanités modernes. Ibidem, T. XLV, 1902, pp. 153-158.

A propos d'un ouvrage sur la morale de Sénèque. Ibidem, T. XLV, 1902, pp. 289-298.

Notes critiques sur Marc-Aurèle. Ibidem, T. XLVII, 1904, pp. 11-23.

La place des langues vivantes dans les humanités modernes. Ibidem, T. LII, 1909, pp. 363-365.

Les Sociétés pour la culture morale en Amérique. Revue de Belgique, XXIIe, jg., 1890, pp. 105-139.

Esquisse d'une philosophie de la religion. Ibidem, XXXe jg., 1898, pp. 5-18; 255-271.

Une utopie scolaire. Ibidem, XXXVIe jg., 1904, pp. 189-204.

Eenige opmerkingen over de inrichting van het middelbaar onderwijs. Gentsche Studenten-Almanak, Gent, 1895.

Das belgische Volksschulgesetz vom 15. September 1895. Deutsche Zeitschrift für ausländisches Unterrichtswesen, Leipzig, 1896, pp. 322-340.

L'opinion publique en matière morale. Revue Universitaire, Brussel, VIIe jg., 1896-1897, pp. 33-46 en 76-99.

Les tendances idéales du végétarisme. Réforme alimentaire, Brussel, Vol. IV, 1900.

Un scolastique français défenseur du végétarisme. Ibidem, Vol. V, 1901, pp. 165-168.

Le végétarisme et l'opinion dominante. Ibidem, Vol. VII, 1903, pp. 17-23, pp. 44-50, pp. 64-68 en pp. 89-92.

Du droit que nous avons sur les animaux suivant Maupertuis. Ibidem, Vol. IX, 1905, pp. 20-23.

Le végétarisme et l'évolution. Ibidem, Vol. XI, pp. 229-243, pp. 258-266; Vol. XII, 1906, pp. 10-20 en pp. 46-53.

Eine Anklage Eugen Dührings gegen den Vegetarismus. Vegetarische Warte, Frankfurt, XIe jg., 1906.

La question des néolatins. Compte rendu officiel du Congrès international de l'enseignement moyen, Doornik, 1901, pp. 114-118.

La réforme des humanités modernes. Ibidem, pp. 159.

La valeur pédagogique du jeu. Ecole nationale. Brussel, IIe jg., 1902-1903, pp. 14 en 49.

Comment il faut traiter les enfants qui mentent par peur. Ecole nationale, IIIe jg., 1903-1904, pp. 37-39, 61-71, 101-102 en 133-135.

Catalogue des ouvrages pédagogiques publiés par les auteurs néerlandais du 16e siècle. Mélanges Paul Fredericq. Brussel, 1904.

Les principes de l'éducation sexuelle. Bulletin de la Société de moralité publique en Belgique, XXIIIe, jg., 1904, pp. 6-15.

Le rôle des langues étrangères dans les humanités modernes. Bulletin de la Société des professeurs de langues vivantes de l'enseignement public en France. Parijs, IIe jg., 1904, pp. 518-524.

- Le premier Congrès de l'Association belge des professeurs de langues vivantes.* Ibidem, IVe jg., 1906, pp. 323-336.
- L'évolution philosophique en Belgique au XIXe siècle.* Nation Belge 1830-1905. Brussel, 1905, pp. 417-442.
- L'expansion économique et la question des langues vivantes dans l'enseignement moyen et supérieur.* Rapport présenté au Congrès international d'expansion économique mondiale. Section I. Enseignement, 1905, 34 pp.
- L'organisation de l'enseignement des langues vivantes dans les écoles moyennes et dans la section des humanités modernes.* Compte rendu du premier Congrès de l'Association belge des professeurs de langues vivantes. Gent, 1907, pp. 109-120.
- L'enseignement des langues vivantes en Belgique de 1830 à 1850.* Ibidem, pp. 160-198.
- Une expérience psychologique sur les compositions.* Bulletin de la Société pour le progrès des études philologiques et historiques. Brussel, 1908, pp. 35-40.
- Les luttes morales d'un empereur romain.* Ibidem, pp. 44-52.
- Les principes directeurs d'une réforme des humanités.* Ibidem, 1909, pp. 105-117.
- L'organisation des humanités latines en Suisse.* Rapports présentés à la Commission de réforme de l'enseignement du degré supérieur. Brussel, 1911, pp. 67-88.
- L'organisation des humanités modernes en Suisse. Section technique ou scientifique.* Ibidem, pp. 283-326.

PAUL FREDERICQ (1850-1920)

1883

Fredericq, Paul, werd geboren te Gent op 12 augustus 1850 en overleed aldaar op 23 maart 1920.

Hij was de zoon van de geneesheer Caesar Fredericq, zelf half-broeder van de letterkundigen Rosalie en Virginie Loveling, een self-made man, die zijn wetenschappelijke kennis door middel van vulgarisatiewerken in het bereik van het volk bracht. Paul's moeder was Bathilde Huet, de zuster van François Huet, een Franse wijsgeer die van 1835 tot 1850 aan de Gentse universiteit doceerde. Huet verliet de universiteit in het jaar waarin Fredericq werd geboren. Toch oefende hij op zijn neef een grote invloed uit: de jonge Fredericq bracht namelijk in latere jaren vaak zijn vakantie in de familie van zijn moeder door. Ook langs Huet's leerlingen om, voornamelijk Emile de Laveleye, kwam hij in kennis met diens leerstellingen.

Fredericq bezocht het Koninklijk Atheneum te Gent en vervolgens de aan de Luikse Universiteit gehechte Ecole Normale des Humanités. In laatstgenoemde instelling behaalde hij op 12 augustus 1871 met grote onderscheiding het diploma van geaggregeerd leraar van het M. O. van de hogere graad. De aldaar verstrekte vorming had uitsluitend betrekking op de klassieke filologie.

Fredericq werd in 1871 benoemd tot leraar in de Latijnse retorica, in de geschiedenis en in de aardrijkskunde aan het Gemeentelijk College te Mechelen en in 1872 tot leraar in de geschiedenis en de aardrijkskunde aan het Koninklijk Atheneum te Aarlen. Daar legde hij zich door zelfstudie toe op de kennis van de letterkunde der moderne tijden, en bereidde hij ook een speciaal doctoraat in de geschiedkundige wetenschappen voor. Hij legde dit examen af op 19 juni 1875, voor de Gentse faculteit van de wijsbegeerte en letteren, en slaagde met algemene stemmen. De titel van het proefschrift luidde: *Essai sur le rôle politique et social des ducs de Bourgogne dans les Pays-Bas*. Het werk doet thans verouderd aan, door het eerder vijandige standpunt tegenover de hertogen, dat de auteur trouwens met

zijn tijdgenoten gemeen had, en door het uitsluitende gebruik van verhalende bronnen. Toch betekent het ook weer een mijlpaal in onze geschiedschrijving, door de belangstelling die hij voor het bestuderen van de maatschappij aan de dag legde.

Hetzelfde jaar nog werd hij benoemd tot leraar in de geschiedenis en de aardrijkskunde aan het Koninklijk Atheneum van zijn geboortestad. Kort na zijn vestiging te Gent begon hij met navorsingen op een gebied dat zijn leven lang zijn aandacht zou gaande houden. Ter gelegenheid van de driehonderdste verjaring van de Pacificatie van Gent werd aan liberale zijde besloten een herdenkingsstoet te laten uitgaan. Fredericq werd belast met de archeologische en historische opzoekingen, vereist met het oog op deze feestelijkheid, die op de tijdgenoten een onuitwisbare indruk maakte. Zijn belangstelling voor de politieke en godsdienstige geschillen van de 16^e eeuw was voorgoed gewekt. Het voorbeeld volgend van de Laveleye, was hij zelf op 10 maart 1876 tot het protestantisme overgegaan.

Door K. B. van 14 oktober 1879 werd Fredericq benoemd tot extraordinarius aan de faculteit van de wijsbegeerte en letteren te Luik, en aldaar belast met de cursus in de Nederlandse letterkunde; nieuwe K. B. voegden aan die leeropdracht toe de pas opgerichte cursus in de hedendaagse geschiedenis (28 februari 1880) en de leerstoel voor de geschiedenis van België (6 november 1880). In 1880 begon hij bovendien met zijn leerlingen een praktische cursus in de vaderlandse geschiedenis.

Aldus weerspiegelde zijn universitaire bevoegdheid van in den beginne de tweevoudige belangstelling die zijn wetenschappelijke bedrijvigheid in het vervolg kenmerkte: de geschiedenis en de literatuurgeschiedenis. Toen Heremans in 1883 zijn emeritaat nam, mocht Fredericq de voldoening smaken hem te Gent op te volgen. Een K. B. van 13 december 1883 belastte hem in de faculteit van de wijsbegeerte en letteren aldaar met de cursus in de geschiedenis van de Nederlandse letterkunde en in de vergelijkende geschiedenis van de moderne letterkenden. Een K.B. van 4 januari 1884 belastte hem bovendien in de Vlaamse normaalafdelingen, die toen aan de Gentse universiteit werden gehecht, met de cursussen in de Nederlandse steloefeningen, de Nederlandse dictie, de grondige geschiedenis van de Nederlandse letterkunde en met de praktische oefeningen op de bronnen van de vaderlandse geschiedenis.

Bij de afschaffing van de normaalafdelingen werd hem op 16, 17 en 18 oktober 1890 in de faculteit de volgende leeropdracht toevertrouwd: inwendige staatkundige geschiedenis van België (moderne tijden), overzicht van de voornaamste moderne letterkenden, vergelijkende geschiedenis der Germaanse letterkenden, grondige geschiedenis der Nederlandse letterkunde, praktische oefeningen op de geschiedenis en historische kritiek met toepassing op een tijdperk van de geschiedenis, oefeningen in het lezen en de dictie van het Nederlands, praktische oefeningen van letterkundige kritiek op Nederlandse schrijvers, ten slotte ook nog (2 november 1891) de cursus in de vergelijkende geschiedenis van de Romaanse letterkenden.

Te Luik reeds was Fredericq tot ordinarius benoemd geworden (16 oktober 1882). Te Gent was hij secretaris van de academieraad in 1899-1900 (K. B. van 31 juli 1899). Na de eerste wereldoorlog werd hij rector.

Fredericq had een belangrijk aandeel in de verjonging van het geschiedkundig onderwijs in België. Kurth was te Luik reeds in 1874 met een praktische cursus begonnen. Fredericq volgde aldaar in 1880 zijn voorbeeld. Om zijn inzichten in de opvatting van een dergelijk onderwijs te verruimen liet hij zich bovendien het volgend jaar door de regering een zending opdragen naar de Duitse universiteiten, die hem de gelegenheid schonk aldaar de organisatie van het seminariewerk te bestuderen. Hij bezocht Berlijn, Halle, Leipzig en Göttingen (1881). Soortgelijke verkenningen ondernam hij vervolgens in Frankrijk (1883), Schotland en Engeland (1884) en Nederland (1885). Zijn bevindingen schreef hij neer in pittige verslagen, die hij later bundelde.

Te Luik, waar hij Pirenne onder zijn leerlingen telde, behandelde Fredericq in zijn praktisch onderwijs de wetgeving van Karel V ter bestrijding van de ketterij. Uit de samenwerking van meester en leerlingen ontstonden een aantal korte studiën, die in 1883-84 het licht zagen onder de titel *Travaux du cours pratique d'histoire nationale de Paul Fredericq*.

Na zijn aanstelling te Gent bracht hij aldaar ook zijn praktisch onderwijs over. Hij gaf het er van meet af aan in het Nederlands. De colleges werden gehouden, niet in de lokalen van de universiteit, maar bij hem thuis, in de gezellige sfeer van zijn privé-bibliotheek, tussen een pijp en een pot bier. Ook hier ontstond een reeks *Werken van den practischen leergang van vaderlandsche geschiedenis*, waarin verscheen een *Corpus* in vijf delen, zijnde een verzameling van bronnenmateriaal betreffende de inquisitie. Ook de dissertaties van zijn leerlingen Julius Frederichs, J. J. Mulder en D. Jacobs, benevens zijn eigen *Geschiedenis der inquisitie in de Nederlanden*, werden er in opgenomen.

In het twistpunt, dat de geschiedenis van de inquisitie in de politieke strijd van zijn tijd was, bracht Fredericq voor het eerst zekerheid en klaarheid. Hij behandelde de stof met de hem eigen rechtschapenheid, op een onpartijdige wijze, die door kortzichtige tegenstanders werd miskend, maar door gezaghebbende katholieke geleerden als Ch. Moeller, Ch. De Smedt en P. Alberdingh Thijm werd geprezen.

Het aanzien, dat Fredericq op dit gebied verwierf, was voor de Amerikaanse historicus H. Ch. Lea aanleiding om hem voor de Franse vertaling van zijn eigen geschiedenis van de inquisitie een inleiding te vragen over de historiografie van deze instelling, inleiding die naderhand eveneens in de Duitse uitgave van dit werk werd overgenomen.

Ook voor de geschiedenis van de aflaten had Fredericq grote belangstelling. Naast verschillende kleinere bronnenuitgaven op dat gebied valt te vermelden de na zijn dood verschenen lijvige *Codex*.

Fredericq had een zeer persoonlijke visie op de geschiedenis. De geestelijke en morele waarden sloeg hij hoog aan, waar tegenover stond dat hij weinig zin had voor de economische aspecten van het verleden. Voor de oudheidkunde daaren-

tegen had hij veel aandacht. Door zijn toedoen werden talrijke historische gebouwen van zijn geboortestad, die hij hartstochtelijk liefhad, van de ondergang gered.

In de literatuurgeschiedenis, waarop een deel van zijn leeropdracht betrekking had, liet hij minder diepe sporen na. Afgezien van de bespreking van eigentijdse schrijvers, maakte hij vooral werk van de studie van geschriften, die in nauw verband staan met de Hervorming. Ook bestudeerde hij het historische volkslied. Die belangstelling was niet uitsluitend wetenschappelijk: hij legde er zich ook op toe, het volkslied opnieuw te doen ingang vinden bij de massa. Daartoe zette hij in de Gentse afdeling van het Willems-Fonds, waarvan hij voorzitter was, de bekende „liederavonden” op touw, welk voorbeeld spoedig door andere verenigingen voor volksontwikkeling werd gevolgd.

Fredericq was niet, of niet alleen, een kamergeleerde. Zijn sociaal plichtsbefef betrok hem in de ideologische betwistingen van zijn tijd. Hij streed met woord en geschrift voor zijn liberale en voor zijn Vlaamsgezinde overtuiging, inzonderheid in het weekblad *Het Volksbelang*, waarvan hij de hoofdredacteur werd. Zijn beleven van de strijd om de ontvoogding van het Vlaamse volk, verbonden met zijn instelling als historicus, stelde hem in staat een *Schets eener geschiedenis der Vlaamsche Beweging* te schrijven, die, de titel ten spijt, zeer uitvoerig is, en die, trots de uitgesproken analytische opvatting, het belangrijkste werk over het onderwerp is gebleven.

In zake de vernederlandsing van de Gentse universiteit stond Fredericq, anders dan de meeste Vlaamsgezinden, op het standpunt dat op de onmiddellijke oprichting van nederlandstalige naast de bestaande franstalige cursussen moest worden aangestuurd. Hij meende dat het beter was dadelijk iets te bereiken dan te wachten, tientallen jaren misschien, tot de volledige vernederlandsing kon worden verkregen zonder de Alma Mater aan een zware crisis bloot te stellen. Maar een overtuigd partijganger van een hoger onderwijs in het Nederlands was hij zonder enige twijfel.

Toen in 1916 de Duitse bezetter tot de vernederlandsing van de Gentse universiteit besloot, kante Fredericq er zich krachtig tegen, omdat een dergelijke maatregel, door toedoen van de vijand getroffen, de eendracht van de bevolking in haar weerstand tegen de bezetter bedreigde. Op 18 maart 1916 werd hij, evenals Pirenne, in hechtenis genomen en naar Duitsland overgebracht. Hij verbleef er eerst in het kamp van Gütersloh. Op 7 september 1916 werd hij naar Jena overgebracht, waar hij samen met Pirenne een betrekkelijke vrijheid genoot. Einde januari 1917 werden zij opnieuw van elkander gescheiden en werd Fredericq naar Bürgel verwezen, even ten noorden van Jena, waar hij tot na de wapenstilstand verbleef. Hij verdroeg de verbanning met grote moed en standvastigheid, maar de morele spanningen ondermijnden zijn gestel.

Na de bevrijding werd hij bij K. B. van 10 januari 1919 tot rector benoemd. Hij zat op 21 januari 1919 in die hoedanigheid de plechtige opening van het academische jaar voor. In zijn toespraak bepleitte hij de oprichting van nederlandstalige cursussen, maar hij vond bij de grote meerderheid van zijn collega's

geen gehoor. De anti-Vlaamse reactie in die dagen omringde hem met een wantrouwen, dat zijn krachten niet meer vermochten te overwinnen. Zijn ontslag, dat hij na enkele weken indiende, werd bij K. B. van 18 april 1919 aangenomen. Eén jaar later, op 23 maart 1920, trof hem een beroerte, waaraan hij op 31 maart bezweek. Hij werd, volgens zijn uitdrukkelijke wilsbeschikking, met de academische eerbewijzen begraven. Niet uit ijdelheid wenste hij het zo — die menselijke zwakheid was hem vreemd — maar om het ambt van hoogleraar in het oog der wereld luister bij te zetten.

Fredericq was buitenlands lid van het Zeeuws Genootschap der Wetenschappen (5 april 1876), erelid van het Historisch Genootschap te Utrecht (februari 1880), buitenlands lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden (15 juli 1882), corresponderend lid van de State historical Society van Wisconsin, U.S.A. (7 januari 1886), buitenlands lid van het Fries Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde te Leeuwarden (oktober 1890), en van de Gesellschaft für Rheinische Geschichtskunde te Keulen (28 maart 1899). Hij was doctor honoris causa van de universiteiten te Marburg (13 november 1904), Genève (7 juli 1909) en Brussel (19 november 1909). Hij was een van de voorzitters van het Internationaal Congres voor Geschiedkundige Wetenschappen te Rome in 1903.

Hij werd benoemd tot corresponderend lid (4 mei 1891) en tot werkend lid (7 mei 1894) van de klasse der letteren van de Koninklijke Academie van België, alsook tot buitenlands lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (afdeling letterkunde) te Amsterdam (april 1892). Lid van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis werd hij echter pas in februari 1907.

Een K. B. van 5 december 1911 bekroonde zijn verdiensten door hem de vijfjaarlijkse prijs voor vaderlandse geschiedenis (13e tijdperk, 1906-1910) toe te kennen, voor zijn *Corpus documentorum inquisitionis*.

Fredericq was in 1873 een van de stichters geweest van de Société pour le progrès des études philologiques et historiques. Toen zij omstreeks 1898 in een crisistoestand verkeerde, wist hij haar door een geschikt optreden van de ondergang te redden. Uit erkentelijkheid boden de leden hem in 1904 een bundel *Mélanges Paul Fredericq* aan.

De volgende eretekens werden hem verleend: officier in de orde van Oranje-Nassau (6 maart 1893), ridder in de Leopoldsorde (5 december 1896), burgerlijke medaille van eerste klas (21 december 1900), commandeur in de orde van de Kroon van Italië (29 maart 1904), officier in de Leopoldsorde (maart 1907), commandeur in de Leopoldsorde (K. B. van 10 januari 1919) met toevoeging van de gouden zoomsnoeren (K. B. van 20 februari 1920).

Zijn zeer rijke bibliotheek, alsmede zijn nagelaten papieren, schonk hij aan onze universiteit.

H. VAN WERVEKE.

PUBLIKATIES VAN PAUL FREDERICQ

IN BOEKVORM

- Essai sur le rôle politique et social des ducs de Bourgogne dans les Pays-Bas.* Gent, 1875.
Album van den historischen stoet der Pacificatie van Gent. Album du cortège historique de la Pacification de Gand. Gent, 1876.
Marnix en zijne Nederlandsche geschriften. Gent, 1881.
Université de Liège. Travaux du cours pratique d'histoire nationale. Gent, 2 afl., 1883-84.
In memoriam J. F. J. Heremans. Gent, 1884.
De Nederlanden onder Keizer Karel. Gent, 1885.
Corpus documentorum Inquisitionis haereticae pravitatis Neerlandicae. Verzameling van stukken betreffende de pauselijke en bisschoppelijke Inquisitie in de Nederlanden. I, Gent-'s Gravenhage 1889; II, 1896; III, 1906; IV, 1900; V, 1902.
Inquisitio haereticae pravitatis Neerlandicae. Geschiedenis der Inquisitie in de Nederlanden tot aan hare herinrichting onder Karel V (1025-1520), I (Gent-'s Gravenhage 1892), II (1897).
Onze historische volksliederen van vóór de godsdienstige beroerten der 16de eeuw, met achttien zangwijzen. Gent-'s Gravenhage, 1894.
De secten der Geeselaars en der Dansers in de Nederlanden tijdens de 14de eeuw. Brussel, 1897.
L'enseignement supérieur de l'histoire. Notes et impressions de voyage: Allemagne, France, Ecosse, Angleterre, Hollande et Belgique. Gent-Parijs, 1899.
Les comptes des indulgences en 1488 et en 1515-1519 dans le diocèse d'Utrecht. Brussel, 1900.
Julius Vuylsteke. Gent, 1903.
Les comptes des indulgences papales émises au profit de la cathédrale de Saint-Lambert à Liège, 1443-1446. Brussel, 1903.
Thorbecke vóór 1830. 's Gravenhage, 1905. (Ook in VG, I, 1905).
Schets eener geschiedenis der Vlaamsche Beweging. I, Gent 1906; II, 1908; III, 1909; (resp. dln II; III, eerste stuk; en III, tweede stuk, van Vlaamsch België sedert 1830).
Het Nederlandsch proza in de 16de eeuwse pamfletten uit den tijd der beroerten. Brussel, 1907.
Het getal van de Nederlandsche martelaars der 16de eeuw. Brussel, 1908. (Ook in het Frans.)
Uit de geschiedenis van Willems-Fonds en David-Fonds. Gent, 1909. (Ook in VG, V, 1909).
Rekeningen en andere stukken van den pauselijken afluathandel te Mechelen in het midden der 15de eeuw (1443-1472). Brussel, 1909.
Les lettres flamandes et leur importance nationale. Gent, 1912.
Codex documentorum sacratissimarum indulgentiarum neerlandicarum. Verzameling van stukken betreffende de pauselijke aflaten in de Nederlanden (1300-1600), 's Gravenhage, 1922.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN (1)

- De maatschappij ten tijde der Homerische gedichten.* Nederlandsch Tijdschrift, 1868.
Continental Literature. The Athenaeum, van 1871 tot 1892 in samenwerking met Emile de Laveleye; van 1892 tot 1904 alleen.
Catulle et Villon. RIP, 1872.
Les chroniques de Froissart. RIP, 1873.

(1) Gebruikte afkortingen:

- ARB = Académie Royale de Belgique.
BARB = Bulletin de l'Académie Royale de Belgique, Classe des Lettres.
BMGOG = Bulletin der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent.
RdB = Revue de Belgique.
RIP = Revue de l'Instruction Publique.

- Tony (Anton Bergmann). RdB, 1874.
- Jan Frans Willems. RdB, 1874.
- La chronique de Marcus van Vaernewijck. RdB, 1874.
- Chronique de la littérature flamande (sedert 1877 : Chronique de la littérature néerlandaise en Belgique). RdB, 1875, 1876, 1877, 1878.
- Quelques réflexions sur la seconde révolution anglaise de 1688. RIP, 1875.
- De Pacificatie van Gent. Volksalmanak voor 1876 en Jaarboek van het Willems-Fonds voor 1876.
- De tweede Engelsche omwenteling van 1688. Nederlandsch Museum, 1875.
- Bulletin historique. Belgique. Rev. hist., 1876, 1878, 1879, 1881, 1887.
- Redevoering van den heer Paul Fredericq, secretaris der Feestcommissie. (Redevoeringen ten stadhuize uitgesproken den 3den September 1876 ter gelegenheid der onthulling van het gedenkteken van den 300sten verjaardag der Pacificatie van Gent. Gent, 1876. Ook in het Frans).
- De Nederlanders in Zuid-Afrika. Jaarboek van het Willems-Fonds, 1877.
- De toekomst van Zuid-Afrika. Nederlandsch Museum, 1877.
- Notes de voyage sur l'enseignement supérieur en Suède et en Finlande. RIP, 1877.
- Note sur l'université calviniste de Gand (1578-1584). RIP, 1878.
- Een woord over het onderwijs der geschiedenis en aardrijkskunde. Nederlandsch Museum, 1879.
- Le renouvellement en 1578 du traité d'alliance conclu à l'époque de Jacques van Artevelde entre la Flandre et le Brabant. RIP, 1879.
- Drie Evangeliedienaren. Nederlandsch Museum, 1879.
- Gand. Belgique illustrée, onder leiding van E. VAN BEMMEL, 1879. Met A. WAGENER. 2de verb. en verm. uitg., 1891.
- De feesten van 1880. Jaarboek van het Willems-Fonds voor 1880 en Volksalmanak.
- Tony. Gentsche Studenten-Almanak voor 1880.
- L'Ecole normale supérieure de Liège. RIP, 1880.
- La Bibliotheca Belgica de M. F. Van der Haeghen. RdB, 1881.
- Dichter Julius Vuylsteke. Nederlandsche Spectator, 1881.
- Het XIde Congres van het „Hansische Geschichtsverein” te Danzig. Nederlandsch Museum, 1882.
- L'Inquisition néerlandaise et les cléricaux belges. RdB, 1882.
- De l'enseignement supérieur de l'histoire. Notes et impressions de voyage. I. Université de Berlin. II. Universités de Halle, de Leipzig et de Goettingue. III. Sociétés historiques d'étudiants. RIP, 1882.
- De hernieuwing in 1578 van het „Eeuwigdurend verbond” van 1339 tusschen Vlaanderen en Brabant: een eerste stap tot de „Unie van Utrecht”. Hand. v. h. Ned. Congres van Mechelen, 1882.
- De inquisitie in de Nederlanden. Hand. v. h. Ned. Congres van Mechelen, 1882.
- De l'enseignement supérieur de l'histoire à Paris. I. Collège de France. II. Ecole des Chartes. III. Ecole normale supérieure. IV. Ecole pratique des Hautes Etudes. V. La Faculté et les conférences de la licence et de l'agrégation d'histoire. Rev. int. de l'ens. 1883.
- De l'enseignement de l'histoire dans les athénées en Belgique. RIP, 1883.
- Christophe Plantin. Rev. hist., 1884.
- Het Brugsch fragment der Franse vertaling van Maerlant's „Wapene Martijn”. Tijdschr. voor Ned. taal- en letterk., 1884.
- De l'enseignement supérieur de l'histoire en Ecosse et en Angleterre. I. Ecosse. II. Universités d'Oxford et de Cambridge. II. Londres. Rev. int. de l'ens. 1885. Eng. vertaling in: Johns Hopkins University, Baltimore 1887.
- De eerste Vlaamsche boeken na 1830. Gentsche Studenten-Almanak, 1885.
- Gachard. Rev. hist., 1886.
- Verslag van de jury van de vijfjaarlijkse prijs voor geschiedenis. Moniteur belge, 20-8-1886.
- De „Sporta” en de „Sportula fragmentorum” van den Kamerijkschen deken Gillis Carlier, gedrukt te Brussel in 1478 en 1479. Archief voor Nederlandsche Kerkgeschiedenis, 1888.
- De oudste Nederlandsche historische liederen. Hand. v. h. Ned. Congres te Brugge, 1888.
- De Inquisitie in de Nederlanden vóór Karel V. Hand. v. h. Ned. Congres te Amsterdam, 1888.
- De l'enseignement supérieur de l'histoire et de la géographie en Hollande. RIP, 1889.

- François de la Kéthulle, seigneur de Ryhove.* Biographie Nationale, X, 1889 (met H. VANDER LINDEN).
Louis de la Kéthulle. Ibidem.
Récompense publique accordée à Ryhove par le magistrat gantois, 31 mai 1581. Messenger des sciences historiques, 1889.
Une fille de Ryhove. Ibidem, 1890.
La question des langues dans la Belgique du passé. Bull. de la soc. d'hist. et de géogr. de l'univ. de Liège, 1889.
The Study of History in Germany and France. Johns Hopkins University, Baltimore 1890.
The Study of History in Holland and Belgium. Ibidem, 1890.
Emile de Laveleye. Het Leeskabinet, 1892.
Verslag van de jury voor de vijfjaarlijkse prijs van de geschiedkundige wetenschappen voor het tijdperk 1886 tot 1890. Moniteur belge, 26.6.1892.
De eenheid van den Nederlandschen stam. Hand. v. h. Ned. Congres te Arnhem, 1894.
La chanson historique en langue néerlandaise dans les Pays-Bas avant les troubles religieux du XVIe siècle. BARB, 1894.
Les Pays-Bas. Les luttes religieuses, 1555-1609. Histoire générale du IVe siècle à nos jours, onder leiding van E. LAVISSE en A. RAMBAUD, V, Parijs 1894.
Les documents de Glasgow sur Lambert-le-Bègue. BARB, 1895. Note complémentaire. Ibidem.
Levensbericht van G. Bergmann. Uit Vader Bergmann's Gedenkschriften, Gent 1895.
De geheimzinnige ketterin Bloemardinne (Zuster Hadewijch) en de secte der „Nuwe” te Brussel in de 14de eeuw. Verslagen en Mededelingen der Koninklijke Akademie van Amsterdam, 1895.
Sentence prononcée contre Guillaume van Zwolle par l'inquisiteur général des Pays-Bas en 1529. BARB, 1895.
Dr Snellaert als verbreider van het Nederlandsche volkslied. Tijdschrift van het Willems-Fonds, 1896.
A propos du règlement des Béguines de St. Omer, 1428. BARB, 1897.
Dichter Julius Vuylsteke en het pessimisme in de letterkunde. Tijdschrift van het Willems-Fonds, 1897.
De toekomst van den Nederlandschen stam. Hand. v. h. Ned. Congres te Dordrecht, 1897.
Nieuwe fragmenten der berijmde Fransche vertaling van Maerlant's drie „Martijn's”. Tijdschrift voor Nederlandsche taal- en letterkunde, 1897.
Een Noord-Nederlander over zijn omreisje door België in 1823. Tijdschrift van het Willems-Fonds, 1898.
La question des indulgences dans les Pays-Bas au commencement du XVIe siècle. BARB, 1899.
Les origines et les développements des cours pratiques d'histoire dans l'enseignement supérieur en Belgique. A Godefroid Kurth, Luik 1899.
Aflaatbrief te Gent gegeven. Inventaire archéologique de Gand, afl. XI, nr. 103, Gent 1899.
Historiographie de l'Inquisition. (Voorrede van H. CH. LEA, Histoire de l'Inquisition au moyen âge, uit het Engels vertaald door SALOMON REINACH. Parijs 1900. — Ook in de Duitse vertaling, Bonn 1905).
Het Groot Privilegie van Maria van Bourgondië. Inventaire archéologique de Gand, afl. XIX, nr. 186, Gent 1900.
De oude gebouwen der stad Gent. BMGOG, IX, 1901.
Peter Benoit. Het Leeskabinet, 1901.
L'expansion exotique des littératures européennes au XIXe siècle. BARB, 1901.
Nota over de algemene vergadering van de Association internationale des Académies te Parijs. BARB, 1901.
Verslag van de jury van de vijfjaarlijkse prijs voor vaderlandse geschiedenis. Moniteur belge, 7.6.1902.
Ons oud Groot Begijnhof der Brugsche poort. BMGOG, X, 1902.
Levensschets van D. Sleeckx. Annuaire ARB, 1903.
Les conséquences de l'évangélisation par Rome et par Byzance sur le développement de la langue maternelle des peuples convertis. BARB, 1903.
Deux sermons inédits de Jean du Fayt sur les Flagellants (1349) et sur le Grand Schisme d'Occident (1378). BARB, 1903.

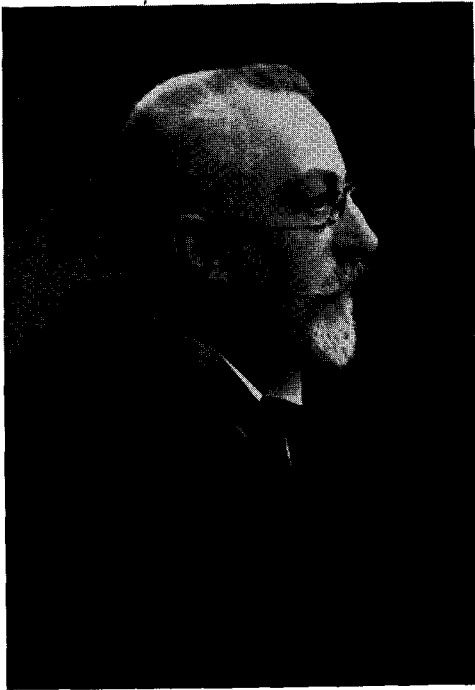
- De Vlaamsche student in de Zuid-Nederlandsche letterkunde.* De Gids, 1903, en als voorrede van Bloemlezing uit de Gentsche Studentenalmanakken, 1904.
- Charles Rahlenbeck. RdB, 1903.
- Bijvoegsel tot de levensschets van Domien Sleenckx.* Annuaire ARB, 1904.
- Le protestantisme en Belgique au XVIe siècle.* Bull. soc. d'hist. du prot. belge, 1905.
- L'hérésie à l'Université de Louvain vers 1470.* BARB, 1905.
- Antoine de Montchrétien comme source de l'histoire économique des Pays-Bas au commencement du XVIIe siècle.* BARB, 1905.
- Een blik op de geschiedenis der Vlaamsche gewesten tot Waterloo.* Vlaamsch België sedert 1830, I, Gent 1905.
- L'insegnamento e l'organizzazione degli studi di storia nei diversi stati e nei varii ordini di scuole. 1/Ne! Belgio* (Atti del Congresso internazionale di scienze storiche, VIII, Rome 1906. Tekst in het Frans).
- Les placards du 14 octobre et du 31 décembre 1529 contre les protestants des Pays-Bas.* Mélanges Godefroid Kurth, Luik 1907.
- Voorrede tot de tweede uitgave van L. Vanderkindere, *Le siècle des Artevelde* (Brussel 1907).
- De geestelijke toenadering van Noord en Zuid in de eerste jaren na 1830.* Hand. v. h. XXIXe Ned. Congres, Brussel 1908.
- Le vieux Courtraisien de Dijon.* BARB, 1909.
- L'influence du Calvinisme sur les libertés modernes.* Bull. soc. hist. protest. belge, 1909.
- De geestelijke toenadering van Noord en Zuid.* Hand. v. h. XXXIe Ned. Congres, Maastricht 1910.
- De betrekkingen tusschen de Noord- en Zuidnederlandsche beoefenaars der geschiedkundige wetenschappen.* Handelingen van het eerste Vlaamsch taal- en geschiedkundig Congres, Antwerpen 1911.
- Les récents historiens catholiques de l'inquisition en France.* Rev. hist., 1912.
- Het verleden der Vlamingen.* Vlaanderen door de eeuwen heen, 1912.
- De maatschappij „Tot Nut van 't Algemeen" in Zuid-Nederland tot aan de Belgische Omwenteling van 1830.* BARB, 1913.
- La fin de William Tindale, brûlé à Vilvorde en 1536.* Mélanges Charles Bémont, Parijs 1913.
- Jean Stecher. Annuaire ARB, 1914.
- Les quatre Belges du XVIe siècle, professeurs à l'université d'Iéna.* Mélanges Camille de Borman, Luik 1919.

HENRI PIRENNE (1862-1935)

1886

Henri, Jean, Otto, Lucien, Marie Pirenne werd op 23 december 1862 te Verviers geboren en overleed te Ukkel op 24 oktober 1935.

Zijn vader, Lucien, Henri Pirenne, was industrieel en bekleedde gedurende verschillende jaren de functie van schepen van openbare werken; zijn moeder, geboren Virginie Duesberg, behoorde insgelijks tot een familie die in de laken-nijverheid bedrijvig was. Na voltooiing van zijn grieks-latijnse humaniora

op het gemeentecollege van zijn geboortestad, trok hij in 1879 naar Luik om aldaar aan de Universiteit rechten te studeren. Hij geraakte er echter onder de intellectuele bekoring van Godefroid Kurth; hij volgde o. m. het door deze meester van de historische vorsing, naar duits model ingericht seminarieonderwijs in de middeleeuwse geschiedenis. Ook aan de werkzaamheden van het seminarie dat Paul Fredericq aan de XVIe eeuw besteedde, nam hij actief deel. Het resultaat was dat hij niet als doctor in de rechten, maar wel als doctor in de wijsbegeerte en letteren, op 6 juli 1883 de Universiteit verliet.

In hetzelfde jaar werd hij tot laureaat van de wedstrijd voor reisbeurzen uitgeroepen en kreeg aldus gelegenheid zijn studies in het buitenland voort te zetten. Hij bracht het

academiejaar 1883-84 in Duitsland door, waar W. Arndt te Leipzig en H. Bresslau te Berlijn hem tot een flink beoefenaar van de hulpwetenschappen (paleografie en oorkondenleer) vormden en waar G. Schmoller te Berlijn hem in de richting van de ekonomische geschiedenis orienteerde. Het volgend academiejaar (1884-85) bracht hij te Parijs door, aan de Ecole des Chartes en aan de Ecole pratique des Hautes-Etudes: A. Giry, G. Monod en M. Thévenin waren er de meesters wier onderwijs zijn ontwikkeling het sterkst heeft beïnvloed.

Bij K. B. van 30 september 1885 werd de jonge mediëvist tot docent bij de Rijksuniversiteit te Luik benoemd, met als leeropdracht de paleografie en de oorkondenleer; hij werd insgelijks belast met oefeningen over de geschiedenis in de „Ecole Normale des Humanités”, gehecht aan bedoelde universiteit.

Lang zou Pirenne te Luik niet blijven. Reeds op 9 september 1886 is hij tot buitengewoon hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent aangesteld geworden. Het koninklijk benoemingsbesluit belastte hem met het onderwijs in de geschiedenis van de Middeleeuwen en in de geschiedenis van België. Een tweede K. B. van dezelfde datum kende hem een leeropdracht toe in de „Vlaamse normale Secties”, gehecht aan de Universiteit: historische aardrijkskunde en oefeningen over de geschiedenis. Bij K. B. van 30 september 1889 werd hij tot gewoon hoogleraar bevorderd.

De wet van 1890, die aan ons hoger onderwijs een wetenschappelijk karakter deze benaming waardig verzekerde, bracht wijzigingen aan de leeropdracht van Pirenne. Zij omvatte voortaan de geschiedenis van de middeleeuwen, de geschiedenis van België (middeleeuwen) en oefeningen over de geschiedenis (middeleeuwen) in de candidatuur in de letteren en wijsbegeerte, de geschiedenis van de middeleeuwse instellingen, de encyclopedie van de geschiedenis (middeleeuwen), de oorkondenleer en de geschiedkundige kritiek met toepassing op de middeleeuwen, in het doctoraat in de letteren en wijsbegeerte. Toen in 1893 een onderwijs in de economische geschiedenis in de Faculteit der Rechten werd ingericht, is Pirenne er *partim* mede belast geworden.

Pirenne was op 19 december 1887 te Gent in de echt getreden met Jenny Vanderhaeghen, dochter van een raadsheer (later kamervoorzitter) bij het hof van beroep te Gent. Deze voorname en krachtdadige vrouw heeft een zeer grote rol in het leven van haar echtgenoot gespeeld: zij heeft o. m. haast al zijn handschriften met het oog op het drukken gekopieerd. Uit dit huwelijk werden vier zonen geboren.

De oorlog van 1914-18 moet als een diepe kloof in het leven van Pirenne aangezien worden. Deze ramp stelde een einde aan de vriendschapsbanden die tussen hem en talrijke vooraanstaande Duitse historici bestonden; o. m. aan de bijzonder hartelijke en vertrouwensvolle betrekkingen die hij sedert 1884 met Karl Lamprecht onderhield. Drie zonen van Pirenne dienden in het Belgisch leger en een van hen, Pierre, sneuvelde aan de IJzer, op 3 november 1914. Hij zelf streed tegen de ontwrichtingspolitiek van de bezetter, wat voor gevolg had dat hij op 18 maart 1916, samen met zijn oud-meester, collega en intieme vriend Paul Fredericq naar Duitsland werd weggevoerd; hij werd eerst te Krefeld, vervolgens te Holzminden gevangen gehouden, later te Iena en vervolgens te Kreuzburg an der Werra tot verblijf onder politietoezicht verplicht. Hij keerde na de wapenstilstand van 11 november 1918 naar Gent terug.

In de lente van 1919 gaf Paul Fredericq, die na de bevrijding tot Rector was benoemd geworden, deze taak op, die hij fysisch niet meer in staat was te vervullen. Pirenne volgde hem op en bleef aan het hoofd van de Universiteit tot in oktober 1921. Zijn leeropdrachten ondergingen in de na-oorlogse jaren een reeks wijzigingen. In 1920 nam hij, bij het overlijden van Paul Fredericq, het „moderne” gedeelte van de cursus in de geschiedenis van België over. Hij werd op zijn verzoek van een reeks vakken ontlast: in 1920, van de oorkondenleer, in 1923, van de encyclopedie der geschiedenis en van de geschiedenis der middel-

eeuwse instellingen, in 1927, van de geschiedenis der middeleeuwen. Bij K. B. van 20 mei 1930, werd hij op zijn verzoek tot het emeritaat toegelaten.

Toen verliet hij Gent, waar hij gedurende zó lange jaren aan onze Universiteit gedoceerd en wetenschappelijk werk van een buitengewoon gehalte had gepresteerd. Hij ging zich te Ukkel, bij Brussel, vestigen.

Henri Pirenne was een schitterend professor. Talrijke studenten hebben zijn kathedercolleges over geschiedenis van de Middeleeuwen en over geschiedenis van België gevolgd: toekomstige juristen, historici, filologen. Het enthousiasme van de meester, de gave die hij bezat het verleden weer voor de geest van zijn toehoorders op te roepen, het oorspronkelijke in de gedachte, de stevigheid en de overzichtelijkheid van de synthese oefenden op het publiek een onweersaanbare invloed uit. Wie naar hem luisterde, maakte zich niet slechts positieve gegevens eigen: hij begreep; wat nog belangrijker is.

Het was nochtans in het seminarieonderwijs dat Pirenne zijn meesterschap volledig kon laten gelden. Voor wie het genoten heeft, blijft de indruk onvergetelijk. De meester slaagde er in, van de studenten een nooit begevende activiteit te verkrijgen. Hij werkte in hun aanwezigheid en zij werkten onder zijn ogen. Hij kon de lectuur van een tekst plots onderbreken om op de hem eigen directe wijze een vraag aan een student te stellen of om van hem een vraag uit te lokken. Hij eiste dat men onmiddellijk naar een getuigenis, naar een datum, naar de identificatie van een persoon, naar de betekenis van een term zou zoeken; het glosarium van Du Cange of een deel van de „Monumenta” werd opengeslagen en vaak ontstond een debat. Ofwel uitte de meester een twijfel omtrent een feit of een interpretatie in het exposé van een student en alweer ging men over naar een voorafgaand onderzoek. Het gebeurde ook dat Pirenne over een door hem zelf vroeger naar voren gebrachte opinie kritiek uitoefende. En aldus vorderde de studie van het onderwerp en leerden de studenten hun „stiel”. Vier jaar voorbereiding van dat slag onder zó een meester waren een pracht van een vorming.

Uit het langdurig onderwijs van Pirenne te Gent is er een school ontstaan, die men soms „de Gentse historische school” noemt. Pirenne heeft er zijn leerlingen en oud-leerlingen echter steeds op attent gemaakt dat het hun plicht was persoonlijk te denken, dat zij ook tegenover de zienswijzen van hun meester hun intellectuele zelfstandigheid dienden te handhaven.

Tussen het door Pirenne verstrekt onderwijs en zijn wetenschappelijke productie bestond een intiem verband. Vaak liet hij het opstellen van artikels of van hoofdstukken zijner werken door een onderzoek in het raam van seminarieoefeningen voorafgaan.

Pirenne heeft zeer veel gepubliceerd. Het eruditiewerk — tekstuittgaven, kritische studies over geschiedkundige bronnen, repertoria — vertegenwoordigt een aanzienlijk deel van zijn productie en zeker niet het minst verdienstelijke. Het zijn echter de werken met synthetisch karakter, die hem bij een ruimer publiek bekend en beroemd maakten.

In de eerste plaats, de *Histoire de Belgique*, die hij op aandringen van Lamprecht

ondernam: zeven delen, waarvan het eerste in 1899, het laatste in 1932 verscheen. Een heldere en machtige synthese waarin de auteur vooral de nadruk legde enerzijds op het internationaal karakter van ons verleden, anderzijds op de massaverschijnselen, hoofdzakelijk doch niet uitsluitend, op die van economische en van sociale aard. Hij meende dat vooral de werking van deze drie groepen van factoren het ontstaan van de Nederlanden en vervolgens van de Zuidelijke Nederlanden — het latere België — uitlegde. Gesteund op persoonlijke opzoekingen en op een grondige kennis van de literatuur, opgesteld door een man, die strikte objectiviteit kon verenigen met een gave voor intellectuele constructie en met liefde voor zijn onderwerp, blijft de *Histoire de Belgique* een van de meesterwerken van de historiografie tijdens de eerste helft van de XXe eeuw.

In de wereld van de historici zijn het vooral zijn bijdragen tot de middeleeuwse stadsgeschiedenis die aan Pirenne zijn vermaardheid hebben verzekerd. Zijn Luikse geboortestreek enerzijds, Vlaanderen, waar hij het grootste gedeelte van zijn leven doorbracht anderzijds, boden hem de meest belangwekkende en tevens de meest „problematische” voorbeelden en typen van middeleeuwse steden. De stadsgeschiedenis heeft hem van 1883 tot aan het einde van zijn leven geboeid en hij heeft nooit opgehouden haar met nieuwe en steeds hogerstaande bijdragen te verrijken. Tracht men het wezenlijkste uit zijn opvattingen hieromtrent naar voren te brengen, dan zal dat wel het handeldrijvende karakter van de stadsbevolking en de invloed van dit karakter op de materiële en institutionele ontwikkeling van de stad zijn. Het werk van hem, waar zijn opvattingen het duidelijkst tot hun recht komen, is het boek dat in 1927 verscheen: *Les villes du moyen âge*. Zeer nauw verband met de stadsgeschiedenis houden de bijdragen van Pirenne tot de geschiedenis van de lakennijverheid, waarvan de welvaart van de Vlaamse steden in een zo ruime mate afhing.

Pirenne herhaalde gaarne „il n'y a de science que du général”. Anderzijds wanstoude hij alle niet op kritisch vastgestelde feiten gefundeerde veralgemeningen. Men begrijpt dan ook dat hij tot een late periode van zijn leven gewacht heeft vooraleer het te wagen een synthese van de economische en sociale geschiedenis van de westerse middeleeuwen op te bouwen. De tweehonderd bladzijden die hij in deel VIII van de door G. Glotz geleide *Histoire du Moyen Age* aan het onderwerp besteedde, verschenen pas in 1933; naar het oordeel van op dit gebied bevoegde historici zou dit werk voor zijn meesterwerk mogen aangezien worden. Een nog ruimere synthese ontstond in tragische omstandigheden. Toen Pirenne tijdens de eerste Wereldoorlog, in Kreuzburg an der Werra, in verplichte residentie verbleef, schreef hij er, zonder over een bibliotheek te kunnen beschikken, een *Histoire de l'Europe*, van de IVe tot de XVIe eeuw: iets waartoe slechts een historicus van het grootste formaat in staat was. De tijd om het werk op punt te stellen, zoals het z.i. had moeten geschieden, heeft Pirenne nooit gevonden; het boek verscheen postuum in 1936.

Het onderwerp, dat na het einde van de eerste Wereldoorlog Pirenne het meest geboeid heeft, was dat van de overgang van de antieke wereld naar die van de Vroege Middeleeuwen. Van 1922 af publiceerde hij een reeks artikels over

thema's die op dit onderwerp betrekking hadden en die de „Vorarbeiten" van een boek moesten worden. Hij kende het geluk een eerste redactie van dit boek in 1935, een paar maanden vóór zijn dood, af te sluiten. Het werd door Professor F. Vercauteren op punt gesteld en in 1935 uitgegeven, onder de titel *Mahomet et Charlemagne*. Pirenne meende inderdaad dat het opkomen van de Islam — en niet de Germaanse „Völkerwanderung" — voor het keerpunt van Oudheid naar Middeleeuwen diende gehouden. Zijn studiën en zijn boek hebben een zeer ruime belangstelling verwekt en sterk bijgedragen tot een betere kennis van wat de Engelsen „the dark ages" noemen.

Doorgaans werd echter de grondstelling van Pirenne door de historici die zich op de studie dezer periode toelaggen, niet aanvaard.

Universitair onderwijs en historische navorsing zijn steeds verreweg het voornaamste geweest in de bedrijvigheid van Pirenne; echter niet het enige. Hij heeft zich ook op andere gebieden van het wetenschappelijk leven in binnen- en buitenland actief getoond; vooral na de eerste Wereldoorlog.

Briefwisselend lid van de Académie Royale de Belgique sedert 1898, werd hij werkend lid in 1903. De Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, waartoe hij sedert 1891 behoorde en waarvan hij van 1907 af tot aan zijn dood de zeer bedrijvige secretaris was, is hem buitengewoon veel verschuldigd, zowel op organisatorisch gebied als in verband met haar bronnenpublicaties. Van 1906 af zetelde hij in de Koninklijke Commissie tot uitgave van 's Lands Oude Wetten en Verordeningen. In 1922 werd hij lid en in 1930 voorzitter van het bestuurscomité van het Belgisch Historisch Instituut te Rome, functies die hij met een grote nauwgezetheid waarnam. Hij is ook in 1934-35 voorzitter van de Raad van de Koninklijke Bibliotheek geweest. Hij speelde in 1919-20 een beslissende rol in het tot stand komen van de universitaire patrimonien en van de Universitaire Stichting; hij was lid van de Raad dezer instelling van 1920 tot 1926 en van 1926 tot 1930 een van haar ondervoorzitters. Hij nam in 1927-28 deel aan de oprichting en organisatie van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek en zat van 1928 tot 1935 haar 20e commissie (geschiedenis) voor.

Hij was in 1919-20 een van de oprichters van de Union Académique Internationale en tot aan zijn dood nam hij een zeer actief deel aan haar werkzaamheden. In 1923 opende hij als voorzitter te Brussel het 5e Internationaal Congres voor Geschiedkundige Wetenschappen, het eerste dat na de eerste Wereldoorlog bijeenkwam. Te dezer gelegenheid hield hij een indrukwekkende rede over het thema „De la méthode comparative en histoire", waarin hij met klem de nadruk legde op de plicht van de historicus tot objectiviteit. In 1926 behoorde hij tot de stichters van het „International Committee of Historical Sciences" en was enkele tijd een van diens ondervoorzitters.

Hij werd door Belgische en vooral door buitenlandse universiteiten tot het houden van gastcolleges en voordrachten uitgenodigd; niet slechts in Europa, maar ook in de Verenigde Staten van Amerika, in Algerië en in Egypte.

Hoge wetenschappelijke onderscheidingen vielen hem te beurt: de vijfjaarlijkse prijs voor geschiedkundige wetenschappen in 1902 en in 1921, de Francqiprijs

in 1933. Hij was doctor honoris causa van de Universiteiten te Leipzig, Brussel, Tübingen, Groningen, Oxford, Straatsburg, Parijs, Edinburgh, Bordeaux, Cambridge, Saint-Andrews, Algiers, Dijon, Montpellier en Toulouse. Talrijke academies hadden hem tot geassocieerd of briefwisselend lid verkozen: Amsterdam, Wenen, Göttingen, Praag, Parijs (Académie des Inscriptions et Belles Lettres), München, London (British Academy), Madrid (Academia de la Historia), Leningrad, Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Krakau, Bukarest. Hij was erelid, briefwisselend lid of werkend lid o. m. van de Société Nationale des Antiquaires de France, van het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht, van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden, van de Gesellschaft für Rheinische Geschichtskunde, van de Royal Historical Society, van de Société d'Histoire de France en erevoorzitter van de Société d'Histoire Moderne. Tot driemaal toe werd een huldebetoon te zijner eer ingericht: in 1912, in 1921, in 1932; in 1926 bood men hem een feestalbum (*Mélanges d'histoire offerts à Henri Pirenne*) aan. Hij was groot-kruis in de Kroonorde, groot-officier (met gouden strepen) in de Leopoldsorde, drager van het burgerlijk kruis 1ste klas en van de herinneringsmedalje aan de regering van Koning Leopold II, groot-kruis in de orde van Alfons XII van Spanje en Commandeur in het Erelegioen. Het bewonderenswaardige is dat hij de eenvoudigste en tegenover elkeen de hulpvaardigste man ter wereld bleef; wat in zijn omgang met zijn oud-leerlingen domineerde, was de hartelijkheid.

Het leven had hem niet gespaard: drie van zijn zoons waren vóór hem overleden. Zijn wilskracht, zijn arbeidslust, de liefde van de zijnen hielpen hem stand te houden. In de late lente van het jaar 1935 werd hij ziek; de zomer bracht hij nog door in zijn geliefd buitenverblijf te Sart-lez-Spa. Op 24 oktober overleed hij te Ukkel, in zijn drieënzeventigste jaar.

F. L. GANSHOF.

PUBLIKATIES VAN HENRI PIRENNE (*)

A. IN BOEKVORM (1)

Sedulius de Liège, 1882.

Histoire de la constitution de la ville de Dinant au moyen âge, 1889.

Histoire du meurtre de Charles le Bon, comte de Flandre par Galbert de Bruges, 1891.

Bibliographie de l'histoire de Belgique, 1893; 2e dr. 1902; 3e dr. met H. NOWÉ en H. OBREEN, 1951.

Le livre de l'abbé Guillaume de Rijckel, 1896.

La nation belge, 1899; 2e dr. 1900; 3e dr. 1900; 4e dr. 1917.

Histoire de Belgique, I, 1900, 2e dr. 1902, 3e dr. 1909, 4e dr. 1917, 5e dr. 1929; II, 1902, 2e dr. 1908; 3e dr. 1922; III, 1907, 2e dr. 1912, 3e dr. 1923; IV, 1911, 2e dr. 1915, 3e dr. 1927; V, 1921, 2e dr. 1926; VI, 1926; VII, 1932. Geïllustreerde uitgave in 4 d., 1948-52. Duitse vertaling van de d. I-IV: *Geschichte Belgiëns*, 1899-1913. Nederlandse vertaling: *Geschiedenis van België*, in 6 d., 1902-1933. Geïllustreerde Nederlandse uitgave in 4 d., 1954; (nieuwe vertaling).

Le soulèvement de la Flandre Maritime de 1323-1328, 1900.

Chronique rimée des troubles de Flandre en 1379-1380, 1902.

Recueil de documents relatifs à l'industrie drapière en Flandre (met G. ESPINAS) : I, 1906; II, 1909; III, 1920; IV, 1924.

Album belge de diplomatie (onder zijn leiding), 1908.

Les anciennes démocraties des Pays-Bas, 1910. Engelse vertaling: *Belgian democracy. Its early history*, 1915.

Les villes du moyen âge, 1927. Engelse vertaling: *Mediaeval Cities*, 1925; 2e dr. 1956. Tsjechische vertaling: *Strevoveha Mesta*, 1928.

La Belgique et la Guerre mondiale, 1928.

Histoire de l'Europe des Invasions au XVIe siècle, 1936; 2e dr. 1947; geïllustreerde uitgave, 1958. Engelse vertaling: *A history of Europe from the Invasions to the XVIth century*, 1939; 2e dr. 1956; 3e dr. 1958. Nederlandse (verbeterde) vertaling: *Geschiedenis van Europa van de invallen der Germanen tot de XVIe eeuw*, 1947, 2e dr., 1959. Duitse vertaling: *Geschichte Europas von der Völkerwanderung bis zur Reformation*, 1956. Italiaanse vertaling: *Storia d'Europa della Invasioni al XVI secolo*, 1956. Zuidslavische vertaling: *Povijest Europe*, 1956.

Mahomet et Charlemagne, 1937. Italiaanse vertaling: *Maometto e Carlomagno*, 1939. Duitse vertaling: *Geburt des Abendlandes*, 1942; 2e dr. 1952. Engelse vertaling: *Mahomed and Charlemagne*, 1954; 2e dr. 1957.

Les villes et les institutions urbaines, 2 d., 1939; heruitgave van de publicaties over stadsgeschiedenis (werken, bijdragen tot verzamelwerken, artikels, recensies).

Histoire économique de l'Occident médiéval, 1951; heruitgave van publicaties over de geschiedenis van handel en nijverheid en over het probleem „Mahomet et Charlemagne” (bijdragen tot verzamelwerken, artikels).

(*) In deze Bibliografie werden evenmin als de boekbesprekingen opgenomen, de verslagen over werken aan een academische of aan een andere jury ter beoordeling voorgelegd en de inleidingen of woorden vooraf tot werken van andere auteurs. Deze publicaties komen wel voor in twee vroeger verschenen, in systematische orde opgestelde overzichten van de wetenschappelijke productie van HENRI PIRENNE: (1) F. L. GANSHOF en G. G. DEPT, *Bibliographie des travaux historiques de Henri Pirenne* (van 1882 tot 31 juli 1926), in „Mélanges d'histoire offerts à Henri Pirenne”. I, 1926. (2) F. L. GANSHOF, E. SABBE, F. VERCAUTEREN, C. VERLINDEN, *Bibliographie des travaux historiques de Henri Pirenne* (van 1882 tot 1937), in „Henri Pirenne. Hommages et souvenirs”, I, 1938.

(1) Boeken en zelfstandige brochures. De in verzamelwerken of tijdschriften gepubliceerde bijdragen, die later in boekvorm of als zelfstandige brochures verschenen zijn, werden niet in het eerste, maar wel in het tweede onderdeel van deze Bibliografie vermeld.

B. BIJDRAGEN TOT VERZAMELWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN (2)

- La politique de Gérard de Groesbeek, prince-évêque de Liège pendant le gouvernement de Don Juan d'Autriche.* „Travaux du Cours pratique d'histoire nationale... de P. Fredericq”, II, 1884.
De l'organisation des études d'histoire provinciale et locale en Belgique. Westdeutsche Zeitschrift, 1885.
Sur l'état actuel des études de paléographie et de diplomatique. R.I.P., 1886.
La formule N. rex Francorum v. inl. B.C.R.H., 1886.
La Rijmkronijk van Vlaanderen et ses sources. B.C.R.H., 1888.
La version flamande et la version française de la bataille de Courtrai. B.C.R.H., 1890.
Note sur un polyptyque de l'abbaye de Saint-Trond. B.C.R.H., 1891.
Ham. Tijdschrift voor Nederlandsche Letterkunde, 1892.
Lettre à M. le Directeur de la Revue Générale sur quelques passages inédits de Galbert de Bruges. Revue Générale, 1892.
La version flamande et la version française de la bataille de Courtrai. Note supplémentaire. B.C.R.H., 1892.
Note sur un diplôme du roi franc Thierry III, conservé à la Bibliothèque de l'Université de Gand et sur un fragment de charte mérovingienne conservé à la Bibliothèque de Bruges. B.C.R.H., 1893.
La porte de Hagerue à Arras. Messenger des Sciences Historiques, 1893.
L'origine des constitutions urbaines au moyen âge. R.H., 53, 1893 en 57, 1895.
Les Pays-Bas de 1280 à 1477. „Histoire générale” onder leiding van E. LAVISSE en A. RAMBAUD, III, 1894.
Les sources de l'histoire de Flandre au moyen âge. Bulletin du Cercle archéologique et historique de Gand, 1894.
Note sur un cartulaire de Bruxelles conservé à la Bibliothèque de Berne. B.C.R.H., 1894.
La chancellerie et les notaires des comtes de Flandre avant le XIIIe siècle. „Mélanges Julien Havet”, 1895.
Note sur un manuscrit de l'abbaye de Saint-Pierre de Gand. B.C.R.H., 1895.
L'examen d'archiviste. R.I.P., 1896.
Les sources de la chronique de Flandre jusqu'en 1342. „Etudes d'histoire du moyen âge dédiées à G. Monod”, 1896.
Une polémique historique en Allemagne. R.H., 64, 1897.
Note sur un diplôme de Louis le Pieux. „Inventaire archéologique de Gand”, 1897.
Documents relatifs à l'histoire de Flandre pendant la première moitié du XIVe siècle. B.C.R.H., 1897.
Philippe le Bel et la Flandre d'après un ouvrage récent. Bul. du Cercle archéol. et histor. de Gand, 1897.
Rapport sur un projet de publication de cartes historiques. B.C.R.H., 1898.
Villes, marchés et marchands au moyen âge. R.H., 67, 1898.
L'ancienne chronique de Flandre et la Chronographia Regum Francorum. B.C.R.H., 1898.
Discours prononcé à la manifestation en l'honneur de G. Kurth. „A Godefroid Kurth”, 1899.

(2) Gebruikte afkortingen:

A.H.E.S.	=	Annales d'histoire économique et sociale.
An. A.R.B.	=	Annuaire de l'Académie Royale de Belgique.
A.L.M.A.	=	Archivum Latinitatis Medii Aevi. Bulletin du Cange.
B.A.R.B., Cl. L.	=	Bulletin de l'Académie Royale de Belgique, Classe des Lettres.
B.C.R.H.	=	Bulletin de la Commission Royale d'Histoire.
B.S.H.M.	=	Bulletin de la Société d'histoire moderne.
R.B.P.H.	=	Revue belge de Philologie et d'Histoire.
R.H.	=	Revue Historique.
R.H.D.F.E.	=	Revue historique de droit français et étranger.
R.I.P.	=	Revue de l'Instruction Publique.
Vt.f.S. WG.	=	Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte.
R.	=	door Pirenne zelf opgesteld résumé van een wetenschappelijke mededeling waarvan de volledige tekst niet verschenen is.

- A propos d'une entreprise récente relative à la cartographie historique.* Bul. de la Soc. d'archéol. et d'hist. de Gand, 1899.
- Les comtes de la Hanse de Saint-Omer.* B.A.R.B., Cl. L., 1899.
- La Hanse flamande de Londres.* Ibid., en R.I.P., 1899.
- Note sur un passage de Van Velthem relatif à la bataille de Courtrai.* B.C.R.H., 1899.
- La plaque tombale de Saint Florbert.* „Inv. Archéol. de Gand”, 1900.
- Rapport sur les documents statistiques.* B.C.R.H., 1900.
- Rectification à l'édition des inventaires des héritages des Flamands tués à la bataille de Cassel.* Ibid.
- Les coutumes de la gilde marchande de Saint-Omer* (met G. ESPINAS). *Le Moyen Age*, 1901.
- Rapport sur les documents relatifs à l'histoire de l'industrie drapière en Flandre.* B.C.R.H., 1901.
- Notice biographique d'Alphonse Wauters.* An. A.R.B., 1902.
- Lettre à M. le Directeur de l'„Ecole nationale” sur l'enseignement de l'histoire à l'école primaire.* L'Ecole Nationale, 1902.
- La bulle fausse de Nicolas I pour le monastère de Saint-Pierre de Gand.* B.C.R.H., 1902.
- La première tentative pour reconnaître Edouard III comme roi de France.* Annales de la Soc. d'archéol. et d'hist. de Gand, 1902.
- Les documents d'archives comme source de la démographie historique.* Actes du XIe Congrès international d'hygiène et de démographie. Bruxelles, 1903.
- Les dénombrements de la population d'Ypres au XVe siècle.* Contribution à la statistique sociale du moyen âge. Vt. f. S. WG., 1903.
- Le privilège de Louis de Male pour la ville de Bruges du mois de juin 1380.* B.A.R.B., Cl. L., 1903.
- Notice sur l'industrie du laiton à Dinant.* „Exposition des Dinanderies. Joseph Destrée, Guide du visiteur”, 1903.
- A propos de l'édition de la chronique de Jean Molinet.* B.A.R.B., Cl. L., 1904.
- Rapport sur la publication des documents relatifs aux corporations de métiers.* B.C.R.H., 1904.
- Copères.* Wallonia, 1904.
- Dinant dans la Hanse Teutonique.* Compte Rendu du Congrès historique et archéologique de Dinant, 1904.
- Les marchands batteurs de Dinant au XIVe et au XVe siècle.* Vt. f. S. WG., 1904.
- Le rôle constitutionnel des Etats-Généraux des Pays-Bas en 1477 et en 1488.* „Mélanges Paul Fredericq”, 1904.
- Julius Vuylsteke en zijn oorkondenboek der Stad Gent.* Tijdschrift van het Willemsfonds, 1904.
- Discours prononcé à la manifestation en l'honneur de M. Charles Duvivier.* „Manifestation Charles Duvivier”, 1905.
- Les Wallons dans l'histoire.* Congrès Wallon. Liège, 1905. Compte Rendu officiel, 1905.
- Les petites archives* (met J. CUVELIER). *Revue des Bibliothèques et Archives de Belgique*, 1905.
- Du rôle des sociétés locales dans l'étude de l'histoire moderne.* „Publication des inventaires des petites archives. Documents préparatoires”, 1905.
- Les villes flamandes avant le XIIe siècle.* Annales de l'Est et du Nord, 1905.
- Une crise industrielle au XVIe siècle. La draperie urbaine et la „nouvelle draperie” en Flandre.* B.A.R.B., Cl. L., 1905.
- Coup d'œil sur l'histoire de Gand.* „Gand. Guide Illustré”, 1905, 2e dr. 1906, 3e dr. 1909, 4e dr., 1912. Nederlandse vertaling: *Kort overzicht van de geschiedenis van Gent.* „Gids voor Gent”, 1912.
- Rabelais dans les Pays-Bas.* *Revue des études rabelaisiennes*, 1906.
- Note sur la fabrication des tapisseries en Flandre au XVIe siècle.* Vt.f.S. WG., 1906.
- Les origines de l'état belge.* „La Nation Belge”, 1906.
- Rapport sur le projet de publication d'un recueil de fac-similés pour servir à l'étude de la diplomatie des provinces belges.* Rapports publiés par le Congrès archéologique et historique tenu à Gand en 1907, 1907.
- Causerie sur Ardenbourg.* Ibid.
- Une lettre de Michelet sur la draperie flamande.* R.I.P., 1907.
- A propos de la lettre d'Alexis Comène à Robert le Frison, comte de Flandre.* Ibid.

Notice sur Léon Vanderkindere. An. A.R.B., 1908.
Quelques remarques sur la chronique de Gislebert de Mons. „Mélanges Godefroid Kurth”, 1908.
Sur la condition sociale de Henri de Dinant. B.A.R.B., Cl. L., 1908.
Rapport sur les travaux de la Commission Royale d'Histoire (voor de jaren 1834 tot 1909) 1909.
Draps de Frise ou draps de Flandre. Vt.f.S. WG., 1909.
Une question économique à l'époque carolingienne. Draps de Frise ou draps de Flandre? Bul. de la Soc. d'arch. et d'hist. de Gand, 1909.
Esquisse d'un programme d'études sur l'histoire économique du pays de Liège. Annales du Congrès archéologique et historique tenu à Liège en 1909, 1909.
Die Entstehung und die Verfassung des Burgundischen Reiches im 15. und 16. Jahrhundert. Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft, 1909. Engelse tekst: *The formation and constitution of the Burgundian State.* American Historical Review, 1909.
Qu'est-ce qu'un homme lige? B.A.R.B., Cl. L., 1910.
Un mémoire de Robert de Cassel sur sa participation à la révolte de la Flandre Maritime. Revue du Nord, 1910.
La ministérialité a-t-elle existé en France? Académie des Inscriptions et Belles Lettres. Comptes Rendus des Séances, 1911.
Liberté et propriété en Flandre du VIIe au XIe siècle. B.A.R.B., Cl. L., 1911.
Le plus ancien règlement de la draperie brugeoise. B.C.R.H., 1911.
H. G. P. Moke. „Liber Memorialis de l'Université de Gand”, 1913.
L. A. Warnkoenig. Ibid.
A propos de la Hanse parisienne des marchands de l'eau. „Mélanges Charles Bémont”, 1913.
Une nation artificielle. Almanach des étudiants libéraux de l'Université de Gand, 1913.
Les étapes de l'histoire sociale du capitalisme. B.A.R.B., Cl. L., 1914; 2e dr. als zelfstandige brochure, zonder de noten, 1922. Engelse vertaling: *The stages of social history of capitalism.* American Historical Review, 1914.
Discours prononcé aux funérailles d'Ernest Gossart. B.A.R.B., Cl. L., 1919.
Discours prononcé lors de la reprise des travaux de la Classe des Lettres. Ibid.
Les caractères originaux de la civilisation belge. La civilisation française, 1919. R.
Un appel à une croisade contre les Slaves adressé à l'évêque de Liège, au duc de Lotharingie et au comte de Flandre au commencement du XIIe siècle. „Mélanges Camille de Borman”, 1919.
Joseph II. Le Flambeau, 1919.
Le pangermanisme et la Belgique. B.A.R.B., Cl. L., 1919.
La nation belge et l'Allemagne. „Université de Gand. Année académique 1919-20. Ouverture solennelle des Cours”, 1919.
Discours prononcé aux funérailles de Paul Fredericq, 1920.
L'Avenir de la Belgique. (Franse oorspronkelijke tekst van een in het Engels verschenen artikel in een bijzonder nummer van The Times). The Times. Numéro spécial consacré à la Belgique, 1920.
Godefroid Kurth. B.A.R.B., Cl. L., 1921 en *Le Flambeau,* 1921.
Discours prononcé à l'occasion de la célébration du centenaire de l'Ecole des Chartes. B.A.R.B., Cl. L., 1921 en „Centenaire de l'Ecole des Chartes”, 1921.
L'Allemagne moderne et l'empire romain au moyen âge. „Université de Gand. Année académique 1920-21. Ouverture solennelle des Cours”, 1920.
Souvenirs de captivité en Allemagne. Revue des Deux Mondes, 1920 en in boekvorm, 1920, 2e dr. 1921.
L'importance économique et morale d'Anvers à l'époque de Plantin. „Fêtes données en 1920 à Anvers et à Tours à l'occasion du quatrième centenaire de la naissance de Christophe Plantin”, 1921.
Discours en l'honneur des étudiants de l'Université de Gand morts pour la Patrie. „Aux étudiants morts pour la Patrie”, 1921.
Ce que nous devons désapprendre de l'Allemagne. „Université de Gand. Année académique 1921-22. Ouverture solennelle des Cours”, 1922.

- Discours prononcé lors de la célébration du cent cinquantième anniversaire de l'Académie Royale de Belgique. B.A.R.B., Cl. L., 1922.
- Les sciences historiques à l'Académie Royale de Belgique. „L'Académie Royale de Belgique depuis sa fondation”, 1922.
- Mahomet et Charlemagne. R.B.P.H., 1922.
- Le consommateur au moyen âge. L'Acheteur, 1922.
- Un conflit entre le magistrat yprois et les gardes des foires de Champagne en 1309-1310, avec le texte de la seule charte sauvée de l'incendie des archives d'Ypres. B.C.R.H., 1922.
- De la méthode comparative en histoire. (G. Des Marez et F. L. Ganshof, Compte rendu du Ve Congrès International des Sciences Historiques, 1923).
- De l'influence allemande sur le mouvement scientifique contemporain. Scientia, 1923.
- Les universités américaines. Le Flambeau, 1923.
- Un contraste économique: Mérovingiens et Carolingiens. R.B.P.H., 1923.
- Notice sur Paul Frédéricq. An. A.R.B., 1924.
- Notice sur Godefroid Kurth. Ibid.
- Lettre sur l'examen d'entrée à l'Université. Le Flambeau, 1924.
- Les origines du vote à la majorité dans les assemblées politiques. B.S.H.M., 1924. R.
- Une histoire économique et sociale de la Guerre. B.A.R.B., Cl. L., 1924.
- Sir Paul Vinogradoff. A.L.M.A., 1925.
- Scrutum. Ibid.
- Le fisc royal de Tournai. „Mélanges d'histoire du moyen âge offerts à Ferdinand Lot”, 1925.
- Les overdraghes et les portes d'eau en Flandre au XIIIe siècle. „Essays in Medieval history presented to T. F. Tout”, 1925.
- L'Espagne et la Belgique dans l'histoire. „L'Archiduchesse infante Isabelle au musée du Prado”, 1925.
- Le „jus mercatorum” au moyen âge. R.H.D.F.E., 1926. R.
- La question des jurés dans les villes flamandes. R.B.P.H., 1926.
- La vente des biens nationaux en Belgique. B.S.H.M., 1926. R.
- Le Royaume des Pays-Bas, la Révolution de 1830 et l'indépendance de la Belgique. „Histoire générale des peuples” onder leiding van M. Petit, III, 1926.
- Belgique. „Histoire et historiens depuis cinquante ans”, 1927.
- Tanchelin et le projet de démembrement du diocèse d'Utrecht vers 1100. B.A.R.B., Cl. L., 1927.
- Le commerce du papyrus dans la Gaule mérovingienne. Académie des Inscriptions et Belles Lettres. Comptes rendus des Séances, 1928.
- Un prétendu drapier milanais en 906. Studi Medievali, 1928.
- La duchesse Aleyde de Brabant et le „De regimine Judaeorum” de Saint Thomas d'Aquin. B.A.R.B., Cl. L. en Revue néo-scholastique, 1928.
- L. J. Paetow. R.B.P.H., 1929.
- Le despotisme éclairé et la Révolution française. B.S.H.M., 1929. R.
- L'instruction des marchands au moyen âge. A.H.E.S., 1929.
- The place of the Netherlands in the economic history of medieval Europe. Economic History Review, 1929.
- Nonthern towns and their commerce. „Cambridge Medieval History”, VI, 1929.
- Additions au Recueil de documents relatifs à l'histoire de l'industrie drapière en Flandre (met G. ESPINAS). B.C.R.H., 1929.
- Belgium. History (met J. PIRENNE). „The Encyclopaedia Britannica”, 14e dr., III, 1929.
- Cappi. A.L.M.A., 1929-30.
- Alexander Bugge. R.B.P.H., 1930.
- Maurice Prou. Ibid.
- Le char à bœufs des derniers Mérovingiens. „Mélanges Paul Thomas”, 1930.
- Le cellarium fisci. Une institution économique des temps mérovingiens. B.A.R.B., Cl. L., 1930.
- Le vote à la majorité dans les assemblées politiques. R.H.D.F.E., 1930. R.
- Drap d'Ypres à Novgorod au commencement du XIIe siècle. R.B.P.H., 1930.

- La place du Hainaut dans l'histoire de Belgique.* Congrès archéologique et historique de Mons. 1928. Annales, 1930.
- Les grandes lignes du développement économique de la Belgique du haut moyen âge à l'époque de l'indépendance nationale.* „Un siècle d'essor économique belge”, 1930.
- L'histoire de Belgique et la géographie.* (F. Quicke, P. Bonenfant, Y. Barjon, L. Jadin, Premier Congrès International de géographie historique. 1930. Compte Rendu des travaux, 1931).
- La tâche de l'historien.* Le Flambeau, 1931. Engelse vertaling: *What are historians trying to do?*, S. A. Rice, *Methods in Social Science*, 1931.
- Philippe de Commines.* „Encyclopaedia of Social Sciences”, IV, 1931.
- Commune. Mediaeval.* Ibid.
- Economic History. Study and research in the twentieth century. Continental Europe.* Enc. of Soc. Sc., V, 1931.
- L'Europe Continentale à la fin du XIIIe siècle. — Les transformations économiques et sociales en Occident. — La formation de l'état bourguignon. — Les nouvelles tendances économiques.* „La fin du moyen âge”, d. VII, 1 en 2 van „Peuples et Civilisations” onder leiding van L. HALPHEN en P. SAGNAC, 1931.
- Guilds. European.* Enc. of Soc. Sc., VII, 1932.
- Vingt ans de règne.* „Le Roi Albert et son temps”, 1932; herdrukt in *Revue belge des livres, documents et archives de la guerre 1914-18, 1934-1935.*
- Le trésor des rois mérovingiens.* „Festschrift til Halvdan Koht”, 1933.
- La civilisation occidentale au moyen âge du XIe au milieu du XVe siècle. Le mouvement économique et social.* „Histoire du Moyen Age” onder leiding van G. GLÖTZ, VIII, 1933. Vertalingen in boekvorm: Engelse uitg.: *Economic and social history of medieval Europe* (1936). Duitse uitg.: *Sozial- und Wirtschaftsgeschichte Europas im Mittelalter* (1946). Nederlandse uitg.: *De Middeleeuwen. Economische en sociale geschiedenis* (1948, 2e dr., 1959). Yougoslavische uitg.: *Privredna Povijest Evropskoy zapada u Srednjan Vijeku* (1958).
- Un grand commerce d'exportation au moyen âge. Les vins de France.* A.H.E.S., 1933.
- Le conflit liégeois bourguignon et le Perron liégeois.* Congrès archéologique et historique de Liège, 1932. Annales, 1933.
- Notice sur Guillaume Des Marez.* An. A.R.B., 1934 en in G. Des Marez, *Etudes inédites*, 1936.
- Un précurseur de la Commission Royale d'Histoire en 1827.* B.C.R.H., 1934.
- Commission Royale d'Histoire. 1834-1934. Séance solennelle du 28 novembre 1934. Rapport.* B.C.R.H., 1934.
- La Commission Royale d'Histoire depuis sa fondation.* „La Commission Royale d'Histoire. Livre Jubilaire”, 1934.
- La fin du commerce des Syriens en Occident.* „Mélanges Joseph Bidez”, 1934.
- De l'état de l'instruction des laïques à l'époque mérovingienne.* *Revue bénédictine*, 1934.
- Willem Blommaert.* R.B.P.H., 1935.
- Léon Vanderkindere.* Enc. of Soc. Sc., XV, 1935.
- Un prétendu original de la donation d'Eisenach en 762 à l'abbaye d'Echternach* (met J. VANNERUS). B.C.R.H., 1935.
- The Low Countries.* *Cambridge Medieval History*, VIII, 1936.
- Persistence de la tradition romaine dans l'Europe mérovingienne.* *Annales Universitaires de l'Algérie*, 1936.
- La formation de la Belgique contemporaine.* Le Flambeau, 1937-38.
- Daarenboven 88 biografische artikels in de delen VII (1885) tot XXVI, 1 (1937) van de „Biographie Nationale”.

GEORGES HULIN DE LOO (1862-1945)

1889

Georges, Charles, Nicolas, Marie Hulin werd geboren te Gent op 10 december 1862 en overleed te Brussel op 27 december 1945.

Hij volbracht zijn middelbare studiën aan de Middelbare School en aan het Koninklijk Atheneum te Gent, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent, waar hij op 16 juli 1883 promoveerde tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte en op 29 juli 1886 tot doctor in de Rechten. Van 1886 tot 1888 studeerde

hij aan de universiteiten van Berlijn en Straatsburg. Op 4 augustus 1888 werd hij uitgeroepen tot laureaat van de prijskamp voor reisbeurzen. Hij bracht in 1888-1889 een studieverblijf door te Parijs, nl. aan het Collège de France, de École des Hautes-Etudes en de École libre des Sciences Politiques.

Reeds bij K.B. van 30 september 1889 werd hij benoemd tot buitengewoon hoogleraar aan de faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte der Rijksuniversiteit te Gent en belast met de cursussen in de Psychologie en in de Logica, alsmede aan de faculteit der Wetenschappen met de cursussen in de Logica, de Psychologie en de Moraalfilosofie.

Door een K.B. van 16 oktober 1890 werd hij ontlast van de cursus in de Psychologie aan de faculteit van de

Letteren en Wijsbegeerte en belast, partim, met de Oefeningen over Wijsgerige vraagstukken, met de Grondige Studie van vraagstukken uit de Zielkunde, de Logica en de Moraalfilosofie en met de Kritische Ontleding van een wijsgerige verhandeling; op 17 november daaropvolgende met de cursus in Natuurrecht. Bij K.B. van 9 november 1892 werd G. Hulin benoemd tot gewoon hoogleraar. Bij K. B. van 16 december 1893 werd hij belast aan de faculteit van de Rechten met de cursus in de Economische Geschiedenis (partim: Agrarische Geschiedenis). Doch G. Hulin hield zich vooral bezig met navorsingen betreffende de Geschiedenis van de Vlaamse Kunst, in het bijzonder betreffende de schilderkunst, de miniatuur en de prentkunst uit de late Middeleeuwen en de XVI^{de} eeuw. Vrij spoedig bereikte hij op dat gebied opzienbarende resultaten. Hij slaagde erin

de identiteit van een aantal anonieme meesters te bepalen en een zeer waardevolle kritische katalogoog van de belangrijke tentoonstelling van Vlaamse schilderkunst te Brugge (1902) samen te stellen. Niet lang nadien kon hij werk van Hubrecht van Eyck en van Robert Campin aanwijzen. G. Hulin werd alom, ook in de vreemde, bekend als één van de beste deskundigen op het gebied van Vlaamse kunst.

Ook werd hij op 17 november 1908 aan de faculteit van Letteren en Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit te Gent belast met een facultatieve cursus in de Geschiedenis van de Vlaamse Schilderkunst en, op 31 augustus 1920, met de cursus in de Geschiedenis van de schilderkunst (partim) aan het pas opgerichte Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde aldaar. G. Hulin was goed vertrouwd met de geschreven bronnen die gepubliceerd waren. Hij deed evenwel weinig navorsingen in die richting. Dank zij de vele studiereizen die hij geregeld ondernam en de expertises die hem gevraagd werden, was hij uitstekend bekend met de bewaarde kunstwerken. Uitgaande van de opvattingen van G. Morelli, trachtte hij op stijlkritische grondslag de werken te groeperen en de meesters ervan aan te wijzen. Nog een aantal andere belangrijke bijdragen van zijn hand zagen het licht o.m. betreffende de Gebroeders van Limburg, Pieter Breughel, Rogier van der Weyden en de Meester van de Verlossing van het Prado, Jacques Daret, Jan de Tavernier, de Gentse miniatuur uit het einde van de XVe eeuw... Dikwijls is hij er niet toe geraakt zijn opvattingen en bevindingen uit te werken. Zij zijn enkel bekend geworden dank zij aantekeningen gemaakt tijdens voordrachten, die door G. Hulin werden gehouden, of door zijn tussenkomst in een bespreking. G. Hulin was hevig gekant tegen de vernederlandsing van de Rijksuniversiteit te Gent. Hij kende Nederlands, doch weigerde in die taal te doceren. Ook werd hij, naargelang de vernederlandsing vorderde, ontlast van zijn onderwijs. Incidenten met de studenten deden zich voor, die zelfs een politieke terugslag hadden. Toen de Belgische Regering op 15 oktober 1930 aan de professoren der pas vervlaamste universiteit het verbod oplegde om voortaan nog te doceren aan de Gentse „École des Hautes Études” was G. Hulin de enige die dit verbod niet opvolgde. Hij werd hierop door de Vlaamse studenten op 17 december 1930 uit de universiteitsgebouwen verjaagd. Deze gebeurtenissen gaven zelfs aanleiding tot een kortstondige regeringscrisis. Op 10 december 1932 werd hij toegelaten tot het emeritaat. Hij bleef echter, nog geruime tijd, een leerstoel bekleden aan de École des Hautes Études te Gent. Ook aan het Institut supérieur d'Histoire et d'Archéologie te Brussel zette hij nog lange jaren zijn onderwijs in de kunstgeschiedenis voort.

G. Hulin was, sedert april 1906, corresponderend lid en, sedert 1912, werkend lid van de Koninklijke Belgische Academie voor oudheidkunde, sedert 6 januari 1910 corresponderend lid en sedert 5 januari 1911 werkend lid van de Klasse der Schone Kunsten van de Académie royale de Belgique. Sedert 1912 was hij lid van de Commissie van de Kon. Musea voor Schone Kunsten van België en lid van de Commission de la Biographie Nationale van de Académie royale de Belgique. Hij was eveneens ondervoorzitter van de Maatschappij voor Ge-

schied- en Oudheidkunde, lid van de Commissie der Monumenten van de Stad Gent, van de Toezichtscommissie van de Academie voor Schone Kunsten, van de Toezichtscommissie van het Museum voor Schone Kunsten aldaar en van een aantal andere Commissies en Verenigingen.

G. Hulin was secretaris van de Academieraad van de Rijksuniversiteit gedurende het Academiejear 1919-1920, lid van de verbeteringsraad van het Hoger Onderwijs 1920-21, bestuurder van de klasse der Schone kunsten van de Académie royale de Belgique in 1921 en in 1935 en, in dat laatste jaar, voorzitter van dezelfde Académie... In 1929 doceerde hij als ruilprofessor aan de universiteit te Lyon en op 21 maart van dat jaar bekwam hij het doctoraat honoris causa van de Universiteit te Utrecht.

G. Hulin was in het bezit van talrijke vererende onderscheidingen, hij was o.m. ridder (19-III-1903), officier (7-XI-1915), commandeur (1922) en Groot-officier in de Leopoldsorde; drager van het Burgerkruis 2^e klas (1914-18), officier in de orde van Frans-Jozef (1909), Groot-officier in de orde van Nichan Iftikkar...

Uitstekend stijlcritikus en kunstkenner, heeft G. Hulin, op dat gebied, zijn evenknie niet gevonden in ons land. Ook in de vreemde stond hij overal zeer hoog aangeschreven. In belangrijke mate heeft hij medegeholpen om de stevige grondslag te leggen voor de kennis van de Vlaamse kunst uit de late middeleeuwen en uit de XVIe eeuw.

J. DUVERGER.

PUBLIKATIES VAN GEORGES HULIN

IN BOEKVORM

La réforme de l'enseignement supérieur et les sciences sociales. Luik, 1889, 93 blz. (Met E. MAHAIM).

La réforme électorale. Une solution. Gent, 1893, 44 blz.

Quelques peintres brugeois de la première moitié du XVIe siècle. I. Jan Provoost. Gent, 1902, 40 blz.

Bruges 1902. Exposition de tableaux flamands des XIVe, XVe et XVIe siècles. Catalogue critique. Gent, 1902, LXVII + 124 blz.

De l'identité de certains Maîtres anonymes (Extrait du Catalogue critique de l'Exposition de Bruges 1902). Gent, 1902, 57 blz.

L'exposition des „Primitifs français” au point de vue de l'influence des Frères van Eyck sur la peinture française et provençale. Brussel en Parijs, 1904, 52 blz. — Zie ook: Bulletin der maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, XII, Gent, 1904, blz. 163-205.

Peter Bruegel l'Ancien, son œuvre et son temps. Brussel, 1907, 400 blz. (Met RENE VAN BASTELAER).

Ville de Gand. Catalogue du Musée des Beaux-Arts. Ière partie: Peinture ancienne. Gent, 1909, blz. 19-93.

Heures de Milan. Troisième partie des Très Belles Heures de Notre-Dame, enluminées par les peintres de Jean de France, duc de Berry, et par ceux du duc Guillaume de Bavière, comte de Hainaut et de Hollande; vingt-huit feuillets historiés reproduits d'après les originaux de la Bibliothèque Trivulzienne à Milan, avec une introduction historique par Georges Hulin de Loo. Brussel, 1910-1911, VII-85 blz.

Met scherpe punt en hamerslag. Het Flamenspel vernageld. Gent, 1918.

Les Flamboches et leur Hoogeschool — Universitätsersatz. Epigrammes et satires. Gent, 1919, 46 blz.

Catalogo van het Museum voor Schone Kunsten der Stad Gent. Gent, 1938.

Les eaux qui sourdent. Brussel, 1941, 80 blz.

Pedro Berruguete et les portraits d'Urbino. Brussel, 1942, 72 blz.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Proposition relative à l'emplacement du nouveau Musée de peinture à Gand.* Bulletin der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, VI, 1898, blz. 82-85.
- La façade prolongée de la Halle aux draps. Examen du projet.* Ibidem, blz. 269-273, 275.
- Une note relative au peintre Juste de Gand.* Ibidem, VIII, 1900, blz. 64-69.
- De l'ancien couvent des Jésuites, à propos du transfert de la Bibliothèque de la Ville et de l'Université.* Ibidem, IX, 1901, blz. 176-179.
- Le tableau de „Tomyris et Cyrus” dans l'ancien palais épiscopal de Gand.* Ibidem, blz. 222-233.
- L'atelier de Hubrecht van Eyck et les Heures de Turin.* Annuaire de la Société pour le progrès des études philologiques et historiques, 1902, blz. 69-74.
- La peinture de la Leugemeete — Renseignements complémentaires.* Bulletin der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, X, 1902, blz. 301-306.
- Les Très Riches Heures de Jean de France, duc de Berry, par Pol de Limbourg et ses frères.* Ibidem, XI, 1903, blz. 178-204.
- Conjecture touchant le „Sotte van Cleve”. Jan (Joes) van Ghinderick, alias van Cleve.* Petite revue illustrée de l'Art et de l'Archéologie en Flandre, IV, 1903, blz. 87-91, 115-118.
- Die Auferweckung des Lazarus der Sammlung von Kaufmann und die niederländischen Maler des Königs René d'Anjou.* Jahrbuch der Königlichen Preussischen Kunstsammlungen, XXV, 1904, blz. 72-79.
- Notes sur quelques tableaux gantois.* Bulletin der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, XIV, 1906, blz. 61-75.
- La peinture murale de la Rue de la Monnaie.* Ibidem, blz. 299-305.
- Sur un portrait de prince maure peint par Johannes van Eyck en 1414 (1418) d'après une mention dans l'inventaire de Diego Duarte en 1682.* Ibidem, XV, 1907, blz. 91-92.
- La vue de Gand qui paraît avoir été interprétée sur les volets de l'Annonciation du Maître de Flémalle ou de Mérode.* Ibidem, blz. 214-220, 222-223.
- The portrait of Jacqueline de Bourgogne by Mabuse.* The Burlington Magazine, XIII, 1908, blz. 100-105.
- Notes sur deux peintres gantois du XVe siècle: Lievin van den Bossche et Willem van Lombeke alias de Ritsere.* Bulletin der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, XVI, 1908, blz. 52-64.
- La bible de Philippe le Hardi, historiée par les Frères de Limbourg. Ms. fs. n° 166 de la Bibliothèque Nationale à Paris.* Ibidem, blz. 183-188.
- De l'organisation des Musées.* Ibidem, blz. 274-284, 286-287.
- An authentic work by Jacques Daret, painted in 1434.* The Burlington Magazine, XV, 1909, blz. 202-208.
- The picture attributed to Conrad Witz in the Cook Collection.* Ibidem, blz. 173-174.
- Olivier de Gand, sculpteur en Portugal (XVIe siècle).* Bulletin der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, XVII, 1909, blz. 267-276.
- Jacques Daret's Nativity of Our Lord.* The Burlington Magazine, XIX, 1911, blz. 218-225.
- Sur la date de quelques œuvres du Maître de Flémalle.* Bulletin de l'Académie royale d'Archéologie de Belgique, 1911, blz. 109-112.
- A propos de quelques portraits historiques du commencement du XVe siècle.* Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, XIX, 1911, blz. 39-53.
- Gui Guilbaut, Conseiller, Trésorier et Gouverneur Général de toutes les finances de Philippe le Bon et premier Maître de la Chambre des Comptes de Lille.* Ibidem, blz. 329-341.
- An authentic picture by Goossen van der Weyden and the Legend of S. Dymphna from Tongerlo.* The Burlington Magazine, XXII, 1912, blz. 26-32.
- Ein authentisches Werk von Goossen van der Weyden im Kaiser-Friedrich-Museum. Die gleichzeitigen Gemälde aus Tongerlo und Lier und die Ursprünge der Antwerpener Schule um 1500.* Jahrbuch der Preussischen Kunstsammlungen, Band XXXIV, 1913, blz. 59-88.
- Le tabernacle du Saint-Sacrement de l'église de Hal, par Mathieu de Layens.* Académie royale de Belgique. Bulletin de la classe des Beaux-Arts, 1913, blz. 562-563.
- Des compensations à réclamer pour les dommages artistiques.* Ibidem, 1919, blz. 57-87.

- Rapport sur l'étude de Louis Maeterlinck: Les précurseurs et les continuateurs inconnus d'Hubert van Eyck.* Ibidem, 1920, blz. 93-95.
- De quelques causes de laideur dans la ville moderne.* Ibidem, 1921, blz. 83-100.
- Rapport sur un mémoire de M. E. Coosemans: Quelle est la part de collaboration qu'il convient d'attribuer à chacun des deux frères van Eyck, Hubert et Jean, dans le Retable de l'Agneau Mystique de l'église St. Bavon à Gand.* Ibidem, 1922, blz. 7-11.
- Dyptichs by Rogier van der Weyden. I.* The Burlington Magazine, XLIII, 1923, blz. 53-58.
- An unknown Portrait by Quinten Metsys.* Ibidem, XLIV, 1924, blz. 212-216.
- A Mysterious Our Lady by Dieric Bouts.* Ibidem, XLV, blz. 56-60.
- Dyptichs by Rogier van der Weyden. II.* Ibidem, XLIV, blz. 179-189.
- Rapport sur le mémoire de concours: Apporter une contribution originale à l'histoire d'une école de miniaturistes — par exemple l'école ganto-brugeoise.* Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Beaux-Arts, 1924, blz. 60-70.
- Quelques notes de voyage.* Ibidem, 1925, blz. 100-106.
- Rapport sur le mémoire répondant à la question: Quel est l'état actuel de nos connaissances relativement à l'évolution de la peinture flamande depuis l'infiltration de l'influence giottesque jusqu'à l'apparition du retable de l'Agneau mystique.* Ibidem, blz. 117-127.
- Robert Campin or Rogier van der Weyden? Some portraits painted between 1432 and 1434.* The Burlington Magazine, XLIX, 1926, blz. 268-274.
- Sur la biographie de Dieric Bouts avant 1457.* Mélanges d'Histoire offerts à Henri Pirenne. Brussel, 1926, blz. 257-262.
- Le portrait du médailleur par Hans Memlinc: Jean de Candida, et non Nicolo Spinelli.* Friedländer-Festschrift, Leipzig, 1927, blz. 103-108.
- Notities in: *Catalogue of the Loan Exhibition of Flemish and Belgian Art in Burlington House. London 1927. A Memorial Volume* edited by Sir Martin Conway. Londen, 1927, blz. 8, 11, 146, id. 16, id. 16, 17, 18, id. 19, 21, 23, 36, 27, 28, 29, 34, 37, 44, 49, 52, 56, 66, 69, 83, 84, 87, 94, 97, 98, 105, 185, 220.
- A propos de pastiches modernes à l'Exposition de Londres.* Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Beaux-Arts, 1927, blz. 45-48.
- Woord vooraf in: Ed. Michel, *Peintures de la collection Renders de Bruges.* Brugge-Londen, 1927, blz. 9-15.
- La formation tournaisienne de l'enlumineur Johannes de Tavernier et l'influence de celui-ci sur la xylographie harlemoise de la fin du XVe siècle.* Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Beaux-Arts, 1928, blz. 43-53.
- Hans Memlinc in Rogier van der Weyden's Studio.* The Burlington Magazine, LII, 1928, blz. 160-177.
- Le Catalogue illustré des dessins de l'Albertine à Vienne. Tome II. Ecole des Pays-Bas au XVe et au XVIe siècle.* Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Beaux-Arts, 1929, blz. 53-59.
- Quelques œuvres d'art inédites rencontrées en Espagne.* Ibidem, 1931, blz. 39-43.
- L'exposition d'Art français à Londres, en 1932. Notes sur quelques tableaux du XVe siècle.* Ibidem, 1932, blz. 57-67.
- Les voyages des Frères van Eyck avant 1425.* Ibidem, blz. 123-134.
- Das rätselhafte Gemälde von Ince-Hall.* Pantheon, Band XI, Heft, 5, 1933, blz. 137-140.
- La fameuse inscription du retable de l'Agneau.* Revue Archéologique, 1934, blz. 62-87.
- Aberrations esthétiques de notre temps.* Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Beaux-Arts, 1935, blz. 177-192.
- Medewerking aan de Catalogoog van de Tentoonstelling: *Cinq siècles d'Art Brabançon.* Brussel, 1935, Notities over:
- Juan de Flandes,* blz. 5-7.
- Joos van Wassenhove, dit en Italie Giusto da Guanto,* blz. 8-11.
- Le Maître de Flémalle,* blz. 11-14.
- Le „Mont des Arts” un crime contre Bruxelles.* Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Beaux-Arts, XIX, 1937, blz. 31-36.

- Woord vooraf in: J. Maquet-Tombu, *Colyn de Coter, peintre bruxellois*. Brussel, 1937, blz. 5-8.
- Débat à propos des serres et du site du Jardin Botanique*. Bulletin de la Société royale d'Archéologie de Bruxelles, n° 2, mei-oktober 1938, blz. 41-46.
- Il faut respecter le „Botanique” parce que ...* Medewerking aan de brochure uitgegeven door de „Défenseur du Jardin Botanique”. Brussel, 1938, blz. 11-14, 31-36, 50.
- Les tableaux de Justice de Roger van der Weyden et les copies de Berne*. Actes du XIVe congrès international d'Histoire de l'Art. Basel, II, 1938, blz. 141-145.
- La Vignette chez les enlumineurs gantois entre 1470 et 1500*. Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Beaux-Arts, XXI, 1939, blz. 158-160.
- Comment j'ai retrouvé Gheeraert Horenbaut*. Annuaire des Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique, II. Brussel, 1939, blz. 3-21.
- Le sujet du retable des frères van Eyck à Gand. La glorification du Sauveur*. Ibidem, III, 1940-1941, blz. 1-16.
- Un portraitiste de style eyckesque vers 1440*. Apollo, I n° 7, december 1941, blz. 8-10.
- Classement des sites*. Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Beaux-Arts, XXIV, 1942, blz. 38-43.
- Traces de Hubrecht van Eyck. Empreintes contemporaines en Suisse et en Allemagne*. Annuaire des Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique, IV, 1943-1944, blz. 3-26.
- Notities in: Biographie nationale de Belgique:
- Pauli (C.F.H.)*, t. 16, 1901, kol. 703-704.
- Pauwels (Joseph)*, Ibidem, kol. 764-765.
- Piqué (Charles)*, t. 17, 1903, kol. 389-390.
- De Raet (Arn.)*, t. 18, 1905, kol. 580-582.
- De Raet (Louis)*, Ibidem, kol. 582.
- De Royalme (Pierre)*, t. 20, 1908, kol. 288-289.
- Rycx (Cornelis)*, Ibidem, kol. 659.
- Rynghele (Antonis)*, Ibidem, kol. 692-693.
- Scilleman (Heynderic)*, t. 22, 1914-1920, kol. 104.
- Snellaert (Jan)*, t. 23, 1921, kol. 21-22.
- Snellaert I (Jan)*, Ibidem, kol. 21-22.
- Snellaert II (Jan)*, Ibidem, kol. 22-24.
- Spierinc (Jan)*, Ibidem, kol. 339-341.
- Van der Stoct (Vrancke)*, t. 24, 1926-1929, kol. 66-76.
- De Stoevere (famille)*, Ibidem, kol. 76-77.
- De Stoevere (Gheerard)*, Ibidem, kol. 77.
- De Stoevere (Jacob)*, Ibidem, kol. 77.
- De Stoevere (Jan)*, Ibidem, kol. 78-82.
- De Stoevere (Lievin)*, Ibidem, kol. 77-78.
- De Stoevere (Lievin)*, Ibidem, kol. 78.
- De Stoevere (Saladin)*, Ibidem, kol. 82-85.
- De Tavernier (Gheraert)*, Ibidem, kol. 626.
- De Tavernier (Gilles)*, Ibidem, kol. 626.
- De (of: Le) Tavernier, Johannes*, Ibidem, kol. 630-639.
- Truffin (Philippe)*, t. 25, 1930-1932, kol. 692-696.
- Van den (of: de la) Clite, (Lievin)*, t. 26, 1936-1937, kol. 288-289.
- Van der Weyden (Rogier)*, t. 27, 1938, kol. 222-245.

J. J. VAN BIERVLIET (1859-1945)

1890

Van Biervliet, Jules, Marie, Louis Jean, werd geboren te Brugge op 2 december 1859 en overleed te Gent op 27 juni 1945.

Hij was de achterkleinzoon van de knappe medicus J. Kesteloot, een der eerste rectoren van de Gentse Universiteit (Rector 1825-26). Zijn grootvader was Ludovicus Antoine Van Biervliet (° Isegem 1802 — † Leuven 1868), die aan de Universiteit te Gent zijn medische vorming genoot, zich later ontpopte tot

de bekende Leuvense hoogleraar in de fysiologie (vanaf 1835) en in 1862 ineens erelid werd van de Académie Royale de Médecine de Belgique. Zijn jong gestorven vader, Auguste L. Van Biervliet, medicus te Brugge (chirurg en oogarts), werd in 1863 benoemd tot corresponderend lid van de Académie Royale de Médecine de Belgique en overleed in 1869 op 39-jarige leeftijd. Zijn oom Joseph van Biervliet was een vooraanstaand hoogleraar in de rechten te Leuven, terwijl zijn reeds in 1891 overleden jongere broeder Albert Van Biervliet fysica doceerde te Leuven.

J. J. Van Biervliet volbracht zijn middelbare studiën aan het Sint-Lodewijkcollege te Brugge, zijn hogere studiën aan de Universiteit te Leuven. In 1882 behaalde hij het

diploma van doctor in de wijsbegeerte en letteren; in 1886 werd hij kandidaat in de geneeskunde en in 1887 doctor in de natuurwetenschappen. Nog in hetzelfde jaar werd hij leraar aan het Koninklijk Atheneum te Tongeren.

Bij K. B. van 17 april 1890 werd hij benoemd tot buitengewoon hoogleraar aan de faculteit van wijsbegeerte en letteren van de Rijksuniversiteit te Gent en aldaar belast met :

cursus I : „La métaphysique générale et spéciale” (doctoraat wijsbegeerte en letteren, 2e jaar) (1), die hij overnam uit de opvolging van O. Merten, overgegaan naar de Universiteit te Luik.

(1) Ingevolge de nieuwe wet van 10.4.1890 op het Hoger Onderwijs was ondertussen de titel van deze cursus met ingang van 1 oktober 1890 gewijzigd in: „Métaphysique” zonder meer. Daar men nu in de faculteit van wijsbegeerte en letteren ook verschillende secties ging onderscheiden, werd de cursus „Métaphysique” meteen beperkt tot de sectie Wijsbegeerte.

De leeropdracht van J. J. Van Biervliet werd verder aangevuld, ingevolge de nieuwe wet op het Hoger Onderwijs dd. 10.4.1890, waarbij nieuwe cursussen opgericht of uit bestaande, meer omvattende cursussen losgemaakt werden. Bij K. B. van 16 oktober 1890 werden hem inderdaad volgende opdrachten toevertrouwd:

A. *Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren:*

cursus 2: „La psychologie, y compris les notions élémentaires d'anatomie et de physiologie humaines que cette étude comporte” (1e kandidatuur van wijsbegeerte en letteren, alle secties, kandidatuur voorbereidend tot de rechten inbegrepen). Ingevolge de wet op het H. O. van 1890 was deze cursus definitief losgemaakt van de logica en de moraal-filosofie. Daarenboven was de omschrijving „y compris les notions...” er aan toegevoegd, ten einde — de moderne tendensen getrouw — nadruk te leggen op de experimentele en biologische inslag van dit tot dan toe zuiver wijsgerig vak (2).

(2) Toen F. Huet in 1850 ontslagen werd, luidde de titel van de overeenkomstige cursus nog „La logique, l'anthropologie et la philosophie morale”. Deze leergang kwam toen onder de bevoegdheid van L. Wocquier; het partim „philosophie morale” echter, werd gedurende een paar jaar toevertrouwd aan A. Wagener, die evenals zijn voorganger Huet aan aanvallen bloot stond zolang hij het hier beschouwde partim doceerde. Ingevolge de nieuwe wet op het Hoger Onderwijs, dd. 1 mei 1857, werd niet alleen de benaming „anthropologie” vervangen door „psychologie” doch bovendien werd dit vak als afzonderlijke cursus losgemaakt van „La logique et la philosophie morale”. In het programmaboekje van de universiteit te Gent bleven deze cursussen echter verder als één geheel vermeld. Ook de wet op het H. O. van 20.5.1876 behandelde trouwens opnieuw deze onderscheiden disciplines onder één titel. Intussen zag men zich in 1858, ingevolge de steeds duidelijker noden van dit onderwijs, verplicht het geheel van de beschouwde cursussen over te plaatsen in de handen van G. Carlier, de vooraanstaande leerling van F. Huet, wiens invloed men aanvankelijk met alle mogelijke middelen beperkt had. Evenals Huet en Wagener werd ook Carlier heftig aangevallen, toen hij zich niet beperkte tot de traditioneel gangbare inzichten.

Na de vroegtijdige dood van G. Carlier in 1863 kwam deze leeropdracht onder de bevoegdheid van J. R. L. Delbœuf en in 1866 van O. Merten, die in 1889, evenals zijn voorganger overging naar de universiteit te Luik. Tijdens de ambtsperiode van O. Merten werd in 1882 de „Philosophie morale” uit zijn leeropdracht losgemaakt en aan P. Hoffmann toevertrouwd. O. Merten behield de cursus „Psychologie et logique”. Wanneer O. Merten in 1889 overging naar de Universiteit te Luik, kwam de „Psychologie et logique” onder de bevoegdheid van G. Hulin.

Nadat de nieuwe wet op het Hoger Onderwijs van 10.4.1890 de cursus psychologie opnieuw zelfstandig maakte, werd deze uit de leeropdracht van Hulin losgemaakt en aan Van Biervliet toevertrouwd. De cursussen in „Philosophie morale” en deze in „Logique”, bleven respectievelijk onder de bevoegdheid van P. Hoffmann en G. Hulin. In principe waren deze laatste twee partims van eenzelfde cursus in de wet voorzien. De in de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren vanaf dat ogenblik definitief zelfstandige cursus in „Psychologie”, werd meteen naar de eerste kandidatuur overgebracht, terwijl de moraal-filosofie en de logica in de tweede kandidatuur onderwezen bleven.

- cursus 3*: „Exercices sur des questions de philosophie”, partim (3); (nieuwe cursus, ingesteld door de wet van 1890 in de kandidatuur wijsbegeerte en letteren, voorbereidend tot de sectie wijsbegeerte);
- cursus 4*: „Etude approfondie de questions de psychologie, de logique ou de philosophie morale”, partim psychologie (3); (nieuwe cursus, ingesteld door de wet van 1890 in het doctoraat wijsbegeerte en letteren, sectie wijsbegeerte);
- cursus 5*: „Analyse critique d'un traité de philosophie”, partim (3); (nieuwe cursus, ingesteld door de wet van 1890, doctoraat wijsbegeerte en letteren, sectie wijsbegeerte).

B. Faculteit der Geneeskunde :

- cursus 6*: „Psychologie” (nieuwe cursus, ingesteld door de wet van 1890, tweede kandidatuur), (4) (5).

In de kandidatuur wijsbegeerte en letteren, voorbereidend tot de Germaanse filologie bleven de drie geciteerde disciplines (logique, psychologie y compris..., philosophie morale) door de wet van 1890 onder één titel vermeld. Tot het M. B. van 12.2.1892 werden zij dan ook alle drie in de tweede kandidatuur onderwezen. Hierbij verzorgde Van Biervliet het partim „psychologie, y compris...”. Praktisch bestond dus onder dit oogpunt ook tussen 1890 en 1892 geen verschil tussen de kandidatuur voorbereidend tot de Germaanse filologie en de overige kandidaturen van de faculteit van wijsbegeerte en letteren. Het M. B. van 12.2.1892 bracht ook voor de germanisten het partim „psychologie, y compris...” over naar de eerste kandidatuur. De wet op het H. O. van 21 mei 1929, tenslotte, schakelde de kandidatuur voorbereidend tot de Germaanse filologie in binnen het gemeenschappelijk grondschema voor alle secties van de kandidatuur wijsbegeerte en letteren, zodat vanaf dat ogenblik ook voor toekomstige germanisten de psychologie wettelijk een volslagen zelfstandige cursus werd.

- (3) De andere partims werden toevertrouwd aan G. Hulin en P. Hoffmann, respectievelijk titularissen van de logica en van de moraalfilosofie.
- (4) In de faculteit der geneeskunde bestond bovendien een cursus „La pathologie médicale et la thérapeutique spéciale des maladies internes, y compris les maladies mentales”. (De vermelding „y compris les maladies mentales” werd toegevoegd door de wet van 1876). Na het overlijden van E. Ph. Poirier ging deze cursus in 1889 over naar E. Eeman, die in 1904 opgevolgd werd door H. De Stella. Bij K. B. van 18 oktober 1921 werd De Stella ontlast van het partim „les maladies mentales”. Bij K. B. van 20 april 1922 werd J. Vernieuwe belast met de cursus „Pathologie médicale et thérapeutique spéciale des maladies internes, y compris les maladies mentales”, waarvan H. De Stella nu in zijn geheel ontlast werd. Ten voorlopigen titel werd Vernieuwe dus ook belast met het partim „les maladies mentales”, dat weldra bij K. B. van 2 september overging naar de neuroloog J. De Crocq. Later werd dit vak onder stilaan gewijzigde benamingen en uitgebreid over verschillende cursussen, achtereenvolgens toevertrouwd aan M. Hamelinck, R. Nijssen en J. De Busscher.
- (5) In de faculteit der wetenschappen bleef de cursus „La logique, la psychologie y compris les notions d'anatomie et de physiologie humaines que cette étude comporte, la philosophie morale” tot 1911 ongesplitst in handen van G. Hulin, sinds 1889 opvolger van O. Merten. De Wet van 1890 beperkte er zich toe bij „psychologie” de omschrijving „y compris ...” te voegen, ten einde aldus ook hier nadruk te leggen op de noodzakelijke contactpunten

In 1890-91 stichtte J. J. Van Biervliet aan de Gentse Rijksuniversiteit het laboratorium voor experimentele psychologie, het eerste in België en een der eerste in Europa.

Wanneer bij K. B. van 2.10.1893 de kandidatuur in de staatswetenschappen opgericht werd, vertrouwdde men ook daar de psychologie toe aan Van Biervliet. Bij K. B. van 30 juni 1894 werd J. J. Van Biervliet tot ordinarius bevorderd.

cursus 7: Bij K. B. van 28 februari 1911 werd hem in de faculteit der wetenschappen het partim „La psychologie, y compris...” toegekend van de cursus „La logique, la psychologie y compris les notions d'anatomie et de physiologie humaines que cette étude comporte et la philosophie morale”, waarvan de overige partims onder de bevoegdheid van G. Hulin bleven (6).

Bij K. B. van 11 maart 1922 werd hij op zijn verzoek ontlast van *cursus 1*: „Métaphysique générale et spéciale” (doctoraat wijsbegeerte en letteren, sectie wijsbegeerte), die in partim aan H.-E. Pirenne en G. Colle opgedragen werd (7).

Bij K. B. van 10 maart 1923 werd J. J. Van Biervliet bij de faculteit der geneeskunde belast met:

cursus 8: „Proefondervindelijke zielkunde, toegepast op de gezondheidsleer” (deel van de cursus in kinder- en schoolhygiëne, bestemd voor de geneesheer-hygiënist). Hij werd echter met deze cursus alleen in de Franse taal belast. Het vervlaamsingsproces was intussen ingezet en de overeenkomstige cursus in het Nederlands werd, na een ondui-

tussen de traditioneel wijsgerige psychologie enerzijds en de biologie anderzijds. Wat de bij K. B. van 20.2.1900 gestichte wetenschappelijke graden in de geografie betreft, werd J. Halleux bij K. B. van 20.9.1900 belast met de cursus „Eléments de la logique, de la psychologie y compris les notions d'anatomie et de physiologie humaines que cette étude comporte, de la philosophie morale”. J. Halleux behield deze cursus volledig tot hij vervlaamt werd. Het partim „psychologie, met inbegrip van ...” werd dan bij K. B. van 30.7.1926 toevertrouwd aan J. F. Fransen, die hem praktisch reeds een paar jaar doceerde, samen met de cursus voor de overige afdelingen van de Faculteit der Wetenschappen. Voor de overige partims (logica en moraalfilosofie) werd Halleux opgevolgd door G. Colle, die aanvaard had ook in het Nederlands te doceren.

De wet op het Hoger Onderwijs van 21.3.1929 verhief de titels in aardrijkskunde tot wettelijke graden en bracht meteen zoveel mogelijk overeenstemming tussen de onderscheiden secties van de faculteit der wetenschappen. De leeropdracht van J. F. Fransen werd bij K. B. van 8.9.1930 dienovereenkomstig aangepast. Zijn leeropdracht in gans de faculteit der wetenschappen luidde vanaf dat ogenblik: „Overzicht der wijsbegeerte, partim zielkunde”.

- (6) Het geciteerd K. B. van 28.2.1911 vermeldde enkel de kandidatuur in natuurwetenschappen (sciences naturelles). Praktisch doceerde Van Biervliet echter van dan af het partim psychologie even goed in de kandidatuur wis- en natuurkunde en in de kandidatuur lichamelijke opvoeding als in de kandidatuur natuurwetenschappen; daarentegen niet in de kandidatuur aardrijkskunde (wetenschappelijke graad) die, zoals hoger aangestipt, tot aan de vervlaamsing onder de bevoegdheid van Halleux bleef.
- (7) Zoals we reeds opmerkten, diende deze cursus sinds de wet op het H. O. d.d. 10.4.1890 officieel „Méthaphysique” zonder meer te heten.

delijke periode, bij K. B. van 17 maart 1927 toevertrouwd aan M. Hamelinck, terwijl vanaf het academisch jaar 1926-27 de door Van Biervliet gedoeerde franstalige cursus uit het programma verdween. Vanaf de jaren 1922-1923 was trouwens voor J. J. Van Biervliet, na een reeds meer dan dertig jaar lange academische loopbaan, de periode aangebroken van de geleidelijke ontheffing van zijn functies, die voortvloeide uit de voortschrijdende vervlaamsing van de Rijksuniversiteit te Gent. Vanaf 1923 werd hij meer en meer vervangen of gedoubleerd, naargelang zijn cursussen vielen in het derde deel der vakken die vanaf dat ogenblik enkel in het Nederlands gedoeced werden of in het derde deel der vakken die vanaf dat ogenblik te Gent in beide landstalen gedoeced werden (8). Met de Nederlandstalige cursussen gelastte men meestal J. F. Fransen, die tenslotte, naast het reeds geciteerde partim psychologie uit de leeropdracht van Halleux, gans de vroegere leeropdracht van J. J. Van Biervliet in zijn hand verenigde, uitgenomen de reeds behandelde cursus in de metafysica, waarvan Van Biervliet reeds in 1922 afstand deed, en de eveneens reeds besproken cursus in „Proefondervindelijke zielkunde, toegepast op de gezondheidsleer”, die in handen bleef van Hamelinck en sedertdien tot de opdracht van de hoogleraar in de psychiatrie bleef behoren.

Bij K. B. van 20 oktober 1923 (in uitvoering van de wet van 31 juli 1923 en het K. B. van 12 oktober 1923 op het gebruik van de talen aan de Rijksuniversiteit te Gent) werd J. J. Van Biervliet inderdaad ontlast van:

cursus 2: „Zielkunde, met inbegrip van de aanvankelijke beginselen der menselijke ontleedkunde en fysiologie, welke nodig zijn voor die studie” (faculteit Wijsbegeerte en Letteren, kandidatuur; faculteit der Rechten, kandidatuur in de Staatswetenschappen).

cursus 3: „Oefeningen in de zielkunde” (partim van: „Oefeningen in de wijsbegeerte”, faculteit Wijsbegeerte en Letteren, kandidatuur voorbereidend tot het doctoraat, sectie wijsbegeerte);

Bij K. B. van dezelfde datum werd J. F. Fransen belast met deze cursussen in het Nederlands. Meteen werden hem de Nederlandstalige cursussen in de psychologie 6 en 7 toevertrouwd in de kandidatuur in de wis- en natuurkunde, kandidatuur in de natuurwetenschappen, kandidatuur in de genees-, heel- en verloskunde, kandidatuur in de lichamelijke opvoeding. Bij K. B. van 15 september 1924 werd Van Biervliet dan ook ontlast van de overeenkomstige franstalige cursus 7 in de kandidatuur wis- en natuurkundige wetenschappen en in de kandidatuur in de natuurwetenschappen. Zijn opdracht in de kandidatuur

(8) Het K. B. van 12.10.1923 ter uitvoering van de wet van 31.7.1923 op het gebruik der talen aan de Rijksuniversiteit te Gent verdeelde voorlopig de cursussen in drie groepen:

- een derde deel dat enkel in het Nederlands gedoeced werd;
- een derde deel dat enkel in het Frans gedoeced werd;
- een derde deel, waarbij de studenten de keuze hadden tussen Nederlands of Frans als voertaal.

lichamelijke opvoeding liep meteen ten einde. Ook in de geneeskunde maakte Van Biervliet geleidelijk plaats voor Fransen (cursus 6).

Bij K. B. van 7 oktober 1925 werd — steeds ingevolge het vervlaamsingsproces — ook:

cursus 5: „Critische ontleding van een wijsgerige verhandeling”, partim zielkunde (faculteit wijsbegeerte en letteren, doctoraat, sectie wijsbegeerte) van de bevoegdheid van Van Biervliet overgebracht naar die van J. F. Fransen.

Wanneer J. J. Van Biervliet bij K. B. van 20 november 1929 op zijn verzoek emeritus werd, met toelating om zijn onderwijs tot het einde van het academisch jaar voort te zetten, viel nog slechts één cursus onder zijn bevoegdheid:

cursus 4: „Etude approfondie de questions de psychologie, de logique ou de morale”, partim psychologie (faculteit Letteren en Wijsbegeerte, doctoraat (9), sectie wijsbegeerte). Naast deze franstalige cursus bestond een overeenkomstige vlaamstalige, waarvan het partim psychologie bij K. B. van 7 oktober 1925 en 19 november 1927 achtereenvolgens toevertrouwd was aan M. Hamelinck en J. F. Fransen. Bij het emeritaat van Van Biervliet werd geen opvolger meer benoemd voor dit franstalig partim. Het tweetalig regime liep inderdaad ten einde en de twee titularissen van de overige franstalige partims, G. Colle en E. De Bruyne, verzorgden voortaan samen het geheel van de cursus.

De nieuwe cursussen in de psychologie, die intussen opgericht werden in de faculteit van Letteren en Wijsbegeerte (10) en het Hoger Instituut voor Opvoedkunde kwamen eveneens onder de bevoegdheid van J. F. Fransen.

J. J. Van Biervliet was secretaris van de Academieraad voor het jaar 1920–21 ingevolge een K. B. van 31 juli 1920. In de loop van zijn 39 jaar lange academische loopbaan waren hem trouwens ook andere belangrijke onderscheidingen ten deel gevallen: in haar zittingen van 8 en 10 mei 1905 kende de „Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques” van de „Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux Arts de Belgique” hem de prijs De Keyn toe voor zijn boek „Esquisse d’une éducation de la mémoire” en op 2 en 4 mei 1910 verkoos zij hem tot corresponderend lid. Bij K. B. van 6 mei 1919 werd de stemming van 5 mei bekrachtigd, waarbij de „Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques” van dezelfde Academie J. J. Van Biervliet tot werkend lid verkoos.

Bij K. B. van 7 november 1903 werd hij ridder in de Leopoldsorde; bij K. B. van 31 december 1913 verwierf hij het burgerlijke ereteken, medaille 1^e klas

(9) Dus licentiaat nieuw stelsel (wet 21 mei 1929).

(10) De wet van 21.5.1929 richtte het keuzevak „Proefondervindelijke zielkunde” op in de sectie wijsbegeerte.

voor 25 jaar dienst; bij K. B. van 9 augustus 1919 werd hij met terugwerkende kracht tot 7 november 1915 tot officier in de Leopoldsorde gepromoveerd en bij K. B. van 7 april 1921 tot commandeur in de Kroonorde. In 1923 verwierf hij het burgerlijk ereteken, kruis 1^e klas voor 35 jaar dienst. Bij K. B. van 27 november 1927, 8 april 1930 en 15 november 1934 werd hij achtereenvolgens benoemd tot commandeur in de Leopoldsorde, grootofficier in de orde van Leopold II en grootofficier in de Kroonorde.

Van meet af aan ijverde J. J. Van Biervliet voor de oprichting van een laboratorium voor experimentele psychologie. Door zijn dubbele, wijsgerige en natuurwetenschappelijke, vorming was hij uitstekend voorbereid om een rol te spelen in de ontwikkeling van deze ontluikende discipline. Over alle principiële verschilpunten heen werd trouwens alom behoefte gevoeld de traditionele wijsgerige psychologie zoveel mogelijk experimenteel en fysiologisch te funderen. Begrijpelijkerwijze ging dit gepaard met grote meningsverschillen. Uiteindelijk zou zulks aanleiding geven tot uiteenlopende psychologische scholen, waarvan zowel de werkwijzen als de principiële stellingen sterk divergeerden. Naast de klassieke wijsgerige zielkundigen verscheen aldus een generatie van psychologen, die hoopten ééns alles experimenteel en fysiologisch te kunnen verklaren en beheersen. Ook een andere tendens trad echter naar voren: men achtte een vernieuwing van de psychologie noodzakelijk, doch wilde vermijden dat zulks aanleiding zou geven tot een zuiver materialistische richting. Hieruit sproot de poging voort om de fysiologische en experimentele psychologie te verwerken in de klassieke wijsgerige psychologie, dus praktisch in een spiritualistische context. Aan dit laatste streven dankte Van Biervliet een goed deel van de steun, die hij genoot bij de opbouw van zijn laboratorium. (Dit belette niet dat de stellingen die hij verkondigde — na de affirmatie van spiritualistische principes — vrij drastisch de richting van de louter experimenteel-fysiologische psychologie opgingen). Bij zijn benoeming aan de Rijksuniversiteit te Gent wist hij niet alleen onmiddellijk in het kader van de toenmalige gebouwenpolitiek van de regering lokalen en kredieten ter beschikking te krijgen voor zijn nieuw laboratorium, maar bovendien maakte een studiebeurs van het departement het hem mogelijk, kennis te maken met het eerste laboratorium voor experimentele psychologie, door Wundt in 1879 te Leipzig gesticht. Gedurende zijn verblijf aan dit Instituut kon hij door tussenkomst van de beheerder van de universiteit toelating krijgen om vooruit te lopen op de goedkeuring van het budget door het parlement en om reeds ter plaatse de basis-uitrusting te bestellen voor zijn dienst. Het laboratorium voor experimentele psychologie van de Rijksuniversiteit te Gent bezit dan ook de typische apparatuur van Wundts eerste laboratorium. Het gevolg was, dat het laboratorium voor experimentele psychologie te Gent een werkelijkheid werd vanaf het academisch jaar 1890-91. Dit is opvallend wanneer men bedenkt dat Van Biervliet eerst in April 1890 benoemd werd en pas in oktober met de psychologie belast werd. De Gentse universiteit was aldus de eerste in België en één der eerste in Europa om een dergelijk laborato-

rium te bezitten. Vanaf 1892 werd bovendien een wetenschappelijk medewerker aan deze dienst verbonden.

Ongetwijfeld stond ook bij Van Biervliet een uitgesproken spiritualistische wereldbeschouwing voorop. Hij was echter van oordeel dat de psychologie geen wijsgerige, doch praktische problemen te onderzoeken had en op dit laatste gebied nam hij een uitgesproken experimenteel en fysiologisch standpunt in, principieel los van elke vraag naar de filosofische essentie. Ongetwijfeld was de natuur-wetenschappelijke tendens — zeker op dat ogenblik — nog niet bij machte de psychologie volledig te funderen. Ook in de overzichten die J. J. Van Biervliet publiceerde kwam derhalve niet zelden — zij het onbewust — de logische denker, de filosoof aan het woord, naast de experimentalist. De experimenten waren eigenlijk belangrijke, doch eerder geïsoleerde onderzoeksprocédés, ingepast in een veeleer filosofische context, waarvan men zich niet bewust was.

Op het gebied van het proefondervindelijk werk zelf waren het begrijpelijkerwijze niet de diepere, complexe — zij het praktische — problemen van de totale persoonlijkheid, die het eerst aan de beurt kwamen, doch wel de waarneming, de aandacht en vooral het geheugen. Op dit gebied publiceerde Van Biervliet uitstekende overzichten van de reeds uitgevoerde onderzoekingen, naast persoonlijke bijdragen, waarin de pedagogische oriëntering opvallend was. Deze opvoedkundige inslag zou trouwens een kenmerk worden van de ontluikende psychologie, en dit niet het minst in België, waar de pedagogische beweging van Schuyten voor een poos internationale afmetingen zou aannemen en waarbij Van Biervliet niet aan de dijk bleef staan. Op verzoek van openbare besturen hield hij ook lessenreeksen voor de inspecteurs, de schooldirecteurs enz. Het waren deze voordrachten, die aanleiding gaven tot de publicatie van de „*Premiers éléments de pédagogie expérimentale*”, waarin vooral, naast de onderzoeksmethodes zelf, psycho-fysiologische kwesties, zoals de werking van zenuwstelsel en zintuigen, benevens aandacht, vermoënis en geheugen behandeld werden. De moderne lezer moet rekening houden met de tijdsomstandigheden, wanneer hij vaststelt dat Van Biervliet in de menselijke persoonlijkheid allerlei disposities en onder-disposities omlijnt zonder volledig experimenteel bewijs en wanneer blijkt dat daarenboven voor elk van deze dispositie-vormen „tests” of pedagogische trainingsprocédés vooropgesteld worden zonder dat het probleem van hun externe validiteit rijst.

De invloed van Wundt bleef intussen duidelijk, ook al is het werk van Van Biervliet soms minder tot een systematisch en sluitend systeem uitgebouwd. Ook het parallellisme met Ebbinghaus, Meumann e. a. mag niet uit het oog verloren worden, niettegenstaande onloochenbare divergenties.

In 1905 te Luik op het „1er Congrès International d'Education et de Protection de l'Enfance dans la Famille” en in 1909 te Parijs bij de vorming van een internationaal comité voor pedagogische psychologie fungeerde J. J. Van Biervliet naast A. Binet als ondervoorzitter. Behalve zijn bijdragen in pedagogische tijdschriften publiceerde Van Biervliet ook in de „*Revue psychologique*” regelmatig naast Schuyten en Ioteyko; anderzijds was hij medewerker aan de „*Revue des*

Questions Scientifiques”, gepubliceerd door de „Société Scientifique de Bruxelles”, die de overkoepeling van de moderne wetenschap door de christelijke levensvisie nastreefde.

Het werk van Binet over de intelligentietest en de eigenlijke testtechniek brak door op het ogenblik dat Van Biervliet reeds zijn hoogtepunt bereikt had, zodat hij het wel waardeerde, maar het geen vooraanstaande rol liet spelen in zijn oeuvre. In zijn laatste periode koesterde hij echter wel een warme belangstelling voor de praktische problemen van de beroepsoriëntering, die intussen in ons land op het voorplan gebracht werden door Christiaens en het Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle.

De invloed van Van Biervliet als voorman van de doorbrekende experimentele en fysiologische psychologie is ongetwijfeld zeer groot geweest. Dit blijkt o. a. uit de faam van zijn talrijke werken, die tot ver over onze grenzen in het begin van de 20^e eeuw als een status questionis golden van de moderne psychologie. Niet alleen de grote Franse uitgevers publiceerden zijn oeuvre, doch Spaanse en Roemeense firma's bezorgden vertalingen. Zelfs de meest vooraanstaande auteurs van dat ogenblik verwezen trouwens naar zijn werk.

De vlugge evolutie van de wetenschappelijke psychologie, de pijnlijke onderbreking wegens de eerste wereldoorlog, daarna de verandering in het taalregime aan de Rijksuniversiteit en de beroeringen die daarmee gepaard gingen, de geleidelijke ontlasting van zijn functies en zijn veeleer eenzame persoonlijkheid hadden voor gevolg dat Van Biervliet ongelukkiglijk geen school maakte. M. Hamelinck, de latere hoogleraar in de psychiatrie, was zijn voornaamste leerling en medewerker.

W. DE COSTER.

PUBLIKATIES VAN VAN BIERVLIET

A. BOEKEN EN BROCHURES

Etudes de Psychologie I, La Sensation. Tongres, Theelen, 1889, VIII, 162 pp., 12°.

Etudes de Psychologie II, Le Mouvement. Tongres, Theelen, 1889, 84 pp., 12°.

La Mémoire. In: Recueil des Travaux publiés par la Faculté de Philosophie et Lettres de l'Université de Gand, fasc. 8. Gand, Engelcke et Paris, Alcan, 1893, 40 pp., 8°.

La Nouvelle Psychologie. Gand, Siffer, 1894, 43 pp., 12°.

Eléments de Psychologie Humaine. Cours professé à l'Université de Gand. Gand, Siffer et Paris, Alcan, 1895, 317 pp., 8°, geill.

Etudes de Psychologie. L'Homme Droit et l'Homme Gauche. — Illusions Visuelles. — Illusions de Poids. — Circulation et Cérébration. Gand, Siffer et Paris, Alcan, 1901, 201 pp., 8°.

La Mémoire. Bibliothèque Intern. de la psychologie expérimentale normale et pathologique, vol. XIX. Paris, Doin, 1902, 352 pp. (Spaanse vertaling door Martin Navarro, La Memoria. Madrid, Jorro, 1904/1905, 404 pp., 12°).

Causeries Psychologiques. L'Envers de la Joie et de la Tristesse. — *Le Problème de la Mémoire.* — *Formes de passage.* Gand, Siffer et Paris, Alcan, s.d. (1902), 1911°, 165 pp., 12°.

Esquisse d'une Education de la Mémoire. Gand, Siffer, Paris, Alcan, Bruxelles Lebègue, s.d. (1904),

126 pp., 12° (Nederlandse vertaling door W. DE VREESE, *Handleiding voor het aankweken van het geheugen*. Gent, Siffer en Den Haag, Nijhoff, 1906, X — 127 pp.).

Causeries Psychologiques (2ème série). L'Evolution de la Psychologie au XIXième Siècle. — Le Sixième Sens. — L'Education de la Mémoire à l'Ecole. — La Mesure de l'Intelligence. Gand, Siffer et Paris, Alcan, 1906, 165 pp., 12°.

La Psychologie Quantitative. Gand, Siffer et Paris, Alcan, 1907, 219 pp., 8°.

Esquisse d'une Education de l'Attention. Gand, Siffer et Paris, Alcan, 1912, 137 pp., 12°.

Premiers Eléments de Pédagogie Expérimentale (à l'Usage des Ecoles Normales). I Les Bases. Gand, Vanderpoorten et Paris, Alcan, 1911, XII + 335 pp., 8°.

II. Les Applications. Gand, Vanderpoorten et Paris, Alcan, 1912, 388 pp. (Roemeense vertaling door MARINESCU, Boucares, Steinberg, 1923, 8°).

Les Principales Applications de la Pédagogie Expérimentale (à l'Usage des Institutrices et des Instituteurs). Gand, Vanderpoorten, 1913, 180 pp., 8°. (Spaanse vertaling: Madrid, Reus, 1919; Roemeense vertaling: Boucares, 1928).

La Part de l'Imagination. Essai Philosophique (Bibliothèque de Philosophie Contemporaine). Paris, Alcan, 1937, VI + 202 pp., 8°.

B. ARTIKELS

La Psychologie Expérimentale. L'Institut de M. Wundt à Leipzig. In: *Revue de l'Instruction Publique en Belgique*, XXXV, 1892, 3, pp. 177-192, ook als brochure: Gand, Vander Haeghen, 1892, 14 pp., 8°.

La Paramnésie ou fausse mémoire. In: *Observations et Documents sur les Paramnésies*, *Revue Philosophique de la France et de l'Etranger*, XXXVIII, 1894, n° 7, juillet, pp. 47-49.

Ueber den Einfluss der Geschwindigkeit des Pulses auf die Zeitdauer der Reactionszeit bei Schalleindrücken. In: *Philosophische Studien*, X, 1894, 1. Heft, pp. 160-167.

Ueber den Einfluss der Geschwindigkeit des Pulses auf die Zeitdauer der Reactionszeit bei Licht- und Tasteindrücken. In: *Philosophische Studien*, XI, 1. Heft, 1895, pp. 125-134.

La Mesure des Illusions de Poids. In: *L'Année Psychologique*, II, 1895, pp. 79-86.

Nouvelles Mesures des Illusions Visuelles chez les Adultes et les Enfants. In: *Revue Philosophique de la France et de l'Etranger*, XLI, 1896, n° 2, février, pp. 169-181. Samenvatting in: *Revue d'Ophthalmologie*, Paris.

Images Sensitives et Images Motrices. In: *Revue Philosophique de la France et de l'Etranger*, XLIV, 1897, n° 8, août, pp. 113-128.

L'Asymétrie Sensorielle. In: *Bulletin de l'Académie Royale de Belgique*, 3e série, tome XXXIV, 1897, n° 8, août, pp. 326-366.

Les Formes de Passage en Psychologie. In: *Revue des Questions Scientifiques*, XLIII, 1898, avril, pp. 407-438. Ook afzonderlijke brochure, Louvain, Polleunis et Canterick, 1898.

L'Electro-percuteur de Van Biervliet. In: *L'Année Psychologique*, V, 1898, pp. 397 en 398.

L'Homme Droit et l'Homme Gauche. In: *Revue Philosophique de la France et de l'Etranger*, XLVII, 1899, n° 2, 3 en 4, février, mars, avril, pp. 113-143, 276-296 en 371-389.

L'Envers de la Joie et de la Tristesse. In: *Revue des Questions Scientifiques*, XLVI, (deuxième série, XVI), 1899, juillet, pp. 61-82.

Le Problème de la Mémoire en Psychologie Expérimentale. In: *Revue des Questions Scientifiques*, XLVIII, 1900 (deuxième série XVIII), octobre, pp. 454-487.

A propos du Travail de M. Laureys: Comment l'Oeil et la Main nous renseignent différemment sur le Volume des Corps. In: *L'Année Psychologique*, VII, 1900, pp. 275-277.

L'Evolution de la Psychologie au XIXe Siècle. In: *Revue des Questions Scientifiques*, L, 1901, juillet, 2e série 107-129.

Nouvelle Contribution à l'Etude de l'Asymétrie Sensorielle. In: *Bulletin de l'Académie Royale de Belgique*, classe des sciences, XXXVIII, 1901, n° 12, décembre, pp. 679-694.

La Mémoire Motrice. In: *Revue de Philosophie*, Paris, 2e jg, n° 1, 1901, pp. 7-27.

- L'Homme Droit et l'Homme Gauche. Les Ambidextres.* In: Revue Philosophique de la France et de l'Etranger, LII, 1901, n° 10, octobre, pp. 409-427.
- L'Éducation de la Mémoire à l'École.* In : Revue Philosophique de la France et de l'Etranger, Paris, LVII, juin, 1904, n° 6, pp. 569-586.
- La Mesure de l'Intelligence.* In : Journal de Psychologie Normale et Pathologique, Paris, I, 1904, mai-juin, pp. 225-235.
- Le Sixième Sens.* In: Revue des Questions Scientifiques, LVII, 1905 (troisième série VII), avril, pp. 384-409.
- Surmenage et Contrainte.* In: Rapports du Ier Congrès International d'Éducation et de Protection de l'Enfance dans la Famille (Liège, septembre 1905). Gand, Hoste, 1905, pp. 45-49.
- Le Toucher et le Sens Musculaire.* In: L'Année Psychologique, XIII, 1907, pp. 114-121.
- La Psychologie Quantitative.* In: Revue Philosophique de la France et de l'Etranger, LXIII, 1907, n° 1, janvier, pp. 1-32, n° 2, février, pp. 140-175.
- La Psychologie Quantitative (2ème étude). La Psychophysologie.* In: Revue Philosophique de la France et de l'Etranger, LXIII, 1907, n° 6, juin, pp. 561-592.
- La Psychologie Quantitative (3ème étude). Psychologie Expérimentale.* In: Revue Philosophique de la France et de l'Etranger, LXIV, 1907, n° 12, décembre, pp. 561-587; LXV, 1908, n° 1, janvier pp. 48-70.
- Après les Anormaux les Surnormaux.* In: La Revue Psychologique, I, 1908, n° 3, sept., pp. 129-132. Voordracht gehouden bij de Eerste Algemene Vergadering van het Nationaal Belgisch Instituut voor Paedologie te Brussel, op 14.11.1909. In: Les Annales Pédologiques, I, 1909-1910, 1e fasc., octobre, pp. 43 en 44.
- La Psychologie Expérimentale. Son Evolution.* In: Les Annales Pédologiques, I, 1910, 1e fasc., octobre, pp. 16-33.
- La Psychologie Expérimentale. Ses Méthodes.* In: Les Annales Pédologiques, I, 1910, 2e fasc., janvier, pp. 22-37.
- La Psychologie Expérimentale. Ses Résultats.* In: Les Annales Pédologiques, I, 1910, 3e fasc., avril, pp. 7-13.
- Vers la Psychologie Expérimentale.* In: Revue des Questions Scientifiques, LXVII, 1910, (troisième série XVII), janvier, pp. 160-188.
- Sur l'Éducation de la Vision et l'Éducation par la Vision.* In: Les Annales Pédologiques, I, 1910, 3e fasc., avril, pp. 21-34.
- Le Sixième Sens.* In: Les Annales Pédologiques, I, 1910, 4e fasc. juillet, pp. 19-31.
- Esquisse d'une Éducation de l'Attention.* In: Revue des Questions Scientifiques, LXX, 1911, (troisième série XX), juillet-octobre, pp. 151-199, 408-438.
- L'Éducation de l'Imagination.* In: Revue des Questions Scientifiques, LXXI 1912, (troisième série XXI), avril, pp. 540-576.
- La Lutte contre le Surmenage et la Fatigue Intellectuelle.* In: Revue des Questions Scientifiques, LXXII, 1912, (troisième série XXII), octobre, pp. 412-446.
- Pour Avancer.* In: Bulletin de l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle, 3e Jg, 1923, n° 12, pp. 1-4.
- A propos des Innombrables Variétés d'Imagination.* In: Bulletin de la Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques de l'Académie Royale de Belgique, 1924, X, 5e série, pp. 184-192.
- Premier Essai de Mensuration des Aptitudes Spéciales chez une Catégorie Déterminée d'Apprentis Ouvriers.* In: Bulletin de l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle, 5e Jg, 1925, n° 19, pp. 1-5.
- Nouvel Essai de Mensuration des Aptitudes Spéciales chez une Catégorie Déterminée d'Apprentis Ouvriers.* In: Bulletin de l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle, 6e Jg, 1926, n° 23, pp. 1-14.
- Rapport sur nos Recherches à l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle.* In: Bulletin de l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle, 8e jg, 1928, n° 31, pp. 1-16.
- Rapport sur nos Recherches à l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle.* In: Bulletin de l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle, 9e Jg, 1929, n° 34, pp. 12-16.

Recherches des Aptitudes à la Profession de Modiste. In: Bulletin de l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle, 10e Jg, 1930, n° 37, pp. 1-5.

Rapport sur nos Recherches à l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle. In: Bulletin de l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle, 11e Jg, 1931, n° 42, pp. 1-4.

Recherches sur les Aptitudes à la Profession de Couturière. In: Bulletin de l'Office Intercommunal d'Orientation Professionnelle, 12e Jg, 1932, n° 46, pp. 4-6.

VICTOR VAN DER HAEGHEN (1854-1916)

1890

Victor-Augustin-Marie-Antoine van der Haeghen werd geboren te Gent op 26 september 1854 en overleed in zijne geboortstad op 3 mei 1916.

Hij stamde uit een drukkersgeslacht van aanzien, dat op een zeker tijdstip drukker-uitgever was van een oud, bekend en veelgelezen gents dagblad: De Gazette van Gent. Zijn vader was de grote bibliofiel en zeer gewaardeerde bibliograaf Ferdinand van der Haeghen, die van 1869 tot 1912 hoofdconservator van de Gentse Universiteitsbibliotheek was en een internationale befaamdheid bezat.

Graduaat in de letteren op 25 september 1872, doctor in de rechten van de Universiteit te Gent op 22 augustus 1876, liet hij zich inschrijven in de balie aldaar en legde de eed af als advocaat op 16 oktober van hetzelfde jaar. Het bleef bij deze inschrijving. Victor van der Haeghen was geen personaliteit om in de balie door te breken. Zeer bescheiden en tamenlijk teruggetrokken, was hij met zijn stille, niet verdragende stem, niet aangelegd om in de rechtszalen met brio op te treden, en er een rol te spelen. Hij keerde zijn blikken naar wetenschappen die hem meer belangwekkend voorkwamen.

Zijn vader zag er dan ook geen bezwaar in dat zijn zoon studiën in de

wijsbegeerte aanvatte aan de Universiteit te Luik, waar het doctoraat in deze wetenschap, in tegenstelling met Gent, volledig ingericht was. Hier behaalde hij het doctoraat in de wijsbegeerte en letteren op 7 maart 1879. Victor van der Haeghen beperkte zich hierbij niet. Financiële bekommernissen had hij niet, en met de toestemming van zijn vader ging hij gedurende een paar jaren aan vreemde universiteiten studeren. In het najaar van 1879 liet hij zich inschrijven aan de Universiteit te Heidelberg en verbleef achtereenvolgens te Leipzig (1880) en te Berlijn (1880). Na deze drie universiteiten bezocht te hebben, vond van der Haeghen vader ook nodig dat zijn zoon in aanraking kwam met de franse wetenschapsmensen. Hij zond hem naar Parijs op het einde van het jaar 1880, waar hij colleges volgde aan de Sorbonne, aan het Collège de France en leerling

was aan de Ecole des Chartes. Deze laatste instelling met zijn staf van bekende en vooraanstaande professoren, Leopold Delisle en anderen, oefende een grote invloed op hem uit, en legde zijn toekomstlijn vast. In het begin van 1882 was hij terug te Gent en werd er op 25 maart de opvolger van Edmond De Busscher, als stadsarchivaris. Zijn verblijf in de Ecole des Chartes, waar archivariissen en bibliothecarissen van de tijd de beste vakopleiding in Europa vonden is zeker een der factoren geweest die in aanmerking kwamen bij de aanduiding van de titularis voor dit ambt.

Eveneens waren deze factoren van waarde toen hij zijn kandidatuur stelde voor de leergang van paleografie en hem bekwam bij Kon. Besl. van 7 juni 1884, in de vlaamse normaalsectie gehecht aan de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren.

Maar daarom verzaakte Victor van der Haeghen niet aan zijn studiën in de wijsbegeerte. Twee jaar nadien, op 5 augustus 1886, behaalde hij het diploma van speciaal doctor in de wijsbegeerte aan de Universiteit te Luik met een proefschrift over de Antwerpse cartesiaanse wijsgeer Arnold Geulincx (1624-1669). Het zal slechts in 1892 zijn dat zijn ijver voor de wijsbegeerte gans verflauwt, en hij voor goed andere wegen insloeg. Van nu af zal hij nog alleen interesse hebben voor kunstgeschiedenis, oudheidkunde en vooral voor de geschiedenis van zijn vaderstad, waarvoor hij alle elementen vond in het archief dat hij beheerde en in de grote wetenschappelijke bibliotheek, waar zijn vader de staf zwaaide.

Bij de reorganisatie van de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren en de opsiorping van de vlaamse normale leergangen door deze faculteit komt Victor van der Haeghen als docent in de middeleeuwse paleografie op 17 oktober 1890 in deze afdeling van de universiteit.

Zijn vader had in 1880 een aanvang gemaakt met de publikatie van de Bibliotheca Belgica, de zeer bekende inventaris van de nederlandse bibliografie, waarvoor hij menigvuldige, goed geschoolde medewerkers nodig had.

Het is dan ook op initiatief van de directeur van de B. B. dat in de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren in de loop van de maand mei 1891 een voorstel gedaan werd — met algemene stemmen aangenomen — tot de oprichting van een vrije leergang in de bibliografie. De beslissing van de faculteit werd ten volle bijgetreden door rector en beheerder-inspecteur, zodat minister de Burlet niet aarzelde en op 20 augustus 1891 aan Victor van der Haeghen toelating verleende om een vrije leergang over de bibliografie te houden. De wens van hoofdconservator van der Haeghen ging hiermede in vervulling. Theoretisch altans. Want Victor van der Haeghen gaf hem nooit. Welke de reden hiervan was, is ons onbekend. De voortdurende ontstentenis van belangstellende studenten alleen kan de oorzaak hiervan niet zijn. Er zijn aanvragen geweest, maar hij is er niet op ingegaan.

De leergang in de paleografie werd hoofdzakelijk in de lokalen van het stadsarchief gegeven, waar van der Haeghen over een prachtig materiaal beschikte, voor een cursus die vooral praktisch moet opgevat worden.

Zijn grondige kennis van het schriftwezen heeft hem toegelaten in verschillende omstandigheden vervalsingen in registers en documenten te ontdekken. Deze navorsingen geschieden wel eens met de medewerking van de nooit zeer talrijke studenten in de geschiedenis, die het belangwekkend vonden de gedachtengang en de methode van hun professor te mogen doorgronden.

Zijn gedrukt werk dat vooral op de geschiedenis — in brede zin — van zijn vaderstad slaat, draagt de stempel van zijn grote kennis en zijn kritisch oordeel. Van der Haeghen heeft enkel aan analytisch werk gedaan. Dit viel trouwens in de lijn van zijn archiefarbeid. Synthese heeft hij immer aan anderen overgelaten. Wat hij in het Gentse archief aan klasserings- en inventariswerk gedurende 34 jaar verricht heeft is onmogelijk te vermelden. Zijn gedrukte inventarissen, zijn jaarlijkse verslagen in het Bestuurlijk Memoriaal zijn als zovele getuigenissen van zijn methodevolle arbeid.

Victor van der Haeghen was een bescheiden, taktvol man, die weinig op de voorgrond trad, maar zich toch opwierp als een hardnekkig verdediger van het Gents kultureel patrimonium.

Als lid en secretaris van de Commissie van Monumenten van de stad Gent, heeft hij zeker bijgedragen tot het instandhouden of herstellen van menig gebouw en stadszicht. Hij behoorde met Paul Bergmans en Armand Heins tot de promotoren van het Inventaire archéologique de Gand, waarvan hij het idee ontwikkelde op het historisch en archeologisch Congres te Gent in 1896.

Het directie-comité van het archeologisch museum nam hem ook in haar schoot op in 1896. Stichtend lid van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Gent, werd hij op 8 oktober 1911 ondervoorzitter van deze kring. Voorzitter Baron de Maere en later kanunnik G. vanden Gheyn vonden in hem een geschikte medewerker.

De Académie royale d'archéologie de Belgique verkoos hem in 1900 tot een harer leden. Hij had ook een werkzaam aandeel in de inrichting van de archeologische belgische Congressen in 1896, 1907 en 1913 te Gent gehouden. In het midden van Wereldoorlog I overleed hij te Gent in 1916.

R. F. APERS.

PUBLIKATIES VAN VICTOR VAN DER HAEGHEN

A. IN BOEKVORM

Geulincx, étude sur sa vie, sa philosophie et ses ouvrages. Gand, 1886, 8°.

Inventaire des Archives de la ville de Gand. (Etablissements religieux). Gand, 1887-89, 8°.

Het Klooster ten Walle en de Abdij van den Groenenbriel. Gent, 1888. Bijvoegsel: I. *Kronyk van den Groenen Briel.* II. *Archief der abdij.* III. *Beschrijving der zegels van het Klooster ten Walle en van de Abdij van den Groenenbriel.* (Maatschappij der Vlaamsche Bibliophielen, 4° Reeks, 7). Gent, 1888. *Bijdragen tot de geschiedenis der Hervormde Kerk te Gent 1579-1584.* Utrecht, 1890. (Bijdragen van het historisch Genootschap te Utrecht, 12).

Les Manilius, imprimeurs gantois. Bruxelles, 1905 (overdruk van het artikel over het drukkers-geslacht Manilius te Gent, verschenen in de Biographie Nationale).

Notice historique pour la grande vue panoramique de Gand en 1534. Bruxelles, 1896. (Institut national de géographie).

Inventaire des archives de la ville de Gand. Catalogue méthodique général. Gand, 1896.

Mémoire sur les documents faux relatifs aux anciens peintres, sculpteurs et graveurs flamands. Bruxelles, 1899. (Mém. Acad. roy. de Belgique, t. 68).

Notice historique pour le grand plan de Gand, dressé en 1619 par le géomètre Jacques Horenbault. Gand, 1900. (Publication de la Comm. des Monum. de Gand).

Oorkondenboek der Stad Gent (met JULIUS VUYLSTEKE en HENRI PIRENNE). Gent, 1900-1908.

La carte du district de Gand, gravée par Hondius en 1641. Gand, 1904. (Publication de la Comm. de Monum. de Gand).

Le grand plan de Gand par Sanderus et Hondius 1641. Gand, 1904-1905. (Publication de la Comm. de Monum. de Gand).

Uitleggingen tot de Gentsche Stads- en baljuwsrekeningen 1280-1315, door Julius Vuylsteke uitgegeven. Door V. VAN DER HAEGHEN, met ALPH. VAN WERVEKE. Gent, 1906.

Album des anciennes façades gantoises. Met historische tekst door V. VAN DER HAEGHEN. (Publication de la Comm. des Monum. de Gand).

Vue panoramique de Gand. Armoiries de famille et de corporations. Impression de Pierre de Keyser 1524. Gand, 1910. (Publication de la Comm. des Monum. de Gand).

B. BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Notice sur l'histoire de l'imprimerie en Belgique. Catalogue de l'Exposition rétrospective du Cinquantenaire belge. Bruxelles, 1880.

La tombe de Jansenius. Revue de Belgique. Brux. 1882.

Notice historique sur le plan de Gand, dressé par Jacques de Deventer (1560). Atlas des villes de Belgique au XVIe siècle. Publication sous la direction de Charles Ruelens, Bruxelles, 1884.

A propos d'une lettre de Van Hulthem (1806). Mess. Sc. hist. de Belg. 58, 1884.

Les archives communales de Gand en 1883 et 1884. Ibid. 58, 1884.

Documents concernant Pieter De Keyser, imprimeur à Gand, 1527-1531. Ibid. 59, 1885.

Compte de l'épargne en 1552. Ibid. 59, 1885.

Exhumation des cendres d'Isabelle d'Autriche. Ibid. 60, 1886.

La culture de la vigne à Gand. Ibid. 60, 1886.

Les brasseries à Gand au XVe et au XVIIe siècle. Ibid. 60, 1886.

De l'unité des forces de gravitation et d'inertie, d'après Eug. Pirmez. Revue de Belg. 1886.

Les archives de la ville de Gand en 1885 et 1886. Mess. Sc. hist. de Belg. 61, 1887.

L'histoire de la littérature en Belgique d'après M. J. Stecher. Ibid. 61, 1887.

Les Jésuites à Gand au XVIe siècle. Ibid. 61, 1887.

Le père Costerus à Gand au XVe siècle. Ibid. 61, 1887.

Sceau de François I. Ibid. 61, 1887.

Notes sur les archives du Vieux-Bourg conservées à l'hôtel de ville de Gand. Ibid. 62, 1888.

Réception du Lord-Maire de Londres à l'hôtel de ville de Gand. Ibid. 62, 1888.

Les armoiries des registres scabinaux de Gand. Ibid. 63, 1889.

Papiers conservés dans les combles de l'hôtel de ville de Gand. Ibid. 63, 1889.

La Rijkmronijk van Vlaanderen et ses sources, d'après M. H. Pirenne. Ibid. 63, 1889.

Notes sur les papiers conservés dans les combles de l'hôtel de ville de Gand. Ibid. 64, 1890.

Interrogatoires au sujet de propos hérétiques en 1582. Ibid. 64, 1890.

L'édition complète des œuvres de Geulincx. Rev. de l'Instr. publ. 1891.

Lettre de Louis XIV à l'évêque de Gand. Mess. Sc. hist. de Belg. 65, 1891.

Verreries de Venise au XVIIe siècle. Ibid. 65, 1891.

Inventaires de tableaux dressés par Spruyt (1777-1787). Ibid. 66, 1892.

- Fêtes du 75e anniversaire de l'Université de Gand. L'Exposition rétrospective.* Ibid. 66, 1892.
- La version flamande et la version française de la bataille de Courtrai. Note supplémentaire de M. H. Pi-
renne.* Ibid. 66, 1892.
- Over het opnemen van oude plaatsnamen ten plattenlande.* XXIe Nederl. Taal- en Letterk. Congres.
Handelingen. Gent, 1892.
- Over de wenschelijkheid van het herdrukken van een voortreffelijk Nederlandsch prozawerkje van den
Antwerpschen wijsgeer Arnold Geulincx.* Ibid.
- Le titre de Madame.* Pet. Rev. d'Art et d'Arch. en Flandre. Gand, 1893.
- Note sur la première édition latine de Genève (1479).* Mess. Sc. hist. de Belg. 68, 1894.
- Listes des maisons remarquables au point de vue archéologique.* Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1894.
- Contribution à l'histoire du Château des Comtes à Gand (1439-1446).* (Met J. DE WAELE, architecte).
Mess. Sc. hist. de Belg., 69, 1895.
- Rapport de la sous-commission chargée de dresser la liste des inscriptions à placer sur les édifices de Gand.*
Bull. Soc. hist. arch. Gand. 1895.
- Over valsche stukken betreffende oude Gentsche schilders.* Handelingen XXIIIe Ned. Taal- en Lett.
Congres. Antwerpen 1896.
- Au sujet d'une statistique générale des monuments belges et des maisons intéressantes.* Ann. XIe Congrès
arch. de Gand, 1896.
- Procès-verbal relatif aux peintures de la „Leugemeete”.* Bull. Soc. hist. arch. Gand. 1896.
- Proposition tendant à voir faire la monographie archéologique des édifices publics de la ville de Gand.* Ibid.
1896.
- Dégagement du cloître de Saint-Pierre du côté de la plaine.* Ibid. 1897.
- Le Livre de la corporation des peintres gantois.* Ibid. 1897.
- Proposition relative au relevé chronologique des diverses parties architectoniques des monuments gantois.*
Ibid. 1897.
- Vœu de voir dégager le préau du cloître de Saint-Pierre.* Ibid. 1897.
- Un témoignage ancien relatif à la peinture murale de la chapelle des bouchers.* Ibid. 1898.
- La porte de la citadelle de Gand.* Ibid. 1899.
- La peinture murale de la Grande Boucherie. Rapport.* Ibid. 1899.
- Notes sur la peinture de la chapelle des bouchers à Gand.* Ibid. 1900.
- Encore quelques notes sur la peinture de l'ancienne chapelle des bouchers.* Ibid. 1900.
- Le dégagement des abords de l'église de Saint-Pierre. Esquisse d'un projet.* Ibid. 1900.
- A propos du petit château d'Emmaüs et des abords de l'église de Saint Pierre.* Ibid., 1900.
- Avons-nous trouvé le véritable nom de Juste de Gand?* Pet. Rev. d'Art et d'Arch. en Flandre, 1901.
- La communauté des Sœurs fileuses à Gand (1678-1806).* Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1901.
- M. F. van den Bemden.* Ibid. 1° 1901.
- Au sujet de la conservation des bâtiments anciens.* Ibid. 1902.
- Correspondance inédite de Claude Aquaviva.* Mél. Em. Picot. Paris, 1902.
- Contribution à l'histoire du grand plan de Gand, dressé en 1551 par Jean Otho.* Ann. Soc. hist. arch.
Gand, 1903.
- Restauration de tableaux de M. van Bree et de Th. Rombauts.* Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1903.
- Le grand plan de Gand par Sanderus et Hondius (1606-1641). Le plan du district de Gand par Hondius,
1641.* Ibid. 1904.
- La conspiration pour délivrer Gand et la Flandre de la domination espagnole en 1631.* Ann. Acad. roy.
archéol. 1904.
- La charte donnée aux Gantois par Marie de Bourgogne en 1477.* Mél. Paul Fredericq. Bruxelles, 1904.
- Paris engagé à Gand au sujet du chiffre de la population d'Anvers en 1651.* Bull. Acad. roy. Arch. 1904.
- Auguste van Lokeren.* Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1905.
- Le procès du chef-doyen, Liévin Pijn (1539).* Ann. Soc. hist. arch. Gand, 1905.
- La corporation des peintres et des sculpteurs de Gand. Matricule, comptes et documents (16e-18e siècle).*
Ibid. 1906. Een overdruk van deze studie verscheen in boekvorm te Brussel. G. van Oest,
1906.

- Rapport sur la reproduction des documents graphiques belges du moyen-âge.* Annales du XXe Congrès d'hist. et d'arch. Gand, 1907.
- Notes gantoises relatives à Hugo van der Goes.* Ibid. 1907.
- Ernest Laquet.* Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1907.
- Le manuscrit gantois du Liber Floridus et ses illustrations (XIIe siècle).* Ibid. 1908.
- Mesures relatives à la destruction des armoiries dans les églises gantoises de Gand en 1795. Intervention de Charles van Hulthem.* Ibid. 1908.
- L'humaniste-imprimeur Robert de Keyser et sa sœur Clara, la miniaturiste, XVe-XVIe siècles.* Ann. Soc. hist. arch. Gand, 1908.
- La citadelle du Parc.* Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1908.
- Le Liber Floridus.* Rev. de l'Instr. publ. en Belg. Bruxelles 1908.
- Les députés de Tournai auprès de Louis XI et d'Olivier Le Dain, en juillet 1477.* Mém. Godefroid Kurth. Liège, 1908.
- Corneille De Bont, orfèvre gantois, sa vie et ses œuvres (XVe, XVIe siècles).* Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1909.
- Une vue du château des Comtes dans un manuscrit de Vienne (XVIe siècle).* Ibid. 1909.
- Enquête sur la vie et les œuvres de Corneille De Bont, orfèvre de Charles le Téméraire et de Marie de Bourgogne.* Ann. du XXIe Congrès d'hist. et d'arch. Liège, 1909.
- Prosper Claeys, Joseph De Waele, Florimond Van Duyse.* (Notices nécrologiques). Bull. Soc. hist. arch. Gand 1910.
- Les peintres Sammelins, XVe-XVIe siècles.* Ibid. 1911.
- Le Comte Thierry de Limbourg-Stirum.* Alphonse Diegerick. Ibid. 1911.
- Le nouveau campanile du Beffroi de Gand.* Ibid. 1911.
- Les peintres Sammelins. Note complémentaire.* Ibid. 1911.
- La date de la construction de la tour Saint Eloy à Vosselaere.* Ibid. 1914.
- Cartons de Gérard Horenbault d'après les documents de 1505-1509.* Ibid. 1914.
- Un élève de Robert Campin à Gand.* Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1913.
- Enquête sur les dalles, lames de cuivre et autres monuments funéraires provenant d'ateliers de tombiers gantois. XIVe au XVIe siècle.* Ann. Congrès archéol. Gand, 1913. Gand, 1914, t. I et t. II.
- Autour des Van Eyck. Cartulaire.* Ann. Soc. hist. arch. Gand, 14, 1914.
- Verslag over de toestand van het stadsarchief te Gent.* Verslag over het bestuur der stad Gent. Jaarlijks, jrgn. 1882-1913.
- Verslag over de werkzaamheden van de Commissie van Monumenten der stad Gent.* Verslag over het bestuur der stad Gent. Jaarlijks. jrgn. 1887-1913.
- Biographie Nationale. Notices:
- d. 8. Bruxelles 1881-1885: *Haschaert (Pierre)*.
- d. 11. Bruxelles, 1890-91: *Lambrecht (Josse)*.
- d. 12. Bruxelles, 1892-93: *Lokeren (Auguste van)*.
- d. 13. Bruxelles, 1894-95: *Makeblyde (Louis)* — *Manilius (Servais)* — *Manilius (Corneille)* — *Manilius (Ghislain)* — *Manilius (Gauthier)* — *Manilius (Servais II)* — *Manilius (Baudouin)* — *Manilius (Gisbert)* — *Maroten (Leon)* — *Martins (Gauthier)* — *Martins (Jean)* — *Martins (Nabur)*
- d. 15. Bruxelles, 1899: *Mylbeke (Etienne van)*.
- d. 16. Bruxelles, 1901: *Olieslaegher (Jean d')* — *Olieslaegher (Jean II d')* — *Parmentier (Charles)* — *Pauwels (Pierre)*.
- d. 17. Bruxelles 1903: *Pisson (Jean Baptiste)* — *Plumion (Liévin)* — *Poleyt (Eustache)*.
- d. 18. Bruxelles, 1905: *Pottelsberghe (Lievin van)* — *Pyn (Joachim)* — *Pyn (Liévin)* — *Rade (Gilles van den)* — *Raverick (Daniel)*.
- d. 19. Bruxelles, 1907: *Reynax (Maximilien)* — *Reynax (Pierre)* — *Reysschoot (Anne-Marie van)* — *Reysschoot (Emmanuel-Pierre van)* — *Reysschoot (Jean-Baptiste van)* — *Reysschoot (Pierre-Norbert van)* — *Rike (Gerard de)* — *Ritsere (Guillaume de, alias van)* — *Riviere (Jan I, van der)* — *Riviere (Liévin I van der)* — *Riviere (Georges van der)* — *Riviere (Liévin II van der)* — *Riviere (Jan II van der)* — *Riviere (Georges II van der)* — *Roden (Mathieu van)*.

d. 20. Bruxelles, 1908: Rudder (Emile de) — Rutsaert (Daniel, alias van Lovendeghem) — Rutsaert (Daniel II) — Ryckaert (Jean) — Ryckaert (Pierre) — Rycquaert (Jean) — Ryke (Daniel de) — Rym (Jacques).

d. 21. Bruxelles, 1911-13: Salaert (Antoine) — Salaert (Jean) — Salenson (Gerard van) — Salenson (Jean van) — Sammelins (Benjamin) — Sammelins (Jan) — Sammelins (Joos) — Sammelins (Simon) — Sanders (Robert) — Sauvage (Antoine) — Sauvage (François-Jacques) — Sauvage (Jacques) — Sauvage (Norbert) — Sauvage (Norbert II).

d. 22. Bruxelles, 1911-20: Scalot (Jean) — Schamp — Schelden (Liévin van der) — Schelden (Pauwel van der) — Schellinck (Theodore) — Schooreman (Jan) — Serlippens (Jean) — Sicleer (Joris van) — Siclers (Ingelbert) — Silvester (Lucas) — Simoens (Jean-Baptiste) — Simoens (Lievin).

d. 23. Bruxelles 1921-24: Snouckaert van Schauwenburg (Guillaume) — Snouckaert van Schauwenburg (Martin) — Spruyt (Charles) — Spruyt (Philippe) — Stassins (Jean) — Steelant (Jan van) — Steene (Erasmus van den) — Steene (van den), geslacht van drukkers-uitgevers — Steven (André-Benoit I) — Steven (André-Benoit II) — Stevens (Jean).

Medewerking aan Inventaire archéologique de Gand: 5. *Compte de la ville*, 14e s. — 11. *La sentence arbitrale de 1178*. — 21. *Le premier sceau de Gand*, 12e s. — 59. *Registre des brasseurs*. Reliure. — 60. *L'hôtel Falignan*, 18e s. — 85. *La maison des mesureurs de blé*, Xe s. — 89. *La maison des bateliers non francs*, 18e s. — 92. *Petit registre de tonlieux*. Reliure. — 93. *Reliure de Lievin Stuvaert*, 15e s. — 95. *Maison Louis XV*, 18e s. — 104. *Fermeoirs d'Eloi De Wulf*, 15e s. — 106. *Ancienne église des PP. Capucins*, 17e s. — 109. *Armoiries octroyées à Gand par Napoléon*, 19e s. — 110. *Le blason de Gand*, 19e s. — 115. *La brasserie de Gaublonne*, 18e s. — 130. *Eglise du béguinage de Notre Dame*, 18e s. — 135. *Les impressions de Lambrecht*, 16e s. — 145-147. *Les impressions maniliennes*, 16e-17e s. — 153. *Taille de vin consommé aux audiences de la Keure*, 16e s. — 165. *Le Livre rouge de Gand*, 14e 15e s. — 166. *Le Livre noir de Gand*, 15e s. — 193. *Reliure du registre des tanneurs*, 15e s. — 196. *Façades de maisons de 1666*, 17e s. — 197. *Bas-reliefs de façade 1666*, 17e s. — 218. *Chaire de vérité par J. B. Van Helderberg*, 18e s. — 221. *Coins, appliqués et fermeoirs*, 15e s. — 224-26. *La fontaine de la vie, tableau de Luc Horenbault*, 16e s. — 296-98. *Peinture murale de la Grande Boucherie*, 15e s. — 358-59. *Hôtel de ville. Bâtiment dit Bollaertscamer*, 16e s. — 411-12. *Reliure gothique avec représentation de l'Annonciation*, 14e s. — 413. *Registre censier*, 15e s. — 414-15. *Reliure du registre censier à clous de cuivre*, 15e s. — 421. *Sceau de la ville*, 14e s. — 427. *Collection de plans de maisons*, 17e - 18e s. — 429. *Façade Louis XV, marché du vendredi*, 18e s. — 472-473. *Maison dite Samsoen (met A. HEINS)*, 15e s.

Medewerking aan:

Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart, unter die Leitung von dr. U. Thieme. 1907.

Archives Belges, revue d'historiographie. Liège.

Bibliotheca Belgica o.m. Lucas D'Heere, Philippe de l'Espinoy, Aubert Miraeus en Cornelius Colombanus Vrancx.

Revue des bibliothèques et des archives de Belgique.

Gand, guide illustré (de verscheidene uitgaven, 1905-1912).

PUBLIKATIES OVER VICTOR VANDER HAEGHEN

In memoriam Victor van der Haeghen, vice-président de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand. Discours prononcés par le chanoine G. VANDEN GHEYN, JOSEPH CASIER, VICTOR FRIS. Gand, 1916. *Université de Gand. Liber Memorialis. Notices biographiques*. T. 1. *Faculté de philosophie et lettres*. Gand, 1913.

ANDREAS BLEY (1849-1936)

1890

Andreas Bley werd geboren te Echternach (Groothertogdom Luxemburg) op 13 april 1849 en overleed te Gent op 23 oktober 1936.

Toen in 1884, in februari, als gevolg van de wet van 15 juni daaraan voorafgaande, rakende de vorming van leraars in de germaanse talen en de geschiedenis en aardrijkskunde, bij machte om in het Nederlands te onderrichten in de middelbare onderwijsinrichtingen, de Vlaamse normale afdelingen voor de bedoelde leer-

vakken aan de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren werden tot stand gebracht bij de rijksuniversiteit te Gent om sinds 1890 als volwaardig te worden versmolten met de Faculteit, fungeerde prof. A. Bley als leraar in de Duitse taal aan het Koninklijk Atheneum te Gent. Hij was er werkzaam sinds oktober 1881, na te voren, van einde 1874, in dezelfde hoedanigheid te hebben gestaan in het gelijkaardig gesticht te Aarlen. Sedert het jaar 1873 was hij immers drager van het diploma, machtigend tot het onderwijs in de Duitse taal. Hij verwierf het na de leergangen te hebben gevolgd van de faculteiten der wijsbegeerte en letteren, eerst aan de Vrije Universiteit te Brussel, daarna aan de Rijksuniversiteit te Luik. Zijn humanioravorming had hij in zijn geboortestreek gezocht, in het Groothertogdom Luxemburg. Hij werd er leerling van het College en later van het Atheneum te Luxemburg.

Dat bij de bovenvermelde instelling van de Vlaamse normale afdelingen te Gent op hem een beroep werd gedaan voor het lesgeven in onderscheiden vakken, verband houdende met de leerstoel van Duitse filologie, werpt er duidelijk licht op hoe hoog een aanzien hij toen al genoot, zo om zijn wetenschappelijke kennis en om zijn opvoedkundige vaardigheid als om zijn onverdroten werkzaamheid en voorbeeldige toewijding aan zijn taak. Van al deze schone hoedanigheden, die hem machtigden tot strengheid tegenover zijn kwekelingen en uiterste rechtvaardigheid daarbij in de hand werkten, bleef hij blijk geven van het begin tot aan het einde van zijn lange universitaire loopbaan.

Op 17 oktober 1890 werd hij tot docent benoemd, op 6 oogst 1892 tot professor extraordinarius en op 31 oogst 1896 tot gewoon hoogleraar; op 14 april 1919 werd hem het emeritaat verleend. Hij overleed te Gent in de ouderdom van 87 jaar.

Zijn verdiensten erkende men van officiële zijde door de verlening in 1902 van de burgerlijke medaille, in 1910 van het burgerlijk kruis van I^e klas; op 7 november 1903 was hij bij Koninklijk Besluit benoemd tot ridder in de Leopoldsorde.

Prof. A. Bley kweet zich van een zware leeropdracht, vermits zij de ganse alemannistiek in de Faculteit omvatte, én het literaire én het filologisch gedeelte allebei! Allebei doceerde hij ze met dezelfde nauwgezetheid en op dezelfde vruchtdragende manier, al mag worden toegegeven dat hij de literairhistorische opvattingen met voorliefde ten gehore bracht. Geen wonder dan dat hij een aantal voor het Duits zeer begaafde studenten heeft gevormd!

Desniettenstaande deinsde hij er niet voor terug nog een vrije cursus in het Oud-Noors op zich te nemen, aangezet daartoe door de alleszins juiste overtuiging dat niemand, die onkundig blijft van de skandinavische kultuur van eeuwen her en nog van heden zich ontwikkelen kan tot behoorlijke germaanse-taalkundige. Reeds in 1893-94 stond zijn naam onder een leergang „Norrois” op het leerprogramma van onze Universiteit; toen hij het emeritaat aanvaarden moest, machtigde hem van nieuws een Koninklijk Besluit, dd. 31 oogst 1919, tot het houden van zijn vrije cursus „Oud-IJslands”. Met zijn lessen hierin oogstte hij trouwens jaar na jaar sukses, niet slechts onder zijn studentenshare, doch mede daarbuiten in een ruime kring van afgestudeerden, ook van elders dan van Gent.

Zijn voornaamste werken bewegen zich op datzelfde oudnoorse gebied, gelijk zal blijken uit het navolgende lijstje. Behalve talrijke boekbesprekingen, welke hij in hoofdzake sedert 1883 en 't liefst in de voornamen „Revue de l'instruction publique en Belgique” publiceerde, stond hij bijdragen af aan dit tijdschrift en aan de duitse „Zeitschrift für deutsche Philologie”, handelende over klassieke dichters van over de Rijn, als Goethe en Kleist, en na-klassiekers als Ludwig Tieck. In alle laat hij zijn scherp wetenschappelijk inzicht merken, samen met een kordaat begrip en een geestdriftige waardering van de schoonheid op zichzelf en haar veruitwendiging in de scheppingen van letterkundige kunst.

ROBERT FONCKE.

PUBLIKATIES VAN ANDREAS BLEY

Histoire d'un compte-rendu critique. Gand, 1899.

Histoire d'un compte-rendu critique. Supplément. Gand, 1899.

Zu Kleists „Prinzen von Homburg“, V, 4, in „Mélanges Paul Frédéricq“. Brussel, 1904.

Ueber „Den zerbrochenen Krug Heinrich von Kleists“. Compte-rendu du premier Congrès de l'Association belge des professeurs de langues vivantes, 1907.

Eigla-Studien. Gent, 1910.

Zur Aufnahme der „Lehrjahre Wilhelm Meisters“ von Goethe. Compte-rendu du 3e Congrès de l'Association belge des professeurs de langues vivantes, 1910.

JOZEF-FREDERIK VERCOULLIE* (1857-1937)

1890

Vercoullie, Jozef, Frederik, werd geboren te Oostende de 20e april 1857 en overleed te Gent op 4 februari 1937.

Hij volbracht zijn middelbare studie bij het gemeentelijk college van Oostende en zijn hogere studie, van 1874 tot 1878, bij de Ecole normale des Humanités (afdeling moderne talen) te Luik. Hij verkreeg het diploma van geaggregeerd leraar van het hoger middelbaar onderwijs voor het Nederlands en het Duits

op 30 augustus 1878 en voor het Engels op 26 augustus 1879.

Hij werd benoemd tot leraar aan het Koninklijk Atheneum te Luik op 28 september 1878 en werd belast met een deel van de cursussen in het Nederlands, het Engels en het Duits; hij ging over naar het Koninklijk Atheneum te Gent op 27 september 1883 als tweede leraar in het Duits. Op 21 december 1883 werd hij belast met de cursus Duits bij de middelbare school te Gent en in februari 1884 met de cursus spraak-kunst van de drie germaanse talen bij de Vlaamse normaalafdelingen, toegevoegd aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit te Gent. Op 30 januari 1885 werd hij benoemd tot speciaal leraar bij genoemde afdelingen; hij verliet het Koninklijk Atheneum op

10 maart en de Middelbare school op 30 april 1885.

Na de opslorping van de normaalafdelingen door de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte, werd hij benoemd tot docent bij deze Faculteit op 17 oktober 1890, tot buitengewoon hoogleraar op 6 augustus 1892 en tot ordinarius op 3 augustus

(*) Tot 1912 wordt de biografie gevolgd die Vercoullie zelf in het Frans opstelde voor het *Liber Memorialis. Notices Biographiques*, T. I, p. 233-240; de bibliografie tot 1927 is gesteund op die van Dr. C. De Baive, dl. 1, p. 11-29 van het *Album Vercoullie*, 1927. Andere geschriften over Vercoullie zijn: W. PEE, *Professor Jozef Vercoullie* in het Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het 50 jarig bestaan van het Genootschap De Heremanszonen, Gent 1936; J. MANSION, *Jozef Vercoullie (1857-1937)* in *Handelingen van de Koninkl. Comm. v. Toponymie en*

1896. Hij doceerde er dezelfde vakken als bij de Vlaamse normaalafdelingen, namelijk: 1. Vertaling van het blad en verklaring van Nederlandse schrijvers (partim); 2. Filologische oefeningen op het Nederlands; 3. Encyclopedie van de germaanse filologie; 4. Vergelijkende spraakkunst van de Indo-Europese, inzonderheid de Germaanse talen; 5. Historische spraakkunst van het Nederlands; 6. Grondige verklaring van Nederlandse schrijvers (Middeleeuwen en Moderne Tijden); 7. Gotisch.

Het K. B. waarbij hij tot ordinarius werd benoemd, ontlastte hem echter van het deel vertaling en verklaring van Nederlandse Schrijvers waarvan hij titularis was, en van het gedeelte Middeleeuwen van de cursus Grondige verklaring van Nederlandse schrijvers; dit laatste punt werd toegelicht bij Ministerieel Besluit van 24 december 1896.

Op 24 oktober 1888 werd hij belast met de cursussen Vergelijkende Spraakkunst en Latijn bij de middelbare normaalafdeling te Gent. In 1898 werd de cursus in het Latijn vervangen door een cursus Verklaring van oudere Nederlandse en Franse teksten.

De Académie royale de Belgique kende hem een De Keyn-prijs toe in 1890 voor zijn *Etymologisch Woordenboek der Nederlandsche Taal* en een tweede De Keyn-prijs in 1894 voor zijn *Nederlandsche Spraakkunst*. Hij werd verkozen tot lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden op 18 juni 1891. De Académie royale de Belgique benoemde hem tot corresponderend lid op 1 december 1902 en tot werkend lid op 6 december 1909. Op 31 maart 1919 werd hij benoemd tot werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde. In 1926 werd hij lid van de Commissie voor Toponymie en Dialectologie. Hij was lid van het Zeeuws Genootschap der Wetenschappen en van de Belgische Commissie voor de vertaling van de wetteksten. Op 26 maart 1927 riep de Universiteit te Utrecht hem uit tot doctor honoris causa. Inmiddels was hij bij K. B. van 6 december 1926 toegelaten tot het emeritaat. Ter gelegenheid van zijn emeritaat en van zijn zeventigste verjaardag werd hij op 13 mei plechtig gevierd in de aula van de Universiteit en werd hem een lijvig feestalbum opgedragen. Hem werd de Burgerlijke medaille 1^e klas toegekend; hij was commandeur in de Kroonorde en in de orde van Oranje-

Dialectologie, XI, 1937; M. BASSE, *Professor Jozef Vercoillie*; in de reeks Vlamingen van Betekenis, Antwerpen, De Sikkels, z. j.; E. BLANCQUAERT, *In Memoriam Jozef Vercoillie (1857-1937)* in Rev. Belge de Philol. et d'Hist., XVI; DEZ., *Bij de 100^e verjaardag van Prof. J. Vercoillie's Geboorte*, in: *Bij de 100^e verjaardag der geboorte van Mac Leod en Jozef Vercoillie*, uitg. v. d. Kon. Vla. Acad. van Taal- en Letterk., reeks X, n° 7, 1957.

In Memoriam Professor Emeritus Dr. Jozef Vercoillie 1857-1937. Uitg. v. d. Bond van Gentsche Germanisten, Gent 1937. (Bundeling van opstellen over Vercoillie, reeds elders verschenen, van de hand van Prof. Dr. FR. BAUR, Prof. Dr. E. BLANCQUAERT, Prof. Dr. P. DE KEYSER, Dr. J. GOOSSENAERTS, Prof. Dr. J. MANSION, Dr. WILLEM PEE, Prof. Dr. M. SABBE; met een Woord Vooraf van O. D. en een Slotwoord van Dr. M. I. J. DERUELLE). DE REUL, PAUL. *Notice sur Joseph Vercoillie...* (avec portrait). Annuaire de l'Académie Royale de Belgique 1943, CIX, Notice biographique, 91-104. Prof. Dr. R. FONCKE. *Wijlen Prof. J. Vercoillie en de Folklore*. Versl. en Med. Kon. Vl. Acad., 1952, 997-1004.

Nassau en Groot-officier in de Leopoldsorde. Hij overleed te Gent in zijn tachtigste levensjaar, op 4 februari 1937.

Uit zijn talrijke publicaties en zijn lange loopbaan in het hoger onderwijs is gebleken dat de betekenis van Vercoullie vooral ligt in het feit dat hij, als eerste in Vlaanderen, volkomen op de hoogte was van de Germaanse taalwetenschap van zijn tijd. Wijlen prof. J. Mansion uit Luik, die zijn oud-leerling is geweest, getuigt in *Hand. Comm. v. Toponymie en Dialectologie*, XI, 1937, p. 19: „Toen ik in 1898 zijn cursus in de vergelijkende grammatica der Germaanse talen volgde, waren de tekstboeken die wij moesten doorwerken, *Streitberg's Urgermanische Grammatik*, toen pas verschenen, en de nauwelijks oudere *Urgermanische Lautlehre* van Noreen. Dit laatste boek lazen wij in de Duitse vertaling, terwijl Vercoullie, voor wie geen vreemde talen bestonden, de oorspronkelijke Zweedsche editie gebruikte. Ik geloof niet dat iemand het hem toen aan een Duitse of andere universiteit zou verbeterd hebben”.

Terecht wijst Mansion er ook op, dat het onderwijs in de Germaanse en de Nederlandse taalkunde aan de vier Belgische Universiteiten door Vercoullie werd beïnvloed. Scharpé te Leuven, Mansion en Verdeyen te Luik, Duflou te Brussel waren immers zijn oud-studenten. Te Gent werd hij opgevolgd door De Keyser, ondergetekende en Baur, waarvan de eerste twee eveneens zijn colleges hadden gevolgd; de in 1947 te Gent benoemde neerlandicus, Willem Pée, is eveneens oud-leerling van Vercoullie, en gedeeltelijk ook van ondergetekende. Dit feit heeft een niet te onderschatten belang voor de relatief grote homogeniteit van het beschaafd Nederlands in het Zuiden. Vercoullie was inderdaad, hoewel West-Vlaming en tijdgenoot van zovelen die een beschaafd Westvlaams wilden propageren, geen particularist. Hij erkende het feit dat het algemeen beschaafd vooral in het Noorden een levende taal was, en dat de Vlamingen zich daarnaar hadden te richten.

Zijn *Nederlandsche Spraakkunst* stak torenhoog uit boven de grammatica's van zijn tijd in België en oefende dan ook een zeer grote invloed uit. Zijn *Etymologisch Woordenboek*, het eerste dat in het Nederlands taalgebied het licht zag, blijft naast dit van van Wijk, een eervolle plaats bekleden onder de Nederlandse taalkundige werken. In zijn *Taal der Vlamingen* komen tal van wetenswaardigheden voor, die men elders niet vindt, en zijn theorieën over de vroege Germaanse kolonisatie in onze gewesten hebben lang niet uitgedaan.

Als professor en als mens was hij de gemoedelijkheid in persoon. Hij wist de droge stof van zijn onderwijs te doen leven en te kruiden met pittige anekdoten. Onder zijn oud-studenten telde hij enkel vrienden. Ook in de Vlaamse taalstrijd liet hij zich niet onbetuigd en gaf soms in lastige omstandigheden blijk van een rotsvaste overtuiging. Jarenlang was hij algemeen voorzitter van het Willems-Fonds en van de universitaire voordrachten voor het volk. De geleerde, de professor en de flamingant Vercoullie vormden een harmonisch geheel; zij die hem hebben gekend, zullen hem nooit vergeten. Zijn aandenken verdient eveneens door de komende generaties te worden bewaard.

E. BLANCQUAERT.

PUBLIKATIES VAN J. F. VERCOULLIE

IN BOEKVORM

- Algemene Inleiding tot de Taalkunde.* Gent, Ad. Hoste; 1890¹, 1900², 1922³.
- Beknopt Etymologisch Woordenboek der Nederlandsche Taal.* Gent, J. Vuylsteke. 's-Gravenhage, M. Nijhoff; 1890¹, 1898², 1925³.
- Schets eener Historische Grammatica der Nederlandsche Taal* (met 2 kaarten). Gent, J. Vuylsteke, 1892¹, 1900², 1906³, 1922⁴.
- Nederlandsche Spraakkunst.* Gent, J. Vuylsteke, 1894¹, 1900², 1907³, 1920⁴, 1924⁴, (2^e oplage).
- Werken van Zuster Hadewijk. II. Proza.* Uitg. v. d. Maatsch. der Vla. Bibliophilen, 4^e r., n° 11. Gent, Ad. Hoste, 1895.
- Synonymia Latino-Teutonica (ex etymologio C. Kiliani Deprompta).* Latijnsch-Nederlandsch Woordenboek der XVIIe eeuw. III. Uitg. v. d. Maatsch. der Antwerpse Bibliophilen, n° 22. Gent, Ad. Hoste; 's-Gravenhage, M. Nijhoff; Antwerpen, J. E. Buschman, 1902.
- Werken van Zuster Hadewijk. III. Inleiding, Varianten, Errata.* Uitg. v. d. Maatsch. der Vla. Bibliophilen, 4^e r., n° 14. Gent, Ad. Hoste, 1905.
- Geschiedenis der Nederlandsche Taal.* Gent, Uitgevers- en Boekdrukkershuis v/h Ad. Hoste N. V., eerste dr. 1916; tweede dr. 1923.
- De Taal der Vlamingen* ¹(1923) en ²(1925), Nr. 3 van de verzameling Cultuur en Wetenschap, Brugge, De Centrale Boekhandel.
- De Diersage en Reinaert de Vos.* Nr. 16 van de verzameling Cultuur en Wetenschap. Brugge, Centrale Boekhandel, 1925.
- Algemeen Fransch-Nederlandsch en Nederlandsch-Fransch Woordenboek. Dictionnaire Général Français-Néerlandais et Néerlandais-Français.* Gent, Gand, Vanderpoorten en Cie, 1927-1928.
- Groot Nederlandsch en Fransch Woordenboek. Grand Dictionnaire Français et Néerlandais.* Gent, Gand, Vanderpoorten & Cie, 1927.
- Dictionnaire de poche Français-Néerlandais et Néerlandais-Français, d'après le Grand Dictionnaire de J. Vercoullie, professeur à l'Université de Gand. Fransch-Nederlandsch en Nederlandsch-Fransch Woordenboek naar het Groot Woordenboek van J. Vercoullie, hoogleraar te Gent.* Gand, Gent, Vanderpoorten & Cie, z. j.

ALS BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- De prothetische t van Tachtig.* Noord en Zuid, 6, 299-301.
- Moederziel alleen.* Noord en Zuid, 7, 87-90.
- Nog eens de prothetische t van Tachtig.* Noord en Zuid, 7, 91-94.
- De academische Studie der Germaansche Philologie.* Nederlandsch Museum, 2^e reeks, 2, 300-315.
- Stiefvader.* Noord en Zuid, 8, 231.
- Ostende en Oostende.* Noord en Zuid, 8, 237.
- Nog andermaal de prothetische t van Tachtig.* Noord en Zuid, 8, 238-241.
- Bederven, Sterven, Zwerven, enz.* Noord en Zuid, 8, 241.
- Absolute Naamvallen.* Noord en Zuid, 8, 353-356.
- Spraakleer van het Westvlaamsch Dialect.* Onze Volkstaal, 1885, 1-47.
- Absolute Naamvallen.* Noord en Zuid, 9, 95-99.
- La Formation des Professeurs de Langues Vivantes en Hollande.* Revue de l'Instruction Publique en Belgique, 29, 158-161.
- Ook in een Belgisch Tijdschrift (Ostende voor Oostende).* De Toekomst, 6^e r., jg. 5, dl. 30, 297-298.
- Voor Zuid-Nederlanders.* De Toekomst, 6^e r., jg. 5, dl. 30, 356-361.
- Ja, toch een nieuw paragraaf.* Noord en Zuid, 10, 6-11.
- Van den Balk en den Splinter.* Nederlandsch Museum, 3^e r., jg. 3, II, 309-312.
- Hoe moet men schrijven: ik las in De Gids, in De(n) Gids of in den Gids?* De Toekomst, 7^e r., jg. 3, dl. 33, 258-259.

- Over Klemtoon. Open brief aan den heer Pol de Mont. De Toekomst, 7^e r., jg. 4, dl. 34, 294-296.
- Zuster Hadewijk. Hand. XXIe Ndl. Taal- en Letterk. Congres. Gent, 1892, 188-189.
- Eenheid van Taal. Nederlandsch Museum, 4^e r., jg. 1, II, 212-220.
- Nog iets over Stoepjes. Ts. v. Ned. Taal- en Letterk., 12, 280.
- Een Blik in de Geschiedenis onzer Taal. De Toekomst, 8e r., jg. 3, dl. 38, 25-30.
- Voorrede, in Leiddraad tot de Geschiedenis der Nederl. Letterk. door A. Bielen. Antwerpen, De Nederl. Boekhandel, I-III.
- De phonetische Waarde der Gothische Letterteekens ai en au, b, d en g. Société pour le Progrès des Etudes Philologiques et Historiques, Annuaire-Bulletin, 1898-1899, 79-80.
- De Gedachtengang in Da Costa's Hagar. Ibid. 1900, 15-16.
- De Etymologie van Go. augo (Ndl. oog). Ibid. 1900, 16-20.
- Brederodiana. Ibid. 1901, 38-39.
- Achterevoegsel -ing in namen van plaatsbewoners (Mecheling, enz.). Ibid. 1901, 39-40.
- L'Université Flamande. Almanach de l'Université de Gand, 1901.
- De betekenis van de Utdrukking Gods liefde in Vondel's Huweliks Trouw (Rei van den Gysbrecht). Société pour le Progrès des Etudes Philologiques et Historiques. Annuaire-Bulletin 1902, 59-60.
- De Vlaamsche Beweging en het Willemsfonds. Minerva, Leiden, 1902.
- De Vereenvoudiging van de Schrijftaal. Het Volksbelang, 1902, 13 en 20 September.
- Emmerappel. Ts. v. Ned. Taal- en Letterk., 21, 153-155.
- Over een teruggevonden Diminutiefsuffix. Société pour le Progrès des Etudes Philologiques et Historiques. Annuaire-Bulletin, 1903, 15-16.
- L'étymologie de Vlaming et Vlaanderen. Ac. r. de Belg., Bullet. Classe des Lettres, 1903, 484-491.
- Le Flamand dans la Farce de Pathelin. Tweede hoofdstuk (blz. 125-126) par Les Jargons de la Farce de Pathelin... par L. E. CHEVALDIN. Paris, 1903.
- Sind die Flamländer für die Deutschen keine Germanen? Zs. des Allg. Deutschen Sprachvereins. Berlin, 1903, jg. 18, kol. 360.
- De Liederavonden van het Willemsfonds. Lente, 's-Gravenhage, 1904, 19 Maart.
- Etymologische Sprokkels („Pruimedant...“ „Pypegale...“ „Toelast...“ Verwarring van e, a, o). Mélanges Paul Fredericq. Bruxelles, 1904, 161-165.
- Janne Panne, de tooverheks van Nieuwpoort. Ts. v. h. Willemsfonds, jg. 9, d. 1, 101-115.
- Taalvereenvoudiging in Zuid-Afrika. Ibid., jg. 9, d. 2, 230-236.
- Levensschets van Julius Vuylsteke (met bibliographie). Annuaire de l'Académie Royale de Belgique, 1905, 149-190.
- Zich misspreken en analogievormen. Société pour le Progrès des Etudes Philologiques et Historiques. Annuaire-Bulletin, 1905, 45-46.
- Verslag over de Werkzaamheden van de Kommissie voor Eenvormige Uitspraak en voor Vereenvoudigingen in de Schrijftaal. Handel. v. h. XXVIIIe Ndl. Taal- en Letterkundig Congres. Deventer, 1905, 142-144.
- Les composés du type brekespel dans les langues germaniques. Société pour le Progrès des Etudes Philologiques et Historiques. Annuaire-Bulletin, 1906, 58-60.
- Supplément à ma lecture sur l'étymologie de Vlaming et Vlaanderen. Ac. r. de Belg., Bullet. Classe des Lettres, 1906, 127-129.
- Algemeene en vergelijkende Taalkunde. De Vlaamsche Gids, II, 78-88.
- Over de vereenvoudiging van onze Schrijftaal. Handelingen v. h. XXIX^este Taal- en Letterkundig Congres. Brussel, 1906, 321-322.
- De Reden van Bestaan van de Bastaardwoorden. Société pour le Progrès des Etudes Philologiques et Historiques. Annuaire-Bulletin, 1907, 61.
- Erymologies. Emmerappel; Aagtappel; Anmelaken; Veinzen; Maatjespeer; Gul; Das; Estaminet, Stammenee; Hanecnecht. Ac. r. de Belg., Bull. Classe des Lettres, 1907, 425-435.
- Le cinquième Congrès Philologique Néerlandais. Revue de l'Instruction Publique en Belgique, t. 50, 310-316.
- Het Modernisme. De Vlaamsche Gids, IV, 151-174.

- Nog eens *Modernisme*. De Vlaamsche Gids, IV, 539-557.
- Etymologies: II. Gansch (integer, totus), Pril (fris, jeugdig), Fut (kracht, Fr. Moëlle), Boerkoozen (marcheurs), Mijn, Minque (Criée au poisson), Op iets vlassen (guigner q. c.), Hocuspocus, Hottentot, Liplap.* Ac. r. de Belg., *Bullet. Classe des Lettres*, 1909, 77-86.
- Etymologieën (gansch, pril, fut, boerkoozen, minque, hocuspocus).* *Bulletin de la Société pour le Progrès des Etudes Philologiques et Historiques*, 1909, 29-31.
- De Heidens of Tsiganen.* De Vlaamsche Gids, V, 458-468.
- De Heer P. Soens en mijn Modernisme.* *Dietsche Warande en Belfort*, I, 276-285.
- Sprokkelingen op het Gebied der Taalkunde.* De Navorscher, 58, 586-587.
- Etymologies: III. (Ndl. Leus, Hgd. Lösung; Haring; De plaats poetsen; Sara-leven, kind-leven; Pistolet, kadetje).* Ac. r. de Belg., *Bullet. Classe des Lettres*, 1910, 102-107.
- L'influence des émigrés des Pays-Bas méridionaux sur les Pays-Bas septentrionaux à la fin du 16e et au commencement du 17e siècle.* *Bull. de la Soc. d'Hist. du Protestantisme Belge.* Bruxelles, 1910, n° 7, 5-11.
- Is Jan van Helu de Auteur van „die Yeeste van den slag van Woeringen”?* *Handel. v. h. eerste Taal- en Geschiedk. Congres. Antwerpen*, 1910, 71-76.
- Etymologieën (Leus; Haring; De plaats poetsen; Pistolet, Kadetje).* *Bulletin de la Société pour le Progrès des Etudes Historiques et Philologiques*, 1910-1911, 97.
- Het Hooger Onderwijs. Vlaamsch België sedert 1830 (D. 5).* Gent 1911, 73-207.
- Etymologies: IV. (Aal, Aambei, Aamt; Aard; Adellijk; Abruin; Anker; Baaizout; Baas; Bakbeest; Bakkers; Bargoens).* Ac. r. de Belg., *Bullet. Classe des Lettres*, 1911, 453-458.
- De naam der Salische Franken.* *Bulletin pour le Progrès des Etudes Philologiques et Historiques*, 1910-1911, 134-135.
- De etymologie van onze Plaatsnamen op ijde.* *Ibid.*, 1912, 37-38.
- Het Tocharies, een nieuw ontdekte Indo-Germaanse Taal.* De Vlaamsche Gids, VIII, 534-540.
- De Taal der Vlamingen. Vlaanderen door de Eeuwen heen (D. I),* Amsterdam, 1912, 189-242. Herdrukt in boekvorm, zie blz. 81.
- Influences celtiques communes au français et au flamand.* *Revue des Etudes Préhistoriques*, 1913, 3, 202-206.
- L'Etymologie de Gand.* *Annales du XIIIe congrès de la Fédération archéologique et historique de Belgique*, 1914, t. II, 120-121.
- Sinterklaas.* *Ts. v. Ned. Taal- en Letterk.*, 34, 32-34.
- Van Jakken en Jassen, van Kwidams en Kwibussen.* *Volkskunde*, 25, 12-16.
- Sinterklaas.* *Volkskunde*, 25, 185-187.
- Negerhollands Molee, Afrikaans Boetie, Katjipiering, Bibies, Bottel, Ou Sama, Ewwa-Trewwa, Foolstruis.* *Ts. v. Ned. Taal- en Letterk.*, 38, 302-306.
- Over de verdubbeling en te dezer gelegenheid over Kabouter, Pantoffel, Duffel en Stof.* *Versl. en Med. Kon. Vl. Acad.* 1919, 177-184.
- Fransche Titel. Spinaal.* *Ibid.*, 1919, 491-492.
- Lichi, een Hondennaam.* *Ned. Ts. v. Volkskunde*, 26, 44-45.
- Etymologisch Kleingoed.* *Versl. en Med. Kon. Vl. Acad.*, jg. 1920, 594-596; 789-795; 959-961; jg. 1921, 165-169; jg. 1922, 1133-1136.
- Lijkrede uitgesproken op 12 April 1921, op het Graf van Napoleon Baron De Pauw.* *Versl. en Med. Kon. Vl. Acad.*, jg. 1922, 435-437.
- Heeft de Klankleer bij de Woordafleiding uitgediend?* *ibid.*, jg. 1922, 845-852.
- L'orthographe en toponymie.* *Ac. roy. de Belg.*, *Bulletin Classe des Lettres*, 1923, 166-175.
- Het Stamland der Indo-Germanen.* *Versl. en Med. Kon. Vl. Acad.*, 1923, 441-449.
- Lijkrede uitgesproken den 5 December 1923 in het sterfhuis van Mej. Virginie Loveling.* *Ibid.*, 1923, 881-882.
- „Den Antwerpschen Trûit”.* *ibid.*, 1923, 883-884.
- De overheerschende Rol van de Klankleer in de Taalkunde.* *ibid.*, 1923, 885-893.
- Estaminet. Lijkwade.* *Ts. v. Ned. Taal- en Letterk.*, 44, 320.

- Prof. Adolf de Ceuleneer*. Dietsche Warande en Belfort, jg. 25, I, n° 2, 77-80.
A propos de cloches avec inscriptions flamandes à l'étranger. Ac. roy. de Belg., Bullet. Classe des Lettres, 1926, 338-341.
Inleidend Woord in Nederlandsche Taalgids, Woordenboek van Belgicismen door CONST. H. PEETERS. Antwerpen, „De Sikkel”, 1927, V.
De etymologische Betekenis van Zeeland. De Navorscher, jg. 75, 5-6.
Nog eens Sinte-Lucie-Nacht. De Nieuwe Taalgids, jg. 21, 41-42.
Encore une cloche avec inscription flamande à l'étranger. Ac. r. de Belg., Bullet. Classe des Lettres, 1927, 64.
De Taal van de Kust. Hoofdstuk V, 86-91. Reeks Steden en Landschappen, V. De Kust. Antwerpen, 1927.
Het nieuwe Hoogeschoolprogramma. Versl. en Med. Kon. Vl. Acad., 1927, 897-898.
Over Vertaalwoordenboeken. *ibid.*, 899.
Suiker pinijs, een herinnering aan de Gentsche Folklore-Tentoonstelling van Juli 1927. *ibid.*, 985-986.
De etymologie van Mutsaard. *ibid.* 1928, 863-864.
Les noms de nos poissons de mer. Ac. r. de Belg., Bullet. Classe des Lettres, 1928, 5e série, t. XIV, p. 26-32.
Het „to bliktri”-raadsel, in *Donum Natalicum* Schrijnen, 1929, blz. 580-586.
De spelling van de Vlaamsche Plaatsnamen. Hand. Comm. voor Top. en Dial., III, 1929, 177-182.
De oorsprong van de naam der Begijnen. Oostvl. Zanten IV, 1929, 105-108.
De Germaansche Etymologieën in den „Dictionnaire Général” van A. Hatzfeld, A. Darmesteter en A. Thomas. Versl. en Med. Kon. Vl. Acad., 1930, 113-115.
Denominatieven en deverbatieven. *Ibid.*, 1931, 455-457.
Lijkrede uitgesproken op het graf van K. de Flou. *ibid.*, 745-746.
Germaansche etymologieën in den „Dictionnaire Général”. *ibid.*, 1934, 233-240.

BOEKBEOORDELINGEN EN VERSLAGEN

Boekbeoordelingen en Verslagen zijn verschenen in:

- Nederlandsch Museum*, IIe r., jg. 1, I, 217-242; jg. 2, II, 5-27; 231-233; jg. 3, I, 322-338; 367-372; 381-386; 3e r., jg. 1, II, 200-203; jg. 2, I, 133-139; 230-236; jg. 3, I, 170-172; jg. 3, II, 117-120; 321-324; jg. 4, I, 283-284; II, 154-155; 383-384; 4^e r., jg. 1, I, 326-328; 386-389; jg. 1, II, 126-127; 190-192; 4^e r., jg. 2, I, 124-128; jg. 3, I, 360-364; 367-371; jg. 4, I, 237; 314; jg. 4, II, 378-380; *elf Letterkronieken* in 2^e r., jg. 4; 3^e r., jg. 1, 2, 3 en 4; *drieëntwintig Kronieken* in 4^e r., jg. 2, 3 en 4.
Revue de l'Instruction Publique, t. 27, 172-184; t. 28, 44-45; 247-250; t. 29, 46-49; t. 38, 47-50; t. 42, 117-119; 318-320; t. 43, 203-205; t. 46, 286-287; 409; t. 47, 123-124; t. 49, 141-142; t. 50, 37-38; 111-115; t. 52, 60; t. 53, 28-29; 47-48; 148-150; t. 54, 269-270.
De Toekomst, 6^e r., 3^e jg., 28^e dl., 313-316; 366-368; 563; 4^e jg., 29^e dl., 256-258; 361-362; 445-446; 536-537; 5^e jg., 30^e dl., 516-518; 7^e r., jg. 1, 31^e dl., 133-139; jg. 2, 32^e dl., 196-197; jg. 3, 33^e dl., 494-496; 524-525; jg. 4, 34^e dl., 206-208; 253; 407-408; jg. 5, 35^e dl., 165-167; 369-371; 8^e r., jg. 1, 36^e dl., 289.
Noord en Zuid, jg. 8, 225-231; 407-413; jg. 9, 99-104; 190-201; 360-363; 363; jg. 10, 278-287; jg. 11, 109-113.
Taal en Letteren, jg. 1, 63-69; 233-237.
Literaturblatt für germanische und romanische Philologie, jg. 13, kol. 291-292; jg. 18, kol. 188-189.
Literarisches Centralblatt für Deutschland, jg. 1897, kol. 276.
Tijdschrift van het Willems-Fonds, jg. 2, 1e dl., 186-187; jg. 4, 1e dl., 181; jg. 5, 1e dl., 570-571; jg. 6, 2e dl., 355-358; jg. 7, 1e dl., 149; 2e dl. 177-179; jg. 8, 1e dl., 165-167; 262; jg. 8, 2e dl. 63-64; 272; jg. 9, 1e dl. 209-214.
Bulletin de la Classe des Lettres de l'Académie Royale de Belgique, 1903, 235-236; 1910, 145-147; 171; 635-637; 1911, 357; 1920, 10-11; 1925, 268; 1931, 103-105.
Rapport du jury chargé de juger... pour les prix De Keyser. *Ibid.*, 1903, 1905, ... 1926, 1928.

De Vlaamsche Gids, jg. 3, 273-279; jg. 4, 375-384; jg. 5, 171-179; jg. 6, 540-549; jg. 7, 357-358; jg. 8, 557-563; jg. 13, 288; jg. 14, 87-90; 235-236; 329-330; jg. 15, 47-48, 552.

Verslagen en Mededelingen Kon. Vla. Acad. v. Taal- en Letterk., 1920, 264-266; 331-333; 724-726; 1922, 541-544; 1923, 319-320; 1924, 257-258; 262; 267; 276; 1925, 272; 1928, 524-525; 1930, 95-96.

Paginae Bibliographicae, 1, 117 en 119; 2, 637 en 639.

Medewerking aan de *Biographie Nationale de Belgique*, 79, levensbeschrijvingen van P. M. RAMANT (t. 18, 1905) tot VANDEN HENDE, JEAN (t. 26, 1936-1938).

Algemene jaarverslagen van het Willems-Fonds (21 versl., 1892-1913).

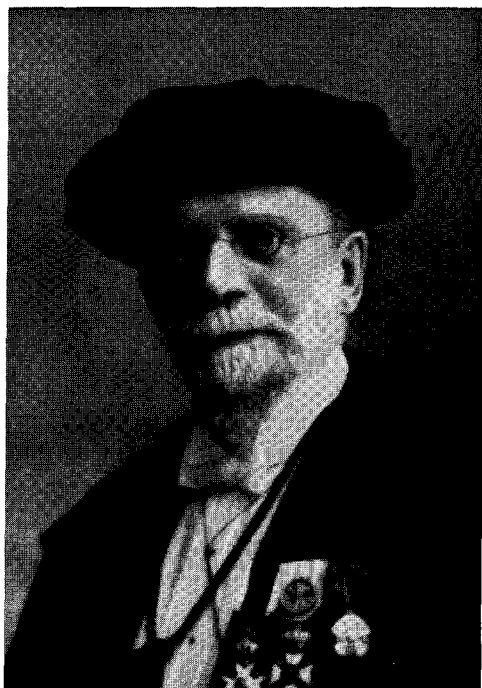
Medewerking aan *Het Weekblad van Oostende*, *Het Weekblad van Nieuwpoort*, *Gent-Voorwaarts*, *Het Volksbelang*, *La Flandre Libérale*, *Het Laatste Nieuws*.

HENRI LOGEMAN* (1862-1936)

1890

Logeman, Henri, werd geboren te Haarlem op 26 februari 1862 en overleed te Sleidinge (Oost-Vlaanderen) op 27 januari 1936.

Hij bezocht de H. B. S. met 5 j. c. in het Gymnasium van zijn geboortestad van 1868 tot 1880. In dit jaar vertrok hij naar Engeland, waar hij in een lagere privaat-school te Rock-Ferry, bij Liverpool, diverse vakken onderwees, namelijk Duits, Frans, Grieks en Latijn.

Op 22 september 1880 legde hij te Leiden het toelatingsexamen af tot de Universiteit. Op 10 oktober 1881 verkreeg hij te Utrecht de middelbare akte A voor het Engels. In september 1881 had hij zich inmiddels laten inschrijven op de rol van de studenten van de Staatsuniversiteit te Utrecht in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte voor de cursussen van de kandidatuur in de Nederlandse filologie. Weldra verdeelde hij zijn tijd over de Universiteit van Utrecht voor de vakken die hij nodig had voor zijn universitaire examens, en de Universiteiten van Londen en Oxford, waar hij zich wijdde aan zijn lievelingsvak, de Engelse filologie. Hij legde het kandidaatsexamen in de Nederlandse letteren af in 1884, het doctoraal examen in hetzelfde vak in 1887, en promoveerde tot doctor in

de Nederlandse letteren op 7 november 1888 op een proefschrift getiteld *The*

(*) Voor dit opstel volgden wij ongeveer op den voet de bio-bibliografische nota van Logeman zelf in het Liber Memorialis van de Universiteit te Gent T. I, pp. 236-240 wat betreft de periode tot en met 1912; voor de periode na 1912, het levensbericht dat wij in het Jaarboek van de Maatschappij der Nederl. Letterk. te Leiden, 1935-1936, pp. 133-138 publiceerden. De bibliografie werd zoveel mogelijk bijgewerkt. Men zie ook de opstellen van F. DE BACKER, W. COUVREUR, R. DEROLEZ en P. DE KEYSER - E. BLANCQUAERT in Zestig jaren Onderwijs en Wetenschap aan de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren der Rijksuniversiteit te Gent, 114° Afl. v. d. Reeks Werken uitgeg. door de Fac. v. d. Wijsb. en Lett., 1952. F. DE TOLLENAERE: H. Logeman als skandinavist te Gent. Album Baur 1948, II, p. 308-316; F. L. GANSHOF: Henri Logeman, Rev. Belge de Philol. et d'Hist., 15, 1936, p. 1291-1292.

Rule of S. Benet, Latin and Anglo-Saxon Interlinear Version. Tijdens zijn verblijf aan de Universiteit te Utrecht genoot hij een beurs van de Nederlandse regering ten bedrage van 800 gulden per jaar. Zijn voornaamste leermeester te Utrecht was prof. Moltzer, wien hij blijkens een later opstel in Groot-Nederland (maart, 1910) een grote verering toedroeg.

Toen zijn wetenschappelijke belangstelling werd opgewekt voor de Skandinaafse filologie, meer bepaald het Deens en het Noors, besteedde hij hieraan een deel van zijn tijd en bezocht hij, met wetenschappelijke doeleinden, herhaalde malen deze landen, onder meer de Universiteiten van Oslo en van Kopenhagen. Logeman werd op 25 oktober 1888 benoemd tot lesgever bij de Vlaamse hogere normaalafdelingen, toegevoegd aan de Faculteit der letteren en wijsbegeerte van de Universiteit te Gent. Toen deze afdelingen werden afgeschaft, werd hij op 17 oktober 1890 belast met de onderscheiden cursussen in de Engelse filologie in de schoot van de Faculteit der letteren en wijsbegeerte. Bij Koninklijk Besluit van 6 augustus 1892 werd hij met dezelfde leeropdracht benoemd tot buitengewoon hoogleraar, en op 31 augustus 1896 tot gewoon hoogleraar. Een Koninklijk Besluit van 20 februari 1903 belastte hem, op zijn verzoek, met een cursus in de moderne Skandinaafse filologie. Op 19 januari 1929 werd hem het emiritaat verleend.

De Universiteit te Glasgow had hem op 22 april 1902 het doctoraat honoris causa toegekend. Hij was buitenlands erelid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden sinds 1892 en buitenlands erelid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde sinds 1919. De Belgische regering had hem het Commandeurschap in de Kroonorde en in de Leopoldsorde verleend. De Noorse regering had hem benoemd tot Ridder in de orde van St. Olav. In zijn meer dan veertigjarige loopbaan bij de Universiteit te Gent heeft de Nederlander Logeman de duurzame dank en de blijvende verering verworven van zijn tweede vaderland, van zijn studenten, collega's en vakgenoten binnen en buiten onze grenzen. Hij was inderdaad een zeldzaam begaafd professor, die de opleiding van zijn helaas veel te weinig in het Engels onderlegde kandidaatsstudenten met onvermoeibare ijver ter harte nam. Al dadelijk wist hij hen mee te slepen en liet hij hen zijn diepgaande kennis, zijn scherp-kritische zin, zijn strenge onderzoeksmethode deelachtig worden. Hij bezat tevens ook de kunst om te doen werken. Na gedurende twee kandidaatsjaren zijn Engelse filologische oefeningen te hebben gevolgd, kon een enigszins vlijtig student, vooral wanneer het hem mogelijk was geweest zelf, op de raad van de professor, enkele weken in Engeland te gaan doorbrengen, op een vrij behoorlijke kennis van het modern Engels bogen.

En toch waren Logeman's filologische oefeningen niet uitsluitend aan het Engels gewijd. Ook de beginselen van de algemene fonetica, het gebruik van het internationaal fonetisch schrift, en vooral de zo onmisbare ear-training namen een goed deel van deze colleges in beslag. Studenten die dan onder Logeman's leiding hun doctorale studie doormaakten, leerden zowel in de lessen over Engelse taal- en letterkunde als bij het voorbereiden van hun proefschrift de

grote speciale kundigheden en de hulpvaardigheid van hun professor meer en meer waarden. Ook in de moderne Skandinavistiek, die door sommigen als keuzevak naast hun hoofdvakken onder zijn leiding werd beoefend, betoonde Logeman zich een even entusiast als bevoegd leermeester. De Anglistiek heeft Logeman aan de Universiteit gevestigd en tot bloei gebracht. De fonetica, die door hem in zijn filologische oefeningen werd behandeld, is er thans een afzonderlijk leervak geworden, evenals de folklore waarvoor hij zich verdienstelijk heeft gemaakt, o. m. met te ijveren voor het Nederlands openlucht-museum en met de Skandinaafse musea in onze gewesten te doen kennen.

Op het gebied der Anglistiek zijn na de reeds genoemde tekstuitgave van 1888 te vermelden een reeks korte bijdragen en recensies in de voornaamste vak-tijdschriften, vervolgens enkele tekstcommentaren en andere bijdragen tot de Shakespeare-studie, een paar Marlowe- en Faustus-studies, Logeman's beide werken over het Elckerlijc-Everyman-probleem, zijn vergelijking van den Reynaert-druk van 1479 met Caxton's vertaling, twee stukken over de etymologie van „Yankee” en ten slotte zijn belangrijke bijdrage over de Nederduitse elementen in het Engels. Deze laatste vier wijzen op Logeman's voorliefde voor onderwerpen, die de Engelse filologie en literatuur aanbelangen in verband met die van het Nederlands.

Op het gebied der Skandinavistiek heeft Logeman in de eerste plaats de moderne Skandinaafse talen en literaturen bekend gemaakt. Daarvan getuigen talrijke vulgarisatie-artikels in de Nederlandse tijdschriften en het door hem, Mevrouw Logeman-van der Willighen en enkele medewerkers gestichte ts. *Scandia* (1904), waarin hij voor elk nummer praktisch-inleidende artikels voor de kennis van het Deens, het Noors en het Zweeds bezorgde. Ook heel wat vertaalwerk verscheen van zijn hand, en op zuiver filologisch gebied leverde hij bijdragen in de meeste Skandinaafse en Nederlandse tijdschriften; de Nederlands-Skandinaafse leenwoorden maakten alweer zijn speciale belangstelling gaande. Onder de auteurs die door Logeman werden behandeld, zijn vooral te vermelden: Ibsen, meer bepaaldelijk diens Peer Gynt, en Holberg, in wiens „Det Arabiske Pulver” hij de indirecte bron van Bilderdijk's „Goudmaker” ontdekte.

Ook voor de Nederlandse filologie maakte Logeman zich verdienstelijk, niet alleen door zijn verkenningstochten op de reeds vermelde tussengebieden tussen Nederlands aan de ene kant in Engels of Skandinaafse talen aan de andere kant, maar ook door enkele belangwekkende etymologische en fonetische artikels in „Taal en Letteren”, waarvan hij mede-redacteur was, en in „Leuvense Bijdragen”.

Uit Logeman's fonetisch, en dus algemeen-linguïstisch werk, dient ten slotte nog speciaal te worden vermeld zijn „Tenius en Media”, waarin hij de interpretatie van de verschijnselen die men onder de wet van Verner groepeerd, op nieuwe banen leidt en blijk geeft van een buitengewoon fijne opmerkingsgave en eerbiedwekkende belezenheid.

Uit de talrijke brieven, die tussen Logeman en zijn voornaamste vak- en tijdgenoten werden gewisseld, blijkt hoe hoog hij in aanzien stond, ook in het

buitenland. Zij weerspiegelen voortreffelijk zijn buitengewoon genuanceerd taalkundig denken, zijn veelzijdige belangstelling en zijn reusachtige filologische kennis.

Logeman mag tot een van de voornaamste grondleggers van de Germanistiek aan de Universiteit te Gent worden gerekend, en de omstandigheid dat hij in Vlaanderen doceerde en zijn Nederlandse nationaliteit getrouw bleef, dat hij zo zeer uiteenlopende vakken beoefende en bovendien zeer veel heeft gereisd, maakt hem tot een van onze meest cosmopolitische universitaire figuren. Dit verhinderde hem niet, de Vlaamse Beweging, die hij om zich heen heeft zien groeien, een warm hart toe te dragen. Wel bleef hij, als Nederlander in Belgische staatsdienst, met de verfijnde tact die hem eigen was, ver van alle strijd of politieke inmenging. Maar hoe zeer hij bv. het eigen aspect van onze taal- en letterkunde waardeerde, blijkt o. m. uit een artikel „Goede Raad. Aan de Vlamingen”, dat hij in *De Ploeg*, januari 1911 publiceerde onder het pseudoniem Barend Biesterman. En hoe nauw hem zijn vak en zijn onderwijs aan het hart lag, zelfs tot in de laatste jaren van zijn door ziekte verbitterd, eenzaam geworden leven, blijkt uit het voorlaatste, in de bibliografie vermelde artikel, „Filologische toekomstmuziek — Fouten bij het Universitair Taalonderwijs”, dat zijn universitair testament mag worden genoemd.

Prof. Logeman overleed op de reeds vermelde datum in het sanatorium te Sleidinge (Oost-Vlaanderen) en werd begraven te St.-Amandsberg-bij-Gent op 29 januari 1936. De gehele wetenschappelijke wereld van de Anglistiek, de Skandinavistiek, de Neerlandistiek en de Linguïstiek is hem blijvend dank verschuldigd; inzonderheid echter de Nederlandse en Vlaamse gemeenschap die hij door zijn veelzijdige en schrandere arbeid trouw heeft gediend.

E. BLANCQUAERT.

PUBLIKATIES VAN HENRI LOGEMAN

Logeman heeft aankondigingen en recensies gepubliceerd in volgende tijdschriften en jaarboeken: *Anglia*, *Englische Studien*, *Academy* (Londen), *Le Moyen-Age* (Parijs), *Modern Language Monthly*, *Jahrbuch der deutschen Shakespeare Gesellschaft*, *Taal en Letteren*, *Revue de l'Instruction Publique*, *De Gids*, *De Nederlandsche Spectator*, *Journal of Education*, *Tijdschrift van het Willems-Fonds*, *Museum* (Groningen), *Vragen van den Dag*, *Scandia*, *Volkskunde*, *Herrig's Archiv*, *Deutsche Literaturzeitung*, *Modern Language Review*, *Groot-Nederland*, *Samtiden* (Kristiania), *L'Art Public*, *Maal og Minne*, *Neophilologus*, *Germanisch-Romanische Monatschrift*, *De Ploeg*, *Onze Eeuw*, *Bulletin Bibliographique et Pédagogique du Musée Belge*, *Leuvensche Bijdragen*, waarin o. m. een vaste rubriek „Uit de Skandinaviese Tijdschriften” door hem werd verzorgd.

Hij werkte eveneens mede aan dag- en weekbladen: *Tidens Tegn*, *Het Vaderland*, *Panorama*, *Aftenposten*, *Eigen Haard*, *De Amsterdammer*, *De Nieuwe Rotterdamse Courant*.

Slechts enkele recensies worden in deze bibliografie afzonderlijk vermeld, namelijk die welke de omvang en de allure hebben van een tijdschrift-artikel. Vertaalwerk werd in principe eveneens achterwege gelaten.

IN BOEKVORM

- The Rule of S. Benet*, Latin and Anglo-Saxon Interlineair version, Edited with an Introduction and Notes. Public. v. d. „Early English Text Society”, Vol. 90. London, Trübner & Co, 1888. (Proefschr.).
- L'Inscription Anglo-Saxonne du Reliquaire de la vraie Croix au Trésor de l'Eglise des SS. Michel et Gudule à Bruxelles*. Gand et Leipzig, Engelcke, 1891. Extr. du tome XLV des Mémoires couronnés et autres mémoires publiés par l'Académie royale de Belgique, 1891.
- Elckerlyc*. A fifteenth century Dutch Morality (Presumably by Petrus Dorlandus) and Everyman, An early contemporary translation. A contribution to the History of the Literary Relations of Holland and England. Recueil de travaux publiés par la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Gand, Fasc. 5. Gand, 1892.
- Die Hystorie van Reynaert die Vos, naar den druk van 1479, vergeleken met William Caxtons Engelsche vertaling*. Met inleiding en aantekeningen. Zwolle, W. E. D. Tjeenk Willink, 1892 (met J. W. MULLER).
- Faustus-Notes*. A supplement to the Commentaries on Marlowe's Tragicall History of D. Faustus. Rec. Trav. Fac. phil. et lettres. Un. de Gand, Fasc. 21. Gand, 1898.
- The English Faust-book of 1592*. Edited with an Introduction and Notes. Rec. Trav. Fac. phil. et lettres Un. de Gand, Fasc. 24. Gand, 1900.
- Elckerlyc-Everyman*. De vraag naar de prioriteit opnieuw onderzocht. Rec. Trav. Fac. phil. et lettres Un. de Gand, Fasc. 28. Gand, 1902.
- Tenuis en Media*. Over de stemverhouding bij konsonanten in de Moderne Talen. Met een ahangsel over de fonetische verklaring der wetten van Verner en Grimm. Rec. Trav. Fac. phil. et lettres Un. de Gand, Fasc. 36. Gand, 1908.
- A Commentary, critical and explanatory, on the Norwegian text of Henrik Ibsen's Peer Gynt, its language, literary associations and folklore*. The Hague. Martinus Nyhoff, 1917.
- W. Bilderdijk. De Goudmaker. Blijspel, een indirekte navolging van Ludvig Holberg's Det Arabiske Pulver*, volgens het enig bekende handschrift voor het eerst uitgegeven. Rec. Trav. Fac. phil. et lettres Un. de Gand, Fasc. 55. Gand, 1925.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Anglo-Saxonica Minora*. Anglia, XI, 1889, pp. 97-120; XII, 1890, pp. 497-518.
- Stray Gleanings*. Anglia XII, 1890, pp. 528-531.
- Le Glossaire dit „de Leyde”*. Cod. Lugd. Voss 69. Le Moyen Age, 1890, pp. 203-207.
- New Aldhelm Glosses*. Anglia, XIII, 1891, pp. 26-41.
- L'Enseignement des Langues Modernes. Questions de Méthode*. Revue de l'Instruction publique, 1891, pp. 361-378; 1892, pp. 9-23. Ook in brochurevorm verschenen. Gand, Paris, 1902.
- On Spelling Reform*. The Journal of Education, N° 293, dec. 1, 1893, pp. 671-673.
- Een nieuw Woord*. De Nederlandsche Spectator, 1893, pp. 5-6.
- Van den thien Esels*. De Nederlandsche Spectator, 1893, pp. 171-172.
- University Extention*. De Nederlandsche Spectator, 1893, pp. 324-326.
- Taal-radicalisme*. De Gids, 1893, 2, pp. 148-164.
- Taal-individualisme*. De Gids, 1894, 2, pp. 196-216.
- Over den Hamlet*. Tijdschr. van het Willems-Fonds. I, 2, 1896, pp. 5-37; 65-91.
- Johan De Witt's Visit to the Swan Theatre*. Anglia XIX, 1897, pp. 117-134.
- Over Spelling en Verbuiging*. Vragen van den Dag, 15, 4, 1900, pp. 256-260.
- Elckerlyc, Naar aanleiding van de plaat van Ch. Doudélet*. De Vlaamsche School, 1901, pp. 65-74.
- This too Solid Flesh, An English Miscellany presented to Dr. Turnivall*. Oxford 1901, pp. 278-281.
- Over hoesten, kuchen, hikken en wat fonetiek (De Keelexplosiva)*. Taal en Letteren 11, 1901, pp. 425-436.
- Klanken en Klanksymbolen* (naar Hoofdst. III van de Phonetiek van O. Jespersen). Taal en Letteren, 1902, pp. 166-187.
- De beste Uitspraak* (naar Hoofdst. IV van Jespersen's Phonetik). Taal en Letteren, 1902, pp. 449-471.
- Björnson's jongste drama*. Lente, 5, pp. 360-363; 376-380.

- Vreemdelingen. Taal en Letteren, 1902, pp. 166-187.
- De beste uitspraak in vreemde Talen (vrij bewerkt n. h. Deens van Prof. Jespersen). Taal en Letteren, 1903, pp. 210-216.
- Iets over Anne Garborg en zijn Noors. Den Gulden Winckel 2 (1903), pp. 181-184.
- Utlagi... Scandia, 1904, pp. 26-28.
- De Deense Stöd. Scandia 1904, pp. 37-41.
- Danlaw. Scandia, 1904, pp. 90-95.
- Woordmelodie in de Skandinaviese talen. Scandia, 1904, pp. 117-122.
- De nasaal in „pampier”. Taal en Letteren 14, 1904, pp. 212-217.
- Enige gevallen van stemloze media in het Nederlands. Taal en Letteren, 14, pp. 218-224.
- Shakespeare te Helsingör. Mélanges Paul Fredericq. Bruxelles, 1904, pp. 171-178.
- Yankee, etc. Volkskunde XVI, 1904, pp. 186-188.
- Nasaalvokalen in het Nederlands. Taal en Letteren XVII, 1905, pp. 30-37.
- Hesseling. Het Negerhollands. Taal en Letteren XVII, 1905, pp. 353-365 (Rec.).
- Otto Jespersen. Phonetische Grundfragen. Taal en Letteren XVII, 1905, pp. 406-425 (Rec.).
- One some cases of Scandinavian influence in English. Arch. f. d. Studium der neueren Sprachen u. Literaturen 117, pp. 29-46; 268-286.
- Een Vikingen-schip uit 't jaar 800. De Nederlandsche Spectator 48, (1907), pp. 257-258.
- De v en de w in het Nederlands. De Nieuwe Taalgids II, 1908, blz. 175.
- De taaltoestanden in Noorwegen. Groot-Nederland, 1908, pp. 566-586.
- Van een jeugdige grijsaard. De Ploeg, Amsterdam, 2 (1909), pp. 129-135.
- Perial og fiale. Maal og Minne, 1909, pp. 137-141.
- Sprogforholdene i Norge. Samtiden, Kristiania, 1909, pp. 83-102.
- De „Vrye-lucht Museums” van Scandinavië. Vragen van den Dag, 1909, pp. 1-25.
- Les Musées en plein-air de la Scandinavie. L'Art Public, 1909, 7-8; 8 blz. + illustr. buiten tekst, geen paginering.
- L'étymologie du mot „ontberen”. Revue de l'Instr. Publ., 1910, pp. 205-209.
- Biologie en de studie van Taal en Letteren. Groot-Nederland, 1910, pp. 310-334; 461-482.
- Norsk undvaere (umbera). Maal og Minne, 1910, pp. 155-158.
- Biologie und Philologie. Germ.-Rom. Monatschr., 1911, pp. 272-292; 321-339.
- Goede Raad. Aan de Vlamingen (pseudon. Dr. Barend Biesterman). De Ploeg, 1911, pp. 226-231.
- Björnstjerne Björnson's Arnljot Gelline. Onze Eeuw, 1912, 2, pp. 370-416.
- Volkskunde als examen-vak. Volkskunde, 23, 1912, pp. 193-195.
- Hos han Ola og ho Barbro. Samtiden, 24, 1918, pp. 457-463.
- The Name of Christopher Marlowe's Murderer. Anglia, 1914, pp. 374-376.
- Det saakaldte passive nutidsparticip i Norsk og i beslaegtede sprog. Archiv for Nord. Fil. 30, 1914, pp. 17-42.
- Another three Notes on Peer Gynt. Publ. of the Soc. for the Adv. of Scand. Study, 1914, pp. 214-220.
- Uit en over Noorwegen. Op de Hoogte. Amsterd., 1914, pp. 100-109; 150-160.
- Tilbake til Ibsen. Edda, 1914, pp. 136-145.
- Uit Ibsen's Peer Gynt. Tijdspiegel, 1915, I, pp. 140-155.
- Peer Gynt vóór Ibsen. Tijdspiegel 1915, III, pp. 124-154.
- Nog ustyggelig stygt (An Ibsen-cruux). Neophilologus I, 1915-16; pp. 225-228.
- Some Notes on Romeo and Juliet. Neophilologus I, 1915, pp. 288-301; II, 1916, pp. 44-58.
- Den Siöre Böigen. Edda, 6, 1916, pp. 356-364.
- De „Buig” in Ibsen's Peer Gynt. Tijdspiegel I, 1916, pp. 41-63; 138-162.
- De „Groene Vrouw” uit Ibsen's Peer Gynt. Groot-Nederland, 1916, 1, pp. 295-315.
- Böigen's Oprindelse. Danske Studier, 1916, pp. 168-181.
- The „Caprices” in Henrik Ibsen's Peer Gynt. Edda, 7, 1917, pp. 258-285.
- Leonora Christmas „Styke of en Comaedié”. Danske Studier, 1918, pp. 167-169.
- Uit Henrik Ibsen's Peer Gynt (Vert.). Van Alle Tijden, 1 juli 1918, pp. 65-138.
- „Tilbake til Ibsen” om igjen. Edda, 9, 1918, pp. 117-123.

- Openluchtmuseums. Volkskunde, 1918, pp. 104-143.
- „Kampingen”. Maal og Minne, 1920, pp. 76-77.
- Deens en Noors. Eigen Haard, 46, 1920, pp. 348-350.
- Holberg's „Don Ranudo de Colibrados” en de Rede. Vrije Arbeid, 1921, pp. 102-106.
- Sprookjes en Mythen. Eigen Haard, 47, 1921, pp. 308-310.
- Noorwegen teruggezien. Vrije Arbeid, 1922, pp. 112-119.
- De studie der moderne Skandinaviese talen (Bibliographie). Vrije Arbeid, 1922, pp. 375-383.
- En ukendt fransk Oversaettelse of „Niels Klim”. Holberg Aarbog, 1922, pp. 195-198.
- Een Raadsel in de Nederlandsche Holberg-Bibliographie. Het Boek, 1922, pp. 9-20.
- Tre Hollandske Laanord i Norsk (begraving, passpass, sladot). Maal og Minne, 1922, pp. 161-164.
- Erik Lakej eller Baron Nillus? Danske Studier, 1923, pp. 36-39.
- Danskers in Paris (Hamlet II, 1, 7). English Studies, 6, 1924, pp. 12-19.
- Uit en over Denemarken. Vrije Arbeid, 1924, pp. 230-234.
- Den aeldste Hollandske „Politiske Kandestöber”. Danske Studier, 1924, pp. 92-94.
- Hvem var Hollberg's „Jean Baptiste”? Danske Studier, 1914, pp. 181-184.
- Spikkelasi. Maal og Minne, 1924, pp. 81-87.
- Udtalen af Svensk v. Festschr. Hugo Pipping, 1924, pp. 272-275.
- Holberg en Holland. Onze Eeuw, 1924, pp. 53-75.
- Nederlandsche Holberg-vertalingen en -bewerkingen. Het Boek, 1924, pp. 209-219.
- Noorse Sprookjes (Rec. + vert. v. 2 sprookjes). Nederl. Ts. v. Volkskunde, 1924, pp. 57-65.
- The Semasiology of some Verbs of Motion and the Etymology of Dutch langwerpig. Leuv. Bijdr. XVII (1925), pp. 1-16; 45-64.
- Holberg's use of „Sexten” as an indefinite Numeral. Scandinavian Studies and Notes. VIII, 5, 1925, pp. 151-155.
- Holbergiana. Danske Studier, 1925, pp. 156-167.
- Een veelzijdig Noorman: Dr. Thorleif Schelderup-Ebbe. De Nieuwe Gids, 1925, II, pp. 62-71.
- Sproglige Beröringspunkter mellem Holberg og Ibsen. Edda, 1925, pp. 111-141.
- A Norwegian Dialect-Study. Leuv. Bijdr., XVIII (1926), pp. 43-50 (Rec.).
- Tweeklanken (Uit het fonetiese onderbewustzijn). Leuv. Bijdr. XVIII (1926), pp. 51-67.
- Etymologie en Classicisme. Een parallel. Neophilologus, XII, 1927, pp. 241-254.
- Oude en Nieuwe Straatroepen. D. War. en Belf., maart 1927, pp. 7-38.
- Nederlandse Elementen in de Skandinaviese talen. Album Vercoullie, Brussel, 1927, pp. 189-198.
- The Etymology of „Yankee”. Studies in English Philology. A Miscellany in honor of Frederik Klaeber. Minneapolis, 1927, pp. 403-413.
- A World-Language. Leuv. Bijdr. XX (1928), pp. 60-109.
- 16 - Tallet hos Holberg. Maal og Minne, 1928, pp. 160-161.
- Twee Ibsen-Studies. Nederland, 1928, pp. 193-212.
- The Etymology of the name Béguine. Leuv. Bijdr., XX (1928), pp. 110-137.
- Dr. J. Persijn. Hendrik Ibsen I, II. N. V. Standaard-Boekhandel, Brussel, Antwerpen, Leuven (z. j.). Rec. in Leuv. Bijdr. (Bijbl.), XX (1928), pp. 59-63; XXI (1929), pp. 80-84.
- Beghini en Boches. Leuv. Bijdr. XXI (1921), pp. 70-71.
- Norwegian „Berive”. A Grammatical Miscellany offered to Otto Jespersen. Copenhagen, London, 1930, pp. 363-365.
- Det Svenska Ord förätets Ålder och Ursprung, En Översikt av Elof Hellquist. Lund, I, 1929; II, 1930. Rec. in Leuv. Bijdr. (Bijbl.), XXII (1930), pp. 91-95.
- Kristofer Nyrop. Ordenes Liv. Köbenhavn, 1930. Rec. in Leuv. Bijdr. XXII (1930), pp. 96-103.
- Low Dutch Elements in English. Neophilologus, XVI, 1931, pp. 31-46; 103-116.
- Van een nieuw Woord en van een ... Toelatingsexamen. Leuv. Bijdr., XXIV (1932), pp. 36-46.
- „Filologische Toekomstmuziek”. Fouten bij het Universitair Taalonderwijs. Gedenkboek A. Vermeylen, 1932, pp. 349-355.
- The Etymology of French matelot. Du. and German matro(o)s, etc. (from the Danish bij Prof. Kr. Nyrop). Leuv. Bijdr. XXV (1933), pp. 53-94.

FRANZ CUMONT (1868-1947)

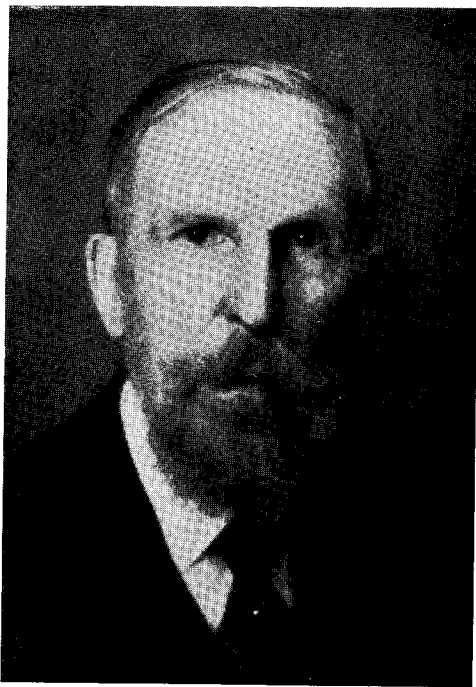
1892

Franz-Valery-Marie Cumont werd te Aalst geboren op 3 januari 1868 in een kroostrijk gezin der liberale hoge burgerij. Hij overleed te Sint-Pieters Woluwe op 20 augustus 1947.

Na schitterende middelbare studies aan het Koninklijk Atheneum te Brussel van 1878 tot 1884, promoveerde hij, na drie leerjaren aan de Universiteit te Gent (hij kende er onder anderen meer Charles Michel als meester) in 1887 tot doctor in de wijsbegeerte en letteren. In dit-

zelfde jaar — Cumont was toen negentien jaar oud — verscheen in de *Mémoires de l'Académie royale de Belgique* zijn eerste studie, *Alexandre d'Abonotichos, un épisode de l'histoire du paganisme au IIe siècle de notre ère*.

Hoe symptomatisch dit artikel ook was voor Cumont's algemene belangstellingsfeer en zijn bijzondere geestesvisie, toch volgde hij nog in 1887-1888 aan de Gentse universiteit de leergangen der kandidatuur in de Rechten. Als laureaat van de reisbeurzenwedstrijd 1888-1889 met een werk *Sur la propagation des mystères de Mithra*, koos hij echter zijn levensweg en -werk definitief: in 1888-1889 volgde hij cursussen van philologie en klassieke archeologie aan de universiteiten van Bonn, Berlijn en Wenen, waar hij Hermann Usener en Theodor

Mommsen tot leermeesters had, en er tevens Ulrich von Wilamowitz-Moellendorf en Erwin Rohde leerde kennen; na een verblijf in Athene (winter 1890) en Rome (1891), sloot hij zijn vormingsjaren af in 1891-1892 als student van de *Ecole des Hautes Etudes* te Parijs. Nog tijdens deze leertijd werd trouwens te Berlijn in 1891 zijn *Philonis de aeternitate mundi* gepubliceerd.

Op 10 januari 1892 werd hij, net 24 jaar geworden, benoemd tot docent, in augustus van hetzelfde jaar tot buitengewoon en in 1896 tot gewoon hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent, waar hij belast werd met de cursus in de politieke geschiedenis van het Oosten en Griekenland, met de encyclopedie der oude geschiedenis, de praktische oefeningen over de Oudheid en de historische kritiek, toegepast op een tijdperk van de geschiedenis der Oudheid. In oktober 1893

werden hem nog de vertaling van Griekse auteurs en de philologische oefeningen over de Griekse taal toegewezen. Van deze laatste opdracht en van de cursus Politieke Geschiedenis van Griekenland werd hij in 1895 ontlast om in de plaats daarvan Romeinse politieke Instellingen (kandidatuur en doctoraat) te doceren. Later, in 1908, zal hieraan nog de cursus van geschiedenis der antieke beeldhouwkunst worden toegevoegd.

In deze kalme jaren werkte Cumont aan de eerste omvangrijke uitgave die hem meteen wereldfaam zou bezorgen: in 1896-1899 verschenen de twee delen, zwaar in-4°, van zijn *Textes et Monuments figurés relatifs aux mystères de Mithra*. Hiermede had Cumont zichzelf voor goed en de antieke godsdienstgeschiedenis voor lange tijd, en in sommige opzichten definitief, *georiënteerd*, in de quasi-letterlijke betekenis van dit woord. Tevens als mens gereveleerd in de simpele opdracht van het boek, „*Patri carissimo sacrum*” (er is uitermate weinig publiek bekend over Cumont's private leven), openbaarde hij zich als een meester van groot en vernieuwend formaat.

Reeds in de eerste paragraaf van zijn eerste uitgegeven studie had hij een grondthema geschetst dat hem levenslang zal kenmerken en richten: „A mesure que nous connaissons mieux l'histoire des croyances païennes, nous voyons plus clairement combien peu les attaques de la philosophie réussirent à les ébranler (...). La foule resta toujours profondément superstitieuse. Mais si la critique rationaliste ne parvint jamais à étouffer le sentiment religieux, elle le transforma du moins dans ses manifestations. Quand les anciens dieux raillés et discrédités ne lui inspirèrent plus confiance, le peuple s'adressa à des cultes nouveaux, à des divinités qu'il croyait plus puissantes. C'est là la cause principale qui amena le mélange des croyances orientales avec l'ancienne mythologie gréco-romaine”.

De langdurigste, machtigste en zuiverste uiting van deze niet-christelijke, oosterse godsdienstinvloed op de klassieke wereld ging uit van het mithriacisme: hiervan nu bracht Cumont de eerste grote wetenschappelijke studie, die naar zijn eigen woorden „essaie de montrer avec toute la précision possible comment et pourquoi une secte du mazdéisme faillit sous les Césars devenir la religion prédominante de l'empire”.

Zeer vroeg reeds betrad Cumont aldus het domein der godsdienstgeschiedenis, waarvan de boeiende aantrekkelijkheid en de hoogmenselijke rijkdom slechts worden overtroffen door de moeizaamheid en de genuanceerde omzichtigheid waarmee de problemen ervan dienen te worden ontleed. Hij deed het magistraal: zijn omvattende belezeneid, zijn exhaustieve kennis der bronnen, zijn evenwichtige zin voor een ongenadige kritiek op elk onderdeel van het materiaal, zijn wetenschappelijke eerlijkheid, zijn synthetisch vermogen, zijn evocatieve taalkracht, de rustige en haast bedarende menselijkheid die een ingrediënt zal blijven van elke zijner werken, vormden een zo ongewoon geheel van begaafdheid dat met hem de antieke godsdienstgeschiedenis nieuwe horizonten kreeg en zijn werk uit het hedendaagse beeld van vele problemen ervan niet meer weg te denken is.

„Ce fut, pendant toute sa vie — schreef Franz De Ruyt in *L'Antiquité Classique*

bij de dood van Cumont — son plus beau titre de gloire, celui qui a consacré sa renommée internationale, au point que nul savant au monde n'aurait osé traiter encore des mystères de Mithra sans consulter le savant belge". Is het werk van M. J. Vermaseren, *Corpus Inscriptionum et Monumentorum Religionis Mithriacae* ('s Gravenhage, 1956-60), trouwens niet opgedragen aan „Francisco Cumont qui vita sua exemplum dedit”?

Het zuivere voorbeeld dat Franz Cumont, pas dertig jaar geworden, aan de wetenschappelijke wereld gaf, was wellicht dubbel: hij trad binnen, enerzijds, zonder aarzeling maar zonder overmoed, met ideële bedachtzaamheid maar met onverwoestbare eerbied voor feiten en bewijsgronden, in een wereld waar fantasiëhypothesen bedrieglijk treffend lijken op genuanceerde interpretaties en het feitenmateriaal ongeveer iets betekent als de zichtbare spits van een ijsberg, die naar de onderliggende verborgen massa slechts met trage wijsheid en overwogen ervaring raden laat.

Anderzijds is de uitzonderlijke en blijvende waarde van Cumont's werk op de eerste plaats te danken aan het harmonische evenwicht dat hij wist tot stand te brengen tussen de onderscheiden wetenschappelijke disciplines die, elk aan hun kant, een deel van het te bestuderen beeld van de oude wereld belichten. Hij legde zich een strikte werkmethode op die erin bestond op exhaustieve wijze alle historische bronnen, zo voor het Oosten als voor Griekenland en Rome, te gebruiken, zodat in Franz Cumont de philoloog en de archeoloog steeds onafscheidbaar aanwezig waren. In zijn boodschap, in 1947 tot de Academia Belgica gericht ter gelegenheid van de inhuldiging der Bibliotheek Cumont aldaar, schreef hij desbetreffend: „... mes maîtres d'autrefois, qui étaient des hellénistes ou des latinistes, m'ont enseigné que si l'on ne recourt constamment aux sources on risque infailliblement de s'égarer et l'archéologie, si elle est privée du secours de la philologie, devient une science conjecturale, dont les conclusions n'atteignent que le degré de vraisemblance que peut prêter l'ingéniosité et l'éloquence de leurs auteurs”.

In zijn eerste werk ook betoonde hij een bescheidenheid, die een leitmotiv zal blijven in de inleiding van elke zijner studiën: „ce livre n'a pas la prétention d'offrir un tableau de la chute du paganisme. (...) Ce livre n'est pas une conclusion mais un prologue”. En dan reeds beschikte hij tevens over de musische gave zijn ideeën in heldere zinnen fijn-gereleveerd te verwoorden, in waterklare beelden, in het ademend rythme van stijl en bouw. Na zestig jaar nog herleest men met verbazing en met intense geestelijke vreugde een zin als deze: „jamais peut-être, pas même à l'époque des invasions musulmanes, l'Europe ne fut plus près de devenir asiatique qu'au IIIe siècle de notre ère, et il y eut un moment où le césarisme parut sur le point de se transformer en un khalifat”; of een verhelderende vergelijking als volgt: „La besogne que j'avais entreprise ne laissait pas d'être malaisée. D'un côté, nous ignorons jusqu'à quel point l'Avesta et les autres livres sacrés des Parsis représentent les idées des mazdéens d'Occident; de l'autre nous n'avons guère que ce commentaire pour interpréter la masse considérable de monuments figurés qui ont été peu à peu recueillis. (...) Notre situation

est à peu près celle où nous serions s'il nous fallait écrire l'histoire de l'Eglise au moyen âge en ne disposant pour toute ressource que de la Bible hébraïque et des débris sculptés de portails romans et gothiques".

Onmiddellijk na zijn eerste omvangrijke publicatie, volgde in 1900 een gelijkgeaard werk dat een wetenschappelijke *best-seller* werd: *Les Mystères de Mithra* beleefde drie franse uitgaven (1900, 1902, 1912) en werd vertaald in het Duits (1903, 1911, 1923) en in het Engels (1903, 1956).

Ondertussen — in 1899 — kreeg Franz Cumont, naast zijn professorale bezigheden en omwille van zijn evidente archeologische onderlegdheid, een nieuwe opdracht: hij werd benoemd tot conservator van de Koninklijke Musea van het Jubelpark te Brussel (in 1898 had hij trouwens hiervoor reeds een *Catalogue des sculptures et inscriptions antiques* samengesteld, gecompliceerd met een volume in 1901), en twee jaar later (1901) tot conservator-afgevaardigde in dezelfde instelling.

Zijn activiteit greep in deze periode wijd om zich heen. Sinds 1898 verleende hij zijn medewerking aan de uitgave van de *Catalogus codicum astrologorum graecorum*: „Ce Catalogus ... (17 volumes), schreef A. Delatte in 1938, n'a pas eu de collaborateur plus actif que le fondateur de l'entreprise. Il n'a pas seulement permis de renouveler et d'approfondir l'étude de l'astrologie, tombée en léthargie depuis le XVIe siècle, mais il a encore fourni un précieux appoint de documentation à une foule d'études étrangères". In 1900 (4 april — 21 juni) deed hij, met zijn broer Eugène, een verkenningstrek in Pontus en Armenië: hieruit ontstonden de twee delen *Studia Pontica* (1906, 1910), zoals zijn archeologische opdracht in Syrië (lente 1907) tien jaar later de *Etudes syriennes* (1917) zou opleveren.

In dezelfde jaren ook bood hij Raoul Warocqué zijn onvervangbare medewerking voor de samenstelling en de organisatie van een verzameling die uitgroeien zou tot het schitterend museum van Mariemont, en publiceerde hiervan, in samenwerking, de driedelige catalogus (1903-1909).

Vanzelfsprekend had de roem van zijn kennis sedert jaren de grenzen van de Gentse Universiteit en van het land overschreden. Zo werd hij uitgenodigd een serie lezingen over godsdienstgeschiedenis te houden in Oxford (*Hibbert Lectures*, 1902, 1906) en aan het *Collège de France* te Parijs (*Fondation Michonis*, 1905). Hieruit ontstond het werk *Les Religions orientales dans le Paganisme romain*, waarvan de laatste franse editie de dankbare opdracht vermeldt „A mon maître et ami Charles Michel 1886-1928". In het voorwoord, gedateerd juli 1906, schreef Cumont: „La forme de notre exposé n'a guère été remaniée; nous osons, néanmoins, espérer que ces pages, destinées à être dites, supporteront d'être lues, et que le titre de ces études ne semblera pas trop ambitieux pour ce qu'elles offrent. La propagation des cultes orientaux est, avec le développement du néo-platonisme, le fait capital de l'histoire morale de l'empire païen. Nous souhaitons que ce volume, petit pour un si grand sujet, puisse faire au moins entrevoir cette vérité" ...

Het boek werd Cumont's meest beroemde werk: vier franse uitgaven (1907, 1909, 1928, 1929), drie Duitse (1910, 1911, 1931), twee Amerikaanse (1911, 1956),

één italiaanse (1912); het is, schreven de uitgevers van het postume *Lux Perpetua* „aussi important, sans doute, que *La Cité antique* de Fustel de Coulanges”, — en het mag gezegd: even klassiek, en minder verouderd als geheel, hoezeer ook bepaalde aspecten van de mysteriegodsdiensden sindsdien beter en anders werden belicht.

Niet alleen Mithras werd hier bestudeerd, maar alle grote erediensten uit het oosters randgebied van het Romeinse imperium herkomstig. Herhaaldelijk onderstreepte de auteur de levende gebondenheid, het vruchtbare vergroeiingsproces dat ten grondslag ligt aan elk groot historisch verschijnsel: „... même lorsque nous nous posons en adversaires de la tradition, nous ne pouvons rompre avec le passé, qui nous a formés, ni nous dégager du présent, dont nous vivons. A mesure qu'on étudiera de plus près l'histoire religieuse de l'Empire, le triomphe de l'Eglise apparaîtra davantage, pensons-nous, comme l'aboutissement d'une longue évolution des croyances. On ne peut comprendre le christianisme du Ve siècle, sa grandeur et ses faiblesses, sa hauteur spirituelle et ses superstitions puériles, si l'on ne connaît les antécédents moraux du monde où il s'est épanoui”. Nooit zou Cumont expliciet en uitvoerig de opwindende strijd uiteenzetten, de wondere gelijkenissen en de vaak grondige oppositie, de verwantschap en de uiteindelijke irreductibiliteit tussen de klassieke geloofsinhoud en -milieu en het rijzende christendom, al had hij desbetreffend in het voorwoord van zijn *Textes et Monuments* geschreven: „ce vaste sujet ,que nous ne désespérons pas de pouvoir aborder un jour...”

Vooralsnog ging zijn aandacht standvastig naar de oosterse godsdiensden in hun bevruchtend verband met Rome, naar het manicheïsme dat op eigen wijze het overwonnen mithriacisme heropnam en voortzette (zijn *Recherches sur le Manichéisme*, 1908-1912, werden voorbijgestreefd toen in 1933 in Egypte omvangrijke vondsten van manicheïsche documenten werden gedaan), naar de fusio-nerende beïnvloeding van astrologie en neo-pythagorisme die in de derde eeuw na Christus een verheven religieuze opvatting zou tot stand brengen: zijn opmerkelijke studie *Le mysticisme astral dans l'antiquité* (1909) schetste hiervan niet alleen leer en ontwikkeling, maar gaf aan het verschijnsel een lumineuze en doordringende benaming.

In 1911 hield hij een reeks lezingen aan de Universiteit van Uppsala (Stichting Olaus Petri) en in meerdere universiteiten der U.S.A., aldaar voorgesteld als „the leading authority on Greek Astrology and Mithraism” (The Lowell Institute, Hartford Theological Seminary, John Hopkins University, University of Pennsylvania, University of Chicago, Brooklyn Institute of Arts and Sciences, Meadville Theological Seminary, Columbia University).

Het resultaat hiervan was een nieuw werk: *Astrology and religion among the Greeks and Romans* (1912; tweede vertaling, 1912). Zeker, hij onderschreef het oordeel der recente historici over de dwaalleer der astrologie, maar met de wijze verbazing van wie mens en mensheid kent: „as though man's failings were not instructive often more than his triumphs”... Wat hem — hier weerom — bekoorde, was dat „this pseudo-science is in reality a creed”: Cumont zocht de mens, hij

schreef niet de veldslagengeschiedenis, hij peilde naar het vergeten drama der menselijke ziel, die haar problemen doorgaans elders dan in staatsverband stelt. Toch verdroomde hij niet de feiten tot een soort verbale mystiek der geschiedenis: „our object (...) shall be limited to showing how oriental astrology and star-worship transformed the beliefs of the Graeco-Latin world, what at different periods was the ever-increasing strength of their influence, and by what means they established in the West a sidereal cult, which was the highest phase of ancient paganism”. En naast deze verhevenheid van inhoud omschreef hij aldus de tweevoudige historische waarde van het astrale mysticisme: „Babylon was the first to erect the edifice of a *cosmic* religion, based upon science, which brought human activity and human relations with the astral divinities into the general harmony of organised nature. This learned theology, by including in its speculations the entire world, was to eliminate the narrower forms of belief, and, by changing the character of ancient idolatry, it was to prepare in many respects the coming of Christianity”.

In die tijd werd zijn faam in eigen land en elders herhaaldelijk erkend: Vijfjaarlijkse Prijs der historische Wetenschappen, periode 1906-1910, Prijs Lefèvre-Dumier der *Académie des Inscriptions* (1908, samen met M. Guimet); lidmaatschap van het Duits Archeologisch Instituut (1895), van het Oostenrijks Archeologisch Instituut (1899), van de *Société des Antiquaires de France* (1904), van de Koninklijke Belgische Academie (1902), van de *Académie des Inscriptions et Belles-Lettres* (1904), van de academiën van Göttingen (1910), München (1910), Berlijn (1911), Wenen (1912), van het Archeologisch Instituut van Amerika (1912); *doctor honoris causa* van de Universiteiten van Aberdeen (1906), Brussel (1909), Oxford (1912); officier van de Kroon van Italië (1904), officier van het Openbaar Onderwijs van Frankrijk (1905), ridder in de Leopoldsorde (1906). Hij was onbetwist de befaamdste hoogleraar van de literaire faculteit der Gentse Universiteit, en van zijn generatie wellicht de beroemdste Belg op het gebied der geesteswetenschappen.

Maar in februari 1910 diende hij, omwille van politieke meningsverschillen met de minister van Kunsten en Wetenschappen, met klank zijn ontslag in, wat hem op 5 mei 1911 werd toegestaan met behoud van de titel van ere-hoogleraar: Gent verloor een onvervangbare meester. In 1912 gaf hij ook zijn ambt op in de Koninklijke Musea van Brussel en verliet het land: België verloor meteen één van zijn meest beroemde geleerden. Cumont was toen 44 jaar oud, in volle roem, in het bloeiende meesterschap van zijn gedachtelijke en lichamelijke kracht. Voortaan zou hij slechts zelden in België vertoeven, hoe dierbaar zijn land hem immer ook bleef; Parijs en vooral Rome werden zijn tweede vaderland. Persoonlijk gefortuneerd als hij was, kon hij zich, prinselijk, in de geest van een Justus Lipsius, voortaan wijden aan het onderzoekingswerk waartoe hij door een innerlijke kracht en een gevestigde ervaring bleef gedreven.

In een ander bestek dan deze biografische nota voor het Gedenkboek der Universiteit zou over het leven en het werk van Franz Cumont nog veel dienen te worden gezegd: zijn conferentie-rondreis in de U.S.A. 1922 (met als resultaat de boeiende

synthese *Afterlife in Roman Paganism*, 1923, een boek dat zijn beloften rijkelijk zou inlossen met het postume *Lux Perpetua* van 1949); zijn opgravingen in Doura Europos van 1922-1923 die evenveel fysische moed vergden als archeologische bekwaamheid (hieruit ontstonden de twee delen *Fouilles de Doura Europos*, 1926); zijn tochten doorheen Tripolis (1925), in Syrië opnieuw en van her (1928, 1934); zijn haast broederlijke vriendschap met Joseph Bidez, in samenwerking met wie hij hooglijk gewaardeerde studies liet verschijnen: de Budé-uitgave der geschriften van Julianus Apostata (1922) en de twee delen van *Les Mages hellénisés* (1938) die een grondidee van Cumont's eerste groot werk heropnemen; het revelerende boek van 1937 *L'Égypte des Astrologues*, waarover G. Heuten in een recensie schreef: „Ce livre est une des récompenses — combien belle — que la formidable entreprise du *Catalogus codicum astrologorum* (...) a valu au savant qui a osé en affronter la masse, à l'esprit lucide qui n'a pas craint d'explorer les détours d'une pensée fausse”; zijn medewerking aan zovele grote, én bescheiden, tijdschriften, aan zovele *Mélanges in honorem* voor befaamde geleerden die, zo één zo allen, vooral zijn menselijke vrienden waren; zijn stralende invloed op de vele historische Instituten die de Valle Giulia van Rome met geestdriftige jonge vorsers bevolken; zijn tientallen kortere studies, vaak bedoeld als mededeling aan één der vele Academiën (vooral Rome, Vatikaanstad, Parijs, Brussel) waarvan hij een gevierd en trouw lid was gebleven of geworden en waarvan de eminentste leden het tot een hoge eer rekenden zijn vrienden te zijn; zijn drukke nauwgezette correspondentie; zijn verdere ere-doctoraten van Parijs, Cambridge, Dublin, Leuven; de Francqui-prijs in 1936, toegekend aan wie in het buitenland het best tot de faam van de Belgische wetenschap heeft bijgedragen; in hetzelfde jaar de twee schitterende volumes van de *Mélanges Franz Cumont*, hem aangeboden op de drempel van zijn zeventigste jaar; het voorzitterschap in 1935 te Brussel van het VIe Internationaal Congres der Godsdienstgeschiedenis, waar hij woorden ter inleiding sprak die, toen reeds, zijn leven en geest definitief resumeerden: „... quelles créations furent plus puissantes et plus durables que celles de ces forces spirituelles qui ont métamorphosé des peuples et renversé des empires, comme l'effort invisible du vent fait ployer et déracine les forêts? (...) En ces temps où s'exaspèrent tous les nationalismes, l'évolution religieuse nous montre comment la communauté des croyances, après avoir été celle de tribus et de clans, devint celle de cités et de nations, et aspira enfin à devenir universelle, créant entre des populations lointaines et hétérogènes des liens plus puissants que ceux du voisinage ou du sang. Si la science des religions a réussi aujourd'hui même à grouper ici une réunion harmonieuse de représentants de tant de nations, c'est que nous croyons tous à cette universalité du royaume de l'esprit, c'est que nous sentons la valeur éminente d'une histoire si féconde en enseignements, qui n'est point destinée à satisfaire une curiosité oiseuse, mais à maintenir et fortifier la rectitude de notre jugement sur le passé de l'humanité et sa mission future”...

In 1942, vijf-en-zeventig jaar geworden, in volle oorlog, gaf hij een monumentaal en baanbrekend werk uit: *Recherches sur le symbolisme funéraire des Romains*, in het-

zelfde jaar gevolgd door een studie die van het grote werk als appendix bedoeld werd: *La stèle du danseur d'Antibes et son décor végétal. Etude sur le symbolisme funéraire des plantes*. In dit, wellicht zijn meest gedurfd en zeker meest omstreden werk, kenschetsend opgedragen aan „*Amicae sapientissimae quae mecum his studiis temporum iniquorum solatium quaesivit*”, bleef Cumont zichzelf getrouw in steeds stijgende lijn: trouw aan zijn beproefde methode („il n'est pas une interprétation qu'il propose de quelque scène que ce soit, qui ne se fonde sur les témoignages convergents de textes littéraires, d'inscriptions et d'autres monuments archéologiques”, wordt hierover in de inleiding op *Lux Perpetua* geschreven); trouw aan zijn hoge menselijkheid: „... dans la situation menaçante où nous vivons, l'insécurité de l'avenir commande de mettre à profit toutes les possibilités du présent et sans doute les érudits ont-ils le devoir d'empêcher dans la mesure de leurs moyens, la vie intellectuelle de s'éteindre”...; trouw aan zijn arbeidsveld, zijn zeggingskracht, zijn intuïtie, zijn beeldend vermogen.

Sedert lang was Cumont overtuigd dat de plastische funeraire voorstellingen der Oudheid een eigen taal spreken, dragers zijn van een ideële inhoud, een exegese behoeven die fantasieën vermijdt en ongeladen „realisme” overtreft. In het voorwoord van zijn *Textes et Monuments* noteerde hij, voorzichtig en nog onvolgroeid, over de Mithrasvoorstellingen: „Quant aux détails de leur symbolisme recherché, on peut difficilement les élucider, et il faut souvent savoir pratiquer l'*ars nesciendi*”; in 1928 affirmeerde hij echter reeds over de reproducties in de vierde franse uitgave van zijn *Religions orientales*: „Cette illustration n'est pas une simple parure. Les œuvres de l'art frappent plus notre imagination, nous mettent en contact plus direct avec le passé que celles de la pensée traduite par l'écriture, et elles deviennent toujours davantage une source d'informations précieuses pour l'histoire des religions antiques”.

Maar in zijn *Recherches* van 1942 had Cumont een rijpe initiatie bereikt in dit langgesloten symbolisme. Kon de reliëfkunst der sarcophagen en grafstenen niet, doorheen de vertrouwde mythologische *fabulatio*, de synthetiserende omzetting zijn van 's mensen opvatting over een bestaan na de dood, de belijdenis van zijn stoutste hoop, het triomfantelijke credo van de antieke heidense ziel? Of is zij van de oude verhalen slechts een stenen illustratie, toevallig verzeild op de toch beschikbare marmerwanden van een en ander graf? Refererend naar een beroemde voorganger en tijdgenoot, Emile Mâle, verwierp Cumont beslist deze laatste mogelijkheid: „une pareille exégèse n'aperçoit que les arbres et ne voit pas la forêt; elle s'en tient aux seules apparences et ne pénètre pas jusqu'aux réalités qu'elles dissimulent; elle fait abstraction des croyances sur l'au-delà et des sentiments intimes, qui nulle part n'ont dû s'exprimer avec plus de force que dans le décor choisi pour la sépulture de parents défunts”.

Zijn hoofdbekommernis bleef aldus dezelfde, maar werd toegespitst: niet zozeer meer de godsdienstbeleving als wel de eschatologische opvattingen; evenzo het werkterrein: de oosterse beïnvloeding blijkt afwezig in het uitdrukkingsmateriaal der funeraire voorstellingen, die quasi uitsluitend helleense motieven uitwerken, vervormd dan, geïnterpreteerd, met zin beladen door de geestelijke

werking van pythagorisme en platonisme in hun Romeinse vormen. Inderdaad, schreef Cumont, „l'influence profonde que les religions orientales exercèrent sur l'eschatologie ne se manifesta guère dans les motifs adoptés pour l'ornementation des tombeaux”.

De reactie op een dergelijke vaststelling was vanzelfsprekend europees-getint: „... ne serait-ce pas — aldus P. Boyancé in de *Revue des Etudes Anciennes* van 1943 — que l'eschatologie elle-même doit au moins autant en définitive à la Grèce de Pythagore et de Platon qu'à l'Orient?” Trouwens, opmerkingen allerhande werden geformuleerd: slechts een elite van gedachte en geld werd dusdoende bereikt, de themata waren haast te opzettelijk om hun gehalte aan interpretatiemogelijkheden uitgekozen, niet de langzame evolutie der artistieke uitbeelding maar alleen haar uiteindelijk resultaat werd onderzocht, het ging vooral om relatief-weinige en geographisch sterk-uiteenliggende kunstuitingen, vaak gevonden ver van enig cultureel centrum en herhaaldelijk belicht met allerlei disparate teksten van omzeggens niet gekende auteurs. Zelfs het interpretatie-principe als zodanig werd aangevochten; zo door Arthur Darby Nock in de *Journal of Roman Studies* van 1948: „In ancient art decoration was commonly decoration and did not necessarily bear any relation to the specific purpose of the structures or objects decorated, large or small”, en nadrukkelijk nog, vermits Cumont bedoelde te peilen naar de ziel zelf van de antieke dode: „the question is just how much specific sense can be imputed to any given sarcophagus”.

Na zijn fase van jonge aandacht voor de oosterse godsdiensten en hun „klassieke” evolutie had Franz Cumont hier de ideeën van zijn rijpe jaren en zijn levensavond geformuleerd: de antieke mens bezat over een bestaan na de dood verwachtingen, waarvan de innerlijke intensiteit en de uitwendige spreiding minder vaak betuigd staan in de grote literatuur dan wel, op de graven, vertaald in de oude beelden der mythologie: Dioskuren en Muzen, winden, maan en sterren, Endymion, Marsyas, Elysium..., en te lezen met de ogen der grootste wijzen van Hellas, Pythagoras, Plato. Ook een terughoudende kritiek spaarde haar lof niet: het was het werk van een zeer groot meester.

Zijn laatste boek, dat hij met zoveel zorg nog grotendeels in drukproef kon doorlezen en waarvan hij als ultieme troost de uitgave wilde beleven, heeft hij niet meer gezien: *Lux Perpetua* (1949), naar het woord van A. Merlin in *Journal des Savants* van hetzelfde jaar, „son testament intellectuel”.

Hierover verhalen de uitgevers, Mme la marquise de Maillé en Louis Canet: „... Il entreprit de refondre et de développer l'*Afterlife* autrefois publiée aux Etats-Unis, qui n'avait guère été connue en Europe. En même temps qu'il remaniait l'ouvrage, il changea le titre et voulut à toute force, malgré les objections qui lui étaient faites, l'appeler *Lux Perpetua*: deux mots empruntés à l'introït de la messe de *Requiem* qui les tient d'un apocryphe juif christianisé, le *Quatrième livre d'Esdras*; mais plus haut que le judaïsme de l'époque chrétienne, l'idée en remonte au plus ancien mazdéisme. Et il entendait par cette brève formule indiquer qu'une part revenait aux vieux cultes d'Orient dans la constitution du christianisme”. En niemand wellicht kon even onverdacht als A. D.

Nock (*Journal of Roman Studies*, 1950) de geest en de getuigeniswaarde van het werk definiëren: „The change of title from *Afterlife* to *Lux Perpetua* reveals the depth and tenderness with which Cumont came to regard his theme, and the book as a whole shows much of his personality and of a delicate appreciation of the tears of things which was wholly free from self-pity”.

Dit was zijn levenseinde, rechtlijnig, eerlijk, als zijn leven zelf zich terugwendend naar de oudste noden, de diepste banden. Naar de Academia Belgica in Rome, van wier beheercomité hij de voorzitter was, liet hij, bij leven nog, zijn bibliotheek, overbrengen. De schenking was prinselijk, en meer dan dat; schreef hij niet in zijn *Boodschap* van 7 mei 1947 met zichtbare humor en verborgen pijn: „... les bibliothèques sont les filles illégitimes des savants célibataires qui les ont fait naître à leur ressemblance”? Maar tevens als prelude op zijn naderend verscheiden: „La fondation d’instituts scientifiques est un subterfuge que les hommes ont imaginé pour assurer à leur action une continuité que ne permet pas d’atteindre pour l’individu la loi inéluctable qui limite étroitement sa vie éphémère”.

Franz Cumont keerde op 4 augustus 1947 naar België terug, naar Sint-Pieters Woluwe op de rand van het Zoniënwoud. Het zomerlicht lag glanzend over de heuvels van Brabant, de *Villa des Fleurs* rustte in blauw en groen, in het vurige lied der bloemen dat hij zo had bemind. Zij waren hem Paradijs en Elysium tegelijk, zij bonden hem teder en sterk aan het leven der aarde, maar hij zelf droeg, wetend, de *Imitatio Christi* met zich mee en hij rekende op Mgr Vaes voor zijn laatste uur. Zo stierf hij op 20 augustus 1947, in zijn tachtigste levensjaar. Als mens was hij nobel en groot. Alles in hem dwong eerbied af en een haast bewogen genegenheid, een bewondering ook die hem, ook nu nog, eren moge zonder nutteloze ontleding; want, zo schreef hij zelf in de inleiding van *Lux Perpetua*, „Il est scabreux de vouloir définir en peu de mots l’infinie variété des dispositions individuelles et rien n’est plus soustrait à l’observation historique que ces convictions intimes que parfois on dérobe même à ses proches”...

Als geleerde was hij een der grootste en meest verlichte humanisten die ons land heeft voortgebracht, een prinselijke geest voor wie wetenschap vergroeide kennis was geworden en intense beleving. De roem van de Meester die hij was in Europa’s geestelijke hoofdsteden, blijft een definitieve luister voor het land en voor de Gentse Universiteit.

P. LAMBRECHTS — G. SANDERS

PUBLIKATIES VAN FRANZ CUMONT*

IN BOEKVORM

- Sur l'authenticité de quelques lettres de Julien.* Rec. Trav. Fac. Phil. Univ. Gand, fasc. 3, 1889.
- Note sur un temple mithriaque d'Ostie.* Rec. Trav. Fac. Phil. Univ. Gand, fasc. 4, 1891.
- Philonis De aeternitate mundi, edidit et prolegomenis instruxit F. Cumont.* Berlin, 1891.
- Anecdota Bruxellensia. Chroniques byzantines du ms 11.376.* Rec. Trav. Fac. Phil. Univ. Gand, fasc. 10, 1894.
- Textes et monuments figurés relatifs aux mystères de Mithra.* 2 vol., Bruxelles, 1896-1899.
- Musées royaux. Catalogue des sculptures et inscriptions antiques (monuments lapidaires).* Bruxelles, 1898; 2e éd. refondue, Brux., 1913.
- Recherches sur la tradition manuscrite des lettres de l'empereur Julien* (met J. BIDEZ). Mém. AB, LVII, 1898.
- Catalogus codicum astrologorum graecorum* (en coll.). Bruxelles, 1898 ss.
- Les Mystères de Mithra.* Bruxelles, 1900; 2e éd. 1902; 3e éd. 1912; trad. all., Leipzig, 1903; 2e éd. 1911; 3e éd. 1923; trad. angl., Chicago, 1903; 2e éd. 1956.
- Catalogue des antiquités grecques et romaines acquises par les Musées royaux depuis le 1 janvier 1900.* Bruxelles, 1901.
- Collection Raoul Warocqué: Catalogue des antiquités égyptiennes, grecques et romaines* (en coll.). Bruxelles, t. I, 1903; t. II, 1904; t. III, Mariemont, 1909. — 2e éd. Bruxelles, 1934.
- Musées du Cinquantenaire. Antiquités orientales, grecques et romaines. Guide sommaire* (en coll.). 2e éd. Bruxelles, 1906.
- Voyage d'exploration archéologique dans le Pont et la Petite Arménie* (met E. CUMONT). Bruxelles, 1906 (sive *Studia Pontica*, II).
- Les religions orientales dans le paganisme romain.* Conférences faites au Collège de France. Paris, 1907; 2e éd. 1909; 3e éd. 1928; 4e éd. 1929; trad. all., Leipzig, 1910; 2e éd. 1911; 3e éd. 1931; tr. angl., Chicago, 1911; 2e éd. 1956; tr. it., Bari, 1913.
- Recherches sur le manichéisme; t. I: La cosmogonie manichéenne d'après Théodore bar Khôni.* Bruxelles, 1908; t. II: *Extrait de la CXXIII^e homélie de Sévère d'Antioche* (met M. A. KUGENER). Bruxelles, 1912.
- La propagation du manichéisme dans l'empire romain.* Poissy, 1909.
- Recueil des inscriptions grecques et latines du Pont et de l'Arménie*, fasc. I (met J. G. C. ANDERSON en H. GREGOIRE). Bruxelles, 1910 (sive *Studia Pontica*, III).
- Les idées du paganisme romain sur la vie future.* Paris, 1910.
- Astrology and Religion among the Greeks and Romans.* New York-London, 1912; 2e éd. 1960; Zweedse vertaling, 1912.
- Études syriennes.* Paris, 1917.
- Comment la Belgique fut romanisée. Essai historique.* 2e éd., Bruxelles, 1919.
- Afterlife in Roman Paganism.* New-Haven, 1922; 2d ed., New York, 1960.
- Imp. Caesaris Flavii Claudii Juliani epistulae, leges, poemata, fragmenta varia collegerunt et recensuerunt J. Bidez et F. Cumont.* Coll. de textes et documents (Budé), Paris, 1922.
- Les travaux archéologiques en Syrie de 1920 à 1922* (en coll.). Paris, 1923.
- Fouilles de Doura-Europos.* Paris, 1926.
- Souvenirs de Fræhner recueillis par la comtesse de Rohan-Chabot.* Hors commerce, s.l.n.d. (1930).
- L'Égypte des astrologues.* Bruxelles, 1937.
- Les mages hellénisés. Zoroastre, Ostanès et Hystaspe, d'après la tradition grecque* (met J. BIDEZ), t. I: *introduction*; t. II: *textes*. Paris, 1938.

* Bibliografie tot 1936 opgemaakt naar *Ann. Instit. Philol. Hist. orient. et slav.*, IV, 1936 (Mélanges F. CUMONT), pp. VII-XXXI. Onvermeld: boekbesprekingen, academie-verslagen, bibliografische nota's in BAB. Sigla: zoals in MAROUZEAU's *Année Philologique*.

- Catalogue des manuscrits alchimiques latins* (in samenw.). Bruxelles, 1939 ss.
Recherches sur le symbolisme funéraire des Romains. Paris, 1942.
La stèle du danseur d'Antibes et son décor végétal. Etude sur le symbolisme funéraire des plantes. Paris, 1942.
Lux Perpetua. Paris, 1949.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Alexandre d'Abonotichos, un épisode de l'histoire du paganisme*. Mém. AB, XL, 1887, 1-54.
Les dieux éternels des inscriptions latines. RA, XI, 1888, 184-193.
Le culte de Mithra à Edesse. RA, XII, 1888, 95-98.
Le taurobole et le culte d'Anahita. RA, XII, 1888, 132-136.
Une correction au texte d'Eunape à propos des mystères d'Eleusis. RIB, XXXI, 1888, 179-181.
Deux corrections au texte du Misopogon de Julien. RIB, XXXII, 1889, 82-84.
Revidierte und neugefundene Inschriften aus Dacien. Arch.-ep. Mitt. Oest. XIV, 1891, 108-113.
Notes sur les Vies de sophistes d'Eunape. RIB, XXXIV, 1891, 234-235.
Note sur une lettre de saint Grégoire de Nysse. RPh, XV, 1891, 167.
Silvain dans le culte de Mithra. RA, XX, 1892, 186-192.
Catalogue sommaire des monuments relatifs au culte de Mithra. RA, XX, 1892, 306-322 et XXI, 1893, 40-54.
Les lettres de Julien au philosophe Eustathios. RIB, XXXV, 1892, 1-3.
Salluste le Philosophe. RPh, XVI, 1892, 49-56.
Note sur un grand bas-relief mithriaque du Louvre et sur une pierre de Tivoli. RPh, XVI, 1892, 96-98.
Fragments inédits de Julien. RPh, XVI, 1892, 161-166.
Mithras-Emlékek Magyarországon. Archäologiai Ertesítő, 1893, 289-299.
Les progrès récents de l'histoire grecque. RIB, XXXVI, 1893, 9-19.
Note sur un passage des actes de saint Mâri. RIB, XXXVI, 1893, 373-378.
Neue Funde aus Dacien und Mösien. Arch.-ep. Mitt. Oest., XVII, 1894, 16-32.
Malalas et Corippe. RIB, XXXVII, 1894, 77-79.
Das dritte Mithräum zu Heddernheim und seine Skulpturen (met G. WOLFF). Westd. Z., XIII, 1894, 37-104.
Description du relief d'Osterburken. Der Obergermanisch-rätische Limes, II: Kastell Osterburken, 1895, 21-25.
Note sur une inscription d'Iconium. ByZ, IV, 1895, 99-105.
Les inscriptions chrétiennes de l'Asie mineure. MEFR, XV, 1895, 245-304.
Note sur une inscription de Sébaste. RA, XXVIII, 1896, 173-176.
L'éternité des empereurs romains. RHLLR, I, 1896, 435-452.
Les Actes de saint Dasius. AB, XVI, 1897, 1-16.
Note sur un bas-relief de la Mésie inférieure. BCTH, I, 1897, 13-19.
Note sur une statuette de bronze découverte à Agrigente. RA, XXXI, 1897, 327-332.
La propagation des mystères de Mithra. RHLLR, II, 1897, 289-305, 408-423.
L'astrologue Palchos. RIB, XL, 1897, 1-12.
L'inscription d'Abercius et son dernier exégète. RIB, XL, 1897, 89-100.
Hypsistos. RIB, XL, 1897, suppl., 15 p.
Le roi des Saturnales (met L. PARMENTIER). RPh, XXI, 1897, 143-153.
C.I.L., VI, 509. RIB, XL, 1897, 176.
Masque de Jupiter sur un aigle éployé, bronze du musée de Bruxelles. Festschrift Otto Benndorf. Vienne, 1898, 291-295.
Ein neues Psephisma aus Amphipolis. JOeAI, I, 1898, 180-184.
Notices épigraphiques. RIB, XLI, 1898, 9-18, 85-94, 328-340 (I. *Tombeau d'un soldat romain*; II. *Voyage à Rome de Ch. A. Adornes*; III. *Copie du recueil de Ferrarinus*; IV. *Pélerinage à Rome de Fr. Vinchent*; V. *Inscriptions de Macédoine*).

- L'art dans les monuments mithriaques.* RA, XXXV, 1899, 193-202.
- Karl Zangemeister.* ASABr, XIV, 1900, 131.
- A propos du vase de Herstal.* ASABr, XIV, 1900, 401-417.
- Notice sur un Attis funéraire découvert à Vervoz.* Bull. Inst. arch. liégeois, XXIX, 1900, 65-73.
- Un serment de fidélité à l'empereur Auguste.* CRAI, 1900, 687-691.
- Rapport à M. le ministre de l'Intérieur et de l'Instruction publique sur une mission archéologique en Asie mineure.* RIB, XLIII, 1900, supplément, 15 p.
- Une monnaie d'Aristobule d'Arménie.* RN, 4e série, t. IV, 1900, 484-485.
- Théodore Mommsen.* ASABr, XV, 1901, 132.
- Deux inscriptions grecques de Smyrne.* ASABr, XV, 1901, 249-253.
- Les dédicaces à Jupiter d'Héliopolis, Vénus et Mercure.* MB, V, 1901, 149.
- Un serment de fidélité à l'empereur Auguste.* REG, XIV, 1901, 26-45.
- Le pontarque et l'ἀρχιερεὺς Πόντου.* REG, XIV, 1901, 138-141.
- Le taurobole et le culte de Bellone.* RHLR, VI, 1901, 97-110.
- Le Zeus Stratios de Mithridate.* RHR, XLIII, 1901, 47-57.
- L'École française d'Athènes.* RIB, XLIV, 1901, 401-404.
- Note sur une statuette de Mars Ultor.* ASABr, XVI, 1902, 43-48.
- Notice sur deux bas-reliefs mithriaques.* RA, XV, 1902, 1-13.
- Le dieu Orotalt d'Hérodote.* RA, XL, 1902, 297-300.
- The mysteries of Mithras.* The Open Court, XVI, 1902, 65-68.
- Notes sur deux fragments épiques relatifs aux guerres de Dioclétien.* REA, IV, 1902, 36-40.
- A propos du calendrier astrologique des Gaulois.* REA, IV, 1902, 296-299.
- Nouvelles inscriptions du Pont.* REG, XV, 1902, 311-335 et XVII, 1904, 329-334.
- Sur un passage de Diodore relatif à Zoroastre.* RIB, XLIII, 1902, 385-386.
- Une dédicace à Jupiter Dolichénus.* RPh, XXVI, 1902, 5-11.
- Πατρόβουλοι.* RPh, XXVI, 1902, 224-228.
- Ubi ferrum nascitur.* RPh, XXVI, 1902, 280-281.
- Un buste funéraire d'Asie mineure.* Bull. des Musées royaux, II, 1902-1903, 51.
- Un bas-relief de terre cuite.* Bull. des Musées royaux, II, 1902-1903, 67-68.
- Une formule grecque de renonciation au judaïsme.* WS, XXIV (Festschrift E. Bormann), 1902, 230-240.
- La date où vivait l'astrologue Julien de Laodicée (met P. STROOBANT).* BAB, 1903, 554-574.
- Gladiateurs et acteurs dans le Pont.* Festschrift Otto Hirschfeld, Berlin, 1903, 270-279.
- Torse provenant de Smyrne.* Bull. des Musées royaux, II, 1902-1903, 76.
- Sculptures antiques de Virton.* Bull. des Musées royaux, III, 1903-1904, 10-11.
- La date et le lieu de naissance d'Euthymios Zigabénos.* Byz, XII, 1903, 582-584.
- Une statuette de Bendis.* RA, II, 1903, 381-386.
- La Galatie maritime de Ptolémée.* REG, XVI, 1903, 25-27.
- La polémique de l'Ambrosiaster contre les païens.* RHLR, VIII, 1903, 417-440.
- La conversion des Juifs byzantins au IXe siècle.* RIB, XLVI, 1903, 8-15.
- Pourquoi le latin fut la seule langue liturgique de l'Occident.* Mélanges Fredericq, 1904, 63-66.
- Zimara dans le Testament des martyrs de Sébaste.* AB, XXIII, 1904, 448.
- Reliquiae Taurinenses.* BAB, 1904, 81-96.
- Le dieu celtique Medros.* RCelt, XXV, 1904, 47-50.
- L'inscription trilingue de Zébed.* Bull. des Musées royaux, IV, 1904-1905, 58-59.
- Un livre nouveau sur la liturgie païenne.* RIB, XLVII, 1904, 1-10.
- Le gouvernement de Cappadoce sous les Flaviens.* BAB, 1905, 197-227.
- La destruction de Nicopolis en 499 après J.-C.* BAB, 1905, 557-565.
- Une tête antique de marbre trouvée en Belgique.* Bull. des musées royaux, VI, 1905, 75-77.
- Une statuette mithriaque du musée de Timgad.* BSAF, 1905, 255-257.
- Une inscription gréco-araméenne d'Asie mineure.* CRAI, 1905, 93-104.
- Note sur une statue provenant du Mithréum d'Emérita.* CRAI, 1905, 148-151.

- Deux pierres milliaires du Pont. CRAI, 1905, 347-351.
 Notes sur le culte d'Anaitis. RA, I, 1905, 24-31.
 Le Persée d'Amisos. RA, V, 1905, 180-189.
 Une parabole attribuée à saint Hippolyte de Rome. RIB, XLVIII, 1905, 1-7.
 Sarin dans le Testament des martyrs de Sébaste. AB, XXV, 1906, 241-242.
 Jupiter summus exsuperantissimus. ARW, IX, 1906, 323-336.
 Les cultes égyptiens dans le paganisme romain (Conférence). ASABr, XX, 1906, 464.
 Les mystères de Sabazius et le judaïsme. CRAI, 1906, 63-80.
 Essai d'interprétation de la stèle d'Ouchak. REA, VIII, 1906, 281-283.
 L'astrologie et la magie dans le paganisme romain. RHLR, XI, 1906, 24-55.
 Les cultes d'Asie mineure dans le paganisme romain. RHR, LIII, 1906, 1-24.
 Rome et l'Orient. RIB, XLIX, 1906, 73-89.
 Pièce de bronze ornée d'un buste de Minerve, découverte en Flandre. ASABr, XXI, 1907, 293-303.
 Inscriptions latines des armées de l'Euphrate. BAB, 1907, 551-578.
 Monuments syriens. CRAI, 1907, 447-456.
 Notes de mythologie manichéenne. RHLR, XII, 1907, 134-149.
 Le tombeau de saint Dasius de Durostorum. AB, XXVII, 1908, 369-373.
 Grégoire Tocilescu. ASABr, XXII, 1908, 121.
 Poignées de bronze décorées de bustes de Cybèle et d'Attis. ASABr, XXII, 1908, 219-228.
 Tête de marbre du IVe siècle offerte par les Amis des Musées. Bull. des musées royaux, 2e s., I, 1908, 25-26.
 Bronze découvert en Flandre. Bull. des musées royaux, 2e s., I, 1908, 30-31.
 L'inscription trilingue de Zébed. Bull. des musées royaux, 2e s., I, 1908, 75-76.
 La religion et les philosophes en Grèce. JS, 1908, 113-126.
 Vettius Valens, VII, prooem. RPh, XXXII, 1908, 226.
 Une inscription manichéenne de Salone. RHE, IX, 1908, 19-20.
 Adamas, génie manichéen. Mél. Louis Havet, Paris, 1909, 79-82.
 L'ascension des âmes à travers les éléments représentée sur un cippe funéraire. JOeAI, XII, 1909, Beiblatt, 213-214.
 Le mysticisme astral dans l'antiquité. BAB, 1909, 256-286.
 Fragments de „colonnes au géant” découverts en Belgique. CRFéd. arch., XXIe session, Liège, 1909, 542-550.
 La plus ancienne géographie astrologique. Klio, IX, 1909, 263-273.
 La théologie solaire du paganisme romain. Mémoires présentés par divers savants à l'Ac., XII, 1909, 447-479.
 Note additionnelle à l'article de E. De Stoop., Une famille sacerdotale de Phrygie. RIB, LII, 1909, 306-307.
 Comment les Grecs connurent les tables lunaires des Chaldéens. Florilegium de Vogüé. Paris, 1910, 159-165.
 Fragment d'une colonne au géant trouvé à Virton. ASABr, XXIV, 1910, 485-490.
 A propos de Sabazios et du judaïsme. MB, XIV, 1910, 55-60.
 La propagation du manichéisme dans l'empire romain. RHLR, 2e série, I, 1910, 31-43.
 L'aigle funéraire des Syriens et l'apothéose des empereurs. RHR, LXII, 1910, 119-164.
 Le Natalis Invicti. CRAI, 1911, 292-298.
 Babylon und die griechische Astronomie. NJA, XXVII, 1911, 1-10.
 A propos de l'aigle funéraire des Syriens. RHR, XLIII, 1911, 208-216.
 L'origine de la formule grecque d'abjuration imposée aux Musulmans. RHR, LXIV, 1911, 143-150.
 Bas-relief de Zeus Stratios à Tégée. RIB, LIV, 1911, 384.
 Inscriptions of Pontus and Pisidia (met J. ANDERSON). JRS, II, 1912, 233-236.
 Une épitaphe métrique de Madaure. CRAI, 1912, 151-156.
 Fatalisme astral et religions antiques. RHLR, III, 1912, 513-543.
 Les universités américaines. Arch. sociologiques Institut Solvay, III, 1912, 803-812.
 Les grandes universités américaines. RIB, LV, 1912, 195-237.

- A propos de la statue dite „La poétesse”.* Bull. des Musées royaux, XI, 1912, 69-72.
- La colonne d'Yzeures.* RA, XX, 1912, 211-215.
- Un ex-voto au Théos Hypsistos.* BAB, 1912, 251-253.
- Manuscrits coptes de la Bibliothèque Morgan.* BAB, 1912, 10-13.
- Auguste Wagener. Liber memorialis de l'Université de Gand, t. I,* 1913, 148-157.
- Une figurine grecque d'envoûtement.* CRAI, 1913, 412-421.
- Plaque de terre cuite polychrome de Damas.* CRAI, 1913, 468.
- La romanisation de la Belgique dans l'antiquité.* PAL, II, 1913, 22-23.
- Mani et les origines de la miniature persane.* RA, XXII, 1913, 82-86.
- Die orientalischen Religionen in ihrem Einfluss auf die europäische Kultur des Altertums, in: Die Kultur der Gegenwart I, III.* Leipzig, 1913, 243-257.
- Comment la Belgique fut romanisée, Essai historique.* ASABr, XXVIII, 1914, 77-181.
- La dédicace d'un temple du Soleil.* CRAI, 1914, 147-150.
- La double fortune des Sémites et les processions à dos de chameau.* RHR, LXIX, 1914, 1-11.
- Papyrus juridique du musée de Berlin.* RIB, LVII, 1914, 81-82.
- Découvertes nouvelles au mithréum de Saint-Clément à Rome.* CRAI, 1915, 203-211.
- Les mystères d'Eleusis.* JS, 1915, 58-69.
- Marciana Silva.* RPh, XXIX, 1915, 259-260.
- L'ère byzantine de Théophile d'Edesse.* RPh, XXIX, 1915, 260-263.
- Un bas-relief votif consacré à Anaitis.* CRAI, 1915, 270-276.
- Inscription latine de Dacie mentionnant des anges païens.* CRAI, 1915, 295.
- Deux milliaires de Septime Sévère.* CRAI, 1915, 388-395.
- Les anges du paganisme.* RHR, LXXII, 1915, 159-182.
- La roue à puiser les âmes du manichéisme.* RHR, LXXII, 1915, 384-388.
- Fouilles à Vechten en Hollande.* CRAI, 1916, 271-272.
- Sarcophage judéo-païen du Museo Nazionale.* CRAI, 1916, 285.
- Disques ou miroirs magiques de Tarente.* CRAI, 1916, 344.
- Villes de l'Euphrate: Zeugma, Néocésarée, BIRTHA.* MEFR, XXXV, 1916, 161-189.
- Astrologica.* RA, III, 1916, 1-22.
- Un fragment de sarcophage judéo-païen.* RA, IV, 1916, 1-16.
- Il culto dell' Eufrate nell' epoca romana.* Riv. di scienza delle religioni, 1916, 93-99.
- Isis latina.* RPh, XL, 1916, 133-134.
- La langue des Hittites.* CRAI, 1917, 116-124.
- Gaionas le δειπνοκρίτης.* CRAI, 1917, 275-284.
- La sculpture funéraire à Rome et l'idée d'immortalité.* CRAI, 1917, 325.
- Rôle divin des vents.* CRAI, 1917, 326.
- Disques ou miroirs magiques de Tarente.* RA, V, 1917, 87-107.
- Fragment d'annales découvert à Ostie.* RA, VI, 1917, 417.
- A propos de Cybèle.* RA, VI, 1917, 418-425.
- En Bétuwe, une ferme gallo-romaine.* REA, XIX, 1917, 208.
- Oppidum Batavorum.* REA, XIX, 1917, 209; XX, 1918, 116.
- Ecrits hermétiques, I, Sur les douze lieux de la Sphère.* RPh, XLII, 1918, 63-79 et II, *Le médecin Thessalus et les plantes astrales.* Ibid., 85-108.
- Lettre de Thessalus (Pseudo-Harpocraton).* CRAI, 1918, 225-226.
- La basilique souterraine découverte près de la Porta Maggiore à Rome.* CRAI, 1918, 272-275.
- La triple commémoration des morts.* CRAI, 1918, 278-297.
- Bas-relief romain du musée de Copenhague.* CRAI, 1918, 365.
- Les hastiferi de Bellone d'après une inscription d'Afrique.* CRAI, 1918, 312-323.
- The Salting bust of Commodus.* JRS, VIII, 1918, 183.
- Astrologues romains et byzantins.* MEFR, XXXVII, 1918, 32-54.
- La basilique souterraine de la Porta Maggiore.* RA, VIII, 1918, 52-75.
- Le Mithréum de Koenigshofen à Strasbourg.* REA, XX, 1918, 117-118.

- Mithra et Dusarès.* RHR, LXXVIII, 1918, 207-213.
Les cistiferi de Bellone. CRAI, 1919, 256-260.
Mithra ou Sarapis κοσμοκράτωρ. CRAI, 1919, 313-328.
Une statue praxitélienne d'Acarnanie. RA, X, 1919, 1-4.
Comment Plotin détourna Porphyre du suicide. REG, XXXII, 1919, 113-120.
Un mythe pythagoricien chez Posidonius et Philon. RPh, XLIII, 1919, 78-85.
Démétrios Chloros et les Cyranides. BSAF, 1919, 175-180.
Les enfers selon l'Axiochos. CRAI, 1920, 270-285.
Note sur les fouilles du Palatin. CRAI, 1920, 168-171.
L'Apollon archaïque de Véies. RAA, XXXVII, 1920, 257-262.
A propos des écritures manichéennes. RHR, LXXXI, 1920, 229-240.
La célébration du Natalis Invicti en Orient. RHR, LXXXII, 1920, 78-85.
Lucrèce et le symbolisme pythagoricien des enfers. RPh, XLIV, 1920, 229-240.
Groupe de marbre du Zeus Dolichénos. Syr, I, 1920, 183-189.
La Basilica sotterranea presso la Porta Maggiore. Rassegna d'arte, VIII, 1921, 37-44.
Le Jupiter Héliopolitain et les divinités des planètes. Syr, II, 1921, 40-46.
Catacombes juives de Rome. Syr, II, 1921, 145-148.
Pascal Fourcade, explorateur de l'Asie mineure. CRAI, 1922, 308-318.
Les fouilles de Sâlihîyeh (Doura-Europos) au bord de l'Euphrate. CRAI, 1922, 420-421, 425-428, 434.
Le culte égyptien et le mysticisme de Plotin. MMAI, XXV, 1922, 77-92.
A Nimègue et sur les bords du Rhin batave. REA, XXIV, 1922, 48.
Les fouilles de Nimègue. REA, XXIV, 1922, 320.
Zoroastre chez les Grecs et la doctrine zervaniste. RHLR, VIII, 1922, 1-12.
Alexandre d'Abonotichos et le néo-pythagorisme. RHR, LXXXVI, 1922, 202-210.
Note additionnelle à l'article de J. H. Breasted sur les peintures d'époque romaine dans le désert de Syrie. Syr, III, 1922, 206-213.
L'annexion du Pont polémoniaque et de la Petite Arménie. Anatolian Studies presented to W. Ramsay. Manchester, 1923, 109-119.
Les fouilles de Tripolitaine. BAB, 1923, 285-300.
Rapport sur une mission à Sâlihîyeh sur l'Euphrate. CRAI, 1923, 12-41.
Note sur un rapport du commandant Renard sur les fouilles de Sâlihîyeh. CRAI, 1923, 326-327.
Lettre sur les fouilles de Sâlihîyeh. CRAI, 1923, 410-411.
Il sole vindice dei delitti e il simbolo delle mani alzate. MPAA, 3e s., I, 1923, 65-80.
Le sacrifice du tribun romain Térentius et les Palmyréniens à Doura. MMAI, XXVI, 1923, 1-46.
Affreschi dell' epoca romana scoperte a Sâlihîyeh sull' Eufrate. RAL, 1923, 212-216.
L'opuscule de Jean Pédiasimos Περὶ ἑπταμῆνων καὶ ἑννεαμῆνων. RBPh, II, 1923, 5-21.
Travaux américains sur l'histoire romaine. RBPh, III, 1923, 969-970.
En Hollande. REA, XXV, 1923, 380-381; XXVI, 1924, 341.
Les fouilles de Sâlihîyeh sur l'Euphrate. Syr, IV, 1923, 38-58.
Le temple aux gradins découvert à Sâlihîyeh et ses inscriptions. Syr, IV, 1923, 203-223.
Une inscription grecque d'Antioche. Syr, IV, 1923, 260.
Une patère de l'époque parthe. Mél. Schlumberger, 1924, 355-358.
Les parchemins de Doura-Europos. BAGB, 1924, 50-54.
Pégase et l'apothéose, à propos d'un vase d'Alexandrie. BSAA, V, 1924, 193-195.
Rapport sur une nouvelle mission à Sâlihîyeh. CRAI, 1924, 17-31.
Les unions entre proches à Doura et chez les Perses. CRAI, 1924, 53-62.
Le mithréum de Capoue. CRAI, 1924, 113-115.
Un fragment de bouclier recouvert de peau découvert à Sâlihîyeh. CRAI, 1924, 199-200.
Une dédicace à Artémis découverte à Sâlihîyeh. CRAI, 1924, 227-228.
A propos d'une inscription de Doura. Journal des Débats, 8 avril 1924.
L'Aphrodite à la tortue de Doura. MMAI, XXVII, 1924, 31-43.
Franz Boll. RA, XX, 1924, 222-223.

Une inscription de Doura. RA, XIX, 1924, 414.
Le plus ancien parchemin grec. RPh, XLVIII, 1924, 97-112.
Les fortifications de Doura-Europos (met E. RENARD). Syr, V, 1924, 24-43.
Grecs et Palmyréniens, fouilles de Doura (conférences sur la Syrie à travers les âges). Syr, V, 1924, 79.
Une dédicace à des dieux syriens trouvée à Cordoue. Syr, V, 1924, 342-345.
Une dédicace de Doura-Europos, colonie romaine. Syr, V, 1924, 346-358.
L'uniforme de la cavalerie orientale et le costume byzantin. Byz, II, 1925, 181-192.
Lettre du sage Bothros. CRAI, 1925, 206.
Les fouilles de Tripolitaine. BAB, 1925, 285-300.
Un extrait d'une carte romaine d'état-major. La Géographie, XLIII, 1925, 1-5.
L'Ecole roumaine de Rome. RBPh, IV, 1925, 784-785.
La lettre de Claude aux Alexandrins et les Actes des Apôtres. RHR, XCI, 1925, 3-6.
Fragment de bouclier portant une liste d'étapes. Syr, VI, 1925, 1-15.
Les antiquités de la Tripolitaine au XVIIe siècle. Rivista della Tripolitania, II, 1925, 151-167.
Inscription de l'époque des Commènes de Trébizonde. Mél. Pirenne, Bruxelles, 1926, t. I, 67-72.
L'empereur Claude. RBPh, V, 1926, 732.
La vie de saint François d'Assise. RBPh, V, 1926, 1234.
Le sage Bothros ou le phylarque Arétas? RPh, L, 1926, 13-33.
Une intaille provenant d'Emèse. Syr, VII, 1926, 347-352.
Lettre sur les fouilles du Mausolée d'Auguste. CRAI, 1927, 313.
Le nouveau bas-relief mithriaque de Dieburg. JS, 1927, 122-126.
Les édits d'Auguste et les oracles d'Apollon découverts à Cyrène. JS, 1927, 126-130.
La bibliothèque de Jean Clément. RBPh, VI, 1927, 506.
L'état actuel de la question de Glozel. RBPh, VI, 1927, 970-975.
Nuovi epitaffi col simbolo della preghiera al dio vindice. RCPAA, 1927, 69-72.
Deux anses d'amphores rhodiennes trouvées à Suse. Syr, VIII, 1927, 49-52.
La patrie de Séleucus de Séleucie. Syr, VIII, 1927, 83.
Soldats syriens dans l'armée romaine de Cyrénaïque. Syr, VIII, 1927, 84.
Les Syriens en Espagne et les Adonies à Séville. Syr, VIII, 1927, 330-341.
Le culte de Vénus chez les Arabes au Ier siècle. Syr, VIII, 1927, 368.
Deux autels de Phénicie. Syr, VIII, 1927, 163-168.
Bas-relief de Ras-el-Ain (Mésopotamie). CRAI, 1928, 300.
Découverte d'un marché près du forum de Trajan. CRAI, 1928, 39-40.
Une représentation du dieu alexandrin du Temps. CRAI, 1928, 274-282.
Non fui, fui, non sum. MB, XXXII, 1928, 73-85.
Inscriptions grecques de Suse. M. miss. archéol. de Perse, XX, 1928, 77-98.
L'autel palmyrénien du musée du Capitole. Syr, IX, 1928, 101-109.
Marins et soldats en Orient. Syr, IX, 1928, 269.
Envoi d'une inscription de Didymes. CRAI, 1929, 29-30.
Découverte dans les ruines de Doura-Europos. CRAI, 1929, 47-48.
Explanation of the relief of Nemesis. Excavations at Dura-Europos. Report I, New-Haven, 1929, 65-68.
Découverte d'amulettes antiques. RBPh, VIII, 1929, 333.
Une inscription de Nazareth. CRAI, 1929, 237.
Un dieu syrien à dos de chameau. Syr, X, 1929, 30-35.
Un sarcophage d'enfant trouvé à Beyrouth. Syr, X, 1929, 217-237.
Les Syriens dans le bassin du Danube. Syr, X, 1929, 281.
La carrière d'un gouverneur de Phénicie. Syr, X, 1929, 281-282.
Un nouveau fragment de Caton ou Capiton. Mél. Paul Thomas, Bruxelles, 1930, 157-159.
Couvercle d'un tronc consacré à la déesse Atargatis. Aréth, VII, 1930, 41-44.
Lydus et Anastase le Sinaïte. ByZ, XXX, 1930, 31-35.
Esséniens et pythagoriciens d'après un passage de Josephé. CRAI, 1930, 99-114.

- Nouvelles inscriptions grecques de Suse.* CRAI, 1930, 208-223.
- Un collaborateur de Napoléon III: Froehner.* RDM, 1930, 569-576.
- Un rescrit impérial sur la violation de sépulture.* RH, CLXIII, 1930, 241-266.
- Note sur les Juifs du Liban à Rome.* Syr, XI, 1930, 202.
- La fin du monde selon les mages occidentaux.* RHR, CIII, 1931, 29-96.
- L'archevêché de Pédachtoé et le sacrifice du faon.* Byz, VI, 1931, 521-533.
- Note sur la découverte d'un cimetière des IIe et IIIe s. dans l'Isola Sacra, près d'Ostie.* CRAI, 1931, 28-29.
- Inscriptions grecques trouvées à Suse.* CRAI, 1931, 233-250, 278-292.
- Un discours de Favorin d'Arles.* CRAI, 1931, 250.
- Un sarcophage de Simpelveld et sa décoration intérieure.* CRAI, 1931, 351-353.
- Une œuvre inconnue de Favorin d'Arles.* JS, 1931, 370-384.
- Zeus, Arès, Hermès et le Baal héliopolitain.* Syr, XII, 1931, 190-191.
- Adonis et Sirius.* Mélanges Glotz, Paris, 1932, 257-264.
- Les actes des jeux séculaires de Septime-Sévère.* CRAI, 1932, 120-124.
- Une lettre du roi Artaban III à la ville de Suse.* CRAI, 1932, 238-260.
- Nouvelles inscriptions grecques de Suse.* CRAI, 1932, 271-286.
- Documents manichéens.* CRAI, 1932, 419.
- Le testament de Ptolémée le jeune, roi de Cyrène.* JS, 1932, 168-171.
- La Bona Dea et ses serpents.* MEFR, 1932, 1-6.
- L'adoration des Mages et l'art triomphal de Rome.* MPAA, 2e s., III, 1932, 81-105.
- Une tête de marbre figurant la Libye.* MMAL, XXXII, 1932, 41-50.
- Découverte de livres manichéens.* Syr, XIII, 1932, 403-404.
- Réponse à l'article de M. H. Rose: Mithra-Phaeton chez Nomnus.* RHR, CV, 1932, 102.
- A propos d'un décret d'Anisa en Cappadoce.* REA, XXXIV, 1932, 135-138.
- Préface au volume du P. Poidebard, La trace de Rome dans le désert de Syrie.* Paris, 1933, I-XV.
- La grande iscrizione bacchica del Metropolitan Museum (met M. VOGLIANO).* AJA, XXXVII, 1933, 215-261.
- Les présages lunaires de Virgile et les Sélénodromia.* AC, II, 1933, 259-270.
- Coup d'œil sur les fouilles de Syrie.* Boll. Ass. int. St. medit., 1933, 5-9.
- Découvertes récentes: la synagogue de Doura et ses peintures.* Byz, X, 1933, 375-376.
- Deux inscriptions de Suse.* CRAI, 1933, 260-268.
- Note sur trois dédicaces à Mithra découvertes sur l'Aventin.* CRAI, 1933, 469-470.
- Un fragment de rituel d'initiation aux mystères.* HThR, XXVI, 1933, 151-160.
- La découverte des restes de Ronsard.* RBPh, XII, 1933, 1412-1413.
- La bibliothèque d'un Manichéen découverte en Egypte.* RHR, CVII, 1933, 180-189; CE, IX, 1934, 42-50.
- L'iniziazione di Nerone da parte di Tiridate d'Armenia.* RF, LXI, 1933, 145-154.
- Syriens à Délos.* Syr, XIV, 1933, 86.
- Les ossuaires juifs et le Diatagma Kaisaros.* Syr, XIV, 1933, 223-226.
- Deux monuments des cultes solaires.* Syr, XIV, 1933, 381-395.
- Antiochus d'Athènes et Porphyre.* Mélanges Bidez, II, 1934, 135-156.
- Rapport sur une mission à Doura-Europos.* CRAI, 1934, 90-111.
- Monuments mithriaques récemment découverts.* CRAI, 1934, 262.
- The population of Syria.* JRS, XXIV, 1934, 187-190.
- Une campagne de fouilles à Doura.* RA, IV, 1934, 173-179.
- Mithra et l'orphisme.* RHR, CIX, 1934, 63-72.
- L'astrologie dans une épitaphe de Sidon.* Syr, XV, 1934, 298-300.
- Corrado Ricci vu par un ami.* In mem. C. Ricci. Rome, 1935, 115-119.
- Les noms des planètes et l'astrolâtrie chez les Grecs.* AC, IV, 1935, 5-44.
- Un nouveau document relatif au ius civitatis.* AC, IV, 1935, 191-192.
- Statue archaïque du VIe siècle.* BAB, 1935, 26.
- Les „Prognostica ex decubitu” attribués à Galien.* BIBR, XV, 1935, 119-131.

- Un kouros italique découvert à Capestrano. CRAI, 1935, 39-40.
 L'histoire des religions. Le Flambeau, XVIII, 1935, 291-294.
 Nouveaux hymnes grecs à Isis. RA, VI, 1935, 97-98.
 Homélie manichéenne. RHR, CXI, 1935, 118-124.
 Adonies et canicule. Syr, XVI, 1935, 46-50.
 Un corpus des peintures antiques d'Italie. AC, V, 1936, 457-458.
 Regula Philippi Arrhidaci. Isis, XXVI, 1936, 8-12.
 La plus ancienne légende de saint Georges. RHR, CXIV, 1936, 5-51.
 La salle isiaque du Palatin. RHR, CXIV, 1936, 126-129.
 The Eastern provinces (Cappadocia, Armenia, Syria, Arabia). Cambridge Ancient History, XII. Cambridge, 1936, 606-648, 859-860, 918-926.
 Deux inscriptions puniques impériales. RA, VII, 1936, 120-121.
 Discours prononcé au banquet de la Fondation Franqui. Le Flambeau, 1936, 19-23.
 Le commerce avec l'Arabie heureuse. Syr, XVII, 1936, 103.
 L'invasion des Tartares en Syrie d'après un témoin oculaire. Syr, XVII, 1936, 103-104.
 L'Égypte des Ptolémées d'après les astrologues. CRAI, 1936, 226-227.
 Bronzes hellénistiques en Perse. Syr, 1936, 394-395.
 Inscriptions trouvées à Suse en 1937. CRAI, 1937, 313-317.
 St. George and Mithra, the Cattle-thief. JRS, XXVII, 1937, 63-71.
 Mithra en Etrurie. Scritti in onore di B. Nogara, 1937, 95-103.
 Monnaies grecques de Sicile. AC, VII, 1938, 275-279.
 Roma e la Siria. Att. V. Congr. Stud. Rom., I, 1938, 249-250.
 Un dieu supposé syrien associé à Héron en Égypte. Mélanges syriens offerts à R. Dussaud, I, 1938, 1-9.
 Une brève inscription grecque de Suse. CRAI, 1938, 305-307.
 La représentation des vents dans la sculpture funéraire. Résumé in CRAI, 1938, 469.
 Les Cavaliers danubiens. RA, XII, 1938, 67-70.
 Mithra en Asie mineure. Anatolian Studies Buckler, 1939, 67-76.
 Une terre-cuite de Soings et les Vents dans le culte des morts. RA, XIII, 1939, 26-59.
 Les vents et les anges psychopompes. Pisciculi Doelger, 1939, 70-75.
 Inscription grecque de Suse. CRAI, 1939, 340-341.
 Deux monuments funéraires romains à symboles astraux. Résumé in CRAI, 1939, 449.
 Portrait d'une reine parthe trouvé à Suse. CRAI, 1939, 330-341.
 Strophes nouvelles de Sappho. AC, VIII, 1939, 181-182.
 Une pierre tombale érotique de Rome. AC, IX, 1940, 5-11.
 Trajan „kosmokrator”? REA (Mélanges Radet), XLII, 1940, 408-411.
 Le δεσμοφύλαξ d'Adonis. Syr, XXII, 1941, 292-295.
 Le coq blanc des Mazdéens et les Pythagoriciens. CRAI, 1942, 284-300; RHR, CXXVII, 1944, 55-60.
 Les mystères de Samothrace et l'année caniculaire. CRAI, 1943, 469.
 A propos des dernières paroles de Socrate. CRAI, 1943, 112-126.
 Fleurs et couronnes sur les tombes romaines. Résumé in CRAI, 1944, 496.
 Le vase Rubens. AC, XIV, 1945, 129.
 Rapport sur une mission à Rome. Recherches archéologiques en Italie depuis 1940. CRAI, 1945, 386-420.
 Un bas-relief mithriaque du Louvre. RA, XXV, 1946, 183-195.
 Cierges et lampes sur les tombeaux. Miscellanea G. Mercati, V, 1946, 41-47.
 Épitaphe d'un fonctionnaire impérial de la Belgique romaine. BAB, 1946, 160-162.
 La louve romaine sur les monuments funéraires. Miscellanea J. de Jerphanion, 1947, 81-85.
 Alexandre mourant ou Mithra tauroctone. RA, XXVII, 1947, 5-9.
 Le bas-relief mithriaque de Paris. CRAI, 1947, 303-308.
 DAREMBERG-SAGLIO-POTTIER, Dictionnaire des antiquités grecques et romaines. Art. Mithras, Pantheus, Priapus, Sabazius, Satrapa, Sol, Syria dea, Zodiacus.
 HASTINGS, Encyclopaedia of religions and ethics. Art. Anahita, Art (mithraic), Architecture (mithraic), Kizil-Bash.

ROSCHER, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie*. Art. Mithras, Oromasdes.

RUGGIERO, *Dizionario epigrafico di antichità romana*. Art. Attis, Cautes, Cautopates.

PAULY-WISSOWA-KROLL, *Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft*. Art. Aeternus deus, Anaïtis, Anisa, Anubion, Archigallus, Arimanius, Aristokritos, Aschera, Askaenos, Astarte, Atargatis, Attis, Aumos, Aziottenos, Azizos, Baal, Baitokaïkeus, Balcaranensis, Balmarcodes, Balsamem, Baltis, Barkabbas, Beellefarus, Beelmaris, Beelphegor, Beelzebub, Bennios, Beruth, Betagon, Bozenos, Brathy, Bronton, Caelestis, Cannophorus, Cautes, Cernophorus, Cervae, Chamos, Criobolium, Dagon, Damascenus, Dea syria, Deloptes, Dendrophori, Dikaios, Dolichenus, Dracones sancti, Dusares, El, Elagabalus, Eliun, Eloim, Eshmun, Euporia, Gad, Gallos, Gazaria, Germaios, Glykon, Gurzil, Hadaranes, Hammo, Haos, Hilaria, Hypsistos, Iaribolos, Ichthys, Ioel, Iolaos.

LOUIS DE LA VALLÉE POUSSIN (1869-1938)

1892

De la Vallée Poussin, Louis, Etienne, Joseph, Marie, werd geboren te Luik op 1 januari 1869 en overleed te Brussel op 18 februari 1938.

Humaniora in het Collège Saint-Servais der Paters Jezuïeten te Luik.

Doctoraat in de Wijsbegeerte en Letteren aan de Universiteit te Luik, 1888.

Doctoraat in de oosterse talen aan de Universiteit te Leuven, 1891, op grond van een onuitgegeven studie: *La doctrine du salut dans le bouddhisme postérieur*.

Élève titulaire van de École des Hautes-Études te Parijs, 1891-93. Vrij student aan de Universiteit te Leiden, 1893-94.

Docent aan de Universiteit te Luik bij K. B. van 12 augustus 1891. Docent aan de Universiteit te Gent bij K. B. van 10 januari 1892, belast met de cursus van Sanskriet, en partim met de cursus van Vergelijkende Spraakkunst van het Grieks en het Latijn, van 1893 af belast met deze volledige cursus, en partim met de Filologische Oefeningen over de Griekse taal in het doctoraat. Buitengewoon Hoogleraar bij K.B. van 19 maart 1896, Gewoon Hoogleraar bij K.B. van 23 maart 1901. Gemachtigd tot het houden van een facultatieve cursus over *Sanskrit tibétain* bij M.B. van 11 juni 1900. Tijdens de jaren 1914-18 verblijf te Cambridge. Werd op zijn verzoek d.d. 18 december 1929 tot het emeritaat toegelaten bij K. B. van 14 januari 1930. Zette zijn onderwijs voort aan de École des Hautes-Études, en aan het Institut des Hautes Études Chinoises te Brussel.

Bekroond door de Académie royale de Belgique in 1896, op grond van een studie: *Le bouddhisme au Népal*. Lid van de Académie royale de Belgique sedert 1910. Honourable member of the Royal Asiatic Society, Membre d'honneur de l'École française d'Extrême-Orient, Doctor h. c. van de Universiteit te Oxford, Briefwisselend lid van het Institut de France. Laureaat van de Tienjaarlijkse Staatsprijs voor filologie 1920-29.

Ridder en Commandeur in de Leopoldsorde, Grootofficier in de Kroonorde, Burgerkruis eerste klas, Officier de l'Instruction publique de France.

A. SCHARPÉ.

PUBLIKATIES VAN LOUIS DE LA VALLÉE POUSSIN (1)

IN BOEKVORM

- Des impuretés et des purifications dans l'Inde antique.* Brussel, 1891.
- Svayambhūpurāna*, dixième chapitre, in Recueil de travaux publiés par la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Gand, fasc. 9. Gent, 1893.
- Textes et études tantriques I: Pancakrama*, in Recueil de travaux publiés par la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Gand, fasc. 16. Gent, 1896.
- Bouddhisme: études et matériaux.* Londen, 1898.
- Prajñākaramati's commentary to the Bodhicaryāvatāra of Ćāntideva*, edited with indices, in Bibliotheca Indica, work 150. Calcutta, 1901-1914.
- Mūlamadhyamakakārikās (Mādhyamikasūtras) de Nāgārjuna avec la Prasannapadā commentaire de Candrakīrti*, in Bibliotheca Buddhica, deel 4, St. Petersburg, 1903-1913.
- Madhyamakāvatāra par Candrakīrti*: traduction tibétaine publiée, in Bibliotheca Buddhica, deel 9, St. Petersburg, 1912.
- Tibetan translation of the Nyāyabindu of Dharmakīrti with the commentary of Vinītadeva*, edited with appendices, in Bibliotheca Indica, work 171. Calcutta, 1908-1913.
- Bouddhisme: opinions sur l'histoire de la dogmatique.* Parijs, 1909.
- Notions sur les religions de l'Inde: le Védisme.* Parijs, 1909.
- Notions sur les religions de l'Inde: le Brahmanisme.* Parijs, 1910.
- Bouddhisme, études et matériaux: Théorie des douze causes*, in Recueil de travaux publiés par la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Gand, fasc. 42. Gent, 1913.
- Bouddhisme, études et matériaux: Cosmologie, le monde des êtres et le monde-réceptacle: Vasubandhu et Yaçomitra*, troisième chapitre de l'Abhidharmakośa, kārikā, bhāṣya et vyākhyā. Londen, 1914-1918.
- Notice sur T. J. Lamy.* Brussel, 1914.
- Niddesa: I. Mahāniddesa*, edited by L. de La Vallée Poussin and E. J. Thomas, 2 dln, in Pāli Texts Society, delen 80, 83. Londen, 1916-1917.
- The way to Nirvāna.* Cambridge, 1917.
- L'Abhidharmakośa de Vasubandhu*, traduit et annoté, 6 vols. Parijs, 1923-1931.
- Indo-Européens et Indo-Iraniens: l'Inde jusque vers 300 avant Jésus-Christ*, in Histoire du monde, publiée par E. Cavaignac, deel III. Parijs, 1924.
- Nirvāna.* Parijs, 1925.
- La morale bouddhique.* Parijs, 1927.
- Vijñaptimātrāsiddhi: la Siddhi de Hiuan-Tsang*, traduite et annotée, 2 dln, in Buddhica, 1e série: Mémoires, delen 1, 5, Parijs, 1928-1929.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

IN LE MUSÉON:

- Bodhicaryāvatāra: introduction à la pratique de la sainteté bouddhique (Bodhi)*, par Ćāntideva, in Mus. t. XI, 1892.
- Bodhicaryāvatāra: exposition de la pratique des Bodhisattva*, chap. V, *Samprajanyarakṣaṇa*, in Mus. t. XV, 1896.
- Bouddhisme: notes et bibliographie*, in Mus. t. XVIII, 1899, Mus. t. XIX, 1900, Mus. t. XX, 1901, Mus. t. XXI, 1902, Mus. t. XXII, 1903, Mus. t. XXIII, 1904.

(1) Tot aan het jaar van zijn emeritaat, 1930. Volledige bibliografie van Louis de La Vallée Poussin, van de hand van Prof. Dr. E. Lamotte, in *Revue du Cercle des Alumni de la Fondation Universitaire*, t. IV, no. 3, 1933.

- Le bouddhisme d'après les sources brahmaniques*: I. *Sarvadarçanasamgraha*, in Mus. t. XX, 1901, en t. XXI, 1902. — II. *Sarvasiddhāntasamgraha*, in Mus. t. XXI, 1902.
- Pessimisme hindou*, in Mus. t. XXIII, 1904.
- Bodhisattvabhūmi: a text book of the Yogācāra school, an english summary with notes and illustrative extracts from other buddhistic works*, (met C. BENDALL), in Mus. t. XXIV, 1905.
- Dogmatique bouddhique: les soixante-quinze et cent dharmas*, (met T. SUZUKI en P. CORDIER), in Mus. t. XXIV, 1905.
- Pro Minayeff*: I. *Les deux premiers Conciles*, in Mus. t. XXIV, 1905.
- Sur l'invocation d'une inscription bouddhique de Battam bang*, par H. Kern, vertaling, in Mus. t. XXV, 1906.
- Mādhyamakāvātāra: introduction au traité du milieu de l'Ācārya Candrakīrti*, vertaling, in Mus. t. XXVI, XXIX, XXX, 1907-10-11.
- Vasabandhu, Vimsakakārikāprakaraṇa: traité des vingt ślokas avec le commentaire de l'auteur, texte tibétain édité et traduit*, in Mus. t. XXXI, 1912.
- Les quatre odes de Nāgārjuna*, in Mus. t. XXXII, 1913.
- Notes sur les corps du Bouddha*, in Mus. t. XXXII, 1913.
- Une nouvelle traduction du Dīghanikāya*, in Mus. t. XXXII, 1913.
- Notes bouddhiques*: I. *Apratīṣṭhitanirvāna*; II. *Arāṇa*; III. *Abhoga-nirābhoga*, in Mus. t. XXXIIbis, 1914.

IN JOURNAL OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY (JRAS) :

- Manicīdāvadāna*, in JRAS, 1894.
- Samsāramāṇḍala*, in JRAS, 1884.
- Vidyādharapīṭaka*, in JRAS, 1895.
- The buddhist Wheel of life*, in JRAS, 1897.
- Tantras*, in JRAS, 1899.
- Buddhist sūtras quoted by Brahmin authors*, in JRAS, 1901.
- The four classes of Buddhist Tantras*, in JRAS, 1901.
- On the authority of the buddhist Āgamas*, in JRAS, 1902.
- Pāli and Sanskrit*, in JRAS, 1903.
- Vyādhisūtra on the four āryasatyas*, in JRAS, 1903.
- Nanjio 1185*, in JRAS, 1903.
- Brahmajāla in Chinese*, in JRAS, 1903.
- Pāli and Sanskrit*, in JRAS, 1906.
- The three bodies of Buddha*, in JRAS, 1906.
- Mss Cecil Bendall*, in JRAS, 1907.
- Buddhist notes: Vedānta and Buddhism, the five points of Mahādeva and the Kathāvatthu*, in JRAS, 1910.
- Documents de la seconde collection M. A. Stein*, in JRAS, 1911.
- Fragment de la Nīlakanṭhadhāraṇī*, in JRAS, 1912.
- Buddhacarita I, 30*, in JRAS, 1913.
- Nouveaux fragments de la collection M. A. Stein*, in JRAS, 1913.
- A Nepalese Vajra*, in JRAS, 1916.

IN JOURNAL ASIATIQUE (JA) :

- Dogmatique bouddhique: la négation de l'âme et la doctrine de l'acte*, in JA, 1902.
- Dogmatique bouddhique II: nouvelles recherches sur la doctrine de l'acte*, in JA, 1903.
- Une stance jaina et bouddhique*, in JA, 1911.
- Essai d'identification des Gāthās et des Udānas en prose de l'Udānavarga de Dharmatrāta*, in JA, 1912.
- A propos des corps du Bouddha*, in JA, 1914.

Notes de morale bouddhique, 1914.

Quelques observations sur le suicide dans le bouddhisme ancien, 1919.

Notes sur le dharma, 1921.

Maitrī et Aranā, 1921.

Notes bouddhiques: I. *Aho dharmam*; II. *Le vijñānakāya et le Kathāvatthu*; III. *L'Abhidharma et les Yogasūtras*, 1922; IV. *Devānāmpīya*, 1923; V. *Phut Svāhā*, 1924; VI. *Notes sur le Chemin du Nirvāna*, 1925; VI. *Totémisme et végétalisme*, 1929; VII. *Le Vinaya et la pureté d'intention*; VIII. *Bouddhologie du Ta-tche-tou-louen*, 1929; IX. *Le Bouddha éternel*; X. *Les quatre gotras et le Agotrakas*; XI. *Les degrés de la carrière de Bodhisattva*; XII. *Durée de la carrière de Bodhisattva*; XIII. *Le Bodhisattva assuré*; XIV. *Le Bodhisattva et les mauvaises destinées*; XV. *Le Nirvāna d'après la Vibhāṣā*, 1929.

IN VERSCHILLENDE:

Contes bouddhiques, met G. DE BLONAY, in *Revue de l'histoire des religions*, t. XXVI, XXIX.

Note sur le Pañcakrama, in *Actes du Xe Congrès international des Orientalistes*, Genève, 1894.

Une pratique des Tantras, in *Actes du XIe Congrès international des Orientalistes*. Parijs, 1897.

La Grèce et l'Inde, in *Musée Belge*, t. II, 1898.

Vedānta et Bouddhisme, in *Comptes-rendus du IVe Congrès scientifique des catholiques bruxellois*, 1898.

Le Mahométisme d'après un livre récent, in *Revue française d'Edimbourg*, 1898.

Religions de l'Inde, in *Revue d'histoire et de littérature religieuse*, t. VI, X, XII.

Tibetan text of the Mādhyamika philosophy from the Bstan-hgyur, in *Journal of the Buddhist text and anthropological society*, vol. VII, 1902.

Les trois asamskrītās: Ćamkara et Brahmasūtras, in *Album Kern*. Leiden, 1903.

L'esprit systématique et la religion, in *Annales de la Société belge de Sociologie*, 1905.

Deux notes sur le Praītyasamutpāda, — *Inde et Iran*, in *Actes du XIVe Congrès international des Orientalistes*. Algiers, 1905.

Le Bouddhisme et les Evangiles canoniques, in *Revue biblique*, N. S. t. 3, 1906.

Introduction à la pratique des futurs Bouddhas (Bodhicaryāvatāra), par Ćāntideva, traduit et annoté, in *Revue d'histoire et de littérature religieuse*, t. 10, 11, 12.

The Buddhist Councils, in *Indian Antiquary*, vol. 37, 1908.

Le Bouddhisme et l'Apologétique, in *Revue pratique d'Apologétique*, t. VII, 1908.

Faith and reason in Buddhism, in *Third international congress for the history of religions*. Oxford, 1908.

Notes sur le Grand Véhicule, in *Revue de l'histoire des religions*, 1909.

Buddhism, in *Catholic Truth Society, Lectures on the history of religions*, 1910.

Religions de l'Inde, in *Revue du clergé français*, 1911.

Le Bouddhisme et les religions de l'Inde, in *Christus*, manuel d'histoire des religions, 1912.

L'histoire des religions de l'Inde et l'Apologétique, in *Revue des sciences philosophiques et théologiques*, t. VI, 1912.

Edouard Chavannes, obituary notice, — *Bhikṣuṅīkarmavacana*, — *The fear of deer*, in *Bulletin of the London School of Oriental Studies*, 1918-1920.

Remarques sur le Nirvāna, in *Studia catholica*, t. I, 1924.

La controverse du Temps et du Puḍgala dans le Vijñānakāya, in *Etudes asiatiques publiées à l'occasion du XXVe anniversaire de l'Ecole française d'Extrême-Orient*, 1925.

Notes on (1) Ćūnyatā and (2) the Middle Path - Nirvāna, in *Indian Historical Quarterly*, 1928.

Extase et spéculation (Dhyāna et Prajñā), in *Harvard Asiatic Studies*, 1929.

La Bhāṣā et le sanscrit mixte, in *Donum natalicium Schrijnen*, 1929.

Zeer talrijke artikelen in de Encyclopaedia of Religion and Ethics, edited by J. Hastings, Edinburgh.

LÉON PREUD'HOMME (1861-1915)

1893

Preud'homme, Léon, werd geboren te Petigny op 10 april 1861 en overleed in april 1915.

Hij volbracht zijn middelbare studiën deels onder leiding van privaatleraars, deels aan het Klein Seminarie te Bastogne. Hij studeerde aan de Universiteit te Gent, waar hij in juli 1885 tot doctor in de wijsbegeerte en letteren promoveerde.

Was achtereenvolgens leraar aan het Gemeentelijke College te Tienen (1885-1887), aan het Kon. Atheneum te Charleroi (1887-1890) en aan het Kon. Atheneum te Gent (vanaf 1890).

Werd bij K.B. van 20 oktober 1893 belast, aan de Universiteit te Gent, met de candidatuurscurssen in de Filologische Oefeningen over de latijnse en de griekse taal, ter vervanging van de professoren Thomas en Parmentier. Sinds 1912 was hij ridder in de Leopoldsorde.

Hij overleed in april 1915 en werd in 1919 in zijn universitaire functie opgevolgd door J. Hombert.

Zijn uitgave van *Cicéron, de imperio Cn. Pompei*, met aantekeningen, werd op 8 april 1893 bekroond door de Société pour le progrès des études philologiques et historiques.

Met de uitwerking van de prijsvraag: "Préparer une édition critique des Vies des douze Césars par Suétone,, op 5 mei 1897 door de Académie royale de Belgique bekroond, verwierf hij de „prix J. Gantrelle”.

R. VAN POTTELBERGH.

PUBLIKATIES VAN LÉON PREUD'HOMME

M. Tulli Ciceronis de imperio Cn. Pompei ad Quirites oratio. Texte revu et annoté. Gand, 1893.

Trois études sur l'histoire du texte de Suétone de Vita Caesarum. Bulletins de l'Académie royale de Belgique, 1902; Mémoires couronnés et autres Mémoires publiés par l'Académie royale de Belgique, 1904.

Notes sur Suétone. Mélanges Paul Fredericq. Brussel, 1904.

C. Suetoni Tranquilli de vita Caesarum libri VIII, recensuit Leo Preudhomme. Groningae, in aedibus J. B. Wolters, MCMVI.

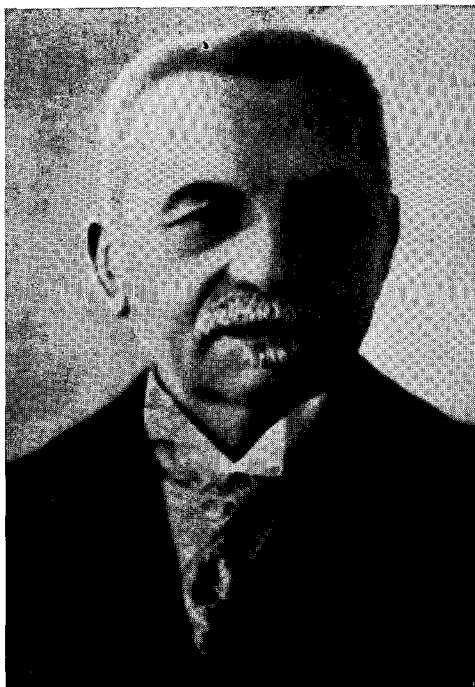
Medewerking aan de *Thesaurus Linguae Latinae*.

JOSEPH BIDEZ (1867-1945)

1895

Marie, Auguste, Joseph Bidez werd geboren te Frameries op 9 april 1867 en overleed te Oostakker op 20 september 1945.

Zijn ouders stamden beiden, van mensengeheugenis af, uit het Henegouwse land: Soignies, Brasménil, Aiseau, Châtelet, Pâturages, Frameries..., uit een stand van arbeid en goede eenvoud. Ook voor hem lag hier het landschap van zijn prilste jaren: „... c'est à Frameries que j'ai pris le goût de rêvasser devant

des panoramas au bout desquels le beffroi de Mons se dessinait, et le plus vieux souvenir qui me soit resté de mon enfance me fait voir encore un champ de trèfles et une grande et belle drève de hêtres où l'on allait promener les gosses, du côté de Noirchain” (brief van Bidez, 28 februari 1934).

Toen hij vijf jaar was, in 1872, stierf zijn vader, de jonge plattelandsdokter Auguste Bidez, en de moeder, Marie Dehout, vertrok uit Frameries met haar twee zoontjes, Léon en Joseph, naar Châtelet, waar een oude tante een winkel openhield.

De jaren waren moeilijk en de zorgen groot, maar haar kinderen bleken begaafd naar geest en hart. Over deze tijd schreef A. Severyns in 1956: „Bien étudier en classe était (...) pour (Joseph Bidez) un devoir d'état,

j'allais dire un sacerdoce: il voulait se faire une belle situation, devenir assez riche pour que sa bonne tante, sa chère maman puissent fermer la boutique d'aunages et ne plus peiner dès l'aube au service d'une clientèle aléatoire et exigeante”. Moge de knaap aldus ietwat lijken op een hagiographisch figuurtje uit een oud en saai kinderboek, toch wordt hierdoor de latere man getekend: zijn werkzaamheid die niet rusten kon, zijn fijngevoelig hart dat te vroeg verdriet ervaarde, zijn goedheid, zijn aandacht, zijn hulpvaardigheid.

In 1878 begon Joseph Bidez in het Klein Seminarie van Bonne-Espérance (bij Binche) zijn oude humaniora, die hij in 1884 als *primus perpetuus* zou beëindigen. Gelijkelijk begaafd voor de positieve wetenschappen en voor de talen, zo oude als moderne, was hij tevens een leidend element in de vrome activiteiten van

het college, een voornamelijk jonge man die aan zijn vroege lauweren ook de prijzen van „politesses et bienséances” toevoegde, het goede kind ook in het volle besef dat hij met de verworven premies voor zijn moeder de financiële last kon minderen. Want haar bood het leven zo weinig genade: de oude tante Thérèse was gestorven, de ellegoedwinkler eiste nutteloos veel moeite, de laatste bezittingen waarin haar geluk met de jonge dokter had gewoond, gingen onder de hamer; maar haar kinderen waren haar trots.

Joseph werd lid van de *Académie littéraire* van Bonne-Espérance, schreef daar zijn eerste opstellen, kreeg er zijn eerste bekroningen: „ainsi, schrijft A. Severyns, Joseph Bidez entra fort jeune à l'Académie, qui le couronna deux fois et dont il fut un membre assidu: c'était, dans la compagnie instaurée par le chanoine Ladeuze (de *superior* van het Klein Seminarie), comme un avant-goût de ce qui l'attendait dans celle, plus illustre, qu'avait fondée Marie-Thérèse”. Trouwens, hier als daar, kende hij eminente leden: Alfred Berlière, Alfred Cauchie, Victor Grégoire, Paulin Ladeuze, de latere rector van de Leuvense Universiteit.

Zijn onvergetelijke leraars vond hij in de poësis en rhetorica: Charles Ducarme en Ferdinand Magnus, „des maîtres admirables, schreef hij zelf vijftig jaar nadien, (qui) savaient communiquer le feu sacré qui les animait, en expliquant les beautés de la poésie et de l'éloquence antique”. De activiteiten van de *Académie littéraire*, de leiding van geestdriftige meesters maakten van Bidez een jonge humanist die van het blad Demosthenes of Chrysostomos vertaalde, — die ademloos luisterde naar Cicero en Bossuet uit de mond van professor Magnus, — die jong reeds aangegrepen werd door een stuk van Ducarme, bij een eindejaarsproclamatie opgevoerd: *Julien l'Apostat...*

Op 3 december 1884 stierf zijn moeder, acht-en-veertig jaar oud, moe, van zorgen gebroken. Joseph Bidez had zo pas in Bonne-Espérance het eerste jaar wijsbegeerte aangevat: zijn roeping had niemand verwonderd; na de dood van zijn moeder keerde hij niet terug; hij zou nooit meer, bij niet één gelegenheid, een voet zetten binnen de oude muren.

In 1885 liet hij zich inschrijven in de Faculteit Wijsbegeerte en Letteren van de Rijksuniversiteit te Luik, waar hij, jaar na jaar, tot zijn doctoraat op 9 oktober 1888 toe, de grootste onderscheiding behaalde. Wel heeft hij er niet Charles Michel of Jean-Pierre Waltzing als meesters gekend, maar hij werd gevormd door een Delbœuf, een Roersch, een Kurth, een Francotte, en ontmoette er een vriend voor het leven: Léon Parmentier. „... C'est chez lui que j'appris à connaître, à admirer et à aimer, zoi Bidez in 1934 schrijven, ... Léon Parmentier, ce maître helléniste toujours présent à ma pensée, esprit primesautier, dont la bonhomie souriante gagnait toutes les sympathies, intelligence aussi sévère pour elle-même qu'elle se montrait encourageante pour les autres, toujours prodigue d'idées et de suggestions, Léon Parmentier, dont l'amitié généreuse et fraternelle, après m'avoir ouvert les voies, a rempli ma vie de toutes les joies de l'esprit...” Door hem ook werd hij binnengebracht in de familie Faider, waar hij wellicht voor het eerst Franz Cumont kon ontmoeten.

Toch volgde hij niet de weg van het onderwijs, die Parmentier voor hem had

gewenst, maar behaalde op 25 februari 1891 het doctoraat in de rechten. Wellicht stond hij er op zo snel mogelijk financieel onafhankelijk te worden, te meer dat zijn oudere broer Léon in 1890 als ingenieur-hoogleraar naar Chili was vertrokken. Nog student-jurist, liet Bidez zijn eerste artikel verschijnen in de *Revue de Belgique* van 1889: *Fous ou criminels*, en begon in 1891 zijn stage bij meester Van Marcke. Van deze *pro deo* - advocatenpraktijk zijn weinig herinneringen bewaard gebleven, al wist Léon Parmentier nog in 1914 hierover te vertellen: „Vers 1892, si je me souviens bien, il eut le bonheur de contribuer à faire reconnaître en appel l'innocence de deux ouvriers qu'un premier jugement, rendu hâtivement et temps de troubles, avait condamnés pour un prétendu attentat anarchiste”...

Ondertussen, in 1890, was Bidez, door toedoen van Parmentier, privaatleraar geworden bij baron de Selys Longchamps: in drie jaar tijds loodste hij zijn leerling, een kozijn van Marc de Selys Longchamps, de latere vaste secretaris van de Belgische Academie, doorheen het homologatie-examen en de eerste kandidatuur der rechten. Bidez zelf leefde er gelukkige jaren. Hij was als thuis, financieel en sociaal beveiligd, opgenomen in een kring van voornaamheid en wetenschap, waar geborgen achter zijn zwijgzame bescheidenheid zijn hart van veel eenzaamheid genas en zijn geest uiteindelijk koos wat zijn leven vullen zou: „son goût du travail méditatif et solitaire, — aldus Parmentier in 1914 — soutenu et avivé à Liège par des fréquentations scientifiques, finit par tourner entièrement sa pensée vers les recherches désintéressées, et il vint un jour où il eut le loisir de consacrer uniquement à la science sa docilité, sa persévérance et sa bonne et forte volonté”.

Hoe zelfstandig van geest Bidez ook mocht zijn en hoe schaars de gevoelswereld van zijn jeugd- en leerjaren bevolkt leek, toch is zijn leven en werk, wonder genoeg, vaak en diep door duurzame vriendschap beïnvloed: zonder Parmentier en Cumont is Bidez niet volledig, is zijn activiteit ook niet denkbaar. Hier weer was het Parmentier die blijvend ingreep: op zijn raad toog Bidez naar Berlijn om er het onderricht van de grootmeester Hermann Diels te volgen (1893-1894). Wijsbegeerte had hem geboeid sedert de eerste initiatie bij Joseph Delbœuf in 1885; zijn allereerste publicatie doordrong voor een bepaald probleem het strafrecht met filosofisch bedenken; zijn voorkeur en zijn begaafdheid voor het „klassiek domein” dreven er hem echter toe de wijsbegeerte minder experimenteel te benaderen, zoals een Delbœuf dit verkoos, dan wel historisch-kritisch, in de geest van een Hermann Diels. In 1894 promoveerde Bidez dan ook aan de Universiteit van Gent tot speciaal doctor in de klassieke philologie met een werk dat in de uitgave als titel droeg: *La biographie d'Empédocle*.

Net als bij Franz Cumont, wiens intiem leven even ondoordringbaar voor elke vreemde gesloten bleef, kunnen Bidez' dankbaarheid en levensschulden uit de *dedicationes* van zijn werken worden afgelezen: zijn *Empedocles* was gewijd aan Hermann Diels. Evenzeer ook als bij Cumont, legde elk voorwoord, gebald en verantwoord, de werkmethode en de eigen hoogstaande geest bloot: „Ce travail comprendra deux parties: d'abord une série de recherches où les docu-

ments seront classés par époques et par catégories d'auteurs; ensuite une reconstruction de la vie d'Empédocle, fondée sur les témoignages que l'examen des sources nous aura permis de conserver”.

Dit boek was een levensprogram: als hellenist én historicus zou Bidez zijn aandacht blijven wijden aan de geschiedenis der Griekse wijsbegeerte, beschouwd dan niet zozeer als een ideeëngang op zichzelf, maar als het werk van levende mensen, vaak vagelijk gekend, soms vervormd door legende, vergetelheid en vooringenomenheid, hun tijd en maatschappij vorm gevend, maar op hun beurt bijwijlen gevormd en beïnvloed, zelfs door een niet-Griekse wijsheid: Empedocles, Porphyrius, Psellus, Julianus, Plato.

In 1895 — Bidez was acht-en-twintig jaar oud — werd hij bij K. B. van 19 februari aangesteld als docent aan de Faculteit Wijsbegeerte en Letteren van de Rijksuniversiteit te Gent, met als leeropdracht: in de kandidatuur, de vertaling, van het blad, van een Griekse tekst en de verklaring van een Griekse auteur, in het doctoraat, de vertaling, van het blad, van een Griekse tekst en de grondige verklaring van Griekse auteurs, de geschiedenis van de Griekse letterkunde en, *partim*, de philologische oefeningen over de Griekse taal. Op 3 oktober 1902 werd hij benoemd tot buitengewoon en op 7 oktober 1907 tot gewoon hoogleeraar. In Gent waar hij, naar het woord van Léon Parmentier, vinden zou „... une pondération d'esprit favorable aux recherches critiques de l'érudition, (...) une atmosphère où surabondent l'excitation et l'émulation scientifiques”, werd hij niet de minste van een pleiade leidende geesten die aan de Rijksuniversiteit wereldfaam bezorgden: Paul Thomas, Paul Fredericq, Henri Pirenne, Georges Hulin de Loo, Franz Cumont.

Met Léon Parmentier bereisde hij in de zomer van 1895 Griekenland en Klein-Azië, waar hij, mede op aandrijven van de Münchense byzantinist Krumbacher, op Patmos een nieuwe liefde ontdekte: de Griekse historici van de oude Kerk. Aldus verschenen van hem in de jaren 1895-1898 een zestal studies in samenwerking met Parmentier, waarvan als belangrijkste een uitgave van Evagrius (Londen, 1898). Het kostbaarste resultaat van de Griekse reis werd echter de uitgave, in de verzameling van de Berlijnse Academie *Die griechischen christlichen Schriftsteller*, van zijn *Philostorgius, Kirchengeschichte* (1913), waarover Franz Cumont getuigde: „Le soin diligent avec lequel Bidez recueillit les *membra disiecta* de l'ouvrage perdu, n'a d'égale que l'application minutieuse qu'il apporta à la reconstitution du texte. C'est l'œuvre d'un maître rompu à la technique philologique. Une ample introduction nous apporte tous les renseignements désirables sur l'historien arien et sur son histoire. Une pareille édition est un *κτῆμα εἰς ἀεί*”. Toen reeds had Bidez zijn titel van *princeps philologorum* verdiend.

In deze gouden jaren van het eeuweinde, maakte hij een gelukkige inbreuk op de celibataire eensgezindheid van het vriendentrio Parmentier-Cumont-Bidez: op 2 april 1898 werd Louise De Ridder, dochter van een zijner collega's, zijn vrouw en het jaar daarop werd zijn dochter Isabelle geboren. Bidez had, ook eenvoudig menselijk gezien, de oude eenzaamheid afgelegd.

Middelwyl bracht Franz Cumont hem op een spoor dat hem vertrouwder

zou worden dan hetgene Parmentier en Krumbacher hadden voorgesteld: het platonisme en de invloed van het Nabije Oosten. Het begon in 1898 met de uitgave, in samenwerking, van *Recherches sur la tradition manuscrite des lettres de l'empereur Julien*, en, van Bidez alleen, volgden over Julianus een viertal kleinere studies in 1901, 1904, 1914. Aanleiding tot dit alles was het voorstel van Cumont om gezamenlijk Julianus' brieven uit te geven, waarbij Bidez, vanaf het begin van zijn wetenschappelijke loopbaan, een definitieve methode zou volgen: „... s'il me fallait caractériser d'un mot l'activité scientifique de Bidez, schreef Cumont hierover in *L'Antiquité classique* bij de dood van zijn vriend, je dirais que sa qualité essentielle était une volonté tenace de ne jamais abandonner une question sans l'avoir épuisée. Avant de construire, ce chercheur infatigable creusait des fondations jusqu'au tuf et poussait des tranchées en tout sens pour explorer le terrain environnant, en sorte que dans son esprit le sujet primitif s'élargissait indéfiniment. Cet amour de la profondeur donne à tout ce qu'a produit ce travailleur obstiné une remarquable solidité. Sa conscience scrupuleuse assura toujours la probité de son œuvre. S'il est vrai, comme le veut Aristote, que l'esprit humain éprouve naturellement le désir de connaître la vérité, personne ne sentit plus impérieusement ce besoin que Bidez”.

Een ander bewijs van Cumont's groeiende invloed én van Bidez' eigen methode en verbazende bescheidenheid waren enkele studies uit de beginjaren van deze eeuw: in 1904 werd hem door de Belgische Academie de Gantrelle-prijs toegekend voor een werk over de leer der Chaldaïoi en de invloed ervan op de Grieks-Romeinse oudheid, in 1906 voor een kritische verzameling der wijsgerige fragmenten van de neo-platonicus Porphyrius. Hoe grote lof hem ook door de Academie hierbij werd toegestuurd, toch heeft Bidez geweigerd deze studies uit te geven. Zij werden echter aanleiding tot zijn *Vie de Porphyre* van 1913, en tot een reeks boeiende artikels over de toen vaak nog onvermoede inwerking van het Oosten op de Griekse filosofie van de Stoa en vooral van de Akademie en de Neo-Platonici: uiteindelijk zouden uit deze richting zijn grootste historische creaties ontstaan, zijn *Julianus* en het postume *Eos*.

Ook aan Cumont's uitgave van de *Catalogus codicum astrologorum Graecorum* zegde hij zijn medewerking toe; onmiddellijk na de eerste wereldoorlog zou hij trouwens door de *Union Académique Internationale*, waarvan hij later, in 1931-1933, voorzitter werd, een gelijkaardige reeks laten uitgeven: de *Catalogue des manuscrits alchimiques grecs*. In 1928 bezorgde hij hiervan deel VI over Michaël Psellus, aan wie hij reeds in 1905 een studie had gewijd. Psellus bracht hem immers naar Proclus en de neo-platonici terug, wier mysticisme en occultisme, door het Oosten mede-beïnvloed, zijn levenslange aandacht zouden krijgen.

In 1913, in hetzelfde jaar als zijn vriend Parmentier, werd hij lid van de Belgische Academie. Hij was toen zes-en-veertig jaar: „pour un académicien, c'est presque la jeunesse”, noteert hierbij prof. Severyns... Zijn ridderschap in de Leopoldsoorde van 22 mei 1912 was een eerste officiële erkenning. Voortaan was zijn faam gevestigd en zouden de bewijzen hiervan elkaar opvolgen: hij werd in de loop der jaren opgenomen in het *Institut de France*, in de *British Academy*, in de Academies

van Berlijn, Kopenhagen en Göteborg, kreeg het doctoraat *honoris causa* van de universiteiten van Athene, Brussel, Rijsel, Parijs, Utrecht, werd benoemd tot commandeur in de Leopoldsorde, grootofficier in de Kroonorde, officier van de *Légion d'honneur*...

Vooralsnog, al boeide hem Cumont's richting zeer, vergat hij noch Krumbacher noch Parmentier: zijn *Philostorgius* zou weldra gevolgd worden door een *Sozomenus*, toen op 4 augustus 1914 het Duitse leger België binnenviel. Bidez, verontwaardigd en, meer nog, ontgoocheld door het Duitsland waarvan hij de philologische wetenschap zo hooglijk had bewonderd, vernielde de brieven die de grote Ulrich von Wilamowitz-Moellendorf hem had geschreven en besloot nimmer zijn *Sozomenus* door de Berlijnse Academie te laten publiceren. In Gent zelf was hij de bezieler van de weerstandskern *L'Action patriotique* en de opsteller van een sluikblaadje *L'Autre Cloche*. Maar onmiddellijk na de zege van 1918, ontplooidde zich zijn filologische activiteit rijk en voldragen: op 28 april 1920 werd hem de cursus „Geschiedenis van de oude wijsbegeerte” toegewezen; in hetzelfde jaar kreeg hij met een tienjaarlijkse staatsprijs de beloning voor zijn eerste arbeidsjaren; op een ruimer plan, stichtte hij in 1919, samen met Henri Pirenne, de *Union Académique Internationale*; in 1922 was hij medestichter van de *Ecole des Hautes Etudes de Gand*, die — naar het woord van A. Severyns — „manifestait avec vigueur la fidélité de la Flandre à l'héritage de Rome”; in 1922 eveneens, had hij een leidende rol bij het verschijnen van de *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, in 1932 bij het ontstaan van *L'Antiquité Classique*; hij schreef in de bekendste Franse philologische tijdschriften van binnen- en buitenland, werkte mee aan de *Mélanges* van eminente geleerden die allen zijn vrienden waren, stelde mededelingen op voor de Academies waarvan hij een trouw en vereerd lid was geworden; met A. B. Drachmann gaf hij in 1932 voor de *Union Académique Internationale* de vermaard-geworden brochure uit: *Emploi des signes critiques* (... heruitgegeven in 1938 door A. Delatte en A. Severyns), steunde daadwerkelijk het initiatief van Paul Faider (Bidez had hem ooit te Luik als knaapje op zijn knie laten paardje rijden...) voor de Academie-uitgave van de kataloog der manuscripten bewaard in de Belgische bibliotheken, hield conferenties in het buitenland, schreef vulgariserend in *Le Flambeau*, trad in 1926 in het redactiecomité van *La Flandre Libérale* waarvan hij in 1933 voorzitter werd: zijn leven was, thuis en aan de Universiteit, gevuld met grote en kleine dingen. In zijn grote uitgaven stroomden de onderscheidene richtingen, die sedert dertig jaar zijn geest hadden geboeid, voortaan ineen tot een krachtig denkveld, dat niemand in die tijd even grondig beheerste als hij zelf. Eén uitzondering nochtans: zijn belangstelling voor de Griekse kerkhistorici is quasi ganselijk verdwenen.

In 1922 verscheen van hem, in samenwerking met Franz Cumont, na haast vijf-en-twintig jaar voorbereiding, het werk *Imp. Caesaris Flavii Claudii Iuliani epistulae, leges, poemata, fragmenta varia*, waarover Cumont later zou schrijven: „... une édition (...) qui, grâce à ce collaborateur diligent, acquit une plénitude que je n'aurais osé espérer”, en vervolgens: „(...) son habitude d'élargir toujours

ses desseins, lui inspira le désir de faire paraître dans la collection Budé l'ensemble de l'œuvre de l'Apostat avec une traduction française". In 1924 verscheen aldus de uitgave van de Brieven, opgedragen „A mon ami Franz Cumont. En souvenir d'une longue collaboration", in 1932 een eerste deel van Julianus' Redevoeringen: bezonnen en stevige uitgaven, waarvan Paul Mazon in 1934 getuigde: „L'Association Guillaume Budé vous remercie de lui avoir confié cette édition de Julien — l'œuvre de votre vie — qui est le joyau de sa collection, la plus nouvelle, la plus complète, la plus inaccessible à la critique de toutes celles qu'elle a publiées". Was deze uitgave het levenswerk van de filoloog, zijn *Vie de l'empereur Julien* (1930) werd het meesterwerk van de historicus: „Aucun de ses livres ne lui a valu une aussi large renommée et à juste titre; car non seulement il nous offre le récit émouvant d'une destinée dramatique, une évocation très vivante malgré la minutie des patientes recherches dont elle est le fruit savoureux, mais on y trouve aussi le premier portrait fidèle d'un prince jusque là défiguré par les partis pris opposés de détracteurs et de panégyristes", aldus Cumont, —en, gebalder, Henri Grégoire: „il remplace toute une série de portraits dont plusieurs sont des caricatures".

In het voorwoord van de *Lettres* had Bidez genoteerd: „Julien est le seul des empereurs romains qui nous ait laissé une correspondance abondante, variée, et en partie confidentielle. (...) On y retrouve l'impressionnabilité, la rapidité et la netteté de conception, la perspicacité et les multiples qualités d'esprit qu'attribuent à Julien les plus impartiaux de ses biographes. (...) Elle permet de pénétrer dans le secret d'une des vies les plus tragiques de l'histoire, et les penseurs désireux de comprendre la fin du monde antique ne pourraient trouver de documents plus révélateurs. On y voit s'exprimer tour à tour les espérances et les désillusions du dernier défenseur qui s'acharna à prolonger la résistance du paganisme". Doorheen Julianus' eigen werk, langs de vele studies om sedert dertig jaar, en ook nog na de wereldoorlog (1921, 1925, 1929, 1930) aan hem gewijd, benaderde Bidez (even zo had hij gedaan met Empedocles, Philostorgius, Porphyrius) een figuur die hem zelf veelzijdig boeien moest, en dit misschien sinds hij, in 1881, het drama van Ducarme had beluisterd in het oude Bonne-Espérance... Het werd een boek naar de eigen vertrouwde methode: „un Julien raconté (...), soit par lui-même, soit par ses amis, et sans qu'on perde de vue les témoignages divergents"; met bijwijlen een verbeterden humor die bij hem weldoende verbaast: „... Julien fut dangereux surtout par les sottises qu'il a fait dire à ceux qui parlèrent de lui sans avoir lu ses écrits"; met een oordeel in klare zinnen geburineerd: „Il est d'un siècle qui nous a laissé les plus célèbres des *Confessions*", — „il donna à l'Eglise l'impression que toutes les forces de l'enfer se soulevaient contre elle", — „cinq années lui avaient suffi dans les Gaules pour organiser, en face des barbares, une résistance qui fut ainsi prolongée d'un siècle", — „au lieu de s'acharner à perpétuer le passé, il aurait en réalité voulu préparer l'avenir", — en, magistraal: „il n'a pas compris que l'humanité a besoin de se retourner de temps en temps sur son lit de douleurs et de considérer, pour se reconforter, des horizons nouveaux. Seule, la religion du Crucifié devait se montrer capable d'empêcher un anéan-

tissement de la culture et de nous faire supporter le prolongement de nos misères, en prêtant au travail manuel et à la souffrance la noblesse d'un devoir moral". Het boek dat naar 's schrijvers wens definitief voor Julianus afdwong „le respect dû à la noblesse de sa moralité", was opgedragen aan de zo pas verscheiden Léon Parmentier (23 november 1929), voor Bidez „un maître qui fut le guide de mes premières recherches", al was hij slechts vier jaar ouder dan hij zelf.

Parmentier was de eerste om heen te gaan: Bidez wist aldus dat zijn levensavond aanbrak. In 1928 huwde zijn dochter met een neef van Paul Fredericq, in 1930 werd hij grootvader van een jongentje dat hij weldra „mon tyranneau" zou noemen. De toepassing van de nieuwe taalwetgeving stelde in 1933 een einde aan zijn effectief professoraat, de leeftijdsgrens bereikte hij in 1937. Op 24 januari 1934 werd hij geestdriftig gevierd: een telegram van koning Albert, feestwensen van ambassadeur Paul Claudel persoonlijk, *Mélanges Bidez* vanwege zeventig medewerkers uit vijftien landen, een straat uit het goede oude Frameries met zijn naam herdoopt, dithyrambische toespraken, met het schitterend slotwoord waarin hij zichzelf helderder schetste dan hij zich bewust was: „On a dit que le temps infini n'est peut-être qu'une minute entre deux miracles. Je n'en crois rien: car, grâce à vous, aujourd'hui, c'est le moment présent qui est le miracle, embellissant tout d'un coup le long cheminement d'une existence laborieuse. Dans ce miracle, il est vrai, il y a pour moi un périlleux honneur: celui de me trouver ici, en pleine lumière, au centre d'une manifestation qui me dépasse, bien qu'elle m'exalte par la hauteur des pensées vers lesquelles, étant une fête de l'humanisme, elle élève les esprits. Heureusement, pour m'enlever mes appréhensions et me laisser dans une joie sans mélange, j'ai le sentiment de remplir le rôle d'un figurant, que les jeux du hasard amènent devant les feux de la rampe, afin qu'il donne le signal à l'hommage mérité chez nous par tout un renouveau d'humanisme et par les initiateurs auxquels notre pays doit ce magnifique élan".

Naast zijn afnemende werkkraft, was één der redenen waarom zijn Julianus-uitgave nooit werd vervolledigd, zijn medewerking aan *Les Mages hellénisés* van 1938, „c'est-à-dire — aldus de andere uitgever, Cumont — (...) ces „Maguséens" d'Asie Mineure et de Mésopotamie, dont le syncrétisme combina le vieux mazdéisme iranien d'abord avec l'astrologie babylonienne plus tard avec les spéculations des théologiens helléniques". Dertig jaar na zijn intieme samenwerking met Parmentier, kwam hiermee het resultaat van zijn vriendschap met Cumont: „il n'est presque aucune page qui, ayant été rédigée par l'un de nous, n'ait été améliorée par l'autre"; en het werk was meteen een hoogtepunt van beider wetenschappelijke eigenheid: „S'efforcer de préciser les croyances des „Maguséens" est (...) faciliter la solution d'un des grands problèmes de l'histoire de la pensée antique, celle des rapports de l'hellénisme et de l'Orient".

Aan dit probleem werd Bidez' laatste en meest omstrede werk gewijd: *Eos ou Platon et l'Orient* (1945), waarvan hij de uitgave niet meer zou beleven: „un livre de combat, (qui) enseignait à réfléchir et faisait naître des incertitudes nouvelles", volgens A. Severyns in 1956, — „(un volume) mûrement médité et longuement retravaillé, qu'attendaient de lui tous les hellénistes et dont il ne

percevra plus le retentissement dans le monde savant”, volgens Cumont in 1945. Sedert de jaren 1933-1934 waren door Bidez bepaalde aspecten van het probleem behandeld, maar bij de *Gifford Lectures* aan de Schotse *Saint-Andrews University* (19-28 april 1939) gaf hij aan het geheel een haast definitieve vorm. De tweede wereldoorlog, de bedreigde gezondheid van zijn vrouw, zijn laatste studies, handelend over Aristoteles' gedachtenevolutie, lasten allerlei door de omstandigheden teweeggebracht, vertraagden jarenlang het verschijnen van „cet interminable ouvrage”. In het laatste voorwoord dat hij schrijven zou, legde hij, nog eens, in een bijna ontroerende bescheidenheid, zijn geestelijke filiatie bloot: „Ma dette de gratitude envers l'inspirateur de mes toutes premières recherches, M. Franz Cumont, est si indéniable que mes lecteurs en auraient tenu compte d'eux-mêmes, si son nom n'avait pas trouvé ici une place pareille à celle qui lui demeure vouée dans ma reconnaissance”.

Zijn opzet wilde hij bescheiden: „nous n'avons prétendu dresser qu'une sorte de répertoire raisonné d'indications et de renseignements”; hij kende de stroming waar hij tegenin vaarde: „pendant longtemps, on aurait cru faire injure à Platon en admettant qu'un si pur représentant de la pensée grecque ait pu être effleuré par une influence de l'esprit de l'Asie”, maar zijn Plato zou allicht menselijker zijn, hechter verbonden aan de groei van wijsheid en denken, en niet minder oorspronkelijk nochtans: „l'originalité, chez lui, ne s'affirme pas dans une dédaigneuse ignorance des essais d'autrui, mais bien dans l'ampleur et la puissance d'esprit avec lesquelles, y voyant plus clair que l'auteur lui-même, il rectifie, complète, perfectionne une idée qu'il a trouvée à l'état d'ébauche”.

Dit werk, waarin onder meer werd onderzocht hoe en in welke mate Plato het Oosten en zijn godsdiensten kende, en vooral welke oosterse motieven in Plato's dialogen mogelijks of zekerlijk konden worden teruggevonden, zou de critici, ondanks de lof die zij niet spaarden, niet voetstoots overtuigen. Pierre Boyancé, in de *Revue des Etudes Anciennes* van 1947, hield zich bij een dominerende invloed van het pythagorisme op de godsdienst van Plato, al besloot hij positief: „on se heurtera longtemps à la difficulté de préciser ce qui de l'Orient a pu venir à Platon. Il semble toutefois qu'en mettant au premier plan le rôle d'Eudoxe de Cnide, M. Bidez nous a engagés dans une bonne direction”. Volgens A. J. Festugière (*Rev. de Phil., Litt. et Hist. anc.*, 1947) was het zgz. contact van Plato met het Oosten slechts een topos uit de βλός van elke antieke wijsgeer; daarbij, „la religion astrale de Platon pourrait être expliquée par le seul progrès interne de la réflexion platonicienne”, en het dualisme was bij Plato filosofisch geformuleerd, niet mythisch zoals in Iran; of, veralgemenend: „on ne se demande pas un instant si Platon ou Hésiode ne s'expliqueraient point par des notions et des réalités de leur pays et de leur temps”...

Joseph Bidez stierf op donderdag 20 september 1945, hij was acht-en-zeventig jaar oud.

Niemand kon bij zijn dood rechtvaardiger dan Franz Cumont zijn wetenschappelijke en hoogmenselijke waarde schatten: „Il joignait à l'érudition la plus consciencieuse, qui passait au crible tous les matériaux qu'elle utilisait et en véri-

fiait le poids et la g nuit , un esprit de synthèse, qui, enchaînant et combinant ingénieusement les faits particuliers, en dégageait les conclusions générales et les directions maîtresses. A la probité scrupuleuse de sa science répondait la rectitude de son caractère et la droiture de sa conduite. Ce même amour passionné de la vérité qui le gardait contre les hypothèses aventureuses et les généralisations hâtives, le rendait sévère pour tous les charlatanismes. Il condamnait sans rémission les auteurs de systèmes fantaisistes appuyés par des suggestions hasardeuses, alors que sa douceur et sa modestie naturelles lui inspiraient en général une bienveillance qui s'enveloppait des formes d'une courtoisie d'un autre âge. (...) — Dans l'accomplissement d'une lourde tâche toujours renouvelée, qui fut la trame de sa vie, il fut soutenu par la haute idée qu'il se faisait de la mission des hommes de science. Dans un monde envahi par le mercantilisme et l'esprit de lucre, il se plaisait à faire valoir la noblesse de la recherche désintéressée du vrai. (...) En approfondissant notre connaissance de l'hellénisme, source de notre civilisation occidentale, en défendant un humanisme élargi contre ceux qui prêchent l'abandon d'une tradition qu'ils jugent p rim e, Bidez avait conscience de défendre un des biens les plus précieux de notre patrimoine intellectuel et moral".

Zeker, hij bezat niet de onweerstaanbare bezielingskracht van een Parmentier, niet de groots-omvattende ziensblik van een Cumont, maar hij deelde hun wetenschappelijke eerlijkheid, hun onverwoestbaar werkvermogen, hun onkreukbare trouw aan hoogmenselijke beginselen, en zijn scherpe ontledingszin, zijn verbazende liefde voor het miniemste détail maakten hem onomstreden tot de *princeps philologorum* van het land.

Humor had hij niet opvallend, hij had het Julianus kunnen nazeggen: „la nature ne m'a fait ni moqueur ni fac tieux", maar hij was zo oprecht zich hierover te verontschuldigen, zodat de wijsheid van zijn zelfkennis deze van de humor ruimschoots verving. Aldus, en vaak onvermoed, was hij een eenvoudig en goed, een onphilologisch en menselijk man: die zijn dochter tennissen leerde, die een perronkaartje kocht om aan zijn kleinkind in het Gentse Sint-Pietersstation de stoomtreinen te laten bewonderen, die van fietsen hield en van film, dweepte met Giraudoux en Paul Valéry ...

Zijn menselijkheid verdient allicht evenzeer een gedachtenis als zijn wetenschappelijke roem.

G. SANDERS

PUBLIKATIES VAN JOSEPH BIDEZ*

IN BOEKVORM

- La biographie d'Empédocle.* RTG, fasc. 12, 1894, XII-176 pp.
Un séjour à Patmos. Gand, s. d. (1895), 50 pp. (met L. PARMENTIER).
Recherches sur la tradition manuscrite des lettres de l'empereur Julien. Mémoires publiés par l'Académie royale de Belgique, t. LVII, 1898, 156 pp. (met F. CUMONT).
The ecclesiastical History of Euagrius, with the Scholia. London, 1898, XVII-285 pp. (met L. PARMENTIER).
Deux versions grecques inédites de la vie de Paul de Thèbes. RTG, fasc. 25, 1900, XLVIII-32 pp.
Excerpta ex astrologo Byzantino. Catalogus codicum astrologorum graecorum, t. V, 2 (Codices Vaticani), 1906, pp. 130-147.
La tradition manuscrite de Sozomène et la Tripartite de Théodore le Lecteur. Texte u. Untersuch. zur Gesch. der altchristl. Lit., B. XXXII, Heft 2b, Leipzig, 1908, IV-96 pp.
Philostorgius. Kirchengeschichte, mit dem Leben des Lucian von Antiochien und den Fragmenten eines arianischen Historiographen. Die griech. christl. Schriftsteller, B. XXI, Leipzig, 1913, CLXVIII-340 pp; Berlin 1960².
Vie de Porphyre, le philosophe néo-platonicien. Avec les fragments des traités ΠΕΡΙ ΑΓΓΑΜΑΤΩΝ et „De regressu animae”. RTG, fasc. 43, 1913, VII-166-73 pp.
Imp. Caesaris Flavii Claudii Iuliani epistulae, leges, poemata, fragmenta varia. Coll. Univers. de France, 1922, XXVI-328 pp. (met F. CUMONT).
L'Empereur Julien, œuvres complètes, t. I, 2e partie: Lettres et Fragments. Coll. Univers. de France, 1924, XXIV-258 pp.
Catalogue des manuscrits alchimiques grecs, VI: Michel Psellus, Epître sur la Chrysopée, Opuscules et extraits sur l'alchimie, la météorologie et la démonologie. En appendice: Proclus, Sur l'art hiératique; Psellus, Choix de dissertations inédites. Bruxelles, 1928, XIV-246 pp.
J. L. Heiberg. Le Puy-en-Vellay, 1928, 20 pp.
La tradition manuscrite et les éditions des discours de l'empereur Julien. RTG, fasc. 61, 1929, XI-153 pp.
La Vie de l'Empereur Julien. Coll. d'Etud. anc., Paris, 1930, X-408 pp.
L'Empereur Julien, œuvres complètes, t. I, 1e partie: Discours de Julien César. Coll. Univers. de France, 1932, XXVIII-237 pp.
Emploi des signes critiques, Disposition de l'Apparat dans les éditions savantes de textes grecs et latins. Conseils et recommandations. Paris, 1932, 46 pp. (met A. B. DRACHMANN).
Les Mages hellénisés. Zoroastre, Ostanès et Hystaspe, d'après la tradition grecque. I. Introduction, II. Les textes (met F. CUMONT). Paris, 1938, XII-297-409 pp.
Un singulier naufrage littéraire dans l'antiquité. A la recherche des épaves de l'Aristote perdu. Bruxelles, 1943, 70 pp.
Eos ou Platon et l'Orient. Gifford Lectures, 19-28 avril 1939. Bruxelles, 1945, XIII-190-51 pp.

ALS BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Fous ou criminels.* Revue de Belgique, 61, 15 avril 1889, pp. 325-341.
Observations sur quelques fragments d'Empédocle et de Parménide. Archiv für Geschichte der Philosophie, B. IX, 1896, pp. 191-207 & 298-309.

(*) Naar P. MERTENS, in A. SEVERYNS, *Joseph Bidez (1867-1945)*. Annuaire Acad. roy. Belg., 122, 1956, pp. 200-213.

Minder gebruikelijke sigla:

BZ Byzantinische Zeitschrift

RIB Revue de l'Instruction publique en Belgique

RTG Université de Gand, Recueil de Travaux publiés par la Faculté de Philosophie et Lettres.

- Notes sur quelques manuscrits de Patmos. RPh, 20, 1896, pp. 38-40 & 116-125 (met L. PARMENTIER). „Boanensis lacus”. RIB, 40, 1897, pp. 13-15 (met L. PARMENTIER).
- De la place de Nicéphore Callistos Xanthopoulos dans la tradition manuscrite d'Evagrius. RIB, 40, 1897, pp. 161-176 (met L. PARMENTIER).
- La tradition manuscrite de la vie de saint Théodose par Théodore, d'après le Patmiacus 273. BZ, 6, 1897, pp. 357-374 (met L. PARMENTIER).
- Une copie de la chronique de Georges le Moine conservée à la bibliothèque de Patmos. BZ, 7, 1898, pp. 285-298.
- Les découvertes récentes de papyrus. Bibliographie moderne, 4-5, 1899, pp. 241-254.
- Description d'un manuscrit hagiographique grec palimpseste, avec des fragments d'un panégyrique de saint Polycarpe, attribué à saint Jean Chrysostome. BAB, 1900, pp. 579-624.
- M. de Wilamowitz-Möllendorff et la question du grec. RIB, 44, 1901, pp. 1-38.
- Un passage de Julien (Épître à Thémistius 256 C). RIB, 44, 1901, pp. 177-181.
- Sur diverses citations, et notamment sur trois passages de Malalas retrouvés dans un texte hagiographique. BZ, 11, 1902, pp. 388-394.
- Ad oracula Chaldaïca, v. 7-8 = 1.3 Kroll. RPh, 26, 1902, pp. 180-181.
- Un faux dieu des Oracles chaldaïques. RPh, 27, 1903, pp. 79-81.
- Fragments nouveaux de Sotérichos? RPh, 27, 1903, pp. 81-85.
- Bérose et la grande année. Mélanges Paul Fredericq, 1904, pp. 9-19.
- Notes sur les lettres de l'empereur Julien. BAB, 1904, pp. 493-506.
- Κρόνου ou 'Ηλίου ἀστήρ (Epinomis 987 C)? RPh, 29, 1905, pp. 319-320.
- Psellus et le commentaire du Timée de Proclus. RPh, 29, 1905, pp. 321-327.
- Fragments d'un philosophe ou d'un rhéteur grec inconnu. RPh, 30, 1906, pp. 161-172.
- La tradition manuscrite du Lexique de Suidas. SPAW, 1912, pp. 850-863.
- L'évolution de la politique de l'empereur Julien en matière religieuse. BAB, 1914, pp. 406-461.
- Julien l'Apostat. RIB, 57, 1914, pp. 97-125.
- Le philosophe Jamblique et son école. REG, 32, 1919, pp. 29-40.
- La liturgie des mystères chez les Néo-platoniciens. BAB, 1919, pp. 415-430.
- Rapport de MM. Pirenne et Bidez sur la constitution de l'Union académique internationale. BAB, 1919, pp. 625-631 (met H. PIRENNE).
- Projet d'un Catalogue des manuscrits alchimiques présenté à l'Union académique internationale. BAB, 1919, pp. 677-684.
- Rapport sur le Prix Gantrelle, XIIIe période (premier commissaire). BAB, 1920, pp. 15-19.
- La jeunesse de l'empereur Julien. BAB, 1921, pp. 197-216.
- Les premiers philosophes grecs techniciens et expérimentateurs. Le Flambeau, janvier-avril 1921, pp. 414-427.
- Boèce et Porphyre. CRAI, 1922, pp. 346-350.
- Discours de M. J. Bidez, Doyen de la Faculté (Manifestation en l'honneur de M. le Professeur Paul Thomas, 2 juin 1923). Mons, 1923, pp. 7-13.
- Boèce et Porphyre. RBPhH, 2, 1923, pp. 189-201.
- Rapport sur le Prix Gantrelle, XVe période (deuxième commissaire). BAB, 1923, pp. 50-54.
- Amiens, ville natale de l'empereur Magnence. REA, 27, 1925, pp. 312-318.
- L'apostasie de Julien. Bull. Assoc. G. Budé, avril 1925, pp. 9-14.
- L'historien Philostorge. Mélanges Henri Pirenne, t. I, 1926, pp. 23-30.
- Un opuscule inédit de Proclus. CRAI, 1927, pp. 280-283.
- Note sur les mystères néoplatoniciens. RBPhH, 7, 1928, pp. 1477-1481.
- Berthelot, Historien de l'alchimie et archéologue. Bull. Soc. chim. de Belgique, 37, n° 3, 1928, pp. LXXII-LXXVIII.
- Notes sur quelques passages des écrits de l'empereur Julien. Mélanges Paul Thomas, 1930, pp. 54-65.
- Léon Parmentier. Bull. Assoc. G. Budé, avril 1930, pp. 14-17.
- Rapport du comité sur le Catalogue des manuscrits se trouvant dans les bibliothèques belges. BAB, 1930, pp. 419-423.

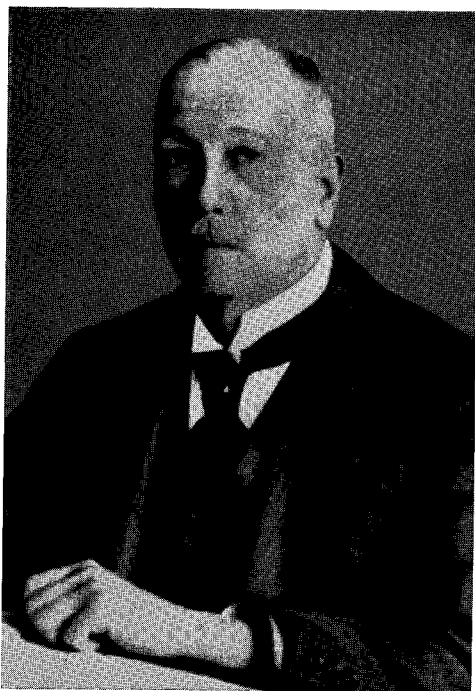
- La Cité du Monde et la Cité du Soleil chez les Stoïciens.* BAB, 1932, pp. 244-294.
- La bibliothèque d'un manichéen d'Égypte.* BAB, 1932, pp. 462-469.
- A propos d'une biographie nouvelle de l'empereur Constantin.* AC, 1, 1932, pp. 1-7.
- Le Jules Verne du Marxisme.* Le Flambeau, décembre 1932, pp. 691-700.
- Recherche d'une entente pour uniformiser l'emploi des signes critiques et la rédaction de l'apparat dans les éditions savantes de textes grecs et latins.* Actes Congr. Assoc. G. Budé, Nîmes, 1932, pp. 196-201.
- Platon, Eudoxe de Cnide et l'Orient.* BAB, 1933, pp. 195-218 & 273-319.
- Mani retrouvé.* Le Flambeau, janvier 1933, pp. 30-32.
- Rapport sur le Prix Gantrelle, XXe période (premier commissaire).* BAB, 1933, pp. 52-55.
- L'Atlantide.* BAB, 1934, pp. 101-126.
- Aréthas de Césarée éditeur et scholiaste.* Byzantion, 9, 1934, pp. 391-408 (Cfr CRAI, 1934, p. 88).
- Discours de M. J. Bidez (La Manifestation Bidez).* Le Flambeau, février 1934, pp. 201-213.
- Allocution de M. J. Bidez.* Bull. Commiss. roy. Hist., 98, 1934, pp. 3-5.
- Les écoles chaldéennes sous Alexandre et les Séleucides.* Mélanges Capart, 1935, pp. 41-89.
- Le texte du prologue de Sozomène et de ses chapitres (VI 28-34) sur les moines d'Égypte et de Palestine.* SPAW, 1935, pp. 399-427.
- Les couleurs des planètes dans le mythe d'Er au livre X de la République de Platon.* BAB, 1935, pp. 257-277.
- Plantes et pierres magiques d'après le ps. Plutarque De Fluviis. Note annexe: L'Atizoë de Pline.* Mélanges Navarre, 1935, pp. 25-40.
- Fragments nouveaux de Philostorge sur la Vie de Constantin avec des notes complémentaires de J. Bidez et P. Heseler.* Byzantion, 10, 1935, pp. 403-442 (cfr CRAI, 1935, p. 451).
- Proclus, Περὶ τῆς ἱερατικῆς τέχνης.* Mélanges Cumont, 1936, pp. 85-100.
- A propos des „Perses” d'Eschyle.* BAB, 1937, pp. 206-235.
- Un extrait du commentaire de Proclus sur les „Ennéades” de Plotin.* Mélanges Desrousseaux, 1937, pp. 11-18.
- Le Nom et les Origines de nos Almanachs.* Mélanges Boissacq, 1937, pp. 77-85.
- L'Union Académique Internationale.* Le Flambeau, juin 1937, pp. 725-730.
- Notice sur Léon Parmentier.* Annuaire Acad. roy. Belg., 1937 (1938), pp. 147-172.
- La découverte à Trèves d'une inscription en vers grecs célébrant le dieu Hermès.* Etud. d'archéol. grecq., Ann. Ec. Haut. Etud. Gand, t. II, 1938, pp. 13-28.
- Platon et l'Orient.* BAB, 1938, pp. 512-516.
- Le traité d'astrologie cité par saint Basile dans son Hexaéméron.* AC, 7, 1938, pp. 19-21.
- La découverte à Trèves d'une inscription votive de l'empereur Julien.* AC, 7, 1938, pp. 91-92.
- Otto Lagercrantz et l'histoire de l'alchimie.* Archeion, 21, 1938, pp. 379-385.
- Discours de M. J. Bidez (La Manifestation Henri Pirenne).* Le Flambeau, juin 1938, pp. 652-659.
- Léon Parmentier.* Le Flambeau, août 1938, pp. 193-210.
- Dernières recherches sur l'histoire de l'alchimie en Grèce, en Égypte et à Byzance. Conférences faites au Collège de France. Résumé par H. GREGOIRE,* Byzantion, 13, 1938, pp. 383-388.
- La métapsychique dans l'antiquité.* AC, 10, 1941, pp. 89-90.
- A propos d'un fragment retrouvé de l'Aristote perdu.* BAB, 1942, pp. 201-230.
- Hermias d'Atarnée.* BAB, 1943, pp. 133-146.
- A propos d'une manière nouvelle de lire Aristote.* BAB, 1944, pp. 43-55.
- Une anatomie antique du cœur humain. Philistion de Locres et le „Timée” de Platon.* REG, 57, 1944, pp. 7-13.
- Notice sur Paul Faider (1886-1940).* Annuaire Acad. roy. Belg., 1947, pp. 143-197.

ALPHONSE ROERSCH (1870-1951)

1895

Alphonse, Louis Roersch werd geboren te Luik op 3 november 1870 en overleed te Leuven op 31 juli 1951.

Zijn middelbare en hogere studiën deed hij aan het Koninklijk Atheneum en de Rijksuniversiteit van zijn geboortestad. Op 3 juli 1891 promoveerde hij tot doctor in de letteren en wijsbegeerte en op 10 oktober 1892 behaalde hij het diploma van candidaat in de rechten. In de universitaire wedstrijd van 1891-1892 werd hij, aan de hand van een studie handelend over de staatsinrichting van Athene, eerste geklasseerd. Hierna zette hij zijn studiën voort in het buitenland, eerst te Parijs in 1892-1893, waar hij lessen volgde aan het Collège de France, de faculteit der letteren en de Ecole Pratique des Hautes-Etudes. Zo kwam hij, op 14 november 1893, in het bezit van het diploma van leerling-titularis der filologische en historische afdelingen van de Ecole Pratique des Hautes-Etudes. Nog hetzelfde jaar vertrok hij naar Berlijn, waar hij zich tot in 1894 verder bekwaamde aan de faculteit der wijsbegeerte en het Institut für Altertumskunde. Zijn studiën werden bekroond met een tamelijk langdurig verblijf in Griekenland (1902).

Bij Koninklijk Besluit van 19 februari 1895 werd A. Roersch tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent benoemd; het ordinariaat werd hem verleend bij Koninklijk Besluit van 7 oktober 1907. Hij werd successievelijk met de volgende cursussen belast: Politieke geschiedenis van de oudheid, eerste deel: Griekse geschiedenis (19 februari 1895); Griekse Oudheid (19 februari 1895); Politieke geschiedenis der oudheid, tweede deel; Romeinse geschiedenis (30 november 1911); Historische oefeningen (31 januari 1912); Historische kritiek toegepast op een periode der geschiedenis (31 januari 1912).

In 1900 werd aan hem en zijn medewerker, A. Chauvin, door de Koninklijke Belgische Academie de Prijs de Stassart toegekend. In 1920 werd hij benoemd tot administrateur-inspecteur van de Rijksuniversiteit te Gent. De Koninklijke

Belgische Academie duidde hem aan, in december 1922, als corresponderend lid van de klasse der letteren, niet eens tien jaar later werd hij lid en, in 1944, directeur van de klasse. A. Roersch was drager van meerdere ridderorden. De betekenis van A. Roersch ligt hierin dat hij een onbetwistbaar meesterschap heeft aan de dag gelegd in een vóór hem tamelijk verwaarloosd gebied, dat der Belgische Renaissance. Hij is het die ons, na langdurige en diepgaande onderzoekingen, de persoonlijkheid en het werk van Belgische humanisten, waaronder in de eerste plaats Nicolaas Clénard, heeft leren kennen. A. Roersch was een onvermoeibaar vorser die steeds van een zeer kritische geest tegenover zijn bronnen heeft blijk gegeven, maar daarnaast, dank zij zijn directe en van humor doordrongen stijl, de voor een historicus onschatbare gave bezat nieuw leven in te blazen aan al wat hij uit het verleden aan zijn lezers wilde leren kennen. Geestdriftig bewonderaar der humanisten en gewetensvol onderzoeker van hun werken, heeft A. Roersch zelf, én door zijn omvangrijk oeuvre én door zijn gehele persoonlijkheid, op schitterende wijze de reeks der Belgische humanistische geleerden voortgezet.

P. LAMBRECHTS

PUBLIKATIES VAN ALPHONSE ROERSCH

- Liste des publications de Louis Roersch.* Bulletin de la Sté liégeoise de Bibliographie, 1892.
Une description de la ville de Liège au XVIe siècle. Bulletin de la Sté liégeoise de Bibliographie, 1892.
Nos hellénistes flamands au XVIe siècle. Le magasin littéraire et scientifique. Gand, 1895.
Bibliothèque de l'École pratique des Hautes-Études (Paris), fasc. 102. Collaboration à Plauti Amphitruo, édité L. Havet cum discipulis, 1895, 8°.
Les inscriptions de la Grèce ancienne. Le magasin littéraire et scientifique. Gand, 1896.
Étude sur Philochore. Musée belge, I, 1896-1897, p. 57-80, 137-175.
Correspondance inédite de Loaeus, abbé d'Eversham avec introduction et notes. Gand, A. Siffer, 1898, 171 p., 8°.
Détails sur la vie d'Ischyrius. Musée belge, t. III, 1899, 158-161.
Bulletin d'épigraphie et d'institutions grecques met H. FRANCOTTE en SENCIE, 1899, six articles. Musée belge, à partir de III, 1899, p. 166-176.
Bachylides et les poètes néo-latins. Musée belge, t. III, 1899, 211.
La Bibliothèque de François Modius et de Richard de Pan. Bulletin de la Sté des antiquaires de la Morinie, Saint-Omer, 1900.
Étude sur la vie et les travaux de Nicolas Clénard. Prix Stassart (VIIIe période, 1900). Mémoires couronnés et autres mémoires, 8°, t. LX, 1900, 202 p. Met VICTOR CHAUVIN.
Une lettre inédite de Nicolas Clénard (met VICTOR CHAUVIN). Le Musée belge, t. VI, 1901, p. 331-343.
Les fouilles de Priène. Revue générale. Bruxelles, 1900.
Où naquit Janus Mullerus Palmerius. Le Musée belge, V, 1901, 28-30.
L'industrie dans la Grèce ancienne. Revue générale. Bruxelles, 1902.
Chr. Ischyrius. Homulus. Texte latin avec introduction et notes. Gand-Anvers. Librairie néerlandaise, 1903, 274 p., 8°.
Les fouilles de Knossos. Revue générale. Bruxelles, 1903.
L'Asklepieion de Kos. Bulletin bibliographique du Musée belge, t. VIII, 1904, p. 105-109.
Revue des revues de philologie classique, Belgique. Revue de philologie, de littérature et d'histoire anciennes. Paris, 1904-1914, onze articles.

- Les fouilles de Troie.* Bulletin bibliographique du Musée belge, 1905, p. 96-102.
- Fêtes du 75e anniversaire de l'Indépendance nationale. Comité de la Flandre orientale. Adresse au Roi.* Gand, Sacré, 1905, 8 p., f^o.
- Les humanistes belges de la Renaissance.* Revue générale. Bruxelles, 1906.
- Un bon ouvrier de la Renaissance, Rescius.* Revue générale. Bruxelles, 1906.
- Les aventures d'un gentilhomme flamand, François de Maulde.* Revue générale. Bruxelles, 1907.
- La fonction économique du port de Délos.* Les ports et leur fonction économique. Bruxelles, 1907, II, p. 27-54, 8°.
- Le port de Délos.* Revue des questions scientifiques. Louvain, 1907.
- La philologie classique en Belgique de 1817 à 1905.* Le mouvement scientifique en Belgique. Bruxelles, 1907, t. II, p. 185-207, 4°, ill.
- De Gand à Rome en 1624.* Mélanges Godefroid Kurth. Liège, 1908, II, p. 239-250, 8°.
- Particularités concernant Modius.* Le Musée belge, XII, 1908, p. 73-88.
- Comment on devient Bouddha.* Revue générale. Bruxelles, 1908.
- Le port de Pouzzoles dans l'antiquité.* Revue des questions scientifiques. Louvain, 1909.
- Autour d'Erasmus et de Rabelais, Hilaire Bertholf.* Revue générale. Bruxelles, 1909.
- Le mouvement scientifique en Belgique.* Revue générale. Bruxelles, 1909.
- Le voyage du cardinal d'Aragon.* Revue générale. Bruxelles, 1909.
- Le port de Pouzzoles dans l'antiquité.* Les ports et leur fonction économique. Bruxelles, 1909, IV, p. 123-143, 8°.
- J. Badius Ascensis Gandensis.* Revue des Bibliothèques. Paris, 1909.
- Catalogue de l'exposition d'art ancien. L'art belge au XVIIe siècle,* 1910. Documents littéraires et scientifiques, p. 336-349, Sciences et lettres, p. 362.
- L'humanisme belge à l'époque de la Renaissance. Etudes et portraits.* Bruxelles, Van Oest, 1910, 174 p. 8°.
- Le Collège de Montaigu et les cuistres.* Revue des Etudes rabelaisiennes. Paris, 1910.
- Le Polyphème d'Erasmus.* Revue générale. Bruxelles, 1910.
- Les sciences et les lettres au XVIIe siècle en Belgique.* Trésor de l'art belge au XVIIe siècle. Bruxelles, Van Oest, II, p. 259-272, f^o, ill. 1912.
- Lettres adressées à l'imprimeur Barthélemy De Grave de Louvain.* Revue des Bibliothèques. Paris, 1912.
- Lipsiana.* Le Musée belge, XVI, 1912, 127-134.
- Exposition d'art ancien dans les Flandres. Catalogue.* La vie intellectuelle. Gand, 1913, p. 77-90, 8°.
- Quarante-six lettres inédites d'Erasmus.* Mélanges Emile Picot. Paris, 1913, 10 p. 8°.
- Notices bio-bibliographiques sur les professeurs Roulez, Lenz et Bergsma.* Université de Gand, Liber memorialis. Gand, 1913, I, p. 48-67, 70-74, II, p. 25-26, 4°.
- Souvenirs sur Godefroid Kurth.* Revue latine. Bruxelles, 1921.
- Un humaniste gantois méconnu, Gérard Rym.* Le Musée belge, XXV, 1921, p. 127-132, 8°.
- Correspondance inédite de Wallius.* Le Musée belge, XXV, 1921, p. 29-37, 8°.
- Liévin Algoet, humaniste et géographe.* Le Musée belge, XXVI, 1922, p. 127-143, 8°.
- Ad Johannem Secundum, Epistola.* I-VII, 33-40. Le Musée belge, XXVI, 1922, p. 55-56, 8°.
- Portraits de Nicolas et de Dominique Lampson attribués à Otto Venius.* L'art ancien dans les Flandres. Gand, 1922, t. III, p. 73-77, 4°.
- Préface de l'ouvrage posthume d'Henri Francotte, Histoire politique de la Grèce ancienne.* Bruxelles, 1922.
- Documents inédits concernant Liévin Algoet.* Le Musée belge, XXVII, 1923, p. 91-94, 8°.
- Etude sur Antoine de Schoonhoven.* Annales de la Sté d'Emulation. Bruges, LXVII, 1924, p. 139-172, 8°.
- Discours prononcé à la manifestation en l'honneur de M. le professeur François Collard.* Bulletin bibliographique du Musée belge, XXX, 1926, p. 292-293, 8°.
- Une lettre inconnue de Nicolas Clénard.* Le Musée belge, XXX, 1926, p. 219, 8°.
- La correspondance de Lipse et de Torrentius.* Répertoire analytique et chronologique. Le Musée belge, XXX, 1926, p. 181-192, 8°.
- Erasmus.* Bruxelles, Musée du Livre, 1926, 100 p. 8°.
- Un sonnet français de François de Maulde, 1578.* Revue d'histoire littéraire de France. Paris, 1926, p. 213-214, 8°.

- Juste Lipsé. Bruxelles, Musée du Livre, 1926, 27 p., 8°.
- Le vrai nom de Nicolas Clénard*. Mélanges Henri Pirenne. Bruxelles, 1926, t. II, p. 411-413, 8°.
- Arnold van Wachtendonk et son Album amicorum*. Album opgedragen aan Prof. J. Vercoullie. Bruxelles, 1927, t. III, 225-230, 4°.
- Une lettre inédite de Cujas concernant L. Carion*. Annales de la Sté d'Emulation de Bruges, t. LXX, 1927, p. 49-53, 8°.
- L'album amicorum de Bonaventure Vulcanius*. Revue du seizième siècle. Paris, t. XIV, 1927, p. 61-76, 8°.
- Les albums amicorum du XVIe et du XVIIe siècle*. Revue belge de philologie et d'histoire, VIII, 1929, p. 530-536.
- Un grand belge, Corneille Kiel de Duffel*. Le vingtième siècle littéraire et artistique. Bruxelles, 16 juin 1929.
- Nouvelles indications concernant Hilarius Berthulfus*. Mélanges Paul Thomas. Bruges, 1930, p. 605-614, 8°.
- Un grand humaniste belge, L. Torrentius, évêque d'Anvers*. Miscellanea O. Carolina Michaëlis de Vasconcellos. Coïmbre, 1930, 20 p. gd. 8°.
- La philologie classique et la philologie orientale en Belgique, de 1830 à 1914*. Histoire de la Belgique contemporaine, publ. sous la direction de J. Deharveng. Bruxelles, t. III, 1931, p. 185-205, 8°.
- L'humanisme belge à l'époque de la Renaissance. Etudes et portraits*. 2e série. Louvain, 1933, 162 p., 8°.
- L'humanisme en Brabant à l'époque de la Renaissance*. Le livre, l'estampe et l'édition en Brabant. Gembloux, 1935, p. 69-85, gd. 8°.
- Un contrefacteur d'Erasmus, Lambertus Campester*. Gedenkschrift zum 400. Todestage des Erasmus von Rotterdam. Bâle, 1936, p. 113-129, 8°.
- Erasmus. Declamationes, Encomium matrimonii et traités connexes à l'Encomium Matrimonii, christiani matrimonii institutio*. Bibliotheca Erasiana. Bruxelles, 1936, p. 1-83, 8°.
- L'Umanesimo belga della Rinascenza alla luce dei più recenti studi*. Gli studi romani nel mondo. Roma, III, 1936, p. 39-63, 8°. Publié également en français: *L'humanisme belge de la Renaissance à la lumière des plus récents travaux*. Bulletin de l'Institut historique belge de Rome, t. VIII, 1937, p. 5-26, 8°.
- Correspondance de Nicolas Clénard*, t. I, texte, 1940; t. II, notes, commentaires, tables, 1940; t. III, recueil de lettres traduites en français, 1941; 259 p., 189 p., 213 p. Collection des anciens auteurs belges. Nouvelle série, n° 2.
- Bibliotheca belgica. Bibliographie générale des Pays-Bas, fondée par Ferdinand van der Haeghen*. Van 1900 tot 1949 was A. Roersch medewerker. Slechts vanaf 1921 zijn de artikels genaamtekend door de schrijvers. Artikels op naam van A. Roersch:
- Livr. 195. *Despauterius, Papa. Sluperius*. 1921.
201. *Despauterius. Eutropius. Erasmus. Marcellinus*. 1927.
202. *Horatius, ed. Torrentius. Lampsonius. Maldeghem. Suetonius, ed. Torrentius. Tarapha. Torrentius. Joannes Vasaeus*. 1931.
- 203-205. *Despauterius*. 1934.
- 206-207. *Despauterius*. 1935.
208. *Campester Laurentius. Despauterius, Johannes. J. Velarius. J. Vanderheidius. Vivarius, Jacobus*. 1935.
- 209-210. *Despauterius*. 1936.
211. *Despauterius Joannes. Plutarchus, ed. Jod. Velaraeus*. 1936.
- 212-213. *Erasmus*. 1936.
- 214-215. *Puteanus*. 1938.
216. *Adr. Chilio. Julianus Aurelius Haurechus. Joannes Georgius Wilhelmi. Cornelius Musaeus. Petrus Nannius. Adrianus Scorelius. Cornelius Valerius. Jacobus Ustius. Jacobus Yetzweirtius*. 1939.
217. *Dantiscus. Laurentius. Rombise*. 1949.
- Commission pour la publication des œuvres des grands écrivains du pays. Rapport annuel*. Bulletin de la Classe des Lettres, 1923, p. 184-188. Van 1923 tot 1943 stelt A. Roersch het jaarlijks verslag van deze commissie op.

- Note bibliographique. Dr. M. Gonzalve Cerejerra. *O Humanismo em Portugal*. Clenardo. Coimbra, 1926, 1 vol. 8°, 440 p. avec pl. Bulletin, 1928, p. 9 et 10, 8°.
- Maximilien Transsylvanus, humaniste et secrétaire de Charles-Quint. Bulletin, 1928, p. 94-112.
- Note bibliographique. Paul Graindor, *Athènes sous Auguste*. Le Caire, 1927, 1 vol. gd. 8°, 257 p. Bulletin, 1928, p. 195.
- Rapport sur un mémoire sur les civitates de la province ecclésiastique de Reims. Bulletin, 1929, p. 91-92.
- Un historien belge oublié, Johannes Vasaesus. Bulletin, 1929, p. 164-185.
- Note bibliographique. Paul Graindor, *Delphes et son oracle*. Le Caire, 1930, 30 p. et 17 fig. gd. 8°. Bulletin, 1930, p. 71-73.
- Note bibliographique. Claude de Bassecourt, *tragi-comédie pastorale publ. par Gustave Charlier*. Bruxelles, 1931, 8°, LXXIV-117 p. Bulletin, 1931, p. 461-462.
- Note bibliographique. Paul Graindor, *Athènes de Tibère à Trajan*. Le Caire, 1931, 1 vol. gd. 8°, 229 p., 32 pl. Bulletin, 1932, p. 15-16.
- Prix Joseph De Keyn. Rapport du jury. Bulletin, 1934, p. 57-59.
- Note bibliographique. Paul Graindor, *Athènes sous Hadrien*. Le Caire, 1934, 8°, 317 p., 16 pl. Bulletin, 1934, p. 255.
- Prix Joseph Gantrelle, XXIIIe prix 1938-1939. Rapport du troisième commissaire. Bulletin, 1940, p. 58.
- Etude sur les débuts du Jansénisme aux Pays-Bas. Rapport annuel du second commissaire. Bulletin, 1941, p. 75-77.
- Discours prononcé aux funérailles de M. Georges Doutrepoint. Bulletin, 1941, p. 167-170.
- Quarante-trois lettres adressées à Erycius Puteanus. Répertoire analytique et chronologique. Bulletin, 1943, p. 8-31.
- Juan-Luis Vives et la Belgique. Bulletin, 1944, p. 25-42.
- Biographie nationale publiée par l'Académie Royale de Belgique. Bruxelles, t. XIII-XXVIII, 1894-1938.
- Notices biographiques d'humanistes: Macropedius, Georges. Malapert, Charles. Marbaeys, Gérard de. Marinus, Jacques de. Massaeus, Chrétien. Mallard, Pierre. Mayerius, Jean. Meganck, Pierre. Milon d'Elnon, Modius, François. Moschus, François. Murmellius, Johannes. Musenus, Josse. Nanninck, Pierre. Nicolas de Mamer Ogier, Simon. Pallantia, Anna. Paludanus de Cassel. Paludanus de Tournai. Pantin, Guillaume. Pantin, Pierre. Papa, Jacques. Papeus, Petrus. Pelgrom, Simon. Periander, Gilles. Philenus, Henri. Philicinus, Pierre. Pighius, Etienne. Pileus, Louis. Pirouël, Frédéric. Pirouille, François. Plateanus, Pierre. Plateau, Louis. van de Poele, Robert. Pontanus, Liévin. Pontanus, Petrus. Petmans, Paul. Puteanus, Erycius. Putschius, Elie. Quercentius, Robert. de Raedt, Nicolas. Ransonnet, Sylvestre-Michel-François. van Ravesteyn, Josse. de Raes, Gaspar-François. Rescius, Rutger. Reymarius, Auguste. Roel, Conrad van. Roger, Jacques. Rotarius, Jacques de Bochout. Rotarius, Jacques de Liège. Roulers, Adrien de. Roulez, Joseph. Royen, Gilles. Rycke, Guillaume de. Sacré, Servais. Saint Génois, Pierre de. Scanfelaer, Georges. Schaepelinck, Jean. Schenkels, Dominique. Schenkels, Lambert, Thomas. Scheyven, Jan-Godefroid-Hubert. Schipman, Jacques. Schoone, Guillaume van. Schoone, Laurent van. Schose, Antoine. Schorus, Henri. Schott, André. Schott, François. Schotus, Pierre. Schuteput, Aubert. Scotus, Sydracus. Sluperius, Jacques. Thysius, Antoine. Tontor, Jean-Louis-François. Tornaco, André de. Torre, Antoine van. Torre, Jean van. Torrentius, Laevinus. Transsylvanus, Maximilien. Trogney, Alexandre-Charles. Turnhout, Johannes-Lantfortius a. Tychen, François. Ustius, Jacobus. Valerius, Remmerus. Van Borselen, Johannes-Becar. Van de Castele, Pierre. Vandeclaus, Pierre. Van den Bundere, Jean. Van den Eeckhoute, Jean. Van den Eynde, Pierre. Van den Houte, Pierre. Van den Kerckhove, Josse. Van der Beke, André. Van der Beke, Guillaume. Van der Cruyce, Jean. Van der Cruyce, Liévin. Van der Cruyssen, Jean. Van der Haeghen, Michel. Van der Haeghen, Jean. Van der Heyden, Corneille. Van der Heyden, Josse. Van der Kezel, Adam. van Geffen, Jean. Vasaesus, Jean. Vaux, Jean-Adolphe-Joseph de. Velareus, Josse. Velde, Laurent van de. Verdonck, Rumoldus. Verepauus, Simon. Verheyll, Pierre. Verlenius, Hieronymus. Vermeulen, Henri. Vespilt, Louis. Vicq, Henri de. Villerius, Barthélemy. Vincart, Jean. Viron, Jean de. Vitellius, Reynerus. Vivarius, Jacques. Vivien, Georges. Vivien, Jean. Vlade-

raccus, Pierre. Vleeschouwer, Guillaume. Vliesberghe, Philippe de. Vliet, Gauthier van den. Vlimmerius, Jean. Volcart, Jean. Volcart, Pierre-Martyr. Vornius, Mathieu. Vuelstekius, Denis. Wachtendonck, Arnold de. Wagener, Auguste. Wagener, Jean-Baptiste. Wallius, Jacques. Wamesius, Jean. Warrey, Nicolas. Waudré, Julien de. Waulde, Gilles. Wichman, Pierre. Wilhelmi, Jean-Georges. Willems, Pierre-Gaspard-Hubert. Wilsius, Augustin. Wouters, Cornelius. Wytsius, Gilles.

Talrijke boekbesprekingen in *Les Archives belges* (Liège), *Bulletin bibliographique du Musée Belge* (Louvain), *Revue générale* (Bruxelles), *Revue de philologie* (Paris), *Revue belge de philologie et d'histoire* (Bruxelles), etc.

WILLEM DE VREESE (1869-1938)

1895

De Vreese, Willem, Lodewijk werd geboren te Gent op 18 januari 1869 en overleed te Voorschoten op 10 januari 1938.

Na zijn studiën aan het Koninklijk Atheneum te Gent werd hij leerling aan de Vlaamse Normale secties in 1887 en ging met deze secties over naar de Universiteit te Gent. Hij werd doctor in wijsbegeerte en letteren op 17 oktober 1891.

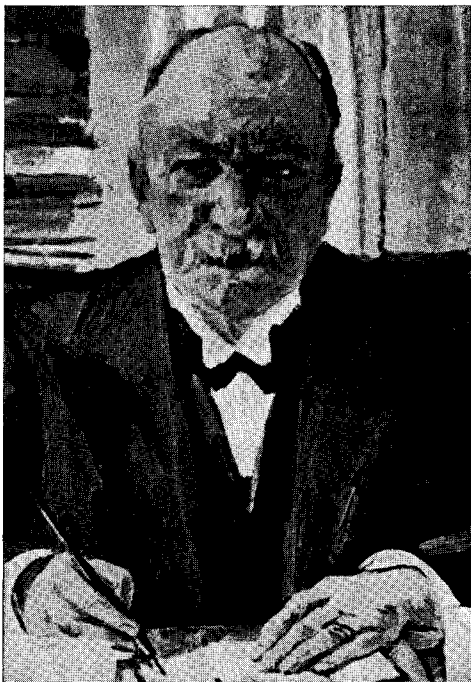
Bij K. B. van 30 september 1895 werd hij docent benoemd voor de verklaring van Nederlandse schrijvers in de sectie Germaanse filologie van de Faculteit der wijsbegeerte en letteren.

Bij K. B. van 30 mei 1911 werd hij professor ordinarius. In 1909 was hij bestuurder van de Koninklijke Vlaamse Academie.

Bij K. B. van 29 september 1911 werd hij hoofdbibliothecaris van de Universiteitsbibliotheek. Bij K. B. van 14 september 1908 werd hij tot ridder in de Leopoldsorde bevorderd.

Hij was een groot kenner van de Nederlandse handschriften en wiegedrukken en de beste kenner van middelnederlandse taal- en letterkunde van zijn tijd.

Bij K. B. van 19 januari 1919 werd aan zijn functie een einde gemaakt.

P. DE KEYSER.

PUBLIKATIES VAN WILLEM DE VREESE

(sedert 1913)

IN BOEKVORM

De Versterking van het Geheugen, door J. J. van Biervliet, vertaald uit het Frans. 's-Gravenhage, 1913.
Documents fondamentaux de l'Histoire de Belgique (met A. LALLEMAND). Liège, 1914.
Pro Flandria Servanda. 's-Gravenhage, 1919.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Een Catalogus der Handschriften in Nederlandsche Kloosters uit het jaar 1487.* Gent, 1913.
Dietsche Kalenders, XXI tot XXVI (met EDW. GAILLARD). Jaarboek der Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, 1913.
Algemeen Beschaafde Omgangstaal in Zuid-Nederland. Mededeelingen van de Vereeniging voor Beschaafde Nederlandsche Uitspraak, 1913-1914.
Die oudt Wijsman leert den Jonghelinck. Volkskunde, 1914.
Over Volksboekerijen. Volksontwikkeling, 1918.
Voor de volledige bio-bibliografie zie het *Werk en de Betekenis van Prof. Dr. Willem de Vreese* door Dr. Rob. Roemans (Antwerpen, 1950).

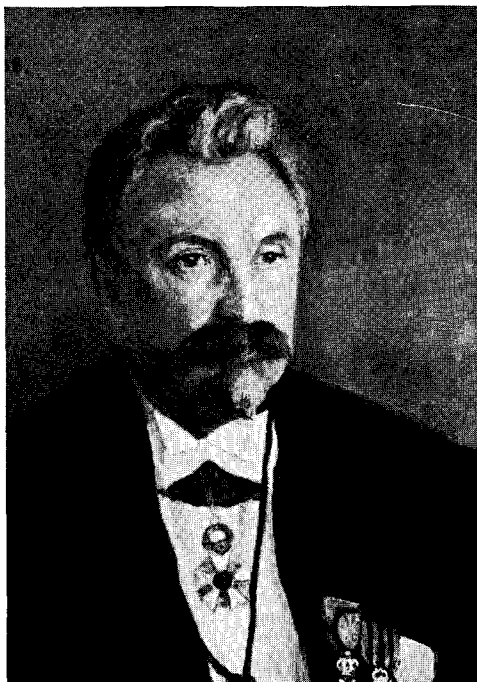
HUBERT VAN HOUTTE (1872-1948)

1902

Hubert Van Houtte werd geboren te Waregem op 31 december 1872 en overleed te Gent op 12 oktober 1948.

Na middelbare studiën aan het college te Tielt promoveerde hij tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte (groep Geschiedenis) te Leuven op 30 oktober 1896. Als laureaat van de wedstrijd voor reisbeurzen bezocht hij in 1898 de Universiteit te Leipzig bij Karl Lamprecht en in 1902 volgde hij cursussen te

Berlijn. Telkens interesseerde hij zich, buiten geschiedenis, ook voor staathuishoudkunde. Hij was werkzaam bij de administratie van het Hoger Onderwijs tussen 1899 en 1902 en werd bij K. B. van 3 oktober 1902 belast met de cursussen over Moderne Geschiedenis, Instellingen der Moderne tijden, Encyclopedie der geschiedenis (partim: Moderne Tijden), Oefeningen over de Geschiedenis (partim: Moderne Tijden), Historische Kritiek (partim: Moderne Tijden). Bij K. B. van 1 oktober 1907 werd hij daarenboven belast met de Hedendaagse Geschiedenis. Hij werd bevorderd tot gewoon hoogleraar bij K. B. van 25 maart 1912. Door de wet van 1929 werd de eerste zijner cursussen omgevormd tot „Maatschappij en Instellingen der Moderne Tijden” en door hem afgestaan aan H. van

Werveke (K. B. van 15 oktober 1932). Van Houtte werd echter belast met de nieuwe cursus over „Beginselen der historische kritiek” (K. B. van 30 juli 1926). Hij behield deze opdrachten tot aan zijn emeritaat in 1942 (31 december 1942). In 1931 was hij suppleërend lid geworden van de Koninklijke Commissie voor geschiedenis, waarvan hij werkend lid werd in 1933. De Académie Royale de Belgique had hem in haar schoot opgenomen in 1932 als briefwisselend lid en in 1938 als werkend lid. In de nationale orden had hij de volgende bevorderingen verkregen: Ridder in de Leopoldsorde (19 oktober 1919), Officier in de Kroonorde (7 april 1921), Officier in de Leopoldsorde (8 april 1927), Commandeur in de Kroonorde (8 april 1933), Commandeur in de Leopoldsorde (8 april 1939), Grootofficier in de Kroonorde (8 april 1945).

Van Houtte is aanvankelijk werkzaam geweest op het gebied der middeleeuwse

geschiedenis van Vlaanderen. Zijn eerste twee boeken over de Kerels van Vlaanderen en over de beschaving in Vlaanderen volgens Galbert van Brugge, alsmede zijn studie over het Vlaamse recht in de Duitse kolonisatie-charters der XIIe en XIIIe eeuwen behoren tot die tijd. Van zijn benoeming te Gent af ging hij zich echter specialiseren in de geschiedenis van het moderne tijdvak vooral onder haar economische en sociale aspecten, wat des te merkwaardiger was daar het onderwijs waarmee hij werd belast een hoofdzakelijk staatkundige inslag vertoonde. Bijna onmiddellijk leverde hij baanbrekend werk en wel op het gebied der toen nog zo nieuwe prijzengeschiedenis, nl. met de publicatie door de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis van zijn *Documents pour servir à l'histoire des prix de 1381 à 1794* (1902).

Gedurende deze eerste periode van zijn universitaire loopbaan heeft Van Houtte ook het intellectuele kader van zijn geschiedkundige belangstelling opgebouwd. Hij bezint zich over „nieuwe paden in de geschiedenis”, over de moderne economie. Hij komt tot een pragmatische en optimistische visie der evolutie van een, volgens hem, reeds toen steeds meer geïntegreerd Europa in zijn studie over *Une loi d'ampliation. Essai sur l'évolution politique, économique, morale et intellectuelle de l'Europe moderne*, verschenen in 1907 in *Mouvement sociologique international* en ook apart onder de betekenisvolle titel *Vers la Paix?* De toen verworven enigszins simplistische maar edelmoedige filosofie van de historische ontwikkeling is hem bijgebleven tot in zijn laatste artikels van 1939 en 1945, beide verschenen in het *Bulletin de la Classe des Lettres de l'Académie royale de Belgique*.

Naast de prijzengeschiedenis stelde hij ondertussen ook belang in de geschiedenis van het geld en later, in 1925, zal hij nog trachten een methodologische band tussen beide aspecten te leggen in een rapport voorgelegd aan een historisch congres. Maar dit alles was slechts voorbereidend werk dat hem langzamerhand oriënteerde naar zijn eerste grote wetenschappelijke taak: het reconstrueren van de economische geschiedenis van België op het einde van het Ancien Régime. Reeds in 1908 geeft hij een eerste studie uit in de *Mélanges Kurth* over Bergeyck, die hij de Belgische Colbert noemt. De *Vorarbeiten* volgen elkaar tot bij het begin van de eerste wereldoorlog. Meerdere betreffen de handelsgeschiedenis; andere zijn baanbrekend wat betreft de evolutie van de industrie of van de landbouw in connexie met de demografie. Aldus enerzijds zijn *Projet d'une liste chronologique des octrois industriels du XVIe au XVIIIe siècle*, anderzijds *Avant Malthus. La théorie de la population et le mouvement en faveur de la petite culture dans les Pays Bas à la fin de l'ancien régime*, beide gepubliceerd in 1913.

Na de oorlog 1914-1918 verscheen dan Van Houtte's meesterwerk, de *Histoire économique de la Belgique à la fin de l'ancien régime*, die eigenlijk reeds klaar was vóórdat de vijandelijkheden uitbraken. Zeker is onze kennis sedertdien veel uitgebreider geworden, doch ook hier heeft de schrijver nieuwe banen geopend. De eerste wereldoorlog onderbrak zijn publicaties, niet echter zijn bezinning op het verleden onder invloed van het toenmalige heden. Het is de positieoorlog die hem er toe bracht in 1924 even terug te keren tot de middeleeuwse geschie-

denis om de stilstand van de Frankische kolonisatie te verklaren door de Romeinse versterkingen; het is de Duitse bezetting in België die hem deed belang stellen in zijn tweede groot onderwerp, dat aanleiding zou geven tot zijn in 1930 verschenen werk *Les occupations étrangères en Belgique sous l'ancien régime*. Weer werd dit werk voorbereid door een reeks afzonderlijk gepubliceerde studiën. Het had niet de draagwijdte van de *Histoire économique*, doch het betekende een nieuwe wijziging van belangstelling bij de schrijver. Voortaan ging het verleden van het staatsrecht en van het openbaar recht hem meer en meer interesseren. Indien in *Les occupations étrangères* het internationaal recht vooral op de voorgrond werd geplaatst, werd het oude interne staatsrecht door Van Houtte bestudeerd in een in 1936 verschenen artikel over *Le serment de fidélité prêté par les états de Flandre à Philippe III, roi d'Espagne*. Waarschijnlijk dacht hij toen aan een geschiedenis van de Staten van Vlaanderen vermits hij hetzelfde jaar zijn *Tafels van de Resolutieboeken der Staten van Vlaanderen* uitgaf. Er is echter niets meer van gekomen. Van Houtte blijft de historicus van de economie en van de vreemde bezettingen in België gedurende de moderne periode.

C. VERLINDEN.

PUBLIKATIES VAN HUBERT VAN HOUTTE

IN BOEKVORM

- Les Kerels de Flandre. Contribution à l'étude des origines ethniques de la Flandre*. Leuven, 1898.
La civilisation flamande au commencement du XIIe siècle d'après Galbert de Bruges. Leuven, 1898.
Documents pour servir à l'histoire des prix de 1381 à 1794. Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, 1902.
Histoire économique de la Belgique à la fin de l'ancien régime. Werken uitg. Faculteit Wijsbegeerte en Letteren. Gent, 1920.
Ernest Discailles, notice bio-bibliographique. Gent, 1923.
Les occupations étrangères en Belgique sous l'ancien régime. Werken uitg. Faculteit Wijsbegeerte en Letteren, 3 d. Gent, 1930.
Tafels van de Resolutieboeken der Staten van Vlaanderen (1581-1631). Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, 1936.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Lettres de Martin V concernant l'hérésie hussite dans les Pays-Bas*. *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique*, 2e série, X, 1896.
Le droit flamand et hollandais dans les chartes de colonisation en Allemagne au XIIe et XIIIe siècles. *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, XLIX, 1898.
L'histoire économique. La réforme sociale, 1900.
L'économie moderne et les tendances de l'économie contemporaine. *Revue Générale*, 1902.
Nieuwe Paden in de Geschiedenis. *Dietsche Warande en Belfort*, 1902.
Les résultats des récentes controverses sur la conception scientifique de l'histoire. *Annales de la Société belge de Sociologie*, 1902.
Documents pour servir à l'histoire des prix de 1381 à 1794, note complémentaire. *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, LXXII, 1903.
Une loi d'ampliation. Essai sur l'évolution politique, économique, morale et intellectuelle de l'Europe moderne. (*Mouvement sociologique international*, 1907); ook afzonderlijk verschenen onder de titel *Vers la Paix?*

L'évaluation des monnaies anciennes en monnaies modernes. Handelingen van het Congres der Geschieden Oudheidkundige Kringen van België. Gent, 1907.

L'œuvre scientifique du XXe congrès historique et archéologique de Gand. Bulletin de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand, 1908.

Un Colbert Belge, Jean de Brouchoven, comte de Bergeyck, 1644-1725. Mélanges Godefroid Kurth, 1908.

Chambres de commerce et tribunaux de commerce en Belgique au XVIIIe siècle, contribution à l'histoire économique et juridique. Annales de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand, X, 1910.

L'essor économique de la Belgique sous Marie-Thérèse, 1740-1780. Revue Générale, 1910.

Contribution à l'histoire commerciale des Etats de l'empereur Joseph II (1780-1790). Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, 1910.

American commercial conditions and negotiations with Austria 1783-1786, with a note on American negotiations for commercial treaties (met E. C. BURNETT). American Historical Review, 1911.

Lessen over nieuwere Geschiedenis. Verslagen van de Hogeschooluitbreiding, 1911-1912.

La législation annonaire des Pays Bas à la fin de l'ancien régime et la disette de 1789 en France. Vierteljahrschrift f. Sozial- und Wirtschaftsgeschichte 1911 en 1912.

Avant Malthus. La théorie de la population et le mouvement en faveur de la petite culture dans les Pays Bas à la fin de l'ancien régime. Mélanges Moeller, 1913.

Projet d'une liste chronologique des octrois industriels du XVIe au XVIIIe siècle. Congrès de la Fédération archéologique de Belgique. Gent, 1913.

Les survivances en sociologie. Mouvement sociologique, 1913.

Le séminaire „für Universal und Kulturgeschichte“ de Leipzig. Mouvement sociologique, 1914.

Vraagt het Vlaamsch Volk een Vlaamsche Universiteit? (Gent, 1918); ook in franse vertaling verschenen.

La question des langues à l'Université de Gand en 1815. Le Musée Belge, Bulletin bibliographique et pédagogique, 1921.

L'origine de la frontière linguistique en Belgique. Revue belge de Philologie et d'Histoire, III, 1924.

Un journal manuscrit intéressant, 1577-1648. Les avvisi du fonds urbinat et d'autres fonds de la Bibliothèque Vaticane. Bulletin de la Commission royale d'Histoire, LXXXIX, 1925.

Francs-Tireurs et Milices rurales en Flandre au XVIIe siècle. Mélanges Pirenne, II, 1926.

Le régime légal des dommages de guerres en Belgique au XVIIe siècle. Revue Générale, 1926.

Histoire monétaire et crises de cherté, questions de méthode. Rapport du Congrès jubilaire de la Fédération Archéologique et Historique de Belgique de 1925, Brugge, 1926.

Een uitvinder van muntstabilisatie in 1658. Vercoullie Album, 1927.

Les conférences franco-espagnoles de Deynze, 1676-1678. Revue d'Histoire moderne, 1927.

Les tribulations d'un fonctionnaire trop zélé sous la régence anglo-batave. Philippe François de Meulemeester, 1706-1714. Bulletin de la Société d'Archéologie et d'Histoire de Gand, 1928.

Une collection de lettres inédites concernant l'Université de Louvain et le Jansénisme en Belgique, 1706-1716. Revue d'Histoire ecclésiastique, XXIV, 1928.

La correspondance de Johan van den Bergh, plénipotentiaire des Provinces-Unies à Bruxelles sous la régence anglo-batave, 1706-1716. Bulletin de la Commission royale d'Histoire, XCII, 1928.

Een eeuw belgische geschiedenis. Haagsch Maandblad, XIV, 1930.

Un poème consacré aux Bergeyck, 1744. Bulletin de la Commission royale d'Histoire, XCVII, 1933.

Frontières naturelles et principe des nationalités. Bulletin de la Classe des Lettres de l'Académie royale de Belgique, 1935.

Le serment de fidélité prêté par les états de Flandre à Philippe III, roi d'Espagne. Bulletin de la Commission royale d'Histoire, C, 1936.

La conception grande-néerlandaise de notre histoire nationale. Bulletin de la Classe des Lettres de l'Académie royale de Belgique, 1937.

Van vrijheid naar bedwang? Synchronismen uit het verleden en uit het heden. Bulletin de la Classe des Lettres de l'Académie royale de Belgique, 1939.

L'avenir des rapports internationaux, une loi historique. Ibid. 1945.

FERNAND SEVERIN (1867-1931)

1907

Severin, Fernand, Louis-François-Joseph, werd geboren te Grand' Manil (provincie Namen) op 7 februari 1867 en overleed te Gent op 4 september 1931. Na middelbare studiën aan de Domschule te Aken, aan het N. D. de la Paix-college te Namen en aan het Koninklijk Atheneum te Brussel, studeert hij aan de vrije Universiteit te Brussel en behaalt er in 1891 de graad van doctor in de wijsbegeerte en letteren (klassieke Filologie). Hij wordt achtereenvolgens leraar aan het gemeentelijk college te Virton (1892-1896), het Koninklijk Atheneum te Leuven (1896-1905) en het Koninklijk Atheneum te Brussel (1905-1907).

In 1907 wordt Fernand Severin docent aan de Rijksuniversiteit te Gent. Hij onderwijst er de geschiedenis van de Franse letterkunde, en geeft er praktische cursussen in de literaire kritiek en in het lezen en voordragen. Bij de oprichting van de afdeling Romaanse Filologie in 1911 wordt zijn bevoegdheid uitgebreid: hij wordt belast met de „Grondige verklaring van Franse schrijvers (middeleeuwen en moderne tijden)”.

Bij het uitbreken van de oorlog in 1914 gaat Severin met zijn gezin in ballingschap en via Nederland bereikt hij Engeland, waar hij tot het einde der vijandelijkheden te Letchworth

in Herfordshire verblijft. Hij verdiept er zich in de lectuur van de grote dichters, die hij, volgens zijn eigen woorden, naar vrije keuze en eigen smaak bewondert. Door het lezen van Dante of Shelley en aan de hand van enkele meesterwerken verruimt hij zijn cultuur, die toch reeds diepgaand en harmonisch was.

Na zijn terugkeer in België hervat hij zijn onderwijs met de nauwgezetheid en eerlijkheid die al zijn handelen kenmerken. Maar zijn gezondheid laat weldra te wensen over. In 1930 moet hij zich laten vervangen. Het volgende academisch jaar poogt hij zijn cursussen te hernemen, maar dit vergt teveel van zijn krachten en hij moet zich laten verzorgen. Hij overlijdt te Gent op 4 september 1931. Tijdens zijn laatste ziekte heeft hij nog de „Nibelungen” van Hebbel vertaald,

evenals gedichten van de Zwitserse schrijver Conrad-Ferdinand Meyer, en aldus zijn laatste krachten aan de poëzie gewijd.

Van in zijn studietijd had Severin zich toegelegd op de poëzie. Het is hier niet de plaats om over zijn loopbaan als dichter uit te weiden, maar er dient toch op gewezen dat hij een der zuiverste dichters in de Frans-Belgische letterkunde is geweest. Hij staat dicht bij het symbolisme, maar zijn bedachtzaam temperament, dat tot meditatie neigde, brengt hem al vroeg tot een zeker classicisme in vorm en gedachte. Hij had een diep-elegische aard, en was doordrongen van de grootheid der menselijke gevoelens. Met een religieuze ernst beschouwt en bemint hij de natuur. Verschillende dichtbundels getuigen van zijn grote verdienste; zij zijn in de onderstaande bibliografie vermeld. Niemand heeft de poëzie van Fernand Severin juister weten te waarderen dan zijn vriend Karel van de Woestijne. Maar deze poëzie behoeft geen inleiding. Reeds bij een eerste kennismaking ontdekt men in Severins werk, dat zo discreet en in de helderheid van zijn gedachte en de volmaaktheid van zijn vorm zo ontroerend is, het beste van de mens zelf, het beste van een ernstig en eerlijk man, die openstaat voor de natuur en het Goddelijke.

Zijn bijdragen tot de literatuurgeschiedenis en de literaire kritiek zijn niet talrijk: een boek over *Théodore Wuestenraad*, en studies over *Alfred de Vigny* en *Charles van Lerberghe*. Deze laatste was zijn vriend geweest en Severin verzorgde de uitgave van een groot gedeelte van de brieven, die hij van hem ontvangen had. De studie van dichters stelde hem in staat de diepten van de ziel te peilen, en het wezenlijke van hun kunst, en van de zijne, bloot te leggen. Zij die het geluk hadden zijn lessen te volgen, laten nooit na te onderstrepen hoe de dichter in hem de historicus en de commentator kwam aanvullen.

Aan Fernand Severin werd de vijfjaarlijkse prijs der Franse letterkunde voor de periode 1903-1907 toegekend. Hij was een der eerste leden van de Académie royale de langue et de littérature françaises: op 19 augustus 1920 had de Koning hem als zodanig benoemd.

ROBERT GUIETTE.

PUBLIKATIES VAN FERNAND SEVERIN

IN BOEKVORM

Le Lys, Bruxelles, Lacomblez, 1888.

Le Don d'Enfance. Bruxelles, Lacomblez, 1891.

Un chant dans l'Ombre. Bruxelles, Lacomblez, 1895.

La Solitude heureuse. Bruxelles, Dechesne et Cie, 1904.

Poèmes (*Le Don d'Enfance, Un chant dans l'Ombre, Les Matins angéliques, La Solitude heureuse*). Paris, Mercure de France, 1905.

La Source au fond des Bois. Bruxelles, La Renaissance du Livre, 1924.

Poèmes (réédition). Bruxelles, La Renaissance du Livre, 1930.

Théodore Weustenraad. Bruxelles, La Belgique artistique et littéraire, 1914.

Charles Van Lerberghe. Lettres à Fernand Severin. Notice biographique et notes. Bruxelles, La Renaissance du Livre, 1924.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Critiek in l'Indépendance belge, van 1893 tot 1899; in La Belgique artistique et littéraire, 1906.

Etude littéraire sur Charles Van Lerberghe. Mercure de France, août 1908.

Sur Charles Guérin. Le Samedi, 30 mars 1907.

Notes d'un poète sur la poésie. La vie intellectuelle, juin 1909.

Théodore Weustenraad, poète belge. La Belgique artistique et littéraire, juillet 1910.

Un poète saint-simonien. Durendal, avril 1911.

Une page peu connue de notre histoire littéraire. La vie intellectuelle, mai 1911.

Th. Weustenraad et Charles Rogier. La Belgique artistique et littéraire, octobre 1911.

Esquisse d'une biographie: Charles Van Lerberghe. Bulletin de l'Académie, 1922.

Le centenaire du romantisme: Alfred de Vigny. Ibid. 1926.

Léon Dierx. Le Flambeau, 1926.

ALBERT COUNSON (1880-1932)

1907

Albert Counson werd geboren te Francorchamps (prov. Luik) op 8 maart 1880 en overleed te Luik op 15 augustus 1932.

Middelbare studiën te Stavelot (Middelbare School) en te Verviers (Atheneum), hogere studiën aan de universiteit te Luik, onder leiding o. m. van Godefroid Kurth en Maurice Wilmotte. Doctor in de Wijsbegeerte en Letteren groep romaanse filologie op 17 juli 1901. Eerste gerangschikt in de wedstrijd voor reisbeurzen, eerste in de universitaire wedstrijd (romaanse filologie), eerste in de wedstrijd voor toponymie van de „Société de littérature wallonne”. Na zes weken werkzaamheid aan het athenaeum te Hoci werd hij uitgenodigd om een lectoraat waar te nemen aan de universiteit te Halle (Duitsland) bij Herman Suchier. In 1907 werd hij tot docent benoemd aan onze universiteit met als enige leeropdracht in onze faculteit *Notions générales sur les principales littératures modernes*, partim *Histoire des littératures romanes* (K. B. van 1 oktober 1907). Hij volgde hier Ernest Discailles op. Zijn verdere bevoegdheid bedroeg, buiten de faculteit, een *Cours de langue française* aan de Bijzondere Handelschool, toegevoegd aan de Faculteit van de Rechten (thans Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen), en *Exercices de rédaction française* aan de Voorbereidende Scholen voor Burgerlijke Bouwkunde.

Toen de sectie voor Romaanse Filologie in de schoot van onze fakulteit bij M. B. van 7 december 1911 opgericht werd, kreeg Albert Counson een uitbreiding van zijn leeropdracht (K.B. van 20 december 1911) met: *Grammaire comparée des langues indo-européens*, partim: *les langues romanes*, die hij tot in 1925, en *Exercices sur les langues romanes*, *Grammaire historique du français* en *Encyclopédie de la philologie romane*, die hij tot zijn dood bleef doceren.

Albert Counson was gewoon hoogleraar sedert 1919 (K. B. van 30 april 1919). Hij was deken van de Fakulteit in 1924-1925. Sedert 1922 was hij lid, ten filologisch-titel, van de Académie royale de langue et de littérature françaises. Hij was Officier in de Leopoldsorde (1931), Officier in de Kroonorde (1925), Ridder in het Legioen van Eer (1925).

Van zijn lectoraat in Duitsland heeft men zeer terecht kunnen schrijven: „C'est la seule (période) ... durant laquelle Counson, formé par Maurice Wilmotte, et placé sous l'influence de Herman Suchier, fut, dans l'acception précise du terme, un romaniste”. Zijn taalkundige en literair-historische publicaties dagtekenen bijna alle van deze eerste bijzonder vruchtbare periode. Zijn meesterwerk, *La Pensée romane* (1911), weerspiegelt nog zijn facultair onderwijs. Het lijkt wel alsof Counson, in de jaren vóór 1914, zijn grootste suksessen behaalde in zijn, voor een talrijk auditorium gegeven, minder gespecialiseerde grote kandidatuurcursus over de moderne romaanse literaturen. Hier deed hij zich soms op zijn best voor, en liet een sterke indruk op zijn toehoorders na. Alhoewel

zeer jong nog, was hij een „sprankelende” lesgever, een fontein van welsprekendheid, die dadelijk zijn gehoor wist te winnen en een duurzaam lovend oordeel ervan verwierf. Zijn latere bedrijvigheid ontplooidde zich buiten het raam van de romanistiek. Hij had inderdaad de streng nauwkeurig opgebouwde techniek van filologie en taalkunde beslist de rug toegekeerd. Benoemd om filologie te doceren liet de filologie hem zeer vroeg haast onverschillig. Zijn levendige belangstelling ging naar de feiten en de gedachten die in de ontwikkelingsgang van de beschaving mijlpalen zijn geweest in de richting van de suprematie van de rede („la raison finit toujours par avoir raison”). Een buitengewone belesenheid, strekkende vooral over de vier laatste eeuwen (1), gepaard met een niet minder buitengewone scherpheid van geest, komen tot hun recht in zijn zeer talrijke publicaties, die op getrouwe wijze de ontwikkeling van zijn eigen gedachten weerspiegelen, zoals Jules Feller treffend aangetoond heeft. Daar het er op aankwam, bij hem, deze gedachten te verspreiden, was hem een tijdschrift voor algemene cultuur, ja zelfs een krant, even goed als meer gespecialiseerde periodieken. Deze gedachten treden ook zeer vaak in zijn onderwijs op het voorplan, zelfs waar zij minder te pas kwamen. Hier ook was het er Counson in hoofdzaak om te doen in het gemoed van zijn leerlingen een diepe aanhankelijkheid aan deze gedachten te doen opleven. Na de eerste wereldoorlog trok zich Counson, die het voornaamste van de meer technische vakken in zijn bevoegdheid behield, hoe langer hoe minder de studenten aan. In geestdrift ontstoken voor de menselijke idealen van de Franse Revolutie, ontwikkelde hij zijn evangelie der nieuwe tijden met een brio, waarin echter met de jaren het aandeel van improvisatie en reminiscentie overwoog.

G. DE POERCK

(1) De catalogus van zijn bibliotheek werd opgesteld door Paul Faider (zie verder).

PUBLIKATIES VAN ALBERT COUNSON

IN BOEKVORM

- Aucassin et Nicolette*, texte critique... par Herman Suchier, 5e édition partiellement refondue traduite en français par Albert Counson, Paderborn, Schoeningh, Paris, J. Gamber, 1903, x + 131 + [2] pp. in 8°; 6e éd., *ibid.*, 1906; 7e éd., *ibid.*, 1909, XIV + 136 pp. in 8°.
- Malherbe et ses sources*, Liège, Vaillant-Carmanne, 1904, 237 + [2] pp. in 8°, in *Bibliothèque de la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Liège*, fasc. XIV.
- Petit manuel et morceaux célèbres de la littérature française*, Halle a. S., Buchhandlung des Waisenhausens, 1905, 276 pp. in-8°.
- Résumé des règles de l'accentuation grecque* (par A. C.), Louvain, J. B. Istas, 1905, 31 pp. in 16°.
- Grammaire des langues romanes* par W. Meyer-Lübke, Tome IV, *Tables générales* par Aug. et G. Doutrepoint, avec la collaboration de Albert Counson, Paris, A. Welter, 1906, VIII + 499 pp. in 8°.
- Glossaire toponymique de Francorchamps* (zie onder *Als bijdragen...*).
- Dante en France* (zie onder *Als bijdragen...*).
- La pensée romane. Essai sur l'esprit des littératures dans les nations latines. Livre I*, Louvain, Uystpruyst, Paris, Beauchesne, 1911, 371 pp. in-8°, in *Bibliothèque de la société d'études morales et juridiques*, n° 2.
- La question des langues en Belgique*, Gand, Impr. Plantyn, z. d. (1912) brochure 15 pp.
- La civilisation, action de la science sur la loi*, Paris, Alcan, 1929, 189 + [2] pp. in-8°.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Lucrèce en France: l'Anti-Lucrèce*, in *Le Musée belge, revue de philologie classique*, t. VI, Louvain, 1902, pp. 403-422.
- Les sources françaises de Malherbe*, in *Revue d'histoire littéraire de la France*, t. X, 1903, pp. 590-609.
- L'influence de Sénèque le philosophe*, in *Le Musée belge*, t. VII, 1903, pp. 132-167. (Uittr. Louvain, Ch. Peeters, 1903, 36 pp., 8°).
- La légende d'Obéron*, in *Revue générale*, t. LXXVIII, Bruxelles, 1903, pp. 129-149. (Uittr. Bruxelles, J. Goemaere, 25 pp. 8°).
- Les écrivains normands du temps de Malherbe*, in *Zeitschrift für französische Sprache und Litteratur*, t. XXVI, 2, 1904, pp. 103-110.
- Les drames de Victor Hugo*, in *Revue générale*, t. LXXIX, 1904, pp. 111-121.
- Dante en France*, *ibid.*, t. LXXX, 1904, pp. 232-252.
- Dante et les romantiques français*, in *Revue d'histoire littéraire de la France*, t. XII, 1905, pp. 361-408.
- Congrès du dictionnaire wallon*, in *Wallonia*, t. XIII, 1905, n° 10, pp. 467-469.
- Schiller après cent ans*, in *Revue générale*, t. LXXXI, 1905, pp. 892-897. (Uittr. Bruxelles, J. Goemaere, 1905, 8 pp. 8°).
- Sources du droit des gens*, *ibid.*, t. LXXXII, 1905, pp. 390-391.
- Glossaire toponymique de Francorchamps*, in *Bulletin de la Société de Littérature wallonne*, t. XLVI, Liège, 1906, pp. 211-266. (Uittr. Liège, Vaillant-Carmanne, 1906, 58 pp. 8°).
- Dante en France*, in *Romanische Forschungen*, t. XXI, 1906, pp. 1-275. (Uittr. Erlangen, F. Junge, Paris, A. Fontemoing, 1906, 276 pp. 8°).
- La fête de Corneille*, in *Revue générale*, t. LXXXVII, 1906, pp. 971-986. (Uittr. Bruxelles, J. Goemaere, 1906, 18 pp. 8°).
- Dante en Belgique*, in *La Belgique artistique et littéraire*, t. III, Bruxelles, 1906, pp. 429-444, en *Giornale dantesco*, t. XIV, 1906, pp. 135-142.
- Deutschland und Frankreich in geistigem Austausch*, in *Die Woche*, t. VIII, Berlin, 1906, pp. 513-515.
- Nord und Süd in Frankreich*, in *Velhagen und Klasings Monatshefte*, Berlin enz., XX. Jahrgang, Heft 8, April 1906, pp. 262-264.

- Noms épiques entrés dans le vocabulaire commun*, in *Romanische Forschungen*, t. XXIII (Mélanges Chabaneau), 1907, pp. 401-413.
- Ferdinand Brunetière et son œuvre*, in *Revue générale*, t. LXXXV, 1907, pp. 23-29.
- Brunetière und sein Werk*, in *Hochland, Monatschrift für alle Gebiete des Wissens...*, Vierter Jhg., Bd. I, München, 1907, pp. 617-122 (extr. 6 pp.).
- Études allemandes*: 1. *Les deux Allemagne*; 2. *Les dernières élections*, in *Revue générale*, t. LXXXV, 1907, pp. 317-354.
- „*Ceci tuera cela*”, in *Archiv für das Studium der neueren Sprachen*, vol. CXIX (N. S. 19), 1907, pp. 199-205.
- De la légende de Kant chez les romantiques français*, in *Mélanges Godefroid Kurth*, t. II, Mélanges littéraires, philologiques et archéologiques, 1908, pp. 327-334.
- Goethe en France*, in *La Phalange*, Paris, juillet 1908, pp. 32-53.
- Frédéric Rouveroy* in *Biographie nationale*, t. 20, Bruxelles, 1908, col. 263.
- Si un Allemand peut avoir de l'esprit*, in *Bulletin bibliogr. et pédagogique du Musée belge*, t. XII, 1908, pp. 7-11.
- Le génie poétique de Taine, ses admirateurs et ses détracteurs*, *ibid.*, pp. 97-115.
- Les mots empruntés*. I. *La dette de l'Allemand*, *ibid.*, pp. 181-186, 229-235.
- Les mots empruntés: les mots français en néerlandais*, in *Revue de l'instruction publique en Belgique*, t. LI, Bruxelles, 1908, pp. 6-21.
- **Histoire littéraire et littératures romanes*, *ibid.*, pp. 222-242. (Uittr. Bruxelles, Lamertin, z. d., 21 p. in-12°).
- Romans italiens*, in *Revue générale*, t. LXXXVII, 1908, pp. 418-427, 544-575.
- La philosophie de Taine*, in *Bulletin... Musée belge*, t. XIII, 1909, pp. 77-80.
- La littérature bourguignonne*, *ibid.*, pp. 245-258.
- Chateaubriand et ses derniers juges*, *ibid.*, pp. 344-356. (Uittr. *Mélanges d'histoire littéraire*, I. *A la cour de Bourgogne*, II. *Les voyages romantiques de Chateaubriand*, Louvain, Ch. Peeters, Paris, H. Champion, 1909, 28 pp., Publications du Musée belge, n° 6).
- La littérature au Congrès de Malines*, in *Durendal, Revue catholique d'art et de littérature*, Bruxelles-Paris, 1909, n° 10, pp. 640-641.
- L'histoire de Belgique*, in *Belgique artistique et littéraire*, t. XVII, 1909, pp. 249-258.
- Chateaubriand en Belgique*, in *Revue générale*, t. XC, 1909, pp. 437-456, 821-852. (Uittr. Bruxelles, J. Goemaere, 56 pp., 8°).
- Chateaubriand à Gand*, in *Bulletin de la Société d'histoire et d'archéologie de Gand*, 1909, n° 5, pp. 154-156.
- Dante et l'italianisme*, in *Bulletin... Musée belge*, t. XIV, 1910, pp. 1-18. (Uittr. *Mélanges d'histoire littéraire*, III. *Dante et l'italianisme*, Louvain-Paris, 1910, 16 pp., Publications du Musée belge, n° 12).
- ***Notions de littératures romanes*, *ibid.*, pp. 153-159, 201-207, 249-255. (Uittr. *Mélanges d'histoire littéraire*, IV. *Notions de littératures romanes*, Louvain-Paris, 1910, 26 pp., Publications du Musée belge, n° 15).
- Le nom de Belgique. Essai de philologie nationale*, in *Revue générale*, t. XCII, 1910, pp. 71-96. (Uittr. Bruxelles, J. Goemaere, 1910, 28 pp. 8°).
- Maurice de Guérin*, in *Revue de l'inst. publ. en Belg.*, t. LIII, 1910, pp. 362-379. (Uittr. 9 pp., 8°).
- L'Étudiant belge et les littératures étrangères*, in *Numéro-Album 1900-1910 de l'Avant Garde*, Louvain, J. Wouters-Ickx, 1910, pp. 32-33.
- Belgicus color*, in *Musée belge*, t. XV, 1911, pp. 211-215.
- Histoire littéraire*, in *Belgique artistique et littéraire*, t. XXII, 1911, pp. 5-19, 149-163.
- Les origines de la Belgique moderne*, *ibid.*, 113-136. (Uittr. Bruxelles, 1911, 26 pp. in-16°).
- Romania*, *ibid.*, pp. 225-251.

* „Ces pages reproduisent en partie et plus ou moins exactement, la leçon inaugurale du cours de littératures romanes professé à la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Gand”.

** Syllabus van de *Cours de littératures romanes*.

- Public et modèles en littérature*, in *Revue du mois*, Paris, Alcan, t. XII, 1911, pp. 550-568.
- La critique d'Alceste*, in *Revue d'histoire littér. de la France*, t. XVIII, 1911, pp. 335-353.
- L'Université flamande*, in *Revue générale*, t. XCIII, 1911, pp. 220-234, 353-366.
- Chevalerie française*, *ibid.*, t. XCIV, 1911, pp. 737-750.
- La courtoisie*, in *Revue de l'instr. publ. en Belg.*, t. LIV, 1911, pp. 87-119.
- **Octavien et Mellin de Saint-Gelays*. *Ibid.*
- Belges et Belgique*, in *Vie intellectuelle*, Bruxelles, t. VIII, 1911, pp. 237-246.
- L'esprit national et les rapports franco-allemands*, *ibid.*, t. X, 1912, pp. 331-342.
- Introduction à l'histoire poétique de Godefroid de Bouillon*, (*Essai sur l'épopée moderne*), in *Durendal*, 19e année, 1912, pp. 156-176.
- Le romantisme français et la pensée allemande*, *ibid.*, pp. 631-642.
- Melchior de Vogüé und der französische Traditionalismus*, in *Hochland*, IX. Jahrgang. Band I, 1912, pp. 743-746.
- Paradoxe sur la décadence latine*, in *Musée belge*, t. XVI, 1912, pp. 25-46.
- La légende napoléonienne*, in *La Belgique française*, 2e série, 5e année, 1911-1912, mai 1912, pp. 454-462.
- Anciens et modernes*, in *Revue des humanités en Belgique*, 15e année, 1912, pp. 78-89.
- Henri Pirenne et l'idée belge*, *Etude d'histoire littéraire*, in *Le Thyrsé*, IIIe série, 13e année (1911-1912), n° 6, Bruxelles, 1912, pp. 366-375.
- Les Métèques*, in *La Vie internationale*, t. II, Bruxelles, 1912, pp. 29-41.
- Un malentendu à dissiper*, in *Bulletin de l'association flamande pour la vulgarisation de la langue française*, Gand, n° 122, juillet 1912, pp. 169-172.
- Ames et races*, *ibid.*, n° 124, novembre 1912, pp. 221-225.
- La Belgique romano-germanique*, in *La Belgique art. et litt.*, t. XXIX, 1912, pp. 5-9.
- Les paroles littéraires de la langue française, étude de stylistique littéraire*, in *Germanisch-Romanisches Monatsschrift*, t. V, 1913, pp. 155-168, 205-214.
- La littérature philosophique et la pensée allemande*, in *La Vie Intellectuelle*, t. XII, n° 1, juillet 1913, pp. 20-30.
- Madame de Staël et la pensée allemande*, in *Revue générale*, t. XCVII, 1913, pp. 361-376.
- A propos de la „Nouvelle Sorbonne”*, in *Revue de l'instr. publ. en Belgique*, t. LVI, 1913, pp. 1-18.
- Sauvage d'Arras, trouvère*, in *Biographie nationale*, t. XXI, 1911-1913, col. 454.
- Sauvage de Béthune, trouvère*, *ibid.*, col. 459.
- Auguste Scheler, philologue*, *ibid.*, col. 641.
- La culture française en Flandre au Moyen-Age*, in *Bullet. assoc. flamande*, 1913, pp. 121-134.
- Francorchamps et la Francorum semita*, in *Romania*, t. XLIII, Paris, 1914, pp. 321-334. (Uittr. Paris, H. Champion, z. d., 14 pp. 8°).
- Joseph-Désiré Sigart, médecin*, in *Biographie nationale*, t. XXII, 1914-1920, col. 390.
- Siger de Brabant, philosophe*, *ibid.*, col. 439.
- Charles Soillot, diplomate*, *ibid.*, t. XXIII, 1921-1924, col. 111.
- François Denis Sotiau, poète*, *ibid.*, col. 235.
- Dante et Napoléon*, in *Le Flambeau*, revue belge des questions politiques et littéraires, 4e année, 1921, pp. 544-566. (Uittr. Bruxelles, Lamertin, 23 pp. in-12°).
- Le problème des langues en Belgique. Querelles de mots*, in *La Revue catholique des idées et des faits*, 2e année, n° 18, 28 juillet 1922, pp. 5-8.
- La langue scientifique en Belgique*, in *Académie royale de Langue et de Littérature française, Bulletin (tome I) n° 4*, décembre 1922, pp. 309-340. (Uittr. Bruxelles, Bull. de l'Acad., z. d., 41 pp.).
- Le français à Gand*, *ibid.*, t. II, n° 2, juillet 1923, pp. 121-171.
- Qu'est-ce que la civilisation?*, *ibid.*, n° 4, novembre 1923, pp. 261-86.
- De Babel à Paris ou l'universalité de la langue française*, *ibid.*, t. IV, n° 1, mai 1925, pp. 5-46.

*Komt voor in *Liber Memorialis...* 1913; verscheen echter wellicht nooit, en zeker niet in *Revue de l'instruction publique en Belgique*.

France-Amérique. Du baptême de Saint-Dié au pacte de Paris (26 Avril 1507-1527 Août 1928), in *Le Mercure de France*, t. CCX, Paris, 1929, pp. 5-37. (Uittr. Paris, 1929, 37 + [4] pp. 8°).

Bio-bibliografie:

Liber Memorialis, t. I, blz. 274-76, P. Faider in *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, t. XII, 1933, blz. 1484-88, en in *Catalogue de la Bibliothèque de feu Albert Counson*, Première Partie, Encyclopédie, Philologie et Littérature, Gent, z. d. (1934), blz. V-X (met een portret) (1), Jules Feller in *Annuaire de l'Académie royale de langue et de littérature françaises*, 1936, blz. 35-77 (met portret en bibliografie) (2).

(1) Deuxième partie, *Philosophie, sciences religieuses* enz. z. d., 197 pp.

(2) Aan Mevr. Gobeaux-Thonet en M. van Cauwenberghe, respectievelijk hoofdbibliothecarissen van de Universiteiten te Luik en te Leuven, en, vooral, aan Dr. K. V. Van Acker, bibliothecaris-lector (Universiteitsbibliotheek Gent) ben ik inlichtingen van bibliografischen aard verschuldigd.

PAUL GRAINDOR (1877-1938)

1911

Graindor, Paul, Simon, Eugène, Victor, werd geboren te Luik op 8 juli 1877 en overleed te Brussel op 8 februari 1938.

Aan het College St. Servais van deze stad deed hij zijn middelbare studiën en in 1898 promoveerde hij tot doctor in de letteren en wijsbegeerte, groep klassieke filologie, aan de Rijksuniversiteit te Luik.

Tot laureaat van de reisbeurzenwedstrijd uitgeroepen in 1900, studeerde hij te

Parijs aan de Sorbonne, de Ecole des Hautes Etudes en het Collège de France, verder te Munchen, Florence, Rome en Constantinopel. Van 1900 tot 1905 was hij leerling van de Ecole française d'Athènes en hield zich in deze hoedanigheid bezig met opgravingen op het eiland Tenos.

Nadat hij gedurende korte tijd het ambt van leraar had waargenomen aan het Koninklijk Atheneum te Brussel, werd hij bij K. B. van 1 juni 1911 tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent benoemd en tot gewoon hoogleraar bij K. B. van 31 augustus 1919. Hij doceerde er de „Romeinse instellingen” in de faculteit der wijsbegeerte en letteren en de „klassieke kunstgeschiedenis en oudheidkunde” aan het Hoger Kunsthistorisch Instituut. In 1927 werd hij op zijn verzoek in beschikbaarheid gesteld teneinde een

leerstoel aan de Universiteit te Kaïro te kunnen aanvaarden die de Egyptische regering hem had aangeboden. Zo werd hij, krachtens het K. B. van 5 april 1930, van zijn onderwijs aan de Rijksuniversiteit te Gent op het einde van het academisch jaar 1932-1933 ontlast, met behoud van de titel en de rechten van gewoon hoogleraar.

P. Graindor was Officier in de Leopoldsorde en in de Kroonorde, drager der eeuwfeestmedalje, kommandeur in de Orde van Roemenië en houder van de eretekens van de Orde van de Nijl en van de Orde van de Redder en de Phenix van Griekenland.

P. Graindor heeft zich vooral toegelegd op de Griekse epigrafie en archeologie en in dit verband zijn zijn publikaties dan ook bijzonder talrijk. Al deze geschriften

munten uit door een grondige kennis van de behandelde stof en werden door de internationale kritiek gunstig onthaald. Doch ook een historicus, voor wie epigrafie en archeologie slechts hulpbronnen zijn, is P. Graindor geweest. Hij hield ervan te zeggen dat hij in het onmetelijk veld der oude geschiedenis een klein stukje grond had uitgekozen en hiermee bedoelde hij de geschiedenis van Athene onder de Romeinse overheersing. Ook gedurende zijn verblijf in Egypte ging zijn belangstelling voor dit land uit naar de Romeinse keizertijd.

Aldus ligt de grote betekenis van Graindor's werk hierin dat hij aan Egypte en Athene, die elk te hunner tijd de geschiedenis der mensheid hadden bepaald, zijn grondige aandacht wijdde, ook voor de periode waarin het Romeinse rijk op zijn beurt de beschaving van Europa en het Nabije Oosten leidde. Dit moge dan vooral gelden voor Athene.

Bij deze keuze zat bij Graindor allerm minst een vleugje romantisme tegenover een „vergane glorie” voor. Hij zelf schreef desbetreffend in de inleiding van zijn in 1921 verschenen *Chronologie des archontes athéniens sous l'Empire*: „On n'oublie pas que cette histoire (d'Athènes), un peu négligée, est mieux que celle d'une cité déchue de son ancienne splendeur et réduite à la condition d'une ville de province. — Athènes est devenue la capitale intellectuelle de l'Empire. (...) — La vieillese d'Athènes n'est donc point une décrépitude; c'est la vieillese, encore verte, d'une cité qui, dans la mesure de ses forces, continue à transmettre aux générations suivantes l'éclat de sa grandeur passée et qui défend, contre le christianisme de plus en plus envahissant, les idées philosophiques et religieuses qui furent celles de sa jeunesse”.

Zo hij in een later werk de figuur van Herodes Atticus belichtte, gold zijn belangstelling opnieuw niet vooreerst de eenmalige verschijning van een persoon, maar zoals hij zegde „l'homme en qui se résume en grande partie l'histoire d'Athènes au IIe siècle de notre ère”.

Zijn *opus maius* blijft echter de geschiedenis van Athene onder de Romeinse keizers tot en met Hadrianus. De auteur zelf vermeed hierbij, angstvallig en bescheiden, in de titel te gewagen over een „histoire”: om deze term te wettigen leken hem de voorhanden antieke gegevens en de moderne voorstudies naar aantal en inhoud ontoereikend. Zijn verdienste was echter dat hij voor deze geschiedschrijving de kostbare en tot dusver vaak onbenutte epigrafische teksten bijeen zamelde en verwerkte, meestal na onderzoek op de steen zelf, en aldus een leemte aanvulde zowel in de analyse als in de synthese der historische bronnen betreffende Athene's nabloei.

De ernstige historiografie van Athene onder het Romeinse keizerrijk begint met Paul Graindor. In hem huldigt de Belgische school der klassieke filologie dan ook een van haar meest vooraanstaande figuren.

P. LAMBRECHTS

PUBLIKATIES VAN PAUL GRAINDOR

IN BOEKVORM

- Histoire de l'île de Skyros jusqu'en 1538.* Liège, 1906.
Chronologie des archontes athéniens sous l'empire. Bruxelles, 1921.
Marbres et textes antiques d'époque impériale. Gand, 1922.
Album d'inscriptions antiques d'époque impériale (texte et planches). Gand, Paris, 1924.
Athènes sous Auguste. Recueil de travaux publiés par la Faculté des Lettres de l'université d'Égypte, fasc. 1. Le Caire, 1927.
Un milliardaire antique, Hérode Atticus et sa famille. Le Caire, 1930.
Delphes et son oracle. Rec. trav. Fac. Lett. univ. Eg. Le Caire, 1930.
La guerre d'Alexandrie. Ibid. Le Caire, 1931.
Athènes de Tibère à Trajan. Le Caire, 1931.
Athènes sous Hadrien. Le Caire, 1934.
Bustes et statues-portraits d'Égypte romaine. Rec. trav. Fac. Lett. univ. Eg. Le Caire, 1937.
Terres cuites de l'Égypte gréco-romaine. Fac. wijsb. en lett. U. G. Anvers, 1939.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Notes critiques sur l'épithaphos d'Hypéride.* Revue de l'Instruction publique, 1898.
Un passage de Théophraste. Ibid., 1899.
Cicero, De Domo. RPh, 1902-1903.
Décret d'Ios. BCH, 1903.
Fouilles d'Ios. BCH, 1903.
Inscriptions de Céos. MB, 1903.
L'inscription du C. I. G. 2670. MB, 1903.
Mines anciennes en Grèce. MB, 1903.
Notes épigraphiques. MB, 1903.
Un lécythe à scène dionysiaque. MB, 1905.
Le bas-relief de Tralles. MB, 1905.
Vases archaïques à relief de Ténos. RA, 1905.
Portefaix sur un vase d'époque hellénistique. REA, 1905.
Fouilles de Karthaïa. BCH, 1905-1906.
Décrets de Ténos pour le médecin Apollonios de Milet. MB, 1906.
Notes sur quelques passages de Théophraste. Revue de l'Instruction publique, 1906.
L'Athéna au pilier. Ibid., 1906.
Les fouilles de Ténos en 1905. MB, 1907.
Inscriptions des Cyclades. MB, 1907.
Mélanges d'épigraphie et d'archéologie. MB, 1908.
Inscriptions des Cyclades. MB, 1908.
Dédicaces d'archontes et listes de magistrats à Ténos. MB, 1908.
Medewerking aan Inscriptions Graecae XII, fasc. 5, pars 2, 1909.
Fouilles et recherches à Ténos en 1909. MB, 1910.
Akontios et Kydippè, nouveau fragment de Callimaque. MB, 1911.
Remarques sur une inscription de Théanguéla. MB, 1911.
Listes d'archontes éponymes téniens. MB, 1911.
Un épisode de la vie d'Hérode Atticus. MB, 1912.
Le Moyen Age (Cours d'art). Bruxelles, 1913.
L'entrée de l'Acropole sous l'empire. BCH, 1914.
Kykladika. MB, 1914.
Inscriptions attiques d'époque impériale. BCH, 1914.

- A propos d'une inscription de Ténos.* BCH, 1914.
Tête de nègre du Musée de Berlin. BCH, 1915.
Les cosmètes du Musée d'Athènes. BCH, 1915.
Les cosmètes du Musée d'Athènes, note additionnelle. BCH, 1916.
Inscriptions grecques, Athènes, Mégare, Ténos. RA, 1917.
Etudes épigraphiques sur Athènes à l'époque impériale. REG, XXXI.
Stèle funéraire archaïque de Ténos. REA, 1918.
Kykladika. MB, 1921.
Etude sur l'éphébie attique sous l'empire. MB, 1922.
Auguste et Athènes. RPh, 1922.
Inscription de Mégare. RBPh, 1922.
Une stèle funéraire béotienne. MB, 1922.
Notes épigraphiques. RBPh, 1922.
Etudes sur Athènes sous Auguste. MB, 1923.
Etudes sur Athènes sous Auguste; Tite-Live à Athènes. MB, 1923.
Liste d'éphèbes athéniens de 128-127. RBPh, 1924.
L'architecte Kallikratès et le mur est de l'Acropole. RA, 1924.
Portrait de fillette du Musée d'Athènes. RA, 1924.
Buste du Musée d'Athènes. Byz, 1924.
Etude sur Athènes sous Auguste. MB, 1924.
Lecture d'une inscription grecque du British Museum. RBPh, 1925.
Ravenne et Skyros. Byz, 1926.
Inscription de Ténos. RBPh, 1926.
Le plus ancien exemple de rachat du plan octogonal. Byz, 1926.
Constantin et le diadoque Nicagoras. Byz, 1926.
Inscriptions attiques d'époque romaine. BCH, 1927.
Antonin le Pieux et Athènes. RBPh, 1927.
La date de la bataille du Nil (Mélanges P. Thomas). Bruges, 1930.
A propos de la dédicace de Médamoud. BIAO, 1931.
Alexandrie, recherches sur la tombe d'Alexandre. CE, 1935.
Parthénon et corés. RA, 1938.
Le nom de l'Université d'Athènes sous l'empire. RBPh, 1938.
Coroneia de Phthiotide et Philippe V de Macédoine. RBPh, 1939.

EMILE DE STOOP (1884-1913)

1912

Emile-Gustave-Marie-Joseph De Stoop, geboren te Antwerpen op 16 mei 1884, overleed te Gent op 7 april 1913.

Hij deed zijn humaniora-studies in het Jezuïetencollege Sint-Jozef te Turnhout en behaalde op 13 juli 1907 aan de Rijksuniversiteit te Gent het diploma van doctor in de wijsbegeerte en letteren, groep oude geschiedenis.

Als leerling van Franz Cumont had hij zijn eerste opzoekingen gewijd aan een studie, die aan het voorbeeld en de

leiding van de grote meester haar ontstaan en grotelijks haar waarde dankte: *Essai sur la diffusion du manichéisme dans l'empire romain* (1909).

In 1907 werd hij laureaat in de Universitaire Wedstrijd en kreeg hetzelfde jaar een reisbeurs toegevoegd, die hem toeliet gedurende de periode 1907-1909 cursussen te volgen aan de universiteiten van Berlijn, Munchen en Parijs. Van 1909 tot 1912 was hij met toezicht belast in de Athenea van Brugge en Gent. Op 25 mei 1912 werd hij tot docent benoemd aan de Gentse Universiteit, met als opdracht: Latijnse Epigraphie, Historische Oefeningen (*partim*) en Historische Kritiek, toegepast op een periode van de geschiedenis. Tijdens de vergadering van de Academieraad, op 13 juni 1913, besloot rector

Schoentjes zijn *in memoriam* aldus: „M. De Stoop werd door de dood weggevoerd in volle jeugd, nauwelijks 29 jaar oud; zijn loopbaan, die hij zo pas had aangevat, was rijk aan beloften”.

G. SANDERS

PUBLIKATIES VAN EMILE DE STOOP

Essai sur la diffusion du manichéisme dans l'empire romain, fasc. 38 in Recueil de travaux de la Faculté de philosophie et lettres. Gand, 1909.

Vie d'Alexandre l'Acémète, in *Patrologie orientale*, VI, 5, pp. 645-704. Paris, 1911.

Une famille sacerdotale de Phrygie à la fin du paganisme. Rev. de l'Instr. publ., 1909, pp. 1-14.

L'onirocriticon du prophète Daniel. Rev. de philol., 1909, pp. 93-111.

Un mot sur les sources des Actes d'Abraamios de Qiduna. Musée belge, 1911, pp. 297-312.

La vie de Théopane et de Pansemné. Musée belge, 1911, pp. 312-329.

PAUL BERGMANS (1868-1935)

1912

Paul-Jean-Etienne-Charles-Marie Bergmans werd geboren te Gent op 23 februari 1868 en overleed in deze stad op 14 november 1935.

Zijn vader Charles Bergmans stond in het onderwijs, was gedurende jaren leraar in de mathesis aan het Koninklijk Atheneum te Gent, en later (in 1882) docent aan de Rijksuniversiteit.

Zijn middelbare studiën volbracht Paul Bergmans op de Middelbare School en op het Koninklijk Atheneum van zijn geboortestad. Hij behaalde het uitgangscertificaat van oudere humaniora met grote vrucht op 15 april 1884.

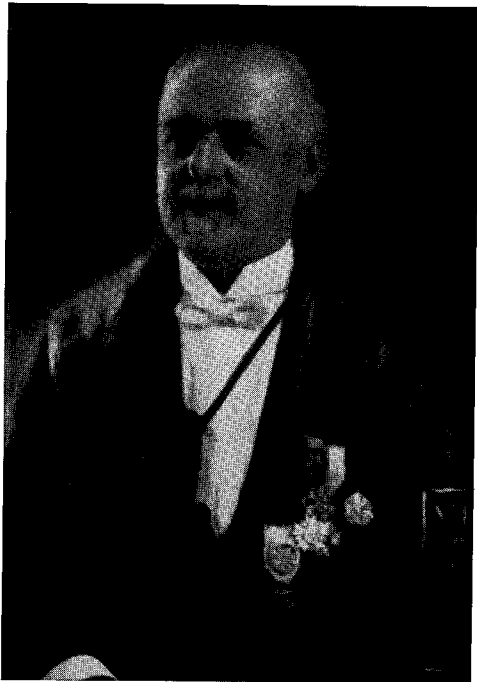
Op zestienjarige ouderdom trad hij als student in de kandidatuur van de wijsbegeerte en de letteren en behaalde er de graad van doctor met grote onderscheiding op 12 juli 1887. Hij had zich ijverig toegelegd op de metaphysica, en een bijzondere proef in dit vak gaf aanleiding tot een speciale vermelding op zijn diploma.

Het volgende jaar volgde hij de lessen van de kandidatuur in de rechten en bekwam hier eveneens zijn diploma met grote onderscheiding.

Maar het recht en zijn studie oefenden geen aantrekkingskracht op hem uit, en hij voelde geenszins de behoefte om zijne rechtsstudiën te voltooien.

Wat hem meer interesseerde was muziek. Vader Bergmans was een uitstekend muzikliefhebber. Zijne kinderen waren op hun beurt goede muzikanten. Allen volgden lessen op het Muziekkonservatorium te Gent. Paul zelf deed bijzondere muziekstudiën, onder meer van harmonie, onder de leiding van Hendrik Waclput, aan wie hij trouwens een biografisch artikel wijdde in 1886. Alzo verkreeg hij een diepgaande muzikale kennis die hem toeliet zich later met goed gevolg op de geschiedenis van de muziek toe te leggen, en een goed muziekkritikus te worden, wiens gezagvol en breed beredeneerd oordeel in vele gevallen beslissend was.

Nog zeer jong was hij in betrekking getreden met Ferdinand van der Haeghen,

de toenmalige hoofdconservator van de Universiteitsbibliotheek, en werd diens vrijwillige medewerker. Het was niet moeilijk voor deze grote bibliograaf aan de jonge Bergmans belang in te boezemen voor al de bibliofilistische merkwaardigheden die rondom hem maar voor 't grijpen lagen.

Het contact met het Konservatorium en Waelpuut aan de ene zijde, met de Universiteitsbibliotheek en van der Haeghen aan de andere, duiden hem de richting aan die hij zou uitgaan.

Bergmans wist dat de roeping die hij wou volgen hem weinig materiële voordelen zou opleveren, dat met het bibliothecarisschap hem slechts een stil, nederig bestaan te wachten stond, en geen schitterende „carrière”, maar de aantrekkingskracht was zo groot, dat hij aan de verleiding van het boek en de muziek niet kon weerstaan. Verder had zijn omgang met van der Haeghen hem doen kennis maken met de stille genoegens van de bibliofilie en de bibliografie. En hij wou hieraan niet verzaken. De welsprekendheid van Bergmans en een handige pen hadden hem zeker andere deuren kunnen openen dan deze van de eenvoudige Universiteitsbibliotheek te Gent.

Op 9 april 1889 zien we hem de officiële medewerker worden van van der Haeghen, en werd hij aangesteld als adjunkt-secretaris van de Commissie van de Biographie nationale uitgegeven door de Académie royale de Belgique, commissie waarvan van der Haeghen de secretaris was, en die haar zetel had in de lokalen van de bibliotheek zelf. Het duurde echter nog tot 15 februari 1892, eer van der Haeghen er in gelukte hem vast aan de bibliotheek te doen benoemen als hulp-bibliothecaris-bureelhoofd, in vervanging van J. Préherbu, die ontslag nam.

Tot tweede onderbibliothecaris werd hij benoemd op 29 december 1899, en na de oppensioenstelling van Rafaël van den Berghe op 30 maart 1912 tot eerste onderbibliothecaris. Een Koninklijk Besluit van 31 oktober 1913 verleende hem de titel van bibliothecaris.

Bij de inrichting van de historische en archeologische Congressen in 1896, 1907 en 1913 te Gent vervulde Paul Bergmans een belangrijke organisatorische rol en was een van de verdienstelijke medewerkers van kanunnik van den Gheyn, voorzitter van deze Congressen te Gent. Bergmans was het die het initiatief nam op een dezer een concert van oude muziek in te richten, dat een groot succes kende. Zijn grondige kennis van de oude muziek liet hem toe iets enigs voor te stellen.

Na het Congres van 1907 werd voor hem een hulde-manifestatie ingericht, waarvan een brochure met de uitgesproken redevoeringen het tastbaar overblijfsel is.

Bij deze gelegenheden had Paul Bergmans verscheidene malen doen uitschijnen hoe in de lessencyclus van de faculteit van wijsbegeerte en letteren de ontstentenis gevoeld werd van leergangen over muziekgeschiedenis.

Toen hij in 1911, na de oppensioenstelling van van der Haeghen — die op dit ogenblik meer dan 80 jaar oud was — niet benoemd werd — zoals algemeen verwacht was — tot hoofdbibliothecaris, voelde hij dit zeer aan, en gedurende lange tijd onderging hij de terugslag van deze ontgoocheling.

Een gelukkige afleiding vond hij in het feit dat hij in het midden van 1912 gelast werd met het algemeen secretariaat van de tentoonstelling „Oude Kunst in Vlaanderen”, die tegelijkertijd als de wereldtentoonstelling in 1913 te Gent ingericht werd. Hij nam een jaar verlof van 1 mei 1912 af om zich aan deze taak te wijden. Met Joseph Casier was hij de ziel van deze kulturele manifestatie, die een buitengewone bijval oogstte.

De tegenspoed, die Bergmans kende in de bibliotheek, bleek nochtans geen volledige verliespost te zijn. Zijn strijd en deze van anderen om de muziekgeschiedenis onder de universitaire leergangen te zien opnemen, kreeg een succesvolle bekroning door het oprichten van een speciale leerstoel in de faculteit van wijsbegeerte en letteren. In hoge instanties wou men enigszins goedmaken wat in de bibliotheekwereld van toen beschouwd werd als een vergissing van het Centraal Bestuur. Op 22 mei 1912 werd de facultatieve cursus van muziekgeschiedenis een werkelijkheid, en P. Bergmans aangesteld als docent voor dit vak. Hij voerde een strenge wetenschappelijke methode in voor deze leergang en toonde alzo aan dat ook muziekgeschiedenis een discipline is, volwaardig om op het programma van een Universiteit ingeschreven te worden. Paul Bergmans was hier een baanbreker, want, naar het voorbeeld van Gent, deed de muziekgeschiedenis hare intrede in de andere universiteiten van dit land. Zijne inspanningen leidden er ook toe om in het Congres voor Oudheidkunde te Gent in 1913, een speciale afdeling voor muziekgeschiedenis in te richten, waarvan hij het voorzitterschap waarnam.

Gedurende de oorlogsjaren was Bergmans de ziel van het verzet tegen de duitse bezetters in de bibliotheek en toen in 1916 de von Bissinguniversiteit ingericht werd, was hij de eerste om zijne diensten te weigeren aan de vijand, hierin gevolgd door de grote meerderheid van het personeel van de Universiteitsbibliotheek.

Einde 1918 herneemt P. Bergmans al zijne functies in de Universiteit en op 30 januari 1919 wordt hem bij K. B. de leiding van de Universiteitsbibliotheek toevertrouwd. Hij zal deze behouden tot aan zijn aftreden in 1933 (3 oktober). Op 28 april 1919 wordt hij gelast met de facultatieve leergang van bibliografie, in vervanging van Victor van der Haeghen overleden op 3 mei 1916. Deze was er wel titularis van geweest, doch had hem nooit gegeven. Hier ook deed Bergmans aan baanbrekend werk. De andere belgische universiteiten kenden ook deze cursus niet. Met de inrichting van twee nieuwe cursussen, de muziekgeschiedenis in 1912, de bibliografie in 1919 verrijkte de Gentse Universiteit met disciplines die in de andere universiteiten in België slechts later hunne intrede zullen doen. In het programma van deze laatste leergang, dat verscheen in *Archives et Bibliothèques de Belgique* (1, 1923, blz. 55-56) zien we niet de technisch-organisatorische kant van het boek- en bibliotheekwezen op de voorgrond treden, maar wel de kultuur-esthetische. Alzo richtte de leergang zich tot alle studenten, doch minder tot de specialisten, die hunne technische opleiding tot het wetenschappelijk bibliothecariaat in het oog hadden. De nota's van een opgenomen cursus worden bewaard in de afdeling van de HS. in de Universiteitsbibliotheek. De leergang

liep over twee jaar, à rato van één uur per week, zodat hij ongeveer zestig lessen omvatte.

Bij K. B. van 12 augustus 1919 wordt hem de graad van buitengewoon hoogleraar toegekend. Een rekwest dat hij tot de Minister van Openbaar Onderwijs richtte in het begin van 1927 om de titel van gewoon hoogleraar te bekomen, werd door deze afgewezen.

De oprichting van het Kunsthistorisch Instituut kwam zijn bevoegdheden aan de Universiteit tamelijk verruimen.

Bij K. B. van 31 augustus 1920 werd P. Bergmans gelast met:

- a) de cursus van algemene muziekgeschiedenis in de kandidatuur;
- b) de leergang van muziekgeschiedenis in het licentiaat;
- c) de leergang (in partim) van geschiedenis van toegepaste kunst, ook in het licentiaat.

Het duurde tot 10 januari 1921 alvorens de leergangen een aanvang konden nemen.

Lang echter duurde zijn onderwijs aldaar niet. Bij de vernederlandsing van de Universiteit, een drietal jaren later, werd hij ontlast van de cursus in de algemene muziekgeschiedenis (kandidatuur) op 20 oktober 1923 en opgevolgd door Fl. van der Mueren. Het jaar daarna, in 1924 werd hij ontslagen van het tweede deel van dezelfde cursus (15 september 1924). Een ministeriëel besluit van 14 januari 1924 voorzag nochtans dat hij de franse facultatieve leergang in muziekgeschiedenis, alsmede deze van bibliografie in dezelfde taal, gegeven in het kader van de faculteit van Wijsbegeerte en Letteren, mocht behouden.

Met een laatste K. B. van 7 oktober 1925 werd ook voorzien in zijn ontlasting van de licentiaatscursus in de muziekgeschiedenis en de geschiedenis van de toegepaste kunsten (partim).

Gedurende zes jaar nog gaf hij de leergang in bibliografie, tot hier ook een einde aan kwam in 1931, en hij een nederlandstalige opvolger kreeg.

Nog heel jong zijnde, werd hij opgenomen in de Académie royale d'Archéologie, om op 1 april 1900 titelvoerend lid te worden. Na de eerste wereldoorlog nam hij in 1919 het jaarvoorzitterschap van deze geleerde vereniging waar.

Benoemd in 1913 tot briefwisselend lid van de Académie royale de Belgique, classe des Beaux-Arts, section de critique, werd hij bij K. B. van 4 maart 1919 aangesteld tot titelvoerend lid en vervulde het ambt van directeur van de Klas van de Schone Kunsten en van algemeen voorzitter van de Academie gedurende het jaar 1926. In deze laatste functie sprak hij een zeer merkwaardige rede uit over de geschiedenis van de muziek, die in de muziekwereld een welverdiende belangstelling opwekte.

Gedurende de oorlog 1914-1918 vergaderden de leden van de „Académie royale” te Gent woonachtig, maandelijks in een lokaal van de stad. Bergmans vervulde hier de functie van secretaris. De notulen van deze zittingen werden na het eindigen van de oorlog nedergelegd in het stadsarchief te Gent.

Hij volgde zeer stipt de samenkomsten van de Académie en trad zeer werkzaam op als auteur van mededelingen en verslaggever over werken, in de Klas der

Schone Kunsten ter publicatie voorgelegd. Menige boekbespreking van zijne hand is ook aan te wijzen in het „Bulletin” van deze klas.

In het „Annuaire de l'Académie” was hij de redacteur van een aantal objectieve biografieën van overleden leden van deze instelling.

Een voornamelijk rol speelde Bergmans in de „Commission de la Biographie nationale”. In 1889 adjunct-secretaris van dit Comité, op 31 oktober 1919, secretaris, zijn de beste gedeelten van deze publicatie onder zijn toezicht uitgegeven. Wat hij zelf aan levensberichten opstelde, loopt in de honderdtallen.

In de bloeiperiode van de „Société d'histoire et d'archéologie de Gand” was hij hiervan secretaris (25 oktober 1900 tot 16 december 1908). Bij zijn aftreden in deze hoedanigheid, bleef hij lid van de beheerraad.

De Commissie van Monumenten van de stad Gent telde hem onder hare ijverige leden; hij werd voorzitter van deze instelling na het overlijden van J. Casier (1926).

In 1930 deed de hogere leiding van de Antwerpse Wereldtentoonstelling een beroep op hem als medewerker in de afdeling „Oude Vlaamsche Kunst”.

Zijn faam als muzikkenner en muziekkritikus was tot in het buitenland doorgedrongen. Het baart dan ook geen verwondering dat Bergmans in 1929 benoemd werd tot lid van de „Fondation musicale de la Reine Elisabeth”. Vreemde muziekfondaties deden wel eens beroep op hem als redenaar op hunne wetenschappelijke symposia. Zo gaf hij o. m. in 1926 in het raam van de „Nouvelle Société Suisse de musique” een reeks van voordrachten over de belgische beiaarden en de beiaardmuziek.

Als vertegenwoordiger van de Universiteit maakte Paul Bergmans van 1923 tot 1933 deel uit van het Vast Comité van de Wetenschappelijke Bibliotheken bij de Universitaire Stichting, en verdedigde hier met gezag en behendigheid de belangen van de Gentse Universiteit.

Noteren we nog dat Bergmans lid was van de Provinciale Toneelcommissie van Oost-Vlaanderen (10 juni 1910), van de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden (9 juni 1909), briefwisselend lid van de „Commission historique du département du Nord” (1922), erelid van het „Comité flamand de France” (10 juli 1924), enz.

Als muziekkritikus had hij vroeg zijn sporen verdiend. Zijn eerste artikel in dit verband verscheen in „Het Volksbelang” van 2 mei 1885, en was in het Nederlands opgesteld. Het had betrekking op een opvoering van „La Damnation de Faust”, door Berlioz. In het nummer van 19 mei van hetzelfde jaar werd zijn eerste muzikale kritiek in „La Flandre libérale” opgenomen. Aan dit blad bleef hij medewerken tot aan zijn overlijden. Meer dan vijftig jaar lang was hij de opsteller van de „Chronique musicale et théâtrale”.

Zijn wetenschappelijke onderlegdheid deed zich gelden op verschillende gebieden. Zijn geschreven werk, zoals we kunnen vaststellen in de hierbijgaande bibliografie is zeer uitgebreid. Meestal werd het opgenomen in de publicaties van de Academies, van de Maatschappij van Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, de *Messenger des Sciences historiques de Belgique*. In buitenlandse publicaties zijn weinig bijdragen van zijne hand te vinden. Het had trouwens ook grotendeels een regio-

naal karakter. Zelden raakte Bergmans problema's van bibliotheconomie aan. Zijne nieuwsgierigheid beperkte zich vooral tot bibliografische vraagstukken. Paul Bergmans stelde zijn groot verstand, zijn veelzijdige kennis, alsook zijn groot geheugen, ten dienste van al wie er wou een beroep op doen. Zijn rol als hoofd-bibliothecaris was minder gemakkelijk dan die van professor. Maar hij was een geboren diplomaat en zoals na zijn overlijden door de rector gezegd werd, heeft Bergmans „al de jaren van zijn universitaire loopbaan op voorbeeldige wijze de bemiddelaarsrol waargenomen die een universitaire bibliothecaris, met al zijn collega's, met de wetenschappelijke kringen daarbuiten en met het groot publiek verbindt”.

Paul Bergmans was officier in de Leopoldsorde met gulden bies (1929), kommandeur in de Kroonorde (1933), ridder in het Erelegioen (1929), officier de l'Instruction publique (1908) en drager van andere eretekens.

R. F. APERS.

PUBLIKATIES VAN PAUL BERGMANS

IN BOEKVORM

- Catalogue de la Bibliothèque du Cercle artistique et littéraire de Gand.* Gand, 1891.
- Analectes belgiques. Notices et documents pour servir à l'histoire littéraire et bibliographique de la Belgique.* Gand, 1896. (Bevat 12 artikels in tijdschriften verschenen vóór 1896.)
- Dans l'Ardenne grand-ducale. Notes et croquis d'après nature.* Gand, 1897 (met ARMAND HEINS).
- La musique gantoise au XVIIIe siècle.* Gand, 1897. Muziekuitgave. Keus van stukken van P. J. Le BLAN, R. DAUBERT DE SAINT FLOUR en anderen.
- Catalogue sommaire des eaux-fortes de Armand Heins.* Gand, 1900. — 2e uitgave. Gand, 1900 (vermeerderd met ill.).
- Dans le Nord de la France: par la Flandre, l'Artois et la Picardie. Notes de voyage.* Gand, 1902.
- Liste sommaire des tableaux, aquarelles, dessins et gravures concernant la ville de Gand, exposés à la Salle de l' Arsenal à l'hôtel de ville.* Gand, 1902. — 2e uitgave, Gand, 1902.
- L'œuvre poétique de Julius Vuylsteke.* Gand, 1903.
- Gand. Promenade pittoresque* (met ARMAND HEINS). Gand, 1904. Overgenomen in: Gand, Guide illustré (verschillende uitgaven).
- Gand. Guide illustré. Kapitfels: Promenade pittoresque — Hospice et hôpitaux — Mont de piété — Université.* Gand, 1905. Ook in de volgende uitgaven.
- Gand et les Flandres en 1830-1831. Exposition rétrospective.* Gand, 1905.
- Les ruines de l'abbaye de St. Bavon.* Gand, 1908. 2e uitgave. Gand, 1913.
- Notes archéologiques et bibliographiques.* Gand, 1910-1911. 2 afleveringen.
- Mélanges iconographiques, bibliographiques et historiques.* Gand, 1902. (Herdruk van 12 artikelen voor 1912 verschenen).
- Album du Vieux-Gand.* (Met ARMAND HEINS). Bruxelles, 1913.
- L'Art ancien dans les Flandres (région de l'Escaut). Exposition rétrospective. Catalogue.* Gand, 1913.
- Hommage international aux frères Hubert et Jean van Eyck.* Gand, 1913. (In samenwerking). — 2e uitgave. Gand, 1913.
- Les fêtes musicales à l'Exposition universelle de Gand en 1913. Notice commémorative.* Gand, 1913.
- La Gilde souveraine et chevalière des Escrimeurs de Gand, dite chef-confrérie de St. Michel (1613-1913).* Gand, 1913.

L'Art ancien dans les Flandres (région de l'Escaut). Mémorial de l'Exposition rétrospective organisée à Gand en 1913. (Met JOSEPH CASIER).

Tome I. Bruxelles, 1914. (Januari 1919).

Tome II, *ibid.*, 1921.

Tome III, *ibid.*, 1922.

Un aquafortiste belge. Les eaux-fortes d'Armand Heins cataloguées et décrites (1884-1910). Gand, 1915.

Vue panoramique de Gand en 1540, extraite du Codex iconographicus 265 de la Bibliothèque royale de Munich. Gand, 1915.

Documents topographiques relatifs à la ville de Gand, XVIe et XVIIIe siècles. (Met VICTOR FRIS en VICTOR VANDER HAEGHEN). Gent, 1917.

Histoire du trio instrumental. Six programmes explicatifs. Six séances musicales organisées par Hyacinthe Slingeneyer, Anna Goossens, Louis Arschodt en 1917-1918. Gand, s. a. (1917).

Armorial de Flandre du XVIe siècle. Familles et communes flamandes, métiers gantois. Bruxelles, 1919.

Henri Vieuxtemps. Turnhout, 1920. (Collection Les grands Belges).

Les imprimeurs belges à l'étranger. Nouvelle édition, publiée par la Société des Bibliophiles et Iconophiles de Belgique. Gand, 1922.

Paix et guerre. Moralité en vers par Henry du Tour, réimprimée avec une introduction. Bruxelles, 1925.

Le Cercle des Concerts d'hiver. Gand: 1895-1935. Notice historique. Répertoire des Concerts. Liste des Solistes. Composition de l'orchestre. Mont-St-Amand, 1935.

Inleiding, voorwoord, introduction of préface bij de volgende werken:

STRAETEN (EDMOND VAN DER) et C. SNOECK. *Etude biographique et organographique sur les Willems, luthiers gantois du XVIIe siècle.* Gand, 1896.

HEINS (ARMAND). *Les vieux coins de Flandre.* Gand, 1901. 1e Reeks. De tweede reeks verscheen in 1904.

Vente publique de deux raretés bibliographiques de premier ordre. Préface du Catalogue. Gand, 1910.

Catalogue des périodiques de la Bibliothèque de l'Université de Gand. 3e édition. Gand, Hoste, 1922.

Mélanges Hulin de Loo. Bruxelles, 1931.

DEPASSE (CH.). *Praktische gids voor den bibliothecaris.* Brussel, 1931.

LOEILLET (J. B.). *Werken voor Clavecin, uitgegeven door J. Watelet.* Berchem-Antwerpen, 1932.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN (1)

Pierre-Joseph Le Blan, carillonneur de la ville de Gand au XVIIIe siècle. M.S.H.B. 1884.

Correspondances musicales gantoises adressées au Guide Musical (Bruxelles). (Van 22 juli 1885 tot 30 mei 1888.).

La musique au XVIIIe siècle. Guide musical, 1885, n° 50, 51, 53; 1886, nrs 6, 8, 42, 44, 45.

La musique dans la Révolution brabançonne. *Ibidem*, 1885, n° 39.

L'Ecole de musique d'Anvers. *Ibid.* 1885, n° 47.

La danse à Gand au XVIIIe siècle. Robert Daubat. M.S.H.B. 1885.

(1) VERKORTINGEN:

A.A.R.A.B.	= Annales de l'Académie royale d'Archéologie de Belgique.
Ann. A.R.B.	= Annuaire de l'Académie royale de Belgique.
A.S.A.B.	= Annales de la Société archéologique de Bruxelles.
A.S.H.A.G.	= Annales de la Société d'histoire et d'archéologie de Gand.
A.S.H.A.T.	= Annales de la Société d'histoire et d'archéologie de Tournai.
B.A.R.A.B.	= Bulletin de l'Académie royale d'archéologie de Belgique.
B.A.R.B. Cl. B.A.	= Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Beaux-Arts.
B.C.H.A.C.	= Bulletin du Cercle d'histoire et d'archéologie de Courtrai.
B.S.H.A.G.	= Bulletin de la Société d'histoire et d'archéologie de Gand.
M.S.H.B.	= Messenger des Sciences historiques de Belgique.

- Pierre le Grand à Bruxelles en 1717. Ibid., 1885.
Musée historique fondé à Gand. Ibid., 1885.
Notice biographique sur Henri Waelpuut. Ibid., 1885.
Douelle, peintre courtraisien du XVIIIe siècle. Ibid., 1886.
Les œuvres de Wagner en Belgique. Guide musical, 1886, n° 28.
Mozart en Belgique. Ibid., 1886, n° 46.
La poésie néerlandaise contemporaine en Belgique: Gentil Antheunis. Le Monde poétique (Paris), juillet 1886.
Une lettre de Patin. M.S.H.B. 1887.
„Monsieur et citoyen”. Importance attachée à ces dénominations sous la République. Ibid., 1887.
Notes sur le carillon et les carillonneurs du Beffroi de Gand. Ibid., 1888.
La poésie néerlandaise contemporaine en Belgique: Julius Vuylsteke. Le Monde poétique (Paris), février 1888.
Bruxelles en 1842. M.S.H.B. 1889.
L'autobiographie de Juste de Lipse, publiée avec une traduction française et des notes. (Met portrait). Ibid., 1889.
Un philologue gantois inconnu du XVIIIe siècle: Louis Lautius. Ibid., 1889.
L'introduction de l'imprimerie à Paris. Ibid. 1889.
Essai bibliographique sur les journaux d'étudiants. Almanach Univ. Gand, 1890. Supplément. Ibid., 1891.
Martin le Franc, d'après une publication récente. Rev. Instr. publ. 32, 1889.
Un imprimeur belge du XVe siècle: Antonius Mathias. Bull. Ac. roy. Belg. 3e s. t. 18, 1889.
Sur un historien de la maison de Ligne. Bull. Comm. roy. hist. 4e s. t. 16, 1890.
Le précepteur de Philippe II. M.S.H.B., 1890.
Les Archives de Flandre. Mémoire inédit de Ph. J. de Neny. Mémoire sur les chartes de Flandre. Ibid., 1890.
Jean-François de Los Rios, libraire anversoise établi à Lyon. Ibid., 1890.
Régistres des enquêteurs de Saint-Louis, roi de France. Ibid., 1890.
Une lettre de Conscience à P. A. Lentz. Ibid., 1890.
Le théâtre de Lille. Ibid., 1890.
Les formules de politesse officielle au XVIIIe siècle. Ibid., 1891.
La vie et les œuvres de Henri vande Keere. Ibid., 1891.
Variétés musicologiques. Documents inédits sur l'histoire de la musique et des musiciens en Belgique. Première série. A.A.R.A.B., 4e sér. t. 5, 1891.
Etude sur l'éloquence parlementaire belge sous le régime hollandais (1815-1830). Avec appendice: Liste des députés des Provinces Belges aux États-Généraux (1815-1830). Mém. Cour. Ac. roy. de Belg. t. XLVI, 1892.
Une curiosité bibliographique. Sur un pamphlet imprimé à Mons en 1580. Ann. Cercle arch. Mons, 33, 1892.
Thoinet Orbeau. Bull. Soc. liéq. de Bibliogr. 1, 1892.
Conon de Béthune, d'après une publication récente. Rev. Instr. publ. 35, 1892.
Répertoire méthodique décennal des travaux bibliographiques parus en Belgique, 1881-1890. Bull. Soc. liéq. de Bibliogr. 1, 1892.
Petrus Massenus Moderatus, maître de chapelle de Ferdinand I. M.S.H.B., 1892.
L'étudiant au théâtre. Almanach Univ. Gand, 1893.
Une pièce en vers relative à l'Université de Louvain. M.S.H.B., 1893.
Les poésies françaises de Guillaume van Exaerde. Ibid., 1893.
L'arithmétique de Nicolas Martel. Ibid., 1893.
Le père Nicolas de le Ville, prieur des Célestins d'Heverlé-lez-Louvain. Ibid., 1894. — Met bibliogr. der werken van P. de le Ville.
Notes sur l'imprimerie à Ostende. Ibid., 1894.
Deux anonymes à découvrir (Adelaïde de Palerme représenté au théâtre de Gand en 1810 et la parodie d'Adelaïde de Peteghem). Ibid., 1894.

- Notes bibliographiques sur le Dictionnaire de Géographie de Deschamps. Rev. des Bibl. Paris, 1894, nrs van nov.-dec. Supplément. Ibid., n^{rs}. van febr. en dec. 1895.
- L'imprimerie à Lierre. Ibid. 1895, febr.
- Notice biographique sur Thierry Martens, le premier imprimeur belge. Ibid. 1895, juli.
- Bibliographie des thèses de doctorat spécial soutenues devant l'Université de Gand (tot 1895). Almanach Univ. Gand, 1895.
- Un Noël historique allemand de 1478. Zentralbl. f. Biblio. 12, 1895.
- Les Archives particulières. Communication. Ann. Congrès arch. et hist. de Tournai, 1895.
- Un manuscrit illustré du Roman d'Olivier de Castille. (Ms 470 de la Bibl. Univ. de Gand). M.S.H.B., 1895. Een overdruk op groot papier, met speciaal omslag en opdracht werd vervaardigd „pour le mariage d'Henri Stein et Lucie Vico, 18 février 1895”.
- Le Catalogue du Musée instrumental de César Snoeck. Ibid., 1895.
- Une bibliothèque américaine (Boston). Ibid., 1896.
- Jean van Doesborgh, imprimeur anversois du commencement du XVIe siècle. Ibid., 1896.
- Les imprimeurs belges à l'étranger. Ibid., 1896.
- Histoire d'un pot de vin. B.S.H.A.G., III, 1896.
- (Note sur une dalle tumulaire trouvé sous le plancher de l'ancienne église de Baudeloo). Ibid., IV, 1897.
- Le premier Congrès archéologique belge. Gand, 1858. Ibid., IV, 1897.
- (Note sur une statistique ou un inventaire général des richesses de la ville de Gand dans les différentes branches de l'art. Méthode à suivre). Ibid. IV, 1897.
- A Saint-Pierre, 13 décembre 1896. Rapport sur la première excursion archéologique de la S.H.A. Gand. Ibid., IV, 1897.
- Une impression musicale gantoise du XVIe siècle: *Laurus austriaca*. Ibid., IV, 1897. (Met FL. VAN DUYSE).
- Les imprimeurs belges à l'étranger. Congrès hist. et arch. de Gand, 1896, t. II, 2e partie.
- Les imprimeurs belges à l'étranger. Liste géographique des imprimeurs et libraires belges établis à l'étranger, depuis les origines de l'imprimerie, jusqu'à la fin du XVIIIe siècle, accompagnée d'une carte et de fac-similés. M.S.H.B., 1897. In overdruk: Gent, Vijt, 1897.
- Centenaire de la Bibliothèque de la ville et de l'Université de Gand 1797 — 3 mai — 1897. B.S.H.A.G., V, 1897.
- Rapport sur le Congrès historique et archéologique tenu à Malines, du 8 au 11 août 1897. Ibid., V, 1897.
- Le deuxième Congrès bibliographique de Bruxelles, août 1897. Le Bibliographe moderne, 1897.
- Un vieux cantique flamand. Transcription musicale. La Flandre libérale. Suppl. illustré de Noël, 1897.
- Les origines de l'imprimerie en Belgique, d'après le livre récent de M. Gilliodts-Van Severen. — Discussion. B.S.H.A.G., VI, 1898.
- Notice sur un manuscrit flamand à miniatures du XVe siècle. (Gand, B.U.G. ms. 632. Biblia). A.A.R.A.B. 5e sér. t. 1, 1898.
- L'imprimeur Jean Brito et les origines de l'imprimerie en Belgique. B.S.H.A.G., VI, 1898.
- (Note sur une suite de planches représentant l'entrée de Charles V à Bologne, dont l'auteur est inconnu). Ibid., VI, 1898.
- Rapport sur les dix premiers fascicules de l'Inventaire archéologique de Gand. Ibid., VII, 1899.
- (Note sur des indulgences accordées à Gand en 1478 d'après un ouvrage de Paul Fredericq). Ibid., VII, 1899.
- Artistes gantois du moyen-âge. Notes extraites de l'histoire de l'art dans les Flandres, l'Artois et le Hainaut avant le 15e siècle de Mgr. Dehaisnes. Ibid. VIII, 1900.
- Rapport annuel sur les travaux de la Société d'histoire et d'archéologie de Gand en 1900. Ibid., IX, 1901.
- En 1901. Ibid., X, 1902. En 1902. Ibid., XI, 1903. En 1903. Ibid., XII, 1904. En 1904. Ibid., XIII, 1905. En 1905. Ibid., XIX, 1906.
- Un poète latin bruxellois du XVIe siècle: Arnold Paludanus. A.S.A. Br., 15, 1901.
- Variétés musicologiques. Deuxième série. A.A.R.A.B., 5e sér., t. III, 1901.
- Inventaire archéologique de Gand. Prem. série, fasc. I-XX. Préface et tables (par P. Bergmans). Gand, 1901.
- Six anciennes reliures flamandes. Gand, 1901. Extr. de l'Inventaire archéologique de Gand.

- Clément Perret, calligraphe bruxellois du XVIe siècle. (Avec 2 reproductions). A.A.R.A.B., 5e s. t. 4, 1902.
- Le tombeau poétique de Gilbert d'Onghies, évêque de Tournai (+ 1574). A. S.H.A.T. Nouv. Série, 7, 1902.
- Répertoire archéologique de Gand (Dépouillement d'un certain nombre de périodiques archéologiques.) I. Na fiche 240 van het Inventaire archéologique. Gand, 1902. — II. Na fiche 330. Gand, 1904.
- La bibliothèque van den Bemden. B.S.H.A.G., X, 1902.
- L'organiste des archiducs Albert et Isabelle, Peter Philips (Pietro Philippi). B.A.R.A.B., 1902. (Met portret).
- L'Album de l'architecte Pisson. Notes de Paul Saintenoy et P. Bergmans. B.S.H.A.G., XI, 1903.
- La bibliothèque du Comte de Nédonchel. Rev. bibl. et arch. en Belg., 1903.
- Een tiental oude plakalmanakken uit de 16e en 17e eeuw. Tijdschr. v. boek- en biblio. I, 1903.
- Rentier et obituaire de l'église collégiale d'Eyne. A.S.H.A.G., 5, 1903.
- David de Gand (scribe). B.S.H.A.G., XII, 1904.
- Le Campanile du Beffroi de Gand. Etude d'iconographie rétrospective et comparée. Ibid., XII, 1904.
- Une lettre inédite de Sainte-Beuve. Mélanges Paul Fredericq. Bruxelles, 1904.
- L'imprimeur-libraire brugeois Joseph-Ignace van Praet, notice bio-bibliographique. A.A.R.A.B., 5e ser. t. 6, 1904.
- Notes sur l'histoire de l'imprimerie et des imprimeurs belges. Le Bibliographe moderne, 1905.
- Les tentatives antérieures d'entente internationale pour la reproduction des manuscrits. Actes Congrès internat. pour la reproduction des mss. Liège, 1905.
- Gand décrit par un voyageur brugeois du XVIIIe siècle. B.S.H.A.G., XIII, 1905.
- A propos des mesures du Beffroi. Ibid., XIII, 1905. (Met A. HEINS).
- Note sur le compte de l'administration des biens du Comte d'Egmont à Marcoing, Cardaing, Cambrai et Noyelles en 1566-1567. B.A.R.A.B., 1905. (Hs. UB. Gent, n° 1085, I).
- Une copiste bruxelloise du XVe siècle: Marguérite Raes. Rev. bibl. et arch. en Belg., 1905.
- Compte-rendu de l'inauguration du monument érigé à Auguste van Lokeren, par la Société d'histoire et d'archéologie de Gand, 19 octobre 1905. B.S.H.A.G., XIII, 1905.
- Inventaire archéologique de Gand. Deuxième Série, fasc. XXI-XL. Préface et tables. Gand, 1906.
- Une lettre du philologue Achaintre. Rev. Bibl. et Arch. en Belg. 1906.
- Un poète latin gantois du XVIIIe siècle: Olivier de Reylof. Avec pièces justificatives et note additionnelle. B.S.H.A.G., XV, 1907.
- Jacques de Richebourg, avocat et philologue anversoïse du XVIIIe siècle. A.A.R.A.B., 1907.
- Note sur la représentation du rétable de l'Agneau mystique des Van Eyck en tableau vivant à Gand en 1458. Annales XXe. Congrès d'hist. et d'arch. Gand, 1907, 2e partie.
- Voorbereiding en uitgave van: Annales du XXe Congrès de la Fédération archéol. et hist. de Belg. Gand, 1907. 3 delen. — Een overdruk van het eerste deel onder de titel: Compte-rendu du XXe Congrès de la Fédération archéolog. et hist. de Belg. Gand, 1907.
- Notice biographique sur Jacques Felsenhart. B.A.R.A.B., 1908.
- De l'histoire de la musique et de son étude. Ibid., 1908.
- Mathieu Agnolla. Note. B.S.H.A.G., XVI, 1908.
- Le Collegium musicum fondé à Hasselt au XVIe siècle. Compte-rendu Congr. Fédér. arch. et hist. Belg. à Liège. XXIIe session. Liège, 1909, 2e partie.
- De l'intérêt qu'il y aurait à dresser un inventaire général des instruments de musique anciens disséminés dans les musées et les collections privées de Belgique. Ibid.
- Nicolas Maïscocque, musicien montois du XVIIe siècle. B.A.R.A.B., 1909.
- La musique au Congrès de Liège. B.S.H.A.G., XVII, 1909.
- La richesse artistique des villes flamandes. Ibid., XVIII, 1910. Verscheen ook in: Notre Pays. Bruxelles, 1910.
- Marguérite d'York et les Pauvres Claires de Gand. Notice sur un manuscrit enluminé de la vie de Ste Colette. B.S.H.A.G., XVIII, 1910.
- La journée archéologique du 29 septembre 1910 à Bruxelles. Ibid., XVIII, 1910.

- Les Heures de Petau. Notice historique et descriptive. (Ms. 234 de la Bibl. de la Ville et de l'Université de Gand). A.S.H.A.G., 11, 1911. Observations de M. Hulin. B.S.H.A.G., XIX, 1911.*
- Une collection de livrets d'opéras italiens (1669-1710) à la Bibliothèque de l'Université de Gand. Sammelbände der Internat. Musikgesellschaft, XII, 1911.*
- Het ex-libris van den arts Robert Sanders. Tijdschr. voor boek- en biblw. Antw. 9, 1911.*
- Notes historiques et archéologiques. L'ex-libris du médecin Robert Sanders. Lettres de philologues et théologiens gantois. — Les quatre Couronnés. — Le général van Geen. B.S.H.A.G., XIX, 1911.*
- Simon, maître de vièle. Compte-rendu Congrès Fédér. arch. et hist. de Belg. XXIIe Congrès. Malines 1911, deel 2.*
- Note sur le père Alipe Reylof. B.S.H.A.G., XIX, 1911.*
- Les musiciens de Courtrai et du Courtrais. B.C.H.A.C., 1912.*
- L'exposition de l'Art ancien dans les Flandres (région de l'Escaut). Revue de Belg. 1913, n^o spécial.*
- L'exposition de l'Art ancien dans les Flandres. L'Art flamand et hollandais, 1913, n^o spécial.*
- De tentoonstelling van Oude Kunst in Vlaanderen. Gent 1913. Onze Kunst. Bijzonder nr. Nov. 1913.*
- Notes archéologiques et bibliographiques. Schellebelle ou Bailleul. Statuette de Saint-Liévin à Bailleul. B.S.H.A.G., XXI, 1913.*
- Liévin Cruyl et sa vue panoramique de Gand en 1678. Ibid., XXII, 1914.*
- Biographie du compositeur Corneille Verdonck (1563-1625). B.A.R.B. Cl. B.A., 1915-1919.*
- Le panorama de Gand de 1678 de Liévin Cruyl. Gand, 1918. Extr. des Docum. topogr. relatifs à la ville de Gand.*
- Discours (sur la restauration artistique de la Belgique) prononcé en séance du 6 avril 1919. B.A.R.A.B., 1919.*
- Notice sur Julien-Gabriel Leclercq, graveur, médailleur et sculpteur. Ann. A.R.B. 1915-1919. Bruxelles, 1920.*
- Notice sur Adolphe-Edouard-Théodore Pauli, architecte. Ibid.*
- Notice sur Florimond van Duyse, compositeur et musicologue. Ibid.*
- L'enseignement de l'archéologie et de l'histoire de l'art dans les universités belges. Discours. B.A.R.A.B., 1919.*
- Variétés musicologiques. Troisième Série. A.A.R.A.B., 6e s., t. 7, 1919.*
- Rede uitgesproken op de huldebetoging, gebracht aan Lodewijk De Vriese. In: Huldeblijk, Lod. De Vriese. Gent, 1920.*
- Quatorze lettres inédites du compositeur Philippe de Monte. Mém. in 8° Acad. Roy. de Belg. Cl. des B.A., t. 1, 1921.*
- Heures de Notre-Dame de Thomas Louthe. Bruxelles, 1921. (Uit: J. Casier et Paul Bergmans: L'Art ancien dans les Flandres. Bruxelles, 1921. Overdruk).*
- Notice sur le baron Limnander de Nieuwenhove, compositeur de musique. Ann. A.R.B., 1921.*
- Notice sur Adolphe Siret, littérateur. Ibid., 1922.*
- Musique, Sciences et Lettres dans leurs rapports avec les Beaux Arts. In: L'Académie royale de Belgique depuis sa fondation. Bruxelles, 1922.*
- Musiciens gantois d'antan et d'aujourd'hui. I. Paul Lebrun. II. Marie Sasse. III. Pierre Massenus. IV. Martin-Joseph Mengal. V. Jos Van der Meulen. VI. Charles Miry. VII. Ernest Mathieu. VIII. Pierre-Joseph Leblan. Gand artistique. Gand, 1922-1924.*
- Un patriote belge d'avant 1830: Ferdinand vander Straeten. B.S.H.A.G., XXXI, 1922-1923.*
- Un imprimeur-musicien: Tielman Susato. De Gulden Passer. Bull. Antw. Biblioph. 1923.*
- Notice sur Jean Van den Eeden, compositeur de musique. Ann. A.R.B., 1924.*
- Notice sur le chevalier Xavier van Elewyck. Ibid., 1925.*
- L'envoi à l'étranger du polyptique: „L'Adoration de l'Agneau” des frères van Eyck. B.A.R.B. Cl. B.A., 1926.*
- L'arrestation et la détention en Allemagne de M. Camille De Bruyne, professeur à l'Université et échevin de la ville de Gand. Rev. belge de la guerre 1914-1918, 2e s., n° 9-11. Bruxelles, 1926.*
- Un nouveau manuscrit de la Chronique de Flandre Abrégée. Mélanges Henri Pirenne. Bruxelles, 1926.*
- Notice sur la vie et les travaux de Joseph Casier (1852-1925). B.A.R.A.B., 1926.*

De l'histoire de la musique. Discours. B.A.R.B. Cl. B.A., 1926. Overgenomen in *Musica Sacra* - Sept. 1927.
Les carillons belges et la musique de carillon. Kongressbericht der Beethoven-Zentenarfeier, Wien, 1927.
Les origines belges de Beethoven. Discours. B.A.R.B. Cl. B.A., 1927. Overgenomen in *L'Eveil*. Bruxelles, n° van 1 Juni 1927.
Une grande création belge. Sire Halewijn. (Gand, 1927). Overdruk uit: *La Flandre Libérale*.
Une famille de musiciens belges du XVIIIe siècle. Les Loeillet. Avec la liste des œuvres de J. B. Loeillet. B.A.R.B. Cl. B.A., 1927.
Notice sur Jules Busschop, compositeur de musique. Ann. A.R.B., 1928.
Een Balegensch Volkslied. Oostvlaamse Zanten, 1928.
Le grand-père de Beethoven. B.A.R.B. Cl. B.A., 1928.
Le séjour à Hambourg du musicien bruxellois Joseph Henri Mees. Ibid., 1928.
In memoriam Georges Brunin. Arch. Bibl. et Mus. de Belg., 1928.
Quetelet poète. Ciel et Terre, 1929, janvier.
L'histoire de la musique et l'histoire générale. Discours. Gand artistique, 1929.
Un patriote belge de 1830: Charles Alexandre Snoeck. Rev. belge de phil. et d'hist. 1929.
Nouveaux renseignements sur les musiciens belges à Trévise et sur l'imprimeur musicien Gérard de Lisa. B.A.R.B. Cl. B.A., 1930.
La typographie musicale en Belgique au XVIe siècle. Histoire de l'imprimerie en Belgique t. V. n° 2. Bruxelles, 1930.
Les poésies manuscrites de François et Raphaël Thorius. Mélanges Paul Thomas. Bruges, 1930.
A propos du Centenaire de van Hulthem. B.A.R.B. Cl. B.A. 1932.
Deux amis de Roland de Lassus, les humanistes Charles Utenhove et Paul Melissus Schede. Ibid., 1933.
Les œuvres de Wagner à Gand. Chronique musicale. Overdruk uit: *La Flandre Libérale*, 12 févr. 1933.
La Société parisienne des „Enfants de la Belgique” et Pierre Benoit. B.A.R.B. Cl. B.A., 1934.
 Medewerking aan de Bibliotheca Belgica. Notices B. Ronsse et Simon Stevin. — Van af 1922 waarneming van het bestuur van de Bibliotheca Belgica met A. ROERSCH en V. TOURNEUR. Jaarlijks verslag „sur les travaux de la Commission de la Biographie nationale” van af 1913 tot 1935. In: B.A.R.B. Cl. des Lettr., 1913-1935.
 Jaarlijks verslag „sur les travaux de la Commission des Monuments de la ville de Gand”. Van 1914 tot 1934. In: Verslag over het bestuur van de stad Gent. 1914-1934.
 Verslagen en boekbesprekingen in: Bulletin de l'Académie royale de Belgique. Classe des Beaux-Arts. — Bulletin de la Société d'histoire et d'archéologie de Gand. — Bulletin de l'Académie royale d'Archéologie de Belgique. — Messenger des Sciences historiques, enz.
 Bestendige zeer intensieve medewerking aan de Biographie nationale, uitgegeven door de Académie royale de Belgique: 657 levensbeschrijvingen van de hand van Paul Bergmans komen voor in delen X tot XXV. (Lijst volgt verder).
 Co-directeur en actieve medewerker van het Inventaire archéologique de Gand, dat verscheen van 1897 tot 1923. De lijst van de „notices” opgesteld door P. B. volgt verder.
 Medewerking aan:
 L'Ancien Pays de Loos. Hasselt. — Annales de la Société d'archéologie de Bruxelles. — Archives belges, revue d'historiographie. Liège. — La Belgique musicale. Bruxelles. — La Chronique musicale. Bruxelles. — Le Courrier musical. Paris. — La Fédération artistique. Bruxelles. — La Flandre Libérale. Gand. (Chronique musicale et théâtrale). — Gand-Exposition. Gand. — L'Intermédiaire des Chercheurs et des Curieux. Paris. — Jadis, revue questionnaire d'histoire et d'archéologie. Bruxelles. — Le Mouvement économique. Liège. — De Navorscher. Nijmegen. — Petite Revue illustrée de l'Art et de l'Archéologie en Flandre. Gand. — Revue archéologique. Paris. — Revue belge de Philologie et d'Histoire. Bruxelles. — S. I. M. revue musicale mensuelle. Paris. — Wallonia. Liège.

- d. 10. Bruxelles, 1888-1889. — Kaukesel (Hubert ou Wibert) — Kerchove (François-Ant.-Max de) — Kersten (Pierre) — Keyser (Martin De) — Kien (Nicolas) — Krikenborch (Jean van).
- d. 11. Bruxelles, 1890-1891. — Lafont (Charles-Aimable-Gaspard) — La Fontaine (Jehan de) — Lambert de Liège — Lambert (Mathieu) — Lamberts-Cortenbach (Werner-Joseph) — Lambrecht (Mathias) — Lammens (Jacques-Clément-Philippe) — Lammens (Jean) — Lammens (Pierre-Philippe-Constant) — Lamorlet (Joseph) — Langhedeel — Langhemeersch (Jacques van) — Langlet (Henriette-Amélie) — Lannoy (Alexis de) — Lans (Jean) — La Serna Santander (Charles-Antoine de) — Laude (Pierre-Joseph) — Launay (Jean de) — Laundry (Pierre-Albert de) — Laurenty (François) — Laurenty (Remacle Joseph) — Lautius (Louis) — Lauwet (Robert) — La Visscherye (Robert de) — Le Bègue (Louis-François) — Le Blan (Pierre-Joseph) — Le Boutellier (Colart) — Lebrocquy (Pierre) — Le Charpentier (Jonas) — Le Carpentier (Jean-Baptiste) — Le Clerc (Nicolas) — Le Cocq (François) — Le Coispelier (Godefroid) — Le Cunelier (Jean) — Le Dayn (Victor) — Le Doulx (Pierre-François) — Le Doulx (Pierre-François II) — Leeu (Gerard) — Le Fort (Jean-Gilles) — Lefevre (Jean) — Le Gillon (Jean-François) — Le Gouverneur (Jean) — Le Grand de Reulandt (Simon-Edouard-Victor) — Le Gros (Sauveur) — Lemaigre (Camille-Arthur) — Le Maire (Michel) — Le Maistre (Mathieu) — Le Motte (Jehan de) — Lenglez (Maximilien) — Lenz (Arnoul de) — Lentz (Pierre-Albert) — Leonard (le père) — Lepe (Jean-Antoine van der) — Lepe (Laurent van der) — Le Pierre (Robert de) — Le Pippre (Louis) — Le Plat (Gilles) — Le Ratz de Lanthéné — Le Roy (François) — Le Roy (Pierre) — Le Roy (Thomas).
- d. 12. Bruxelles, 1892-1893. — Lescaillier (Jean) — Le Soinne (Jean-François) — Le Soinne (Thomas) — L'Estainier (Jean) — Lestainier (Jean II) — Lesy (Désiré-Eugène-Charles) — Letino (Constantin) — Leuze (Nicolas de) — Le Vinier (Guillaume) — Le Vinier (Jacques) — Libert (Simon) — Licht (François de) — Liebaert (Anne-Fidèle) — Liesvelt (Jacques van) — Linden (Guillaume van der) — Linden (Jean vander) — Lo-Looz (Robert de) — Loncin (Albert de) — Lore (Baudouin van der) — Los Rios (Jean-François de) — Louis (Daniel) — Louis (Lievin) — Loumyer (Jean François-Nicolas) — Loveling (Rosalie) — Lucas (Le père) dit de Malines — Luyde (Jean de) — Luython (Charles).
- d. 13. Bruxelles, 1894-1895. — Machaire (Barthelemy) — Macheren (Jean von) — Madot (Jehan) — Maclote (Thierry van) — Maele (Siger van) — Maelsaecke (Jacques van) — Maertens (J.) — Maes (Guillaume) — Maesen (Gerard van der) — Maillard (Claude) — Maiscocq (Jean-Hubert) — Malcorps (Michel) — Male (Rombaut van den) — Malherre (Denis) — Malherre (Dieudonné-Damien) — Mallants (Pierre) — Man (Arnold De) — Mander (Adam van) — Manessier — Mangez (Pierre-Joseph) — Manin (Henri) — Mansfelt (Charles de) — Marcoing (Jean de) — Marée (Valentin) — Mareschalle (Samuel) — Marievoorde (Dieudonné de) — Marissal (Philippe-Charles) — Marius de Saint François — Marneff (Félix-Guillaume) — Marolles (Philippe de) — Marotte (Jean) — Marshall (Edouard-Jean-Charles) — Martens (Thierry) — Martenus (Guillaume) — Martin le Beguin — Martin (Mathieu) — Martinez (François) — Marvis (Jean de) — Massaux (Ghislain-Joseph) — Massenus (Pierre).
- d. 14. Bruxelles, 1897. — Massez (Louis-Joseph) — Massotte (Thomas) — Masui (Jean-Baptiste) — Matelart (Jean) — Mathias (Antoine) — Mathias (Pierre) — Mathias de Ninove — Mattrie (Christophe de) — Maude (Jean van der) — Maude (Lievin van der) — Mauden (David a) — Meerbeeck (Adrien van) — Meere (Corneille vander) — Meeren (Corneille vander) — Meeren (Jean I vander) — Meeren (Jean II vander) — Meersch (Auguste-Theodore vander) — Meersch (Désiré-Joseph vander) — Meersch (François-Winoc-Augustin vander) — Meersch (Leopold vander) — Meersch (Nicolas vander) — Meersch (Philippe vander) — Meersch (Polydore-Charles vander) — Meerts (Lambert-Joseph) — Mees (Henri) — Mees (Joseph-Henri) — Meiren (Jean-Baptiste vander) — Melyn (Gerard) — Mengal (Jean-Baptiste) — Mengal (Martin-Joseph) — Mennens (Guillaume) — Merchier (Guillaume) — Merckaert (Jean) — Merica (Balthasar de) — Merica (Jean de) — Mermannus (Arnold) — Mertens (Henri-François) — Mettecoven (Henri de) — Meulen (Guillaume vander) — Meulen (Jean-Baptiste Vander) — Meulen (Servais Vander) — Meulewels (Pierre) — Mevius (David-Ghislain) — Meyer (François De) — Meyer-Roelandts (Victor De) — Meyere

(Jérôme De) — Meyere (Louis De) — Meyers (Mathias) — Meyme (Adrien-Corneille) — Micha (Jean-Joseph) — Michel (Jean-Baptiste) — Michelot (Jean-Baptiste-Aimé) — Michels (Edouard) — Michiels (Pierre-Augustin) — Michils (Jean) — Migem (Eugene Van) — Milcamps (Jean-Baptiste) — Milis (Gabriel) — Millon (Charles) — Minnecovius (Mathias) — Mirwart (Henri) — Modave (Jean-Georges).

d. 15. Bruxelles, 1899. — Moerbeek (Adrien van) — Moerbeke (Pierre de) — Moere (Joseph van der) — Moke (Henri-Guillaume) — Mol (François-Marie De) — Mol (Guillaume De) — Molhem (Gilles de) — Molle (Ambroise van) — Mommen (Leon) — Monkhoven (Jean van) — Monnié (Nicolas-Barthélémy) — Mons (Gauthier) — Montgaillard (Bernard de Percin de) — Monthaye (Pierre-Albert) — Montigny (Charles) — Montis (Thomas) — Montmorency (Nicolas de) — Moreau (Baudouin) — Moreau (Charles-Honoré-Joseph) — Moreau (Henri) — Morouval (Jean de) — Morsomme (Jean-Henri) — Mortelmans (Lambert) — Mortier (Michel) — Mory (Philippe de) — Moten (Jean van der) — Mouqué (Antoine) — Muntere (Jean de) — Musica (Antoine de) — Naich (Hubert) — Nassou (Herman de) — Neckere (Leon Raymond de) — Neeffs (Guillaume de) — Neeffs (Jean) — Neel — Neelsius (Nicolas) — Negghelput (François) — Nemius (Jean) — Nève (Emile-Gabriel-Benoît) — Nève (Godefroid de) — Neveu (H.) — Nicaise (Jean) — Nicolas de la Conception, Carme — Nicolas de Rans — Nieulant (Charles-Alexandre de) — Nihoul (Michel-Joseph) — Nihoul (Michel-Joseph-Romain) — Norman (Marc) — Nova Terra (Pierre de).

d. 16. Bruxelles, 1901. — Nuceus (Alard) — Nys (Jean) — Odon de Gand — Oeyenbrugghen (Jean-Georges van) — Olieschläger (Jean) — Onderect (Benoit-Charles-Joseph) — Onghena (Jean) — Ongoy (Jean d') — Ooghe (Jean) — Opberghem (Norbert van) — Ophem (Michel van) — Opiter (Chrétien de) — Orsaeghen (François van) — Os (van), famille d'imprimeurs — Otrifride — Otho (Jean) — Otho (Jeanne) — Ots (Charles) — Ottonis (Gérard) — Ottonis (Jean) — Oudaert (Nicolas) — Outers (Emmanuel) — Overstraeten (Roland) — Oyen (Florent van) — Paludanus (Lyntherides-Arnold) — Paradis (Jean) — Parival (Jean-Nicolas) — Pasquier d'Orange — Pauli-Stravius (Georges) — Pauwels (Jeanne Catherine) — Pauwels (Joseph) — Pauwels (Noé) — Peetermans (Nicolas-Joseph).

d. 17. Bruxelles, 1903. — Perre (Michel van den) — Perret (Clement) — Peteghem, famille de facteurs d'orgues — Pfeiffer (François-Joseph) — Phaliesen (Antoine van der) — Philippe (abbé de l'Aumône) — Philips (Pierre) — Pierets (Pierre-André-Jos.) — Pierre de Lille — Pierre (Josse) — Pieters (Charles-Joseph) — Pieters (François) — Pietersz (Adrien) — Pietrobono, musicien bruxellois — Pijart (Pierre) — Pinnell (Adam) — Piron (Constant-Fidèle) — Plancken (Corneille van der).

d. 18. Bruxelles, 1905. — Pontécoulant (Louis-Adolphe Doucet de) — Portant (Jean) — Pottelberghe (Richard van) — Praet (Josse-Basile-Bernard Van) — Praet (Josse Ignace Van) — Prieelle (Gilles van den) — Proost (Adrien De) — Puerse (Jean van) — Puissant (Robert) — Pulloys (Jean) — Puteanus (Thomas) — Quercu (Laurent a) — Quickenborne (Charles-Felix van) — Raet (Adrien De) dit Vrelant — Raeymolen (Jacques) — Ramon (Josse) — Ramquin (Remi) — Raoul le Silencieux — Rasyr (Gilles de).

d. 19. Bruxelles, 1907. — Remes (Charles) — Remes (Constantin) — Remi de Beauvais — Renaudière (Emiland Xavier) — Renier (Adrien) — Reume (Auguste-Joseph De) — Reylof (Alipe) — Reylof (François-Liévin) — Reylof (Olivier De) — Reyngout (Jeanne van Alten, alias) — Reyniers (Adrien) — Reyphius (Louis-Augustin) — Richardot (Jacques) — Richebourcq (Jacques de) — Ricquaert (C.) — Ridder (Charles-Barthélémy De) — Riet (Jan van) — Rimbaut (Hippolyte) — Rits (Joseph) — Robostelli, facteur d'orgues. — Robson (Jean-Jacques) — Robson (Martin-Joseph) — Robson (Sébastien-Joseph) — Rodius (Adrien) — Roeland (Jean) — Roelands (David) — Roesthoven (Gauthier Van) — Romaeus (Nicolas) — Rombaut (Josse-Ange) — Rommain (Henri).

d. 20. Bruxelles, 1908. — Ronsse (Baudouin) — Rooman (Gilles) — Roovere (Jean De) — Rosa (Henri) — Rosart (Jacques-François) — Rousseau (Jean-Marie) — Roy (Daniel Van) — Ruimonte (Pedro) — Rycke (Antoine De) — Ryckere (Pierre-Joseph De) — Rydt (Michel-Henri De) — Ryspoort (Jean) — Rijst (Herman van der).

d. 21. Bruxelles, 1911-1913. — Saboth (Augustin) — Saint-Omer (Henri de) — Saint-Trond (Gustave de) — Sale (François) — Santvoort (Godefroid van) — Sardonius (Jean) — Sauton (Jean-Baptiste) — Sayve (Lambert de) — Sayve (Mathieu) — Sawalon — Scaillet (Josse) — Scayve (Pierre) — Schellens (Hyacinthe) — Schepers — Schepper (Laurent de) — Scheppers (Marguérite) — Schidlik (Frans) — Schockeel (Ignace) — Schoofs (Philippe-Jacques).

d. 22. Bruxelles, 1914-1920. — Schott (François) — Schouten (Marin) — Schuere (Jacques van der) — Schuyt (Corneille) — Schwartz (Nicolas-Joseph) — Schynckele (Henri) — Sclobas (Jean-Baptiste) — Scockart (Adrien) — Scrivere (Barthelemy de) — Sebillé (Alexandre) — Secus (François) — Sedulius (Henri de Vroom, dit) — Seghers (François) — Segri (Jean de) — Selliers de Moranville (Leonard) — Serret (François-Joseph-Jean Baptiste) — Serret (François-Joseph-Leonard) — Serrurier (Pierre) — Servais de Saint-Pierre — Servatii (François) — Servatius (Robert) — Severin (André) — Sibenius (Martin) — Sichem (François de) — Sieur (Arnold) — Siger (Paul) — Sigerius de Novo Lapide — Siliceus (Johannes) — Silvius (Pierre) — Simeomo (Jean-Baptiste) — Simon (Gratien) — Simon (Jean-Baptiste) — Simon (Jean-Henri) — Simon, menestrel — Simonis (Hubert) — Simons (François) — Sinkel (Joseph-Lambert) — Siraut (Dominique) — Siret (Adolphe) — Slachtslaep (Henri) — Slooten (Jean van der) — Sloovere (Martin de) — Sluse (Gustave) — Sluys (Paul Van der) — Smachtens (Jean) — Smet (Adrien de) — Smet (Artus) — Smet (Corneille) — Smet (Eugène de) — Smet (Jean de) — Smet (Mathieu de) — Smet (Pierre de) — Smet (Théodore) — Smets (Antoine) — Smeyers (Henri) — Smits (Guillaume) — Smolderen (Jean-Gerard) — Smytere (Anne de) — Smytere (Jean de).

d. 23. Bruxelles, 1921-1924. — Snoeck (Charles) — Snoeck (François) — Soenens (Gustave) — Soer (Bernardin de) — Soetaert (Jacques) — Somere (Edouard De) — Somers (Eugène) — Somers (Guillaume) — Somers (Jean) — Somme (André de) — Sortes (Jean) — Soudan (Emmanuel) — Soutermans (Mathias) — Speeckaert (Bonaventure) — Speelman (Edmond) — Speelman (Ferdinand) — Spelers (Etienne) — Spicq (Pierre) — Spieghele (Jean van den) — Spierinck (Gilles) — Spinnael (Pierre) — Spoelberch de Louvenjoul (Jean) — Spreeuwen (Guillaume) — Spurt (Jean van der) — Stadt (Henri-François vander) — Staes (Ferdinand) — Stappaerts (Felix) — Stas (Dieudonné) — Stassaert (Henri) — Steelant (Philippe van) — Steene (Bruno Vanden) — Steene (Jacques Vanden) — Steghen de Putte (Joseph van der) — Stempels (François De) — Steenberg (Anna) — Stessels (Auguste) — Steur (Charles) — Stevart (Pierre) — Steven (Etienne) — Stevens (Nicolas).

d. 24. Bruxelles, 1926-1929. — Steyt (Martin) — Stichelen (Jules van der) — Stockem (François de) — Stokem (Jean) — Storme (Jean) — Straeten (Edmond van der) — Straeten (Ferdinand van der) — Straeten (Georges van der) — Straeten (Jean van der) — Straetman (Jean) — Stratus (Jean) — Strompe (Henri) — Stul (Jean) — Succa (Marie de) — Sunart (Adolphe) — Suremont (Pierre) — Stuvaert (Lievin) — Surmont de Volsberghe (Charles) — Surmont de Volsberghe (Paul) — Susato (Tielman) — Suys (Ernest de) — Suys (Jacques de) — Swaen (Martin Henri De) — Sweelden (Arnold) — Sweerts (Jean) — Sweerts (Robert) — Swert (Louis) — Swert (Pierre-Julien, dit Jules De) — Sylvius (Jean) — Symoens (Gaspard) — Synghel (Henri van) — Sypen (Charles van der) — Taberniel (Artus Tavernier, dit) — Tack (Désiré) — Tack (Jean) — Tacquenier (Jacques) — Tacquet (Jean) — Taelen (Felix van der) — Tamine (Laurent) — Tassart (Jacques) — Tauler (Jean) — Tayart de Borms (Claude) — Taymont (Corneille) — Tayspil (Pierre) — Teerlinck (Pierre) — Teichmann (Constance) — Teichmann (Theodore) — Telle (Jules) dit Tell — Teniers (Jean) — Ternois (Jean) — Terrasse (Charles) — Thausius (Albert) — Thelène (Ambroise) — Theodatus Leodiensis — Thiant (Jean de) — Thibault (Gerard) — Thibaut (Sébastien) — Thiebault (Adrien) dit Pickart — Thielens (François) — Thienen (François van) — Thiennes (Charles de) — Thiennes (François de) — Thierry de Flandre — Thierry de Heemstede — Thierry de Sainte Thérèse.

d. 25. Bruxelles, 1930-1932. — Thiry (Charles) — Thomas de Limbourg — Thomas (Henri) — Thomassin (Louis) — Thomeret (Athanase) — Thoor (François De) — Thoor (Raphael) — Thorette (Pierre) — Thoureaux (Jean) — Thourin (Georges) — Thuin (Louis-Alexandre) — Thuyne (Liévin Van) — Thuyne (Pierre Van) — Thys (Auguste) — Thys (Jean) — Tiby (Jean) — Tichel

(Jean-Baptiste) — Tichon (Jean) — Tieghem (Josse Van) — Tierendorf (Jérémic) — Timmerman (Antoine) — Tinctor (Jean) — Tipper (Herman) — Tiron (Antoine) — 'T Kindt (David) — 'T Kindt (Louis) — Todeschius (Adrien) — Toers (Ignace Van) — Tollenaere (Gerard de) — Tollenaere (Jean) — Tomson (Jean) — Torri (Pietro) — Tournai (Pierre de) — Tournemine (Marquet) — Tours (Armand van) — Toussaint (Armand) — Tracenus (Martin) — Traux (Louis de) — Traux (Maximilien de) — Treca (Lucas) — Trefer (Philippe) — Tréhou (Grégoire) — Trensart (Jean-Pierre) — Trentensaux (Pierre) — Tricot (Anne-Joseph) — Trier (Gomes de) — Trippet (Henri) — Trompere (Antoine de) — Troye (Stanislas) — Tuldel (Arnold de) — Tuldén (Henri van) — Tuldén (Nicolas van) — Tuldén (Pierre van) — Tuldén (Theodore van) — Turnhout (Gerard van) — Turnhout (Jean de) — Tympel (Marc van den) — Tympel (Olivier van den) — Tyn (Lambert den) — Tyras (Jacques) — Tyssens (Jean-Baptiste) — Tyssens (Nicolas) — Tyszkiewicz (Thadeus) — Ulmer (Herman) — Ulner (Jacques) — Ulner (Jean) — Urbain (Auguste) — Urbain (Jacques) — Ursel (François van) — Utenhove (Charles) — Utenhove (Ermentrude) — Uterswane (Philippe) — Vaelbeke (Louis van) — Vaet — Vaillant (Florent) — Vaincq (Nicolas) — Valckenaere (Albert de) — Valckenaere (Auguste) — Valckenaere (Jean-Baptiste) — Valckenborg (Nicolas) — Valerius (André) — Van Avermaete (François) — Van Bocxstaele (Jean) — van Cauwenbergs (Edouard) — Van Eename (Antoine) — Verkerck (Charles).

Inventaire archéologique de la ville de Gand. Gand, 1897-1913. — 2. Vie de Saint Amand. Manuscrit, 9e s. — 7. Le premier livre imprimé à Gand, 15e s. — 8. Reliure de Pierre De Keyser, 16e s. — 38. Le carillon de Baudeloo, 17e s. — 61. Sceau de l'hospice de Saint Jacques, 13e s. — 63. Reliure du 15e siècle. — 72. Bible flamande, 15e s. — 94. Reliure de livre enchainé, 15e s. — 107. Chapelle de Saint-Jean, 18e s. — 117. Le premier monument Palfijn. 18e s. — 123. Reliure de Jean Guillebert. 15e s. — 125. Le testament de Louis Porquin. 16e s. — 134. Obituaire de Saint-Jean. 15e-16e s. — 167. Le Mont de piété. 17e s. — 189. Reliure des Frères de la Vie commune. 16e s. — 194. Reliure de Gerard Godfrey van Graten. 16e s. — 195. Reliure à l'image de Saint Servais. 16e s. — 200. Porte-montre en faïence brugeoise. 18e s. — 204. Insigne de Saint-Jacques de Compostelle. 16e s. — 205. Reliure de Petrus Dux. 16e s. — 206. Reliure de Paul van Verdebeke. 16e s. — 210. Miniatures de Corneille Horenbaut. 17e s. — 227. Reliure de Pierre Caron. 16e s. — 234. Reliure de registre de comptes. 16e s. — 262. Le petit château d'Emmaüs. 16e s. — 271. Diplôme de concession d'armoiries à Luc Munich. 16e s. — 284. Le Théâtre de tous les peuples par Lucas Dheere. 16e s. — 303. Reliure de Grolier. 16e s. — 304. Reliure de Marc Laurin. 16e s. — 313. Reliure de Jean Tys. 16e s. — 314. Statuette en ivoire de la Vierge 16e s. — 320. Fonts baptismaux de la cathédrale de St. Bavon. 18e s. — 321. Coffret de la Corporation des chaussetiers. 15 s. — 328. Coffre de la Corporation des couvreurs de tuiles. 18e s. — 330. Escarpin géant de la Corporation des Cordonniers. 18e s. — 331. Reliures d'André Boule. 16e s. — 342. Le Pressoir par Nicolas de Liemaekere, dit Roose, 17e s. — 349. Coffret de la Corporation des mesureurs et crieurs de vin. 18e s. — 354. Montants de cheminée de la grande salle de réunion de la Halle aux Draps. 15e s. — 355. Montants de cheminée de la salle de réunion de la Commission de Surveillance du Conservatoire de musique. 15e s. — 361. Constructions militaires. Salle du Château des Comtes, dite du Consistoire 12e-13e s. — 373-74. Détails du monument funéraire de Marguérite de Ghistele. 15e s. — 383. Maison de l'Etape. 12e s. — 386-87. Armorial gantois de Liévin van der Schelden. 16e s. — 389. Coins de méreau de la maison de force. 18e s. — 390. Palais de l'Université. 19e s. — 409. Manuscrits des mémoires de Marc van Vaernewyck. 16e s. — 433. Maison élevée sur l'emplacement de l'imprimerie de Pierre De Keyser. 17e s. — 448. Confessionaux de l'église St. Etienne. 17e s. — 482. Reliure aux armes de Jean van Deynse. 16e s. — 483. Reliure aux armes de Michel van der Male. 16e s. — 484. Reliure aux armes de l'abbaye de Baudeloo. 16-17e s. — 487. Reliure aux armes de Jean David. 17e s. — 488. Reliure aux armes de Jacques Boonen. 17e s. — 489. Reliure aux armes de Baudouin Van der Schuere. 17e s. — 490. Trompette des musiciens de la ville par J. W. Haas. 17e s. — 495. Reliure aux armes de Chrétien van den Abbeele. 17e s. — 496. Reliure aux armes de Liévin Vaentkens. 17e s. — 517. Reliure aux armes de l'évêque Triest. 17e s. — 518. Fer de reliure à la Pucelle de Gand. 17e s. — 527. Ex-libris manuscrit de Lancelot Blondeel. 16e s. — 551. Commentaire de St. Jérôme sur Isaïe. 9e s. — 553. Roman d'Olivier de Castille. 15e s.

PUBLIKATIES OVER PAUL BERGMANS.

Congrès archéologique et historique de Gand 1907. Remise d'un souvenir à Mr. Paul Bergmans, secrétaire général, 23 octobre 1907. Gand, 1907.

Nelly (i. e. Piette). Une visite à la bibliothèque de la ville et de l'université de Gand. (La Flandre libérale, 57e année, 1931, n°s 127, 131, 132 (7, 11, 12 mei).

Henen (Paul). (Notice nécrologique sur Paul Bergmans). (La Flandre libérale 15 nov. 1935). (Relations des funérailles de Paul Bergmans, avec reproduction des discours de Paul Henen et de Jos. de Smet). (La Flandre libérale 18-19 novembre 1935).

Borren (Charles van den). (Notice sur Paul Bergmans). (La Revue musicale belge, 20 novembre 1935).

Borren (Charles van den). Notice sur Paul Bergmans. In: Annuaire de l'Ac. roy. de Belg. 104e année 1938. (Met portret).

Mooser (R. Aloys). (Notice nécrologique sur Paul Bergmans). (Dissonances, Genève, 1935, nr. van november).

Paul Bergmans. (Rev. de musicologie. Paris, 1936, nr. van mei).

Apers (R. F.). Paul Bergmans. In memoriam. (Archives, Bibliothèques et Musées de Belgique, 1936, fasc. 2).

Gheyn (G. vanden). Hommage rendu à Paul Bergmans en séance du 29 janvier 1936 de la Société d'histoire et d'archéologie de Gand. (Bull. Soc. hist. et arch. Gand, 42-43, 1934-1935).

Ganshof (Fr.). Paul Bergmans. (Rev. belge de phil. et d'hist. 15, 1936).

Debaive (Ch.). Gand et l'étude des sciences bibliographiques et bibliothéconomiques. (Archives, Bibliothèques et Musées de Belgique, 1937, d. 2).

Verslag over de bestuurlijke toestand van de Universiteit te Gent. 1935-1936. Gent, 1937.

Université de Gand. Liber memorialis. Notices biographiques. T. 1. Faculté de philosophie et lettres. Gand, 1913.

LEO VAN PUYVELDE

1912

Van Puyvelde, Leo, werd geboren te Sint-Niklaas op 30 juli 1882.

Hij volbracht zijn humaniora-studiën aan het bisschoppelijk college te Sint-Niklaas, en zijn hogere studiën aan de Universiteit te Leuven, waar hij de titel behaalde van Doctor in de Wijsbegeerte en Letteren, 18 juli 1905.

Na werkzaam te zijn geweest als leraar aan de Kon. Athenea te Brugge en te Gent, werd hij, bij K. B. van 22 mei 1912 benoemd tot Docent aan de Rijks-

universiteit te Gent, belast met de cursus in de Kunstgeschiedenis. Hij kreeg bij K. B. van 28 april 1919 ook opdracht tot het geven van de cursus in de Nederlandse auteurs.

Hij werd als gewoon hoogleraar aangesteld bij K. B. van 22 juni 1920 en als voorzitter van het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis in hetzelfde jaar. Zijn bevoegdheid werd toen uitgebreid tot de Oudheidkunde van de Middeleeuwen, de Renaissance (candidatuur) en de Schilderkunst van de Middeleeuwen en de Moderne Tijden (doctoraat).

Was secretaris van de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren van 1921 tot 1925, deken van deze Faculteit in 1926.

Werd bij K. B. van 17 januari 1927 aangesteld als Hoofdconservator van de Kon. Museums voor Schone

Kunsten van België, en werd bij deze gelegenheid als gewoon hoogleraar overgebracht naar de rijksuniversiteit te Luik als professor in de Kunstgeschiedenis bij K. B. van 25 januari 1927.

Hem werd, bovendien, bij K. B. van 3 juli 1944, opdracht gegeven op te treden als Directeur-Generaal voor de Bescherming van het Cultureel Patrimonium van België en, bij K. B. van 4 september 1944, als Directeur-Generaal voor Schone Kunsten.

Werd in 1955 bekroond met de Vijfjaarlijkse Staatsprijs voor Essay.

Doctor honoris causa van de Universiteit te Algiers (1938).

Lid van de Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde (Briefwisselend lid 14 juni 1911, gewoon lid 26 februari 1929, bestuurder 1934 en 1945), lid van de

Maatschappij voor Nederlandse Letterkunde te Leiden (1914), lid van het Historisch Genootschap te Utrecht (1925), lid van de Kon. Academie voor Oudheidkunde van België (1923, voorzitter 1933, 1952, 1954), voorzitter van het Internationaal Comité voor Kunstgeschiedenis (1930-1936), lid van de Royal Hiberian Academy (1930), voorzitter van het Internationaal Congres voor Kunstgeschiedenis (1930), Voorzitter van de Internationale Commissie voor Iconographie (1932-1955), Lid van de Academia Nacional de Belas Artes, Portugal (1933), lid van de Académie Septentrionale, Parijs (1934, voorzitter 1957-1959), lid van de Accademia Nazionale dei Lincei, Rome (1949).

PUBLIKATIES VAN LEO VAN PUYVELDE

IN BOEKVORM

- Hélène Swarth*. Dendermonde, J. Van Lantschoot, 1902.
Zijn er Nederlandsche boeken voor het middelbaar onderwijs? Antwerpen, L. H. Smeding, 1904.
De Vereenvoudiging van onze schrijftaal. Brussel, De vlaamsche Boekhandel, 1905.
De Vlamingen en hunne letterkunde. Leuven, H. Bomans, 1905.
Drie Zangers van liefde en lente. (Hooft-Bredero-Starter). Antwerpen, J. Bouchery, 1906.
Albrecht Rodenbach, zijn leven en zijn werk. Amsterdam, L. J. Veen, 1908.
Albrecht Rodenbach, zijn leven en zijn werk. Amsterdam, L. J. Veen, 1909.
Gedichten van A. Rodenbach, bezorgd en ingeleid door LEO VAN PUYVELDE. Amsterdam, L. J. Veen, 1909.
De „Sevenste Bliscap”, middeleeuwsch tooneelstuk, ingeleid door LEO VAN PUYVELDE. Maldegem, Delille, 1910.
Schilderkunst en Tooneelvertooningen op het einde der middeleeuwen. Uitgave der Koninklijke Vlaamsche Academie, 1912.
Een voornaam Bestanddeel onzer Volkskracht. Gent, W. Siffer, 1913.
De Geestelijke Spelen in de Middeleeuwen. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1913.
Het Heilige Schreed. Amsterdam, L. J. Veen, 1916.
Het Keerpunt der Vlaamsche Beweging. Amsterdam, van Kampen, 1916.
De Vlaamsche Beweging en de Oorlog. Amsterdam, van Kampen, 1918. (Ook in het Frans: Parijs, van Oest, 1918).
De Belgische Schilders in Holland. Hoe zij Holland zagen. Leiden, Sythoff, 1919.
Voor mijn Land in Oorlogsnood. Gent, Erasmus, 1920.
Handwoordenboek voor de Bouwkunst en de Oudheidkunde. 's Gravenhage, Nyhoff, 1924.
Un Hôpital du Moyen-Age et une Abbaye y annexée. La Biloke de Gand. Etude archéologique. Gent, Uitgave van de Faculteit Wijsb. en Lett., 57e deel, 1925.
Catalogus van de Tentoonstelling Vincent van Gogh in de Kon. Museums te Brussel. Brussel, 1927.
Catalogus van de Tentoonstelling van de Werken van Jordaens en zijn Atelier. Brussel, 1928.
Catalogus van de Tentoonstelling Alfred en Jozef Stevens. Brussel, 1928.
Zeitgenössische Belgische Kunst. Frankfurt, Frankfurter Kunstverein, 1929.
Catalogue de l'Exposition d'ensemble de l'œuvre de George Minne. Brussel, 1929.
George Minne. Brussel, Uitgave van Cahiers de Belgique, 1930.
François-Joseph Navez. Brussel, Uitgave van Cahiers de Belgique, 1931.
De Van Eyck's en het Lam Gods. Maastricht, Mid. Kunstnijverheidschool, 1934.
Meisterzeichnungen in den Sammlungen der Kön. Museums Brüssel. Basel, Holbein Verlag, 1937.
Catalogus der Tentoonstelling Schetsen van Rubens. Brussel, 1937.
Catalogue de l'Exposition Esquisses de Rubens. Brussel, 1937.

- L'Ardente Peinture d'Ensor*. Parijs, Ed. Gaz. Beaux-Arts, 1939.
- The Flemish Painting*. Worcester-Philadelphia, 1939.
- Les Esquisses de Rubens*. Basel, Holbein Verlag, 1940.
- Die Skizzen des Peter Paul Rubens*. Frankfurt, 1940.
- De Vlaamse Primitieven*. Parijs, Hyperion, 1940. (*The Flemish Primitives*, Londen, Hyperion, 1940; *Die alte Vlämische Malerei*. Amsterdam, Meulenhoff, 1941.)
- The Flemish Drawings in the collection of His Majesty the King at Windsor Castle*. Londen, The Phaidon Press, 1942.
- The Dutch Drawings in the collection of His Majesty the King at Windsor Castle*. Londen, 1943.
- Le Génie de Rubens*. Brussel-Parijs, Ed. Universitaires, 1943.
- Het Lam Gods van de van Eyck's*. Tielt, Lannoo en Rotterdam, Donker, 1946. (*L'Agneau Mystique des van Eyck*. Brussel, Ed. Marion, 1946. *The Holy Lamb*, translated by D. J. Wilson. New York, Continental Book Center, 1947).
- Peter Bruegel the Elder. The Dulle Griet*. Londen, Percy Lund and Humphries, 1947.
- Les Primitifs flamands*. 2e uitg. Parijs-Brussel, Marion, 1947.
- Les Esquisses de Rubens*. 2e ed. (herwerkt). Basel, Holbein, 1948.
- The Flemish Primitives*. 2e uitg. Parijs, Marion, 1948.
- Valerius de Saedeleer*. Brussel, Ed. Lumière, 1948.
- The Sketches of Rubens*, translated by Evelyne Winkworth. Londen, Keegan Paul, 1949.
- Les Primitifs portugais et les Primitifs flamands*. Lisabon, Accademia de Belas Artes, 1949.
- Gustave de Smet*. Monographie. Antwerpen, De Sikkel, 1949.
- The Genius of Flemish Art*. Londen, Phaidon Press, 1949.
- La Peinture flamande à Rome*. Brussel, Uitg. Librairie Encyclopédique, 1950.
- De Slag der Amazonen van Rubens*. Amsterdam, van Ditmar, 1950. (*Rubens, The Battle of the Amazones*, translated by D. J. Wilson, New York, Murper and Br., 1950; *Rubens, Die Amazonenschlacht*. Ulm, Aegis-Verlag, 1951; *Rubens, Le Combat des Amazones*. Paris, Forme et Couleur, 1950).
- Kunst en Kunstgeschiedenis*. Antwerpen, De Nederlandse Boekhandel, 1950.
- Van Dyck*. Brussel-Parijs, Elsevier, 1951.
- Rubens*. Brussel-Parijs, Elsevier, 1952.
- L'Atelier et les Collaborateurs de Rubens*. Brussel, Ed. Librairie Encyclopédique, 1952.
- Jordaens*. Brussel-Parijs, Elsevier, 1953.
- La Peinture flamande au siècle des van Eyck*. Brussel-Parijs, Elsevier, 1954.
- Hubert et Jean van Eyck*. Parijs, Ed. Amiot-Dumont, 1955. (*Hubert and Jean van Eyck*. Londen, Hamilton, 1956; *Hubert e Jan van Eyck*. Milaan, Sidera, 1955).
- De Bedoelingen van Hieronymus Bosch*. Amsterdam, Kon. Academie van Wetenschappen en Letteren, 1956.
- Hubert e Jan van Eyck*. Milaan, Electa Editrice, 1958. (*Hubert et Jean van Eyck*, Série Arts et Artistes. Paris, A. Hatier, 1958).
- Van Dyck*. Nederlandse uitgave. Hasselt, Heideland, 1959, in quarto, 293 pp.
- L'Ommegang de 1615 à Bruxelles*. Brussel, Ed. Marais, 1960.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- (Voor aanvulling zie Dr. ROB. ROEMANS, Analytische Bibliographie van Prof. LEO VAN PUYVELDE, Gent, Kon. Vl. Academie, Reeks IV, nr. 12, 1949).
- De Zwarte Tijd van Nic. Beets*. Jong Dietschland, 1904.
- Jezus de Nazarener* door RAF. VERHULST, Jong Dietschland, 1905.
- Tot de jongere schrijvers*. De Groene Linde, 1905.
- Hoe een letterkundig genootschap gesticht werd in 1834*. Dietsche Warande en Belfort, 1905.
- Over dichtkunst*. Vlaanderen, 1907.
- Bij een beeld*. Bieckorf, 1907.
- Un jeune poète flamand*. La Belgique artistique et littéraire, 1907.

- Over onze taal. Annales du Cercle pédagogique de l'Université de Louvain, 1907.
- Guðrun. De Gids. Amsterdam, 1907.
- Albrecht Rodenbach. De XXe Eeuw, Amsterdam, 1907.
- Practische Taalkennis. Annales du Cercle pédagogique de l'Université de Louvain, 1909.
- Onze Schrijvers in de Belgisch-Nederlandsche letterkunde. Jaarboek der algemeene Gentsche katholieke Studentenvereniging, 1910.
- De Puinen van de St-Baafsabdij te Gent. Elzeviers Tijdschrift, 1910.
- De Noord-Nederlandsche kritiek en de Vlamingen. Dietsche Warande en Belfort, 1910.
- Vermoedelijke invloed der tooneelvertooningen op de Nederlandsche schilderkunst gedurende de XVe en XVIe eeuw. Handelingen van het 1^e taal- en geschiedkundig Congres. Antwerpen, 1911.
- Letterkundige kroniek. Jaarboek Davidsfonds, 1912.
- Onderzoek naar de oorzaken der wijzigingen in de laat-middeleeuwsche iconographie. Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Vlaamsche Academie, 1912.
- Medewerking aan: *Biographie Nationale, De XXe Eeuw, Boekenschouw, Stemmen onzer Eeuw, Jong Dietschland, Dietsche Warande en Belfort.*
- De Invloed van de *Meditationes vitae Christi van den Pseudo-Bonaventura op de Kunst.* Ann. XIIIe Congres voor Geschied. en Oudheidk., Gent, 1913, III, 190-216.
- De Vlaamsche Letteren. Jaarb. Davidsfonds. Leuven, 1913, 45-115.
- De Middeleeuwsche „Overwegingen over het Leven van Christus” en de Beeldende Kunsten. V. en Med. Kon. Vl. Academie T.-L., 1914, 266-295.
- Letterkundig Overzicht. Jaarb. Davidsfonds. Leuven, 1914, 201-263.
- Een vluchtend Volk. Van onzen Tijd. Amsterdam, XV, 1914, 53-55.
- Oude Vlaamsche Kunst. Elsevier's Maandschr. Amsterdam, XXV, 1915, 177-193.
- De allereerste Taak der Neutralen. Van onzen Tijd. Amsterdam, 1916, 257-261.
- Het Grijsboek over de Oorlogsgebeurtenissen in België. Ibid. 1916, 425-432.
- Het Werk van de Belgische Kunstenaars in Ballingschap. Onze Kunst, Amsterdam, XVI, 1917, 43-60.
- Een Bijdrage tot de Geschiedenis der Noord-Nederlandsche Beeldhouwkunst. Ibid. XVI, 1917, 169-171.
- Rede voor de Belgen. Onze Zelfstandigheid, 's Gravenhage, mei 1917.
- Een expressionistisch Schilder: *Gustave de Smet.* Onze Kunst. Amsterdam, XVII, 1918, 128-138.
- België's Geschiedenis. De Gids. Amsterdam, LXXXII, 1918, IV, 146-151.
- Hulde aan Rembrandt. Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T.-L., 1919, 457-465.
- Dans quelle mesure convient-il de nettoyer les Tableaux anciens? Actes Congrès Intern. Hist. Art, Parijs, 1921, I, 103-117.
- Nouvelles Recherches sur l'influence des „Meditationes Christi” sur l'art de la fin du Moyen-Age. Ibid. II, 260-274.
- Het Ontstaan van het modern Tooneel in de oude Nederlanden. Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. L., 1922, 909-952.
- De Nederlandsche wetenschappelijke Terminologie, met toepassing op de Oudheidkunde. Ibid. 1923, 685-836.
- L'Art nouveau. Gand Artistique. Gent, III, 1924, 274-281.
- La deuxième Génération des peintres du village de Laethem St. Martin. Ibid., III, 1924, 297-301.
- Nieuw ontdekt Werk uit de vroege Vlaamsche Schilderkunst. Versl. en Meded. Vl. Academie T. L., 1925, 664-678.
- Peintures murales du XIVe siècle découvertes à Gand. Gazette des Beaux-Arts. Parijs, LXVII, 125-140.
- Les Tableaux de la cathédrale de Gand. Gand Artistique. Gent, V, 1926, 176-178.
- Le Génie de Rubens. Revue générale, LX, 1927, 257-273.
- Les Peintures murales de l'ancien Couvent des Dominicains à Gand. Gand Artistique. Gent, VI, 1927, 21-28.
- La Valeur de l'œuvre de Jordaens. Cahiers de Belgique. Brussel, 1928, 363-373.
- A „Last Judgment” in the Musée Royal Brussels. The Burlington Magazine. Londen, LII, 1928, 221-230.
- Hollandsche Kunst te Londen. Onze Kunst. Antwerpen, XXV, 1929, 151-169.

- L'œuvre authentique d'Adam van Noort, maître de Rubens.* Bul. Mus. R. des B. A. de Belg. Brussel, II, 1929, 36-57.
- La Technique des Peintres flamands du XVe siècle.* Annuaire des B. A. Brussel, 1929, I, 113-120.
- The Dutch Exhibition at the Royal Academy.* Apollo. Londen, IX, 1929, 139-147.
- Lucas Cranach, Venus and Amor.* Pantheon. München, III, 1929, 101-103.
- De Beteekenis van Quinten Metsys in de Vlaamsche Kunst.* Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. L., 1930, 625-629.
- Les Lettres flamandes in:* Histoire de la Belgique contemporaine. Brussel, 1930, III, 272-309.
- Les Paysagistes in:* Histoire de la Peinture et de la Sculpture en Belgique. Brussel, 1930, 69-83.
- Le Sens de l'œuvre de G. Minne.* Revue Générale. Brussel, LXIII, 1930, 481-493.
- Jan van Eyck's last Work.* The Burlington Magazine. Londen, LVI, 1930, 3-9.
- X-Rays and Picture Research.* The British Journal of Radiology. Londen, 1930, 136-137.
- Peintures murales du XIVe siècle à Gand,* in: Mélanges Hulin de Loo, Brussel, 1931, 326-332.
- Een onbekend Schilderij met Vlaamsche Spreuken,* in: Isidoor Teirlinck-Album. Brussel, 1931, 293-299.
- Le Style des Peintres flamands du XVe siècle.* Annuaire des B. A. de Belgique. Brussel, II, 1931, 13-23.
- De Vlaamsche Kunstenaars te Rome.* Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. L., 1932, 46-56.
- De Beteekenis van de van Eyck's.* Ibid. 1932, 287-298.
- De Kunstgeschiedenis in ons Onderwijs.* Ibid. 1932, 433-443.
- Onbekende Werken van Jacob Jordaens.* Ibid., 1932, 1109-1119.
- Medewerking aan: Trésor de l'art flamand.* Mémorial. Brussel, 1932: over J. van Eyck, H. Memlinc, P. P. Rubens, A. van Dyck, J. Jordaens, C. de Vos, J. Siberechts.
- Les Débuts de van Dyck.* Rev. b. Arch. et Hist. de l'Art, III, 1933, 193-214.
- De Vlaamsche Kunst en haar Wording.* Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. L., 1933, 671-690.
- L'Application de la radiographie aux Tableaux.* Journal Rad. et Electrol. Parijs, XVII, 1933, 83-90.
- An Unpublished Jordaens.* The Burlington Magazine. Londen, LXII, 1933, 217-222.
- Peter Meert, ein Brüsseler Porträtmaler.* Pantheon. München, XII, 1933, 233-235.
- Zwei Werke von Hercules Seghers.* Ibid., XII, 1933, 354-356.
- Zin en Vorm bij de Vlaamsche Primitieven.* Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. L., 1934, 971-995.
- Principes de la Présentation des Collections des Musées.* Mousseion. Parijs, XXV, 1934, 36-45.
- Unknown Works by Jan Breughel.* The Burlington Magazine. Londen, LXV, 1934, 16-21.
- Die Restaurierte Madonna van der Paele des Jan van Eyck.* Pantheon. München, XIII, 1934, 175-179.
- De Nationella Dragen i den Flamländska Konsten.* Ord. och Bild. Stockholm, 1934, 401-414.
- Nieuw ontdekt Werk van Pieter Bruegel den Oudere.* Versl. en Meded. Vl. Academie T. en L., 1935, 265-270.
- Pierre Bruegel l'Ancien.* Bull. Soc. Arch. Brussel, 1935, 170-177.
- L'Application des Procédés de recherche scientifique à l'examen des œuvres d'art.* Rev. des Questions scientifiques, LIV, 1935, 189-209.
- Les Enseignements de l'exposition d'Art ancien à Bruxelles.* Beaux-Arts. Parijs, 1935.
- Die Flämische Kunst auf der Ausstellung zu Brüssel.* Pantheon. München, XVI, 1935, 321-328.
- On Cleaning old Pictures.* Apollo. Londen, XXI, 1935, 18-22.
- Flemish Primitives at the Intern. Exhibition at Brussels.* The Burlington Magazine. Londen, LXVII, 1935, 83-84.
- Zwei Gemälde von Pieter Bruegel dem Aelteren.* Pantheon. München, XV, 1935, 47-52.
- Giusto da Guanta-Joos van Wassenhove.* Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. en L., 1936, 211-223.
- A. van Dyck.* Enciclopedia Italiana. Rome, 1936, XXIV, 970-971.
- The International Painting Commission.* Technical Studies. Cambridge, Harvard University, IV, 1936, 1-7.
- Jordaens First dated Work.* The Burlington Magazine. Londen, LXIX, 1936, 225-226.
- Die vier Kirchenlehrer von Jordaens.* Pantheon. München, XVII, 1936, 360-362.
- De Scheppingskracht van Rubens.* Versl. en Meded. Kon. Vlaamse Academie T. en L., 1937, 799-807.
- Les Portraits des Femmes de Rubens.* Revue d'Art anc. et mod. Parijs, LXXI, 1937, 1-24.

- Notes sur Jordaens, L'Allégorie de la Science, de la Terre et de la Mer.* Revue d'Art anc. et mod. Parijs, 1937, 279-306.
- Retables sculptés flamands.* Revue b. Arch. Hist. Art, VII, 1937, 45-54.
- Ausstellung von Rubens' Skizzen in Brüssel.* Pantheon. München, XX, 325-328.
- Les Pleurants aux sarcophages du Moyen-Age.* Ann. XXXIe Congrès Hist. et Arch. Namen, 1938, 423-429.
- Un nouveau „Massacre des Innocents” de P. Bruegel.* Annuaire Mus. R. B. A. de Bruxelles. Brussel, 1938, 99-111.
- Nouvelles Oeuvres d'Adam van Noort, maître de Rubens.* Ibid., 143-150.
- La Renaissance flamande.* Ibid., II, 1939, 33-61.
- Les Musées aux Etats-Unis.* Beaux-Arts. Parijs, mei-augustus, 1939.
- The Character of Flemish Art.* Annual of the Art News. New York, 1939, 33-104.
- Rubens, his Spirit and his Style.* Parnassus, New York, 1939, 5-10.
- Die neuesten Werke von George Minne.* Die Kunst. München, XLI, 1939, 41-46.
- Die Handzeichnungen des P. P. Rubens.* Pantheon. München, XXIII, 1939, 75-80.
- De Reis van Jan van Eyck naar Portugal.* Versl. en Meded. Kon. Vlaamse Academie T. en L., 1940, 17-27.
- Van Dyck's St. Martin at Windsor and at Saventhem.* The Burlington Magazine. Londen, LXXVII, 1940, 37-42.
- On Rubens' Drawings.* The Burlington Magazine, Londen, LXXVII, 1940, 123-127.
- The Development of Brouwer's Compositions.* The Burlington Magazine. Londen, LXXVII, 1930, 140-144.
- Van Dyck's Portrait of Isabella Brant.* Art in America. New York, XXVIII, 1940, 3-8.
- The Flemish Drawings in the Royal Collection at Windsor Castle.* Burlington Magazine, LXXVIII, 1941, I, 78-85, 150-155, II, 149-156, LXXX, 1942, I, 66-70, 93-98.
- A Landscape by Rubens.* Ibid., LXXVIII, 1941, 188-191.
- The young Van Dyck.* Ibid. LXXIX, 1941, 177-185.
- The Johnson Collection at Philadelphia.* Art News, New York, 1941, 15-20, 36.
- Spiritual Values in Education.* Belgium. New York, III, 1942, 284-287.
- Van Dyck's Replicas and a Virgin and Child at Baltimore.* The Journal of the Walters Art Gallery. Baltimore, V, 1942, 114-128.
- Anthony van Dyck and England.* Message, Londen, II, 1942, 15-20.
- Rubens' Glorification of James I at White-Hall.* Ibid., II, 1942, 38-41.
- Avercamp, the Painter of the Ice World.* Country Life. Londen, 1942, 1234-1235.
- A Viagem de João van Eyck em Portugal.* Boletim da Academia Nacional de Belas Artes. Lisabon, II, 1942, 15-31.
- Van Dyck and the Amsterdam double Portrait.* The Burlington Magazine. Londen, LXXXIII, 1943, 205-207.
- Bernini and van Dyck.* The Connoisseur. Londen, 1944, sept., 3-8.
- A Self-portrait by the young Rubens.* Gazette B. A., New York, 1944, 25-32.
- Een begaafd Volk.* Band. Leopoldstad-Kalina, III, 1944, 13-17.
- Van Dyck's Style during his English Period.* Phoebus. Basel, I, 1946, 60-67, 145-150.
- L'Enseignement Scientifique de l'Histoire de l'Art,* in: Communication from the Intern. Assoc. of Univ. Professors. Londen, 1947, N° 8, 47-49.
- Drie vroege Werken van Rubens in de Sint-Paulus-kerk te Antwerpen.* Annalen Oudheidkundig en Historisch Congres. Antwerpen, 1947, II, 65-68.
- Rubens' Aanbidding door de Herders te Antwerpen.* Jaarboek Kon. Mus. Antwerpen, 1942-1948, 83-88.
- Le Retable de sainte Anne de Quentin Metsys.* Les Arts plastiques. Brussel, II, 1947, 199-210.
- Italiens et Flamands.* Les Arts plastiques. Brussel, III, 1948, 103-114.
- Jean van Eyck,* in: „Les Peintres célèbres”. Genève, L. Mazenod, 1948, 58-61.
- Van Dyck, een zelfstandig Kunstenaar.* Jaarboek van de Vereniging van Oudh. en Geschiedk. Kringen van België, XXXIIe Congres. Antwerpen, 1947-1950, I, 29-40.

- Een Bundel Tekeningen van Hieronymus Wierix*. Miscellanea J. Gessler. Leuven, 1948, II, 1026-1929.
- Van Dyck's Portraits in the Concora Gallery of Art, Washington*. Phœbus. Basel, 1948, II, 48.
- Quentin Metsys, Le Christ bénissant*. Hauptwerke des Kunstmuseums Winterthur, Jubilæumsausgabe. Winterthur, 1948, 15-18.
- De Diepte in van Dyck's Werk*. Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. en L., 1949, 139-161.
- Un Tableau symbolique de Rubens*. Beiträge f. G. Swarzenski. Berlin-Chicago, Regnery, 1951, 185-188.
- Nouvelles Oeuvres de Jean van Hemessen*. Rev. b. Arch. Hist. Art., XX, 1951, 57-71.
- Isidoor Teirlinck als Mens*. Jaarb. Kon. Vl. Academie T. en L., 1949-1951, 46-48.
- Les Sources du Style de Rubens*. Rev. b. Arch. Hist. Art, XXI, 1952, 23-53.
- La Peinture à Bruxelles*, in: *Les Heures de Bruxelles*. Brussel, Elsevier, 1953, 227-254.
- Jordaens zoals hij was*. Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. en L., 1953, 739-753.
- Communication sur le Greco*, in: *Journées internationales d'Etudes d'Art*. Bordeaux, 1953, 32 ss.
- L'Enigme du Mâture de l'Annonciation d'Aix-en-Provence*. Gaz. Beaux-Arts. Parijs, XLIV, 1954, 145-162.
- La Décoration d'une ville par Rubens*, in: *Urbanisme et Arch.* Parijs, 1954, 305-310.
- Jean van Eyck au Portugal et en Espagne*, in: *Visages du Monde*. Parijs, 1954, 6-22.
- De Eenheid van de Europese Kunst*, in: *Europa één*. Brussel, 1954, 15-18. (*L'Unité de l'Art en Europe*, in: *Europe Unie*. Brussel, 4-6).
- De Geslachten van Kunstenaars*, in: *Album van de Bond Kroostrijke Gezinnen*. Brussel, 1954, 17-23.
- De Geest van Hieronymus Bosch*. Belgisch Tijdschrift voor Oudh. en Kunstgesch. Brussel, XXIII, 1954, 238.
- Renaissance italienne et Renaissance flamande*, in: *Atti del Congresso internazionale Storia Arte. Venetië*, 1955, 189-196.
- Le Théâtre a-t-il influencé les sculpteurs de Retables?* Rev. b. Arch. Hist. Art, XXIV, 1955, 105-107.
- De Taal van Jan van Eyck*. Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. en L., 1955, 213-223.
- Willem van Haecht en zijn Galerij van Cornelis van der Geest*. Belgisch Tijdschrift voor Oudh. en Kunstgesch. Brussel, XXIV, 1955, 159-163.
- Van Dyck a Genova*. Emporium. Bergamo, 1955, 99-116.
- Le Caravagisme*, in: *Cahiers de Bordeaux*. Bordeaux, 1955, 95-98.
- Albrecht Rodenbach*, in: *A. Rodenbach herdacht*. Uitg. K. Vl. Academie T. en L., Reeks X, Nr. 5, 7-15.
- Bernard Passeri, Marten de Vos and Hieronymus Wierix*, in: *Scritti di Storia dell'Arte in onore di L. Venturi*. Rome, 1956, 59-64.
- Rayonnement de l'Ommegang*. Rev. de Bruxelles, 1957, VII ss.
- A continuous Line of gifted Painters*. European-Atlantic Review. Londen, 1957-1958, 40-41.
- Un Portrait de Marchand par Q. Metsys et les Percepteurs d'Impôts par M. van Reymerswale*. Revue d'Arch. et Hist. Art, XXVI, 1957, 3-23.
- L'Esprit de Bosch*. Cahiers de Bordeaux. Bordeaux, 1957, 58-62.
- The Buildings and Art Treasures of Belgium*. Country Life. Londen, 1958, 944-946.
- Dirk Bouts*. De Vl. Gids, XLII, 1958, 71-82.
- Rubens, Antwerp's Ambassador*, in: „Antwerp”. Brussel, Ed. Marais, 1958.
- De Ommegang te Brussel in 1615 naar de schilderijen van Denijs van Alsloot*. Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. en L., 1958, 117-129.
- Medewerking voor de Vl. kunst aan Knauers Lexikon alter Malerei. Munchen, 1958.
- De Blijde Intrede van Ferdinand van Oostenrijk te Antwerpen in 1635 en Rubens Tussenkunst*, in: *Standen en Landen, Wetenschappelijke Bijdragen*, XVI, 1958.
- Een Vlaams Schilder te Rome in de XVIIe eeuw: Lodewijk Primo*. Versl. en Meded. Kon. Vl. Academie T. en L., 1958, 629-637.
- L'Esquisse-modèle du Saint Martin de van Dyck*. Zeitschrift für Kunstgeschichte. München, 1958, II, 183-186.
- Rubens, painter of Still-life*. The Connoisseur, Year Book. Londen, 1959, 122-127.

- Les „Saint-Ignace” et „Saint François Xavier” de Rubens.* Gaz. Beaux-Arts. Parijs, 1959, 225-236.
- De Betekenis van de Kunst van de van Eyck's.* De Vlaamse Gids, 1960, pp. 1-12.
- Un Paysage avec saint Christophe, de Pierre Breughel l'Ancien.* Pantheon, München, III, 1960, 138-140.
- Het Aandeel van de voornaamste Vlaamse Kunstschilders in de Tapijtweverij,* in: *Het Herfsttij van de Vlaamse Tapijtkunst,* Brussel, 1960, 59-68.
- Les Joyeuses Entrées et la Peinture flamande.* XIe Congrès Historiens de la Renaissance. Parijs, Ed. Centre Nat. Recherches Scientifiques, 1960, 287-296.
- Grosze Meister, gute Handwerker, Marginalien zur flämischen Kunst.* In: „Merian”, Hamburg, t. XIII, 1960, n° 12, 16-19.

JULES PERSIJN (1878-1933)

1912

Jules Persijn werd geboren te Wachtebeke op 20 april 1878 en overleed te Broechem op 10 oktober 1933.

De naam van Julius Persijn prijkte al in het *Liber Memorialis* van onze universiteit (1913, I, blz. 479). Een nog zeer korte notitie was dat: want Persijn was toen zéér onlangs (1912) tot docent van 2e klasse benoemd aan de „Bijzondere Handels-school”, gehecht aan onze Faculteit der Rechten. Zijn hoofdfunctie betrok hij

in het *Hoger Handelsinstituut van het Rijk* te Antwerpen. Op beide plaatsen doceerde hij het Nederlands ten behoeve van aanstaande economisten. Geboren te Wachtebeke (O. Vl.) in 1878, werd de begaafde leerling van het nabije College te Eeklo — net als vroeger zijn familielid Amand De Vos (= Wazenaar) — door de ouders voor het priesterschap bestemd. Als theologant beleefde hij het onvervangbaar geestelijk avontuur van een lang studieverblijf in Rome; doch in die van schoonheid en wereldgeschiedenis doordrenkte stad kon zich zijn vermeende „roeping” niet handhaven. De schoonheidsverering werd machtiger in hem dan de aantrekkingskracht van het priesterideaal. Hij keerde naar het vaderland terug om in Leuven de pas kort daarvoor georganiseerde studie in de germaanse

philologie aan te gaan. Vooral Prof. Bang-Kaup, anglist en oriëntalist van internationale faam, en Prof. Dr. Louis Scharpé, de neerlandicus, maakten diepe indruk op hem. Met de laatste ging hij een vriendschap aan die het graf zou overduren. Onder zijn leiding schreef hij de later slechts gedeeltelijk uitgegeven dissertatie over de *Ontwikkeling van het toneel in Vlaanderen in de 19e eeuw*. Na zijn promotie werd hij ambtenaar in de Kamer van Volksvertegenwoordigers, en was in die jaren ook vrij bedrijvig in de vlaamse, later ook in de nederlandse journalistiek: hoofdzakelijk in het weekblad *Hooger Leven* te Leuven, het orgaan van de katholieke vlaamse élite in die jaren vlak vóór de eerste wereldoorlog. Weldra kreeg hij ook toegang tot het blad van de nederlandse katholieke intelligentsia: *Het Centrum*. Hij publiceerde in het eerste zeer opgemerkte parlementaire

feuilletons, warm van de plank, vol leven en speelse geestigheid. In het laatstgenoemde zouden vele hoofdstukken van zijn ongelukkiglijk onvoltooid gebleven *magnum opus* over Schaepman als feuilleton verschijnen.

Hij had dat thema nog in Rome gevonden, waar de door hem zéér bewonderde Schaepman in 1903 was gaan sterven. Het zou hem een aanzienlijk deel van zijn bedrijvig leven in beslag nemen en scheen tot een groots opgezet beeld van *Schaepman's leven en werken* te moeten uitgroeien, gesteld in die warme, hoog in de kleur gehouden stijl van een vlotte en welversneden pen. Een lijvig eerste deel verscheen in 1912, een tweede in volle oorlog, in 1916, en een laatste aflevering in 1927. Het geheel kwam, helaas, niet tot stand.

Al vroeg, in 1906, redactie-secretaris geworden van het voornamelijk tijdschrift *Dietsche Warande en Belfort*, voelde Persijn zich als vanzelf geroepen tot een literatuurkritiek die, katholiek van onderbouw, maar humanistisch en ruim-internationaal van omvang, vol begrip ook voor velerlei vormen van schoonheid en ideëenrichting, hem al spoedig deed rekenen tot een van de vooraanstaande letterkundige critici in Zuid en Noord. Zijn wijsgerige romeinse scholing schonk hem vooral in de jongere katholieke milieus een bijna onbegrensd gezag.

Op grond van die titels, en met een reeds lange lijst van publicaties gewapend, kwam hij, eerst te Antwerpen aan het Hoger Handelsinstituut van het Rijk (1909), daarna ook aan het onze (1912) en ten slotte aan de pasgestichte antwerpse Hogeschool voor vrouwen, ditmaal met een ruime literairhistorische leeropdracht. In dat laatste instituut ontmoette hij de moedige vrouw, Mej. Blocqueaux, die hem dertien kinderen zou schenken.

Kort daarop brak de eerste wereldoorlog uit en Persijn vluchtte, met zijn reeds kroostrijk gezin, uit het beschoten Antwerpen: eerst naar Nederland, daarna naar Oxford, waar hij wetenschappelijk bedrijvig was. In 1915 keerde hij echter naar Holland terug, waar ik hem in de lente van 1916, op weg naar het front, te Scheveningen in de familiekring mocht ontmoeten. Hij leed toen zéér onder de oorlogsomstandigheden: het heimwee, de moeilijke levensvoorwaarden als vluchteling, het verlangen naar zijn vroegere vaste werkkring brachten hem op de rand van een zware zenuwzinking. Wel genoot hij de steun van de in Den Haag verblijvende minister Prosper Pouillet en van zijn jeugdvriend Frans van Cauwelaert. Door Pouillet werd hem opgedragen, ten behoeve van belgische geïnterneerden en andere nog niet militieplichtige studenten, aan de universiteit te Utrecht de wettelijke cursus „*Inleiding tot de voornaamste moderne letterkonden*” te doceren. Dit bracht hem enige opbeuring.

Toch was het nauwelijks te verwonderen dat de van nature enthousiaste en altijd wat argeloze Persijn ten slotte verstrikt geraakte, zonder het zelf tijdig in te zien, in de lagen die het opkomend activisme aan de in Nederland verblijvende vlaamse intellectuelen trachtte te spannen. Met de eerlijkste bedoelingen leende hij zijn in Nederland credietrijke naam voor een werk van opbeuring onder de vlaamse vluchtelingen, dat achteraf bleek niet heel zuiver te staan uit een loyaal-vaderlands oogpunt (lente 1916). De sluiting van de belgische universiteiten voor de hele duur van de oorlog — een uit meer dan één oogpunt bedenkelijke maat-

regel, die men voorzichtig genoeg was tijdens de tweede oorlog niet te herhalen — had zijn goedkeuring niet. En in mei 1916 verklaarde hij zich, tegenover Dosfel, geloof ik, bereid om zijn onderwijs te Gent te gaan hervatten, op de nadrukkelijk gestelde voorwaarde dat dit geheel buiten iedere duitse inmenging zou geschieden. Begin oktober 1916 wist hij reeds dat die laatste voorwaarde een illusie zou blijven. De benoeming van André Jolles, de in Duitsland genaturaliseerde nederlander, die het „feldgrau” uniform had gedragen aan het vlaamse front en dus vlaams bloed kon hebben vergoten, zou hem — reeds enkele weken na zijn aanvaarding (begin oktober 1916) nopen zich uit dat avontuur terug te trekken. Hij verwittigde de Regering in Le Hâvre en verhuisde uit Scheveningen naar Soest bij Utrecht, om dichterbij de universiteit te zijn, die hem en zijn studenten herbergde. Zijn colleges over algemene en vergelijkende letterkunde werden er, zowel door nederlandse als door belgische studenten met ingenomenheid gevolgd. Op 31 december 1918 door een diensttelegram naar Antwerpen teruggedroepen, ging Persijn daar begin januari op in. Maar te Gent wachtte hem de zware ontgoocheling, dat de Rector en de Beheerder-Inspecteur van de Universiteit bij de toenmalige minister adviseerden om de niets kwaads vermoedende docent, desnoods door middel van een lang verlof, buiten de universiteit te houden, uit zogenaamde vrees voor relletjes. De strijd immers voor en tegen de ver-vlaamsing was reeds in volle gang, en Persijn was geen *persona grata* bij de fransgezinde professoren(1). Het zou tot 1925 duren, vooraleer Kamiel Huysmans, inmiddels minister geworden, aan dit opgedrongen verlof, dat slechts een weinig achtenswaardig maneuver bleek te zijn, een eind kon brengen.

Voorlopig bleef Persijn's opdracht beperkt tot de Handelsschool. Pas door een K.B. van 25 januari 1927 zou hij in de Faculteit belanden, ter vervanging van A. Vermeylen en Counson voor de cursus *Geschiedenis van de moderne letterkonden* in de doctoraten. Twee jaar later kreeg die nog steeds beperkte leeropdracht een grote uitbreiding, doordien aan Persijn, bij K.B. van 27 oktober 1929 de opvolging van Karel van de Woestijne werd toevertrouwd voor de *Geschiedenis der nederlandse letterkunde* in de candidaturen, de *Grondige Geschiedenis der nederlandse letterkunde* in de doctoraten en de facultatieve cursus *Practische Oefeningen over de nederlandse letterkundige kritiek*, later omgedoopt tot: *Algemene Schoonheidsleer en hare toepassing op de letterkunde*.

Wat die cursus onder de behandeling van een wijsgerig geschoold philoloog is geworden, daarvan geeft zijn in 1907 voor het eerst gepubliceerd boekje *Kiezen, Smaken en Schrijven*, later (1925) verdiept in zijn *Aesthetische Verantwoordingen* enig idee. Duizenden in de beide Nederlanden hebben in dit werkje hun eerste inzicht in de litteraire esthetica opgedaan. Het ademde, zonder enige bekrompenheid, een principieel thomistische geest. Vele bundels kritiek (*Over Menschen en Boeken* 1907-1919; *Kritisch Kleingoed* 1910-1914; *Lod. Van Deyssel — Omer De Laey* 1919; *Gedenkdagen* e.v.a.) waren op die beginselen gebouwd; ook een driedelig werk over *Aug. Snieders* 1925-26.

(1) Cf. dossier Persijn, n° 232.

Bij K.B. van 14 december 1929 verkreeg hij op zijn verzoek ontlating van zijn leeropdracht in de Handelsschool; nadat reeds een vroeger van 19 januari 1929 hem tot het extra-ordinariaat bevorderd had. Een K.B. van 10 september 1932 bracht hem de titel van gewoon hoogleraar.

Dat was op een ogenblik toen, na een schijnbaar kleine operatie, zich bij Persijn een zenuwstoornis vertoonde, die hem lange maanden van zijn leerstoel verwijderd ging houden en ten slotte een schitterend begonnen professoraat abrupt en tragisch ging afsluiten. Van mei 1932 tot oktober 1933 werden hem telkens hernieuwde ziekteverloven toegestaan, tijdens dewelke de professoren De Backer, De Keyser en Baur hem suppléerden.

Half oktober 1933 bereikte ons het ontzettende bericht dat de ijverig-werkzame, ja, onvermoeibare schrijver en docent, op 10 oktober de dood was ingegaan. Drie dagen lang had men vruchteloos naar hem heind en ver gezocht, toen een van zijn dertien kinderen het lichaam toevallig ontdekte, vlak bij huis, uitgestrekt in een diepe waterbak ter besproeiing dienende van zijn heerlijke tuin. Alleen een overstuur geraakte verbeelding, een volledig verlamde wil in een door ziekte en beproevingen ondermijnd lichaam, hadden deze rusteloze, zo diep godvruchtig en zo innig met zijn talrijk gezin verbonden werker zover kunnen brengen. Zijn bijzetting werd een vrome, gewijde triomftocht, waar heel het intellectuele Vlaanderen de tocht naar het verre Broechem voor ondernomen had.

Kort nadien werd, op initiatief van het Davidsfonds, een bescheiden grafmonument op zijn laatste rustplaats onthuld. Reeds bij zijn vijftigste verjaring, in 1928, werd hem door collega's, vrienden en studenten velerlei een grootse hulde gebracht in de ruime zaal van Antwerpen's *Kunstkring*. Hadden, in 1922, de gentse instanties bij de minister ongunstig gerapporteerd omtrent Persijn's eerherstel in de universiteit, — „Avec M. le Recteur j'estime que la réintégration de Mr. Persijn dans ses fonctions produirait à notre Université, tant parmi le corps enseignant que parmi le monde des élèves le plus déplorable effet”, — dan werd hier, enkele jaren nadien, het bewijs geleverd van de ruime vriendenkring die Persijn omringde, uit al de academische instellingen waar hij doceerde, ook uit de onze. Kort na de operatie die hij moest ondergaan, genoot hij de grote eer de moederlijke Vorstin van dit land, Koningin Elisabeth, aan zijn ziekbed te zien verschijnen. Er was voor hem geen groter eerherstel dan dat.

Sinds 19 juni 1912 was hij briefwisselend, sinds 19 oktober 1921 werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde. Haar onderbestuurder was hij in 1929, haar bestuurder in 1930.

LITERATUUR

Een volledige bibliographie van J. Persijn vindt men in het *Gedenkboek: Prof. Dr. J. Persijn 1878-1928*, Ledeberg-Gent 1928. Het aprilnummer van *Dietse Warande en Belfort* van datzelfde jaar werd hem volledig gewijd. Wijzelf huldigen

hem met een bijdrage in *Honderd groote Vlamingen* (Antwerpen 1941) en in *Boekengids XIV* (1936) blz. 281 vlg. M. BOEY werd bekroond met een essay: *Dr. J. Persijn, zijn leven, zijn werk*, Antwerpen 1939, en zijn eigen zoon, Dr. JAN PERSIJN, met een uitvoerige monographie over de *Dietsche Warande en Belfort onder J. Persijn's leiding* (K. V. Ak. v. T. e. L. 1960).

F. BAUR.

PUBLIKATIES VAN JULES PERSIJN (1)

I. VERSCHENEN BUNDELS

Electra, 1903.

Mensen en boeken, 1906.

Kiezen, smaken, schrijven, overgedrukt uit het Gedenkboek der Leuvense Vakantieleergangen. Leuven, 1907; 3^e uitgave, vermeerderd met „*Onze letterkunde in vogelvlucht*”, *ibid.*, 1909; 8^e uitgave, *ibid.*, 1926.

Kritisch kleingoed: Vlaanderen. Hoogstraten, 1910. 2^e uitg. 1919, *ibid.*

Dr. Schaepman, 1^e deel (1844-1870). Utrecht, 1912.

Kritisch kleingoed: Nederland. Hoogstraten, 1914.

Kijkjes op de letterkunde van elders: Noorwegen. Antwerpen, 1914.

A glance at the soul of the low countries. Londen, 1916. Beknopte vertaling in het Frans door L. Gillet: *Coup d'œil sur l'âme des Pays-Bas*. Brussel, 1919.

Dr. Schaepman, 2^e deel (1870-1880). Utrecht, 1916.

Lod. Van Deyssel. Om. K. De Laey. Hoogstraten, 1919.

Esthetische verantwoordingen. (Vlaamse bijdragen, I). Antwerpen, 1925.

August Snieters en zijn tijd. 1^e deel. (Vlaamse bijdragen VIII). Antwerpen, 1925.

August Snieters en zijn tijd. 2^e deel. (Vlaamse bijdragen IX). Antwerpen 1926.

August Snieters en zijn tijd. 3^e deel. (Vlaamse bijdragen X). Antwerpen, 1926.

Gedenkdagen. 1^e deel. (Vlaamse bijdragen IV). Brussel, 1927.

Gedenkdagen. 2^e deel. (Vlaamse bijdragen V). Brussel, 1927.

Dr. Schaepman. 3^e deel, 1^e stuk (1880-1881). 's Gravenhage, 1927.

Hendrik Ibsen. 1^e deel. (Vlaamse bijdragen XVII). Brussel, 1928.

Hendrik Ibsen. 2^e deel. Brussel, 1929.

Alb. Steenhoff-Smulders en M. Koenen. Leuven, 1931.

Studiën en lezingen. Brussel, 1932.

Over Letterkunde. 3 dl., Hoogstraten, 1912-1914.

II. WERKEN IN BROCHURE-VORM VERSCHENEN

De psychologie van het woord. Verhandelingen v. d. K. Vl. H. U., nr. 47, Antwerpen, 1902.

De Noorweegse letterkunde. Verhandelingen v. d. K. Vl. H. U., nr. 137. Antwerpen, 1911.

Dr. Schaepman. Nr. 22 van het Geert Groote Genootschap, 's Hertogenbos, 1925.

Aug. Snieters. Feestrede gehouden in de K. Vl. Academie op 21 april 1925. Antwerpen, 1925.

Zelfde rede, beknopt, nr. 138 van het Geert Groote Genootschap, 's Hertogenbos, 1925.

Over de Divina Commedia. Nr. 239 van het Geert Groote Genootschap, 's Hertogenbos, 1928.

Ibsen's Jeugd. Nr. 262 der Verhandelingen v. d. K. Vl. H. U. Antwerpen, 1928.

(1) Volledige bibliografie van J. Persijn in: *Prof. Dr. J. Persijn, 1878-1928. Gedenkboek*, Antwerpen, 1928, blz. 77-97. (Tot het jaar 1928). Aangevuld voor de jaren 1928 tot 1931 door M. Boey in: *Dr. J. Persijn. Zijn leven - Zijn werk*. Verhandelingen van de K. Vl. H. U. nr. 374-375, Antwerpen, 1939, blz. 102 tot 104.

III. UITGAVEN, BEZORGD EN INGELEID

- Het werk van Om. K. De Laey*. 1° deel. (Met E. VLIBERGH). Leuven, 1911.
Het werk van Om. K. De Laey. 2° deel. (Met E. VLIBERGH). Leuven, 1912.
Poëzie van Dr. Schaepman. Leiden, 1917.
Dr. Aug. Snieders: „Over tentoonstellingen”, uit het Handelsblad saamgelezen. Antwerpen, 1925.
Verzameld werk van Lod. Dosfel. 1° deel. (Met Mevr. L. DOSFEL). Tielt, 1926.
Verzameld werk van Lod. Dosfel. 2° deel. (Met Mevr. L. DOSFEL). Tielt, 1927.
Verzameld werk van Lod. Dosfel. 3° deel. (Met Mevr. L. DOSFEL). Tielt, 1928.

IV. SCHOOLUITGAVEN

- M. E. Belpaire*. Reeks Ned. schrijvers vr. h. M. O. nr. 13-14. Hoogstraten, 1909.
Dr. Schaepman: gedichten. Reeks Ned. schrijvers vr. h. M. O. nr. 18-21. Hoogstraten, 1909.
Proza en poëzie van en voor de handel. Leerboek voor hogere handelsscholen. Hoogstraten, 1912.
Dierensprookjes door Om. K. De Laey. Leuven, 1913. 2° uitg. Leuven, 1928.
Uit het werk van Dr. Jul. Persijn, ten gebruike v. h. M. O. Brussel, 1928.

V. BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN

- Justus van Maurik*. In: Jong Dietsland, 1900, blz. 71-96.
De Hollandse Modernen, dl. I. In: Jong Dietsland, 1902, blz. 265-290.
Verslag over de werkzaamheden van „Met tijd en vlijt”. In: Annuaire de l'université cath. de Louvain, 1902.
Dr. Schaepman. In: Dietse warande en belfort, 1903, I, blz. 354-372; 603-618.
Dr. Schaepman. In: Dietse warande en belfort, 1903, II, blz. 47-58; 245-264.
In piam memoriam: Dr. Aug. Snieders. In: Dietse warande en belfort, 1904, II, blz. 507-510
Justus van Maurik. In: Dietse warande en belfort, 1904, II, blz. 510-512.
Tolstoi. In: Dietse warande en belfort, 1905, II, blz. 303-315.
Lodewijk van Deyssel. In: Dietse warande en belfort, 1906, I, blz. 83-135.
Tolstoi (vervolg en slot). In: Dietse warande en belfort, 1906, I, blz. 300-316.
Letterkundige kroniek. In: Dietse warande en belfort, 1906, I, blz. 209-214; 406-412; 592-599; II, 345-363.
Hendrik Ibsen. In: Dietse warande en belfort, 1906, II, blz. 28-52.
Dr. Am. De Vos. In: De Vlaamse strijd, 1906, nr. II.
Kamernieuws. In: Hooger leven, 1906, I° jg., nr. 1 tot 5.
Ibsen (vervolg). In: Dietse warande en belfort, 1907, I, blz. 345-363; II, blz. 495-515.
Godfried Hermans. In: Dietse warande en belfort, 1907, II, blz. 213-222.
Letterkundige kroniek. In: Dietse warande en belfort, 1907, I, blz. 93-103; I, blz. 418-431; II, blz. 318-335.
Kamernieuws. In: Hooger leven, 1907, 2° jg., nr. 4 tot 12, 15, 16, 19 tot 24, 26 tot 31, 46 tot 51.
Letterkundige kroniek. In: Dietse warande en belfort, 1908, I, blz. 351-364; I, blz. 547-560; II, blz. 286-312.
Dr. Schaepman. In: Dietse warande en belfort, 1908, II, blz. 417-544.
Het Schaepman-gedenkteken te Rijsenburg. In: Dietse warande en belfort, 1908, II, blz. 169-176.
In memoriam Min. De Trooz. In: Hooger leven, 1908, 3° jg., nr. 1.
Dr. Schaepman. In: Dietse warande en belfort, 1909, I, blz. 123-136; 219-264; 405-457; 528-578.
Letterkundige kroniek. In: Dietse warande en belfort, 1909, I, blz. 39-53; 369-387; II, blz. 162-190.
Ons letterkundig jaar. De toestand onzer literatuur. In: Jaarboek van het Davidsfonds, 1909.
Leopold II. In: Dietse warande en belfort, 1910, I, blz. 1-4.
Om. K. De Laey. In: Dietse warande en belfort, 1910, I, blz. 184-218; 223-254.

- Letterkundige kroniek.* In: Dietse warande en belfort, 1910, I, blz. 78-90; 612-628; 92-97; II, blz. 100-102.
- Ons letterkundig jaar.* In: Jaarboek van het Davidsfonds, 1910.
- Antonio Fogazzaro.* In: Dietse warande en belfort, 1911, I, blz. 313-328; 454-488; II, blz. 24-49.
- Letterkundige kroniek.* In: Dietse warande en belfort, 1911, I, blz. 507-515; II, blz. 393-400.
- Aan 't Getrouwe Maldeghem over Mevrouw Courtmans.* In: Hooger leven, 1911, 7^e jg., nr. 23.
- Serafien Dequidt.* In: Hooger leven, 1911, 7^e jg., nr. 27.
- Rede op de kunstdag te Gent,* 11 aug. 1911. In: Van onze tijd, 1911.
- Letterkundige kroniek.* In: Dietse warande en belfort, 1912, I, blz. 72-84; 880-926; II, blz. 88-107; 384-395.
- Hendrik Conscience.* In: Gand-Exposition, 1912.
- Ons toneel te Antwerpen van 1830 tot 1840.* In: Dietse warande en belfort, 1913, I, blz. 543-558.
- Letterkundige kroniek: Italië.* In: Dietse warande en belfort, 1913, I, blz. 364-388.
- Ons toneel te Antwerpen van 1840 tot 1853.* In: Dietse warande en belfort, 1913, II, blz. 249-268; 312-334; 413-433.
- Oorda.* In: Hooger leven, 1913, 8^e jg., nr. 32.
- Het Nederlands toneelverbond.* In: De toneelgids, 1913, 5^e jg., nr. 3.
- Het studententype in de letterkunde.* VMKVA, 1913.
- Het katholieke Nederland 1813-1913.* In: Dietse warande en belfort, 1914, I, 369-388.
- Letterkundige kroniek: Frankrijk.* In: Dietse warande en belfort, 1914, II.
- Carmen Sylva.* In: De lelie, 1914, blz. 165-169; 210-214; 314-319.
- De stichting van ons nationaal toneel te Antwerpen.* VMKVA, 1914.
- Een proeffe voorgeschiedenis.* In: Dietse warande en belfort, 1919, blz. 235-249.
- Judith.* In: Dietse warande en belfort, 1919, blz. 324-342.
- Uit de geschiedenis van ons toneel te Antwerpen.* In: Dietse warande en belfort, 1919, blz. 433-458.
- Alb. Steenhoff-Smulders.* In: Dietse warande en belfort, 1919, blz. 546-562; 633-645; 776-783; 852-870.
- Iets over Dante.* In: Dietse warande en belfort, 1919, blz. 848-851.
- Hoe Dr. Schaepman in de tweede kamer kwam.* In: Dietse warande en belfort, 1919, blz. 888-934.
- Alb. Steenhoff-Smulders.* In: Dietse warande en belfort, 1920, blz. 47-55; 91-101.
- Em. Verhaeren.* In: Dietse warande en belfort, 1920, blz. 102-127.
- Een Engels volkslied op de slag der Gulden Sporen.* In: Dietse warande en belfort, 1920, blz. 3-17.
- Op warande-wandel.* In: Dietse warande en belfort, 1920, blz. 75-83; 175-188; 386-408.
- J. Alberdingk-Thijm en Vlaanderen.* In: Dietse warande en belfort, 1920, blz. 85-156.
- Multatuli en Thijm.* In: Het Vlaamse land, 1920.
- De kleine Dante.* In: Dietse warande en belfort, 1921, I, blz. 64-83.
- Schaepman over Kuyper.* In: Dietse warande en belfort, 1921, I, blz. 228-235.
- Op warande-wandel.* In: Dietse warande en belfort, I, blz. 110-131; 236-245; 362-375; 484-510; 621-635; 738-754; II, blz. 113-129; 248-260; 375-382; 507-517; 636-642.
- Dante in de Nederlandse letterkunde.* In: Dantedag der K. Vl. Ac., gehouden op 19 mei 1921. Gent, blz. 27-65.
- Op warande-wandel.* In: Dietse warande en belfort, 1922, I, blz. 118-121.
- The americanization of Edw. Bok.* In: Dietse warande en belfort, 1922, I, 371-373.
- Antwoord op het referendum over de huidige malaise in de Vlaamse letterkunde.* In: Vlaamse arbeid, 1930, blz. 442-443.
- Het Geert Grootte Genootschap.* In: Dietse warande en belfort, 1923, I, blz. 357-362.
- Op warande-wandel.* In: Dietse warande en belfort, 1923, I, blz. 462-469; II, blz. 826-835.
- Marcel Proust.* In: Dietse warande en belfort, 1923, I, blz. 591-603; 631-667.
- Multatuli en de Vlamingen.* In: Dietse warande en belfort, 1923, II, blz. 927-957; 1170-1187.
- Aug. Snieders. Zijn kinder- en jeugdijaren te Bladel en in Noord Brabant.* In: Tijds. v. taal en letteren, 1925, blz. 89-152.
- Aug. Snieders, feestrede.* VMKVA, 1925.

- Bij het graf van Lod. Dosfel.* In: Bockengids, jan. 1926.
- De nieuwste kunst.* In: Onze jeugd, 1926.
- Uit Dr. Persijn's kritische beschouwingen.* In: Vlaamse arbeid, 1926, blz. 471-475.
- Prof. Dr. L. Scharpé, 25 jaar hoogleraar.* In: Ons leven, april 1927.
- Zweden en de Nederlanden.* VMKVA, 1927.
- Schaepman's reis naar Konstantinopel.* In: Dietse warande en belfort, 1928, blz. 339-393.
- Ibsen te Rome.* In: Dietse warande en belfort, 1928, blz. 566-581.
- Bij het graf van Mgr. Dr. Ariëns.* In: Jong Dietsland, 1928, nr. 35.
- Omer Wattez en zijn werk.* In: Vlaamse arbeid, 1929, blz. 176-180.
- Gothenburg, een Nederlandse kolonie.* In: Dietse warande en belfort, 1929, afl. VII, VIII.
- Vondel's Deense reizen. I. Eerste reis, zomer 1628.* In: VMKVA., 1929, blz. 539-548. Ook in Hooger leven, 3 februari 1929.
- De volksvijand. Fragment uit Hendrik Ibsen.* In: Hooger leven, 25 aug. 1929.
- Ibsen's dood.* In: Hooger leven, 13 oktober 1929.
- Hulde aan Vlaamse arbeid.* In: Vlaamse arbeid, 1930, afl. 5-6.
- Literatuurgeschiedenis.* In: Dietse warande en belfort, maart, 1930.
- Vondel's tweede Deense reis.* In: Hooger leven, 26 januari 1930 en 2 maart 1930.
- Guido Gezelle.* In: Hooger leven, 4 mei 1930.
- De eerste hoogleraar in het Nederlands aan de Gentse universiteit.* In: Hooger leven, 13 juni 1930 en 7 juli 1930.
- Onze letterkunde sinds 1900.* In: Hooger leven, 16 november 1930.
- Rede bij het aanvaarden van het bestuurderschap van de K. Vl. Ac.* In: VMKVA., 1930.
- Lijkrede ten sterfhuize van E. H. Alois Walgrave.* In: VMKVA., 1930.
- Literatuurgeschiedenis.* In: Dietse warande en belfort, april 1931.
- Stijn Streuvels.* In: Dietse warande en belfort, oktober 1931.
- Onze letterkunde sinds 1900.* In: Hooger leven, 11 januari 1931.
- Dankrede bij het aftreden als bestuurder van de K. Vl. Ac.* In: VMKVA., 1931.

(Opgemaakt door Lic. F. VYNCKE)

GASTON COLLE (1881-1946)

1919

Gaston Colle werd geboren te Tielt op 1 augustus 1881 en overleed te Ukkel op 30 augustus 1946.

Hij volbracht zijn middelbare studiën in zijn geboortestad, zijn hogere studiën aan de Universiteit te Leuven.

Bij K.B. van 28 april 1919 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en ter vervanging van Prof. Hoffmann belast met volgende leeropdracht

in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte: „Philosophie morale”, „Histoire de la philosophie (partim: temps modernes)”, „Etudes approfondies de questions philosophiques”, „Analyse critique d'un traité philosophique” en „Exercices sur des questions philosophiques: morale”. Hij werd bij K.B. van 31 januari 1922 bevorderd tot buitengewoon hoogleraar aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte. Enkele maanden later kwam zijn benoeming als opvolger van Prof. Van Biervliet voor het deel van de franstalige cursus in de metafysica, dat laatstgenoemde tevoren doceerde (K.B. dd. 30 juni 1922). Bij K.B. van 20 oktober 1923 werd hij vervolgens belast met de nederlandstalige cursussen: „Logica” (kand. Letteren en Wijsbegeerte, kand. voorbereidend tot de Rechten), „Beginselen der

moraalphilosophie” (kand. in het notariaat), „Logica” (kand. Staatswetenschappen) alsmede „Logica en Moraalphilosophie” (Faculteit der Wetenschappen). Bijna een jaar later werd daaraan de nederlandstalige cursus „Zedenkunde” (kand. Letteren en Wijsbegeerte, kand. voorbereidend tot de Rechten) toegevoegd (K.B. dd. 15 september 1924). Het jaar daarop volgde zijn benoeming tot gewoon hoogleraar aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte met ingang op 31 januari 1925 (K.B. dd. 29 februari 1925).

Gedurende het academisch jaar 1925-1926 grepen opnieuw enkele wijzigingen plaats: Prof. Colle werd ontlast van de cursus „Geschiedenis van de wijsbegeerte (partim moderne tijden)” en van de „Critische ontleding van een wijsgerige verhandeling: zedenleer” (K.B. dd. 7 oktober 1925) terwijl bij K.B. dd. 30 juni

1926 de nederlandstalige cursus „Beginselen der logica en der zedenkunde” (kand. aardrijkskunde) aan zijn leeropdracht toegevoegd werd.

Bij K.B. van 1 september 1928 werden nieuwe veranderingen ingevoerd: Prof. Colle werd belast met de franstalige cursus „Logica” (kand. Letteren en Wijsbegeerte) ter vervanging van Prof. Hulin De Loo en tevens ontlast van de nederlandstalige cursus „Zedenkunde” (kand. Letteren en Wijsbegeerte). Twee jaar en een week later (K.B. dd. 8 september 1930) werd hij ook met ingang van het academisch jaar 1930-1931 ontlast van de franstalige cursussen „Logica” (kand. Letteren en Wijsbegeerte) en „Oefeningen over vraagstukken uit de wijsbegeerte: zedenleer” (kand. wijsbegeerte). Hetzelfde jaar werden hem (K.B. dd. 15 december 1930) de „Verklaring van een latijns schrijver” (kand. voorbereidend tot de Rechten) en de „Vertaling van het blad van een latijnse tekst en de verklaring van latijnse schrijvers” (kand. Letteren en Wijsbegeerte) toevertrouwd. Het volgende jaar werd hij achtereenvolgens ontlast van de cursus „Logica en Moraal-philosophie” (Faculteit der Wetenschappen) en van de franstalige cursussen „Philosophie morale” (kand. Letteren en Wijsbegeerte) en „Exercices sur des questions philosophiques” (kand. Wijsbegeerte) (K.B. dd. 30 januari 1931 en 22 september 1931). Bij K.B. dd. 15 juni 1932 werd hij belast met het nederlands-talig onderwijs in de metafysica (partim), cursus welke hij tevoren in het frans doceerde, en met de „Verklaring van wijsgerige teksten (partim: Oudheid)” voor de licentie in de letteren en wijsbegeerte. Bij K.B. dd. 4 oktober 1933 werd hij ontlast van de franstalige cursus „Etudes approfondies de questions de morale” en enkele maanden later belast met de franstalige cursus „Exercices philologiques sur les langues romanes” ter vervanging van Prof. Counson (K.B. dd. 20 dec. 1933). Voor de duur van één jaar, 1934-1935, werd hij bovendien bij K.B. dd. 29 oktober 1934 benoemd voor de cursus „Wijsbegeerte en Letterkunde” in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte.

Na de tweede wereldoorlog werden tenslotte nog volgende wijzigingen aangebracht in de leeropdracht van Prof. Colle: 1° Bij Besluit van de Prins-Regent van 28 november 1945 werd hij belast met de cursus „Overzicht der wijsbegeerte: logica en zedenleer” (Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen); 2° Bij Besluit van de Prins-Regent van 28 december 1945 werd hij belast met een deel van de cursus metafysica; 3° Met ingang op 1 januari 1946 werd hij bij Besluit van de Prins-Regent dd. 10 januari 1946 belast met de cursus „Logica” (kand. Staats- en Sociale Wetenschappen).

De leeropdracht van Prof. Colle was, zoals blijkt uit de gegeven opsomming, bijzonder zwaar. Hij doceerde tijdens zijn universitaire loopbaan, hetzij in het frans, hetzij in het nederlands, cursussen over logica, moraal, geschiedenis van de wijsbegeerte, latijnse tekstverklaring en vertaling, metafysica en romaanse filologische oefeningen. Daarnaast vervulde hij verschillende administratieve werkzaamheden: gedurende het academisch jaar 1922-1923 was hij secretaris van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte, gedurende het academisch jaar 1927-1928 deken van dezelfde faculteit, terwijl hij tijdens het academisch jaar 1938-1939 als secretaris van de Academieraad fungeerde (K.B. dd. 18 juli 1938).

Professor Colle was commandeur in de Leopoldsorde en officier in de Kroonorde. De herinnering aan de fijne estheet, die de wijsgeer Colle was, is voor allen die hem gekend hebben onuitwisbaar. Hij was niet alleen een scherpzinnig geleerde met een voorname geest en een grote belesenheid, maar tevens een zeer innemende persoonlijkheid met een scherp gevoel voor humor en een zeer ontwikkelde smaak. Prof. Colle was geen man van de actie, maar een fijnzinnig beschouwer der dingen. In zijn gesprekken, lessen, voordrachten en geschriften toonde hij zich geen dogmatisch systeembouwer, zoals met filosofen zo vaak het geval is, maar een wat melancholisch geaard scepticus, die de relativiteit en vergankelijkheid van het dagelijkse gebeuren beseftte. Op wetenschappelijk gebied heeft hij vooral naam verworven door zijn vertaling met kommentaar van de eerste boeken van de metafysica van Aristoteles. Daarnaast schreef hij een reeks essays, die een groot succes kenden en waarvan een deel in het Nederlands vertaald werden.

J. KRUIHOF.

PUBLIKATIES VAN GASTON COLLE

IN BOEKVORM

Aristote. Métaphysique. Livre I. Traduction et commentaire. Leuven.

Aristote. Métaphysique. Livres II et III. Traduction et commentaire. Leuven, Institut supérieur de Philosophie, Parijs, Alcan, 1922.

Aristote. Métaphysique. Livre IV. Traduction et commentaire. Leuven, 1931.

Le divin Platon. Brussel, 1934 (Publications de l'école des sciences philosophiques et religieuses, 2e série, 2).

Les Eternels. Mélanges de philosophie et de critique. Brussel, 1936.

Les sourires de Béatrice. Nouveaux mélanges de philosophie et de critique. Brussel, Editions universitaires, Les presses de Belgique, 1943.

Mes Alyscamps. Derniers mélanges de philosophie et de critique. Antwerpen, De Nederlandse Boekhandel, 1945.

Bestendigheden. Een reeks lezingen. Uit het Frans vertaald door Henri Van Crombruggen. Brussel, Editions universitaires, 1945.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Les quatre premiers livres de la Morale à Nicomaque. Annales de l'Institut supérieur de Philosophie, IV, 1919, pp. 179-218.

Le sentiment esthétique. Revue latine (augustus 1921).

Le divin Platon. In: *Mélanges Bidez.* Annuaire de l'Institut de philologie et d'histoire orientales, t. II, fasc. 1-2, Brussel, 1934, pp. 99-119.

JOSEPH HOMBERT (1865-1949)

1919

Hombert, Joseph, werd geboren te Chimay op 28 mei 1865 en overleed te Gent op 1 april 1949.

Hij studeerde aan de Ecole Normale des Humanités.

Was achtereenvolgens leraar aan de Kon. Athenaea te Doornik en te Gent, alsook aan de Middelbare Normaalschool te Gent.

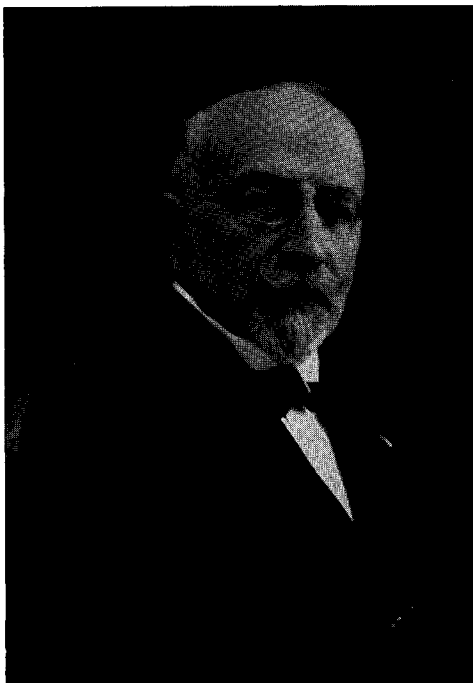
Bij K.B. van 28 april 1919 benoemd tot docent bij de Universiteit te Gent en belast, ter vervanging van wijlen Léon Preud'homme, met de candidatuurcur-sussen in de Filologische Oefeningen over de latijnse en de griekse taal.

Bij K.B. van 10 november 1926 eervol ontslagen, werd hij ertoe gemachtigd de eretitel van zijn ambt te voeren.

Hij was ridder in de Leopoldsorde (1920), officier in de Kroonorde (1928) en houder van het Burgerkruis 1^e klasse.

Na 1926 was hij tot 1940 werkzaam in de Ecole des hautes Etudes te Gent. Zijn geheel leven heeft hij gewijd aan de studie der klassieke talen en letterkunde. Hij was een voorbeeld van nauwgezetheid in de uitoefening van zijn ambtsplichten en bij zijn studenten, zowel in het middelbaar als in het hoger onderwijs, wist hij de belangstelling voor de studie van de klassieke cultuur aan te wakkeren, niet

alleen door zijn steeds zorgvuldig voorbereide lessen, maar ook dank zij de uitstekende handboeken en tekstuitgaven door hem ten dienste van het onderwijs samengesteld.

R. VAN POTTENBERGH.

PUBLIKATIES VAN JOSEPH HOMBERT

Eléments de grammaire grecque de Roersch et Thomas, 5e édition, revue et modifiée par J. Hombert. Gand, 1919, 6e édit., Liège, 1924.

Lucien, Dialogues Choisis etc., 4e édit. Gand, 1922.

Lysias, Discours Choisis etc., 3e édit. Gand, 1924.

Phaëdri Fabulae Aesopiae, etc., 9e édit. Liège, 1926.

Medewerking aan *L'Athénée*, *Revue des Humanités*, *Revue de l'Instruction publique*, *Revue Belge de Philologie et d'Histoire*.

HENRI-EDOUARD PIRENNE (1888-1935)

1919

Henri-Edouard Pirenne werd op 18 oktober 1888 te Gent geboren, als oudste zoon van de grote historicus Henri Pirenne, toen buitengewoon hoogleraar aan de Gentse Universiteit. Hij overleed te Ukkel op 28 mei 1935, een paar maanden vóór zijn vader. Zijn middelbare studiën deed hij aan het Koninklijk Atheneum te Gent. Vervolgens studeerde hij rechten en wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit aldaar. Hij verwierf er de diplomas van doctor in de rechten en van doctor

in de letteren en wijsbegeerte, respectievelijk in 1912 en in 1913. Studieverblijven te Berlijn, te Heidelberg en te Parijs, lieten hem toe rechtstreeks contact met de Duitse en met de Franse filosofische gedachte te nemen. Tijdens de eerste wereldoorlog trad hij in dienst bij het Belgisch leger; vóór het einde van de vijandelijkheden moest hij echter om gezondheidsredenen gereformeerd worden: hij ging dan naar burgerlijke regeringsdiensten over.

In de universitaire loopbaan trad hij reeds enkele maanden na de Wapenstilstand. Bij K.B. van 28 april 1919, werd hij benoemd tot docent bij de Rijksuniversiteit te Gent en belast in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte, met de cursus in de Encyclopedie van de Wijsbegeerte. Toen het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde werd ingericht, kende hem een koninklijk besluit van 31 augustus 1920, het onderwijs in de Esthetica en in de Philosophie van de Kunst toe. Een koninklijk besluit van 30 juni 1922 breidde zijn leeropdracht verder uit: het onderwijs in de Metaphysica werd hem in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte toevertrouwd. Tot gewoon hoogleraar werd hij bij koninklijk besluit van 19 januari 1929 bevorderd. Ingevolge de vernederlandsing van de Universiteit, verkreeg hij bij twee koninklijke besluiten, respectievelijk van 15 september 1924 en van 4 oktober 1933, ontlasting van zijn onderwijs.

Wetenschappelijk productief is Henri-Edouard Pirenne slechts in geringe mate geweest: twee brochures en vervolgens twee werken in boekvorm zijn van zijn hand verschenen. Zijn zwak gestel is ten dele hiervoor verantwoordelijk.

Zijn karakter en zijn geestesaanleg, ook. Vaak twijfelde hij aan het belang en aan de waarde van wat hij deed; het kwam slechts zeer uitzonderlijk voor dat hij tevreden was met wat hij schreef: gedachte en inkleding beantwoordden haast nooit aan de hoge eisen die hij stelde; hij vreesde reactie en tegenspraak en wist dat hij er onder zou lijden. Dit alles werkte op hem inhiberend. Hij was inderdaad een ziekelijk-gevoelige natuur. Een van zijn vrienden, de franse orientalist Emile Dermenghem, heeft van hem geschreven: „Sa sensibilité, dans la vie comme dans la pensée, était souvent celle d'un écorché vif” (*Henri-Edouard Pirenne, Le Flambeau, 1935*).

De onrust van de denker was kenschetsend voor zijn intellectueel leven. De titel van zijn voornaamste werk, *L'angoisse métaphysique*, spreekt boekdelen. Enkele bladzijden ervan staan zeer dicht bij de het sterkst met angst, crisis en verlossing beladene „Pensées” van Pascal. Trouwens is, ook van uit een zuiver literair standpunt beschouwd, het boek zeer lezenswaard. Dit geldt insgelijks voor het *Essai sur le beau*, waarvan Dermenghem weet te vertellen dat het was „d'un style si parfait, si dense et si soigné, que certains étaient tentés de s'en méfier”. Henri-Edouard Pirenne had een zeer ruime letterkundige cultuur; hij las enorm veel en steeds met een uiterst persoonlijk beoordelingsvermogen, dat op de taal en de stijl zowel als op de gedachte werd beoefend. Deze lectuur droeg sterk bij tot de vorming en de ontwikkeling van zijn eigen schrijftrant. Wat hij echter steeds verklaard heeft te zijn de stevige basis én van zijn denkmethode én van zijn schrijversbedrijvigheid, waren de grieks-latijnse humaniora, *les humanités, école d'humanité*, om de titel van een zijner brochures aan te halen.

De geringe omvang van zijn leeropdracht heeft het Henri-Edouard Pirenne niet mogelijk gemaakt een sterke invloed op het filosofisch onderwijs in onze Universiteit uit te oefenen.

F. L. GANSHOF.

PUBLIKATIES VAN HENRI-EDOUARD PIRENNE

Vérités subjectives. 1919.

Les humanités, école d'humanité. 1920.

Essai sur le beau. 1924.

L'angoisse métaphysique. Essai de philosophie de la philosophie. 1934.

ALPHONSE ROEGIERS (1863-1945)

1919

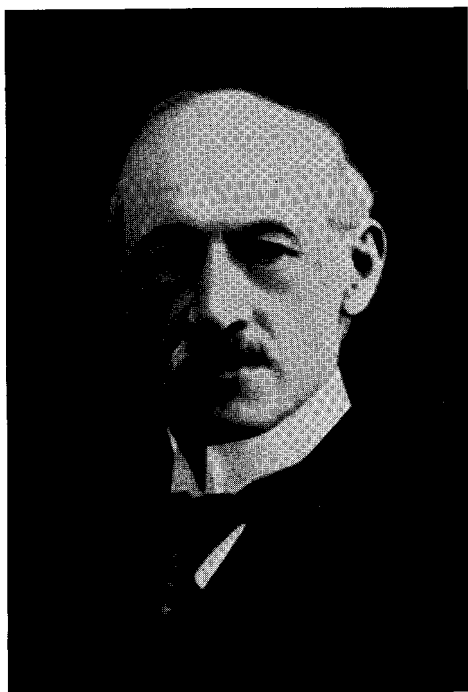
Alphonse, Jacques, Colette Roegiers werd geboren te Dendermonde op 15 januari 1863 en overleed op 7 juli 1945.

Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het College van de Heilige Maagd te Dendermonde; zijn hogere studiën aan de Katholieke Universiteit te Leuven, waar hij op 13 augustus 1885 promoveerde tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte (sectie Klassieke Filologie). Daarna verbleef hij aan de universiteiten

van Bonn en Parijs.

Hij was laureaat van de wedstrijd voor reisbeurzen in 1887 en laureaat in de universitaire wedstrijd, eveneens in 1887.

Sedert 1 oktober 1885 was hij als leraar werkzaam in verschillende middelbare onderwijsinrichtingen: aan het Drie-vuldigheidscollege te Leuven en aan de Koninklijke Athenea te Tongeren, Luik en Leuven. Op 18 februari 1898 werd hij benoemd tot studief prefect van het koninklijk Atheneum te Hasselt. Op 26 september 1904 werd hij directeur van de Rijksnormaalscholen te Gent, waar hij tevens belast werd met de lessen in de logica, de psychologie, de zedenleer, de geschiedenis van de opvoedkunde en de wetgeving op het middelbaar onderwijs. Bij zijn oppensioenstelling, in 1924, werd hij gemachtigd de titel te voeren van Ere-directeur.

Bij K.B. van 28 april 1919 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en belast met de cursussen over de algemene methodiek en over de geschiedenis van de opvoedkunde (2 u. per week). Hij doceerde deze cursussen tot 31 december 1926. Bij K.B. van 10 november 1926 werd hij Ere-docent. A. Roegiers was Officier in de Leopoldsorde (1926).

Zijn universitaire studiën hadden hem vooral belangstelling ingeboezemd voor sommige aspecten van de Griekse oudheid. Toen hij tot studief prefect werd benoemd, richtte zijn belangstelling zich vooral naar problemen van het middelbaar onderwijs. Als directeur van de Rijksnormaalscholen en als docent legde hij zich inzonderheid toe op de fysiologische en psychologische opvoedkunde.

G. VAN DE VEEGAETE.

PUBLIKATIES VAN ALPHONSE ROEGIERS

A. — BETREFFENDE DE OUDHEID

Het huwelijk en zijn plechtigheden bij de oude Grieken. Gent, S. Leliaert, A. Siffer en C^o, 1888.

La famille de Socrate. Leuven, Peeters, 1897. (In: *Le Musée belge*).

Un passage d'Aristoxène et le prétendu concubinat légitime des Athéniens. Leuven, Peeters, 1898. (Overdruk: *Le Musée belge*).

B. — BETREFFENDE HET SECUNDAIR ONDERWIJS

De verdere vervlaamsching van het middelbaar onderwijs van eersten graad of latijn en grieksch door het vlaamsch onderwezen. Gent, A. Siffer, 1891. (Het Belfort).

La question du stage professoral. Tournai, 1899. (*Revue des humanités*).

L'emploi du temps dans les athénées royaux. Leuven, Peeters, 1900.

Organisation pratique d'un cours d'histoire littéraire dans l'enseignement moyen. Tournai, Decallonne, 1904. (*Revue des humanités*).

La question des humanités en Allemagne. Solutions actuelles et enseignements à en tirer. Tournai, Decallonne, 1904.

Les humanités gréco-latines en Prusse. Statistique éloquente. (s. l.; s. n.; s. d.).

Rapport sur l'organisation des humanités en Belgique d'après les programmes de 1881. Brussel, Polleunis et Ceuterick, 1907.

Les réalgymnases allemands et les humanités latines belges. Brussel, Polleunis et Ceuterick, 1907.

Humanités anciennes et humanités modernes en Prusse. s.l.; s.n.; s.d.

Un tableau intéressant, concernant les humanités. s.l.; s.n.; s.d.

De la nécessité d'organiser une section de langues germaniques à l'Ecole normale moyenne de Gand. Gent, Ad. Hoste, 1907.

Chronique des questions d'enseignement et d'éducation. s.l.; s.n.; s.d.

La situation de l'enseignement en Belgique au point de vue des besoins des catholiques. München, Küsel'schen Buchhandlung, 1913.

C. — BETREFFENDE DE OPVOEDING

Le cerveau et l'intelligence.

Le cerveau de l'enfant; la céphalométrie à l'école. s.l.; s.n.; s.d.

Pages de pédagogie physiologique. Gent, I. Vanderpoorten, 1919.

Psychologie et pédagogie. Liège, Vaillant-Carmanne, 1923.

L'œuvre pédagogique de François Collard. Liège, Vaillant-Carmanne, 1928.

VICTOR FRIS (1877-1925)

1919

Fris, Victor, Ivan, Charles, Isidore, René, werd geboren te Geraardsbergen op 18 februari 1877 en overleed te Brussel op 24 mei 1925.

Hij volgde hoger onderwijs aan de Rijksuniversiteit te Gent, waar P. Fredericq en H. Pirenne zijn leermeesters waren. Hij promoveerde er in juli 1899 onder leiding van laatstgenoemde tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte. In november 1900 behaalde hij het diploma van candidaat-archivaris. Het volgend jaar

werd hij tot laureaat van de Universitaire Wedstrijd uitgeroepen. Hij was successievelijk leraar aan de Koninklijke Athenea te Oostende (1 oktober 1901 tot 19 december 1903) en te Gent (19 december 1903 tot 4 april 1919). Hij gaf insgelijks onderricht aan de lagere normaalschool voor juffrouwen te Gent, van 1 oktober 1915 af, en aan het de Kerchove-Instituut (lagere hoofdschool voor juffrouwen) te Gent, van 19 maart 1919 af.

In 1916 volgde hij Victor van der Haeghen op als archivaris van de stad Gent. Bij K.B. van 28 april 1919 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent. Zijn leeropdracht, die oorspronkelijk de paleografie der middeleeuwen omvatte, werd bij K.B. van 31 augustus 1920 uitgebreid met de cursussen: diplomatiek der

middeleeuwen, praktische oefeningen over de geschiedenis (partim) en historische kritiek met toepassing op een tijdperk van de geschiedenis (partim), laatstgenoemde cursus, in vervanging van Fredericq, in het Nederlands te doceren. Fris was een begaafd en belesen historicus, die over een ongemeen arbeidsvermogen beschikte. Zijn talrijke en vaak omvangrijke publikaties zijn de vrucht van een onverpoosde wetenschappelijke inspanning, waaraan hij alle uren offerde die hem overbleven tussen zijn ambtsbezigheden als leraar in. Hij was goed onderlegd in de geschiedenis van het graafschap Vlaanderen, in het bijzonder in die van de stad Gent. Behalve door een reeks van bronnenstudiën en door een bibliografie van de geschiedenis van Gent, maakte hij zich vooral verdienstelijk door een vrij lijvige overzichtelijke geschiedenis van deze stad.

Van 1908 af tot aan zijn dood was Fris secretaris van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, die hem veel verschuldigd is.

Fris was ridder in de Leopoldsorde (1 februari 1920) en in de orde van het Erelegioen (3 mei 1924).

H. VAN WERVEKE.

PUBLIKATIES VAN VICTOR FRIS

IN BOEKVORM

- Schets van den economischen toestand van Vlaanderen in het midden der XVe eeuw.* Gent, 1900.
Dagboek van Gent van 1447 tot 1470, met een vervolg van 1477 tot 1515. Gent, 2 dln, 1901-1904.
De slag bij Kortrijk. Gent, 1902.
Vlaanderens vrijmaking in 1302. Gent, 1902.
Bibliographie de l'histoire de Gand depuis les origines jusqu'à la fin du XVe siècle. Gent, 1907.
Essai d'une analyse des „Commentarii sive Annales rerum Flandricarum” de Jacques de Meyere. Gent, 1908.
Vlaanderen omstreeks 1530. Gent, 1910.
Geschiedenis van Geeraardsbergen. Gent, 1911.
Histoire de Gand. Brussel, 1913; (herdruk:) Gent, 1930.
Oud-Vlaanderen. Wereldtentoonstelling te Gent. Gent, 1913, (ook in het Frans: *La Vieille Flandre*).
Diorama militaire. Cinq vues militaires de Gand, avec 5 planches en couleur de Jules Gondry. Gent, 1913.
Les deux historiens nationaux exilés pour leur patriotisme. Paul Fredericq et Henri Pirenne. Gent, 1919.
Plans de Gand. Introduction aux documents publiés par la Commission des monuments de la ville de Gand. Gent, 1920.
De altaartafel „de Aanbidding van het Lam Gods” der gebroeders Van Eyck. Antwerpen, 1921.
Bibliographie de l'histoire de Gand depuis l'an 1500 jusqu'en 1850. 1ste afl. Gent, 1922.
De historische persoonsnamen der straten van Gent. Gent, 1922.
Gand monumental et historique. Cent dessins par René De Cramer, avec une introduction par V. Fris. Gent, 1923.
De oude straatnamen van Gent. Gent, 1925.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Ontleding van drie Vlaamsche kronijken.* Hand. Maatsch. Gesch. Oudh. Gent, III, 1898.
Louis Ier, roi des Belges. Almanach de l'Université de Gand, 1898.
De onlusten te Gent in 1432-1435. Bull. MGOG., VIII, 1900.
Onderzoek der bronnen van den opstand der Gentenaars tegen Philips den Goede (1449-1453). BMGOG., VIII, 1900.
Les Flamands à la bataille de Courtrai. BMGOG., VIII, 1900.
Le manuscrit n° 437 de la bibliothèque publique de Bruges. BMGOG., VIII, 1900.
Oorkonden betreffende den opstand van Gent tegen Philips den Goede (1450-1454). HMGOG., IV, 1900.
Note sur Thomas Fin, receveur de Flandre (1306-1309). Bull. Comm. Roy. Hist., LXIX, 1900.
L'historien Jean Villani en Flandre. BCRH., LXIX, 1900.
La Chronique des Pays-Bas, de France, d'Angleterre et de Tournai. BCRH., LXIX, 1900.
Additions et corrections au rapport de M. Gilliodts-Van Severen sur les chroniques de Flandre. Geeraardsbergen, 1900.
Pierre de Coninc n'assista pas aux Matines brugeoises. BMGOG., IX, 1901.
Ware een wederuitgave van het „Memorieboek der stad Gent” nuttig? HMGOG., IV, 1901.

- Les idées politiques d'Olivier van Dixmude.* Bull. Acad. Roy Belg., cl. lettres, 1901.
- Note sur un cas d'incapacité de succession des enfants féminins.* BCRH., LXX, 1901.
- Note sur les Récits d'un bourgeois de Valenciennes.* BCRH., LXX, 1901.
- Les chroniques d'Adrien de But.* BCRH., LXX, 1901.
- La Chronycke van den lande ende graefscpe van Vlaenderen de Nicolas Despars.* BCRH., LXX, 1901.
- Les Antiquités de Flandre de Philippe Wielant.* BCRH., LXX, 1901.
- Een gelijktijdig Engelsch lied over den Gulden-Sporenslag.* Tijdschrift van het Willemsfonds, 7e jrg., dl. II, 1902.
- Het oproer te Gent in 1479.* Tijdschrift van het Willems-Fonds, 8e jrg., dl. I, 1902.
- La bataille de Courtrai.* HMGOG., V, 1902-1903.
- De strijd om het dekenschap te Gent in 1447.* BMGOG., XI, 1903.
- Een Gentsch hoofdman der 15de eeuw: Jan de Vos.* Tijdschrift van het Willems-Fonds, 9e jrg., dl. II, 1904.
- Lausus, oudstgekende bouwmeester van Gent.* BMGOG, XII, 1904.
- Henri Pirenne.* Almanach de l'université de Gand, Gent, 1904.
- Documents gantois concernant la levée du siège de Calais.* Mélanges Paul Fredericq, Brussel, 1904.
- Les granges monumentales des anciennes abbayes des Dunes et de Ter Doest dans la Flandre Maritime. XIIIe siècle.* BMGOG, XIII, 1905. (Met A. HEINS).
- La conspiration de Pierre Tyncke à Gand en 1451.* BMGOG, XIII, 1905.
- Analyse de chroniques bourguignonnes.* BMGOG, XIII, 1905.
- Etude sur la charte de la ville de Grammont attribuée à l'année 1068.* BMGOG., XIII, 1905.
- De regeering van Willem I. De Belgische Omwenteling. De stichting van het Koninkrijk België.* Vlaamsch-België sedert 1830, I, Gent, 1905.
- Blavotins et Ingherkins. Une guerre privée dans la Flandre Maritime au XIIme siècle.* BMGOG., XIV, 1906.
- Jan van Coppenhole.* BMGOG., XIV, 1906.
- La maison de la rue de la Monnaie.* BMGOG, XIV, 1906.
- Bibliographie des Van Eyck.* BMGOG., XIV, 1906.
- Les baillis de Gand.* BMGOG., XIV, 1906.
- Nieuwe oorkonden betreffende den opstand van Gent tegen Philips den Goede.* HMGOG., VII, 1906.
- Het grote Vastenavondfeest te Geeraardsbergen.* Volkskunde, 18e jrg., 1906.
- Contributions à la biographie gantoise.* BMGOG., XV, 1907.
- Le testament autographe de Barthélémy Fini, frère du receveur de Flandre (+1309).* BMGOG, XV, 1907.
- Les origines de la réforme constitutionnelle de Gand de 1360-1369.* Féd. Hist. Arch. Belg., Annales du XXe congrès. Gand 1907, II, Gent, 1907.
- Les chefs de l'iconoclastie gantoise en 1566.* BMGOG, XVI, 1908.
- Een bladzijde uit de krijgsgeschiedenis van Vlaanderen tijdens de 15de eeuw. De inval van 't Land van Waas en de slag bij Rupelmonde (16 juni 1452).* De Vlaamse Gids, IV, 1908.
- Jean de Gand, duc de Lancastre (1340-1399), par Edw. Maunde Thompson, traduit et annoté par V. Fris.* BMGOG., XVII, 1909.
- Note sur le périmètre de Gand aux XIVe, XVe et XVIe siècles.* BMGOG., XVII, 1909.
- A propos de l'émeute de février 1479 à Gand, en L'émeute de Gand en février 1479.* BMGOG., XVII, 1909.
- Densité de la population de Gand du XIVe siècle jusqu'à nos jours.* BMGOG., XVII, 1909.
- Notes pour servir à l'histoire du patriciat gantois.* BMGOG., XVII, 1909.
- Notes pour servir à l'histoire des Iconoclastes et des Calvinistes à Gand de 1566 à 1568.* HMGOG., IX, 1909.
- Les sources du Myreur des Histors de Jean d'Outremeuse pour l'histoire de Flandre.* FAHB., Congrès de Liège, II, 1909.
- La bataille de Gavre.* BMGOG., XVIII, 1910, (ook in het Nederlands: *De slag bij Gaver (1453).* VG., V, 1909).

- Tableau de la Flandre au début du XVIe siècle, d'après Antonio de Beatis et Jacques de Meyere. BMGOG, XVIII, 1910.
- L'histoire de Belgique de Marc van Vaernewyck. BMGOG, XVIII, 1910.
- Antiquités gantoises. BMGOG, XVIII, 1910.
- De samenzwering van Pieter Schoonnaert te Gent in 1406. BMGOG., XVIII, 1910.
- Extraits de chroniques gantoises contemporaines concernant le traité anglo-américain de Gand en 1814. BMGOG, XVIII, 1910.
- Eene Gentsche oorkonde over Claus van Lit. BMGOG, XVIII, 1910.
- Bibliographie des ouvrages concernant l'histoire locale de Gand de M. Prosper Claeys. BMOGG., XVIII, 1910.
- La valeur de La Recherche des Antiquitez et Noblesse de Flandres de Philippe de l'Espinoy. BCRH., LXXIX, 1910.
- Verslag over een zending naar Rijsel en Sint-Omaars met het oog op de uitgave der Flandria Generosa (in het Frans; zonder titel). BCRH., LXXIX, 1910.
- Eene treurige bladzijde in de Gentsche kunstgeschiedenis. BMGOG, XIX, 1911.
- Le meurtre de Gilles van Brecht, pensionnaire de Gand, en juillet 1414. BMGOG, XIX, 1911.
- Twee episoden uit de geschiedenis van Geeraardsbergen in de 15e eeuw. HMGOG, XI, 1911.
- Het Brugsche Calfvel van 1407-1411. Bulletin de l'académie royale d'archéologie de Belgique, 1911.
- Beoefening der wetenschappen in de moedertaal. De geschiedenis. Vlaamsch België sedert 1830, V, Gent, 1911.
- Stropdragers! VG., VII, 1911.
- Het geval van Meester Claus van Lit (1387-1388). VG., VII, 1911.
- Atlas des villes de Belgique au XVIe siècle. Plans du géographe Jacques de Deventer. Inleidingen tot de plattegronden van de volgende steden: Ostende (1911), Ninove (1920), Alost (1920), Cambrai (1922), Wervicq (1924).
- De oudstbewaarde rekening van Geeraardsbergen (1397-1398). BMGOG., XX, 1912.
- Uittreksels uit de staatsrekeningen van Geeraardsbergen van 1475 tot 1658. BMGOG, XX, 1912.
- Guilleberts de Mets. Ann. Acad. Roy. Arch., 1912.
- De bronnen van de historische romans van Conscience. Hendrik Conscience. Studiën en Kritieken van M. Sabbe enz., Antwerpen, 1912.
- Note sur Eenhame. BMGOG, XXI, 1913.
- La paternité du retable de l'Agneau Mystique. Revue de Belgique, 1913.
- La ville de Gand et la Vieille-Flandre à l'Exposition. Revue de Belgique, 1913.
- Inleiding tot Exposition universelle et internationale de Gand. Wereldtentoonstelling van Gent. MCMXIII. Drapeaux, bannières. Souvenir de la „Vieille Flandre”. Vlaggen en wimpels. Aandenken van „Oud-Vlaanderen”. Brussel, 1913.
- Bewijsstukken betreffende den opstand van Gent tegen Philips den Goede in 1451-1454. BMGOG, XXII, 1914.
- Laus Gandae. BMGOG., XXII, 1914.
- Korte schets der geschiedenis van Ninove. VG., X, 1914.
- Documents topographiques relatifs à la ville de Gand. XVIe-XVIIIe siècles (met P. BERGMANS en V. VAN DER HAEGHEN. Gent z.d. = 1918).
- Le conseiller et maître des finances Jean Barrat (1496-1576). BMGOG., XXIII-XXIV, 1919.
- Notes sur les œuvres historiques de Jacques de Meyere. LXXXIV, 1919-1920.
- Les accroissements et les transformations de la superficie bâtie de Gand au XIXe siècle. BMGOG., XXVII-XXVIII, 1920.
- La chronique d'Ypres d'Augustin van Hernighem (octobre 1562—juillet 1595). BCRH., LXXXV, 1921.
- La citadelle de Charles-Quint et le Château des Espagnols à Gand. AARA., LXX, 1922.
- Le Clerc du Sang. AARA., LXX, 1922.
- Concours quinquennal d'histoire nationale. 15e période du concours. Période de 1916-1920. Rapport présenté par le jury à M. le Ministre des Sciences et des Arts. Belgisch Staatsblad, 14 april 1922.
- Un financier et mécène gantois du XVe siècle: Laurent de Maech. AARA., LXXI, 1923 en LXXII, 1924.
- La restriction de Gand (13 juillet 1468). BMGOG., XXXI, 1923.
- 57 artikels in Biographie Nationale.

FABRICE POLDERMAN (1885-1948)

1919

Fabrice Polderman werd geboren te Nieuwpoort op 12 november 1885 en overleed te Rio-de-Janeiro op 22 oktober 1948.

Nadat de eerste titularis-hoogleraar in de Duitse filologie bij de Faculteit der wijsbegeerte en letteren van onze rijksuniversiteit te Gent — prof. A. Bley — de leeftijdsgrens had bereikt en tot het emeritaat werd toegelaten, op 14 april 1919, werd te zijner vervanging een beroep gedaan op een van de beste oud-studenten,

door hem gevormd, nl. op Fabrice Polderman.

*Naar een schilderij door
Gustave van de Woestijne*

Deze ontving zijn humanioraopleiding in het koninklijk atheneum te Brugge, aan de voorbereidende afdeling waaraan trouwens zijn vader was verbonden als onderwijzer. Gedurende de academische jaren 1904-1908 volgde Fabrice Polderman met het meeste succes de leergangen van de candidatuur en het doctoraat in de Faculteit der wijsbegeerte en letteren, groep E: Germaanse filologie, te Gent. Er zat vroeg een niet alledaags dynamisme in de jonge Polderman. Reeds vóórleer hij het atheneum te Brugge verliet, had hij bijv. de hand in de publicatie van een serie-uitgave van verhaalwerk van vlaamse prozaschrijvers, die spijtig genoeg dra met financiële moeilijkheden te worstelen kreeg.

Als student te Gent en wel bepaal-

de-lijk in de Duitse taal- en letterkunde, leverde hij voort vaste bewijzen van breed uitslaande belangstelling, ook in dingen buiten zijn eigenlijk, enger begrensd studiegebied. Men ga het hierin al na: dat hij voor de universitaire wedstrijd 1905-1907 tot laurcaat ex aequo uitgeroepen werd voor de groep „Romaanse filologie” met een verhandeling over „Le symbolisme dans la littérature française contemporaine”, waaraan de jury niet minder dan 90 punten op de 100 toekende; nog het jaar daarop, in de universitaire wedstrijd 1906-1908 voor de Romaanse filologie andermaal, verwierf hij opnieuw de eerste plaats met 70 punten op 100, op grond van de dissertatie „L’histoire de la renaissance des lettres françaises en Belgique vers 1880”. Het valt toch als geheel uitzonderlijk te vermelden dat een candidaat twee jaren na mekaar meedingt in een wedstrijd, als bedoeld, van dezelfde

groep van wetenschappen en evenzeer op zijn minst dat die candidaat beide malen de prijs wegkaapt.

Nochtans eerst na deze dubbele bekroning, eerst nadat hij met glans te Gent zijn doctorsdiploma in de Germaanse filologie had behaald, zette Fabrice Polderman regelmatig studiën in de Romaanse taal- en letterkunde in, waarvoor hij zich aan de rijksuniversiteit, thans te Luik, liet opschrijven. In de Reisbeurzenwedstrijd van 1909 werd hij 3^e gerangschikt na indiening en verdediging van zijn doktoraal proefschrift „De novellen van Th. Storm”, de Duitse schrijver van de 19^e eeuw.

Hij was een korte tijd werkzaam in het rijksmiddelbaar onderwijs als leraar in de Nederlandse en Duitse talen aan de koninklijke atheneums te Chimay eerst, dan te Bergen.

Het uitbreken van de oorlog 1914-1918 verraste hem in het ouderlijk huis te Brugge. Vandaar week hij uit naar Engeland, alwaar hij in de belgische vluchtelingenmiddens en ook in andere kringen met lessen en voordrachten zijn kennis mild ten beste gaf.

Na 's lands bevrijding weergekeerd van overzee, werd hem in 1919 op 13 november zijn benoeming tot docent in de Duitse taal- en letterkunde aan de Gentse universiteit. Van 31 maart tot 30 november 1921 was hij er ook belast met de cursus in de Duitse taal in de Hogere Handelschool bij de Faculteit der rechtswetenschappen. In juni 1925 vroeg en bekwam hij zijn ontlasting in de Faculteit der wijsbegeerte en letteren van al de door hem gedoeerde vakken, uitgezonderd de geschiedenis der Duitse letterkunde en de verklaring van Duitse auteurs (partim : moderne tijden) in het doctoraat. Op 10 oktober 1925 werd hij tot gewoon hoogleraar bevorderd.

Ondertussen leverde hij bewijzen van onloochenbaar administratief talent bij de uitoefening van het zeer voornamelijk ambt van kabinetshoofd van de minister van kunsten en wetenschappen: een eerste maal koos hem daarvoor uit prof. Eugène Hubert, van 17 december 1921 tot 25 oktober 1922, wanneer deze minister Zijne Majesteit de Koning om ontslag verzocht; een tweede keer stond prof. Polderman in de bedoelde hoge functie minister Camiel Huysmans ter zij, van 19 juni 1925 tot 21 november 1927, dus langer dan twee volle jaren die in de zeer belangrijke periode vielen, toen de vervlaamsing van de Gentse Universiteit haar uiteindelijk beslag diende te krijgen. Men mag volhouden dat prof. Polderman daartoe zonder misbaar of lawaai in gezonde vlaamsgezinde richting machtig heeft bijgedragen.

Overigens in dezelfde mate als voor de wetenschap had hij alle goede zorg over voor de bloei van de kunsten, de plastische en de andere, in het land. De opleiding, genoten in zijns vaders huis, legde hem zulks als 't ware als iets vanzelfsprekends op. Hij was alleszins een echte artistieke natuur; wetenschappelijk gedrild, klopte toch het hart in hem met onverzwakte slag voor woord- en schilder- en beeldhouw- en muziekunst; ook voor hun lofwaardige ontplooiing spande hij zich onvermoeibaar in, waar het maar kon. Meer dan een belgisch kunstenaar hielp hij in zijn opgang en bewerkte voor hem de verdiende bekendheid bij een ruim

publiek. Aldus ging mede van prof. Polderman de oprichting uit van het toenmaals zeer opgemerkte tijdschrift „Het Roode Zeil” (Brussel-Amersfoort), dat er naar streven wou in „kunst—letteren—leven” een nieuw geluid te doen weerklinken. Overigens vroeger reeds, van vóór 1914-18, vertoonde hij een drukke werkzaamheid in een niet onbelangrijk tijdschrift van toen, „La Société Nouvelle”: hij vulde daarvan onderscheiden nummers gans alleen, meestal onder allerlei deksnamen, en liet er o.m. ook enkele eigen gedichten — weer onder pseudoniem — in verschijnen, behalve lezenswaardige studies, als over Maurice Maeterlinck en Ivan Gilkin. Nog vroeger, van 1905 af, publiceerde hij in het maandblad van de vlaamsgezinde atheneumstudenten „De Goedendag” geregeld boekbesprekingen en daarnaast literaire essays, welke hij gemeenlijk met F.F.A. of met F. Afraja ondertekende.

In veel latere jaren heeft hij als scheppend kunstenaar minstens vijf uitvoerige toneelstukken geschreven, die in handschrift bewaard bleven.

Gedurende zijn verblijf in Engeland was hij medewerker van de Londense „Poetry Review”.

De tweede wereldoorlog 1940-45 zette prof. Polderman terug aan zijn heil over de grenzen te zoeken en liet hem tenslotte in Zuid-Amerika belanden. Lesgevend bracht hij zijn laatste levensjaren in Brazilië door. Hij schreef er artikelen voor een tijdschrift, uitgegeven door de scheikundige laboratoria Roche. Daarenboven gaf hij er na de oorlog twee boekdelen uit, waarin hij het standpunt van koning Leopold III verdedigde.

Van ginder is hij wegens zijn onverhoeds te wankel geworden gezondheid niet meer mogen wederkeren: hij look voor eeuwig de ogen op 22 oktober 1948 in de Braziliaanse hoofdstad Rio-de-Janeiro, verre van zijn geboortegrond, verre van onze, zijne Rijksuniversiteit, bij wie hij zijn encyclopedisch aandoende vorming had gezocht en gevonden en waarvan hij innig heeft gehouden, verre van zijn verwanten, zijn Vlaamse vrienden en zijn vele kennissen in België.

ROBERT FONCKE.

PUBLIKATIES VAN FABRICE POLDERMAN

Een verjaring (= *J. de Geyter 75 jaar op 25 mei 1905*), in: *De Goedendag*, januari 1905, blz. 3-5.

Per Nubila Lux! (Naar aanleiding van het verschijnen der „Handelingen van het XXVIIe taal- en letterkundig kongres te Kortrijk), in: *De Goedendag*, februari 1905, blz. 2-4.

Een woordje anti-critiek (Naar aanleiding van een artikel in „Onze Tijd”, te Antwerpen, op „Een verjaring”), in: *De Goedendag*, februari 1905, blz. 19.

Aan hem! Graaf Leo Tolstoi, in: *De Goedendag*, juni 1905, blz. 3-4.

Maxim Gorki, in: *De Goedendag*, augustus 1905, blz. 4-5.

Pierre Broodcorens, in: *Nieuw Leven* (Gent), jg. III (1910), blz. 233-242.

Fransch-Belgische Letterkunde: De Fransche letteren in België in 1910: I. *De dichtkunst*, in: *De Boomgaard* (Antwerpen-Amsterdam); mei 1911, blz. 350-358; — II. *De roman*, *ibid.*, juli, blz. 501-505; — III. *Het toneel en de kritiek*, *ibid.*, augustus 1911, blz. 557-562.

Kantteekeningen: ...Engelsche Letteren: Bernard Shaw. — Heartbreak House, in: *Het Roode Zeil*, 15 maart 1920, blz. 42-46.

Medewerking aan het tijdschrift „La Société Nouvelle”.

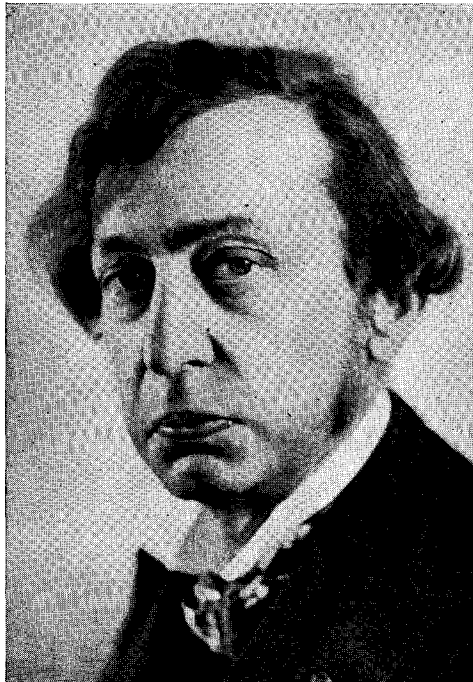
KAREL VAN DE WOESTIJNE (1878-1929)

1920

Karel, Peter, Edward, Marie van de Woestijne werd geboren te Gent op 10 maart 1878 en overleed te Zwijnaarde op 24 augustus 1929.

Het verband tussen professoraat en dichterschap is, waar het weleens tot stand kwam, hier of in naburige landen, meestal vrij los: dichters plegen voor het stelselmatige, dat de beoefening van wetenschappelijke disciplines met zich brengt, niet veel te voelen. Dat mag ook voor de onbetwist grootste dichter van Vlaanderen, en een der grootsten van de beide Nederlanden in het eerste kwart van de 20e eeuw, in schijn voor waarheid gelden: er is althans één cursus van die, welke tot zijn opdracht hebben behoord, waarmee hij op zijn gehoor — op het beste en intelligentste deel daarvan — een diepe indruk heeft gemaakt, de cursus nl. in de kritiek.

Als docent verschijnt hij in de gentse universiteit krachtens een Koninklijk Besluit van 31 augustus 1920, met als leeropdracht: *Geschiedenis van de Nederlandse letterkunde* en *Grondige geschiedenis van de Nederlandse letterkunde*, ter vervanging van de pas overleden Prof. Dr. Paul Fredericq. Hij was oud-student van deze universiteit en van hem, die hij kwam vervangen, zonder dat hem ooit enig universitair diploma was te beurt gevallen. Maar

zijn uitzonderlijk en reeds algemeen gewaardeerd talent had hem al vroeg de poort van de *Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde* geopend en — ommanteld als Van de Woestijne toen al was door een roep van aangrijpend dichterschap — viel het de benoemende minister, de kunstzinnige Jules Destrée — niet moeilijk hem de wettelijk voorziene dispensatie van diploma toe te kennen. Op grond trouwens van zijn diepgaande en veelomvattende esthetisch-critische bijdragen over de plastische kunsten, had de dichter en academicus met evenveel gezag op een leerstoel in het toen nog niet zeer oude en pas gereorganiseerde *Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde* mogen aanspraak maken. Een paar delen van zijn *Verzameld Werk* (1) brengen daarvan de voldoende bewijzen.

(1) Dln. IV-VI.

Een K.B. van 28 februari 1921 breidde zijn leeropdracht in de Faculteit nog uit met het facultatieve leervak „*Exercices pratiques de critique littéraire flamande*”, zoals de Wet en het benoemingsbesluit het nog in het frans libelleerden. In die colleges is het, dat hij, naar het eensluidend advies van alle oud-studenten, die wij daarover konden raadplegen, het meest heeft geschitterd. Het toen nog op de „series lectionum” prijkkende leervak „*Lecture et diction flamandes*”, dat eerder aan een Conservatorium dan aan een Universiteit liet denken, en waarvoor hij zich eveneens had aangemeld, ontging hem gelukkig. De tijd van de wetenschappelijke en experimentele fonetiek, als afzonderlijk programmapunt, was angebroken.

Hoewel, zoals algemeen bekend is, met slechts weinig administratieve aanleg behept, was van de Woestijne — wiens droom van een vrij publicistenleven nooit geheel in vervulling mocht gaan — sinds 11 januari 1911, in ondergeschikte functie, bij het toenmalig ministerie van Kunsten en Wetenschappen werkzaam geweest. Hij had het er na de bevrijding gebracht tot de rang van „*chef de division (hors cadre)*” in datzelfde departement. Zijn aanstelling te Gent, waar een fijngevoelig frans-belgisch dichter zijn collega zou zijn, moet hij hebben onthaald als een bevrijding en een verrijking, zowel in geestelijke als in materiële zin.

Maar de strijd voor de vervlaamsing van deze Universiteit, — zoals die toen met grote heftigheid aan de ene en met een geduldig raffinement van weêrstand aan de andere zijde woedde — zou ook hem, onbeschroomd voorstander van die hervorming, niet geheel ongemoeid laten. Zijn dossier in het universiteitsarchief verraadt daar iets van in een paar belangwekkende stukken (1), die voor de biographie van de dichter althans niet zonder betekenis zijn. In het heetste van de strijd, eerste phase, was aan zijn vriend en „Van-Nu-en-Strakser”-bentgenoot August Vermeylen, vanwege gefanatiseerde brusselse studenten een zodanige bejegening te beurt gevallen dat die in 1923 liever zijn plaats opeiste in de gedeeltelijk vervlaamste universiteit te Gent, waarvoor hij zo lang en dapper gestreden had. Wel was er voor deze internationaal befaamde kunsthistoricus plaats te vinden in het kunsthistorisch instituut, hierboven vermeld, maar in de Faculteit zelf was geen leeropdracht voor hem beschikbaar. Het heeft er de schijn van, dat toen buiten de universiteit op van de Woestijne een zachte drang werd uitgeoefend, om hem ertoe te bewegen zijn leeropdracht in de candidaturen — *Geschiedenis van de Nederlandse letterkunde* — ten behoeve van Vermeylen af te staan. Een tamelijk scherp conflict schijnt, naar aanleiding hiervan, te zijn ontstaan tussen de toenmalige Rector en de Administrateur-Inspecteur. De Faculteit zelf wees, met alle stemmen min ene, de aanvraag van de dichter, tot ontlasting van die ene cursus af. Maar minister Nolf dreef vrij abrupt de zin van de Regering door, en Karel van de Woestijne werd „op eigen verzoek” ontlast van de cursus in de candidaturen, wat zijn verdere leeropdracht tot slechts twee verplichte uren en één facultatief lesuur terugbracht. Pas bij K.B. van 25 januari 1927 werd de dichter hersteld in zijn kandidaatsleerstoel „ter vervanging

(1) Stuk van 29 januari 1924 (1e sectie, n° 3403); stuk van 15 en 19 februari 1924 (id. n° 8186).

van den hr. professor Vermeylen A.", voor wie inmiddels de cursus „*Beginselen van de voornaamste vreemde letterkonden*” was vrijgekomen. Dit pijnlijk intermezzo had een korte wjl de twee grootste figuren uit *Van Nu en Straks* van elkaar verwijderd. Maar op de uitvaart van de dichter, in het landelijk kerkje van Zwijnaarde, en op de bijzetting in het familiegraf te Sint-Amandsberg, zagen wij Vermeylen snikken als om het verlies van een broeder. De dood pleegt alle ergernissen weg te ruimen.

Nog had de dichter het geluk beleefd het K.B. van 19 januari 1929 te ontvangen, dat hem bevorderde tot de rang van gewoon professor. Die eer werd hem geen uur te vroeg.

Zacht van aard, ondanks de vlagen van scherpe humor die hij kende, en daarbij van een voorname, distantie scheppende bescheidenheid, wekte van de Woestijne de indruk van een lichamelijk ondermijnd, geestelijk helder, cultureel schatrijk en characterologisch energiek menselijk compositum. De allerdiepste beleving van een uitzonderlijk dichterschap en de intens-analytische arbeid voor zijn functie als criticus moeten zijn van der jeugd af eerder zwak gestel langzaam hebben uitgehold. Bepaalde colleges hield hij, de laatste maanden, met oogluikende toestemming van de Faculteit, aan huis in Zwijnaarde. En het is gebeurd dat, toen hij nog in Oostende woonde en bij zwaar stormweêr op de dijk was neêrgesmaakt en smartelijk gebroken, studenten naar de badstad moesten om er examen af te leggen. Dat verwekte noch opspraak, noch protest: zozeer zagen studenten en collega's met eerbied en verering op naar die rijzige, aristocratische gestalte in wie zij wisten dat hógere geesten leefden dan bij het gemeen.

Zijn onderwijs was gans verschillend naar gelang dat hij sprak voor het ruimer publiek van de candidaturen of voor het toenmaals nog zéér beperkt en goed geselecteerd getal leerlingen, die de sectie van de germaanse philologie bevolkten. Zijn stem droeg niet ver: zij was, geheel in harmonie met de tonaliteit van zijn poëzie, gedempt elegisch van toon en timbre. Hij was daarbij gewoon het algemeen overzicht van de nederlandse literatuurontwikkeling te houden aan de hand van Kalff's zeven delen, waarvan hij er telkens een bij zich had. Hij bracht er niet altijd verantwoorde correctieven aan toe! Vondel bvb. kreeg van hem de *portio congrua*. Hij hield niet van hem. Maar de vlaamse Renaissance — van der Noot, Zevecotius, Heinsius, Harduyn — ontving van hem het volle pond. Hun groeiende rehabilitatie in het beeld van onze literatuur is groten-deels op zijn onderwijs terug te voeren.

Zijn meest geestdriftige toehoorders vond hij bij onze germanisten in het doctoraat, zoals de huidige licentie toen heette, en niet het minst in de boven gesignaleerde cursus over critiek, eigenlijk een niet-systematisch college over de esthetica van het dichterlijk scheppen. Want daarop kwamen die kritisch ontledende colleges in hoofdzaak neêr: de studenten hadden er zeer dikwijls het voorrecht de neêrslag te horen van de eigen introspectie van een zeer groot dichter. Dr. Oscar Dambre, die tot zijn trouwste discipelen behoorde en de beste garant werd van de waarde van dat onderwijs, heeft over die colleges met animo geschreven; Jan Greshoff, die ze als „welwillend toehoorder” een tijdlang kwam beluis-

teren, eveneens. Wijzelf, die hem enkele keren dienden te vervangen bij onder-
vragingen in het doctoraat, en dan vooraf inzage namen van verzorgde studenten-
nota's, werden getroffen door de persoonlijke noot van zijn beschouwingen
en de grondige, gedocumenteerde en veelzijdige studie door van de Woestijne
geleverd bij de behandeling van vergeten of lang verwaarloosde figuren als
Carel van Mander, Zevecotius, Lucas de Heere e. t. q. of — dichter bij ons —
Prudens van Duyse en Guido Gezelle.

Tot „wetenschappelijke” uitwerking van dat alles is het voor hemzelf niet
gekomen; wèl, onder zijn zachte leiding, voor enkele van zijn studenten (1).
Toch werd meer dan één van die thema's het onderwerp van een dier talloze
critische essay's of journalistieke „vertogen” — in de hoogste zin van dat woord,
door de nooit rustende pen van de dichter in het verloop der jaren geboekt, en
thans vrijwel volledig gebundeld in de *Verzamelde Werken*. De geschiedenis
van de kunstkritiek — en niet minder die van de litteraire — zullen aan de faam
van van de Woestijne, ook als criticus, een aanzienlijke ruimte dienen te wijden.
Die opstellen zijn, vrijwel zonder uitzondering, kostbare bijdragen tot de geschie-
denis van de esthetische smaak in het „fin de siècle”: hun hoofdbronnen zijn te
zoeken in het modernistisch esthetisch denken van de groep rondom de *Mercure
de France*.

Karel van de Woestijne onder haar meesters te hebben geteld is voor de gentse
universiteit een niet geringe eretitel. Hij ontviel haar twintig jaar te vroeg.

F. BAUR.

BIBLIOGRAPHIE

Het werk van de dichter, de essayist, de criticus, de journalist, is vrijwel overcompleet te vinden
in het *Verzameld Werk*, uitg. bij Manteau te Brussel, 8 dln. 1947 vlg. Ernstige monographieën
over de dichter zijn: die van Prof. Dr. MINDERAA (slechts het 1° dl. verscheen: *K. v. d. W. Zijn
leven en werken*, Arnhem 1942); — Prof. Dr. M. RUTTEN, *De lyriek van K. v. d. W.*, Luik 1934;
id., *De esthetische opvattingen van K. v. d. W.*, Luik 1943; en vooral id., *Het proza van K. v. d. W.*,
Luik, 1960; — A. WESTERLINCK, *De psychologische figuur van K. v. d. W. als dichter*, Antwerpen,
1952; id., *Stijlgeheimen van K. v. d. W.*, Antwerpen 1956.

PUBLIKATIES VAN KAREL VAN DE WOESTIJNE

Eerste verzen zijnde: *Het Vader-huis*. (In fine:), Amsterdam, L. J. Veen. 1903. (40 ffnc.) 8°.
De Vlaamsche primitieven. Hoe ze waren te Brugge. Gent, Antwerpen, Nederlandsche Boekhandel,
1903, 128 blzn. 8°.
Parabel en Laethemse brieven over de Lente. Gent, Vennootschap „Plantijn”, 1904. 40 blzn. 12°.
Flandria's Novellen-Bibl. 41.

(1) Cf. *Zestig jaar Onderwijs in de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren van de Universiteit te Gent*.
(Uitg. v. d. Faculteit), Brugge Tempelhof 1952, blz. 172.

- Het verloren getijden-boek van Turijn*. Antwerpen, J. E. Buschmann, 1904, 14 blzn. 8°. — Overdruk uit Tijdschrift voor Boek- en Bibliotheekwezen, II, 1904, 123-135.
- Verzen. Het vader-huis. De boomgaard der vogelen en der vruchten. Vroegere gedichten*. Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1905, VIII + 266 blzn.
- Janus met het dubbele voor-hoofd*. Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1908, (VIII) + 312 blzn. 8°.
- La femme de Candaule*. Trad. du néerlandais par J. de Zangrée. Mons, A. Harvengt, 32 blzn. 8°.
- De gulden schaduw. De rei der maanden. Het huis van den dichter. Poëmata*. Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1910, VIII + 328 blzn. 8°.
- Afwijkingen*. Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1910, X + 126 blzn. 12°.
- Homeros' Ilias. Proza-bewerking*. Amsterdam, Mij voor goede en goedkoope lectuur, 1910, 262 blzn. 8°. — Wereldbibliotheek, 124-126.
- Kunst en geest in Vlaanderen. Eerste bundel opstellen*. Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1911, VIII + 272 blzn. 8°.
- Interludiën. I-II*. Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1912, 2 dln. 8°.
- Verzen. Het vader-huis. De boomgaard der vogelen en der vruchten. Vroegere gedichten*. 2^e verm. dr., Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1914, XVI + 270 blzn. 8°.
- Janus met het dubbele voor-hoofd*. 2^e dr. Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1917, VIII + 312 blzn. 8°.
- Goddelijke verbeeldingen*. 's Gravenhage, W. P. van Stockum & zoon; Antwerpen, de Nederlandsche Boekhandel, 1918, 194 blzn. 12°. — Fontaine-uitg. 4.
- De bestendige aanwezigheid*. Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1918. 228 blzn. 8°.
- De modernen man*. Brussel, het Roode Zeil; Amersfoort, Valkhoff & Co, 1920, 62 blzn. 4°.
- Laethemsche brieven over de Lente aan Adolf Herckenrath*. Arnhem, Hijman, Stenfert Kroese & van der Zande, 1921, 70 blzn. 12°. — Palladium, 11.
- Substrata*. Geschreven en verlucht door Leo Marfurt. Antwerpen, „De Sikkel”; Santpoort, C. A. Mees, 1924, (48 ffnc.) 8°.
- Zon in den rug*. Maastricht, Boosten & Stols, 1924, 152 blzn. 8°. — De Schatkamer, 4.
- Beginselen der chemie*. Rotterdam, Nijgh & van Ditmar's uitgevers-mij, 1925, 132 blzn. 8°.
- God aan zee*. Bussum, A. A. M. Stols, 1926, 82 blzn. 8°.
- Het zatte hart*. Arnhem, Hijman, Stenfert Kroese & Van der Zande, 1926, 32 blzn. 8°. — Palladium, 25.
- Het menscheijk brood*. Bussum, A. A. M. Stols, 1926, 20 blzn. 8°. — Voor de vrienden van A. A. M. Stols, 12.
- Christophorus*. Met 6 houtsneden van Jozef Cantré. Antwerpen, „de Sikkel”; Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1926, 94 blzn. 4°.
- Het bergmeer*. Maastricht, A. A. M. Stols, 1928, 82 blzn. 8°.
- De leemen torens*. (Met HERMAN TEIRLINCX). I-II. Rotterdam, Nijgh & van Ditmar's uitg.-mij., 1928, 2 dln. 8°.
- Gedichten van Karel van de Woestijne gekozen uit zijn bundels Verzen, de Gulden Schaduw, de Modderen Man, het Zatte Hart, God aan Zee, het Berg-Meer en uitgeg. ter gelegenheid van zijn vijftigsten verjaardag op 19 Maart 1928*. Haarlem, Joh. Enschedé en zonen, 1928, 84 + VIII, blzn. 8°.
- De schroeflijn*. I-II. Brussel, N. V. Standaard-Boekhandel; Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1928, 2 dln. 8°. I. Opstellen over plastische kunst; II. Opstellen over literaire kunst.
- Werken*. I. Bussum, C. A. J. van Dishoeck, 1928, 2 dln. 8°.
- I. *Lyriek I. Vroegere gedichten. Het Vaderhuis. De boomgaard der vogelen en der vruchten*. 3^e dr.
- II. *Lyriek II. Het gedicht. De gulden schaduw. De rei der maanden. Het huis van den dichter*. 2^e dr.
- Gustave van de Woestijne*. 10 blzn. — In: Gustave van de Woestijne, 1929, V-XIV.
- Wiekslag om de kim*. Brussel, Den Haag, 1942-1943.
- Verzameld werk van Karel Van de Woestijne*. 8 dln., Brussel, 1948-1950.

POEZIE.

1. *Niet gebundeld en nagelaten werk*. Dl. I, pp. 663-765. Gedeeltelijk reeds verschenen in: *Nagelaten gedichten van K. Van de Woestijne*. Haarlem, Brussel, 1931; *Nagelaten gedichten van K. Van de Woestijne*. Brussel, Den Haag, 1943.

2. *Jeugdpoëzie*. Dl. I, pp. 771-837.
3. *Aischulos' Zeven op Thebe los (fragment)*. Dl. II, pp. 737-757. Eerst verschenen in: *Vlaanderen*, 1907.

VERHALEND PROZA.

1. *De nieuwe Esopet*. Dl. III, pp. 717-725. Eerst verschenen in: *Vandaag*, 1929; uitgegeven door WB, Amsterdam en De Sikkel, Antwerpen, 1933.
2. *Niet gebundeld en nagelaten werk*. Dl. III, pp. 727-932.
3. *Keus uit het jeugdwerk*. Dl. III, pp. 933-978.

KRITISCH PROZA.

1. *Ongebundelde opstellen*. Dl. IV, pp. 615-691.
2. *Beschouwingen over literatuur*. Dl. V, 929 pp. Bevat: I. *Kroniek der gedichten*, pp. 9-314; II. *Opstellen over Nederlandse letteren*, pp. 315-688; III. *Opstellen over Franse letteren*, pp. 689-929.
3. *Beschouwingen over literatuur. Het dagelijks brood, I, keur uit de brieven in dagbladen, 1906-1929*. Dl. VI, 861 pp. Bevat: *Opstellen over Frans-Belgische letteren*, pp. 9-200. II. *Brieven in de Nieuwe Rotterdamse Courant over cultureel, politiek en maatschappelijk leven in België, 1906-1914; 1919-1928*, pp. 201-634. III. *Gramofonische tijdingen in De Standaard, 1928-1929*, pp. 635-683.
4. *Het dagelijks brood, II, dagboeken en brieven over de oorlog 1914-1918*. Deel VIII, 961 pp.

(Opgemaakt door Lic. F. VYNCKE)

JOSEPH LHONEUX (1877-1924)

1921

Joseph, Désiré Lhoneux werd op 2 januari 1877 te Luik geboren. Na het Atheneum aldaar te hebben doorlopen, studeerde hij vanaf 1896 Germaanse Filologie aan de Universiteit te Luik. In 1900 onderbrak hij zijn studies om leraar Frans en Duits te worden aan de Hitchin Grammar School, waarna hij in 1901 te Luik tot doctor promoveerde. Het jaar daarop werd hij tot laureaat van de Universitaire Wedstrijd uitgeroepen. Hij bleef zich inspannen om zijn filologische horizon te verruimen: van 1901 tot 1904 volgde hij de doctoraatscursussen in de Romaanse Filologie te Luik, in 1904 werd hij te Gent leerling van Bley, onder wiens leiding hij Deens, Noors en Oudijlands studeerde. Intussen had hij zijn loopbaan als leraar voortgezet, die hem van Verviers (1902) naar Luik (1903), vervolgens naar Gent (1904-1911) en tenslotte naar Bergen bracht (1911-1920). Van 1904 tot 1919 doceerde hij tevens aan het Institut des Industriels du Hainaut te Bergen, en vanaf 1919 aan de Mijnschool aldaar. Bij K.B. van 30 april 1921 werd hij tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent benoemd, waar hij Logeman opvolgde voor de cursus „Histoire approfondie de la littérature anglaise”. Tevens kreeg hij bij K.B. van 20 november 1922 toelating om een vrije cursus te houden over

„Littérature contemporaine”. Een jaar later werd hij directeur bij het Ministerie van Kunsten en Wetenschappen, waar Minister J. Destrée hem speciaal met de inrichting van de dienst der openbare bibliotheken belastte. Aan deze veelzijdige bedrijvigheid zou echter weldra een einde komen: Lhoneux overleed reeds op 17 juli 1924 te Schaarbeek.

Hij was te korte tijd aan de Gentse universiteit werkzaam geweest, dan dat hij er zijn stempel had kunnen drukken op het onderwijs en het wetenschappelijke onderzoek op het gebied der Engelse filologie. Uit de lange lijst van zijn publicaties blijkt echter welke ruime belangstelling hij koesterde voor de Nederlandse, Duitse en Engelse literatuur, en welke inspanning hij deed om het Belgische publiek niet alleen met de literaire werken, maar ook met het sociaal en cultureel klimaat, waarin ze ontstonden, vertrouwd te maken.

R. DEROLEZ

PUBLIKATIES VAN JOSEPH DÉSIRÉ LHONEUX

- Les langues modernes comme éléments de culture générale.* Rede gehouden voor het Atheneum te Verviers ter gelegenheid van de prijsuitreiking 1902.
- Le théâtre contemporain en Hollande.* Revue de Belgique, 1903, XXXVII, 335-345 en XXXVIII, 77-88.
- Après les grèves hollandaises.* Ibid. 1904, XL, 53-64.
- La question de l'enseignement supérieur en Hollande.* Ibid. 1904, XLI, 357-381.
- Henri Borel.* Ibid. 1905, XLIII, 465-474 en XLIV, 171-186.
- Un projet d'alliance hollando-belge.* Ibid. 1905, XLV, 197-219.
- Dans la Westphalie rhénane. Notes de voyage.* Ibid. 1906, XLVI, 270-291.
- Les femmes hollandaises.* Ibid. 1906, XLVII, 330-341.
- La poésie hollandaise contemporaine.* Ibid. 1906, XLVIII, 75-94.
- La poésie contemporaine en Hollande.* Ibid. 1906, XLVIII, 277-294.
- Une révolution littéraire.* Ibid. 1907, XLIX, 145-155, 277-294.
- Choses de Flandre.* Ibid. 1907, L, 72-92.
- Chronique hollandaise.* Ibid. 1907, L, 173-181, 371-383; 1908, 365-381.
- Le théâtre de Madame Simons-Mees.* La Revue (voorheen Revue des Revues), 1909.
- Stijn Streuvels.* Ibid. 1910.
- Herman Robbers.* Ibid. 1910.
- Un Gorky hollandais.* Ibid. 1910.
- Cyriel Buysse.* Ibid. 1912.
- Le théâtre anglais contemporain, 1893-1912.* Revue de l'Université de Bruxelles 1913, XVIII, 289-328.
- L'Université de Gand.* La Belgique artistique et littéraire 1911, XXIII, 113-125.
- Le mouvement littéraire hollandais en 1909, 1910, 1911, 1912, 1913.* La Revue germanique 1910, 327-339; 1911, 308-322; 1912, 314-332; 1913, 308-336; 1914, 346-374.
- Le roman anglais d'aujourd'hui.* Revue de l'Instruction publique, 1912, LII, 53-76.
- Le roman allemand d'aujourd'hui.* Ibid., 1910, LIII, 193-204.
- De hedendaagsche Roman in de Deutsche en Nederlandsche letterkunde.* Eerste Vlaamsch Taal- en Geschiedkundig Congres, Antwerpen, 1910.
- La littérature hollandaise en prose d'aujourd'hui.* Congrès des professeurs de langues vivantes, Liège, 1909.
- Le roman anglais contemporain.* Ibid. 1911.
- Le roman et le théâtre anglais à la veille de la guerre.* (64 blz.) Mons, 1919.

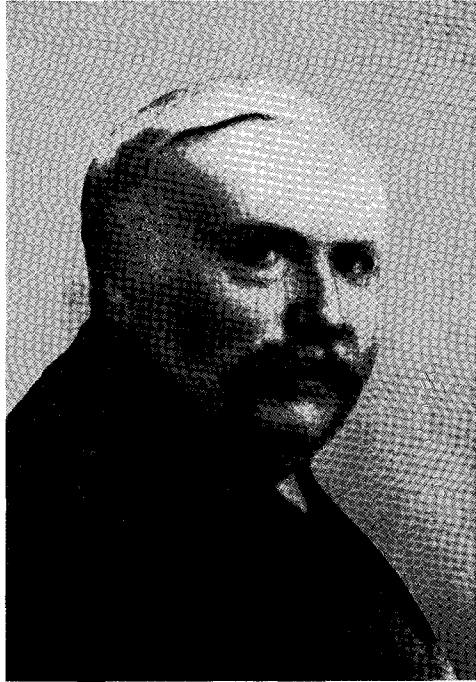
PAUL FAIDER (1886-1940)

1922

Paul Faider werd geboren te Luik op 20 september 1886 en overleed te Gent op 25 oktober 1940.

Hij behoorde tot een familie van juristen, magistraten en advocaten. Lagere en middelbare studiën volbracht hij in zijn geboortestad en liet zich in 1903 inschrijven bij de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit te Luik, waar hij het hoogstaand onderwijs genoot van grote leermeesters, als Parmentier, Michel en Waltzing. In 1907 promoveerde hij tot doctor in de Klassieke Talen met een schitterend proefschrift over Justus Lipsius. In 1909 werd hij als primus bekroond in de Universitaire Wedstrijd en kort daarop begon hij zijn loopbaan in het onderwijs: jarenlang gaf hij les aan het Atheneum te Bergen. Gedurende deze periode nam hij actief deel aan het letterkundig en artistiek leven van de stad en werd er wegens zijn grote onderlegdheid en gemoedelijke omgang ten zeerste geapprecieerd.

In 1921 behaalde hij de titel van speciaal doctor in de Klassieke Talen met een onderwerp, dat hem sinds lang bezighield. Reeds in 1903 had Prof. Stecher de belangstelling van de jonge latinist gewekt voor Nero's leermeester, Seneca. Sedertdien heeft P. Faider niet opgehouden zich voor het werk

van de Latijnse moralist te interesseren. In 1921 verschenen zijn „*Études sur Sénèque*” en in 1928 verzorgde hij een uitgave met commentaar van de *De Clementia*, die spijtig onvoltooid bleef.

In 1922 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent, in opvolging van Paul Thomas. Deze grote leermeester, die gedurende 45 jaar de leerstoel voor Latijn aan de Gentse universiteit met zoveel gezag had bezet, verklaarde bij de installatie van zijn jonge opvolger: „En descendant de ma chaire, j'ai l'immense satisfaction d'y voir monter à ma place un homme plein de talent, de zèle et d'ardeur, qui insufflera une vie nouvelle à l'enseignement des lettres latines. Unissant à la sévérité de la méthode philologique un sens artistique et littéraire raffiné, vous êtes appelé à exercer sur la jeunesse studieuse une grande

et salutaire influence. Si j'ai pu rendre quelques services à l'Université, j'estime que ce n'est pas l'un des moindres que d'avoir contribué à vous assurer ma succession". Faider toonde zich inderdaad onmiddellijk volledig geschikt voor zijn taak. Naast zijn zware leeropdracht bleef hij zich wijden aan het wetenschappelijk onderzoek, waarbij hij zijn studenten betrok. In 1924 publiceerde hij uittreksels van Aulus Gellius, in *usum lectionum suarum*, een tekst, die hij in samenwerking met de doctoraatsstudenten uitgaf. In 1926 publiceerde hij het kostbare *Répertoire des index et lexiques d'auteurs latins*; in 1928 de reeds hoger vermelde uitgave van de *De Clementia* en in 1931 de „*Catalogue des manuscrits de la Bibliothèque de la ville de Mons*". Met dit laatste werk kreeg zijn onderwijs een nieuwe orientatie. Nog in 1931 verscheen zijn „*Répertoire des éditions de scolies et commentaires d'auteurs latins*", eveneens ontstaan tijdens de seminarie-oefeningen te Gent.

Voor een steeds talrijker en geestdriftiger auditorium las en commentariceerde Paul Faider het werk van grote Latijnse dichters: Tibullus, Virgilius, Propertius, zonder hierbij zijn geliefde Seneca, noch schrijvers van mindere rang te verwaarlozen. De gedeeltelijke vernederlandsing der Gentse universiteit in 1923 beperkte de leeropdracht van Faider. Na de volledige vernederlandsing der Universiteit in 1930 werd in 1934 een einde gemaakt aan zijn leeropdracht te Gent. Zijn heengaan werd algemeen betreurd: evenals te Luik en te Bergen, had hij te Gent hechte vriendschappen gesloten.

Benoemd tot Conservator van het domein te Mariemont en ontlast van de opslopende bezigheden van het professoraat, kon Faider zich voortaan zonder beperking wijden aan zijn wetenschappelijke arbeid. De moeilijkheden die hij ondervonden had tijdens de voorbereiding van zijn Catalogoog der handschriften van de bibliotheek van Bergen, brachten hem op het idee een algemene catalogoog van alle handschriften-depots in België op te stellen. Als inleiding op deze grootse onderneming liet hij in 1933 een „*Bibliographie des catalogues des manuscrits des bibliothèques belges*” verschijnen. Gesteund door de Koninklijke Belgische Academie, waarvan Faider in 1938 corresponderend lid was geworden, maakte dit werk snelle vooruitgang: de bewaarde handschriften te Brugge, Namen, Antwerpen, Kortrijk e.a. werden door hem geïnventariseerd en beschreven. Met de hulp van een aantal medewerkers, die hij voor deze onderneming wist te bezielen, heeft hij zich volledig aan deze taak gegeven: elke catalogoog draagt wel niet zijn naam, maar toch zijn stempel.

Deze opzoekingen leidden Faider vanzelf tot de studie van de middellatijnse letterkunde en hij legde zich dan ook volledig toe op de studie van het Middellatijn. Toen de Internationale Academische Unie besloot tot een nieuwe uitgave van het glossarium van Du Cange vond zij onmiddellijk belangstelling bij Faider. Hij nam weldra actief deel aan de voorbereiding voor deze uitgave, en cumuleerde de functies van uitgever van de *Alma* en van secretaris van het Comité voor het „*Dictionnaire du Latin médiéval*”.

In een periode van 30 jaar heeft Faider aldus het gehele domein van de latijnse cultuur overschouwd. Vertrokken bij Justus Lipsius, — en wie Lipsius zegt, zegt ook Seneca — schreef hij een baanbrekend essai over Caecilius en belandde

nadien bij het Middellatijn. Zijn belangstelling voor het oude en klassieke latijn was even groot als die voor de Middeleeuwse Latijnse auteurs en voor de Humanisten.

Paul Faider was lid van de „Société des Antiquaires de France” en sedert 1938 corresponderend lid van de Koninklijke Belgische Academie.

PAUL VAN DE WOESTIJNE.

PUBLIKATIES VAN PAUL FAIDER

IN BOEKVORM

- Les évacuations de citoyens français vers la ville de Mons.* Bergen, 1918, 92 pp.
Etudes sur Sénèque. Gent, 1921, 323 pp.
Paulus Pompilius: Vita Senecae. Gent, 1921, 56 pp.
Justus Lipsius. Bergen, 1922, 37 pp.
A. Gellii Noctium Atticarum Excerpta. Bergen, 1924, 80 pp.
Mons. Bergen, 1925, 72 pp.
Répertoire des Index et Lexiques d'auteurs latins. Collection d'études latines, T. III, Parijs, 1926, 56 pp.
Sénèque. De la Clémence, 1e partie. Gent-Parijs, 1928, 99 pp.
Exposition documentaire de Reliures anciennes. Bergen, 1929, 54 pp.
Répertoire des éditions de scolies et commentaires d'auteurs latins. Collection d'études latines, T. VIII. Parijs, 1931, 48 pp.
Catalogue des manuscrits de la bibliothèque publique de la ville de Mons. Gent-Parijs, 1931, 648 pp.
Catalogue des Manuscrits conservés à Namur (Musée d'Archéologie, Evêché, Grand Séminaire, Museum Artium S. J.). Gembloux, 1934, 585 pp.
Catalogue de la Bibliothèque de feu Albert Counson, 2 dln, 1934, 172 en 197 pp.
Mariemont (Le château, les collections, le parc). Gembloux, 1935, 48 pp.
Catalogue des manuscrits de la Bibliothèque publique de la ville de Courtrai (Bibliothèque Goethals-Vercruyse et autres fonds). Gembloux-Parijs, 1936, 284 pp.
Le château et le Domaine de Mariemont. Gembloux, 1936, 56 pp., 2e uitg., 1937, 64 pp.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- De l'emploi insolite du comparatif dans Minucius Felix (Octavius 24.3).* Musée belge, dl. X, 1906, pp. 287-292.
Le style de Minucius Felix: Le Chiasme. Ibidem, 1906, pp. 293-307.
La carrière de Th. Mommsen. Bulletin pédagogique et bibliographique du Musée belge, dl. X, 1906, pp. 181-185.
Le poète comique Cécilius. Musée belge, dl. XII, 1908, pp. 269-341; dl. XIII, 1909, pp. 5-36.
A propos d'Alfred de Musset. Revue de l'instruction publique, dl. LI, pp. 98-104.
Compte rendu de la Section d'archéologie belge-romaine et franque. Annales du XXIe Congrès (Liège, 1909) de la Fédération archéologique et historique de Belgique, T. I, pp. 350-385.
Un plaidoyer en faveur de la poésie latine. Bulletin bibliographique et pédagogique du Musée belge, dl. XIV, 1910, pp. 79-84.
Renseignements inédits concernant une librairie montoise. Bergen, 1912, 16 pp.
Relations de voyage et de séjour au pays de Liège (XVIe-XVIIe s.). Publications du Musée belge, nr. 36, Leuven-Parijs, 1912, 17 pp.

- Commune de Hyon. Inventaire sommaire des archives communales (antérieures à 1836)*. Inventaires sommaires des Petites Archives du Hainaut, Dl. I, fasc. III, pp. 240-245. Bergen, 1912.
- A Mons. L'art à l'Ecole et au Foyer*. Dl. 8, nr. 3, 1913, pp. 25-27.
- Historique de l'Athénée Royal de Mons*. Annuaire de l'Athénée Royal de Mons, 1913-1914, pp. 5-11. Bergen, 1913.
- Possédons-nous le portrait de Sénèque?* Musée belge, dl. XVIII, 1920, pp. 153-156.
- Une nouvelle vie de Sénèque*. Musée belge, dl. XXV, 1921, pp. 58-61.
- Une nouvelle édition de trois dialogues de Sénèque*. Ibidem, pp. 62-65.
- Discours prononcé à l'occasion de la manifestation en l'honneur de Paul Thomas, le 2 juin 1923*. Bergen, 1923, 7 pp.
- Vaison et ses antiquités romaines*. Bulletin bibliographique et pédagogique du Musée belge, dl. XXVII, 1923, pp. 5-10.
- Sénèque. De Ira I, 1, 4 et la Médée d'Ovide*. Musée belge, dl. XXVII, 1923, pp. 131-133.
- Contribution à l'histoire de l'Enseignement supérieur en Belgique: Le „doctorat spécial” dans les Universités de l'Etat*. Musée belge, dl. XXVIII, 1924, pp. 161-180.
- „Cespitare”*. Musée belge, dl. XXVIII, 1924, pp. 123-124.
- Le Théâtre de Sénèque*. Revue belge de philologie et d'histoire, dl. V, 1926, pp. 323-338.
- Sénèque et Saint Paul*. Bulletin bibliographique et pédagogique du Musée belge, dl. XXX, 1926, pp. 109-124.
- La Maison Carrée, considérations sur la littérature latine classique*. Musée belge, dl. XXX, 1926, pp. 169-179.
- L'architecture montoise au XVIIIe siècle*. Gand artistique, 5e année, nr. 7, pp. 135-140.
- Extrait du Répertoire des Index et lexiques d'auteurs latins*. Revue des études latines, dl. IV, 1926, pp. 195-211.
- Auli Gellii Noctium Atticarum Praefatio*. Texte revu, publié avec une traduction et un commentaire exégétique. Musée belge, dl. XXXI, 1927, pp. 189-216.
- Le comique de Plaute*. Musée belge, dl. XXXI, 1927, pp. 61-75.
- Prélude au centenaire des Promenades dans Rome*. Gand artistique, 6e année, nr. 6, 1927, pp. 101-108. Aix. Ibidem, pp. 190-192.
- Remarques sur le VIIIe livre de l'Enéide*. Musée belge, dl. XXXII, 1928, pp. 33-43, 129-139, 140-156.
- Un manuscrit de la Versio antiqua de Flavius Josèphe, conservé à la bibliothèque de Mons*. Revue belge de philologie et d'histoire, dl. VII, 1928, pp. 141-144.
- Vaison dans l'antiquité*. Ibidem, pp. 957-973.
- Mons (met H. DELANNEY)*. Annales de le Féd. archéol. et hist. de Belgique. XXVIIe session. Congrès de Mons, 1928.
- Les Chaussées romaines des environs de Mons. I. La chaussée romaine de Bay à Utrecht*. Ibidem, 20 pp.
- Catalogue de l'exposition de documents relatifs aux abbayes et monastères de la région de Mons (28 juillet-1er aout 1928)*. Ibidem, 23 pp.
- Sénèque et Britannicus*. Musée belge, dl. XXXIII, 1929, pp. 171-209.
- Une exposition de reliures anciennes à la Bibliothèque de Mons*. Gand artistique, 8e jg., nr. 12, 1929, pp. 264-268.
- J. P. Waltzing (1857-1929)*. Revue belge de phil. et d'hist., dl. VIII, 1929, pp. 1094-1097.
- Bonne-Espérance (met Mej. I. VERCAUTEREN)*. Publications du Congrès archéologique et historique de Mons, 1930. Mons-Frameries, 13 pp.
- Les maîtres du Hainaut du XVe au XIXe siècle*. Gand artistique, 9e jg., 1930, pp. 159-161.
- Les publications du Congrès archéologique et historique de Mons*. Ibidem, pp. 170.
- Les expositions d'art ancien en pays wallon*. Ibidem, pp. 185-189.
- L'Université de Gand*. Livre d'or du Centenaire de l'Indépendance Belge. Brussel-Antwerpen, 1930, p. 174.
- Réédition d'une „Bibliotheca Belgica manuscripta”*. Académie Royale d'Archéologie de Belgique. Annales, LXXVII, 7e serie, dl. VII, 1930, pp. 112-113.

- Bibliographie des Travaux de M. Paul Thomas (arrêtée à la date du 31 décembre 1929)*. Mélanges Paul Thomas, Brugge, 1930.
- Sénèque en Egypte*. Mélanges Loret. Bulletin de l'Institut français d'Archéologie Orientale, dl. XXX, Cairo, 1930, pp. 83-87.
- La lecture de Sénèque dans une Abbaye du Hainaut*. Mélanges Paul Thomas. Brugge, 1930, pp. 238-247.
- Camille (Enéide, VII, 803-817; IX, 498-917)*. Musée belge, dl. XXXIV, 1930, pp. 59-81.
- La IVe églogue et la Méthode historique*. Revue belge de philol. et d'hist., dl. IX, 1930, pp. 783-800.
- Observations sur les manuscrits du „Livre de conduite du régisseur pour le Mystère de la Passion joué à Mons en 1501”*. Revue belge de philol. et d'hist., dl. IX, 1930, pp. 558-563.
- Un répertoire des scolies et commentaires d'auteurs latins*. Revue des Etudes Latines, 8e jg., fasc. III, 1930, pp. 292-295.
- Claude Lorrain interprète de Virgile*. Bolletino dell' Associazione per gli studi Mediterranei, anno I, num. 5, 1930, pp. 3-6.
- Instructions à l'usage des Collaborateurs*. Catalogue général des manuscrits des Bibliothèques de Belgique. Brugge, 1931, 32 pp.
- Manuscrits de Classiques latins à la Bibliothèque de Mons*. Revue des Etudes Latines, 9e jg., 1931; Notes et communications, pp. 38-39.
- Manuscrits de classiques latins conservés à Namur. I. Lettres de Cicéron et de Sénèque du Cod. Namurcensis*. 118. Namurcum, 8e jg., 1931, pp. 62-64.
- Manuscrits signés ou datés du XIIe au XVIe siècle à la Bibliothèque de Mons*. Revue belge de philol. et d'hist., dl. X, 1931, pp. 1070-1076.
- Vaison La Romaine*. Gand artistique, 10e jg., 1931, pp. 41-42.
- Fernand Séverin en Flandre*. Ibidem, pp. 94-98.
- Les très belles orfèvreries de Namur*. Ibidem, pp. 189-194.
- Un chef-d'œuvre de la typographie brugeoise: Le Livre des Destinées*. Ibidem, pp. 195-196.
- L'état présent de la philologie classique: œuvre du passé, tâches de demain*. Actes du Congrès de Nîmes. Association Guill. Budé, Parijs, 1932, pp. 47-60.
- Manuscrits de classiques latins conservés à Namur. II. Le Virgile du Grand Séminaire de Namur*. Namurcum, 9e jg., 1932, pp. 5-8.
- Bibliographie des Catalogues des Manuscrits des Bibliothèques de Belgique*. Brugge, 1933, 16 pp.
- Pictor, Hubertus... A propos d'un ouvrage récent*. Revue belge de philol. et d'hist., dl. XII, 1933, pp. 1273-1291.
- Documents pour servir à l'histoire des anciennes bibliothèques de Tournai*. Ibidem, pp. 155-168.
- Le Catalogue général des Manuscrits des Bibliothèques de la Belgique*. Revue des Bibliothèques, 1933, Parijs, 8 pp.
- Albert Counson*. Revue belge de philol. et d'hist., t. XII, 1933, pp. 1484-1488.
- Allocution prononcée le 11 mars 1933, à la célébration du 10e anniversaire de la fondation de la Société des études latines, au nom des membres étrangers*. Revue des Études Latines, 11e jg., fasc. I, 1933, pp. 40-41.
- Le Prix Albert Counson*. Le Flambeau, 17e jg. nr. 12, 1934, pp. 677-681.
- La vie littéraire à Rome sous le règne de Néron? le rêve de Sénèque*. Les Etudes Classiques, dl. III, nr. 1, 1934, pp. 1-16.
- Aegyptia Conjux*. Mélanges Maspéro, vol. II. Mémoires de l'Institut Français du Caire, dl. LXVII, 1934, pp. 233-239.
- Les Primitifs Tournaisiens*. L'Art et la Vie, 1e jg., nr. 9, 1934, pp. 257-273.
- Paulin d'Essars à Namur en 1739*. Namurcum, 11e jg., nr. 1, 1934, pp. 4-7.
- Le livre Manuscrit du XVe au XIXe siècle*. Mémorial de l'exposition d'Art Ancien à Bruxelles, 1935, pp. 9-20.
- Bibliotheca Horatiana*. Les Etudes Classiques, dl. IV, 1935, pp. 10-27; 351-366.
- Le château de Mariemont*. Revue du Cercle des Alumni de la Fondation Universitaire, dl. VII, nrs. 4-5, 1936, 9 pp.
- Note sur un manuscrit provenant de l'Abbaye de Saint-Ghislain*. Revue Bénédictine, 1936, pp. 80-83.

- Paul Thomas (1852-1937)*. Revue des Etudes Latines, 15e jg., fasc. L, 1937, pp. 49-52.
- Paul Thomas (1852-1937)*. Le Flambeau, 20e jg., 1937, pp. 707-716.
- Paul Thomas (1852-1937)*. Revue belge de philol. et d'hist., dl. XVI, 1937, pp. 553-556.
- Gli studi belgi sulla figura e l'opera di Augusto et sulla fondazione dell'impero romano*. Istituto di studi romani, XVI. Quaderni Augustei. Studi Stranieri II, 1937, 12 pp.
- Note sur deux éditions plantiniennes conservées au Château de Mariemont*. De Gulden Passer, dl. XV, nr. 2, 1937, pp. 37-58.
- L'état présent de la question des frères van Eyck*. Mémoires de la Société Nationale des Antiquaires de France, 8e série, t. X, 1937, pp. 104-116.
- Rapport sur le dictionnaire de latin médiéval à la dix-huitième session du Comité (24-27 mai 1937) de l'Union Académique internationale*. Bulletin de la Classe des Lettres et Sciences morales et politiques, 1937, pp. 24-35.
- Sur quelques expressions touchant au Domaine du Livre du Moyen âge*. Bulletin Ducange, dl. XI, 1937, pp. 16-22.
- Du manuscrit d'auteur à la première édition*. Bulletin de la classe des Lettres et des Sciences Morales et Politiques, 5e série, XXIV, 1938, pp. 497-511.
- Un exposé de Paul Thomas († 1937) sur l'étude des textes latins du Moyen âge*. Bulletin Ducange, dl. XII, 13e jg., 1938, pp. 46-49.
- Notes lexicographiques à propos de la „pecia” et de la transcription des livres au XIIIe et au XIVe siècle*. Ibidem, 13e jg., pp. 153-161.
- Notice sur Paul Thomas*. Annuaire de l'Académie Royale de Belgique, jg. 105, 1938, pp. 173-238.
- Le catalogue général des Manuscrits des Bibliothèques de Belgique*. The library Quarterly, vol. VIII, 1938, pp. 523-527.
- Le Catalogue des „Codices reginenses latini”, 1-250 par A. Wilmart*. Revue belge de philol. et d'hist., dl. XVII, 1938, pp. 449-459.
- Belgium latinum*. Essai sur l'usage et l'étude de la langue latine en Belgique, des origines à nos jours. Istituto di Studi Romani. Per lo studio e l'uso del Latino. Roma, Anno 1, nr. 1, 1939, pp. 12-30.
- Fata Libelli. L'exemplaire de présentation des Opera de Juste Lipse, de 1637* (note complémentaire et rectificative). De Gulden Passer, dl. XVII, 1939, pp. 31-38.
- Le Fondement de la morale entre Nations, d'après quelques chefs-d'œuvre de la littérature antique*. Revue hebdomadaire du 61e district du Rotary-International, 1939, pp. 574-577.
- Note sur un livre d'Heures de la fin du XVe siècle, conservé au Château de Mariemont*. Revue belge d'archéologie et d'histoire de l'art, dl. IX, 1939, pp. 109-115.
- L'avenir des études historiques et bibliographiques dans le Hainaut*. Bulletin de la Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques, 5e série, dl. XXVI, 1940, pp. 282-309.
- Contribution à l'histoire de l'exégèse du Satyricon*. Mélanges Alfred Ernout. Parijs, 1940, pp. 135-140.

ROBERT FONCKE

1922

Foncke, Robert, Jan, Vital, Lodewijk, geboren te Mechelen, op 1 juli 1889. Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum Pitzemburg te Mechelen, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent en promoveerde er op 15-17 juli 1911 tot doctor in de wijsbegeerte en letteren (Groep E: Germaanse Filologie).

Was van begin januari tot 20 mei 1912 werkzaam als studiemeester aan het Koninklijk Atheneum te Oostende; van oktober 1912 tot februari 1915 aan het Koninklijk Atheneum te Mechelen; daarna aan het Koninklijk Atheneum te Elsene als studiemeester-lesgever in de germaanse talen tot einde 1919; werd toen bij dezelfde onderwijsinrichting benoemd tot leraar in de nederlandse en duitse talen; fungeerde tegelijkertijd van 1920 tot 1923 als lesgever in de duitse taal aan de Vlaamse rijksnormaalschool te Laken/Brussel.

Werd op 11 maart 1922 benoemd aan de Rijksuniversiteit te Gent tot docent in de duitse taal aan de Bizon- dere Handelschool, gehecht bij de Faculteit der Rechten. Ontving op 7 oktober 1925 zijn aanstelling als docent bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte voor de navermelde cursussen: Vertaling van het blad van

duitse teksten en verklaring van duitse schrijvers (candidatuur), grondige verklaring van duitse schrijvers uit de middeleeuwen (doctoraat), historische spraak- kunst van het Duits (doctoraat) en filologische oefeningen over het Duits (candidatuur).

Van einde april tot midden juli 1926 verbleef hij te Praag bij de Karel IV-Universiteit als, tegen prof. dr. Ottokar Fischer van daar, uitgewisseld professor.

Verwierf op 4 maart 1930 zijn benoeming tot gewoon professor aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte.

Werd op zijn verzoek ontlast op 25 november 1930 van zijn leergangen bij de Bizon- dere Handelschool der Rijksuniversiteit. Werd op 15 juni 1932 belast met de licentiaatscursus van de Grondige studie van een der Oud-Germaanse

dialekten (partim). Nam van 1935 tot 1940 de methodologische oefeningen van het Duits op zich ter voorbereiding van het aggregaatsexamen van het middelbaar onderwijs. Werd met ingang van 15 maart 1941 belast met de grondige verklaring van (moderne) duitse schrijvers en de grondige geschiedenis van de duitse letterkunde (beide in het licentiaat) ter vervanging van prof. dr. F. Polderman, die in gevolge de oorlogsomstandigheden in het buitenland verwijlde. Werd op 12 december 1943 en opnieuw op 27 maart 1945 belast met de facultatieve cursus van de Geschiedenis van de duitse letterkunde in het Hoger Instituut voor kunstgeschiedenis en oudheidkunde der Rijksuniversiteit. Werd bij de aanvang van het academisch jaar 1948-1949 op eigen verzoek ontlast van al zijn literaire vakken.

Werd verkozen tot deken van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte voor het academisch jaar 1933-1934; tot secretaris van de Academieraad voor 1943-1944. Werd met ingang van 1 oktober 1959 toegelaten tot het emeritaat. Te dier gelegenheid werd hij gehuldigd o.m. door J. Declercq in „De Vlaamse Gids”; door F. Van Es in „Oostvlaamse Zanten”; door Jan Walravens in „Het Laatste Nieuws”; tijdens een televisieuitzending van het Arthur Van der Poorten-Fonds; door W. van Eeghem in de Koninklijke Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde; door het Willems-Fonds te Brussel; door „De Vlaamse Club” te Brussel; door de Bond der Oud-Germanisten te Gent; door prof. dr. H. Uyttersprot in „De Brug”; door A. Van Hageland in „Brabantse Folklore”; in „Notre Flandre”, van Rijsel.

Is werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde en van haar vaste Commissies voor Middelnederlandse taal- en letterkunde en voor Onderwijs en Nederlandse lexicografie sinds 18 januari 1950; was van de laatstgenoemde Commissie ondervoorzitter voor 1956 en 1957 en voorzitter voor 1958 en 1959. Werd in 1958 verkozen tot onderbestuurder van de Koninklijke Vlaamse Academie en voor het jaar 1959 tot bestuurder.

Werd op 30 maart 1939 benoemd tot lid van de Vlaamse Afdeling van de Nationale Commissie voor Folklore (waarvan de Heer Minister van Openbaar Onderwijs het voorzitterschap waarnam) en bij besluit, dd. 8 september 1952, als haar ondervoorzitter aangeduid; werd na de hervorming van dit Genootschap tot „Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde” bij Koninklijk Besluit van 5 juni 1957 als voorzitter van de Vlaamse Sectie ervan aangesteld.

Werd benoemd tot lid van de Hoge Raad voor volksopleiding voor een termijn van vijf jaar op 7 maart 1957. Is lid sinds 1955 van de Voorlichtingscommissie van het Openluchtmuseum te Bokrijk (Limburg). Is lid van de Raadgevende Commissie van het Museum voor Folklore van de stad Antwerpen. Werd ten jare 1921 reeds verkozen tot lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden. Is voorzitter van de Stedelijke Middelbare Bibliotheekschool te Antwerpen. Is voorzitter van de Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor taal- en letterkunde en geschiedenis voor 1958-1961. Is ondervoorzitter van de Koninklijke Kring voor oudheidkunde, letteren en kunst van Mechelen sedert

1957. Werd aangesteld als algemene voorzitter van de 23^e Vlaamse Filologencongressen in 1959 te Brussel.

Trad op als eerste voorzitter in 1932-35 van de Bond der Oud-Germanisten van de Rijksuniversiteit te Gent. Is lid sinds haar oprichting te Napels in 1954 van de Internationale Commissie voor de studie van de Folklore van de Zee. Was ondervoorzitter en is voorzitter sinds 1956 van de culturele vereniging „Het Willems-Fonds”, afdeling Brussel en voorsteden. Was lid van de Subcommissie voor Folklore bij het inrichtingscomité van de wereldtentoonstelling te Brussel in 1958. Is bestuurslid van het Vlaamse Centrum van de P.E.N. Werd tot lid benoemd van de Commissie tot Bekrachtiging van de Academische Diploma's bij K.B., dd. 16 december 1959. Ontving uit de hand van de Minister van Onderwijs van Beieren op 22 maart 1960 een van de vier gouden „Goethe-Medailles”, naast zes zilveren toegekend voor verdiensten bij de studie van de Duitse taal door het Goethe-Instituut te München aan buitenlandse geleerden.

PUBLIKATIES VAN ROBERT FONCKE

IN BOEKVORM

Index op de 9 jaargangen van het „Tijdschrift voor boek- en bibliotheekwezen”. Gent, 1911.

„Rommelkruydt”. Mechelen, 1915.

Uit de geschiedenis van het lager onderwijs te Mechelen op het einde der 16^e eeuw. Mechelen, 1916.

Inhoudstafel op „Volkskunde. Tijdschrift voor Nederlandsche Folklore” (1888-1914). Brussel, 1919.

Een handvol Vlaamsche Volksvertelsels met Duitse Varianten. Mechelen, 1922.

Vlaamsche Volksvertelsels. Mechelen, 1922.

Eduard Mörike's „Idylle vom Bodensee” (1846) toegelicht. Mechelen, 1922.

Justus de Harduyn: „De weerlicke Liefden tot Roose-Mond” (1613). Met inleiding en aantekeningen.

Antwerpen, 1922.

Hendrick Fayd'herbe: „Esbatement van vier Personagien” (1621) heruitgegeven met inleiding en aantekeningen. Mechelen, 1923.

Losse Blaadjes. Mechelen, 1929.

Uit het Mechels Dialekt. Mechelen, 1932.

Die Explosion des Mechelner Sandtores (1546) in Flugschriften der damaligen Zeit. Universiteit te Gent.

Werken, uitgegeven door de Faculteit der wijsbegeerte en letteren, 68^e aflevering. Antwerpen-Parijs-Amsterdam, 1932.

Duitsche Vlagschriften van de tijd over het proces en de terechtstelling van de Protestanten Frans en Nikolaas

Thys te Mechelen. Met inleiding en aantekeningen opnieuw uitgegeven. Rijksuniversiteit te Gent.

Werken, uitgegeven door de Faculteit van de wijsbegeerte en letteren, 80^e aflevering. Antwerpen-Parijs-Amsterdam, 1937.

Kleines mittelhochdeutsches Lesebuch. Brugge, 1944.

Honderd deutsche Balladen in originele versie verzameld. Antwerpen, 1944.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Van 1907-1909: o.a. in „De Goedendag” (maandblad van de vlaamsgezinde atheneumstudenten) en „De Zaaier” (maandblad te Leuven): Gedichten en letterkundige opstellen.

Jacobi de Clerck Iprensis „Eerlyck Tydt-Verdryf” (1652). In: *Tijdschrift voor boek- en bibliotheekwezen*, jg. XI, 1911, p. 193-222.

- Een zeldzaam boekje: *De weerlicke Liefden tot Roose-Mond*. In: *Het Boek* (Amsterdam), jg. II, 1913, p. 49-53.
- „Tille”, de laatste roman van Lode Baekelmans, in *De Vlaamsche Gids*, IX, 1913, p. 154-163.
- Een verdienstelijke Vlaming (*Frans Verschoren*), in *De Vlaamsche Gids*, IX, 1913, p. 266-281.
- Twee wiegeliedjes, in *Volkskunde*, XXIV, 1913, p. 230-232.
- Aanteekening van een boekbezitter, in *Volkskunde*, XXIV, 1913, p. 238-239.
- Een lied van Brusselsche klokken, in *Volkskunde*, XXIV, 1913, p. 240-244.
- Een XVIIde-eeuwsche klucht (*van Joncker Lichbedrogen en Monsr Wintbreker*), in *Het Boek*, III, 1914, p. 49-56.
- Alle de wercken van Lambertus Vossius, in *Het Boek*, III, 1914, p. 248-256.
- Jacobi de Clerck Iprensis „Eerlyck Tydt-Verdryf” (1652), in *Bulletin du Comité Flamand de France*, 1914, p. 265-310.
- Frederik-Leonard Hemkes (1854-1887), in *De Tijd*, II, 1914, p. 115-132.
- Nederlandsche Letteren (met Dr. MAURITS SABBE), in *De Vlaamsche Gids*, X, 1914, p. 115-132, 157-182.
- Iets uit onze vroegere letterkunde, in: *Volkskunde*, XXV, 1914, p. 59-63.
- Bezoek bij een amsterdamsche waarzegster in de 17^e eeuw, in: *Volkskunde*, XXV, 1914, p. 176-180.
- Wat er met de boeken van aartsbisschop Boonen gebeurde, in: *Het Boek*, IV, 1915, p. 19-22.
- Een mechelsche armarys, in: *Het Boek*, IV, 1915, p. 312-314.
- Vlaamsche boeken in een oude kloosterbibliotheek te Mechelen, in: *Het Boek*, IV, 1915, p. 373-376.
- Van een executeur-testamentair en nog wat, in: *De Katholiek*, CXLVII, 1915, p. 129-145.
- Onder het bombardement te Mechelen, in: *De Nieuwe Gids*, XXX, 1915, p. 195-211.
- Boeken in sterfhuizen van Oud-Mechelen, in: *Het Boek*, V, 1916: 1) *Bij heer Pieter Wytmans* (1566), p. 17-19; 2) *Bij heer Otto van Arkel* (1567), p. 209-213; 3) *Bij heer Andries de Roubaix*, p. 249-253; *Het testament van meester Jan van Berbleghem* (1348), p. 288-290; *Fransche en Nederlandsche werken bij Meester Pieter Lapostole* (1532), p. 345-352; *Bij heer Michiel Roelandts* (1525), p. 353-358.
- Boeken in sterfhuizen van Oud-Mechelen, bij heer ende meester Jan de Visschere (1530), in: *Het Boek*, VI, 1917, p. 207-213.
- Een mechelsch drukker-boekhandelaar contra het Cramersambacht (1764), in: *Het Boek*, VI, 1917, p. 81-88.
- Justus de Harduyn, 1582-1641, in: *De Nieuwe Gids*, XXXII, 1917, p. 116-130, 273-290.
- Boeken in sterfhuizen van Oud-Mechelen, in: *Het Boek*, VII; *Bij Mevrouw de Maigny* (1531), p. 103-108; *Bij Dokter Geert van Malderen* (1530), p. 138-144, in: *Het Boek*, VII, 1918.
- Het graf van aartsbischop Boonen, in: *De Katholiek*, CLIII, 1918, p. 68-74.
- Bijnamen in Oud-Mechelen, in: *Tijdschrift voor Nederlandsche taal- en letterkunde*, XXXVII, 1918, p. 27-42.
- „De simme jagen”, in: *Tijdschrift voor Nederlandsche taal- en letterkunde*, XXXVII, 1918, p. 239-240.
- „Keuze-neuze” (= *treusneus*), in: *Tijdschrift voor Nederlandsche taal- en letterkunde*, XXXVII, 1918, p. 260.
- Wie is de samensteller van „den Nederduytschen Helicon”? in: *Tijdschrift voor Nederlandsche taal- en letterkunde*, XXXVII, 1918, p. 261-269.
- Rond de „Keerskensprocessie” van Scherpenheuvel, in: *De Katholiek*, CLIII, 1918, p. 300-304.
- Boeken in sterfhuizen van Oud-Mechelen, in: *Het Boek*, VIII, 1919: 10) *Het testament van Kanunnik Neesen* (1677), p. 44-47; 11) *De bibliotheek van een minderbroeder* (1745), p. 115-120.
- Van Mechelsche potbakkers en van „Potafeir”, in: *Dietsche Warande & Belfort*, XIX, 1919, p. 344-352.
- Blijdagen in het voormalige Urbanistenklooster te Mechelen, in: *De Katholiek*, 1919, CLVI, p. 386-393.
- Een XVIIe-eeuwsche Vlaamsche dichteres, in: *De Nieuwe Gids*, XXXIV, 1919, p. 246-267.
- Program der Latijnse school te Mechelen (1605), in: *Het Boek*, IX, 1920, p. 25-32.
- Bij het „Onze Vader”, in: *Dietsche Warande & Belfort*, II, 1920, p. 411-435.

- Aanteekeningen betrekkelijk de oude Armschool te Mechelen, in: Handelingen van den Kring voor Oudheidkunde, Kunst en Letterkunde van Mechelen, XXV, 1920, p. 42-72.
- De mechelsche Peoenekamer tegen Jan Coleman, in: Tooneelgids, VI, 1920, p. 10-11.
- Tooneelkundig werk in de voormalige „Nederlandsche Dicht- en Kunsthal”, in: Tooneelgids, VI, 1920, p. 25-27.
- C. P. van Rossem, *Het moderne Frans tooneel*, in: Tooneelgids, VI, 1920, p. 54-56.
- Twee avondgebedekens, in: Volkskunde, XXVI, 1920, p. 149-150.
- Van Nijd en Gierigheid, in: Volkskunde, XXVI, 1920, p. 151-152.
- Een gebed van Sint-Joris, in: Volkskunde, XXVI, 1920, p. 200-202.
- C. G. N. de Vooys en P. Valkhoff, *Uit den „Nederduytschen Helicon”, 1610, Fragmenten met franse parallel-teksten*, in: Museum, XXVIII, 1920, p. 58-59.
- Scholen van Oud-Mechelen, in: Mechlinia, I, 1921, p. 95.
- Frans van den Bergh († 12 december 1921), in: Mechlinia, I, 1921, p. 114-116.
- Bij twee „Handschriften” van Frans de Cort, in: De Nieuwe Taalgids, 1921, XV, p. 134-135.
- Bij een gedichtje van Roemer Visscher, in: De Nieuwe Taalgids, 1921, XV, p. 243-244.
- Ruzie bij de rederijers te Mechelen (1718), in: Het Boek, IX, 1921, p. 65-70.
- De vestiging van de Bossche Predikheeren te Mechelen (1649-1652), in: Bossche Bijdragen, I, 1921, p. 45-68.
- Vingers van kwaaddoeners, in: De Brabantsche Folklore, 1921, I, p. 105-107.
- Les doigts de malfaiteurs, in: Le Folklore Brabançon, I, 1921, p. 107-108.
- Dr. C. G. N. de Vooys en J. Valkhoff, *Uit de Nederlandse Helicon (1610). Fragmenten met Franse parallelteksten*, in: Tooneelgids, XII, 1921, p. 83-84.
- Folklore van Onnoozele-Kinderendag, in: O. M. O., I, kerstnummer, 1921, p. 2-3.
- Een en ander over het Boek in symboliek en folklore, in: De Bibliotheekgids, I, 1922, p. 10-14.
- Fernand V. Toussaint van Boelaere, in: De Bibliotheekgids, I, 1922, p. 273-276.
- Mijnheer de Officiael heeft het woord... (1653-1654), in: De Brabander, 1922, II, p. 60-63.
- „Braband”, in: De Brabander, 1922, II, p. 113-117.
- Een Mechelsche boekhandelaar: Christiaan Jeghers, van Brussel (1781), in: De Brabander, II, 1922, p. 185-189.
- De kat in de Mechelsche Folklore, in: Handelingen van den Kring voor Oudheidkunde, Kunst en Letterkunde van Mechelen, 1922, XXVII, p. 39-50.
- Streuveels-Bijdrage, in: Vlaamsche Arbeid, XVII, 1922, p. 19.
- Sinte-Marten, Onnoozele-Kinderendag en Driekoningen te Mechelen, in: Volkskunde, XXVII, 1922, p. 125-141.
- De begankenis naar Laarne (16 september 1920), in: Volkskunde, 1922, XXVII, p. 184-188.
- Isidoor Teirlinck, in: De Bibliotheekgids, II, 1923, p. 81-85.
- Uit de rekeningen van aartsbisschop Boonen's testamentuitvoerders: Het Poenitentenhuys te Brussel, in: De Brabander, III, 1923, p. 101-103.
- Rond een minnelijke overeenkomst tusschen de monniken van Afflighem en de executeurs testamentair van aartsbisschop Boonen (1662), in: De Brabander, III, 1923, p. 109-122.
- Een vers van Frans de Cort over Willem Geets, in: Mechlinia, III, 1923, p. 47-48.
- Een wilsbeschikking van den mechelschen geneesheer Jan de Poirtere (1493), in: De Brabander, IV, 1924, p. 31-33.
- Lodewijk XIV en het Fransche leger in Brabant (1673), in: De Brabander, IV, 1924, p. 69-71.
- Brabant (1692), in: De Brabander, IV, 1924, p. 150-154.
- Een exempel van den Ondankbaren Zoon, (Nog twee Nederlandsche lezingen), in: Leuvensche Bijdragen, XVI, 1924, p. 11-13.
- Bij het lied „Een jongen heer al uyt de stede...”, in: De Brabantsche Folklore, V, 1925, p. 65-67.
- De Duitschers te Scherpenheuvel, in: De Brabantsche Folklore, V, 1925, p. 94.
- Victor-Alexis dela Montagne (1854-1915), in: De Vlaamsche Gids, XIII, 1925, p. 481-495.
- Schoolboeken te Mechelen in de 17^e eeuw, in: Het Boek, 1926, XV, p. 263-268.
- Een en ander uit de „Chronika derer von Zimmern”, in: Album Prof. Dr. J. Vercoullie, 1927, p. 131-135.

- Het testament van Mr. Daniël Tasse*, in: *Mechlinia*, VII, 1929, p. 161-167.
- Uit oorlogsdagen...*, in: *Mechlinia*, VII, 1929, p. 185-187.
- Franz Grillparzer en „Des Meeres und der Liebe Wellen”*, in: *Ontwikkeling*, II, 1929, p. 355-366.
- Fabriek en fabriekwerker in duitse gedichten*, in: *Ontwikkeling*, II, 1929, p. 470-487.
- Over duitse literatuur in Zwitserland*, in: *Ontwikkeling*, II, 1929, p. 621-625.
- Bij dichter Hugo Salus te Praag*, in: *Vandaag*, I, 1929, p. 90-91.
- In memoriam Hugo von Hofmannsthal*, in: *Vandaag*, I, 1929, p. 363-364.
- Nog een etymologie van „Germaan”*, in: *Vandaag*, I, 1929, p. 404-405.
- Met één en twee en drie woorden (Een en ander uit de duitse literatuur)*, in: *De Vlaamsche Gids*, 1929, XVIII, p. 550-558.
- Drie duitse gedichten pleiten voor de geestesarbeider*, in: *Ontwikkeling*, III, 1930, p. 207-216.
- Bij den 70sten verjaardag van Clara Viebig*, in: *Ontwikkeling*, III, 1930, p. 452-458.
- Marie von Ebner-Eschenbach*, in: *Ontwikkeling*, III, 1930, p. 590-603.
- Mechelsche Folklore. Een sage en een legende*, in: *Isidoor Teirlinck-Album*, p. 301-302, 1931.
- Werk van Ruusbroec in het voormalig klooster van Bethaniën te Mechelen*, in: *Mechlinia*, IX, 1931, p. 129-130.
- Van 't Westelijk Front wat nieuws. (Uit duitse oorlogsgedichten)*, in: *Ontwikkeling*, IV, 1931, p. 313-357.
- Vlaamse en Hollandse Plaatsnamen in Albrecht Dürer's „Tagebuch der Reise in die Niederlande”*, in: *Mededeelingen, uitgegeven door de Vl. Top. Vereeniging te Leuven*, 1931, VII, p. 21-28.
- Twee duitse liederen. Uit het album van een antwerpse liefhebber (1620)*, in: *„Gedenkboek A. Vermeylen”*, 1932, p. 437-443.
- Goethe vóór enkele moderne duitse dichters*, in: *Dietsche Warande & Belfort*, XXXII, 1932, p. 388-393.
- Vlugschriften van den tijd over het springen van de Mechelsche Zandpoort*, in: *Handelingen van den Kring voor Oudheidkunde, Kunst en Letterkunde van Mechelen*, XXXVII, 1932, p. 42-65.
- „Opt stuck van 't Houwelijck” in Oud-Mechelen*, in: *Mechlinia*, X, 1932, p. 101-108 en 113-120.
- Johann Wolfgang van Goethe. Bij de 100ste verjaring van zijn overlijden*, in: *Ontwikkeling*, V, 1932, p. 3-51.
- Ruth Schaumann bekroond*, in: *Ontwikkeling*, V, 1932, p. 281-283.
- De Kleist-Prijs*, in: *Ontwikkeling*, V, 1932, p. 673-684.
- Johann Jacob Bodmer († 2 januari 1783)*, in: *Ontwikkeling*, V, 1932, p. 722-725.
- Goethes Rijmsnoer om en om het Jaar*, in: *De Vlaamsche Gids*, 1934, XXII, p. 216-221, 259-274 en 306-319.
- Professor Robert Foncke en het toerisme*, in: *Toerisme*, XIII, 1934, p. 774-777.
- Een nieuwe roman in een oostenrijkse uitgave*, in: *De Vlaamsche Gids*, XXIV, 1935, p. 141-152.
- Over Eva Graefin von Baudissin*, in: *Wetenschap in Vlaanderen*, I, 1932, p. 161-164.
- Uit „Die Laterne über der Tür” door Eva Graefin von Baudissin: De figuur van een Vlaamse krijgsgevangene en een beeld van het Vlaamse land*, in: *De Vlaamsche Gids*, XXIV, 1936, p. 273-283.
- Brabantse gemeenten in dialect en volksgebruik van Mechelen*, in: *De Brabantse Folklore*, XVI, 1937, p. 439-453.
- Uit een 18^e-eeuws hollands reisverhaal: Brabantse gebruiken en sagen*, in: *De Brabantsche Folklore*, XVII, 1937, p. 5-16.
- Een opstootje te Leuven*, in: *Eigen Schoon & De Brabander*, XX, 1937, p. 380-387.
- Uit Mechelen in 't Verleden*, in: *Mechelsche Bijdragen*, IV, 1937, p. 126-129, V, p. 17-21, 123-127, VI, p. 105-110.
- Uit een oud gents handschrift: Een 15^e-eeuwse letterpuzzel*, in: *Oost-Vlaamsche Zanten*, XII, 1937, p. 207-209.
- Een schimprijmpje op Jan Spelleken*, in: *De Brabantsche Folklore*, XVII, 1938, p. 277-278.
- Guillelmi van der Borcht „Brusselschen Blom-hof van Cupido”: Kinderspelen te Brussel in de eerste helft van de 17^e eeuw*, in: *De Brabantsche Folklore*, XVII, 1938, p. 405-421.
- Tribulaciën bij een proces voor de schepenbank van Grimbergen*, in: *Eigen Schoon & De Brabander*, XXI, 1938, p. 143-148.

- Mechelen contra Brussel: I. Een historisch spotticht. II. Een liefderoman, in: Eigen Schoon & De Brabander, XXI, 1938, p. 273-285.
- Een „resaisinne van 's Graven Stroem" in de Schelde, in: De Brabantsche Folklore, XVIII, 1939, p. 319-324.
- Leuwise studenten roven een vrouwenlijk te Mechelen (Anno 1664), in: De Brabantsche Folklore, XVIII, 1939, p. 438-445.
- Vreemdelingen te Mechelen, in: Mechelsche Bijdragen, VI, 1939, p. 3-41.
- Een taalkundige aantekening, in: Mechelsche Bijdragen, VI, 1939, p. 180-181.
- De simmejacht te Mechelen (Een aanvulling), in: Mechelsche Bijdragen, 1939, VI, p. 194-195.
- Het „Hildebrandslied", in: Revue belge de philologie et d'histoire, 1939, XVIII, p. 1119-1120.
- Een engelse geschiedenis van de duitse lyrische poëzie, in: De Vlaamse Gids, 1939, XXVII, p. 425-428.
- Poème satyrique sur Jean Spelleken, in: Le Folklore brabançon, XVII, 1939, p. 276-278.
- Een mechelsche vrouw nam de pen in de hand (± 1550), in: Handelingen van de Koninklijke Commissie voor toponymie en dialectologie, XIV, 1940, p. 35-41.
- Verboden kinderspel en kinderlust in Oud-Mechelen, in: Mechelsche Bijdragen, VII, 1940, p. 60-90.
- F. E. Delafaille, de eerste mechelse folklorist, in: Mechelsche Bijdragen, VII, 1940, p. 131-137.
- 't Verwoeste Mechelen... (2 oktober 1572), in: Mechelsche Bijdragen, 1940, VII, p. 149-151.
- Uit de middelhoogduitse hoofse lyriek, in: „Moeder, Monument ter ere van de Moeders opgebouwd door vijf en zeventig Vlaamsche schrijvers, onder leiding van Geo Verbrugge", blz. 93-96, 1941.
- De terechtstelling van Maria van Brabant, in: Eigen Schoon & De Brabander, XXIV, 1941, 308-311.
- Vlaamse toponiemen uit het jaar 1674, in: Mededeelingen, uitgegeven door de Vlaamsche Toponymische Vereeniging te Leuven, XVII, 1941, p. 43-48.
- Bij de verering van de heilige Franciscus-Xaverius te Mechelen. I. Een oud-Engelse litanie, in: Mechelsche Bijdragen, IX, 1942, p. 12-26.
- „Bedieme(t)", in: Tijdschrift voor Mechelsch dialect en folklore, II, 1942, p. 34-35.
- Nog een etymologie van de plaatsnaam „Mechelen", in: Tijdschrift voor Mechelsch dialect en folklore, II, 1942, p. 45-46.
- Een merkwaardig legaat, in: Tijdschrift voor Mechelsch dialect en folklore, II, 1942, p. 56-58.
- Gedichten in een administratieve bundel van het 17^e-eeuwse Brugge, in: Revue belge de philologie et d'histoire, XXII, 1943, p. 59-71.
- Folklore van de Maandag, in: Volkskunde, nieuwe reeks III, 1943, p. 65-88.
- Nog 't een en ander bij de „Refereinenbundel door Peeter Sterlinckx", in: De Gulden Passer, XXI, 1943, p. 308-309.
- Een mechelse verwensing: „Loopt naar de mik!", in: Feestbundel H. J. van de Wijer, deel II, 1943, p. 335-338.
- Een vaststelling, een voorspelling en een wens, in: Gentsche Bladen, I, p. 81-85, 1945.
- Een mechelse „Heilige", in: Album Amicorum F. V. Toussaint van Boelaere, 1945, p. 135-140.
- Bij de huidige folklore-studie in Vlaanderen, in: De Vlaamsche Gids, XXX, 1946, p. 644-655 en 725-732.
- Hermann Hesse, in: De Vlaamsche Gids, XXXI, 1947, p. 257-271.
- Nog eens het springen van de Zandpoort te Mechelen in het jaar des Heren 1546, in: Album Prof. Dr. Frank Baur, deel I, 1948, p. 253-256.
- Driemaal drie posten uit oude mechelse rekeningen, in: Miscellanea J. Gessler, 1948, p. 499-507.
- De laatste uren van Goethe, in: De Vlaamse Gids, XXXII, 1948, p. 257-266.
- Vijf eeuwen Vlaams strafrecht. Bij een studie door de heer Dr. Louis Maes, in: De Vlaamse Gids, XXXII, 1948, p. 529-535.
- De christelijke hoedster der huisvrouwen: de Heilige Martha, in: Volkskunde, Nieuwe reeks, VII, 1948, p. 65-70.
- Medewerking aan het Jaarboek II, 1940-1948 van de Nationale Commissie voor Folklore.
- Bij een politierapport van Mechelen anno 1587, in: Volkskunde, Nieuwe reeks, VIII, 1949, p. 42-50.
- In memoriam Prosper Verheyden († 21 oogst 1948), in: Handelingen van de Kon. Kring voor Oudheidkunde... te Mechelen, deel LIII, 1950, p. 22-27.

- Een Duits bezweringsformulier van Sint-Simeon*, in: *Volkskunde*, nieuwe reeks, IX, 1950, p. 97-103.
- Een beetje nieuws over een Beethoven te Boortmeerbeek in de 17^e eeuw*, in: *Gentse Bijdragen tot de kunstgeschiedenis*, deel XII, 1950, p. 79-87.
- Te Elewijt hebben ze de sleutel op het graf gelegd*, in: *Eigen Schoon & De Brabander*, XXXIII, 1950, p. 401-406.
- Rondom de verering van de H. Quirinus in onze gewesten, te Mechelen en voornamelijk te Haacht*, in: *Handelingen van de Kon. Kring voor oudheidkunde...* te Mechelen, deel LIV, 1950, p. 59-80.
- Bij een lijst van schamele armen in Sinte-Kathelijneparochie te Mechelen anno 1794*, in: *Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde*, 1950, p. 113-131.
- Medewerking aan het Jaarboek III (1949-1950) van de Nationale Commissie voor Folklore, Vlaamse afdeling.
- In memoriam Zeer Eerwaarde Heer Henri De Vis*, in: *Jaarboek III van de Nationale Commissie voor Folklore*, p. 6-11, 1951.
- Herdenking Isidoor Teirlinck*, in: *Handelingen van het XIXe Vlaamse Filologencongres*, Brussel 1951, p. 229-234.
- Vader Isidoor Teirlinck als Folklorist*, in: *het Jaarboek der Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde 1949-1951*, p. 37-45.
- Dr. Jan Lindemans. Een levensbeeld*, in: *Album Dr. Jan Lindemans*, 1951, p. 11-20.
- Hulde-adres van de Nationale Commissie voor Folklore*, in: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor toponymie en dialectologie*, XXV, 1951, p. 50-51.
- De eerste rekening van de mechelse schout Heer Willem le Clercq (1554-1556)*, in: *Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde*, 1952, p. 337-373.
- In memoriam Prof. Dr. Jan Gessler*, in: *Oostvlaamse Zanten*, XXVII, 1952, p. 75-78.
- Uit de Vlaamse folkloristenwereld*, in: *De Vlaamse Gids*, XXXVI, 1952, p. 303-310.
- De slag bij „Vanderotte”*, in: *Bieckorf*, XXXV, 1952, p. 170-174.
- „Kaliote af!” Kommentaar bij een laat-middelnederlands kwatrijn*, in: *Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde*, 1951, p. 95-112.
- Duitse Filologie* (met prof. dr. H. UYTTERSROT), in: *„Zestig Jaren onderwijs en wetenschap aan de Faculteit van de wijsbegeerte en letteren der Rijksuniversiteit te Gent”*, 1952, p. 194-203.
- Homage to Dr. J. Lindemans*, in: *Onoma*, 1952, vol. II, p. 44.
- Wijlen prof. J. Vercoullie en de folklore*, in: *Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde*, 1952, p. 997-1004.
- Medewerking aan het Jaarboek III van de Nationale Commissie voor Folklore, 1952.
- Al blarende in de jongste „Mitteilungen” van het Duitse Instituut für Auslandsbeziehungen*, te Stuttgart, in: *De Vlaamse Gids*, 1953, p. 281-288.
- Een mechels volksrijmpje en incidenten in de mechelse gemeenteraad (1876-1878)*, in: *Handelingen van de Kon. Kring voor oudheidkunde, letteren en kunst van Mechelen*, deel LVI, 1953, p. 190-211.
- Bij enkele Duitse en Vlaamse toverformulieren tegen de wormen*, in: *Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde*, 1953, p. 387-407.
- Toespraak, gehouden op de huldiging Prof. Dr. C. G. N. de Vooyts, ter gelegenheid van zijn 80ste verjaardag, op 26 mei 1953 te Utrecht*, in: *Volkskunde*, Nieuwe reeks XII, 1953, p. 118-119.
- Toespraak tot Zeer Eerw. heer Gab. Celis op zijn huldiging te Gent, 25 oktober 1953*, in: *Oostvlaamse Zanten*, XXVIII, 1953, p. 159-161.
- Over de Nationale Commissie voor Folklore (Uit een radiotoespraak in het N.I.R., gehouden op 16 oktober 1951)*, in: *Nationale Commissie voor Folklore, Vlaamse afdeling, Jaarboek IV*, 1953, p. 5-6.
- In memoriam Prof. Dr. Jan Gessler*, in: *Nationale Commissie voor Folklore, Vlaamse afdeling, Jaarboek IV*, 1953, p. 7-12.
- Ter inleiding* (van de werkzaamheden van de sectie IX, *Volkskunde*) in: *Handelingen van het 20ste Vlaams Filologencongres te Antwerpen, 7-9 april 1953*, 1954, p. 215-219.
- Op stap door Brussel met een Oostenrijker ten jare 1606*, in: *Brabant*, VI, 1954, p. 5-7.

- Over Openluchtmusea voor volkskunde, in: De Vlaamse Gids, XXXVIII, 1954, p. 139-149.
- Huldeadres aan de Heer F. Van Es, 23 maart 1954, in: Oostvlaamse Zanten, XXIX, 1954, p. 98-99.
- Tegen de hik, in: Handelingen van de Zuidnederlandse Maatschappij voor taal- en letterkunde en geschiedenis, VII, 1954, p. 25-42.
- Wat klokken roepen, in: Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1954, p. 21-46.
- Al lezende in „Middel nederlandse geestelijke gedichten, liederen, rijmspreuken en exempelen”, uitgegeven door Dr. Luc Indestege, in: Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1954, p. 331-340.
- Medewerking aan het Jaarboek der Nationale Commissie voor Folklore, Vlaamse afdeling, 1954.
- Titels en predicaten in gebruik bij een kanselarij te Brugge in de 2^e helft der XVe eeuw, in: de Handelingen van het „35^e Congres van het Verbond der geschiedkundige en oudheidkundige kringen van België”, aflevering III, 1955, p. 123-147.
- (Tijdschriften in) België, in: Institut für Auslandsbeziehungen, Mitteilungen, V, 1955, nrs 3-4, p. 87-90.
- Een en ander over het Internationaal Congres voor ethnologie en folklore van de zee te Napels, in: De Vlaamse Gids, XXXIX, 1955, p. 410-420.
- Bij de benoeming van de heer Maurits De Meyer tot ridder in de Leopoldsorde, in: Jaarboek van de Nationale Commissie voor Folklore, Vlaamse afdeling, VI, 1955, p. 7-14.
- De teleurgang van de oudgeworden de Brimeus, neven en nichten van aartsbisschop Jacobus Boonen (†1655), in: Verslagen en Mededelingen der Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1955, p. 165-195.
- Kontakten tussen Mechelen en Dendermonde op het einde van de 15^e eeuw, in: Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde, deel IV, 1955, p. 1-17.
- Toespraak tot Mr. Jozef Vermeulen op zijn huldiging te Gent, 19 juni 1955, in: Oostvlaamse Zanten, XXX, 1955, p. 152-155.
- Het oordeel van een 16^e-eeuwse Duitser over de Sint-Lievensprocessie van Gent, in: Oostvlaamse Zanten, XXX, 1955, p. 161-163.
- Te Bad Neuenahr in de Rijnprovincie, in: Koninklijke Touring Club van België, LXI, 1955, p. 353-354.
- Een extranummer van de „Mitteilungen” van het Institut für Auslandsbeziehungen te Stuttgart, in: De Vlaamse Gids, XXXIX, 1955, p. 701-704.
- De C. I. A. P. Conferentie te Namen (7-14 september 1953), in: Jaarboek van de Nationale Commissie voor Folklore, Vlaamse Afdeling, VI, 1955, p. 15-23.
- Nogmaals Keulse potten en potafer, in: Taal en Tongval, VII, 1955, p. 186.
- Hulde aan Dr. Cyriel De Baere, in: Letterkundige Almanak 1956 (van de Vereniging van Oostvlaamse Letterkundigen), 1956, p. 24-27.
- De sage van de Bonte Koe te Walporzheim-Ahrweiler in het Rijnland, in: Koninklijke Touring Club van België, LXII, 1956, p. 122-123.
- Bij twee verbleekte Mechelse toverformulieren voor behouden reize, in: Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1956, p. 659-681.
- Van Mechelse ruziemakers, in: Verslagen en Mededelingen der Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1956, p. 63-86.
- Het XXVIIIste Internationaal Congres der P. E. N. te Londen, in: De Vlaamse Gids, XL, 1956, p. 624-628.
- Een rijmpje van mechelse scholiersters, in: Volkskunde, nieuwe reeks XV, 1956, p. 185-186.
- Medewerking aan het Jaarboek van de Nationale Commissie voor Folklore. 1956.
- Een bondige kommentaar bij het gedicht „De Koetse” door Omer Karel De Laey, in: Verslagen en Mededelingen der Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1957, p. 641-659.
- „Aan wie de kroon”? Een vergelijking van de 17^e-eeuwse vlaamse, hollandse en duitse vertalingen van franse gedichten, in: Verslagen en Mededelingen der Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1957, p. 805-834.

Het testament van heer Jan Van Haren te Mechelen (18 juni 1487), in: Handelingen van de Kon. Kring voor oudheidkunde, letteren en kunst van Mechelen, deel XL, 1957, p. 74-104.

Twee nieuwe duitse bloemlezingen van lyrische poëzie, in: De Vlaamse Gids, XLI, 1957, p. 528-540.

Toespraak gehouden op de Victor de Meyere-Hulde te Oostduinkerke, op zondag, 26 juni 1955, in: Nationale Commissie voor Folklore, 1957, VIII, p. 6-18.

Nog 't een en ander over de „Sator/Arepo...” toverspreuk, in: Verslagen en Mededelingen der Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1957, p. 229-238.

Herinneringen aan Prof. emeritus Dr. Frank Baur, in: De Brug, 1957, nr. 4, p. 214-220.

Noch Einiges über den „Sator/Arepo...”-Zauberspruch, in: Zeitschrift für Volkskunde, LIII, 1957, p. 196-203.

Medewerking aan het Jaarboek voor 1957 van de Nationale Commissie voor Folklore.

Bij de instelling van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde, in: De Vlaamse Gids, XLII, 1958, p. 26-32.

Het volkslied en de volksliedstudie bij ons en elders, in: Sabam, 1958, april 1958, p. 5-11.

Tony's telg look voor eeuwig haar ogen, in: Nieuw Vlaams Tijdschrift, XII, 1958, p. 322-327.

Een keizerlijk lesje in wellevendheid, in: Verslagen en Mededelingen der Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1958, p. 337-346.

Korte toespraak op de Merghelynck-Herdenking te Ieper, op 22 juni 1958, in: Verslagen en Mededelingen der Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1958, p. 365-367.

100 jaar culturele werking van het Willems-Fonds, in: Willems-Fonds-Standpunten, 1958, p. 5-12.

Een mechelse zegswijze: „... nog voor geen hesp!”, in: Album Edgard Blancquaert, 1958, p. 359-364.

Contacten tussen Mechelen en de Koninklijke Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, in: „Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde”, jg. 1959; afl. 5-6-7, blz. 193-212.

Bij enkele bladzijden uit de Nederduitse 16^e-eeuwse Kroniek door Heer Johan Oldecop, van Hildesheim: [1] Tegen de plodderbroek; 2) Johannes Calvinus als wonderdoener; 3) Bij een bekenenis van Desiderius Erasmus, in: „Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde”, jg. 1959, afl. 8-9-10, blz. 317-363.

Het internationaal Kongres voor onderzoek van het volksverhaal te Kiel, in: Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, jg. 1959, afl. 8-9-10, blz. 365-368.

Greepjes voor Nederlanders uit de oude duitse taal- en letterkunde, in: Handelingen van het XXIIIe Vlaams Filologencongres te Brussel, 1-3 april 1959.

Bij de benaming „Diets” van onze moedertaal, in: De Brusselse Post, X^e jg., nr. 6, blz. 6.

Medewerking aan Jaarboek X van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde.

Toespraak op 15 oktober 1957 bij de installatie van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde, in: Jaarboek der Commissie, 1957, blz. 11-14.

In memoriam Lode Monteyne, in: Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, 1959, afl. 11-12, blz. 441-443.

In memoriam Prof. Dr. G. Brom, *ibid.*, blz. 453-454.

Herinneringen van meer dan vijftig jaar geleden, in: De Brug, jg. IV, nr. 4-5, blz. 238-249.

Bij de Onthulling van een „Max Havelaar”-gedenkplaat te Brussel, in: Mededelingen van de Vereniging van Vlaamse Letterkundigen, nr. 39, blz. 3-5.

Literairhistorische Notedopjes: 1) Op de juiste zintekens komt het aan; — 2) Bij de Turkse-tromslager in F. V. Toussaint's „Gesprek in Tractoria”; — 3) Bij Dr. W. A. P. Smit's heruitgave van „Jan van der Noot: Het Bosken”, in: Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, 1960, afl. 3-6, blz. 152-176.

Het Volkskunde-Kongres te Cloppenburg 19-23 april 1960, in: Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, jg. 1960, blz. 301-306.

Robert Foncke was redacteur van „Mechlinia”, maandschrift voor oudheidkunde, geschiedenis, kunst, taal- en volkskunde (te Mechelen), uitgegeven van 1921 tot 1933. Was belast met de samenstelling van het verzamelwerk „Mechelen, de Heerlijke” (Mechelen, 1934-1947).

In de Kon. Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde werd hij aangesteld als lid van de

Keurraad voor de wedstrijd in Nederlands Opstel in 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959 en 1960; — als lid van de Keurraad voor het prijsantwoord „Eerste symptomen van Vlaamse herleving in het cultureel leven van 18de-eeuws Zuid-Nederland” (Verslag in „Verslagen en Mededel.” 1952, blz. 241-244); — voor het prijsantwoord „De Kroniek van P. L. Tack” (Verslagen en Meded. 1952, blz. 540-545); — van de Keurraad voor de Van Ginderachter-Prijs in 1952; — was commissaris ter beoordeling van de ter uitgave aangeboden „Bibliografie van Lode Baekelmans”, in 1953; — was lid van de Keurraad voor het prijsantwoord „De Folklore van het Joeltijdperk in een Vlaams gewest”, in 1954 (Verslag in „Verslagen en Meded.” 1954, blz. 362-367 en 373-376); — van de Commissie belast met het onderzoek van het „Vakwoordenboek van het landbouwbedrijf” door Dr. J. GOOSSENAERTS en van de Keurraad voor het prijsantwoord „Bijdrage tot de kennis van de taal van de oude Mechelse stadsrekeningen in de 14^e eeuw” (Verslag in „Verslagen en Meded.”, 1955, blz. 441-447); — van de Keurraad voor de prijsvraag „De Mechelse rederijderskamers en hun verband met de plaatselijke feestelijkheden en de folklore” (Verslag in „Verslagen en Meded.” 1956, blz. 306-310) en van de Keurraad voor de Van Ginderachterprijs in 1956 (Verslag in „Verslagen en Meded.”, 1956, blz. 318-319); — in 1958 lid van de Keurraad voor het prijsantwoord „De plaats van het hulpwerkwoord, voltooid deelwoord en infinitief in de middelnederlandse bijzin, op grond van Brabantse 14^e- en 15^e-eeuwse teksten (Verslag in „Verslagen en Meded.”, 1958, blz. 458-460); — was lid van de Keurraad voor de Van Ginderachterprijs in 1960 en voor het prijsantwoord „Een beredeneerd Compendium van de Vlaamse en Noordnederlandse, in boek en tijdschrift verspreid liggende toverformules, met bespreking van hun inhoud en vorm” (Verslag in „Verslagen en Meded.”, 1960, blz. 252-268).

JAN FRANS FRANSEN

1923

Jan, Frans, Fransen werd geboren te Rijkevorsel op 9 februari 1886.

Genoot zijn middelbare opleiding aan het klein seminarie te Hoogstraten en volbracht hogere studiën aan de Universiteit te Leuven (Faculteit der Geneeskunde en Instituut voor Filosofie). In 1910 promoveerde hij tot doctor in de genees-, heel- en verloskunde. Daarna zette hij gedurende het academisch jaar 1910-1911 zijn reeds aangevangen studiën in de wijsbegeerte voort en specialiseerde zich

in de psychologie onder de leiding van de jonge Professor Michotte van den Berck, wiens medewerker hij werd. Zo genoot Fransen naast zijn geneeskundige scholing niet alleen een wijsgerige vorming, doch hij werd bovendien geïntieerd in methodes en problemen van de ontluikende experimentele psychologie, die Michotte zelf pas bestudeerd had te Leipzig bij Wundt en vooral bij diens leerling Külpe te Würzburg. Gedurende het academisch jaar 1911-1912 ging Fransen zich specialiseren in de psychiatrie aan de universiteit te München. Inmiddels behaalde hij in februari 1912 te Leuven het licentiaat in de wijsbegeerte.

Bij K.B. van 24 maart 1912 werd hij benoemd tot eerste toegevoegd geneesheer aan het Rijkskrankzinnigen-gesticht van het Ministerie van Justitie

te Doornik.

Van 1 augustus 1914 tot 1920 was hij militair geneesheer en bij K.B. van 1 december 1920 werd hij geneesheer-bestuurder van het nieuw Koloniegesticht voor krankzinnigen van het Ministerie van Justitie te Rekem.

Ingevolge de wet van 31 juli 1923 op het gebruik der talen aan de Rijksuniversiteit te Gent (eerste gedeeltelijke vervlaamsing; gemengd taalregime) werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en gelast volgende cursussen in de Nederlandse taal te doceren (1): „Zielkunde met de eerste begrippen van

(1) Voor de voorafgaande algemene evolutie van de leerstoel in de psychologie raadplege men de nota's bij de biografie van Prof. Van Biervliet.

de menselijke ontleedkunde en physiologie welke die studie medebrengt" (1) (kandidatuur wijsbegeerte en letteren, kandidatuur wis- en natuurkunde, kandidatuur natuurwetenschappen, kandidatuur staatswetenschappen). Bij K.B. van 30 juli 1926 werd hij in de kandidatuur aardrijkskunde belast met de overeenkomstige cursus. Praktisch volgden deze studenten in de aardrijkskunde echter reeds gedurende een paar jaar niet meer de Franse cursus van Prof. Halleux, doch samen met de overige studenten van de Faculteit der Wetenschappen liepen zij college bij Fransen;

„Zielkunde" (kandidatuur in de genees-, heel- en verloskunde; kandidatuur in de lichamelijke opvoeding);

„Oefeningen in de zielkunde", partim van „Oefeningen over vraagstukken uit de wijsbegeerte": (kandidatuur in de wijsbegeerte en letteren, voorbereidend tot het doctoraat, groep wijsbegeerte).

Deze cursussen behoorden inderdaad tot die, welke in toepassing van de wet van 1923 in het Nederlands zouden gedoceerd worden en waarvan J. J. Van Biervliet derhalve ontlast werd, naarmate de nieuwe regeling in toepassing kwam. Bij K.B. van 7 oktober 1925 werd Fransen belast met „De critische ontleding van een wijsgerige verhandeling", partim zielkunde (doctoraat wijsbegeerte en letteren, afdeling wijsbegeerte), waarvan Van Biervliet meteen ontlast werd. Bij K.B. van 19 november 1927 werd J. F. Fransen belast met de nederlandstalige „Grondige studie van vraagstukken uit de Zielkunde", partim van de cursus „Grondige studie van vraagstukken uit de zielkunde, de logica of de zedenleer" (doctoraat wijsbegeerte en letteren, sectie wijsbegeerte), waarvan M. Hamelinck, intussen belast met de psychiatrie, op zijn verzoek ontlast werd.

Nadat het K.B. van 19 november 1927 een Hoger Instituut voor Opvoedkunde gehecht had aan de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren, werd Fransen bij K.B. van 6 februari 1928 belast met „Zielkunde met de eerste begrippen van de menselijke ontleedkunde en physiologie welke die studie medebrengt" (kandidatuur opvoedkunde); en „De oefeningen in de opvoedkunde en de methodiek", partim (kandidatuur opvoedkunde).

Bij K.B. van 15 oktober 1928 werd hij in ditzelfde instituut bovendien belast met „Proefondervindelijke zielkunde en inzonderheid die van het kind en van de jeugd" (licentie) (2); „Proefondervindelijke opvoedkunde" (licentie) (3); en

(1) We geven hierbij ineens de officiële Nederl. benaming van de cursus zoals zij door de wet van 1929 vastgelegd werd. Aanvankelijk — en ook bij de benoeming van Fransen — werden licht afwijkende vertalingen van de Franse titel gebruikt, zonder dat deze overeenstemden met de trouwens zeer gebrekkige vertaling van de wet van 1890. Voor de faculteit der wetenschappen werd echter door de wet van 1929 een totaal nieuwe formulering ingevoerd, waarop we nog nader terug komen.

(2) Wanneer het programma van het H.I.O.W. bij K.B. van 26-7-1937 herzien werd, splitste men deze cursus in enerzijds: proefondervindelijke zielkunde; en anderzijds: zielkunde van het kind en van de adolescent.

(3) In 1937 werd in het H.I.O.W. de titel van deze cursus gewijzigd in „Zielkundige en proefondervindelijke Opvoedkunde". In de faculteiten bestaat daarenboven sinds de oprichting van het aggregaat door de wet op het H.O. van 1929 een cursus „Proefondervindelijke opvoedkunde".

„Grondige vraagstukken uit de proefondervindelijke zielkunde of uit de proefondervindelijke opvoedkunde” (licentie) (1).

Bij K.B. van 19 januari 1929 werd Fransen benoemd tot gewoon hoogleraar en werd zijn leeropdracht gerecapituleerd, waarbij enkele details in de Nederlandse titels van de cursussen aangepast werden (2).

Bij besluit van de secretaris-generaal dd. 5 juni 1941, bevestigd bij R.B. van 15 oktober 1945, werd de ingangsdatum van dit ordinariaat op 1 januari 1929 gebracht.

Ingevolge de nieuwe wet op het Hoger Onderwijs dd. 21 mei 1929 onderging de leeropdracht van Fransen enkele kleine wijzigingen. De verschillende secties van de Faculteit der Geneeskunde en vooral van de Faculteit der Wetenschappen werden nu georganiseerd volgens een gemeenschappelijk plan, dat meteen van toepassing werd op de graden in de aardrijkskunde, die trouwens tot wettelijke graden verheven werden. Bij K.B. van 8 september 1930 werd de leeropdracht van Fransen dan ook herzien en in overeenstemming gebracht met de nieuwe wet. In de kandidatuur voor alle afdelingen van de Faculteiten der Geneeskunde en der Wetenschappen werd zijn cursus nu geformuleerd als „Overzicht van de Wijsbegeerte, partim zielkunde”. Terwijl men voor de basiscursus in de psychologie voor de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte sinds 1890 nadruk legt op de noodzakelijke biologische aspecten, acht men dus in de wetenschappelijke faculteiten met het oog op een evenwichtige vorming een veelmeer wijsgerige psychologie noodzakelijk.

Ingevolge de wet van 21 mei 1929 op het Hoger Onderwijs werd bovendien „De proefondervindelijke zielkunde” als keuzevak ingevoerd in de licentie Wijsbegeerte en bij K.B. van 15 juni 1932 werd Fransen ook met deze cursus belast.

Bij K.B. van 18 januari 1933 werd hij op zijn verzoek in het Hoger Instituut voor Opvoedkunde ontlast van „De grondige vraagstukken uit de proefondervindelijke opvoedkunde”, die aan J. E. Verheyen toevertrouwd werden.

Ingevolge de instelling van het aggregaat van het Middelbaar Onderwijs van de Hogere Graad door de wet op het H. O. dd. 21 mei 1929, werd Fransen in deze cyclus belast met: „De proefondervindelijke opvoedkunde” (bij K.B. van 4 oktober 1933 in de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte; bij K.B. 10 oktober 1933 in de Faculteit der Wetenschappen).

In uitvoering van het K.B. van 15 mei 1934, strekkend tot het omvormen van de Bijzondere Handelsschool tot een Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen, gehecht aan de Faculteit der Rechten, werd hij bij K.B.

(1) Ook deze grondige vraagstukken werden in 1937 gesplitst. Sinds het K.B. van 18 januari 1933 behield Fransen trouwens alleen nog de grondige vraagstukken uit de proefondervindelijke zielkunde (zie verder).

(2) De wet op het H.O. van 1929 zou trouwens deze vertalingen herzien. Ook zijn leeropdracht in de Bijzondere Handelsschool (cursus 2) werd nu opgenomen in het K.B. op zijn bevordering tot gewoon hoogleraar.

van 22 juni 1937 ook in het pas opgerichte aggregaat van deze school belast met de cursus in „Proefondervindelijke Opvoedkunde” (1).

Ter uitvoering van het K.B. van 26 juli 1937 strekkende tot hervorming van het programma van het Hoger Instituut voor Opvoedkunde werd J. F. Fransen bij K.B. van 23 december 1937 in de licentie van dit Instituut belast met „De differentiële zielkunde”, „De zielkundige en proefondervindelijke opvoedkunde” (partim) (2); „De beginselen en de methoden der psychotechniek” en „Oefeningen en praktische werken over de proefondervindelijke zielkunde”.

Ter uitvoering van het K.B. van 10 mei 1938, waarbij aan de Faculteit der Rechten een school voor Criminologie werd toegevoegd, kreeg Fransen bij K.B. van 30 september 1938 opdracht om er de „Bijzondere vraagstukken uit de zielkunde” te doceren.

In 1940 verenigde Fransen om zich heen enkele medewerkers met wie hij een ontwerp uitwerkte voor opleiding van beroepsadviseurs en psychotechnici om te voorzien in een dringende behoefte van gezin, school en industrie. Behalve de organisatie van een centrale voorlichtingsdienst gaf dit aanleiding tot een opleiding voor „beroepsadviseurs”, onder de verantwoordelijkheid van een „Universitaire commissie voor opleiding van beroepsadviseurs”, voorgezeten door Prof. J. Fransen. Deze opleiding verrichtte pioniersarbeid, zij het eigenlijk in marge van de Universiteit, in wier lokalen zij functioneerde. De diploma's werden afgeleverd overeenkomstig het K.B. van 1936 op de beroepsadviseurs, voor wie tot aan het Gentse initiatief geen schijn van ernstige opleiding bestond. Dit verklaart waarom de verouderde termen „beroepsadviseurs” en „beroepsoriëntering” op de voorgrond bleven, hoewel de opleiding zich bewust was van de bredere problemen van schoolpsychologie en industriële psychologie. Na een ietwat geremde evolutie tengevolge van de oorlogsomstandigheden, gaf het initiatief van de door Fransen gestichte en voorgezeten „Universitaire Commissie” in 1947 aanleiding tot de oprichting van de licentie in de „Beroepsoriëntering en -selectie” binnen het omgevormde Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen, in afwachting van een erkenning als afdeling voor (toegepaste) psychologie, die men toen nog betwistte aan de Rijksuniversiteiten, niettegenstaande de pioniersarbeid van Gent. In de nieuwe afdeling voor beroepsoriëntering en -selectie, opgericht bij R.B. van 13 januari 1947 doceerde Fransen de cursussen waarvan hij ook in de vroeger bestaande afdelingen van het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen, titularis was. De meeste gespecialiseerde nieuwe cursussen werden toevertrouwd aan L. Coetsier.

(1) In deze school onderwees Fransen sinds de vervlaamsing ook de cursus „Zielkunde, met ...” Zoals we reeds deden opmerken werd deze opdracht echter voor het eerst vermeld in het K.B. dat hem tot ordinarius bevorderde. Ingevolge de hervorming van 1934 ging de beschouwde cursus over naar de kandidatuur onder dezelfde titel als in de Faculteit der Wetenschappen (minder uitgebreide cursus dan in de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte).

(2) Deze cursus stemt overeen met de vroegere cursus „Proefondervindelijke opvoedkunde” waarvan de benaming trouwens in het aggregaat van de faculteiten geen veranderingen onderging.

Ingevolge het K.B. van 1 maart 1945, strekkende tot herinrichting en tot uitbreiding van het aantal wetenschappelijke afdelingen voor staats-, sociale en bestuurswetenschappen, bij de Faculteit der Rechten, bevestigde het K.B. van 10 januari 1946 Fransen als titularis van „De zielkunde met de eerste...”.

Bij besluit van de secretaris-generaal dd. 15 april 1943 in uitvoering van het besluit van 20 april 1942 strekkende tot hervorming van het Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding, werd hij in de opnieuw ingerichte kandidatuur (1) van dit Instituut belast met „Overzicht der Wijsbegeerte, partim Zielkunde”. Het aggregaat bij dit Instituut was reeds ingesteld bij K.B. van 1 oktober 1931 (bevestigd bij K.B. van 30 april 1932). De aggregaatsstudenten in het H.I. voor Lichamelijke opvoeding volgden van meet af aan automatisch de cursus in „Proefondervindelijke Opvoedkunde” door Fransen reeds in de overige aggregaatsafdelingen gedoceerd. Eerst bij de hervorming van het Instituut werd Fransen formeel met deze cursus belast. Deze hervorming werd bevestigd bij R.B. van 28 augustus 1945; de nieuwe aanstelling van Fransen werd voorlopig bevestigd bij R.B. van 20 juni 1945 en definitief bij R.B. van 1 juni 1946.

Bij R.B. van 27 maart 1945 werd een besluit van de secretaris-generaal dd. 12 oktober 1943 bevestigd, waarbij J. F. Fransen ook in het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde belast wordt met „De Zielkunde” (partim van de Wijsbegeerte). Deze cursus kwam op het programma van dit instituut ingevolge een sinds lang voorgestelde hervorming die tenslotte beslist werd bij besluit van de secretaris-generaal dd. 5 februari 1943 en mits kleine aanpassingen bevestigd bij R.B. van 14 oktober 1946. In het kader van het bij R.B. van 9 november 1948 opgericht Aggregaat van het hoger technisch onderwijs werd Fransen bij R.B. van 15 mei 1949 ook aan de Rijkslandbouwhogeschool te Gent belast met de „Proefondervindelijke opvoedkunde”.

Bij K.B. van 30 augustus 1950 werd hij benoemd tot secretaris van de Academie-raad voor het academisch jaar 1950-1951.

J. F. Fransen verenigde tenslotte alle psychologische cursussen van de verschillende faculteiten en scholen der Gentse Universiteit in zijn hand. Bij K.B. van 1 februari 1956 werd hij toegelaten tot het emeritaat. Zijn leeropdracht omvatte op dat ogenblik volgende cursussen:

A. A l g e m e n e.

1. „Zielkunde met de eerste begrippen van de menselijke ontleedkunde en fysiologie welke die studie medebrengt” (1^e kand. Letteren en Wijsbegeerte, alle secties, 1^e kand. voorbereidend tot de Rechten inbegrepen; H.I.O.W., 1^e kand. Opvoedkunde, 1^e lic. Beroepsoriëntering; 1^e kand. Staats- en Sociale Wet.).
2. „Een overzicht der wijsbegeerte, partim zielkunde” (1^e kand. Wisk., Natuurk., Scheik., Aard- en Delfstofk., Biologie, Aardr., Veearts. en Artsenijber.;

(1) Van 1931 tot 1942 bestond enkel een licentie in de Lichamelijke Opvoeding, toegankelijk voor de kandidaten in de geneeskunde.

3^e kand. Natuur- en Geneeskunde; 1^e kand. H.I. Lich. Opvoeding; Kand. H.I. voor Kunstg. en Oudheidkunde; 1^e kand. H.S. voor Handels- en Economische Wet.).

3. „Proefondervindelijke Opvoedkunde” (Aggregaat H.S.O.: Letteren en Wijsbegeerte, alle secties; H.S. voor Handels- en Econ. Wet.; Wetenschappen: Wisk., Natuurk., Scheikunde, Aardrijkskunde, Plantkunde, Dierkunde; H. I. voor Lichamelijke Opvoeding; Rijkslandbouwhogeschool).

B. Gespecialiseerde.

In de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte, afdeling Wijsbegeerte:

4. „Oefeningen over vraagstukken uit de wijsbegeerte, partim „Zielkunde” (1^e kand.).
5. „Kritische ontleding van een wijsgerige verhandeling, partim zielkunde” (lic.).
6. „Grondige studie van vraagstukken uit de zielkunde” (lic.).

In het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen:

7. „Proefondervindelijke zielkunde” (1^e lic. Opvoedk. en Beroepsor.; tevens keuzevak lic. Lett. en Wijsb.).
8. „Zielkunde van het kind en van de adolescent” (kand. Opv., lic. Beroepsor.).
9. „Differentiële zielkunde” (1^e lic. Opvoedk. en Beroepsor.).
10. „Zielkundige en proefondervindelijke opvoedkunde, partim” (lic. Opvoedk. en Beroepsor.).
11. „Oefeningen en praktische werken over proefondervindelijke zielkunde” (1^e lic. Opvoedk.).
12. „Beginselen en Methoden der psychotechniek” (lic. Opvoedk.).
13. „Grondige vraagstukken uit de proefondervindelijke zielkunde” (lic. Opvoedk.).

In de School voor Criminologie:

14. „Bijzondere vraagstukken uit de zielkunde” (1^e lic.).

Voor een groot aantal cursussen werd J. F. Fransen opgevolgd door W. De Coster. Afzonderlijke cursussen gingen naar L. Apostel, L. Coetsier, P. Ghysbrecht, H. Van Der Eecken en R. Verbist.

Prof. Fransen is gestaltpsycholoog. Hij bracht een kritisch overzicht van de voornaamste problemen en gegevens van de moderne zielkunde uit spiritualistisch en gestalt-psychologisch oogpunt, met klemtoon op de totaliteit, de zin, en vooral het gerichtzijn van de verschijnselen. Zijn werk is echter geenszins zuiver filosofisch; het typisch psychologisch element overweegt er in, zelfs met een onloochenbare belangstelling voor de experimentele tendens, terwijl ook de biologische invloeden dankzij de medische vorming niet konden onopgemerktvoorbijgaan. Vooral in het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen leidde hij een groot aantal dissertaties van psychologische en psychopedagogische aard.

PUBLIKATIES VAN J. F. FRANSEN

IN BOEKVORM

- Economische Zielkunde*. Katholieke Vlaamse Hogeschool Uitbreiding, nr. 235. Antwerpen, Standaard, 1925, 48 pp.
- De Psychologie der Kleuren*. Antwerpen, 1931, 40 pp.
- De Vermoeienis*. Brochurenreeks der Vlaamse Opvoedkundige Vereniging, Antwerpen, De Sikkel, 1933, 46 pp.
- Algemene Zielkunde*. Cursus gedoceerd aan de Rijksuniversiteit Gent. Antwerpen, Standaard, 1952¹, 144 pp. (1957³, 149 pp.).
- Proefondervindelijke Opvoedkunde*. Cursus gedoceerd aan de Rijksuniversiteit Gent. Antwerpen, Standaard, 1952¹, 100 pp. (1954³, 106 pp.).
- Experimentele zielkunde. Psychologisch practicum*. Cursus gedoceerd aan de Rijksuniversiteit te Gent, 58 pp.
- Kinder- en jeugdpsychologie*. Cursus gedoceerd aan de Rijksuniversiteit te Gent, 90 pp.
- Differentiële psychologie*. Cursus gedoceerd aan de Rijksuniversiteit te Gent, 63 pp.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- De oorzaken van het alcoholisme*. In: Verslag van de zesde Vlaamse Sociale Week te Leuven, 1913, Gent, 1914, pp. 24-38.
- Note sur l'analyse des facteurs de la mémorisation et sur l'inhibition associative* (samen met A. MICHOTTE) In: *Annales de l'Institut supérieur de Philosophie*, Louvain, Tome 3, 1914, pp. 503-549.
- Introduction à une doctrine sur la responsabilité*. In: *Bulletin de la Société de Médecine mentale de Belgique*, Brussel, 1920, pp. 89-92. (Samenvatting van een mededeling aan de Soc. de Médec. mentale, zitting van 27 maart 1920).
- Considérations sur le régime pénitentiaire*. In: *Bulletin de la Soc. de Médec. Mentale de Belgique*. Brussel, 1920, pp. 132-145.
- Psychiatrie en Opvoeding*. In: V.O.T. (Vlaams Opvoedkundig Tijdschrift. Gent, jg. 1921-1922, pp. 342-348; 385-394.
- De aandacht*. In: V.O.T., jg. 1925-1926, pp. 273-287; 353-364; 449-457.
- Het weten*. In: V.O.T., jg. 1927-1928, pp. 19-25.
- Persoonlijkheid*. In: *Jong Dietschland*. Dendermonde, jg. 1, 1927, pp. 3-4 (nr. 13); 4-5 (nr. 14).
- De vermoeienis*. In: V.O.T., jg. 1931-1932, pp. 141-146; 259-266; 338-348; 388-425. Ook als brochure (zie onder A).
- De sociale psychologie en de menigte*. In: *Gedenkboek A. Vermeylen*. Brugge, St.-Katharina-drukkerij, 1932, pp. 186-196.
- Rapport général sur les examens de maturité*. In: *Treizième rapport annuel*, Fondation Universitaire, Brussel, 1932-1933, pp. 31-48.
- Autour des faits de Beauraing*. In: *Saint Luc médical*, Brussel, jg. 11, 1933, pp. 255-284.
- De structuurpsychologie en haar betekenis voor het onderwijs*. In: V.O.T., jg. 1934-1935, pp. 261-270; 325-334.
- Over associatieve reproductie*. In: F. De Hovre, *Paedagogische Denkers van onze Tijd*. Antwerpen, Standaard, 1935, pp. 507-510.
- De verschillende vormen van ontwikkeling*. In: V.O.T., jg. 1936-1937, pp. 519-524; 588-593.
- De ontwikkelingspsychologie van het kind*. In: V.O.T., jg. 1937-1938, pp. 515-526; 581-586.
- Massapsychologie*. In: *Problemen van deze tijd*. Verslagboek van de 25ste Vlaamse Sociale Week te Leuven, 1938. Kortrijk 1938, pp. 29-53.
- Naar meer eenheid*. In: *Tijdschrift voor Philosophie*. Leuven-Utrecht, 1941, pp. 353-370.
- De taak der school bij de beroepsoriëntering*. In: V.O.T., jg. 1942, pp. 24-31; 163-176; 205-211.
- Les facteurs caractériels dans le rendement pratique de l'intelligence*. In: *Miscellanea Psychologica* A. Michotte. Leuven, Institut supérieur de Philosophie, 1947, pp. 412-428.
- Psychologische symptomatick*. In: V.O.T., jg. 1952, pp. 136-144; 204-213; 269-277.

HENRI E. DE SAGHER (1890-1940)

1923

Ieper, waar Prof. Dr. Henri E. de Sagher op 2 januari 1890 geboren werd, was toen in Westvlaanderen de stad die, meer nog dan Brugge, in intellectueel opzicht op zich zelf was ingesteld. Het verleden van de stad, een glorieus verleden, hoewel reeds lange eeuwen achter de rug, wekte nog steeds de bezielende belangstelling van de ontwikkelde kringen ter plaats. De stadsgeschiedenis had er ijverige beoefenaars en toegewijde lezers gevonden. Het stadsarchief was er meer dan elders een haard van studie, de stadsarchivaris een bekende en erkende figuur. In 1894 verzocht jhr. A. Merghelynck om ontslag op het archief, en tot zijn opvolger werd vader Emile de Sagher benoemd; daarmee was de weg voor de zoon gewezen.

Deze bleek schitterend begaafd; op het bisschoppelijke college waar hij de oude humaniora volgde, muntte hij uit in een klas, die als buitengewoon werd beschouwd. Reeds toen mocht de collegestudent zijn vader op het archief vergezellen, en nog voor hij de retorica verliet, had hij de historische literatuur over zijn stad doorgemaakt, en was hij het laatmiddeleeuwse geschrift meester geworden. Hij had bovendien beroemde figuren uit de wereld der historici leren kennen; H. Pirenne,

G. Des Marez, G. Espinas en tal van anderen waren herhaaldelijk op bezoek geweest bij zijn vader, die door bescheidenheid, grondige archiefkennis en hulpvaardigheid hun hoge waardering had afgedwongen, zoals N. Japikse het, ter gelegenheid van zijn afsterven in het „Nederlandsch Archievenblad” van 1917 openbaar getuigde. Het sprak in die omstandigheden van zelf dat Henri de Sagher zich op de universiteit in de sectie van de geschiedenis liet inschrijven. Op de Gentse Alma Mater, waar hij in 1907 aankwam, voelde hij zich onmiddellijk thuis. Hij wierp zich met geestdrift op de studie en leerde er, naast H. Pirenne, ook H. van Houtte als professor en geleerde kennen en hoogschatten. Hij werd door H. Pirenne naar de studie van de Vlaamse lakennijverheid georiënteerd, een onderwerp dat hem, als Ieperling, bijzonder aantrok.

Na de candidatuur in de geschiedenis, legde hij in 1910 het examen van de can-

didatuur voorbereidend tot de rechten af, en op 14 juli 1911 de eerste proef van het doctoraat in de letteren en wijsbegeerte. Hij was reeds volop aan het verzamelen gegaan van de literatuur en het archiefmateriaal voor zijn dissertatie, toen een plaats van archivaris op het Rijksarchief te Brugge vrij kwam. Hoewel hij nog zijn universitaire vorming niet voltooid had, aarzelde hij geen ogenblik: hij bood zich op 23 november 1911 voor het examen aan, werd de eerste gerangschikt en door ministerieel besluit van 30 december d. o. v. benoemd. Voor hem, die reeds als college-leerling met het archief vertrouwd was, bracht de loopbaan die hij gekozen had, geen verrassing. Het omvangrijke depot te Brugge kende hij weldra door en door; dat gaf hem gelegenheid om, naar het voorbeeld van zijn vader en met de hulpvaardigheid die deze kenmerkte, de bezoekers en lokale historici in hun navorsingen ter zijde te staan. Hij deed het met kennis en gezag, want die 22-jarige archivaris was geen onbekende meer.

In 1909, toen hij nog maar tweedejaars student was, had de redactie van „Archives Belges”, waarvan prof. dr. H. van Houtte deel uitmaakte, op hem beroep gedaan voor een levensbericht van A. Merghelynck. Dit stuk, het eerste dat van zijn hand verscheen, telde slechts vier bladzijden, maar het getuigde door de verzorgde bibliografie die hij aan de levensschets toevoegde, van een merkwaardige zin voor methode bij die pas negentienjarige student. De bijdrage viel ten andere in de smaak, en de redactie aarzelde niet hem van dan af regelmatig boekbesprekingen toe te vertrouwen. Nog vooraleer hij de universiteit in 1911 verliet, had hij al een belangrijke reeks boeken, daaronder zelfs een van zijn eigen professor H. Pirenne, in dat tijdschrift besproken. Een van die besprekingen gaf zelfs aanleiding tot een afzonderlijke bijdrage, die onder de titel: „Hollandse Lakens of Vlaamse Lakens?” in 1911 verscheen. Doch ook door andere tijdschriften werd hij aangesproken. De „Revue de l'Instruction Publique” nam in 1910 een uitvoerige studie van hem over de Brugse draperie op, en de „Musée Belge” verzocht om zijn medewerking voor haar „Bulletin”.

Het zal in die omstandigheden niemand verwonderen dat hij te Brugge onmiddellijk, als het ware, met opene armen ontvangen werd, niet alleen door de historische navorsers ter plaatse, waarvan velen, zoniet hem, dan toch zijn vader kenden, maar ook door de historische kringen, en daaronder vooral door de „Société d'Émulation”. Deze stelde onmiddellijk haar „Annales” voor hem open, en plaatste een studie van hem als eerste bijdrage in haar jaargang van 1912. Doch de nieuwe levenskring waarin hij zich te Brugge geplaatst zag, liet hem niet uit het oog verliezen dat er wel een einde was gesteld aan zijn studententijd, maar niet aan zijn universitaire vorming. Hij was er de man niet naar om zich met halve resultaten te vergenoegen, en het stond voor hem vast dat hij in zijn vrije uren zijn doctoraatsthesis zou voorbereiden, en zo spoedig mogelijk de doctorstitel verwerven.

Het werk aan het doctoraat vorderde echter minder snel dan hij wellicht verwacht had. Op de universiteit had hij zich met volle overgave aan de studie kunnen wijden; daar had hij professors gevonden voor wie hij verering had, en studiekameraden leren kennen, waarvan velen, bij verschil van levensopvatting,

de geestesdynamiek bezaten, die hem zelf bezielde. Te Brugge was het milieu volstrekt anders; belangstellende sympathie ontmoette hij er wel, waardering voor zijn werk ook, maar hij vond er niet de stimulerende kracht, die voor de bewerking van zijn doctorale dissertatie zo bevorderlijk kon zijn. Hij trad bovendien, precies op de verjaardag van zijn archivarisexamen, op 23 november 1912, in het huwelijk. Hij liet nochtans niet los; met onverzwakte ijver werkte hij door, verruimde de kring van zijn historische belangstelling, verzamelde teksten en nog teksten, las bijdragen en studies, nam overvloedige nota's en tekende eigen bedenkingen en ideeën op. Tussendoor leverde hij boekbesprekingen voor de „Archives Belges”, en bleef aan de „Annales” van de „Société d'Émulation” medewerken. Weldra echter werd het hem duidelijk dat hij zijn krachten te zeer verspreidde, en beseftte hij de noodzakelijkheid zijn wetenschappelijke bedrijvigheid op een bepaald punt te richten : de bewerking van zijn dissertatie. Al in 1913, is hij tot dat besef gekomen. Het bekende congres van de Belgische historici dat ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling in dat jaar te Gent ingericht werd, was hem een welkome gelegenheid om een balans van zijn onderzoekingen op te maken. In een bijdrage van een 40-tal bladzijden ontleedt hij het werk van de historici in verband met de middeleeuwse lakennijverheid niet alleen van Vlaanderen, maar van geheel Europa. Hij deed het op meesterlijke wijze, met een rijkdom, die van een ontzaglijke verruiming van zijn informatie getuigt, en hem in staat stelde de betekenis van de Vlaamse lakennijverheid in de middeleeuwse wereldeconomie in een helder licht te stellen. In 1914 gaat hij geheel in de verdere studie van de lakennijverheid op. Slechts een enkele boekbespreking en korte bijdragen in de „Biographie Nationale” laat hij verschijnen; zijn vrije tijd wordt uitsluitend aan het voorbereiden van de universitaire eindproef gewijd. In die omstandigheden vordert het werk snel, doch van overhaasting wil hij niet weten; hij is er de man niet naar, om de moeilijkheden, onder voorwendsel van onbelangrijkheid, uit de weg te gaan; hij houdt van sekure gegevens, en wil alleen op veilige grondslag tot een algemeen beeld komen. In de zomer van 1914 ziet hij de voltooiing van zijn werk in het verschiet; de ontwikkeling van de lakennijverheid in de kleine steden en de dorpen, die hij tot onderwerp van zijn dissertatie had genomen, heeft vorm gekregen. Hij kan aan de redactie beginnen, en weet nu dat hij volgend jaar zijn universitaire studies met de doctorshoed zal kunnen bekronen. Doch de omstandigheden zullen er anders over beschikken : in augustus 1914 vallen de Duitsers het land binnen, en zoals zovelen van zijn generatie, neemt hij in oktober de wijk naar Engeland. Daarmede had hij tegelijkertijd voorlopig afscheid genomen én van zijn geboortegrond, én van zijn wetenschappelijke arbeid.

In Engeland stelde hij zich ter beschikking van zijn regering; hij werd aan de Belgische diensten te Londen verbonden. De vier en half jaren, die hij van oktober 1914 tot mei 1919 in de hoofdstad van het Britse Rijk doorbracht, waren hem een rijke bron van ervaring; in dat toenmalige centrum van de wereldpolitiek werd zijn aandacht onweerstaanbaar aangetrokken door het drama dat zich tussen de grootmogendheden afspeelde, en onbewust wellicht beschouwde

hij wat zich onder zijn aandachtige ogen voordeed alsof het een gebeurtenis uit het verleden was. Hij noteerde feiten, ging er de waarheid van na, en zocht er de interpretatie van. Doch welke ervaringsrijkdom hem dat ook bracht, voor zijn wetenschappelijke vorming waren die jaren verloren tijd. Wel had hij nog werkdadige belangstelling voor de geschiedenis; hij schreef zelfs in de „Stem uit België”, over de ontwikkeling van de betrekkingen tussen Vlaanderen en Engeland, een studie die zowel om de overzichtelijkheid als om de persoonlijke visie een beter lot verdient dan in dat onvindbare vluchtelingenblad begraven te blijven, maar dat neemt niet weg dat, toen hij in mei 1919 naar België terugkeerde en zijn ambt op het Rijksarchief te Brugge opnam, hij eigenlijk beschouwd minder ver gevorderd was dan toen hij vertrok. In 1914 immers baadde hij volop in de bijzondere en prikkelende atmosfeer, die zo bevorderlijk is voor de voltooiing van een langjarige studie; na alles wat er sedert bijna vijf jaar gebeurde, was die atmosfeer nu spoorloos en wellicht onherstelbaar verdwenen. Dat kon hem wel hinderen, maar niet teneer slaan; nu meer dan ooit was hem de weg gewezen : onverwijld het doctoraat. Aan de voltooiing van zijn dissertatie nog voor de zittijd van 1919 viel vanzelfsprekend niet te denken, daar men reeds in de maand mei was. Noodgedwongen zou hij tot het volgende jaar moeten wachten; inderdaad in oktober 1920 werd hem de doctorshoed toegekend op een dissertatie met de titel : „La draperie dans les petites villes et les villages du sud-ouest flamand. Recueil de documents précédé d'un essai d'une historiographie de l'industrie drapière”.

Daarmede had hij eindelijk zijn universitaire vorming tot een goed einde gebracht. Zijn dissertatie was op uitstekende wijze ontvangen geworden, en hij begreep dat hij tegenover de wetenschap tot de uitgave ervan gehouden was. Aan die plicht zou hij zich niet onttrekken, doch hij wilde noch kon zich met een uitgave vergenoegen die niet in alle opzichten voldeed aan het hoge wetenschapsideaal dat hij zich voorhield. Hij wilde vooral het materiaal, dat hij verzameld had, uitbreiden met de teksten uit de plaatselijke archieven, die hij reeds voor de oorlog had leren kennen, doch niet grondig had kunnen bewerken, en daarom in zijn doctorale dissertatie niet had betrokken. Daarmee zag hij zich in een moeilijke toestand geplaatst. Het gold immers de kleine archieven van Noord-Frankrijk grondig te doorsnuffelen; dat moest ter plaatse gebeuren en zou veel tijd vragen, want bij gebrek aan geschoolde plaatselijke archivariissen was hij uitsluitend op eigen krachten aangewezen. Van een wetenschappelijk verlof van enige duur was er in die tijden op het Belgische Rijksarchief praktisch nog geen spraak. De enige uitweg was het behalen van een reisbeurs. Hij bood zich daartoe in 1921 aan en werd op 13 maart 1922 vanzelfsprekend tot laureaat uitgeroepen.

De vrije tijd, die hem voor de reis die hij zou aanvangen ter beschikking bleef, bood hem gelegenheid tot medewerking aan de „Société d'Émulation”. Hij was in het bestuur van dit genootschap opgenomen, en spande zich met volle toewijding in om de aloude „Annales”, die met ondergang bedreigd waren, terug op gang te brengen. Daarin slaagde hij volledig. Hij verleende bovendien zijn

medewerking aan de „Revue Belge de Philologie et d'Histoire”, die in 1922 het toonaangevende orgaan van de Belgische historici was geworden.

In 1923 ondernam hij de voorgenomen studiereis in de kleine Vlaamse steden langs de Frans-Belgische grens. De grondige wijze, waarop hij dit archief-onderzoek uitvoerde, trok de aandacht van zijn Noordfranse collega's, die hem in 1925 tot briefwisselend lid van de „Commission Historique du Département du Nord” benoemden. Als eerste en terloopse vrucht van zijn reis liet hij in 1923 een korte bijdrage over een terechtstelling te Hondschote in 1537 verschijnen, en bezorgde een uitstekende uitgave van de tekst van de costumen van de stad Lo. Dat waren, in zekere zin, nevenvruchten van zijn reis, teksten die buiten zijn klassieke specialiteit lagen, maar waarvan hij, met zijn ruime historische blik de betekenis had ingezien. Hij vergenoegde zich niet daarmee. Bij zijn opzoekingen had hij de gegevens die hij reeds vroeger verzameld had over de prijzen, aanzienlijk kunnen aanvullen, en deze bewerkte hij tot een kritische studie over de bronnen voor de statistiek van de graanprijzen in de 16^e eeuw. Die studie werd door de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis in haar „Handelingen” van 1924 gedrukt.

Op het ogenblik dat die studie verscheen, was reeds een nieuwe weg voor zijn wetenschappelijke loopbaan geopend. Op 20 oktober 1923 werd hij tot docent benoemd aan de Bijzondere Handelsschool te Gent en belast met de cursus „Nieuwste Geschiedenis van Handel en Nijverheid”. Voor hem, de specialist in de economische geschiedenis, die hij sedert zijn studentenjaren was, zal die leeropdracht bijzonder zijn meegevallen. De voorbereiding van die lessen nam niettemin een belangrijk deel in beslag van de tijd, die het archiefwerk hem vrijliet. Pas was hij daarmee klaar of hem werd door K.B. van 7 oktober 1925 in de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte de cursus van Oorkondenleer der Middeleeuwen opgedragen, die door het overlijden van V. Fris vrijgekomen was. Hiermede was opnieuw beslag gelegd op de vrije uren die hem nog steeds, wegens zijn ambt van archivaris, karig waren toebedeeld. Hij vond nochtans de tijd om zijn medewerking aan de „Annales” van de „Société d'Émulation” en aan de „Revue Belge” voort te zetten. In 1926 leverde hij een bijdrage in de feestbundel van zijn oud-leermeester en collega H. Pirenne; het onderwerp waarop zijn keus viel, hield verband met de studie die hij tien jaar vroeger in de „Stem uit België” had uitgegeven, en met de lakennijverheid die hij nog steeds in bewerking had. Op 27 november 1927 werd hem een belangrijke leeropdracht in historische vakken aan de Faculteit der Rechten toegewezen. Bovendien had hij reeds vroeger enkele uren les in de week aan de Hogere Normalschool te Gent aanvaard, zodat zijn dagen, nu hij nog steeds op het archief werkzaam was, meer dan behoorlijk gevuld waren. Van tijd om zich op de voltooiing van het grote werk van de lakennijverheid toe te leggen was er in die omstandigheden praktisch geen spraak meer. G. Des Marez, voor wie hij meer dan gewone sympathie koesterde, kon hem overhalen een bijdrage voor de „Handelingen” van de Koninklijke Commissie voor de uitgave van de Oude Wetten en Verordeningen van België te leveren; hij liet er een paar teksten drukken, die hij

voor 1914 in het sedert vernielde stadsarchief van Ieper had afgeschreven. Het jaar daarna kwam hij voor de dag met de tekst van een vonnis van de Raad van Vlaanderen uit de 15^e eeuw. In een uitvoerig commentaar gaf hij een merkwaardige uiteenzetting van het zo eigenaardige schutrecht, de toen nog bloeiende compositiegebruiken, de diefstal en het misbruik van de foltering. Die grondige studie bewees dat zijn belangstelling voor de rechtsgeschiedenis, waarvan hij reeds vroeger blijk gegeven had, meer was dan een voorbijgaande bevestiging. Zij werd door de rechtshistorici zeer gewaardeerd, en toen de Koninklijke Commissie voor de Uitgave van de Oude Wetten en Verordeningen van België in 1936 uitzag naar een nieuw lid, viel de keus op hem. Een K.B. van 20 maart van dat jaar bekrachtigde die keus.

De uitvoerige bewerking van die rechtshistorische studie had hem veel tijd gevraagd; dat was hem mogelijk geworden dank zij een beslissing die zich al sedert einde 1927 opdrong, doch waartoe hij eerst in 1929 overging : zijn verzoek tot ontslag op het Rijksarchief. Daar was hij sedert 1 oktober 1924 als adjunct-conservator te Gent werkzaam. Het ontslag werd hem met ingang van 1 november 1929 verleend.

Voortaan zou hij zich uitsluitend aan zelfstandige navorsing kunnen wijden en zijn levenswerk met volle kracht ter hand nemen. Hij begon met reizen naar de Noordfranse stadsarchieven te ondernemen, en was goed op dreef, toen het onderwijs in de paleografie vrij kwam. Hij stelde zich kandidaat en werd door K.B. van 4 maart 1930 benoemd. Het jaar daarop, toen H. Pirenne het professoraat aan de Gentse universiteit neerlegde, postuleerde hij voor de licentie cursus in de Economische Geschiedenis, en werd op 3 april 1931 benoemd.

Van die cursus hield hij bijzonder; hij verzamelde de ontelbare aantekeningen die hij sedert jaren had genomen, vulde ze aan, en bewerkte ze tot een geheel, dat als de ruwe bouw werd van een wereldgeschiedenis van de economie. Hij was daardoor de specialist van de Economische Geschiedenis op de Universiteit geworden; ook toen in 1937 een titularis voor dat vak in de Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschap moest benoemd worden, was hij de aangewezen man. Hij werd op 22 juni 1937 met die leeropdracht belast. Van 1931 tot 1937 besteedde hij het grootste deel van zijn tijd aan de studie van zijn hoofdvak; hij liet weinig van zich horen en publiceerde nog slechts een korte bijdrage gaande over de wijze waarop een archief in de 16^e eeuw geordend werd.

Het overlijden van H. Pirenne gaf aanleiding tot de uitgave van een herdenkingsbundel waaraan de oud-leerlingen van de Gentse meester verzocht werden mede te werken. Zijn bijdrage ging over de toestand van de Vlaamse Lakennijverheid op het einde van de 16e eeuw, een onderwerp dat hij, evenals dat van de bijdrage tot het vroegere feestbundel Pirenne, ontleende aan de rijke documentatie die hij sedert zijn studententijd bijeengebracht had en nog steeds aanvulde. Het jaar daarna, liet hij in de „Annales” van de „Société d'Émulation” de tekst verschijnen van vijftiende eeuwse keuren uit Wervik, die hij in een Nederlands archief opgespoord had. Het zou zijn laatste publicatie worden.

In de zomer van 1938, bracht hij het groot verlot aan zee door, toen hem onverwachts een zware ziekte overviel. Hij zag zich gedwongen vooralsnog van het lesgeven af te zien; hij herstelde evenwel, doch langzaam, en ten slotte kon hij de nodige kracht opbrengen om opnieuw zijn kateder te bestijgen. Zijn verschijnen op de universiteit werd door zijn collega's en studenten met zichtbare sympathie begroet, en die bejegening ging hem naar het hart. Zijn gezondheid liet evenwel nog altijd te wensen over; hij moest zich zeer in acht nemen, doch dank zij omzichtigheid en zorgzaamheid scheen het getij begin 1940 definitief gekeerd.

Toen kwam mei 1940; als zovele landgenoten nam hij met zijn familie de wijk naar Frankrijk; zijn verzwakt gestel bleek niet bestand tegen de zenuwslopende zwerftocht en toen hij in juni naar zijn land terugkwam, was zijn gezondheidstoestand bedenkelijk. Hij moest volledige rust nemen, doch welke ook de zorgen waren waarmede hij omringd werd, toch kwam het fatale einde. Hij overleed te Drongen waar hij gevestigd was, op 1 augustus 1940.

Hij was pas vijftig jaren oud, had dertig jaren lang archieven en bibliotheken naar documentatie over de Vlaamse lakennijverheid afgezocht, een statige verzameling onuitgegeven teksten bijeengebracht, waarvan vele enig waren geworden omdat de originelen tijdens een van de beide wereldoorlogen waren ten onder gegaan. Persklaar was die verzameling zeker niet, maar dan toch zo ver bewerkt, dat het jammer om de wetenschap zou geweest zijn, ze ongedrukt te laten. Eerst toen de tweede wereldoorlog met zijn naweën achter de rug was, kon er spraak zijn van doeltreffende maatregelen in verband met dat levenswerk. Het getuigt van de grote achting en de werkdadige sympathie die de affijvige onder zijn collega's genoot, en het strekt prof. dr. H. van Werveke tot eer dat hij zich geen moeite spaarde om tot een oplossing te komen die de oud-collega en zijn werk waardig was. In verbinding met de jongste zoon van de affijvige, de h. Jan de Sagher, die intussen de studie van de geschiedenis aan de universiteit voltooid had, zag hij het handschrift in, en besloot tot de uitgave. Hij vond in dr. C. Wyffels, die zijn oud-leerling en deze van de affijvige was, een medewerker, die met voorbeeldige ijver de nagelaten verzameling doorlas en ze, soms ten koste van vele opsporingen, aanvulde. Hij mocht bovendien op de werkdadige hulp rekenen van prof. dr. E. Coornaert (Parijs), en nam op zich, niet alleen de leiding en de wetenschappelijke verantwoording maar bovendien het dagelijkse nazicht van de uitgave. Het eerste deel van dit monument over de Vlaamse lakennijverheid verscheen in 1951; het tweede deel is thans ter pers. Daarmede werd een dienst van grote waarde bewezen aan de beoefening van de Vlaamse geschiedenis, bovendien werd daardoor voor het aanschijn van de wereld getuigd dat de Gentse School, zoals men de oud-leerlingen van H. Pirenne heet, de verering voor het werk van hun gemeenzame meester liet neerstralen op dat van diens leerlingen, en niet aarzelden om persoonlijk te voltooien wat tot schade van de wetenschap door een van hen, onvoltooid was nagelaten.

EG. I. STRUBBE

PUBLIKATIES VAN HENRI E. DE SAGHER

IN BOEKVORM

Recueil de documents relatifs à l'histoire de l'Industrie drapière en Flandre. Deuxième partie, Le Sud-Ouest de la Flandre depuis l'époque bourguignonne, publiés par les soins de J. DE SAGHER, H. VAN WERVEKE et C. WYFFELS. Deel I. Brussel, 1951 (Kon. Commissie voor Geschiedenis), in-4°, XXVII en 653 blz.; dl. II (ter pers).

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- A. Merghelynck. Bio-bibliographie.* Archives Belges, dl. XI, 1909, p. 57-61.
- Une étude récente sur l'industrie drapière à Bruges.* Revue de l'Instruction Publique, dl. LIII, 1910, p. 282-307.
- Hollandse lakens of Vlaamse lakens?* Bulletin der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, dl. XIX, 1911, p. 412-432.
- Une charte inédite de 1362, concernant la cloche des tisserands de Comines.* Annales de la Société d'Emulation à Bruges, dl. LXII, 1912, p. 5-14.
- A propos du Conseil de Flandre.* Zelfde tijdschrift en jaar, p. 228-238.
- Elisabeth, septième abbesse de Messines.* Zelfde tijdschrift, dl. LXIII, 1913, p. 102-144.
- Essai d'une historiographie de l'industrie drapière avant l'époque contemporaine.* Annales du XXIIIe congrès archéologique et historique de Belgique, dl. II, Gent, 1913, p. 307-347.
- Senave (Jacques-Albert), peintre.* Biographie Nationale, dl. XXII, 1914-20, kol. 203-206.
- Severyns (Emile, Corneille, Pierre), littérateur.* Biographie Nationale, dl. XXII, 1914-20, kol. 352.
- Smeyers (Marie), miniaturiste.* Biographie Nationale, dl. XXII, 1914-20, kol. 833.
- Smit (Baudouin de), écrivain ecclésiastique.* Biographie Nationale, dl. XXII, 1914-20, kol. 846-47.
- Sohier (Jean), peintre.* Biographie Nationale, dl. XXIII, 1921-24, kol. 107-108.
- Someren (Jacques van), écrivain ecclésiastique.* Biographie Nationale, dl. XXIII, 1921-24, kol. 144.
- Stalpaert (Marien), écrivain ecclésiastique.* Biographie Nationale, dl. XXIII, 1921-24, kol. 583-84.
- Een terechtstelling te Hondshoote in 1557.* Annales de la Société d'Emulation à Bruges, dl. LXVI, 1923, p. 255-257.
- Coutume, keuren et statuts de la ville de Loo.* Bulletin de la Commission Royale pour la publication des anciennes lois et ordonnances de Belgique, dl. XI, 1923, p. 97-141; 161-187.
- Les sources statistiques de l'histoire du prix des céréales, spécialement dans les Pays-Bas.* Bulletin de la Commission Royale d'Histoire, dl. LXXXVIII, 1924, p. 259-290.
- L'immigration des tisserands flamands et brabançons en Angleterre sous Edouard III.* Mélanges d'histoire offerts à Henri Pirenne, Brussel, 1926, dl. I, p. 109-126.
- Documents relatifs au cahier primitif de la Coutume de la ville d'Ypres, 1535-62.* Bulletin de la Commission Royale pour la publication des anciennes lois et ordonnances de Belgique, dl. XII, 1928, p. 506-515.
- Schutrecht, diefstal, compositie en pijniging in het vijftiende eeuwse Vlaamsche strafrecht.* Annales de la Société d'Emulation à Bruges, dl. LXXII, 1929, p. 94-163.
- Stoop (Josse), sculpteur.* Biographie Nationale, dl. XXIV, 1926-1929, kol. 90-91.
- Het stadsarchief van Bergen-Sint-Winoks om het midden van de 16e eeuw.* Annales de la Société d'Emulation à Bruges, dl. LXXIV, 1931, p. 32-39.
- Une enquête sur la situation de l'industrie drapière en Flandre à la fin du XVIe siècle.* Etudes d'histoire, dédiées à la mémoire de H. Pirenne par ses anciens élèves, Brussel, 1937, p. 471-500.
- Vijftiende eeuwse keuren van het vleesch en den visch uit Wervik.* Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis „Société d'Emulation” te Brugge, dl. LXXXI, 1938, p. 166-185.

FRANS-L. GANSHOF

1923

Frans, Lodewijk, Arthur, Maria, Ganshof, werd geboren te Brugge op 14 maart 1895.

Middelbare studiën aan het Koninklijk Athenaeum te Brugge. Hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent. Verkreeg aldaar de diploma's van doctor in de letteren en wijsbegeerte (20 juli 1921) en van doctor in de rechten (9 oktober 1922). Studiën in het buitenland: Parijs (Faculté des Lettres, Faculté de Droit, Ecole des Chartes, Ecole Pratique des Hautes Etudes).

Laureaat van de Wedstrijd voor Reiskeurzen (1923). Laureaat van de Académie Royale de Belgique (1924).

Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en aldaar belast met de cursussen „Encyclopedie van de Geschiedenis (middeleeuwen)” en „Instellingen der Middeleeuwen”, in het Nederlands en in het Frans, in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte (K.B. van 20 oktober 1923). Aan zijn leeropdracht werden toegevoegd de volgende cursussen, in dezelfde faculteit en in dezelfde talen te geven: „Oefeningen over de geschiedenis (middeleeuwen) (K.B. van 10 maart 1924), „Geschiedkundige kritiek en toepassing op een periode van de geschiedenis (partim)” (K.B. van 20 april 1925) en in het

Frans „Histoire politique du moyen âge” (K.B. van 17 augustus 1927). Hij werd bij K.B. van 19 januari 1929, benoemd tot buitengewoon hoogleraar. Bij K.B. van 8 september 1930, werd hij ontlast van een deel van zijn franstalig onderwijs en werd hij belast met de cursus „Maatschappij en Instellingen van de Middeleeuwen” in het Nederlands (alle nog te vermelden toegekende leeropdrachten dienen vanzelfsprekend als nederlandstalige leeropdrachten aangezien). Bij K.B. van 20 juni 1932, werd hij met ingang van 19 januari 1932, benoemd tot gewoon hoogleraar. Bij K.B. van 2 januari 1933 werd hij belast met de cursus in de rechtsgeschiedenis; hij kreeg toelating zich voor dit onderwijs door Dr. E. I. Strubbe tijdelijk te laten vervangen en werd er op zijn verzoek bij K.B. van 6 mei 1935 van ontlast. Intussen was hij bij K.B. van 4 oktober 1933 van de resterende frans-

talige leeropdrachten ontlast geworden. Bij K. B. van 27 maart 1945 werd hij belast met de cursus „Maatschappij en Instellingen van de Middeleeuwen” in het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde; bij K. B. van 8 november 1955, met de cursus „Geschiedkundige Inleiding tot het Burgerlijk Recht” in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte en in de Faculteit der Rechten en bij K.B. van 22 maart 1958 met de cursussen „Algemene geschiedenis van de Byzantijnse en Slavische wereld (Byzantijnse periode)”, „Grondige studie van de politieke, maatschappelijke en culturele geschiedenis van de Byzantijnse en Slavische wereld (Byzantijnse periode)” en „De kunst en de cultuur van de Byzantijnse en Slavische wereld” in het Instituut voor Oosterse, Oosteuropese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis. Bij een reeks beslissingen van de Raad van Beheer kreeg hij toelating sedert het academiejaar 1955-1956 zich voor de cursus „Encyclopedie van de geschiedenis (middeleeuwen)” tijdelijk te laten vervangen door Dr. R. Van Caenegem. Zie ook beneden, blz. 247.

Hij was deken van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte tijdens het Academiejaar 1937-1938.

Titularis van de Francqui-prijs voor 1945 (toegekend in 1946) en van de Vijfjaarlijkse Staatsprijs voor Geschiedkundige Wetenschappen (periode 1951-1955; toegekend in 1958).

Werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België (K.B. van 8 december 1939). Lid en voorzitter van de Koninklijke Commissie voor het uitgeven van de Oude Wetten en Verordeningen van België (respectievelijk bij K.B. van 17 februari 1932 en van 5 januari 1953). Briefwisselend lid en vervolgens werkend lid van de Koninklijke Belgische Academie voor Oudheidkunde (respectievelijk 1928 en 1931). Lid van de Raad van de Koninklijke Bibliotheek, van 1932 tot 1939. Lid van de Raad van Beheer en van de 20^e Wetenschappelijke Commissie (Geschiedkundige Wetenschappen) van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, respectievelijk van 1939 tot 1946 en van 1935 tot 1948.

Doctor honoris causa van de Universiteiten te Montpellier (1936), Grenoble (1939), Bordeaux (1947), Glasgow (1951), Rijsel (1953), Parijs (1953), Straatsburg (1953), Rennes (1955), Londen (1956), Dijon (1957), Poitiers (1958), Algiers (1959).

Ontving de „Prijs voor Meesterschap, 1959” van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden en de Duitse „Ordre pour le mérite” (1959). „Correspondant étranger” van de Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, te Parijs (1947), Buitenlands lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie der Wetenschappen, te Amsterdam (1949), „Korrespondierendes Mitglied” van de Deutsche Akademie der Wissenschaften, te Berlijn (1950), „Socio corrispondente” van de Academia di Scienze, Lettere e Arti, te Modena (1953), „Corresponding Fellow” van de British Academy (1953) en van de Mediaeval Academy of America (1954), „Korrespondierendes Mitglied” van de Oesterreichische Akademie der Wissenschaften te Wenen (1955), „Socio corrispondente” van de Academia Spoletina, te Spoleto (1956).

Lid van de Vereniging tot uitgaaf der bronnen van het Oud Vaderlandsch Recht (1932). Lid en vervolgens erelid van het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht (respectievelijk in 1933 en 1936). Lid van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden (1935). Lid van de Gesellschaft für Rheinische Geschichtskunde (1936). „Korrespondierendes Mitglied” van de Allgemeine Geschichtsforschende Gesellschaft der Schweiz (1947). Lid van de Société de l’Histoire de France (1947). „Fellow” en „Corresponding Member” van de Royal Historical Society (1951). „Korrespondierendes Mitglied” van de Zentralkommission der Monumenta Germaniae Historica (1954). Lid van het „Comité de patronage” van het Centre d’Etudes supérieures de Civilisation médiévale, te Poitiers (1954). „Ehrenmitglied” van het Institut für Oesterreichische Geschichtsforschung (1955). „Membre d’honneur” van de Société d’histoire du droit des pays flamands, picards & wallons (1955). „Socio corrispondente” van de Società Romana di Storia Patria (1955). „Honorary Member” van de Historical Association (1956). „Membre correspondant” van de Société des Antiquaires de l’Ouest (1956). Lid van het Bureau van het „International Committee for Historical Sciences” van 1938 tot 1946. Secretaris van de „Commission Internationale de Géographie Historique” van 1929 tot 1938. „Fellow” van de Selden Society (1960). „Honorary Member” van de American Historical Association (1960). Redactiesecretaris van de „Revue belge de Philologie et d’histoire. Belgisch Tijdschrift voor Philologie en Geschiedenis” van 1925 tot 1946 en lid van de redactie van de „Nederlandsche Historiebladen” van 1938 tot 1940. Lid van de redactie van de „Bijdragen tot de geschiedenis van de Nederlanden” van 1946 tot 1959. Lid van het bestuur van de „Revue d’histoire du droit. Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis” sedert 1951. Lid van het „Comitato scientifico di direzione” van de „Annali di Storia del diritto” sedert 1957. Heeft aan beide Wereldoorlogen, in het Belgisch Leger deelgenomen. Was reserveofficier tot 31 december 1946 (datum van de ouderdomsgrens). Was in 1919 „Attaché” bij de Belgische delegatie bij de vredesconferentie te Parijs. Was advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel van november 1922 tot november 1923. Op zijn verzoek bij K.B. van 18 juli 1960 ontlast van de cursussen „Encyclopedie van de Geschiedenis (Middeleeuwen)”, „Instellingen der Middeleeuwen” en „Oefeningen over de Geschiedenis (Middeleeuwen)”.

PUBLIKATIES VAN F. L. GANSHOF (1)

IN BOEKVORM

- Etudes sur les ministeriales en Flandre et en Lotharingie*, 1926.
L'histoire du moyen âge dans l'œuvre de M. Henri Pirenne, 1928.
Recherches sur les tribunaux de châtelainie en Flandre avant le milieu du XIIIe siècle, 1932.
Les destinées de l'Empire en Occident de 395 à 888. (Met F. LOT en C. PFISTER; d. I van „Histoire du Moyen Age”, onder leiding van G. GLOTZ; 1934; 2e dr. 1941).
De Zuidelijke Nederlanden in de XVIIe en XVIIIe eeuw. „Gesch. Atlas v. Nederland”, 1935.
 Henri Pirenne. *Le maître. L'historien*, 1936.
Brabant, Rheinland u. Reich im 12., 13. u. 14. Jahrhundert, 1938.
Pages d'histoire, 1941; 2e dr. 1944.
Over Stadsontwikkeling tusschen Loire en Rijn gedurende de Middeleeuwen, 1941; 2e dr. 1944. Franse vertaling: *Etude sur le développement des villes entre Loire et Rhin au moyen âge*, 1943.
La Flandre sous les premiers comtes, 1943; 2e dr. 1944; 3e dr. 1949. Nederl. vert.: *Vlaanderen onder de eerste graven*, 1944.
Qu'est-ce que la féodalité? Que é o Feudalismo? 1944; 2e dr. 1947; 3e dr. 1957. Engelse vertaling: *Feudalism*, 1952. Portugese vertaling: *Que é o Feudalismo?* 1959.
Geschiedenis van de Middeleeuwse Instellingen. Stencil; 4 aflev.; 1946-1947.
Maatschappij en Instellingen van de Middeleeuwen. I. Stencil; 1947; 2e dr. 1949; 3e dr. 1953; 4e dr. 1957; 5e dr. 1959.
The imperial coronation of Charlemagne. Theories and facts, 1949.
Encyclopaedie van de Geschiedenis. Middeleeuwen. I. Stencil; 1951; 2^e dr. 1955.
Le Moyen Age. D. I van „Histoire des relations internationales”, onder leiding van P. RENOUVIN, 1953; 2^e dr. 1958. Spaanse vertaling: *La edad media*, 1960.
Wat waren de Capitularia? 1955. Franse vertaling: *Recherches sur les Capitulaires*, 1958.
Geschiedkundige Inleiding tot het Burgerlijk Recht. Stencil; 1956; 2e dr. 1956; 3e dr. 1957.
La Belgique Carolingienne, 1958.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN (2) EN VERZAMELWERKEN

- La Belgique en 1786*. „Atlas de géogr. hist. de la Belg.”, onder leiding van L. van der Essen, aflev. 5, 1919.
La Belgique sous la domination française. Ibid., aflev. 6, 1919.
La Belgique dans le Royaume des Pays-Bas. La Belgique de 1830 à 1839. Ibid., aflev. 7, 1920.
Le différend des Wielingen (met C. DE VISSCHER). Rev. de droit international, 1920.
Etude sur l'administration de la justice dans la région bourguignonne de la fin du Xe au début du XIIIe siècle. Revue Historique, CXXXV, 1920.
Les „homines de generali placito” de l'abbaye de Saint-Vaast d'Arras. Revue du Nord, 1922.
Les „homines de Casa Dei” du très ancien droit liégeois. RBPH., I, 1922.
La juridiction du seigneur sur son vassal à l'époque carolingienne. Revue de l'Université de Bruxelles, 1921-1922.
Note sur les événements de 1127 en Flandre. Annales de la Société d'Emulation de Bruges, 1924.
Notes critiques sur Eginhard, biographe de Charlemagne. RBPH., III, 1924.
Notes de lecture sur quelques textes carolingiens. Bull. du Cange, II, 1925.

(1) Er bestaat een meer volledige, systematisch gerangschikte, bibliografie van F. L. Ganshof, tot en met 31 december 1945: *Bibliographie des travaux historiques de François-Louis Ganshof*, 1946, 35 blz. in-8°. (Privé uitgave, gedrukt bij De Meester te Wetteren; exemplaren er van bevinden zich in verschillende bibliotheken).

(2) RBPH = Revue belge de Philologie et d'Histoire.

- A propos de la chronique de Lambert d'Ardrès.* Mélanges F. Lot, 1925.
- Eginhard à Gand.* Bul. Soc. Hist. & Archéol. de Gand, 1926.
- Les origines romaines du „rouage“.* Mélanges G. Cornil, 1926.
- Note sur la compétence des cours féodales en France.* Mélanges H. Pirenne, 1926.
- L'attelage antique.* RBPH., V, 1926.
- L'origine des constitutions urbaines.* Le Moyen Age, 1926.
- La Belgique au XVIIe siècle.* „Atlas de géogr. hist. de la Belg.“, aflev. 4, 1927.
- La „Tractoria“.* Contribution à l'étude des origines du droit de gîte. Tijdschr. v. Rechtsgesch., VIII, 1927.
- La colonisation franque et le régime agraire en Basse-Belgique.* Journal des Savants, 1928.
- Quelques aspects de l'histoire de l'Empire au XIe siècle.* Revue des Cours & Conférences, 1927-1928.
- Contribution à l'étude des origines des cours féodales en France.* Revue hist. de droit franç. & étr., 1928.
- Une nouvelle histoire de Belgique.* Le Flambeau, 1928.
- Une nouvelle théorie sur les serments de Strasbourg.* Studi Medievali, II, 1929.
- Depuis quand a-t-on pu en France être vassal de plusieurs seigneurs?* Mélanges P. Fournier, 1929.
- Comment le comte de Meeüs écrit l'histoire.* Le Flambeau, 1929.
- Art. Talon (Claude), Thiant (Robert de Mérode-Rummen, sr. de Waroux et de), Thienpont (Daniel).* Biographie Nationale, XXIV, 1926-1929.
- Note critique sur la biographie de Nithard.* Mélanges P. Thomas, 1930.
- Guillaume Des Marez, historien de Bruxelles et du Brabant.* Bul. Soc. Roy. Archéol. Bruxelles, 1931.
- Saint-Bertin et les origines du comté de Guines.* RBPH., X, 1931.
- Les sciences historiques et philologiques,* in: „Le Roi Albert et son temps“, onder leiding van J. Destrée, 1932.
- Karl Martell,* in: „Menschen die Geschichte machten“ onder leiding van G. Ostrogorsky & P. R. Rohden, 1932; 2e dr., 1933.
- Aanteekeningen over de beteekenis van „contradicere“ en „tegenzeggen“ in art. 4 van de keure van Kolmont.* Gedenkboek A. Vermeylen, 1932.
- Les vicissitudes d'un foyer de civilisation européen. Le pays mosan avant le XIIIe siècle.* Revue de Synthèse, 1932.
- Art. Thourout (Guy de).* Biographie Nationale, XXV, 1930-1932.
- I. Die historische Entwicklung der Spezialkarte. België. Belgique. II. Cartes historiques. Cartes et atlas historiques belges. III. Le développement territorial des villes. België. Belgique. Catalogus mapparum geographiarum ad historiam pertinentium,* 1933.
- L'exposition internationale de géographie historique de Varsovie.* Bul. Soc. belge d'ét. géogr., 1933.
- Note sur le sens de „Ligeris“ au titre XLVII de la Loi Salique et dans le „Querolus“.* Historical Essays... J. Tait, 1933.
- Note sur un passage de la vie de St. Géraud d'Aurillac.* Mélanges Iorga, 1933.
- Fernand Van Ortroij.* RBPH., XIII, 1934.
- Coup d'œil sur l'évolution territoriale comparée de la Flandre et du Brabant.* Ann. Soc. Roy. Archéol. de Bruxelles, XXXVIII, 1934.
- Une étape de la décomposition de l'organisation domaniale classique à l'abbaye de Saint-Trond.* Annales du Congrès de Liège... Féd. Hist. & Archéol. de Belg., 1934.
- La première réunion de la Belgique à la France, 1792-1793.* Le Flambeau, 1934.
- Notes critiques sur la patrie des Nibelungen.* RBPH., XIV, 1935.
- Nouvelles observations sur la patrie des Nibelungen.* Ibid., 1935.
- Etude sur le faussement de jugement dans le droit flamand des XIIe et XIIIe siècles.* Bull. Comm. Roy. Anc. Lois & Ord., 1935.
- Charlemagne.* Revue de l'Université de Bruxelles, 1935-1936.
- Henri Pirenne and economic history.* The Economic History Review, 1936
- Marco Polo's reizen.* De Vlaamsche Gids, 1936.
- Charlemagne,* in: „Les grandes époques de l'histoire de Belgique“, INR, 1936.
- Henri Obreen.* RBPH., XVI, 1937.

- De Middeleeuwen*, in: „De Pelgrimstocht der Menschheid”, onder leiding van J. W. Berkelbach van der Sprenkel, 1937; 2e dr. 1940; 3e dr. 1948; 4e dr. 1952; 5e dr. 1960.
- Quelques réflexions sur la piété au moyen âge*. Revue protestante belge, 1937.
- Note sur les origines de l'union du bénéfice avec la vassalité*, in: Etudes... à la mémoire de H. Pirenne, 1937.
- Staatkundige geschiedenis. XIIe, XIIIe en XIVe eeuw*, in: „Geschiedenis van Vlaanderen” onder leiding van R. van Roosbroeck, II, 1937.
- De staatsinstellingen van Vlaanderen en Brabant* (in samenwerking met J. DE STURLER). Ibid., 1937.
- Die mittelalterlichen Städte Flanderns u. Brabants*. Forschungen u. Fortschritte, 1937; engelse vert.: *The mediaeval cities of Flanders and Brabant*, Research and Progress, 1938.
- Les origines du Comté de Flandre*. RBPH., XVI, 1937.
- Jean Froissart*. De Vlaamsche Gids, 1938.
- Le voyage de Marco Polo en Chine*. Bul. Soc. de géogr. de Lille, 1938.
- Jean Froissart*. Ann. de la Soc. Roy. Archéol. de Bruxelles, XLII, 1938.
- Clovis*. De Gids, 1938.
- Karl der Grosse*, in: „Gestalter deutscher Vergangenheit” onder leiding van P. R. Rohden, 1938.
- Die Rechtsprechung des graflichen Hofgerichtes in Flandern bis zur Mitte des 13. Jahrhunderts*. Zeits. d. Sav. Stift. f. Rechtsgesch., Germ. Abt., 1938.
- Note sur les ports de Provence du VIIIe au Xe siècle*. Rev. Historique, CLXXXIII, 1938.
- Iets over Brugge gedurende de preconstitutieele periode van haar geschiedenis*. Nederlandsche Historiebladen, I, 1938.
- Art. Vacquerie (Jean de la)*. Biographie Nationale, XXVI, 1936-1938.
- Le lieu de naissance de Hans Memlinc*. Humanisme et Renaissance, VI, 1939.
- Benefice and vassalage in the age of Charlemagne*. Cambridge Historical Journal, 1939.
- Les transformations de l'organisation judiciaire dans le Comté de Flandre jusqu'à l'avènement de la maison de Bourgogne*. RBPH., XVIII, 1939.
- Brugge als wereldhaven*. De Vlaamsche Gids, 1939.
- Le commerce de la Hanse avec la Flandre et le Brabant*. Revue générale, 1939.
- Het Karolingisch Rijk* (met H. VAN WERVEKE), in: „Wereldgeschiedenis”, onder leiding van J. W. Berkelbach van der Sprenkel, C. D. J. Brandt, F. L. Ganshof, II; 1940, 2e dr. 1941; 3e dr. 1952.
- Henri Laurent*. RBPH., XX, 1941.
- Armatura*. Bul. du Cange, XV, 1941.
- L'Eglise en Belgique au haut moyen âge*. RBPH., XX, 1941.
- Voorstel tot voorbereiding en uitgave van een Historisch Woordenboek der Nederlandsche Rechtstaat* (met E. I. STRUBBE). Meded. der Kon. Vla. Acad. van Wetten., Kl. Lett., 1941.
- Medieval agrarian Society in its prime. France, the Low Countries and Western Germany*. „The Cambridge Economic History” onder leiding van J. H. Clapham en E. Power, I, 1941.
- Hippolyte Delehaye S. J.*, RBPH., XXI, 1942.
- Coemptio gravissima mansionum*. Bul. du Cange, XVII, 1942.
- Les origines de la Flandre Impériale*. Ann. Soc. Roy. Archéol. Bruxelles, 1942-1943.
- Toti oppido et universitati inutilis*. Feestbundel H. J. Van de Wijer, 1944.
- Une crise dans le règne de Charlemagne. Les années 778 et 779*. Mélanges C. Gilliard, 1944.
- Le Moyen Age*, in: La Bibliothèque de l'honnête homme, onder leiding van P. Wigny, 1945; 2e dr. 1949.
- Le statut personnel du colon au Bas-Empire*. L'Antiquité Classique, XIV, 1946.
- Observations sur le synode de Francfort de 794*. Miscellanea A. De Meyer, 1946.
- Gaston-Gérard Dept. Alumni*, 1947.
- L'échec de Charlemagne*. Acad. Inscr. & Belles Lettres. Comptes rendus des Séances, 1947.
- Note sur deux capitulaires non datés de Charlemagne*. Miscellanea L. van der Essen, 1947.
- La révision de la Bible par Alcuin*. Bibl. d'Humanisme & Renaissance, IX, 1947.
- Qu'est-ce que la chevalerie?* Revue générale belge, 1947.
- Georges Espinas*. RBPH., XXVI, 1948.

- Aanteekening over Lodewijk van Velthem*, „*Spiegel Historiae*”, IV, L, v. 3681-3684. Album F. Baur, 1948.
- La fin du règne de Charlemagne. Une décomposition*. Zeitschr. f. Schweizerische Geschichte; XXVIII, 1948.
- Het falen van Karel de Grote*. Verslag... algem. verg... Historisch Genootschap... Utrecht, 1948.
- Le domaine gantois de l'abbaye de Saint-Pierre-au-Mont-Blandin à l'époque carolingienne*. RBPH., XXVI, 1948.
- Note sur les deux chartes de Philippe d'Alsace pour la ville d'Arras*. Revue du Nord, 1948.
- Note sur le rattachement féodal du comté de Hainaut à l'église de Liège*. Miscellanea J. Gessler, 1948.
- Notes critiques sur les „Annales Bertiniani”*. Mélanges... F. Grat, 1949.
- Charlemagne*. Speculum, 1949.
- St. Martin et le comte Avitianus*. Mélanges P. Peeters, 1949.
- Le roi de France en Flandre en 1127 et 1128*. Rev. hist. de droit franç. & étr., 1949.
- Manorial organization in the Low Countries in the seventh, eighth and ninth centuries*. Transactions Royal Historical Society, 1949.
- Les avatars d'un domaine de l'église de Marseille à la fin du VIIe et au VIIIe siècle*. Studi... G. Luzatto, 1949.
- Observations sur la localisation du „Capitulare de villis”*. Le Moyen Age, 1949.
- Het tijdperk van de Merowingen. Het tijdperk van de Karolingen. Het laat-karolingisch tijdperk*, in: „*Algemene Geschiedenis der Nederlanden*” onder leiding van H. van Werveke e. a., I, 1949.
- Twee aantekeningen op het gebied van de vroeg-middeleeuwse archeologie*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgesch., XII, 1949-1950.
- Trois mandements perdus du roi de France Louis VI intéressant la Flandre*. Handel. van het genootsch... Soc. d'Emulation te Brugge, LXXXVII, 1950.
- Note sur les origines byzantines du titre „Patricius Romanorum”*. Mélanges H. Grégoire, 1950.
- Les origines du concept de souveraineté nationale en Flandre*. Tijdschr. v. Rechtsgeschiedenis, XVIII 1950.
- Note sur l'élection des évêques dans l'empire romain au IVe et dans la première moitié du Ve siècle*. Mélanges F. De Visscher, 1950.
- Art. Feudalism, Knighthood and Chivalry, Nobility*, in: „*Chambers's Encyclopaedia*”, new edit., V, VIII, X, 1950.
- Louis Halphen*. RBPH., XXIX, 1951.
- Eginhard, biographe de Charlemagne*. Bibl. d'Humanisme & Renaissance, XIII, 1951.
- Charlemagne et le serment*. Mélanges L. Halphen, 1951.
- Charlemagne et l'usage de l'écrit en matière administrative*. Le Moyen Age, LVII, 1951.
- Le droit urbain en Flandre au début de la première phase de son histoire*. Tijdschrift v. Rechtsgesch., XIX, 1951.
- Augustin Fliche*. RBPH, XXX, 1952.
- Ferdinand Lot*. Ibid., 1952.
- François Olivier-Martin*. Ibid., 1952.
- Note sur une charte de St. Gérard pour l'église de Brogne*. Et. d'hist. & d'archéol. namuroises dédiées à F. Courtoy, 1952.
- A propos de la cavalerie dans les armées de Charlemagne*. Acad. d. Inscr. & Belles Lettres. Comptes Rendus des Séances, 1952.
- Heinrich Mitteis*. Tijdschr. v. Rechtsgesch., XXI, 1953.
- Over het idee van het keizerschap bij Lodewijk de Vrome tijdens het eerste deel van zijn regering*. Meded. Kon. Vla. Acad. Wet., Kl. Lett., 1953.
- Alfons Dopsch*. RBPH., XXXII, 1954.
- Paul Frédéricq, historien de la Réforme*. Soc. d'hist. du protestantisme belge. Annales, 1954.
- The Middle Ages*, in: „*The European Inheritance*”, onder leiding v. Sir Ernest Barker e. a., I, 1954.
- Zur Datierung eines Aachener Kapitulars Karls d. Groszen*. Annalen d.hist. Ver. f. d. Niederrhein, CLV-CLVI, 1954.

- Observations sur la date de deux documents administratifs émanant de Charlemagne.* Mitteilungen d. Oester. Inst. f. Geschichtsforsch., LXII, 1954.
- L'origine des rapports féodo-vassaliques. Les rapports féodo-vassaliques dans la monarchie franque au nord des Alpes à l'époque carolingienne,* in: *I problemi della civiltà Carolingia*", 1954.
- Grondbezit en gronduitbating tijdens de vroege Middeleeuwen in het Noorden van het Frankische rijk en meer bepaald in Toxandrië.* Brabants Heem, 1954.
- Knowledge and faith in medieval Europe,* in: „Man's right to knowledge”, 1954.
- Note sur la date de deux documents administratifs émanant de Louis le Pieux.* Mélanges C. Brunel, 1955.
- Observations sur l'„Ordinatio Imperii” de 817.* Festschrift G. Kisch, 1955.
- Les relations féodo-vassaliques aux temps post-carolingiens,* in: „I problemi comuni dell' Europa post-carolingia”, 1955.
- P. S. Leicht. Tijdschr. v. Rechtsgesch., XXIV, 1956.
- Raymond Monier (met R. FEENSTRA). Ibid., 1956.
- Zur Entstehungsgeschichte u. Bedeutung d. Vertrags v. Verdun.* Deutsches Archiv f. Erforsch. d. Mittelalt., XII, 1956.
- Het statut van de vreemdeling in het Frankische rijk.* Meded. Kon. Vla. Acad. Wet., Kl. Lett., 1956; franse vertaling: *L'étranger dans la monarchie franque,* in: „L'étranger”, Soc. J. Bodin, X, 1958.
- Fritz Quicke. RBPH., XXXV, 1957.
- Louis the Pious reconsidered.* History, XLII, 1957.
- Note sur l'apparition du nom de l'hommage particulièrement en France.* Festschrift G. Kallen, 1957.
- La Flandre,* in: „Histoire des institutions françaises au moyen âge”, onder leiding van † F. Lot en R. Fawtier, I, 1957.
- Note sur le „Praeceptum Negotiatorum” de Louis le Pieux.* Studi... A. Saponi, 1957.
- Einwohnergenossenschaft u. Graf in den flandrischen Städten während d. 12. Jahrhunderts.* Zeits. d. Sav. Stift. f. Rechtsgesch., Germ. Abt., 1957.
- Westerse geschiedschrijving. Middeleeuwen,* in: „Historische Winkler-Prins Encyclopedie”, I, 1957.
- Art. *Vent (Chrétien-Henri), Vent (Ernest-Henri).* Biographie Nationale; Suppl. I, 1, 1957.
- Note sur une charte privée carolingienne datée de Jupille.* Mélanges F. Rousseau, 1958.
- Les liens de vassalité dans la monarchie franque,* in: „Les liens de vassalité et les immunités”, Soc. J. Bodin, I, 2e druk, 1958.
- L'immunité dans la monarchie franque.* Ibid., 1958.
- Het tolwezen in het Frankisch rijk onder de Merovingen.* Meded. Kon. Vla. Acad. Wet., Kl. Lett., 1958.
- Note sur le premier traité anglo-flamand de Douvres,* (met R. VAN CAENEGEM en A. VERHULST), Mélanges R. Monier, 1958.
- Quelques aspects principaux de la vie économique dans la monarchie franque au VIIe siècle,* in: „Caratteri del Secolo VII in Occidente”, 1958.
- Note sur quelques textes invoqués en faveur de l'existence d'une tutelle de la femme en droit franc.* Etudes... P. Petot, 1959.
- A propos du tonlieu à l'époque carolingienne,* in: *La Città nell' alto Medioevo*, 1959.
- Over de geboortedatum van Karel de Grote,* in: *Dancwerc. Opstellen...* D. T. Enklaar, 1959.
- Het tolwezen in het Frankisch Rijk onder de Karolingen.* Meded. Kon. Vla. Acad. Wet., Kl. Lett., 1959.
- Art. *Pirenne (Henri).* Biographie Nationale; Suppl. II, 2, 1959.
- Das Lehnswesen im fränkischen Reich,* in: *Studien zum mittelalterlichen Lehnswesen*, 1960.
- Merowingisches Gesandtschaftswesen,* in: *Forschungen...* F. Steinbach gewidmet, 1960.
- L'Eglise et le pouvoir royal dans la monarchie franque,* in: *Le chiese nei regni dell'Europa Occidentale*, 1960.
- Aantekening over de betekenis van „adheriter” en „erven” in enkele veertiendeeuwse oorkonden afkomstig uit Vlaanderen.* Tijdschrift v. Rechtsgesch., XXVIII, 1960.
- Art. *Karolingische Reform; Karolingische Renaissance.* Lexikon für Theologie u. Kirche, 2^e dr., V, 1960.
- Les bureaux du tonlieu de Marseille et de Fos,* in: *Etudes...* Noël Didier, 1960.

De internationale betrekkingen van het Frankisch Rijk onder de Merowingen. Meded. Kon. Vla. Acad. Wet., Kl. Lett., 1960.

Daarenboven een reeks artikels in: *Enciclopedia Italiana* (d. 1, 6, 7, 9-18, 20-25, 27-29, 32-35, App. 1; 1929-1938); *Winkler-Prins Algemene Encyclopaedie*, 5^e dr. (d. 13; 1937), 6^e dr. (d. 5, 8, 11, 15: 1949-1952); *Historische Winkler-Prins Encyclopedie*(d. 2, 1958); *Oosthoek's Encyclopaedie*, 4^e dr. (d. 2 en 3; 1948), 5^e dr. (d. 2 en 3; 1959-60); *Chamber's Encyclopaedia*, New ed. (d. 3-6, 8-10, 12; 1950).

FLORIS VAN DER MUEREN

1923

Van der Mueren, Florentijn, Jan, werd geboren te Hoogstraten op 2 november 1890.

Na studiën aan het Seminarie te Hoogstraten, ving hij zijne muziekopleiding aan in het Lemmensinstituut te Mechelen waarvan hij laureaat werd in 1911. In 1911 aangesteld tot orgelist in de parochiale St. Jozefskerk te Leuven, volgde hij er, aanvankelijk als vrij student, lessen in de Wijsbegeerte en de Kunstgeschiedenis.

In 1912 werd hij leerling in de compositie van Paul Gilson en studeerde vier jaar onder zijn leiding. Wanneer in 1919 de Hogeschool voor Vrouwen te Antwerpen werd gesticht werd hij aldaar professor in de muziekgeschiedenis. Inmiddels had hij de studie in de Kunstgeschiedenis en de Oudheidkunde aangevangen aan de Leuvense Universiteit en zou er in 1931 promoveren tot doctor in de Kunstgeschiedenis en de Oudheidkunde. Al werd tot dan toe de muziekwetenschap aan de Leuvense Universiteit niet gedoceerd, koos hij voor zijn doctoraat toch een onderwerp dat naast de kunstgeschiedenis tevens de muziekgeschiedenis raakte en gelegenheid gaf tot het historisch onderzoek: „Het orgel in de Nederlanden”. Het is naar allen schijn het eerste proefschrift

waarin, aan een der belgische Universiteiten, muziekgeschiedenis haar recht kreeg. Ondertussen was aan de Rijksuniversiteit te Gent, in 1923, een aanvang gemaakt met een gedeeltelijke vervlaamsing, te welker gelegenheid hij aldaar docent werd in de muziekgeschiedenis aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis. In 1936 werd óók de muziekgeschiedenis als keuzevak in de Licentie der Faculteit van de Letteren en de Wijsbegeerte ingeschakeld zodat hij werd bevorderd tot docent en later tot gewoon hoogleraar in deze Faculteit.

Gedurende vele jaren gaf hij in kultuurverenigingen van Noord en Zuid ontelbare voordrachten en trad hij op in wetenschappelijke Congressen. Hij doceert aan verscheidene instituten (o.m. Hogeschool voor Vrouwen, St.-Lucas te Schaarbeek, Sociale School Heverlee-Leuven, Muziekkapel van Koningin Elisabeth te Argen-

teuil. In 1938-1945 was hij te Leuven Schepen van Openbaar Onderwijs en Schone Kunsten. In 1940 werd hij voorzitter van het Instituut v. Kunstgeschiedenis der Universiteit, een tweede maal in 1959. Sedert 1939 werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letterkunde en Schone Kunsten van België, werd hij in 1953 vice-president van de Belgische Vereniging voor Muziekgeschiedenis te Brussel en Voorzitter der Antwerpse Vereniging voor Muziekgeschiedenis. Hij is lid van verscheidene buitenlandse wetenschappelijke genootschappen.

Hij heeft vrij veel gecomponeerd, doch oriënteerde zich ten slotte uitsluitend naar de muziekwetenschap. Van zijne composities werden, naast een paar liederen in de serie „Het Vlaamse Lied” (*Dijlelied, Kerstlied*), slechts 2 liederbundels gedrukt: *Ad. Van Scheltemaliederen, Van Langendonckliederen*, (Brussel, De Standaard, 1922). Zijn muziekwetenschappelijke aandacht vertrok van het documentair onderzoek, doch concentreerde zich gauw op de vorsing naar de periodische stijl en naar het parallelismus tussen muziek en zusterkunsten. Buiten kleine opstellen en bijdragen in tijdschriften en feestschriften publiceerde hij o.m. de volgende werken:

PUBLIKATIES VAN FLORIS VAN DER MUEREN

IN BOEKVORM

- Beschouwingen over de Muzikaliteit*. Boekenhalle, 1921. Leuven, bl. 109.
- Beethoven*. Verhandelingen Kath. Vl. Hogeschooluitbreiding, 1927, n° 251, bl. 41.
- Het orgel in de Nederlanden*. Verre traditie, gebruik, meubel, registratie, orgelliteratuur, parallelvergelijking tussen al deze bestanddelen. De Standaard, 1931, bl. 275.
- Vlaamse Muziek en Componisten*. Den Haag, Kruseman, 1931, bl. 121.
- Schoonheid en Kunst*. Vlaamse Drukkerij, 1930, 70 bl.
- Rond het probleem der moderne muziekkultuur*. Antwerpen, De Standaard, 1935, bl. 51.
- Peter Benoit, man van zijn volk*. Leuven, Davidsfonds 1937, bl. 167.
- Muziekgeschiedenis aan onze Universiteiten*. Brussel, Kon. Vl. Acad. Wet. Letteren, Schone Kunsten, 1943.
- Muziek*. Leuven, Ausum, 1946, bl. 166.
- Van Beethoven tot Wagner*. Utrecht, Den Haan, Algem. Muziekgeschiedenis, 1947, Kap. IV, bl. 324-411.
- Over het wetenschappelijk onderzoek van het nationale karakter in de muziek*. Brussel, Kon. Vl. Academie v. Wet., Letteren en Schone Kunsten van België, 1947, bl. 57.
- Bach's dood en herleving*. Brussel, Kon. Vl. Acad. v. Wet., Letteren en Schone Kunsten van België, 1952, bl. 85.
- Persoonlijkheid van individu en tijd in de Muziekgeschiedschrijving*. Brussel, Kon. Vl. Acad. v. Wet., Letteren en Schone Kunsten van België, 1952, bl. 22.
- Over Constanten in de Muziekgeschiedenis*. Brussel, Kon. Vl. Acad. v. Wet., Letteren en Schone Kunsten van België, 1953, bl. 102.
- Is parallelvergelijkende Muziekgeschiedenis mogelijk?* Brussel, Kon. Vl. Acad. v. Lett. en Schone Kunsten van België, 1958, bl. 182.
- Perspectief over de Vlaamse Muziek van P. Benoit af tot heden*. Hasselt, Heideiland, 1961, 200 bl.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Rond het vokaal-instrumentaal vraagstuk in de 17^e eeuw.* Tijdschrift Ver. Ned. Muziekgeschiedenis, 1927, bl. 104-114; 1928, bl. 151-200; 1929, bl. 1-9.
- Parallelvergelijkende kunststudie.* Roeping, 1927, nr. 4-5.
- Hoe komen wij tot een geschiedenis der Vl. Muziek in de 19^e eeuw?* Verhandelingen Muziekcongres. Antwerpen, 1934, bl. 105-107.
- Musicologie en Parallelvergelijking.* Gentse bijdragen v. Kunstgeschiedenis, 1935, bl. 69-90.
- Muziekwetenschap, (met C. HOWELER).* Scientia, Utrecht, 1938, deel I, bl. 379-392.
- Beschrijvende ontleiding en hoorplastiek.* Vl. Jaarboek v. Muziekgeschiedenis. Antwerpen, 1939, bl. 5-14.
- Heeft de uitvoering van oude muziek wetenschappelijke waarde?* Gentse bijdragen voor Kunstgeschiedenis, 1942, bl. 16-30.
- Nationale stijl.* Vlaams Jaarboek v. Muziekgeschiedenis, 1942, bl. 129-137.
- Renaissance in de Muziek.* Gentse bijdragen voor Kunstgeschiedenis, 1942, bl. 7-35.
- Rond theorie en werkelijkheid der laat-middeleeuwse muziek.* Gentsche bijdragen voor Kunstgeschiedenis, 1943, bl. 81-96.
- Wat de musicologie niet vergeten mag.* Hommage à Ch. Van den Borren, 1945, bl. 318-327.
- Musicologische tegenstellingen in de Nederlanden.* Gentse bijdragen voor Kunstgeschiedenis, 1950, bl. 57-76.
- J. S. Bach.* Streven, 1950, I en II.
- Vlaamse muziek sedert Benoit (inleiding).* Speciaal Nr. Vl. Economisch Verbond, 1951, bl. 9-15.
- Hoe staan wij tegenover P. Benoit?* Streven, 1951, mei.
- Historisch begrijpen.* Belgisch tijdschrift voor Muziekwetenschap, 1953, bl. 102-118.
- Histoire de la musique et la comparaison avec les autres arts.* Wien, Kongressbericht Wien, Mozartjahr, 1956, bl. 653-657.
- De stijl in het meubel der 17e eeuw buiten Italië.* Handelingen van het XXXVe Congres der federatie van de kringen voor Geschiedenis en Oudheidkunde van België, 1956, bl. 429-432.
- Ecole bourguignonne, école néerlandaise ou début de la Renaissance.* Brussel, Revue belge de Musicologie, vol. XII, 1958, bl. 53-65.
- Het orgel van Sweelinck tot J. S. Bach.* Tongerlo, De Praestant, 1959, nr. 1-2.
- Arthur Meulemans.* Dietsche Warande en Belfort, 1959, bl. 1-8.

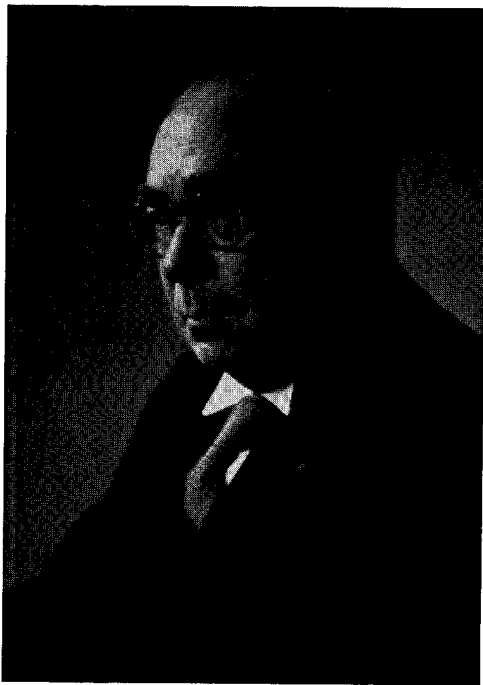
HUBERT VAN DE WEERD (1878-1951)

1923

Hubert Van de Weerd werd geboren in het Limburgs dorpje Elen op 5 november 1878 en overleed te Brussel op 30 mei 1951.

Na schitterende middelbare studies op het College van het Heilig Kruis te Maaseik en op het Klein Seminarie te St. Truiden, studeerde hij van 1898 tot 1901 klassieke filologie te Leuven, waar de kanunniken Sencie en Remy zijn grote meesters waren. In 1901 tot doctor gepromoveerd, in hetzelfde jaar uitgeroepen tot laureaat van de reisbeurzenwedstrijd, was hij hierop gedurende 22 jaar werkzaam in het middelbaar onderwijs als leraar aan de koninklijke athenea van, achtereenvolgens, Tongeren, Oostende, opnieuw Tongeren en Antwerpen.

Het verblijf in de Scheldestad — van 1919 tot 1923 — opende voor hem brede perspectieven en luidde een vruchtbare periode in: in 1919 stichtte hij er, met juffrouw Belpaire en E. P. Janssens O. P., de Katholieke Hogeschool voor Vrouwen, en de aangehechte Instituten. Van deze instelling werd hij de tweede rector en voorzitter van de beheerraad, waardoor hij in staat werd gesteld zijn grote organisatorische gaven tentoon te spreiden.

In 1923 werd hem de leerstoel voor de Geschiedenis der Oudheid toevertrouwd aan de Rijksuniversiteit te Gent, waar hij gedurende 25 jaar, tot aan zijn emeritaat in 1948, doceren zou. Van 1932 tot 1936 was hij provinciaal senator voor Oost-Vlaanderen; hij was ook voorzitter van de Bond der Kroostrijke Gezinnen te Gent (hij had zelf tien kinderen), en werd, om zijn grote wetenschappelijke verdiensten, in 1939 lid van de pas gestichte Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten.

Het wetenschappelijk oeuvre van prof. Van de Weerd kan worden voorgesteld als een drieluik, waarvan het middenstuk gevormd wordt door het in 1928 verschenen werk „*Het Parthenoon en Pheidias*”, de twee zijpanelen (beide omringd door een reeks kleinere studies) resp. door het in 1907 uitgegeven boek „*Etude critique sur trois légions romaines du Bas-Danube (...), suivie d'un aperçu général sur*

l'armée romaine de la province de Mésie inférieure sous le Haut-Empire" en het voortreffelijke werk „*Inleiding tot de Gallo-Romeinse Archeologie der Nederlanden*”, in 1944 van de pers gekomen. Deze drieledige verdeling is een getrouwe weerspiegeling van de vele en verscheidene vakken door prof. Van de Weerd met een zelfde meesterschap beoefend.

De overgang van de epigrafie, waarop de studie uit het jaar 1907 berust, naar de kunstgeschiedenis en later nog naar de archeologie, bepaaldelijk de Gallo-Romeinse oudheidkunde, werd aan prof. Van de Weerd niet alleen opgelegd door zijn onderscheidene leeropdrachten, maar biedt meteen een boeiend beeld van de ontwikkelingsgang der historische wetenschap in de laatste honderd jaar.

Inderdaad, de *terrae incognitae* van het leger, de administratie, de corporaties, de provincies van het Romeinse Imperium werden in de tweede helft van de negentiende eeuw voor de wetenschappelijke ontdekking toegankelijk gesteld door een uitzonderlijke opbloei van de epigrafie die, vooral met de reuzenarbeid van Theodor Mommsen in het *Corpus Inscriptionum Latinarum*, haar karakter en materiaal streng-wetenschappelijk kreeg bepaald. Ook Van de Weerd is zijn wetenschappelijke loopbaan als epigrafist begonnen: zijn werk van 1907, hoofdzakelijk gebaseerd op het derde deel van het *Corpus*, bestudeert de drie aan de Beneden-Donau gelegeerde Romeinse legioenen, waarbij in een eerste gedeelte naam en bijnaam, kentekens, lichte, standplaatsen, kampen en veldtochten van elke troep worden onderzocht en tevens een prosopografie van officieren en manschappen opgesteld, en in een tweede gedeelte een geslaagde synthese van het Romeinse leger van Moesia Inferior wordt ontworpen. De resultaten van dit stevig-gedocumenteerde werk zijn later door E. Ritterling in zijn klassiek-geworden artikel „*Legio*” van de *Real-Encyclopädie* dankbaar benut.

Hoewel prof. Van de Weerd reeds zeer vroeg naar een ander studieterrain uitzag, bleef hij immer in zijn cursus van Romeinse epigrafie zijn vertrouwde met en zijn liefde voor deze tak der wetenschap tentoonspreiden. Niet alleen verschenen nog herhaaldelijk van zijn hand stevige opstellen, op epigrafische bronnen opgebouwd, maar belangrijker is wellicht dat hij door zijn bezielend onderwijs en zijn nooit falende belangstelling bij zijn leerlingen een aandacht heeft gewekt en een wetenschappelijke ijver geïnspireerd, die in vele doctors- en licentiaatsverhandelingen konden worden aan het werk gesteld en, bepaaldelijk wat betreft de samenstelling van de Romeinse Senaat onder het Hoge Keizerrijk, studies van ernstige waarde hebben geleverd.

De archeologie in het algemeen en de Gallo-Romeinse in het bijzonder hadden echter eveneens zeer vroeg zijn belangstelling gewekt. Reden hiertoe is wellicht dat zijn taak in het middelbaar onderwijs het dagelijkse contact met het *Corpus* onmogelijk maakte, en tevens dat zijn geboortestreek zo rijk aan archeologische overblijfselen bleek te zijn. Maar de diepere grond kan zijn dat na de dood van Mommsen en zijn grote leerlingen de exclusieve belangstelling voor de epigrafie ging tanen, en de archeologie en de prehistorie thans aller aandacht vroegen: met de nieuwsgierigheid die het natuurlijke kenmerk van zijn geest was, verlangde Van de Weerd deze nieuwe domeinen en mogelijkheden te exploreren.

De quintessens van zijn archeologische arbeid heeft hij neergelegd in het standaardwerk dat het tweede zijpaneel van de boven geschetste triptiek uitmaakt: „*Inleiding tot de Gallo-Romeinse Archeologie der Nederlanden*”. Deze *summa* van onze nationale oudheidkunde is het langzaam gerijpte product van jarenlange studie en van vele publicaties die haar zijn voorafgegaan. Bedoelde opstellen, waarmee H. Van de Weerd steeds opnieuw het belang van de *civitas Tungrorum* in de Romeinse tijd heeft onderstreept, zouden volstaan hebben om zijn faam als archeoloog te vestigen. Zijn verdienste is echter groter: samen met J. Breuer leidde hij vanaf 1930 verscheidene opgravingscampagnes, die tot doel hadden de omheiningmuur van Tongeren te bestuderen. Niet alleen door deze streng-wetenschappelijk gevoerde opgravingen betoonde Van de Weerd zich de vernieuwer van de archeologische studie in België, maar ook door geschoolde archeologen te vormen en coördinatie te brengen in de vroeger verspreide krachtsinspanningen. Zijn oefeningen van nationale archeologie, uitgegroeid tot een leerstoel voor nationale oudheidkunde en algemene prehistorie, de door hem aangelegde bibliotheek van nationale archeologie, de door hem — samen met dhr. Breuer — verzorgde kroniek *Archéologie* in *L'Antiquité Classique* (van welk hoogstaand tijdschrift hij medestichter, kronieksecretaris en uiteindelijk directeur was), zijn bestuursfunctie bij het *Instituut voor nationale Oudheidkunde*, grotendeels dank zij zijn bemoeiingen in 1930 te Brussel opgericht, zijn werkzaamheid bij het „*Comité des Fouilles*” na de tweede wereldoorlog door de regering in het leven geroepen: het waren alle zoveel bijdragen tot de wetenschappelijke en gecoördineerde studie der geschiedenis van België en van zijn bewoners, vanaf de oudste tijden. Zijn activiteit heeft uiteindelijk het nationale bodemonderzoek geheven op een benijdenswaardig peil, dat door zijn leerlingen en opvolgers bestendig is opgevoerd.

Ik heb tot hertoe twee aspecten belicht van de wetenschappelijke activiteit van prof. Van de Weerd aan de Gentse universiteit en daarbuiten. Hij werd echter, bij zijn benoeming, ook nog belast met het onderwijs in de archeologie en de kunstgeschiedenis van Griekenland en Rome: aldus kon hij trouwens de diep-betreurde prof. Bouchery vormen, die reeds zo hoge verwachtingen had ingelost. En met hoeveel liefde heeft onze Meester ook zelf deze leeropdracht vervuld. Waarlijk, zijn uiteenzettingen over de geschiedenis van de Griekse beeldhouwkunst, over de evolutie van de antieke schilderkunst, over de Griekse keramiek, over de Griekse en Romeinse architectuur, over het Romeins portret, zij behoren alle tot de meest dankbare herinneringen die wij van ons universitair onderwijs hebben bewaard. Er lag iets wonderbaars, iets bijzonder aantrekkelijks in deze lessen, waarin hij de preciese nauwgezetheid van de archeoloog wist te paren aan de innerlijke ontroering van de kunstminnaar. Deze zelfde combinatie van wetenschappelijke accuratesse en van fijne aanvoeling van het Helleense schoonheidsideaal maakt de bekoring uit van zijn „*Het Parthenoon en Pheidias*”.

Zo dan, door de ongewone veelsoortigheid van zijn onderwijs, is hem de benijdenswaardige taak voorbehouden geweest aan de Gentse rijksuniversiteit vele studentengeslachten vertrouwd te maken met die aspecten welke de meest

karacteristieke wezenstrekken uitmaken van de twee antieke volkeren, die als een lichtbaken blijven schitteren in de pelgrimstocht der mensheid.

Het beeld dat ik zoëven ophing van een goed gevulde wetenschappelijke carrière zou onvolledig zijn, indien ik niet met aandrang wees op de grote verdiensten die prof. Van de Weerd zich heeft verworven door het vormen van een schaar uitgelezen leerlingen, aan wie de taak werd opgedragen zijn werk voort te zetten. Zeker, de invloed die van zijn colleges op de studenten afstraalde, was overgroot. Maar voor hem waren de cursussen slechts aanleiding tot occasioneel verkeer met zijn leerlingen. Steeds heeft hij gestreefd naar onmiddellijke, persoonlijke contactname met die studenten wier belangstelling binnen de grenzen van zijn werkerterrein lag, en steeds stond hij ten dienste van hen die op zijn eruditie en op zijn spreekwoordelijke hulpvaardigheid een beroep kwamen doen. Zijn diepe invloed was het gevolg van een bijna dagelijks contact met hen, in het seminarie, in zijn gastvrij studievertrek, bij lange wandelingen en (waarom zouden wij het verzwijgen?) bij urenlange discussies in een gezellig hoekje van een of ander Gents café. Met welke warme belangstelling volgde de Meester de eerste wankel schreden van de dienaars dezer grilligste aller Muzen, Klio! En met welke vaste hand leidde hij zijn discipelen! Zeker, de methode van de profeten der historie, die de geschiedkundige feiten persen willen in het keurslijf van hun metafysische beschouwingen om aldus de wetmatigheid van het historisch gebeuren vast te leggen, was niet de zijne: de speurdersarbeid naar het verloop der geschiedenis vond hij reeds zwaar genoeg — en terecht.

Een voorzichtige koenheid echter schrikte hem niet af: het woord „arbeids-hypothese” klonk honderdmaal in zijn mond. Maar geen hypothese zonder aanvaardbare grond, dat was zijn gebiedende eis: waar was de tekst, waar de inscriptie, waar het voorwerp dat de onderstelling stutten kwam? Dat precies hebben wij in hem blijvend gewaardeerd: deze wonderbare combinatie van vernieuwingsdrang van het historisch beeld, gepaard aan een bezonken-nuchter oordeel en een uitgesproken hostiliteit voor alle dogmatisch apriorisme.

De enige taak van de historicus, in zijn ogen, bestond er in een eerlijk dienaar der waarheid te zijn: Mommsen's leuze „*die immer sich selbst und anderen Rechenschaft legende Wahrheitsforschung*” was zijn hoogste betrachtting. Dit is het *credo* dat hij als een heilzame viatiek aan zijn leerlingen heeft medegegeven.

P. LAMBRECHTS

PUBLIKATIES VAN HUBERT VAN DE WEERD

IN BOEKVORM

Etude critique sur trois légions romaines du Bas-Danube (V Macedonica, XI Claudia, I Italica), suivie d'un aperçu sur l'armée romaine de la province de Mésie inférieure sous le Haut-Empire. Louvain-Paris, 1907.

De Civitas Tungrorum. Kath. VI. Hoogeschooluitbreiding, Antwerpen, 1914.

Het Parthenoon en Pheidias. Kath. VI. Hoogeschooluitbreiding, Antwerpen, 1928.

Inleiding tot de Gallo-Romeinsche Archeologie der Nederlanden. Antwerpen, Standaard, 1944.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Contributions à l'histoire des légions romaines: I. Date de l'arrivée de la légion XI Claudia en Mésie inférieure. II. Participation de la légion XI Claudia à la guerre d'Antonin le Pieux contre les Maures d'Afrique (a. 145-149). MB, V, 1901.

Contributions à l'histoire des légions romaines: III. Date de l'arrivée de la légion II Italica dans la province de Norique. IV. M. Aquilius Felix. MB, VII, 1903.

De Godsdienst der Grieken. Kath. VI. Hoogeschooluitbreiding, 43 pp. Antwerpen, 1905.

Les Tungri dans l'armée romaine. Mélanges Moeller, Louvain, 1913.

De Tungri in het buitenland. Bull. de la soc. sc. et litt. du Limbourg, 1915.

Opgravingen in den tuin van het Koninklijk Athenaeum te Tongeren. Een Romeinsche villa uit de 4e eeuw na Chr. Bull. de la soc. sc. et litt. du Limbourg, 1919.

Twee merkwaardige Romeinsche potten van Tongeren. Mélanges de Borman, Liège, 1919.

Sculptures romaines inédites de Tongres. MB, XXXII, 1928.

Bénitier ou fonts baptismaux de Heur-le-Tiexhe. MB, XXXII, 1928.

L'origine de la ville de Tongres. MB, XXXIII, 1929.

De Grieksche Volksverhuizingen. Dietsche Warande en Belfort, 1929.

Enceintes romaines et vieux murs de Tongres. RBPH, IX, 1930.

Un nouveau monument romain des environs de Tongres. Mélanges P. Thomas, Bruges, 1930.

Fouilles archéologiques de Tongres (met J. BREUER). Bull. Touring Club de Belgique, 1930.

Oudheidkundige opgravingen te Tongeren (met J. BREUER). Bull. Touring Club v. België, 1930.

Oudheidkundige opgravingen te Tongeren (met J. BREUER). Toerisme, 1930.

Een nieuw opschrift van Korinthe. RBPH, X, 1931.

Les monnaies romaines trouvées au cours des fouilles de Brunehaut-Liberchies (met R. DE MAEYER). Rev. belge de Numism., 1931.

Fouilles archéologiques de Tongres (met J. BREUER). Bull. Soc. Sc. et Litt. du Limbourg, 1932.

Oudheidkundige opgravingen van 1930-1931. Nova et Vetera, 1932.

Oudheidkundige opgravingen te Tongeren (met J. BREUER). Limburg, 1932.

Une nouvelle pierre à quatre divinités trouvée à Heers, près de Tongres. RBPH, XI, 1932.

Romeinsche Terra-cotta-beeldjes van Tongeren. AC, I, 1932.

Les récents progrès de l'archéologie nationale. AC, I, 1932.

Romeinsche Terra-cotta-beeldjes van Tongeren. AC, II, 1933.

Antiquités romaines découvertes à Tongres. A propos d'un article récent (met J. BREUER). Chronique arch. du Pays de Liège, 1935.

Les Fouilles de Tongres en 1934 et 1935. Rapport provisoire (met J. BREUER). AC, IV, 1935.

Het oude Tongeren. Jaarboek van het Limburgsch Gesch. en Oudheidk. Genootschap, 1936.

De nationale oudheidkunde. Wetenschap in Vlaanderen, 1936.

De vroegste geschiedenis van Vlaanderen (met R. DE MAEYER). In: De Geschiedenis van Vlaanderen, I. Antwerpen, 1936.

L'Institut d'histoire de l'art et d'archéologie de l'Université de Gand. Bulletin de l'office des instituts d'archéologie et d'histoire de l'art, édité par l'Institut International de Coopération intellectuelle. Paris, 1936-1937.

Notes d'épigraphie latine. I. L'Ala Afrorum. II. La Cohors I Flavia Cilicum Equitata. AC, VI, 1937.

Notes d'épigraphie latine, III: Une vexillation des troupes de la Pannonie supérieure en Palestine. AC, VII, 1938.

Archéologie, 1938 (met J. BREUER, e.a.). AC, VII, 1938.

Note sur les corps d'archers au Haut-Empire (met P. LAMBRECHTS). Laureae Aquincenses memoriae Valentini Kuszinsky dicatae, I. Budapest, 1938.

Archéologie, 1939, 1 (met J. BREUER e.a.). AC, VIII, 1939.

Archéologie, 1939, 2 (met J. BREUER e.a.). AC, VIII, 1939.

Het Economisch Bloeitijdperk van Noord-Gallië in den Romeinschen Tijd. Kon. VI. Academie voor Wetensch., Lett. en Schone Kunsten v. België, n° 4, 1940.

Archéologie, 1940 (met J. BREUER, e.a.). AC, IX, 1940.

- Archéologie, 1941* (met J. BREUER, e.a.). AC, X, 1941.
Archéologie, 1942, 1 (met J. BREUER, e.a.). AC, XI, 1942.
Archéologie, 1942, 2 (met J. BREUER, e.a.). AC, XI, 1942.
Bronzen beeldjes uit het oudheidkundig museum van Aalst (met S. J. DE LAET). Gentsche Bijdragen tot de Kunstgesch., IX, 1943.
Archéologie 1943 (met J. BREUER e.a.). AC, XII, 1943.
Archéologie 1944 (met J. BREUER, e.a.). AC, XIII, 1944.
Archéologie 1945, 1 (met J. BREUER, e.a.). AC, XIV, 1945.
Archéologie 1945, 2 (met J. BREUER, e.a.). AC, XIV, 1945.
Archéologie 1946, 1 (met J. BREUER, e.a.). AC, XV, 1946.
Archéologie 1946, 2 (met J. BREUER, e.a.). AC, XV, 1946.
Archéologie 1947, 1 (met J. BREUER, e.a.). AC, XVI, 1947.
Archéologie 1947, 2 (met J. BREUER, e.a.). AC, XVI, 1947.
Archéologie 1948 (met J. BREUER, e.a.). AC, XVIII, 1949.
Note d'épigraphie latine. La Cohors Asturum et Callaecorum et la Cohors I Asturum et Callaecorum (met S. J. DE LAET). Latomus, VIII, 1949.

AUGUST VERMEYLEN (1872-1945)

1923

August Vermeylen werd op 12 mei 1872 in het hartje van Brussel geboren als jongste van zes kinderen. Zijn ouders waren Vlamingen die tot de kleine burgerij behoorden. Vader Vermeylen had zich van smid tot aannemer opgewerkt. Hij was een liberaliserend katholiek. Augusts vrome moeder heeft niet kunnen verhinderen dat haar zoon zich reeds op vijftienjarige leeftijd van het katholieke geloof ging afwenden. Dit gebeurde in de tijd dat hij leerling was aan het Brusselse Atheneum (1885-1890). In 1888 verloor hij zijn vader. In datzelfde jaar ontwaakte bij hem het eerste Vlaams en Nederlands bewustzijn. Tot dan toe had hij niets vermoed van het bestaan van een Nederlandse letterkunde. Zijn kennis van het Nederlands was eerder gebrekkig bij zijn aankomst op het Atheneum. Immers, in het gezin werd Brussels dialect gesproken — uitgezonderd op zondag, wanneer vader Vermeylen zich met zijn kinderen in het Frans onderhield. August genoot Franstalig onderwijs, zijn bewondering ging naar de Franse letterkunde en zijn eerste pennevruchten, die in het schoolkrantje van het Atheneum verschenen (1888), waren in het Frans gesteld. Maar naast de onbewuste invloed van zijn moeder, die geen Frans kende, was daar als stimulerende factor de omgang met de iets oudere medeleerling Lodewijk de Raet die hem de poëzie van Pol de Mont leerde bewonderen. Met De Raet en met Hubert Langerock stichtte Vermeylen in 1889 het tijdschriftje *Jong Vlaanderen*, dat met een revolutionaire geloofsbelijdenis opende — ongetwijfeld ingegeven door Van Deysse's optreden in *De Nieuwe Gids* en Max Wallers actie in *La Jeune Belgique* — en zodoende *Van Nu en Straks* reeds van ver aankondigde. Intussen had hij ook Emmanuel de Bom en Alfred Hegenscheidt leren kennen en toen hij de vergaderingen van het letterkundige genootschap „De Distel” ging bijwonen, vond hij daar bij Prosper van Langendonck eenzelfde streven naar vernieuwing van de Vlaamse letterkunde.

In 1890 kwam Vermeylen als student in de geschiedenis aan de Vrije Universiteit

te Brussel. Hij werd er lid van het Vlaamse studentengenootschap „Geen taal geen vrijheid”, vond er Lodewijk de Raet terug, ontmoette er Louis Franck maar onderhield tevens ook zeer innige en vruchtbare contacten met Franssprekenden: hij had toen reeds de Frans-Belgische dichters Séverin en Charles van Lerberghe leren kennen en sloot spoedig vriendschap met de gebroeders Dwelshauwers, Georges en Jacques (Jacques Mesnil). Zo kwam hij in betrekking met de jongste wijsgerige stromingen en werd onder invloed van de colleges van Elisée Reclus, een vurig aanhanger van het individualistisch anarchisme.

In het bijzonder boeiend milieu waarin Vermeulen nu leefde, kwam het in 1893 tot de stichting van het tijdschrift *Van Nu en Straks*. Mederedacteuren waren Prosper van Langendonck, Cyriel Buysse en Emmanuel de Bom. Het prospectus kondigde deze nieuwe publicatie aan als „het tot nu toe ontbrekende tijdschrift der jongeren uit Zuid-Nederland, een uiting van het willen en denken der laatstgekomenen. Zonder aesthetische dogmata, zonder schoolstrekking, een vrij voorhoede-orgaan, gewijd aan de kunst *van Nu*, nieuwsgierig naar de kunstnog-in-wording, die van *Straks* — hier en in 't buitenland”. Het belang van deze daad voor de vernieuwing en de ontplooiing van de Nederlandse letterkunde in Vlaanderen niet alleen maar ook van de geest der wordende Vlaamse Beweging, kan niet genoeg worden onderstreept. Wanneer men daarbij bedenkt dat dit tijdschrift met zijn bijzonder artistiek en rijk uitzicht, met zijn inhoud die zo ruim gemeten, in één wijde blik ook het allerjongste op het gebied van kunst en letteren wilde omvatten, met de royale medewerking die het noorden eraan verleende, de schepping was van een eenentwintigjarige student, dan wordt men zich pas diens uitzonderlijke gaven bewust.

In 1894 promoveerde August Vermeulen aan de Brusselse Universiteit cum laude tot doctor in de geschiedenis op een Franstalig proefschrift over het Twaalfjarig Bestand. Kort daarop vertrok hij naar Berlijn en Wenen om er zijn wetenschappelijke vorming te voltooien en zo kwam ook tijdelijk een einde aan *Van Nu en Straks*. Met het verschijnen van een tiende nummer, in oktober 1894, werd de eerste reeks besloten. De onderwerpen die Vermeulen op zijn studiereis boeiden waren: colleges over Goethe en vergelijkende literatuurgeschiedenis, Rembrandt in de Duitse musea, Nietzsche en Max Stirner, het Duitse toneel en het Berlijnse operaleven, de studie van het Italiaans, inzonderheid van Dante en te Wenen vooral de kunstgeschiedenis. Intussen behield hij echter het contact met de vrienden van *Van Nu en Straks* en pleitte in zijn brieven voor de voortzetting van het tijdschrift. Na zijn terugkeer in 1896 opende hij met zijn „Kritiek der Vlaamsche Beweging” de zg. „Nieuwe Reeks” van *Van Nu en Straks*, minder „royaal” nu, zonder steun uit het noorden, maar met een nieuwe schaar medewerkers: Streuvels, Teirlinck, Toussaint van Boelaere, Sabbe, Van de Woestijne. In 1897 trad Vermeulen in het huwelijk met Gabrielle Brouhon, de trouwe levensgezellin en medewerkster die hem nog te vroeg ontvallen is. Zijn wetenschappelijke carrière ging inmiddels in stijgende lijn: in 1889 promoveerde hij tot „speciaal doctor” aan de Brusselse Universiteit op een Nederlands proefschrift over *Leven en Werken van Jan van der Noot*.

In 1901, het jaar waarin ook aan de Nieuwe Reeks van *Van Nu en Straks* een einde kwam, werd aan August Vermeylen de nieuw opgerichte leerstoel in de kunstgeschiedenis aan de Vrije Universiteit te Brussel aangeboden. In 1902 werd hij er tevens belast met de colleges in de Nederlandse letterkunde, in 1910 met de verklaring van Nederlandse schrijvers. Hij was het die, ook in 1910, de oprichting van een Sectie Germaanse Filologie in de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren bewerkte. Tot 1923 bleef Vermeylen hoogleraar te Brussel. Wat er in deze eerste fase van zijn professoraat aan publicaties is ontstaan, is haast niet te tellen: zowel afzonderlijk verschenen studies als bijdragen aan talloze tijdschriften, inleidingen tot het werk van anderen en medewerking aan verzamelingen, zowel publicaties in het Frans als in het Nederlands, zowel werk op het gebied van de kunstgeschiedenis als literaire kritieken en essays. En daartussendoor ontstond dan nog *De Wandelende Jood*. Dat was in 1906. Kort tevoren, in 1904, kon Vermeylen reeds een *Eerste Bundel* van zijn *Verzamelde Opstellen* laten verschijnen en niet langer dan een jaar later, een *Tweede Bundel*. Zijn nimmer aflatende ijver om tijdschriften te stichten en te leiden, zette hem ertoe aan in 1903 de afgebroken draad van *Van Nu en Straks* weer op te nemen en met anderen het meer specifiek letterkundige *Vlaanderen* op te richten dat tot 1907 bleef bestaan. De oorlog van 1914-1918, net als later die van 1940-1945, is een periode van verminderde productiviteit. Nadien trad Vermeylen weer naar voren, steeds zoekend naar wat de Vlamingen kon verenigen en verheffen. In 1919 werd hij die de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde zo heftig had aangevallen, in dit geleerde genootschap opgenomen. Ook daar zal hij een „werkend” lid zijn, in de ware zin van het woord. Hij die reeds zo vaak getreden was buiten kunst en literatuur, omdat hij deze beide slechts zag als dienende elementen in het Leven der „Vrije Gemeenschap”, dat hij al in de jaren negentig voorafgebeeld had gezien, hij die „durfde spreken van een nieuwe kunst omdat hij een nieuw leven zag beginnen”, het moest ervan komen dat hij actief ging deelnemen aan de werkelijke politiek, het werkelijke lands- en volksbeleid. In 1921 werd hij door de socialistische partij tot Senator gecoöpteerd. Ook in het Parlement heeft hij, zij het wellicht in een voor hem vreemd milieu en in een hem niet vertrouwde atmosfeer, toch steeds begrip pogen te wekken voor de Vlaamse Beweging en voor de culturele noden van het Vlaamse volk.

In 1923 werd August Vermeylen hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent. Hij was er belast met de colleges over de geschiedenis van de Nederlandse letterkunde, die hij (tot 1925) deelde met Karel van de Woestijne, alsook met de inleiding tot de moderne literaturen. In deze jaren vatte hij de tijd waarbinnen zijn eigen literaire vlucht stond afgetekend synthetisch samen in een compact overzicht *Van Gezelle tot Timmermans* (1923), later uitgewerkt herdrukt als *Van Gezelle tot Heden* (1938). Zijn wetenschappelijke belangstelling ging zich nu meer en meer op de kunstgeschiedenis toespitsen. Ze kristalliseerde zich tot zijn bekende *Geschiedenis van de Europeesche Plastiek en Schilderkunst* (1921-1925). Samen met het derde en laatste deel van dit werk, kwam zijn benoeming aan het nog jonge Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde van de Gentse Univer-

siteit. Hij doceerde er de algemene geschiedenis van de kunst in de middeleeuwen, de Renaissance en de moderne tijden alsook de geschiedenis van de schilderkunst. In zijn colleges, waarvan de faam zich snel buiten het Instituut verspreidde, heeft Professor Vermeyleen het beste van zichzelf gegeven. Voor degenen die thans tot de jongste generatie behoren is het moeilijk, zonet onmogelijk, zich het schier sacrale van deze lessen over de geschiedenis van de kunst voor te stellen. Alleen zij die er waren kunnen daarvan getuigenis afleggen. Zij deden het gelukkig en men late niet na Franz de Backers opstel over „Vermeyleen als Professor en als Wetenschapsman” te lezen (in het *Jaarboek van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde* 1945, p. 46 vlg.) of het indringend gedicht „De Prof” van Herman de Cat (in August Vermeyleen, *Verzameld Werk* 1, p. 40). Vermeyleen sloot zich echter niet op in zijn professoraat. Toen hij in 1930 werd aangesteld als eerste rector van de vernederlandsche Universiteit, zag men daarin de bekroning van vijfendertig jaar onafgebroken strijd in woord en geschrift. De Vlaamse Club te Brussel, zowel als de Belgische P.E.N.-Club waren zijn scheppingen. Als fijnzinnig, gestileerd, maar kernachtig spreker had hij reeds sedert lang een aanzienlijke reputatie. Hij reisde veel, o.m. naar Rusland, en liet daarover merkwaardige *Indrukken* na (1932). In 1937 verleende de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam hem ter gelegenheid van de Vondelfeesten een doctoraat honoris causa. Toen kwam de oorlog. Vermeyleen werd „in de onmogelijkheid gesteld zijn ambt waar te nemen” en hem werd elk openbaar optreden verboden. Alleen het werk in zijn studeerkamer bleef hem geoorloofd. Er ontstond een bundel *Proza* (1941) en een nieuwe bundel verzamelde opstellen, *Beschouwingen* (1942); *Twee Vrienden* waarvan het handschrift van 1897 dagtekende, werd voltooid (1943). Zijn ondanks alles niet wankelend geloof in een betere toekomst deed hem plannen maken voor een nieuw tijdschrift dat na de oorlog zou verschijnen onder de naam *Diogenes* en met het motto „zoek de mens”. De stichting van dit tijdschrift, dat ten slotte als het *Nieuw Vlaams Tijdschrift* in 1946 het licht zag, heeft hij niet meer mogen beleven. Wel is het hem nog gegund geweest het een inleiding mee te geven, „De Taak”, een stuk dat men Vermeyleens Vlaams testament zou kunnen noemen. Toen hij het had afgewerkt, overviel de dood hem plotseling en onverwacht, op 10 januari 1945.

Zoekt men naar de grondtoon in het leven van deze uitzonderlijk grote Vlaming, dan zal men op allerlei neventonen stuiten die met elkaar in disharmonie lijken: anarchistische neigingen en een zetel in het Parlement, gemeenschapsdromen en een cultus van in zichzelf opgeplooid hyperindividualisme, een leven van strijd voor vervlaamsing en een haast voor de helft uit Franse titels bestaande bibliografie. Slechts schijnbaar echter is de disharmonie. In werkelijkheid waren dit elkaar afwisselende tonen van één doorlopend accoord, door Vermeyleen meer dan een halve eeuw lang aangehouden, een accoord dat in *De Taak* niet anders klinkt dan in het prospectus tot *Van Nu en Straks*. Overheen het Vlaming-zijn zag hij het Europeër zijn, daarbovenuit het „mens” zijn, in de edelste en ruimste betekenis van het woord, als het ideaal dat ook zijn volk moest en kon bereiken. Daarvoor heeft hij gestreden in kleine tijdschriftjes en in magistrale synthetische

opstellen, daartoe schreef hij ook in het Frans om bij zijn Franstalige landgenoten begrip te winnen voor onze noden en ook voor onze hoedanigheden, daartoe nam hij plaats in de sociale en politieke arena, in functie daarvan moet men ook zijn colleges zien. Zijn eigen leven stond in dienst van de Schoonheid, de Schoonheid zelf zag hij in dienst van het Leven, een Leven dat in 1893 *Straks* zou komen, dat in 1945 nog tot *De Taak* behoorde.

W. THYS.

PUBLIKATIES VAN AUGUST VERMEYLEN (1)

IN BOEKVORM

Université Libre de Bruxelles. Année Académique 1890-1891. Rapport présenté par la Commission permanente des Étudiants. E. Guyot, Bruxelles, 1891.

Leven en Werken van Jan van der Noot. Proefschrift bij de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren der Vrije Hoogeschool van Brussel aangeboden ter verkrijging van het Speciaal Doctoraat. De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen, 1899.

Vlaamsche en Europeesche Beweging. Uitgeversmaatschappij „Flandria”, Gent, z.j. [1901].

Het Tooneel in de Kerk (Oorsprong van 't nieuwere Drama). Hoogeschool-Drukkerij J.-H. Moreau, Brussel, 1901.

Le Théâtre dans l'Église (Les Origines du Drame moderne). J.-H. Moreau, Bruxelles, 1901.

Oorsprong der Nederlandsche Schilderkunst. V. van Doosselaere, Gent, 1901.

De middeleeuwse Beeldhouwkunst. Z.u., z. pl., 1901.

Verzamelde Opstellen, Eerste Bundel. C. A. J. van Dishoeck, Bussum, 1904, tweede druk 1922.

Verzamelde Opstellen, Tweede Bundel. C. A. J. van Dishoeck, Bussum, 1905, tweede druk 1924.

Kritiek der Vlaamsche Beweging. C. A. J. van Dishoeck, Bussum, 1905.

Les Lettres Néerlandaises en Belgique depuis 1830. Conférence faite à l'Exposition Universelle de Liège en 1905. C. A. J. van Dishoeck, Bussum, 1906.

De Wandelende Jood. C. A. J. van Dishoeck, Bussum, 1906.

Quelques Aspects de la Question des Langues en Belgique. „Le Peuple”, Bruxelles, 1918.

De Vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool. Propaganda-Brochure uitgegeven door de Kommissie ter Vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool, Evere, 1920.

La Flammandisation de l'Université de Gand. Brochure de Propagande, éditée par la Commission pour la Flammandisation de l'Université de Gand, Anvers, 1920.

Geschiedenis der Europeesche Plastiek en Schilderkunst in Middeleeuwen en Nieuwen Tijd. Eerste Deel: De Middeleeuwen (Van het Begin der christelijke Kunst tot de Voltooiing der „Aanbidding van het Lam” in 1432). Tweede Deel: Van de „Aanbidding van het Lam” (1432) tot het Eind van de vijftiende Eeuw. Derde Deel: De zestiende Eeuw. Maatschappij voor goede en goedkoope Lectuur, Amsterdam, 1921-1925.

Van Gezelle tot Timmermans. Uitgeversmaatschappij „Elsevier”, Amsterdam, 1923.

Indrukken uit Rusland. De Wilde Roos, Brussel, 1932.

Impressions de Russie. L'Eglantine, Paris-Bruxelles, 1932.

Pieter Brueghel. Landschappen. N.V. Van Ditmar — Standaard-Boekhandel, Amsterdam-Antwerpen, 1935.

(1) Bij de samenstelling van deze bibliografie werd dankbaar gebruik gemaakt van *Het Werk van Prof. Dr A. Vermeulen. Analytische Bibliografie* door Dr Rob. Roemans. Onder auspiciën van het Vermeulen-Fonds uitgegeven door de Wereldbibliotheek, Amsterdam-Antwerpen, 1953.

De Vlaamsche Letteren van Gezelle tot Heden. Derde, om- en bijgewerkte druk van „Van Gezelle tot Timmermans”, N.V. Uitgeversmaatschappij „Elsevier”, Amsterdam, 1938.
Hieronymus Bosch, N.V. Standaard-Boekhandel, Antwerpen, z.j. [1939].
Proza, N.V. Standaard-Boekhandel, Brussel, 1941.
Beschouwingen. Een nieuwe Bundel Verzamelde Opstellen. N.V. Uitgeversmaatschappij A. Manteau-Nygh en Van Ditmar, N.V., Brussel-Rotterdam, 1942.
Twee Vrienden. Uitgeversmij A. Manteau N.V., Brussel, 1943.
De Taak. Nationale Hoogere School voor Bouwkunst en Sierkunsten, Brussel, 1946.
Van de Catacomben tot Greco. Geschiedenis der Europeesche Plastiek en Schilderkunst in de Middeleeuwen en de Renaissance. Tweede Druk der geheel herziene en uitgebreide Uitgaaf. Wereldbibliotheek N.V., Amsterdam, 1946.
Verzameld Werk. Zes Delen. Uitgeversmaatschappij A. Manteau N.V., Brussel, 1951-1955.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Ballade der Regenschermen. Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle, XIII, pp. 81-82, 1890.
Brusselsche Kroniek. De XIVe Tentoonstelling van „l'Essor”. De Vlaamsche School, Nieuwe Reeks, pp. 93-95, 1890.
De driejaarlijksche Tentoonstelling van Beeldende Kunsten te Brussel. 1890. De Buitenlanders. De Vlaamsche School, Nieuwe Reeks, p. 155, 1890.
Uit „Labor”. Fragment. Gentsche Studentenalmanak uitgegeven door het Taalminnend Studentengenootschap „'t Zal wel Gaan”, XXXI, pp. 157-161, 1891.
De XX te Brussel. De Vlaamsche School, Nieuwe Reeks, pp. 85-86, 1891.
Le Conflit Universitaire. L'Almanach des Étudiants, pp. 7-16, 1891.
Notes sur le Drame moderne en Allemagne. Gerhart Hauptmann. Revue Universitaire, I, pp. 194-201, 1891; II, pp. 67-72, 1892.
Henri de Braekeleer (Tentoonstelling van den „Cercle Artistique”, Brussel). De Vlaamsche School, Nieuwe Reeks, pp. 27-28, 1892.
Voorwaarts (Ve Tentoonstelling, Brussel). De Vlaamsche School, Nieuwe Reeks, p. 28, 1892.
Constantin Meunier. De Vlaamsche School, Nieuwe Reeks, pp. 39-43, 1892.
De XX te Brussel. De Vlaamsche School, Nieuwe Reeks, pp. 73-75, 1892.
L'Almanach des Apaches. L'Almanach des Étudiants, nr. 24, 1892.
Van Geluk. Van Nu en Straks, Eerste Reeks, 1, pp. 1-2, 1893.
Een Morgen. Van Nu en Straks, Eerste Reeks, 6-7, pp. 50-51, 1893.
Heimwee. Van Nu en Straks, Eerste Reeks, 1, pp. 3-9, 1893.
Aanteekeningen over een hedendaagsche Richting. Van Nu en Straks, Eerste Reeks, 2, pp. 9-16, 1893.
Nota over de Pleisterbeelden van George Minne. Van Nu en Straks, Eerste Reeks, 4, p. 1, 1893.
Eenig gekapt Stroo over de Ontwikkelde Lui. Van Nu en Straks, Eerste Reeks, 5, pp. 29-32, 1893.
De Kunst in de vrije Gemeenschap. Van Nu en Straks, Eerste Reeks, 6-7, pp. 52-56; 8-10, pp. 2-9, 1893.
[Keuze uit de Brieven van Vincent van Gogh, tussen 1882 en 1888 geschreven]. Van Nu en Straks, Eerste Reeks, 3, pp. 1-36, 1893.
Op Zee. Jong Vlaanderen, Kerstnummer, p. 8, 1894.
[Voorwoord]. Van Nu en Straks, Eerste Reeks, 8-10, p. 1, 1893-1894.
Dagen van Onmacht. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 1, pp. 165-171, 1896.
Op Zee. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 1, p. 230, 1896.
Eene Jeugd. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 1, pp. 233-244, 1896.
Kritiek der Vlaamsche Beweging. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 1 pp. 1-34, 1896.
Letterkundige Kroniek. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 1, pp. 123-132, 1896.
Anarchie geen Leer. Ontwaking, I, 8, pp. 57-59, 1 augustus 1896.
Materialisme. Ontwaking, I, 11, pp. 81-84, 1 november 1896.

- Onze Taal voor den Senaat en voor Cyriel Buysse. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 2, pp. 67-72, 1897.
- Letterkundige Kroniek. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 3, pp. 125-136 en pp. 192-196, 1898.
- De Renaissance. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 3, pp. 281-293, 1898.
- Ter Nagedachtenis van President Lincoln. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 3, pp. 300-310, 1898.
- Leven en Werken van Jonker Jan van der Noot. Tweemaandelijksch Tijdschrift, V, dl. 1, pp. 92-148, 259-282, 387-414; dl. 2, pp. 66-92.
- Edgar Poe. Aus fremden Zungen, IX, Heft 19, pp. 911-912, 1899.
- In den Nacht. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 4, p. 147, 1900.
- Misanthropie. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 4, p. 148, 1900.
- „La Sagesse et la Destinée” van Maurice Maeterlinck. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 4, pp. 97-110, 1900.
- Guido Gezelle. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 4, pp. 111-112, 1900.
- Walt Whitman, Vervalt achter mij... (By Blue Ontario's Shore, 14). Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 4, pp. 198-199, 1900.
- Vlaamsche en Europeesche Beweging. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 4, pp. 299-310, 1900.
- La Méthode scientifique de l'Histoire littéraire. Revue de l'Université de Bruxelles, VI, pp. 195-207, 1900.
- Frans Netscher en de Vlaamsche Ontwaking. Van Nu en Straks, Nieuwe Reeks, 5, pp. 48-50, 1901.
- Hooger Onderwijs voor het Volk. Ontwaking, II, 4, 25 februari 1901.
- L'Histoire de l'Art. Questions de Méthode. Leçon d'Ouverture, à l'École des Sciences Sociales, du Cours de M. Auguste Vermeylen. Revue des Cours et Conférences, X, Tweede Serie, nr. 19, 20 maart 1902.
- Questions de Méthode. Leçon d'Ouverture au Cours d'Histoire de l'Art. Revue de l'Université de Bruxelles, VII, pp. 281-295, 1902.
- Constantin Meunier. Onze Kunst, II, dl. 1, pp. 1-9 en 45-50, 1903.
- Iets over ons. Vlaanderen, I, pp. 42-46, 1903.
- De Toestand van den Fransch-Belgischen Schrijver. Vlaanderen, I, pp. 47-48, 1903.
- Particularisme? Vlaanderen, I, pp. 322-334 en 376-384, 1903.
- Thoreau. Vlaanderen, I, pp. 561-568, 1903.
- De Wandelende Jood. Eerste Hoofdstuk van een romantisch Verhaal. Vlaanderen, II, pp. 537-556, 1904.
- In Memoriam het Turijnsche Getijboek. Onze Kunst, III, pp. 133-138, 1904.
- In Memoriam les très belles Heures de Turin. L'Art Flamand et Hollandais, I, dl. 2, pp. 129-134, 1904.
- Hollandsche en Vlaamsche Literatuur. Vlaanderen, II, pp. 30-36 en 84-91, 1904.
- Prof. De Ceuleneer en de academische Ploertocratie. Vlaanderen, II, pp. 185-192, 1904.
- De Dichter Albert Giraud. Vlaanderen, II, p. 536, 1904.
- De Vlaamsche Letterkunde van 1830 tot 1905. Van p. 61 tot en met p. 66 in: Handelingen van den Vlaamschen Landdag, gehouden op Zondag 27 Augustus 1905 in de Grootte Zaal van het Kunstverbond te Antwerpen, Antwerpen, Drukkerij Flor. Burton, N. Mij, 1905.
- Uit „De Wandelende Jood”. De Strijd met den Engel. Op Weg naar de Hel. Op Weg naar den Hemel. Vlaanderen, II, pp. 12-14 en 385-403; III, pp. 433-438 en 481-491, 1905.
- Aan Camille Lemonnier. Vlaanderen, III, pp. 35-40, 1905.
- Christen Ideaal. Vlaanderen, III, pp. 187-196, 1905.
- Nog eens „Christen Ideaal”. Vlaanderen, III, p. 336.
- Vlaamsch voor 't Assizenhof van Brabant. Vlaanderen, IV, pp. 253-257, 1906.
- De Bisschoppen en de Vlaamsche Zaak. Vlaanderen, IV, pp. 493-502, 1906.
- Vlaamsch Leven. Vlaanderen, IV, pp. 386-387, 1906.
- Les Lettres Flamandes. Van p. XXIX tot en met p. XXXIII, in: Figures Nationales Contemporaines. Série IV, Librairie Moderne, Bruxelles, 1909.
- Dante. De Ploeg, pp. 129-132, 1909.
- Een Portret van Tiziaan. De Boomgaard, I, pp. 651-655, 1910.
- Willem Kloos en de 18de eeuwse Dichtkunst. Ontwaking en Nieuw Leven, Nieuwe Reeks, 10, pp. 209-229, 1910.

- Facteurs Internes et Action du Milieu dans l'Evolution de l'Art.* Contributions Nouvelles aux Archives Sociologiques, nr. 10, pp. 156¹-156⁴, december 1910.
- Sur un Exemple d'Influence de la Logique dans l'Evolution d'un Style.* Contributions Nouvelles aux Archives Sociologiques, nr. 10, pp. 157¹-157³, december 1910.
- Le Juif-Errant.* Mercure de France, XXII, dl. XCI, pp. 780-815; dl. XCII, pp. 93-122, 1911.
- Bijdrage tot de Critiek van Taine's „Philosophie de l'Art”.* Van p. 21 tot en met p. 27 in: Handelingen van het Eerste Taal- en Letterkundig Congres, gehouden te Antwerpen den 17-18-19 September 1910, Drukk. De Vos en Van der Groen, Antwerpen, z.j. [1911].
- Cyriel Buysse. Antwoord op het door „den Boomgaard” ingesteld Enkwest over Cyriel Buysse.* De Boomgaard, II, p. 189, 1911.
- Antwoord op het Referendum over den vijfjaarlijkschen Prijs van Nederlandsche Letterkunde.* De Boomgaard, II, p. 611-617, 1911.
- Influence d'un „Style” sur un autre.* Contributions Nouvelles aux Archives Sociologiques, nr. 11, pp. 169¹-169⁴, januari 1911.
- Sur certaines Applications de la Méthode comparative dans l'Histoire de l'Art.* Contributions Nouvelles aux Archives Sociologiques, nr. 12, pp. 197¹-197³, februari 1911.
- De Vlaamsche Letterkunde.* Van p. 243 tot en met p. 312, in: Vlaanderen door de Eeuwen heen, dl. 1, Uitgeversmaatschappij „Elsevier”, Amsterdam, 1912.
- Enkele Woorden bij de Begrafenis van Alphonse Willems.* P. 8 in: Discours prononcés aux Funérailles de M. Alphonse Willems, 1er décembre 1912, Soc. An. M. Weissenbruch, Bruxelles, 1912.
- Hendrik Conscience. Redevoering uitgesproken bij de Onthulling van den Gedenksteen aan het Wiertz-Museum, op den Conscience-Dag te Brussel, 21 Juli 1912.* De Witte Kaproen, 2, Oogst-Aflevering, 1912.
- La Poésie Flamande de 1880 à 1910.* Van p. 43 tot en met p. 58 in: Histoire de la Littérature Flamande. Conférences organisées par la Ligue de l'Enseignement, sous les Auspices de l'Administration Communale, à l'Hôtel de Ville de Bruxelles, I. Vanderpoorten, Gand, 1913.
- Een Woord ter Inleiding.* Van p. 5 tot en met p. 8 in: Werk van Hugo Verriest. Door de Vereniging van Letterkundigen, uitgegeven den 17den Augustus in 't jaar 1913.
- La Poésie Flamande Contemporaine.* Van p. 35 tot en met p. 45 in: La Pensée et l'Âme Belges. Le Musée du Livre, Bruxelles, 1919.
- Dichter Prosper van Langendonck.* Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Vlaamsche Academie, pp. 962-964, 1920.
- Achille van Sassenbrouck.* XVI pp. in: Maatschappij voor Beeldende Kunsten. Tentoonstellingenwerken van Achille van Sassenbrouck. September 1921. Drukkerij „Elco”, Amsterdam, 1921.
- Over dertiende-eeuwsche Beeldhouwkunst.* De Stem, I, pp. 41-58, 1921.
- De Kunst der Gebroeders Van Eyck.* De Stem, I, pp. 239-250, 1921.
- Botticelli en zijn Tijd.* De Stem, I, pp. 512-523, 1921.
- De vijftiende-eeuwsche Schilderkunst in Duitschland.* De Stem, I, pp. 933-945, 1921.
- Dante in 1921.* Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Vlaamsche Academie, pp. 267-274, 1921.
- Inleiding.* Van p. 1 tot en met p. 5 tot: Rik Wouters. Zijn Leven. Zijn Werk. Zijn Einde. Een Studie door A. J. J. Delen. Lod. Opdebeek — De Waelburgh Uitgeversmaatschappij, Antwerpen-Blaricum, 1922.
- Enkele Woorden ter Gedachtenis van Auguste Michot.* Van p. 9 tot en met p. 11 in: La Vie et l'œuvre d'Auguste Michot. Témoignages de ses Amis recueillis par Georges Rency. Monnom, Bruxelles, 1922.
- Achille van Sassenbrouck.* Ontwikkeling en Uitspanning, IV, p. 230-232, 1922.
- Jan van Eyck tot Hieronymus Bosch.* De Stem, II, pp. 423-438 en 481-502, 1922.
- „Le Livre de la Fleur des Hystoires de la Terre de Orient” et le Problème des Influences Orientales au Moyen Age.* Van p. 331 tot en met p. 335 in: Actes du Congrès d'Histoire de l'Art, organisé par la Société de l'Histoire de l'Art français. Paris, 26 septembre-5 octobre 1921. I. Première et troisième Sections. Les Presses Universitaires de France, Paris, 1923.

- De Schoonheid in het dagelijksch Leven*. Arbeid en Kennis, I, pp. 2-4, 1924.
- Arbeid en Kunst*. Arbeid en Kennis, I, pp. 154-155, 1924.
- Het Wezen van de Romantiek*. Van p. 23 tot en met p. 34 in: Handelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden en Levensberichten harer afgestorven Medeleden 1924-1925. E. J. Brill, Leiden, 1925.
- Die vlämische Frage*. Europäische Revue, I, pp. 158-161, 1925.
- Een Woord ter Inleiding* (p. 5) tot: Het Werk van Prosper van Langendonck. Voor het Van Langendonck-Comité uitgegeven door de Maatschappij voor Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam, 1926.
- St. Franciscus van Assisi in de Kunst*. Dietsche Warande en Belfort, XXVI, pp. 821-827, 1926.
- Dixième Anniversaire de la Mort de Verhaeren*. Séance Commémorative, dimanche 28 novembre 1926, dans la Salle du Conservatoire Royal de Bruxelles. Allocution de M. Aug. Vermeylen au nom des Écrivains Flamands. Le Thyrsse, XXVIII, 4e Série, pp. 461-463, 1926.
- Belgian Literature, Flemish*. The Encyclopaedia Britannica, I, pp. 349-350, 1926.
- Cyriel Buysse*. The Encyclopaedia Britannica, I, p. 482, 1926.
- Stijn Streuvels*. The Encyclopaedia Britannica, III, p. 658, 1926.
- Onze na-oorlogsche Literatuur*. Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Vlaamsche Academie, pp. 681-688, 1927.
- Vermeylen over De Swarte*. Ontwikkeling, pp. 325-326, 1928.
- Bruegel et l'Art Italien*. Cahiers de Belgique, Februari-Aflevering, pp. 1-8, 1928.
- [*Heildronk op Herman Teirlinck*]. Van p. 8 en met p. 10 in: Herman Teirlinck-Gedenkboek 1879-1929, ter gelegenheid van des Schrijvers vijftigsten Verjaardag, uitgegeven door „de Sikkel” te Antwerpen, 1929.
- Aan Willem Kloos*. De Nieuwe Gids, XLIV, dl. 1, p. 572, 1929.
- Est-ce un compromis?* L'Avenir Social, pp. 206-207, 1929.
- Felix Timmermans*. Der Lesezirkel, XVI, 4tes Heft, pp. 45-47, 1929.
- Cyriel Buysse*. The Encyclopaedia Britannica, IV, p. 474, 1929.
- Stijn Streuvels*. The Encyclopaedia Britannica, XXI, p. 467, 1929.
- Anversa Teatri*. Enciclopedia Italiana di Scienze, Lettere ed Arti, III, p. 617, 1929.
- Gezelle's Beteekenis. Inleiding tot de Jubileum-uitgave van Guido Gezelle's volledige Werken*. Van p. IX tot en met p. XIII tot Deel 1: Dichtoefeningen. N.V. Standaard-Boekhandel, Brussel, 1930.
- Het Oud-Vlaamsche Portret*. Van p. 53 tot en met p. 75 in: Negende Winterboek van de Wereldbibliotheek 1930-1931. Uitgave van de N.V. Maatschappij tot Verspreiding van Goede en Goedkoope Lectuur te Amsterdam.
- Het Levensgevoel bij Pieter Bruegel*. Van p. 13 tot en met p. 14 in: 1930. Meiboek van de „Wilde Roos”. Drukkerij Aug. Puvrez, Brussel, 1930.
- „De Jazz-Speler” van Maurice Roelants*. Van p. 16 tot en met p. 19 in: Rondom Roelants, Wal-schap, Zielens. Korte Bijdragen tot beter Kennis dezer Schrijvers. Het Kompas, Mechelen, z.j. [1930].
- In Memoriam Karel van de Woestijne*. Groot Nederland, XXVIII, dl. 1, pp. 293-300, 1930.
- [*Franse Vertaling van vier Gedichten van Karel van de Woestijne*.] *Poésies*. Nord. Cahiers littéraires trimestriels. Troisième Cahier, pp. 248-251, 1930.
- Lode Baekelmans*. Enciclopedia Italiana di Scienze, Lettere ed Arti, V, p. 841, 1930.
- Jan van Beers*. Enciclopedia Italiana..., VI, p. 478, 1930.
- Belgio Letteratura*. Enciclopedia Italiana..., VI, pp. 528-530, 1930.
- Bruxelles. Vita teatrale e musicale*. In samenwerking met Gaston Knosp. Enciclopedia Italiana..., VII, pp. 997-998, 1930.
- Cyriel Buysse*. Enciclopedia Italiana..., IX, p. 184, 1930.
- Een Woord vooraf*. P. 4 in: Dr Felix Bertijn's Bergen en Bergkunde. L. Opdebeek, Antwerpen, 1931.
- Toespraak van den heer Rector A. Vermeylen*. Van p. 60 tot en met p. 62 in: Universiteit te Gent. Academisch Jaar 1930-1931. Plechtige Opening der Leergangen en Overdracht van het Rectoraat.

- Drukkerij van het Staatsblad, Brussel, 1931.
- Toespraak van den heer Rector Prof. Dr A. Vermeylen.* Van p. 17 tot en met p. 18 in : Huldebetooging J. F. Heymans, 7 Juni 1931. Drukkerij Sinte-Katharina, Brugge, 1931.
- Inleidend Woord.* Van p. 7 tot en met p. 11 in : Permeke door A. Stubbe, C. ss. R., Davidsfonds (Keurboeken, Nummer 6), Leuven, 1931.
- Huldeblijk aan Isidoor Teirlinck.* P. 66 in : Isidoor Teirlinck Album. Verzamelde Opstellen opgedragen aan Isidoor Teirlinck, ter gelegenheid van zijn tachtigsten Verjaardag, 2 Januari 1931. De Vlaamsche Drukkerij, Leuven, 1931.
- A propos de l'Art Actuel.* Le Mois, September-October Aflevering, pp. 225-227, 1931.
- Hendrik Conscience.* Enciclopedia Italiana di Scienze, Lettere ed Arti, XI, p. 185, 1931.
- Charles de Coster.* Enciclopedia Italiana..., XII, pp. 467-468, 1931.
- Préface.* Van p. 5 tot en met p. 7 tot : Quarante Croquis et Dessins. Emile Vandervelde vu par Jean Maillard. L'Églantine, Paris-Bruxelles, 1932.
- Breitner.* Van p. 4 tot en met p. 6 in : Rétrospective de l'Oeuvre de Breitner. Catalogue. Imp. H. Wellens et W. Godenne, Bruxelles, 1932.
- De Vlaamsche Letterkunde.* Van p. 38 tot en met p. 103 in : Vlaanderen door de Eeuwen heen. Tweede Druk. N.V. Uitgeversmaatschappij „Elsevier” — N.V. Standaard-Boekhandel, Amsterdam-Brussel, 1932.
- De Gebroeders Van Eyck.* Kunst, III, pp. 166-174, 1932.
- De Gebroeders Van Eyck.* Radio-Uitzendingen voor de Scholen, nummer 12, Juni-Aflevering, pp. 179-180, 1932.
- Manifestation Pirenne. Discours de M. Vermeylen.* Le Flambeau, XV, pp. 412-415, 1932.
- Kwestja Flamendska.* Przegląd Współczesny (Krakau), nummer 120, 1932.
- Prudens van Duysse.* Enciclopedia Italiana di Scienze, Lettere ed Arti, XIII, 1932, p. 314.
- Georges Eekhoud.* Enciclopedia Italiana..., XIII, p. 506, 1932.
- Guido Gezelle.* Enciclopedia Italiana..., XVI, pp. 884-885, 1932.
- Hooger Onderwijs en Cultuur.* Redevoering uitgesproken door den heer Rector A. Vermeylen bij de Plechtige Opening der Leergangen en Overdracht van het Rectoraat. Academisch Jaar 1933-1934. Van p. 114 tot en met p. 119 in : Rijksuniversiteit te Gent. Rectoraat. Verslag over den Toestand der Universiteit gedurende de academische jaren 1931-1932, 1932-1933, 1933-1934. Drukkerij van den Moniteur Belge, Brussel, 1936.
- Getuigenis over Fr. Franck.* P. 70 in : In Memoriam Fr. Franck. V. van Dieren, Antwerpen, 1933.
- Bij den zeventigsten Verjaardag van Henry van de Velde.* Van p. 5 tot en met p. 6 in : Het Boek in Vlaanderen. Jaarboek van de Vereeniging ter Bevordering van het Vlaamsche Boekwezen, 1933.
- Bij den zeventigsten Verjaardag van Henry van de Velde.* Kunst, IV, pp. 342-345, 1933.
- Rede op de Conscience-Hulde in het Academie-paleis op 3 December 1933 uitgesproken.* Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Vlaamsche Academie, pp. 827-830, 1933.
- Albert Giraud.* Enciclopedia Italiana di Scienze, Lettere ed Arti, XVII, p. 282, 1933.
- Herman Gorter.* Enciclopedia Italiana..., XVII, p. 564, 1933.
- Janus Secundus.* Enciclopedia Italiana..., XVIII, p. 654, 1933.
- Prosper van Langendonck.* Enciclopedia Italiana..., XX, p. 504, 1933.
- Beeldhouwkunst.* Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, II, pp. 826-827, 1933.
- Jan van Beers.* Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, III, pp. 4-5, 1933.
- Cyriel Buysse.* Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, IV, p. 388.
- Lodewijk van Deyssel.* De Nieuwe Gids, II, dl. 2, p. 288, 1934.
- Jacob van Maerlandt.* Enciclopedia Italiana di Scienze, Lettere ed Arti, XXI, p. 857, 1934.
- Pol de Mont.* Enciclopedia Italiana..., XXIII, p. 710, 1934.
- Charles de Coster.* Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, V, pp. 526-527, 1934.
- Diplomatie.* In België. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, VI, pp. 219-220, 1934.
- Notice sur la Vie et les Travaux de Isidore Teirlinck, Docteur honoris causa de la Faculté de Philosophie et Lettres (2 janvier 1851-27 juin 1934).* Van p. 1 tot en met p. 2 in : Rapport de l'Universoté Libre de Bruxelles sur l'Année académique 1933-1934. Éditions de l'Université, Bruxelles, 1935.

Hulde aan den Heer Emile Francqui, Minister van Staat, Voorzitter van de Universitaire Stichting. Van p. 11 tot en met p. 13 in : Universitaire Stichting. Vijftiende Jaarverslag, 1934-1935, Brussel, 1935.

Hommage à M. Emile Francqui, Ministre d'État, Président de la Fondation Universitaire. Van p. 11 tot en met p. 13 in : Fondation Universitaire. Quinzième Rapport Annuel 1934-1935. Bruxelles, 1935.

De vijftigste Verjaring van de Nieuwe Gids. Mededeelingen betreffende de Radio-Uitzendingen voor de Scholen, V, Nummer 2, November-aflevering, p. 2, 1935.

Herinneringen aan Johan de Meester. Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Vlaamsche Academie, pp. 457-464, 1935.

Hubertus en Johannes van Eyck. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, VII, pp. 281-282, 1935.

Guido Gezelle. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, VIII, pp. 241-242, 1935.

Historisch Instituut te Rome. II. België. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, IX, pp. 297-298, 1935.

Fernand-V. Toussaint van Boelaere. P. V in : Analytische Bibliographie van en over F. V. Toussaint van Boelaere door Dr. Rob. Roemans met literair-critische Beschouwingen van Prof. Dr. Aug. Vermeylen, Herman Robbers, Dirk Coster, Reimond Herreman en een Verantwoording van F. V. Toussaint van Boelaere. N.V. Drukkerij Erasmus, Ledeberg-Gent, 1936.

Emile Francqui. Van p. 7 tot en met p. 11 in : Plechtige Academische Zitting gewijd aan de Nagedachtenis van den heer Emile Francqui, Bruxelles, Palais des Académies — Brussel, Paleis der Academiën, 1936.

De Vlaamsche Schilderkunst ten tijde van Bruegel en Rubens. Van p. 191 tot en met p. 210 in : Kunstgeschiedenis der Nederlanden. Samenvattende Kunstgeschiedenis van Nederland en Vlaanderen van Begin tot Heden onder leiding van Dr. H. E. van Gelder. Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V., Utrecht, z.j. [1936].

De Belgische Schilderkunst sedert 1830. Van p. 456 tot en met p. 475 in : Kunstgeschiedenis der Nederlanden... Utrecht, z.j. [1936].

Een Woord vooraf. P. VII, tot: Dr. Walther Vanbeselaere, De Hollandsche Periode (1880-1885) in het Werk van Vincent van Gogh (1853-1890). De Sikkel, Antwerpen, 1937.

Rede van Prof. Aug. Vermeylen op de Academische Zitting van 6 October 1935. Van p. 9 tot en met p. 14 in : Herdenking-Commémoration Jakob Smits 1855-1935. Amsterdam, 1937.

Proyecto de Creación de una revista internacional del P.E.N. Club. Exposición del Sr. Vermeylen. Van p. 67 tot en met p. 70 in : P.E.N. Club de Buenos Aires. XIV Congreso Internacional de Los P.E.N. Clubs 5-15 Septiembre de 1936. Discursos y Debates, Buenos Aires, 1937.

Een Woord van Dank, bij de Promotie van Doctor honoris causa der Universiteit te Amsterdam. Van p. 39 tot en met p. 40 in : Vondel-Herdenking der Universiteit van Amsterdam op 15 November 1937. Wolters, Groningen, 1937.

Vlaanderen in het Kader van België. Van p. 219 tot en met p. 226 in : Belgische Werkliedenpartij. Het Eerste Vlaamsch socialistisch Congres. Uitgeverij De Jongh, Deurne-Antwerpen, 1937.

Van Bosch tot Bruegel en zijn Kring. Van p. 409 tot en met p. 441 in : Geschiedenis van de Vlaamsche Kunst onder leiding van Prof. Dr. Ir. Stan Leurs. „De Sikkel”, Antwerpen, 1937.

Les Lettres Flamandes. Van p. V tot en met p. VI in : Un Soir au Bois Sacré. Palais des Beaux-Arts, 30 avril 1937. Imprimerie Van Doorslaer, Bruxelles, 1937.

Karel van de Woestijne. P. XV in : Un Soir au Bois Sacré. Palais des Beaux-Arts, 30 avril 1937. Imprimerie Van Doorslaer, Bruxelles, 1937.

Herinneringen aan Karel van de Woestijne. Groot Nederland, XXXV, dl. II, pp. 234-237, 1937.

Herinneringen aan Karel van de Woestijne. Mededeelingen van het Karel van de Woestijne-Genootschap, Aflevering VI, pp. 29-32, 1937.

Verslag over de prijsvraag: Men vraagt een studie over de Didactiek der Moedertaal in Vlaamsch-België sedert het begin der 19de eeuw. Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Vlaamsche Academie, pp. 637-638, 1937.

Herman Teirlinck. Enciclopedia Italiana di Scienzi, Lettere ed Arti, XXXIII, p. 397, 1937.

- Felix Timmermans*. Enciclopedia Italiana..., XXXIII, p. 852, 1937.
- Karel van de Woestijne*. Enciclopedia Italiana..., XXXV, pp. 781-782, 1937.
- Frank Lateur*. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XI, pp. 82-83, 1937.
- Liberaal Partij*. België. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XI, pp. 243-244, 1937.
- Constantin Meunier*. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XII, pp. 111-112.
- Beeldhouwkunst in Zuid-Nederland uit de XIXde en XXste eeuw*. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XII, pp. 589-590, 1937.
- Schilderkunst in Noord-Nederland uit de XIXde en XXste eeuw*. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XII, pp. 598-602, 1937.
- Letterkunde in Zuid-Nederland sedert het eind der XVIde eeuw*. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XII, pp. 622-623, 1937.
- Reinaert de Vos*. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XIV, pp. 94-95, 1937.
- Petrus Paulus Rubens*. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XIV, pp. 359-360, 1937.
- Kunstgeschiedenis*. Van p. 357 tot en met p. 378 in : Scientia. Handboek der Wetenschappen. Deel I. Onder Redactie van Prof. Dr. A. W. de Groot, Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V., Utrecht, z.j. [1938].
- Rudolf Alexander Schröder*. P. 148 in : Werke und Tage. Festschrift für Rudolf Alexander Schröder zum 60. Geburtstag am 26. Januar 1938. Eckart Verlag — Dr. Ernst Hauswedell und Co., Berlin und Hamburg, 1938.
- De Vlaamsche Letteren en het Volk*. De Gemeenschap, XIV, pp. 15-19, 1938.
- Afscheid van Maurits Sabbe uit naam van de Vereeniging van Letterkundigen*. De Vlaamsche Gids, XXVII, p. 204, 1938.
- De literaire Waarde van „De Leeuw van Vlaanderen”*. De Vlaamsche Gids, XXVI, pp. 433-440, 1938.
- Ruinsbroec l'Admirable. Conférence faite pour l'Assistance discrète au Concert Noble, le 7 décembre 1917*. La Renaissance d'Occident, XII, pp. 7-22, 1938.
- Sociaaldemocratische Arbeiderspartij*. België. Winkler Prins' Encyclopaedie, XV, pp. 94-95, 1938.
- Socialistische Beweging (België)*. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XV, pp. 100-102, 1938.
- Universiteit (België)*. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XV, pp. 894-895, 1938.
- Goossen van der Weyden*. Winkler Prins' Algemeene Encyclopaedie, XVI, p. 441, 1938.
- Kunst en Moraal*. Leiding, I, pp. 260-265, 1939.
- Aan Lodewijk van Deyssel*. De Nieuwe Gids, LIV, dl. IV, p. 715, 1939.
- Lodewijk de Raet herdacht*. De Vlaamsche Gids, XXVIII, pp. 108-110, 1939.
- Voorrede*. Van p. VI tot en met p. VII tot : Algemeene Kunstgeschiedenis. De Kunst der Menschheid van de Oudste Tijden tot Heden. Dl. I. Onder Redactie van Dr. F. W. S. van Thienen. Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V. — Uitgeverij De Sikkell, Utrecht-Antwerpen, 1941.
- Jan van Eyck*. Van p. 55 tot p. 57;
- Hugo van der Goes*. Van p. 63 tot en met p. 65;
- Jonker Jan van der Noot*. Van p. 183 tot en met p. 185;
- Adriaan Brouwer*. Van p. 235 tot en met p. 237;
- Jan Michiel Dautzenberg*. Van p. 311 tot en met p. 313 in : 100 Groote Vlamingen. Vlaanderens Roem en Grootheid in zijn beroemde Mannen, samengesteld onder leiding van Dr. L. Elaut, Dr. L. Grootaers, Dr. R. van Roosbroeck en Dr. A. Vermeylen. N.V. Standaard-Boekhandel, Antwerpen, z.j. [1941].
- Kunst leeren zien*. Van p. 139 tot en met p. 142 in : Snoeck's Groote Almanak 1944. Gent, 1944.
- XXXIV Souvereine Nederlandsche Sonnetten uitgelezen door Herman Teirlinck, F. V. Toussaint van Boelaere en August Vermeylen*. Uitgave Abdij ter Kameren, Brussel, 1945.

PAUL DE KEYSER

1924

De Keyser, Paul, Valentijn, Hendrik, Karel, werd geboren te Gent op 14 oktober 1891.

Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Gent, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de letteren en wijsbegeerte, Germaanse Filologie, midden juli 1914).

Was in datzelfde jaar benoemd tot leraar in het Nederlands en het Engels aan het Gemeentelijk Atheneum te Schaarbeek, maar werd einde juli 1914 onder de wapens geroepen. Keerde als oudstrijder na de eerste wereldoorlog naar het Gemeentelijk Atheneum te Schaarbeek terug, maar werd in januari 1920 tot leraar aan het Koninklijk Atheneum te Gent benoemd, waar hij van 1920 tot 1923 de lessen volgde aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde. In 1923 werd hij licentiaat in de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde.

Bij K.B. van 20 september 1924 werd hij buiten zijn ambt aan het Koninklijk Atheneum, belast met de Nederlandse cursus in de Estetika en de Kunstfilosofie aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde verbonden aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte.

Bij M.B. van 5 maart 1926 werd hij er toe gemachtigd in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte een vrije cursus in de Volkskunde (folklore) te openen; later werd deze cursus bij M.B. facultatief gemaakt. Bij K.B. van 25 januari 1927 werd hij in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte met de cursus in de grondige verklaring van Nederlandse schrijvers uit de Middeleeuwen (doctoraat) belast; bij K.B. van 28 februari 1930 kreeg hij opdracht om bij de aan de Faculteit der Rechten verbonden Bijzondere Handelsschool de cursus in de Nederlandse taal te geven; bij K.B. van 15 december 1930 nam hij in de kandidatuur in de Geschiedenis de cursus in de verklaring van Nederlandse teksten uit de Middeleeuwen waar; bij K. B. van 18 december 1933 werd hij met de cursus in de Encyclopedie der Germaanse filologie (kandidatuur) belast; bij K.B. van 26 maart 1937 werd hem het lezen van econo-

mische documenten in de lands- en vreemde talen (licentie) aan de Hogere School voor Handels-, Economische en Koloniale Wetenschappen toevertrouwd; bij K.B. van 16 januari 1939 werd hem opdracht gegeven om aan het Hoger Instituut voor Opvoedkunde de cursus in de Oefeningen in de Nederlandse taal (kandidatuur) te doceren.

Bij K.B. van 28 februari 1932 verkreeg hij, in ereopzicht, de rang van gewoon hoogleraar en bij K.B. van 15 januari 1934 werd hij met ingang van 1 januari 1934 tot de rang van gewoon hoogleraar (ordinarius) aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte bevorderd.

Van 1930 tot 1936 nam hij het secretariaat van zijn Faculteit waar, voor het academisch jaar 1940-1941 werd hem het dekaanat opgedragen. Hij was secretaris van de Academieraad in 1955-1956. Lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden (1932), van de Koninklijke Commissie voor Volkskunde, van de Fryske Akademi, enz. Secretaris en Voorzitter van de Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten, lid van de Toezichtcommissie van de Koninklijke Nederlandse Schouwburg, enz.

PUBLIKATIES VAN PAUL DE KEYSER

IN BOEKVORM

- Joan de Griek, Drie Brusselsche Kluchten uit de zeventiende eeuw.* Antwerpen, De Sikkel, 1926.
Lodewijk van Velthem's Voortzetting van den Spiegel Historiae. Brussel, Lamertin, Tweede deel, 1931.
Folklore en Onderwijs. Antwerpen, De Sikkel, 1933.
Gent in de Literatuur en in de Folklore. Gent, Volksdrukkerij, 1935.
Colijn Caillieu's Dal sonder Wederkeeren of Pas der Doot. Werken uitgegeven door de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren, 1936.
De Folklore der Maanden. Gent, De Garve, 1937.
Limburgsche liederen verzameld door Lambrecht Lambrechts met de aantekeningen, 2 dln., Gent, Volksdrukkerij, 1937.
Reinaerts Historie, facsimile-uitgave met inleiding. Werken uitgegeven door de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren, Extra Serie : facsimiles, 1938.
Lodewijk van Velthem's Voorzetting van den Spiegel Historiae. Derde deel, Brussel, Paleis der Academiën, 1938.
Godsdienstige Kalenderliederen met de Melodieën verzameld uit het Nagelaten Werk van E. H. Dr. Jan Bols. Brussel, 1939.
Floris ende Blancefloer als Abel spel. Amsterdam, Wereldbibliotheek, 1940.
De Avonturen van Isengrijn en Reinaert. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1942.
Salighe Meditatie des Lijdens Ons Liefs Heeren op die Seven Ghetiden. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1942.
Van den Vos Reynaerde (tot nog toe 4 uitgaven). Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1943.
De Borchgravinne van Vergi. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1943.
Floris ende Blancefloer. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1945.
Jacob van Maerlant. Keurgedichten uit zijn godsdienstige Lyriek. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1947.
Gent, Kunsthistorische Schets. Antwerpen, De Sikkel, 1947.
Die Borchgravinne van Vergi als Abel Spel. Amsterdam-Antwerpen, Wereldbibliotheek, 1947.
1000-jarig Gent. Overzicht van de Kunstschaten te Gent. Gent, Hussein, 1949.

Wereldlijke Volksliederen met de Melodieën verzameld uit het Nagelaten Werk van E. H. Dr. Jan Bols (2 dln. : 1. Verhalende liederen, 2. Minneliedereren, 3. Verhuisliedereren, 4. Drink-, Spot- en Kluchtliederen, 5. Liedereren op Dieren, 6. Kinderliedereren). Brussel, Schott, 1949.

Hein van Aken, Van den Coninc Saladijn ende van Hughen van Tabaryen. Leiden, E. J. Brill, 1950.

VOORNAAMSTE BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Maria Gravida Beelden*. Volkskunde, 1926.
- Wat Oud-Brussel zong in de XVIIe eeuw*. Album Prof. Dr. J. Vercoullie, Brussel, 1927.
- Een onbekend Minnedicht van Justus de Harduyn van 1611*. Verslagen en Mededeelingen der Koninkl. Vlaamsche Academie, 1927.
- Bargoensch uit het begin van de XXe eeuw*. Tijdschrift voor Nederl. Taal- en Letterkunde, 1927.
- Het Renteboek van den Heleghen Geest van St.-Jacobskerk te Gent (1436)*. Het Boek, 1928.
- Over de inrichting van een Openluchtmuseum in Oost-Vlaanderen*. Oostvlaamsche Zanten, 1928.
- Vlaamsche Salon-Kunst uit de XVIIIe eeuw*, in : *De Kunst der Nederlanden*, 1930.
- Een tuiltje middeleeuwsche Tooverplanten*. Album Isid. Teirlinck, Leuven, 1931.
- Uit de Geschiedenis van het Openbaar Onderwijs te Gent*. Ontwikkeling, 1932.
- Voor een Vlaamschen Volkskunde-Atlas!* Oostvlaamsche Zanten, 1933.
- Nieuwe gegevens omtrent Colijn Caillieu (Coellin), Jan de Baertmaker (Smeken), Jan Steemaer (Percheval) en Jan Van den Dale*. Tijdschr. Nederl. Taal en Letterk., 1934.
- Vlaamsche Waarzeggerij uit de 12e eeuw*. Annales de la Société d'Émulation de Bruges, 1934.
- Twee studies : I. *Het „Vrouw Aventure”-drukkersmerk van Jan van Doesborch*. II. *De Houtsnijder van Gerard Leeu's Van den drie blinden Danssen (1482)*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1934.
- De Schilderkunst van de XVIIIe eeuw*, in : *Geschiedenis van de Vlaamsche Kunst*, Antwerpen, 1937.
- De Oost-Vlamingen — De Gentenaren*, in : *De Nederlandse Volkskarakters*, Kampen, 1938.
- Kamunnik Amaat Joos (1855-1937)*. Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, 1937-38.
- Over de Bloedsgemeenschap en het Volkstypische van gesloten volksgroepen*. Eigen Volk, 1938.
- De Strandvisserij langs de Vlaamsche Noordzeekust*. Oostvlaamsche Zanten, 1938.
- Bijdrage tot de Ikonografie van den Reinaert I*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, Antwerpen, De Sikkell, 1939.
- A propos de l'Iconographie du „Reinaert” au XVe siècle*, in : *Gutenberg-Jahrbuch*, 1939.
- Bijdrage II tot de Ikonographie van den Reinaert*. Album Philologum Prof. Dr. Th. Baader, 1939.
- Philips van Marnix van St.-Aldegonde en de Nederlandsche Letterkunde. — Honichraten samengesteld uit het Werk van Philips van Marnix*. Officieel Gedenkboek, Brussel-Amsterdam, 1939.
- De studie van de Volkstaal in het Raam der Volkskunde*. Handelingen van het 15^e Vlaams Filologencongres, Gent, 1940.
- De Vastenavondvuren in Oost-Vlaanderen*. Volkskunde, 1940.
- Rhetorische toelichting bij het Hooi en den Hooiwagen*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1939-40.
- XXV Jaar Kunstgeschiedenis aan de Vlaamsche Universiteit*. Het Boek in Vlaanderen, 1942.
- Twee studies over XVIIIe eeuwse Kunst: I. Bijdrage tot de kennis van de XVIIIe eeuwse Interieurkunst te Gent (Wandtafelen van Urbanus Leyniers. II. Ontleding van Volkskunstwerk (bebeeldhouwd Struisvogelei)*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1943.
- Leekebeschouwingen over het Poppenspel en zijn Magie*. Gent, Bond der Oostvlaamsche Folkloristen, 1943.
- Hollandsche Schoonschrijvers van Vlaamschen bloede in de XVIIe eeuw*. Brussel, Kerstmisnr. Winterhulp, 1943.
- De Schrijfmeester Jan Vanden Velde (1568-1623) en zijn beteekenis als Schrijfmeester*. Antwerpen, De Gulden Passer, 1943.

- De Kunsthistoriografie van Gent sedert 1914.* Handelingen der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, 1944.
- De Prinsen, de Koningen en de Keizers bij de Rederijkers.* Jaarboek van de Koninklijke Soevereine Hoofdkamer van Rhetorica De Fonteine, 1945.
- Charles Morgan over de Eenzelvigheid van den Geest.* Gentsche Bladen, 1945.
- Karel Lodewijk Ledeganck en de Romantiek.* Dietsche Warande en Belfort, 1947.
- Een nieuw Fragment van de Wrake van Jerusalem van Jacob van Maerlant.* Album Prof. Dr. Fr. Baur, 1948.
- Bijdrage tot de Blazoenkunde van de Rederijkerskamers.* Jaarboek van de Fonteine, 1946-47.
- Wat hebben onze Nederlandsche Kunstenaars van de XVIe eeuw van het antieke Rome gezien?* Bulletin de l'Institut Historique Belge de Rome, 1949.
- De Gidsen van Gent van 1825 tot 1905.* Gent, Ad. Hoste, 1949.
- De Gentse Sagen.* Volkskunde, 1949.
- De Volkskunde, in : Vlaanderen door de Eeuwen heen, 1^e dl.* Brussel, Elsevier, 1951.
- Een middelnederlandse Paardennaam: Vale-Vaellewe.* Album Dr. Jan Lindemans, 1951.
- De Methodiek van het folkloristisch Onderzoek sedert Alfons de Cock.* Cultureel Jaarboek van de Provincie Oostvlaanderen, 1951.
- Volkskarakter en taal in Oost-Vlaanderen.* Zeeuws Tijdschrift, 1952.
- Uit de voorgeschiedenis van het Nederlands Openluchtmuseum.* Volkskunde, 1952.
- Zestig jaar Nederlandse Taalkunde aan de Universiteit te Gent (1890-1950).* Werken uitgegeven door de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren, 1952.
- Vlaamse Kunst.* Oosthoek-Encyclopedie XV.
- Het rhetoricaal „Exemplum“.* De Nieuwe Taalgids, 1958.
- Over Slang-vorming in het Gents.* Taal en Tongval, 1954.
- Tienjaarlijkse Wedstrijd voor moderne philologie en taalkunde (periode 1940-49).* Belgisch Staatsblad, 2 oktober 1954.
- Volkskunde in de branding!* Volkskunde, 1954.
- De Iconografie van het Allegorisch Paard Vale.* Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1954.
- Over het Wetmatige in de Folklore.* Handelingen van het 35^e Congres van het Verbond der geschiedkundige en oudheidkundige kringen van België, 1953, verschenen in 1954.
- De Folklore als sociale wetenschap.* Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen, 1956.
- Reynaert onder de loupe.* Jaarboek van de Oudheidkundige Kring „De Vier Ambachten”, Hulst, 1955-56.
- De Vlaamse Kunstgeschiedenis in de 19^e eeuw. Tienjarige herdenking van August Vermeylens overlijden.* August Vermeylenfonds, 1955.
- De nieuwe Reis naar Luilekkerland.* Ars folklorica, 1956.
- De Zuidnederlandse Schilderkunst in de 18^e eeuw.* Kunstgeschiedenis der Nederlanden, Dl. III, 1956.
- Het Heldenepos der Gepiden.* De Vlaamse Gids, 1956.
- Jan-Baptist van Baelen en zijn verzameling tekeningen en schilderijen te Kortrijk in de XVIIe eeuw.* Belgisch Tijdschrift voor Oudheidkunde en Kunstgeschiedenis, 1956.
- De Sektie Germaanse filologie.* Gedenkboek van de Rijksuniversiteit te Gent na een kwarteeuw vervlaamsing, 1956.
- Het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen.* Ibidem, 1956.
- Het Sagenonderzoek in Oost-Vlaanderen.* Neerlands Volksleven, 1957.
- Over de Letterroos van Jan Van Belle.* Album Edg. Blancquaert, 1958.
- Reinaert de Ribaut.* Hulde-nummer van Tydskrif vir Volkskunde en Volkstaal, 1958.
- Universiteiten, professoren en studenten vroeger en nu.* De Vlaamse Gids, 1959.
- De Mens en het toneel in het verleden.* Het Nationaal Toneelverbond, 1959.
- Esthetische beschouwingen over de Tapijtkunst.* Herfsttij van de Vlaamse Tapijtkunst, Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Klasse der Schone Kunsten, 1959.
- Pleidooi voor de Volkskunde als autonome wetenschap.* De Vlaamse Gids, 1959.

De Taal is gans het Volk! De Vlaamse Gids, 1960.

Het eerste Nederlands Letterkundig Kongres te Gent in 1849. Neerlandia, 1960.

De Driehoeksverhouding F. A. Snellaert, F. J. Blicke en Prudens Van Duyse. Spiegel der Letteren, 1960.

Aan de rand van het konflikt tussen de historische en de zedenroman. Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, N.R. Dl. XIV, 1960.

De namen van Reinaert en Isengrim in de middeleeuwse fabelliteratuur. Spieghel historiael, 1960.

Paul De Keyser (Vlaamsche Schrijvers, Levensschets en bloemlezing uit zijn werk door GEO VERBRUGGE). Gent, De Garve, 1939.

Voor uitvoerige bibliografie tot 1951 door Dr. R. ROEMANS, zie *Album Prof. Dr. Paul De Keyser de jubilaris aangeboden bij zijn zestigste verjaardag*, 1951.

HANS VAN WERVEKE

1924

Van Werveke, Johannes, Hendrik, Cornelis (gezegd Hans), werd geboren te Gent op 22 januari 1898.

Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Gent, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de letteren en wijsbegeerte op 12 oktober 1922). Behaalde het diploma van candidaat-archivaris

op 17 november 1923.

Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en aldaar belast met de Nederlandse cursus „Inwendige staatkundige geschiedenis van België” bij K.B. van 20 september 1924. Aan zijn leeropdracht werd bij K.B. van 7 oktober 1925 toegevoegd de „Geschiedkundige kritiek en haar toepassing op een tijdperk van de geschiedenis” (partim), en bij K.B. van 30 mei 1929 de „Oefeningen over de geschiedenis” (partim), beide in het Nederlands te doceren.

Werd benoemd tot buitengewoon hoogleraar bij K.B. van 30 september 1930 en tot gewoon hoogleraar bij K.B. van 11 september 1933 (met ingang van 1 oktober 1933).

Aan zijn bevoegdheid werd bij K.B. van 15 oktober 1932 toegevoegd de cursus „Maatschappij en instellingen der moderne tijden”, in vervanging

van H. Van Houtte, die er op zijn verzoek van werd ontlast.

Na de Tweede Wereldoorlog werd hij zelf, op zijn verzoek, van vermelde cursus ontlast, en bij besluit van de Prins-Regent dd. 28 december 1945 belast met de cursus „Economische geschiedenis met inbegrip van de numismatiek en van de geschiedenis der munt”, in vervanging van wijlen H. E. de Sagher, cursus die hij in feite reeds sedert 1941 doceerde ingevolge een besluit van de secretaris-generaal dd. 1 januari 1941.

Zijn leeropdracht omvatte dus op 1 januari 1959, met inachtneming van de benamingen van de cursussen zoals zij voorkomen in de wet van 21 mei 1929: Geschiedenis van België met de geschiedenis van Belgisch Congo (cand. L. en W., id. K. en O.);

Oefeningen over vraagstukken uit de geschiedenis (partim cand. L. en W., groep gesch.);

Geschiedkundige kritiek en haar toepassing op een tijdperk der geschiedenis (partim, lic. L. en W., groep gesch.);

Economische geschiedenis met inbegrip van de numismatiek en de geschiedenis der munt (keuzevak, lic. L. en W., groep gesch.).

Secretaris van de Faculteit der L. en W. in 1938-1939, deken in 1939-1940, secretaris van de Academieraad in 1953-1954, lid van de Raad van Beheer (1953-1955).

Bekroond door de Académie Royale de Belgique voor een antwoord op een prijsvraag van de jaarlijkse wedstrijd van 1930, met de Anton Bergmannprijs voor het tijdperk 1930-1935. Titularis van de Vijfjaarlijkse Staatsprijs voor de Nationale Geschiedenis (tijdperk 1946-1950).

Werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, enz., klasse der letteren (besluit van de secretaris-generaal dd. 8 juli 1941, bekrachtigd door besluit van de Prins-Regent dd. 11 juli 1945), bestuurder van de klasse in 1953. Plaatsvervangend lid van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis (30 oktober 1947). Buitenlands lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen (1950).

Lid van het bestuurscomité van het Belgisch Historisch Instituut te Rome (besluit van de Prins-Regent van 30 december 1947), adjunct-beheerder van de Academia Belgica (19 maart 1948), lid (1949) en voorzitter (1958) van de 20ste commissie van het N.F.W.O., lid van de Raad van Beheer van het N.F.W.O. (1950-1955).

Lid van de Hansische Geschichtsverein (1934), van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden (1935), van het Nederlands Economisch-Historisch Archief (1935), lid (1935), daarna erelid van het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht (1939), lid van The Economic History Society (1953), lid van de Vereniging tot Uitgaaft van de Bronnen van het Oud-Vaderlandsche Recht (1954). Redactiesecretaris voor België van de Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlanden (sedert de oprichting in 1946), voorzitter van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent (1953), voorzitter van de Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis (1956-1958). Eredoctor van de Rijksuniversiteit te Utrecht (1961).

PUBLIKATIES VAN HANS VAN WERVEKE

IN BOEKVORM (1)

- Het bisdom Terwaan van den oorsprong tot het begin der veertiende eeuw.* Rec. fac. phil. lettres U.G., afl. 52, 1924.
- Kritische studiën betreffende de oudste geschiedenis van de stad Gent.* Werken fac. wijsb. en lett. U.G., afl. 69, 1933.
- De Gentsche stadsfinanciën in de middeleeuwen.* ARB, 8°, 1934.
- Marnix en Oranje.* Lectura uitgaven, 1938.
- Brugge en Antwerpen. Acht eeuwen Vlaamsche handel* (1941), (Fr. vert. : *Bruges et Anvers. Huit siècles de commerce flamand*, 1944).
- Jacques van Artevelde.* Coll. „Notre Passé”, 1942.
- Gand. Esquisse d'histoire sociale.* Coll. „Notre Passé”, 1946, (Ned. vert. : *Gent. Schets van een sociale geschiedenis*, 1947).
- De curve van het Gentse bevolkingscijfer in de 17e en de 18e eeuw.* Verh. Kwawlsk, 1948.
- Redacteurschap, samen met J. A. Van Houtte, J. F. Niermeyer, J. Presser en J. Romein, van *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, 12 dln., 1949-1958.

ALS BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Een drietal punten betreffende de oudste geschiedenis van het bisdom Terwaan.* Annales... Émulation... Bruges, LXVI, 1923.
- Grands propriétaires en Flandre au VIIe et au VIIIe siècle.* RBPH, II, 1923.
- Comment les établissements religieux belges se procuraient-ils du vin au haut moyen âge?* RBPH, II, 1923.
- Les propriétés excentriques des églises au haut moyen âge.* RBPH, IV, 1925.
- Nieuw licht op de Frankische kolonisatie in Noord-België.* Hand. zesde Vl. Phil. Congres, 1923, 1926.
- Note sur le commerce du plomb au moyen âge.* Mélanges Pirenne, 1926.
- Le mort-gage et son rôle économique en Flandre et en Lotharingie.* RBPH, VIII, 1929.
- De rechten van den graaf van Vlaanderen op de Schelde aan de Brabantsche grens (XIVe eeuw).* Bijdr. tot de Gesch., XXI, 1930.
- De ekonomische geschiedenis van de vroege middeleeuwen.* Vl. G., XIX, 1930-31.
- Économie-nature et économie-argent. Une discussion.* Ann. Hist. Ec. Soc., III, 1931.
- De ekonomische en sociale gevolgen van de muntpolitiek der graven van Vlaanderen.* Ann. Em. Br., LXXIV, 1931.
- Een geschiedenis van de Nederlandsche taalgemeenschap.* Vl. G., XX, 1931-32.
- Over kerkbouw vóór de XIIIe eeuw.* Album Vercoullie, 1927.
- Monnaie, lingots ou marchandises? Les instruments d'échange aux XIe et XIIe siècles.* AHES, IV, 1932.
- Inflatie in vroeger tijden.* Vl. G., XXII, 1933-34.
- Bulletin historique. Histoire de Belgique.* Rev. hist., CLXXII, 1933; CLXXXI, 1937; CLXXXVI, 1939.
- Le commerce des vins français au moyen âge.* RBPH, XII, 1933.
- Monnaie de compte et monnaie réelle.* RBPH, XIII, 1934.
- De betekenis van Henri Pirenne.* Vl. G., XXIV, 1935-36.

(1) Gebruikte afkortingen:

U.G. = Universiteit te Gent	NH = Nederl. Historiebl.
ARB = Académie royale de Belgique	MKVAWLSK = Med. K. Vl. Acad. Wet.
RBPH = Revue belge de Philologie et d'Histoire	BGN = Bijdr. Gesch. Ned.
VL.G. = Vlaamse Gids	HMGOG = Hand. Maatsch. Gesch. O. Gent

- Henri Pirenne et l'histoire économique. Rev. des sc. écon., IX, 1935; herdrukt in : Henri Pirenne. *Hommages et souvenirs*, 1938.
- Les origines des bourses commerciales. Faut-il abandonner la thèse Guichardin-Ehrenberg?* RBPH, XV, 1936.
- De bevolkingdichtheid in de IXe eeuw. Poging tot schatting.* Congres van het Oudh. en Gesch. Verb. v. Belg., 1936.
- Der flandrische Eigenhandel im Mittelalter.* Hansische Geschichtsblätter, 61. Jrg., 1936.
- Geschiedenis van Vlaanderen* (dl. II, boek III; dl. III, boek III; dl. IV, boek V; dl. V, boek V; dl. VI, boek III, samen 254 blz. handelend over de economische geschiedenis. Standaard-Boekhandel, 1936-1949.
- La banlieue primitive des villes flamandes*, in: *Études d'histoire dédiées à la mémoire de Henri Pirenne*, 1937.
- De kritiek op Des Marez' voorstelling van de Frankische kolonisatie.* NH, I, 1938.
- Hoe zien de Vlamingen hun verleden?* Vl. G., XXVI, 1937-38.
- De Vlaamse munthervorming van 1389-90.* NH, I, 1938.
- Jakob van Artevelde in het licht der geschiedenis.* Vl. G., XXVII, 1938-39.
- Marnix' levensloop en karakter*, in : Marnix van Sinte-Aldegondc, Brussel-Amsterdam, 1939.
- Formation et développement de la ville de Gand.* Soc. d'hist. du droit des pays flam. etc. Journées de Gand, 1939.
- Wereldgeschiedenis.* W. de Haan Utrecht — N.V. Standaard Boekhandel, 1939-40. Verspreide paragrafen in dln. II en III.
- Les manieurs d'argent dans les villes flamandes au moyen âge.* Rev. de la Banque, 1940.
- Beschouwingen over het economisch leven in de Zuidelijke Nederlanden tijdens de XVIIe en XVIIIe eeuw.* Bijdr. en Med. v. h. Hist. Gen. te Utrecht, 61ste dl., 1940.
- Brugge en Antwerpen. Naar aanleiding van een onlangs verschenen studie.* NH, III, 1940-41.
- Ambachten en erfelijkheid.* MKVAWLSK, jrg. IV, nr. 1, 1942.
- De medezeggenschap van de knapen (gezellen) in de middeleeuwsche ambachten.* MKVAWLSK, jrg. V, nr. 3, 1943.
- De historiografie van de stad Gent in de laatste dertig jaren.* Bijdr. gesch. en oudh., 1943.
- L'origine des corporations de métiers. A propos d'un livre récent.* RBPH, XXIII, 1944.
- In memoriam Prof. Dr. Johan Huizinga.* Vl. G., XXX, 1945-46.
- Kroniek* (met Prof. Dr. P. J. VAN WINTER, Dr. W. JAPPE ALBERTS e.a.). BGN, I-XIV, 1946-60, telkens twee kronieken par jaargang.
- Nos espèces monétaires sous l'ancien régime.* Rev. de la Banque, 1946.
- De koopman-ondernemer en de ondernemer in de Vlaamse lakennijverheid van de middeleeuwen.* MKVAWLSK, VIII, nr. 1946.
- Incivisme in onze geschiedenis.* Vl. G., XXXI, 1947.
- De „Revolutie” van deze tijd.* Vl. G., XXXI, 1947.
- De omvang van de Ieperse lakenproductie in de veertiende eeuw.* MKVAWLSK, IX, nr. 2, 1947.
- Het bevolkingscijfer van de stad Gent in de veertiende eeuw.* Miscellanea Van der Essen, 1947.
- De Gentse Vleeshouwers onder het Oud Regime. Demografische studie over een gesloten en erfelijk ambachtsgild.* HMGOG, n. r., III, 1948.
- Currency Manipulation in the Middle Ages: the Case of Louis de Male, count of Flanders.* Trans. Roy. Hist. Soc., 4th s., XXXI, 1949.
- Essor et déclin de la Flandre*, in : *Studi in onore di Gino Luzzatto*, 1949.
- Kort overzicht van de geschiedenis van Gent* (Gent. Geïllustreerde Gids, 1949.— Fr. vert. in : *Gand. Guide illustré*, 1949).
- De muntslag in Vlaanderen onder Lodewijk van Male.* MKVAWLSK, jrg. XI, nr. 5, 1949.
- De Zwarte Dood in de Zuidelijke Nederlanden (1349-1351)*, MKVAWLSK, jrg. XII, nr. 3, 1950.
- Les charges financières issues du traité d'Athis (1305)*, Rev. du Nord, XXXII, 1950.
- De strijd om Toynbee.* Vl. G., XXXIV, 1950.

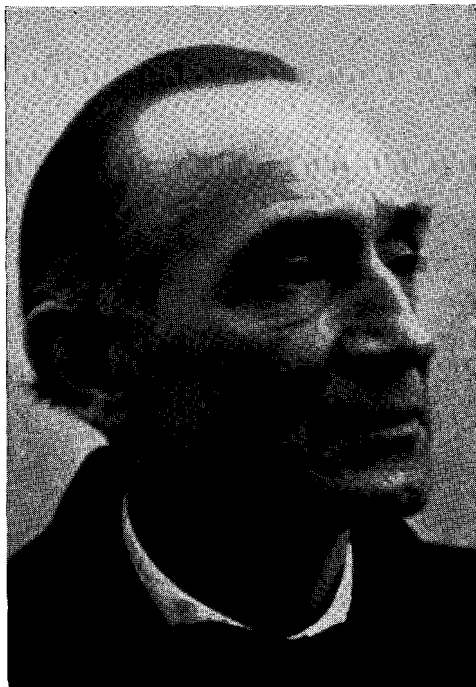
- Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, I, 1949 (inl.); II, 1950 (inl., hfst. VII, XII, XV, XVI); III, 1951 (inl., hfst. I, II, VI, VIII, X (§ 5)); IX, 1956 (inl., hfst. II, IV (§ 1 tot 3), IX (§ 2).
- Aantekening bij de zogenaamde belastingpachters en wisselaars van Marinus van Reymerswael*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis XII, 1949-50.
- Landelijke en stedelijke nijverheid. Bijdrage tot de oudste geschiedenis van de Vlaamse steden*. Verslag... Hist. Gen. Utrecht, 1951.
- Introduction historique*, in : G. DE POERCK, *La draperie médiévale en Flandre et en Artois*, I, 1951.
- Het Willems-Fonds 1851-1951*. Vl. G., XXXV, 1951. Ook in : *Eeuwfeest van het Willems-Fonds*, 1951.
- Het ambachtswezen te Gent*. Féd. arch. hist. Belg., Ann. XXXIIIe congrès, 1951.
- Uitgave van Henri-E. de Sagher, Recueil de documents relatifs à l'histoire de l'industrie drapière en Flandre* (met J. DE SAGHER en C. WYFFELS). Deuxième partie : *Le Sud-Ouest de la Flandre depuis l'époque bourguignonne*, I, 1951, Comm. Roy, Hist., 4°.
- Julius Vuylsteke's eerste contacten met het Willems-Fonds*. Vl. G., XXXVI, 1952.
- De economische politiek van Filips van de Elzas (1157-68 tot 1191)*. MKVAWLSK, jrg. XIV, nr. 3, 1952.
- Groep B. Geschiedenis*, in : *Zestig jaren onderwijs en wetenschap aan de fac. der wijsb. en lett.*, 1952.
- De buurtdekenijen te Gent onder het Oud Regime*, in : *Koninklijk Verbond van de Gebuurtedekenijen der Stad Gent. Gulden Jubelviering, 1903-1953*.
- Hansa in Vlaanderen en aangrenzende gebieden*. Hand. Emul. Brugge, XC, 1953.
- Les „statuts” latins et les „statuts” français de la Hanse flamande de Londres*. BCRH, CXVIII, 1953.
- Munt en politiek. De Frans-Vlaamse verhoudingen vóór en na 1300*. BGN, VII, 1953.
- Het beeld van Filips van de Elzas*, in : *Weerklank op het werk van Jan Romein. Liber amicorum*, 1953.
- Industrial Growth in the Middle Ages: the Cloth Industry in Flanders*. Econ. Hist. Rev., sec. ser., VI, 1954.
- Nogmaals: de Zwarte Dood in de Nederlanden*. BGN, VIII, 1954.
- Opgravingen en navorsingen in verband met de oudste geschiedenis van de stad Gent*. BGN, IX, 1954.
- Demografische problemen in de Zuidelijke Nederlanden (17e en 18e eeuw)*. MKVAWLSK, jrg. XVII, nr. 1, 1955.
- De Gentse Sint-Niklaasparochie in 1681. Demografisch-historische studie*. HMGOG, n. r., IX, 1955.
- Les villes belges. Histoire des institutions économiques et sociales*. Recueils Jean Bodin, VII, 1955.
- L'histoire urbaine en Belgique*. Viertelj. Soz. Wirtsch. Gesch., 43, 1956.
- La densité de la population belge au cours des âges*, in : *Studi in onore di Armando Saporì*, 1957.
- Katholieken en Protestanten in de geschiedenis van de Nederlanden*. Vl. G., XLI, 1957.
- De Gouden Eeuw der Grote Steden*. Inleiding tot de catalogus van de gelijknamige tentoonstelling, Gent, 1958. Ook in Fr. vert. : *L'âge d'or des grandes cités*.
- Das Wesen der flandrischen Hansen*. Hansische Geschichtsblätter, 76. Jrg., 1958.
- Les comtes de Flandre et de Hainaut*. Exposition France-Belgique, Lille, 1958.
- De memoires van Paul Hymans*. Vl. G., XVII, 1958.
- Lodewijk, graaf van Nevers en van Réthel, zoon van de graaf van Vlaanderen (1273?-1322). Een mis-kende figuur*. MKVAWLSK, jrg. XX, 1958, nr. 7.
- La famine de l'an 1316 en Flandre et dans les régions voisines*. Revue du Nord, XLI, 1959.
- Stad. Middeleeuwse stad*. Historische W.P. encyclopedie, III, 1959.
- Bijdrage tot een nieuwe uitgave van de Annales Gandenses* (Dancwerc. Opstellen aangeboden aan Prof. Dr. Th. Enklaar ter gelegenheid van zijn vijfenzestigste verjaardag. Groningen, 1959).
- De geschiedenis van het Vlaams-nationalisme, naar aanleiding van een onlangs verschenen studie*. Vl. G., XLIV, 1960.
- Henri Pirenne*. Hand. Kon. Comm. voor Gesch., CXXV, 1959.
- Bronnenmateriaal uit de Brugse Stadsrekeningen betreffende de Hongersnood van 1316*. Hand. Kon. Comm. voor Gesch., CXXV, 1959.
- Castrum en Oudburg te Gent. Bijdrage tot de oudste geschiedenis van de Vlaamse steden* (met A. E. VERHULST). HMGOG, n.r., dl. XIV, 1960.

FRANZ DE BACKER

1925

De Backer, Franz, Jozef, geboren te Aalst op 22 juni 1891.

Begon zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Chimay en voltooide ze aan de Middelbare Rijksnormaalschool te Gent (regent op 31 juli 1911). Werkzaam in het Rijksonderwijs te Morlanwelz (1911-1912), Virton (1912-1913) en Gent (1913-1914). Nam dienst in het actief leger als vrijwilliger op 1 augustus 1914, werd onderluitenant met ingang van 30 januari 1917 (K.B. van 26 september 1918), verbindingsofficier met het Hoofdkwartier van het Brits leger op 10 november en luitenant met ingang van 26 september 1918 (K.B. van 15 november 1918). Was van mei 1920 af „Lieutenant maître de langues” aan de Koninklijke Militaire School te Brussel. Studeerde aan de Vrije Universiteit te Brussel (doctor in de letteren en wijsbegeerte, 1923). Was ook op literair gebied bedrijvig en publiceerde o.m. de verzenbundels „Bloei-kens” (1913) en „Van Wee en Glorie”, en op het terrein van het proza „Het Dochterken van Rubens” (1922) „De Witte Vijand” (1930) en „Longinus” (1934).

Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en belast, bij K.B. van 31 januari 1925, met de cursus „Grondige geschiedenis van de Engelse letterkunde”, ter vervanging van J. Lhoneux, overleden. Aan zijn leeropdracht werd bij K.B. van 10 maart 1926 toegevoegd de cursus „De vertaling van het blad van Engelse teksten, en de verklaring van Engelse schrijvers”, waarvan H. Logeman op zijn verzoek werd ontlast. Werd bij het emeritaat van H. Logeman bij K.B. van 29 april 1929 belast met „Filologische oefeningen: partim, Engels” en „De grondige verklaring van Engelse schrijvers: partim, moderne”. Was reeds docent eerste klas van 1 januari 1927 en werd bij K.B. van 19 januari 1929 benoemd tot buitengewoon hoogleraar en bij K.B. van 17 april 1930, met ingang van 1 januari 1930, tot gewoon hoogleraar. Aan zijn leeropdracht werden nog volgende cursussen toegevoegd:

Geschiedenis der moderne letterkenden (K.B. van 18 december 1933), ter opvolging van J. Persijn;

De historische spraakkunst van het Engels en de grondige verklaring van Engelse schrijvers: partim, Middeleeuwen, ingevolge een besluit van de secretaris-generaal dd. 1 maart 1944, na het overlijden van G. Van Langenhove; deze laatste benoeming werd bekrachtigd bij besluit van de Prins-Regent dd. 28 december 1945 maar later werd hij op zijn verzoek van deze cursussen ontlast (K.B. van 17 oktober 1955);

Inleiding tot de geschiedenis der voornaamste moderne letterkunden (besluit van de Prins-Regent dd. 28 december 1945, met ingang van 1 december 1945), ter opvolging van A. Vermeulen.

Met ingang van 1 oktober 1958 werd hij, op zijn verzoek, tot het emeritaat toegelaten (K.B. van 9 september 1958).

Zijn leeropdracht onmiddellijk vóór het emeritaat omvatte dus:

Inleiding tot de geschiedenis der voornaamste moderne letterkunden (1^e cand. L. en W., 1^e cand. vb. rechten, 1^e cand. H.I.K.O. en id. H.I.O.W.).

Geschiedenis der moderne letterkunden (lic. Rom. en Germ.).

Filologische oefeningen over de Germaanse talen: partim Engels (beide cand. Germ. fil.).

De vertaling van het blad van Engelse teksten en de verklaring van Engelse schrijvers (beide cand. Germ. fil.).

Grondige geschiedenis van de Engelse letterkunde (lic. Germ. fil. en lic. Midd. en Mod. Tijden — H.I.K.O.).

Grondige verklaring van Engelse schrijvers, partim: moderne tijden (lic. Germ. fil.).

Werd eerste geclasseerd in de Universitaire Wedstrijd 1921-1923.

Bij K.B. van 11 oktober 1955 benoemd, met ingang van 1 oktober 1955, tot secretaris van de Academieraad.

Lid van de Maatschappij der Nederlandse letterkunde te Leiden (8 juni 1932).

Lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (1939).

Bestuurder van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (1946).

Voorzitter van Universitas Belgica (1946).

Ondervoorzitter van de Raad van Beheer van de Universitaire Stichting (1947).

Lid van de Klasse der Letteren en der Morele en Staatkundige Wetenschappen van de Koninklijke Academie van België (3 mei 1948).

Mederedacteur van de Algemene Literatuurgeschiedenis (1949-1953).

Groot-Officier in de Kroonorde (15 november 1957).

Lid van de bestuurscommissie van de Koninklijke Academie van België (1958).

Voorzitter van de P.E.N. Club.

W. SCHRICKX.

PUBLIKATIES VAN FRANZ DE BACKER

IN BOEKVORM

- Contemporary Flemish Literature. A Brief Survey.* Brussel, 1934.
De Engelsche Letterkunde sinds 1914. Brussel, 1936.
De Complete Werken van William Shakespeare in de Vertaling van Dr. L. A. J. Burgersdijk bewerkt en van een inleiding voorzien (met G. A. DUDOK). Vijfde druk, Leiden, 1941-1945.

ALS BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- De Brief.* De Nieuwe Gids, 1911.
Een Reisindruk. De Vl. Gids, 1911.
Begijnhofsproken door Felix Timmermans en Frans Thiry. Gulden Winckel, 1912.
Les dieux ont soif door Anatole France. Gulden Winckel, 1912.
Emile Verhaeren. Gulden Winckel, 1914.
Kroniek der Hollandsche Letteren. De Vl. Gids, 1923.
Hollandsche Letteren. De Vl. Gids, 1924-1932.
Bernard Shaw. Een Inleiding. De Vl. Gids, 1926.
De Zoogezegde Invloed van John Donne op Constantijn Huygens. Album J. Vercoullie, 1927.
Het Tooneelwerk van Bernard Shaw. De Vl. Gids, 1927.
Miles Malleston. Een jonge Engelsche dramaturg. Ontwikkeling, 1928.
Upton Sinclair. Ontwikkeling, 1928.
Sir Edmund Gosse. Gulden Winckel, 1928.
Antwoord op het ingestelde Enkwest: „Hoe ziet gij het Socialisme?“ Ontwikkeling, 1928.
Shaw's Boodschap. Groot Nederland, 1929.
Sinclair Lewis. Ontwikkeling, 1931.
Een Vlaamsch Klaverblad-van-Vier. (August Vermeylen, Emmanuel de Bom, Fernand V. Toussaint van Boelaere, Felix Timmermans). De Opbouw, 1931.
De Geneesheer in de Tooneelletterkunde. Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift, 1931.
Enkele Aanteekeningen over literaire Invloeden. Gedenkboek A. Vermeylen, 1932.
De Engelsche Uitspraak en de Vlamingen. Hand. Elfde Vl. Fil. Kongres, 1932.
Hedendaagsche Engelsche Tooneelliteratuur. Dietsche Warande en Belfort, 1932.
Manifestation Vermeylen. RBPH, XI, 1932.
Hamlet-Problemen. Hand. 13^e Vl. Fil. Kongres, 1936.
Gilbert Keith Chesterton, 1847-1936. Onze Tijd, 1936.
H. G. Wells. Onze Tijd, 1936.
In Memoriam Kipling. De Stem, 1936.
J. M. Barrie, 1860-1937. De Vl. Gids, 1937.
Contemporary Flemish Literature, in : *Contemporary Literature in Belgium,* New York, 1939.
De Germaansche Philologie in de Belgische Universiteiten. VMKVA, 1939.
William Butler Yeats. Dietsche Warande en Belfort, 1939.
F. V. Toussaint van Boelaere. Onze Tijd, 1940.
Inleiding tot August Vermeylen's Proza. Brussel, 1941.
Het Begrip „Tijdperken“ in de Literatuurgeschiedenis. Album René Verdeyen, 1943.
F. V. Toussaint van Boelaere. Album Amicorum van Boelaere, 1945.
Vermeylen als Professor en als Wetenschapsmens. Jaarb. van de Kon. Vl. Ac. Taal- en Letterk., 1945.
In Memoriam Prof. Dr. A. Vermeylen. Gentsche Bladen, 1945.
Een Bezoek. In *Memoriam Lode Zielens.* Gedenkboek Lode Zielens, Brussel, 1946.
Literatuur en Leven. VMKVA, 1946.

- Russische Methode om Talent te beloonen.* Vertaald uit het Engelsch van Bernard Shaw. Nieuw Vl. Ts., 1946.
- Kunst in Tablet-Vorm.* Nieuw Vl. Ts., 1946.
- Marginalia in schijnbare Tegenspraak.* Nieuw Vl. Ts., 1947.
- „More Brains”. Nieuw Vl. Ts., 1947.
- Een beeld van Toussaint.* Nieuw Vl. Ts., 1947.
- William Blake.* De Vl. Gids, 1947.
- Elizabethaans romantisme en Engels preromantisme.* Ts. voor Levende Talen, 1947.
- William Blake, 1757-1827.* Artes, 1947.
- Elizabethaans romantisme en Engels preromantisme.* Hand. 17e Vl. Fil. Kongres, 1947.
- Vier gedichten van William Blake.* De Vl. Gids, 1947.
- Woord vooraf (tot Eugenie Boeye's Zangen voor de Mensen, Antwerpen, 1948).
- L'hommage de la Belgique à Cervantes à l'occasion du quatre centième anniversaire de sa naissance.* Brussel, 1948.
- Romeo of de Mimnaar der Liefde.* Album F. Baur, 1948.
- Over Koning Lear.* Miscellanea J. Gessler, 1948.
- Letterkundige prijzen belastbaar?* VMKVA, 1948.
- De Germaanse Literatuur. I. Engeland.* Alg. Literatuurgeschiedenis, III, 1949.
- Nawoord tot A. Vermeylen, *De Vlaamse Letteren van Gezelle tot heden.* Amsterdam, 1949.
- De Universitaire Stichting. Acht en twintigste Jaarverslag.* Alumni, 1949.
- Présentation de la littérature flamande.* Les lettres françaises, 1949.
- Lijkrede bij de lijkbaar van Prof. Dr. A. Vermeylen.* Uitg. Vermeylen-fonds, 1950.
- William Wordsworth en Guido Gezelle.* Ts. voor Levende Talen, 1950.
- Medewerking aan Winkler Prins (1952).
- Mederedacteur aan de uitgave van het Verzameld Werk van A. Vermeylen (1952).
- De Anglistiek*, in : *Zestig Jaren Onderwijs en Wetenschap aan de Fac. L. en W., Brugge*, 1952.
- Continentaal Engels.* VMKVA, 1954.
- Gerard Walschap.* Mededelingen van de Ver. van Vl. Letterkundigen, 1955.
- Hommage à André Siegfried.* Acad. Royale de Belg., Cl. Lett., 1959.
- Littérature comparée: Questions de Méthode.* Acad. Royale de Belg., Cl. Lett., 1959.

EDGARD BLANCQUAERT

1925

Blancquaert, Edgard, geboren te Opdorp (O.-Vl.) op 20 juni 1894. Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Mechelen. Zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (kandidatuur) werden onderbroken door de oorlog 1914-1918 en voortgezet, gedeeltelijk aan het front (1^e doktoraat, centrale jury, Le Havre), gedeeltelijk aan de Vrije Universiteit te Brussel, waar hij promoveerde tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte op 7 september 1919; onderwerp : *Het Opdorpsch Dialekt*.

Tijdens de oorlog werd hij op 18 oktober 1915 onderluitenant aan het Yzerfront en op 15 januari 1917 luitenant bij de Belgische strijdkrachten in Afrika. Hij werd benoemd tot leraar in de geschiedenis en aardrijkskunde aan het Koninklijk Ateneum te Gent op 13 maart 1920 en tot leraar aan 's Rijks Middelbare Normaalschool te Brugge op 15 februari 1921.

Bij K.B. van 17 september 1925 werd hij benoemd tot docent bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte met de nieuwe leeropdrachten *De proef-ondervindelijke Klankleer* en *De Vlaamse Dialectkunde*, die na diverse wijzigingen zouden heten : *De Klankleer en de Orthophonie van het Nederlandsch* en *De Vlaamsche Dialectstudie en de*

Methoden van de Moderne Dialectstudie. Hij stichtte er het *Fonetisch Laboratorium* en het *Seminarie voor Vlaamse Dialectstudie*. Bij K.B. van 25 januari 1927 werd hij belast met de *Historische Grammatica van het Nederlandsch* en de *Philologische Oefeningen van het Nederlandsch*. Bij K.B. van 25 februari 1937 werd hem de cursus in de *Waalsche Dialectologie en de Methoden van de Moderne Dialectstudie* opgedragen, waarvan hij echter op zijn verzoek werd ontlast op 1 oktober 1941. Op 18 januari 1939 kreeg hij opdracht om aan het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen de cursus te doceren in de *Klankleer en de Orthophonie van het Nederlands*. Hij doceerde tijdelijk (van 1 februari 1944 tot 19 september 1947) de *Vergelijkende Spraakkunst van de Indo-Europese talen* (Germ. gedeelte) en het *Gotisch*.

Inmiddels was hij op 4 maart 1930 benoemd geworden tot gewoon hoogleraar.

Voor het jaar 1935-1936 verkoos de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte hem tot dekaan. Hij was in 1942-1943 secretaris en in 1943-1944 voorzitter van het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen.

Op 19 december 1945 werd hij benoemd tot Rector van de Universiteit voor de periode 1945-1947. Als rector bracht hij in 1946 een bezoek aan een aantal Amerikaanse en Engelse Universiteiten.

Op 29 november 1951 werd hij benoemd tot Beheerder-Inspecteur met ingang van 1 januari 1952, en toen dit ambt verviel, op 1 oktober 1954 tot Regerings-commissaris van de Rijksuniversiteit.

Van einde 1955 tot begin 1958 is hij lid van de Raad van Beheer van de Officiële Universiteit van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

Van februari tot april 1939 was hij Minister van Openbaar Onderwijs.

Zijn wetenschappelijk werk bestond er voornamelijk in, dialectmateriaal te verzamelen voor het gehele Nederlandse taalgebied (zie bijlage I van de bibliografie). Hij maakte zijn studenten deelachtig aan de werkzaamheden en publicaties van zijn seminarie (zie bijlage II van de bibliografie). Behalve de materiaalverzameling voor de moderne dialecten stimuleerde hij eveneens de studie van het oud- en middelnederlands, waarvan hij de resultaten liet publiceren in de reeks uitgaven van het door hem gestichte Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek. In maandelijks te Gent gehouden colloquia bracht hij collega's en oud-studenten samen, voornamelijk om mededelingen te doen over hun opzoekingen.

Hij werd in 1935 bekroond met een prijs De Keyn van de Académie Royale de Belgique. In 1938 was hij voorzitter van het Internationaal Congres voor fonetische Wetenschappen te Gent, en in 1949 algemeen voorzitter van het XVIIIe Vlaams Filologencongres te Gent; in september 1955 wordt hij te Rome verkozen tot bestuurslid van de Internationale Gesellschaft für Germanistik. Sinds 1938 is hij lid van de Vlaamse Cultuurraad. In 1957 werd hij verkozen tot voorzitter van de Commissie voor Filologie van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek. In 1926 werd hij benoemd tot lid en secretaris van de Commissie voor Toponymie en Dialectologie. Sinds 1946 is hij lid van de Technische Commissie voor het Nederlands-Belgisch cultureel akkoord; sinds 1951 lid van de Commissie van Bijstand van het Woordenboek der Nederlandsche Taal. In 1937 werd hij lid van de Commissie voor de vertaling van de wetteksten bij het Ministerie van Justitie, en in 1954 lid van de nieuwe Commissie belast met de voorbereiding van de Nederlandse tekst van de Grondwet, de Wetboeken en de voornaamste Wetten en Besluiten (Justitie) en tevens van de Centrale Commissie voor de Nederlandse Rechtstaal en Bestuurstaal in België (Binnenlandse Zaken).

In 1945 werd hij lid van de Spellingcommissie en in 1946 lid van de Woordenlijstcommissie; in 1950 voorzitter van de Belgische Afdeling van deze Commissie. Sinds 1 september 1948 is hij lid van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen. In 1947 wordt hij secretaris, in 1957 eresecretaris van het Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek.

Sedert 1927 is hij lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden. In 1935 wordt hij corresponderend en in 1938 werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde. Voor 1943 en 1948 werd hij verkozen tot onderbestuurder en voor 1949 tot bestuurder van deze instelling. In 1948 werd hij doctor honoris causa van de Universiteit te Rijsel. Sinds 1952 is hij lid van het Provinciaal Utrechts Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen en sinds 1954 lid van de Fryske Akademy. In 1955 werd hij verkozen tot buitenlands lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen. In 1958 werd hij lid van het International Institute for Arts and Letters, en in 1959 erelid van het Genootschap „Veldeke”. Bij K.B. van 16 april 1957 werd hem, op zijn verzoek, met ingang van 30 september 1957 het emeritaat verleend, alsmede ontlasting van zijn functie van regeringscommissaris. Hij werd gemachtigd de titels te voeren van erector, ere-beheerder-inspecteur en ere-regeringscommissaris.

PUBLIKATIES VAN EDGARD BLANCQUAERT*

- 't Zal Wel Gaan in Kongo* (onder schuilnaam Pror). Almanak van 't Zal wel Gaan, 49^e Jg., 1919, Gent, blz. 170-184.
- Romaansche dialectologie*. N.T., XVI, 1922, blz. 136-150.
- Een paar lengtemetingen*. Ts. v. Nederl. Taal- en Letterk., XLII, 1922, blz. 1-19.
- Over bestaande Dialect-Atlasen op het gebied der Germaansche en Romaansche talen en een eventueelen Nederlandschen Dialect-Atlas*. Handel. Ve Vla. Philol. Congres geh. te Brugge in 1922, blz. 163-186.
- Over de dubbele ontkenning en nog wat*. Handel. VIe Vla. Philol. Congres geh. te Antwerpen, 1923, blz. 60-69.
- Over Dialectstudie*. De Vla. Gids, XII, 1924, 3, blz. 228-262.
- Beschaafde uitspraak v. h. Nederlandsch*. Handel. I^e Vla. Paedagog. Congres v. h. O.M.O., 1925, blz. 288-291.
- Een gemeenschappelijke Grondslag voor het N.- en Z.-Nederlandsch Dialectonderzoek*. *Paginac Bibliographicae*, I, nr. 12, 1926, blz. 370-378.
- Madame Bertha Galeron de Calonne*. O.M.O., 6^e Jg., nr. 7, 1926, blz. 132-135.
- Phonetiek in het M.O.*, *ibid.*, nr. 8, 1926, blz. 160-162.
- Vlaamsche Dialectologie*. I. *Methode van de Vlaamsche Dialectologie*. II. *Historisch Overzicht van de Vlaamsche Dialectologie* (met 3 uitsl. kaarten). H.C.T.D., I, 1927, blz. 201-243.
- Klein-Brabantsche Dialect-grenslijnen*. Album J. Vercoullie, I, 1927, blz. 53-61 (met een kaart).
- Landbouwliederen*. Oostvlaamse Zanten, 2, 1927, blz. 7-8.
- De Nederlandsche Dialectnamen van de Spin, den Ragebol en het Spinneweb* (met 3 kaarten) (met zijn studenten van het Seminarie voor Vlaamsche dialectologie). H.C.T.D., III, 1929, blz. 209-228.
- West-Brabantsche Dialectologie*. Eigen Schoon en De Brabander, XII, Nieuwe Reeks IV, 1929, blz. 221-231.
- Dialectgeografiese Rondvraag*. N. T., XXIV, 1930, blz. 97-98.
- Toponymie en Dialectologie*. Revue Belge Phil. Hist., IX, 1930, blz. 275.
- État actuel de la géographie linguistique du Néerlandais*. Résumé d'une communication faite à Liège le 13 août au Ier Congrès Intern. de Géog. Historique. C.R. des travaux du Congrès, 1930, blz. 108.
- Kivu*. Toerisme, IX, 19 okt. 1930, blz. 471-474.

* = boek of brochure

Zur vergleichenden Untersuchung des Nord- und Südniederländischen. Korte inhoud v. lezing voor Intern. Gesellschaft f. Experimentelle Phonetik te Bonn in 1930; Bericht über die I. Tagung der Intern. Gesellschaft etc. Bonn, 1930, blz. 70-71.

Voor een fonetische beschrijving van het modern Nederlands. N. T., XXV, 1931, blz. 197-207.

Tekst bij de Phonoplaat over beschaafd Nederlandsche typeklanken en beschaafd Nederlandsche Sandhi. Van In en C°, Lier, 1930.

Beschouwingen bij een Zwitsersch taalgrens-standaardwerk. De Taalgrens, III, 1931, blz. 3-6.

Uit het Archief van een Oostvlaamse Schuttersgilde. Isid. Teirlinck-Album, 1931, blz. 311-315.

Voor de voorbereiding van een taalgrensstatuut. Ontwikkeling, 1931, 7-8, blz. 466-468.

Wat is Taalgrens? De Taalgrens, III, 1931, blz. 34-39.

Vlaamsch of Duitsch? Revue Belge Phil. Hist., X, 1931, blz. 382-385.

Beoordeeling van het Nederlandsch door de Duitschers. Ibid., kroniek 1, blz. 340.

Eerste congres der Internationale Vereniging voor Experimenteele phonetica, Ibid., kroniek 97, blz. 742-744.

Beschaafde uitspraak in de huiselijke kring. Voor Moeder en Kind, II, 3, 1932, blz. 17-19.

Fonothek en Klankfilms voor Literatuur- en Taalwetenschap. Gedenkboek A. Vermeylen, 1932, blz. 364-370.

Een Tentoonstelling voor Nederlandse Dialectologie te Gent op 1, 2 en 3 April 1932. H.C.T.D., VI, 1932, blz. 167-178 (+ 3 foto's).

De Nederlandsche Dialectnamen van de Spin, den Ragebol en het Spinneweb (met 3 gekl. kaarten) (met Dr. W. PÉÉ en hun Studenten). H.C.T.D., VII, 1933, blz. 329-432.

*Ook als nr. 1 van de reeks: *Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent, 1933* (met geringe correcties).

**Practische uitspraakleer van de Nederlandsche taal.* Antwerpen, De Sikkel, 276 blz., 1934.

Dr. J. O. De Gruyter als filoloog. In : Dr. Jan Oskar De Gruyter, Antwerpen, De Sikkel, 1934, blz. 311-316.

Jacob-Frans-Johan Heremans. Rede uitgesproken bij de Dies Natalis Herdenking van de Universiteit te Gent, voor het studentencorps in de Minard-Schouwburg op 21-XI-1934, Aula II, 1934, blz. 70-77.

Dialektstudie en Folklore. Oostvlaamse Zanten, VII, 1932, blz. 3-7, *ibid.*, X, 1935, blz. 111-125.

De gewijzigde spelling van ons Nederlands, Aula II, 1935, blz. 95-98.

Vlaamsch Neerlandicus op den Uitkijk. Versl. en Meded. Kon. Vla. Acad. v. Taal en Letterk., 1935, blz. 1045-1054.

In Memoriam Prof. Dr. Eug. Ulix. H.C.T.D., X, 1936, blz. 27-35.

Een woord vooraf. Bij : H. DE SCHRIJVER : De oude Landmaten in Vlaanderen. Gent, 1936, blz. 5-6.

In Memoriam Henri Logeman. Versl. en Meded. v. d. Kon. Vla. Acad. voor Taal- en Letterk., 1936, blz. 225-228.

Noord- en Zuidnederlandsche Schakeeringen in de Beschaafd-Nederlandsche Uitspraak. *Ibid.*, blz. 597-612.

Henri Logeman. Jaarboek v. d. Mij. der Nederl. Letterk. te Leiden, 1935-1936, blz. 133-138.

Hoe lang nog? Aula, IV, 1936.

Der Genter Sprachatlas. Archiv für Vergleichende Phonetik. Bd. 1, 1937, blz. 20-27 (1 kaart).

Intervocalische Tenuis-verschuiving in Vlaanderen (met Dr. W. PÉÉ). Feestnummer Jac. van Ginneken van Onze Taaltuin, 6° Jaarg., 1937, blz. 5-11 (met 1 kaart).

*Ook als nr. VI van de Reeks: *Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent.*

Ueber Möglichkeiten der Zusammenarbeit auf dialektgeographischem Gebiet. Rheinische Vierteljahrsblätter, VII, 1937, blz. 19-25.

In Memoriam Jozef Vercoillie. Revue Belge Phil. Hist., XVI, 1937, blz. 556-560.

Medewerking aan Winkler Prins' geïllustreerde Encyclopedie, 5° uitgave, 1937, artikels o.m. over Dialect, Taalatlassen, Dietsche beweging, Isoglossen, Nederlandsche Taal (met C. B. van Haeringen), Schuermans, Leonard Willems, Delecourt, De Flou, De Keyser, Grootaers, Mansion, Hansen, Scharpé.

Over een Vlaamsche Academie voor Wetenschap en Kunst. Het eerste Vlaamsch Socialistisch Congres, Deurne-Antwerpen, 1937, blz. 63-72.

*Nederlandsche Phonoplaten van Blancquaert en Van der Plaetse (eerste reeks) *Tekstboekje*. Antwerpen, De Sikkel, 1937, 35 blzz.

Een Vlaamsche reeks grammofoonplaten. Ts. v. Lev. Talen, III, 1937, blz. 93-94.

Niederländisch und Afrikaans (met W. PÉÉ). Archiv für Vergleichende Phonetik, I, 1937, blz. 173-178.

Ter Bevordering van het Algemeen Beschaafd in Vlaanderen. Versl. en Meded. Kon. Vla. Acad. v. Taal en Letterk., 1938, blz. 561-569.

Het Nederlandsch Woordenboek van de Twintigste Eeuw. Ibid., blz. 781-799.

Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent. Wetenschap in Vlaanderen, III, 1938, kol. 321-326.

*Nederlandsche Fonoplaten van Blancquaert en Van der Plaetse (eerste reeks). *Tekstboekje*. Tweede, bijgewerkte druk, Antwerpen, De Sikkel, 1939, 39 blzz.

*Algemeen Verslag over de Maturiteitsexamens 1938-1939 (Universitaire Stichting) — *Rapport général sur l'examen de maturité 1938-1939* (Fondation Universitaire), 2 × 16 blzz.

*Proceedings of the Third International Congress of Phonetic Sciences, Ghent 1938 (met W. PÉÉ). XXIII + 536 blzz., Ghent, 1939.

„Sandhi” en „Assimilatie”. Album Philologicum voor Th. Baader, Nijmegen, 1938, blz. 3-8.

*Eerste Jaarverslag van den Nederlandschen Cultuurraad (in samenwerking met de vier andere leden van de Raad). Ministerie van Openbaar Onderwijs, 1939, 56 blzz.

*Practische Uitspraakleer van de Nederlandsche taal. Tweede uitgave, Antwerpen, De Sikkel, 1942, 279 blzz.

*Nederlandsche Fonoplaten van Blancquaert en Van der Plaetse. *Tekstboekje*. 3e uitgave, Antwerpen, De Sikkel, 1942.

Genus-onderscheid en Phonetische Tendensen. Album René Verdeyen. Brussel-Den Haag, 1943, blz. 27-33.

Apocope van slot-n na doffe ð in het Nederlandsch (met Mevr. C. TAVERNIER-VEREecken en hun Studenten). Feestbundel H. J. Van de Wijer, dl. II, blz. 7-27 (met drie kaarten), Leuven, 1944.

Quantiteit en Intonatie. Revue Belge de Phil. Hist., XXIII, 1944, kroniek 13, blz. 596-597.

Vijf en twintig jaar na Dr. Goemans' Methodologisch artikel over de Studie van het Middelnederlandsch. Versl. en Med. Kon. Vla. Acad. voor Taal- en Letterk., 1944, blz. 31-39.

De Functie van de Universiteit. Zondagspost, 28 januari 1945.

*Weerstand en Bevrijding. Uitgave v. d. Universiteit te Gent, Gent 1945.

Een ideale Studentengroepering. Gentsch Studentenleven, I, nov. 1945.

Grondslagen van de Belgische Gedachte. Rectorale rede. Universiteit te Gent. Plechtige Opening der Leergangen op 12 nov. 1945, Gent, 1946, blz. 3-14.

Toespraak van den Rector. Ibid., blz. 15-21.

Universiteit te Gent. Onthulling van twee gedenkplaten. Toespraak van den Rector. Ibid., blz. 35-36.

Zes artikels „Een maand in Amerika”. Het Laatste Nieuws, 15 mei — 3 juli 1946.

Zes artikels „Bezoek aan Britsche Universiteiten”. Het Laatste Nieuws, 5-29 nov. 1946.

Een Woord Vooraf in „Voor de Studenten”. Uitg. v. h. Rectoraat der Universiteit, Gent, 1946, blz. 3-4.

Universitaire Problemen. Rectorale rede. Universiteit te Gent. Plechtige opening der Leergangen op 14 okt. 1946, blz. 3-20.

Toespraak van den Rector. Ibid., blz. 21-26.

Onthulling van een gedenkplaat, geschonken door de Vrije Universiteit te Brussel. *Antwoord van den Rector*, *ibid.*, blz. 51-53.

*Verslag over de Enquête van het Vermeylen-Fonds. Reeks „Stand en Uitbouw van de Vlaamse Beweging”, 1, 1947, 40 blzz. Uitgave van het Vermeylen-Fonds.

Indrukken uit Engelse en Amerikaanse Universiteiten. Alumni, XVI, 1947, blz. 122-130.

Huidige Stand en Toekomst van de Nederlandse Taalkunde. Ts. v. Lev. Talen, XIII, 1947, blz. 209-218.

*Ook als broch. in „Série Langues Vivantes — Levende Talen”, nr. 18, Brussel, Didier, 1947. *Ter Inleiding*. Algemene Vereniging van Oud-Studenten van de Universiteit te Gent, Mededelingen, 1948, 1, blz. 3-4.

De Vlaamse Beweging weer van wal. Nieuw Vlaams Tijdschrift, II, jan. 1948, blz. 734-750.

*Ook als nr. 3 van de Reeks „Stand en Uitbouw van de Vlaamse Beweging”, Uitgave van het Vermeyleylen-Fonds, 1948.

Universitaire Problemen. II. Rectorale rede. Universiteit te Gent. Plechtige opening der leergangen, 13 okt. 1947, Gent, 1948, blz. 3-22. (Ook als brochure).

Toespraak van den Rector. Ibid., blz. 23-31.

„Scilt” en „Vrient”. Album Prof. Dr. Frank Baur, Antwerpen, 1948, I, blz. 85-89.

Huidige Stand en Toekomst van de Nederlandse Taalkunde (naschrift). Ts. voor Levende Talen, XIVe jg., 1948, blz. 368-371.

**Na meer dan 25 jaar Dialect-onderzoek op het Terrein*. Kon. Vla. Acad. v. Taal- en Letterk., Reeks III, nr. 28, 1948 (57 blzz. + kaart). Ook verschenen als nr. XI van de Reeks „Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent”.

Taalgeografie. Hand. XVIIIe Vla. Philol. Congres geh. te Gent, 1949, blz. 15-29.

Onder Ndl. „Jouw” en „jouwen” schuilt een Gallische haan (met Mevr. C. TAVERNIER en de Studenten van het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie). H.C.T.D., XXIII, 1949, blz. 201-220 (+ 2 platen).

*Ook verschenen als nr. XII van de Reeks „Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent”.

Intreerede van de Bestuurder voor 1949. — Overdracht van het Bestuurschap. Versl. en Med. Kon. Vla. Acad. v. Taal- en Letterk., 1951, blz. 56-59 en 61-63.

Pleidooi voor de Jeugd. Versl. en Med. Kon. Vla. Acad. voor Taal- en Letterk., 1949, blz. 163-172. *Rouwhulde Prof. R. Verdeyen*. Ibid., blz. 86-88.

**Practische Uitspraakleer van de Nederlandse Taal*. 3^e Uitg., Antwerpen, De Sikkel, 1950, 278 blzz. *Overzicht van Gentsse Klanken* (met Mevr. C. TAVERNIER). In : LODEWIJK LIEVEVROUW-COOPMAN : Gents Woordenboek, I, Gent, 1950. Uitg. Kon. Vla. Acad. v. Taal- en Letterk., blz. 24-33. *Professor Lodewijk Grootaers 65 Jaar*. Zuidndl. Mij. voor Taal- en Letterk. en Geschiedenis, Handelingen, IV, 1950, blz. 3-7.

Taalgeografie (Methodologische Beschouwingen). Album Grootaers, Leuven, 1950, blz. 71-80. *Systèmes phonologiques et mots d'emprunt franco-néerlandais* (met Mevr. C. TAVERNIER). *Mélanges de linguistique offerts à Albert Dauzat*, Paris, 1951, blz. 41-46.

**Vijf Jaar Culturele Samenwerking tussen Nederland en België, 1946-1951* (met de andere leden v. d. Gemengde Nederl.-Belg. Technische Commissie). Brussel-'s Gravenhage, 1951.

Vijf Jaar Culturele Samenwerking tussen Nederland en België (1946-1951). Nieuw Vlaams Tijdschrift, VI, 1951, blz. 81-84.

Opdorpiana I. Vergelijkingen. Album Dr. Jan Lindemans, Brussel, 1951, blz. 161-168.

Opdorpiana II. Invoeging van d in zinsverband. Taal en Tongval, III, 1951, blz. 13-19.

Oclusief, explosief, etc. Album Dr. L. Kaiser, Amsterdam, 1951, blz. 17-25.

Wenken en Wensen voor V.B.O. Nu Nog, I, 1951, blz. 12-14.

De Sonograaf en de Triomf van het Fonetisch Schrift. Versl. en Meded. v. d. Kon. Vla. Acad. v. Taal- en Letterkunde, 1950 (versch. in 1951), blz. 133-139.

Célébration du 25e Anniversaire de la Commission Royale de Toponymie et de Dialectologie... Herdenking van het 25-jarig bestaan van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie... Discours du Président — Toespraak van den Voorzitter. H.C.T.D., XXV, 1951, blz. 39-46. *Clôture de la Séance par le Président de la Commission — Slotwoord van den Voorzitter van de Commissie*. Ibid., blz. 85-86.

Geestelijke Nooddruf. De Vlaamse Gids, 1951, blz. 711-716.

Julius Pée (1871-1951). Belg. Ts. v. Philol. en Geschied., XXIX, 1951, 1, blz. 336-339.

Isidoor Teirlinck als Dialectoloog. Jaarboek 1949-'51 van de Kon. Vla. Acad. voor Taal- en Letterk. (versch. in 1952), blz. 30-36.

Linguistique néerlandaise et Linguistique française. Mélanges de Philologie Romane offerts à M. Karl Michaëlsen, Göteborg, 1952, blz. 63-67.

Keulse Potten (mit 2 Karten) (met Mevr. C. TAVERNIER). Festschrift Theodor Frings. 1 Teil. Rheinische Vierteljahrbücher, jg. 17, 1952, blz. 51-58 (met 2 kaarten).

Zestig Jaar Nederlandse Taalkunde aan de Universiteit te Gent (met Prof. Dr. P. DE KEYSER). In : *Zestig Jaren Onderwijs en Wetenschap aan de Faculteit van de Wijsbegeerte en Lett.*, 114e Afl., Brugge, 1952, blz. 124-156.

Opmerkingen en Kanttekeningen (bij de reeks lezingen over „De Gentse Universiteit (bij de Vlaamse Gemeenschap” geh. te Gent op 25-XI-51). Alumni, XXI, 1952, blz. 233-235.

Les atlas régionaux de la Belgique Flamande et des Pays-Bas depuis 1949. Obris, Bulletin International de Documentation Linguistique, I, 1952, blz. 392-398.

Overdracht van het Bestuurschap op 18 januari 1950. Versl. en Meded. van de Kon. Vla. Acad. voor Taal- en Letterk., 1951, blz. 61-63. (Verschenen in 1952).

Vlaanderen groot de Vlaamse Toeristenbond. De Autotoerist, 9^e jg., juni 1952, blz. 544.

The Belgian Inter-University Centre of Dutch Studies issues the second volume of its series. ONOMA, III, 1952, blz. 63-65.

De Rijksuniversiteit te Gent. De Autotoerist, 6^e jg., nr. 8, apr. 1953, blz. 397-400 en : De Toerist, 32^e jg., 8, 16 april 1953, blz. 217-220.

**Practische Uitspraakleer van de Nederlandse Taal.* 4^e uitgave, Antwerpen, De Sikkel, 278 blzz., 1953.

Opdorpiana III. *Opdorps en Kiliaans.* Feestnr. C. G. N. de Vooys van de N. T., 1953, blz. 21-29.

Nederlands in Noord en Zuid. Akademiedagen, VII, Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, Amsterdam, 1954, 3, blz. 132-145.

Autonomie et indépendance des Universités. Discours d'ouverture du groupe B. Rapport de la Conférence de Recteurs et Vice-Chanceliers d'Universités européennes, Cambridge, juillet 1955. Londres, 1955, blz. 91-95.

Opdorpiana IV. *Een moderne Dialecttekst.* Taal en Tongval, VII, 1955, blz. 27-42.

*Ook als nr. XIV van de reeks „Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent”, 1955.

In Memoriam Prof. Dr. Albert Dauzat (1877-1955). T. en T. VII, 1955, blz. 187-188.

Prof. Dr. L. Grootaers gehuldigd t.g.v. zijn 70^e verjaardag. Versl. en Meded. Kon. Vla. Acad. v. Taal- en Letterk., 1955, blz. 483-486.

Hochsprache und Mundart im niederländisch-flämischen Raum. Zeitschrift für Mundartforschung, XXIV, 1956, blz. 151-160 + 8 kaartjes buiten tekst.

Taallagen en Sociale Lagen. Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen, 1, 1956, blz. 88-97.

Eredoctoraat C. Huysmans. Toespraak van Ererector E. Blancquaert. Herdenking van de 25^e verjaardag van de vernederlandsing van de Gentse Universiteit, 18 februari 1956, Rijksuniversiteit, Voldersstraat, Gent, blz. 19-20.

Bij de 100^e Verjaardag van Prof. J. Vercoillie's Geboorte. Uitg. v. d. Kon. Vla. Acad. v. Taal- en Letterk., Reeks X, nr. 7, 1957, blz. 9-20.

**Praktische Uitspraakleer van de Nederlandse Taal.* 5^e Uitgave, Antwerpen, De Sikkel, 278 blzz., 1957.

Ten Geleide. De Brug, Nieuwe Serie van Meded. v. A.V.O.S.U.G., nr. 1, 1957, blz. 3-4.

Opdorpiana V. Woordenschat van het Boogschieten, T. en T., XI, 3-4, 1959, pp. 5-13.

Opdorpiana VI. *Opdorps en Latijn.* Spieghele Historiae I, 4, 1959, 108-116.

Allocution... Séance de Clôture du premier Congrès International de Dialectologie Générale, par S. Pop, Louvain, 1960, p. 19.

Verslagen en Recensies in :

Handelingen van de Commissie voor Toponymie en Dialectologie, I tot en met XIII; XVI (jaarverslagen); tienjaarlijks verslag. Ibid. X.

Revue Belge de Philologie et d'Histoire. VI, 1927, 342-345 en 345-346; VII, 1928, 153-156 en 1105-1107; X, 1931, 607-608; XI, 1932, 758-760; XX, 1941, 653-655.

Paginae Bibliographicae. II, 1927, 745-749 en 749-753.

Verslagen en Meded. v. d. Kon. Vla. Acad. voor Taal- en Letterk. 1938, 653-657; 1939, 658-660; 669-673; 1943, 189-191; 1952, 547-548; 713-717; 885-890; 1954, 376-378; 1955, 405-410; 453-457; 457-461; 1956, 366-367; 1957, 352-355, 1959, 509-512.

Tijdschrift voor Levende Talen. XVII, 1951, 10-23.

BIJLAGE I

Leiding van de *Reeks Nederlandse Dialektatlassen*, Antwerpen, De Sikkel, waarin verschenen :

*E. BLANCQUAERT : *Dialect-atlas van Klein-Brabant*, I, 22 blz.-239 bladen. — II, 150 kaarten 1925;

*E. BLANCQUAERT : *Dialect-atlas van Klein-Brabant* (met F. VANACKER). I, 22 blz.-239 bladen. — II, 150 kaarten, 1925; 2^e uitg. 1952.

*E. BLANCQUAERT : *Dialect-atlas van Noord-Oost-Vlaanderen en Zeeuwsch-Vlaanderen*, I, xxvi-234 blz. — II, 150 kaarten, 1935.

*H. VANGASSEN : *Dialect-atlas van Vlaamsch-Brabant*, I, xxviii-380 blz. — II, 150 kaarten, 1938.

*E. BLANCQUAERT en P. J. MEERTENS : *Dialect-atlas van de Zeeuwsche Eilanden*, I, xlii-106 blz. — II, 150 kaarten, 1940-41.

*W. PÉE (met E. BLANCQUAERT) : *Dialect-atlas van West-Vlaanderen en Fransch-Vlaanderen*, I, xciv-474 blz. — II, 150 kaarten, 1946.

*A. WEIJNEN : *Dialect-atlas van Noord-Brabant*, I, xlv-208 blz. — II, 150 kaarten, 1952.

*K. BOELENS en G. VAN DER WOUDE (met K. FOKKEMA en E. BLANCQUAERT) : *Dialect-atlas van Friesland*, I, xli-220 blz. — II, 150 kaarten, 1955.

*W. PÉE : *Dialektatlas van Antwerpen*. I, li + 596 blz.) — II, 150 kaarten, 1958.

BIJLAGE II

Leiding van de *Reeks Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent*, waarin verschenen :

1. Zie Bibliografie, p. 292.
2. Dr. A. E. VAN BEUGHEM: *Bijdrage tot de studie van het geslacht der zelfstandige naamwoorden in de Zuidnederlandsche dialecten*, 1934.
3. Dr. W. PÉE en P. J. MEERTENS: *Dr. L. Grootaers' en Dr. G. G. Kloeke's Systematisch en Alfabetisch Register van Plaatsnamen voor Noord-Nederland, Zuid-Nederland en Fransch-Vlaanderen*. Herzien en bijgewerkt (met een kaart), 1934.
4. Dr. W. PÉE: *Dialectgeographie der Nederlandsche Diminutiva*. Bekroond door de Kon. Vla. Acad. v. Taal- en Letterkunde, I-II, met 24 gekleurde jaarten, 1936-1938.
5. Dr. K. HEEROMA: *De Nederlandse Benamingen van de Uier*. Met 4 kaarten, 1936.
6. Zie Bibliografie, p. 292.
7. CECILE VEREECKEN: *Van „slut-ila” naar „sleutel” : Umlaut en spontane Palatalisering op Nederlands Taalgebied*. Met 9 gekleurde kaarten, 1938.
8. ARTHUR VAN DOORNE: *De Franse Woorden in het Dialect van Wingene*. 1939.
9. REMI DUPONSELLE: *Ijzerfront en Dialect*. Bekroond door de Kon. Vla. Acad. voor Taal- en Letterkunde, met 59 kaarten, 1942.
10. FR. VANACKER: *Syntaxis van het Aalsters Dialect*. Speciale oplage van nr. 4 van de Werken uitg. door de Kon. Comm. voor Top. en Dialectologie, Vlaamse Afdeling, 1948.
11. Zie Bibliografie, p. 294.
12. Zie Bibliografie, p. 294.
13. C. TAVERNIER-VEREECKEN: *Dierensoortnamen van Mensennamen afgeleid: garnaal, wulk, pier, vlinder*, 1950.
14. Zie Bibliografie, p. 295.

EDGAR DE BRUYNE (1898-1959)

1925

Edgar De Bruyne werd geboren te Ieper op 18 april 1898. Zijn humaniora-studies, aan het Sint-Vincentiuscollege van zijn geboortestad, werden gestoord door het losbreken van de eerste wereldoorlog en de gevechten in West-Vlaanderen. Hij moest uitwijken en studeerde verder te Sées, in Normandië, waar hij de herinnering naliet van een veelbelovend talent. Negentien jaar oud nam hij dienst in het leger als vrijwilliger : op het IJzerfront kende hij de laatste strijd en de overwinning.

De Leuvense universiteit, gesloten sedert 1914, opende weer haar poorten op 21 januari 1919. Edgar De Bruyne, nog in uniform voor ettelijke maanden, ging er filosofie studeren aan het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte, dat een internationale bekendheid had verworven, eerst onder de leiding van D. Mercier, vervolgens van L. Noël. Hij vond er de stimulans van medestudenten die eveneens naam zouden maken : L. De Raeymaeker, A. Dondeyne, F. Renoirte, F. Van Steenberghe, D. M. De Petter. In 1922 promoveerde hij op een metafysisch proefschrift tot doctor in de wijsbegeerte.

Op 27-jarige leeftijd debuteerde hij in het hoger onderwijs : bij K.B. van 7 oktober 1925 werd hij benoemd aan de Faculteit van de Wijsbegeerte

en Letteren van de Rijksuniversiteit te Gent. Op 4 maart 1930 werd hij bevorderd tot buitengewoon hoogleraar; op 20 februari 1933, met ingang van 1 maart, tot de rang van gewoon hoogleraar.

Zijn leeropdracht kreeg met de jaren meer omvang en meer verscheidenheid : Encyclopedie van de wijsbegeerte, Ethica, Oefeningen over vraagstukken uit de Ethica, Kritische ontleding van een ethische verhandeling, Grondige studie van vraagstukken uit de Ethica, Metafysica, Esthetica, Algemene Esthetica met toepassingen op de letterkunde, Geschiedenis van de wijsbegeerte der Oudheid, Verklaring van wijsgerige teksten uit de middeleeuwen.

Zijn onderwijs richtte zich tot studenten van de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren, van het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, en van het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen.

Gedurende drieëndertig jaar heeft hij aan de Rijksuniversiteit gedoceerd en gewerkt, met een ongemene openheid van geest, met een groeiend meesterschap. Van meet af aan zette hij zich eveneens aan het schrijven. In een verbazend tempo publiceerde hij de talrijke en omvangrijke werken, die steeds groter bekendheid zouden geven aan zijn naam.

Langer liet zijn buitengewone wilskracht het niet toe. De kwaal waaraan hij op 61-jarige leeftijd is bezweken, kent geen genade. Met een serene viriliteit heeft hij ze aanvaard en gedragen; in het licht van zijn geloof heeft hij er de zin van beleefd; tot het uiterste van zijn weerstandsvermogen is hij zijn levenstaak blijven vervullen, nog onderwijzend, nog ondervragend, nog schrijvend, toen het einde reeds in het verschiep lag.

Bij K.B. van 10 september 1958, met ingang van 31 oktober, werd hij toegelaten tot het emeritaat. Hij overleed te Brussel, waar hij woonachtig was, op 6 mei 1959.

Van 1925 tot 1936 doceerde hij insgelijks aan de *Faculté universitaire Saint-Louis* te Brussel. Hij was er nl. medestichter van de *Ecole des Sciences Philosophiques et Religieuses*, in het leven geroepen door Kard. Mercier om aan ontwikkelde leken een hogere vorming te geven op grond van filosofische en theologische wetenschappen.

Het eerste jaar doceerde De Bruyne er Inleiding tot de Wijsbegeerte en Geschiedenis van de wijsbegeerte. Toen deze laatste cursus in 1926 werd verdeeld, behield hij de Geschiedenis van de moderne wijsbegeerte, en verving zijn overzicht van de middeleeuwse filosofie door een grondiger cursus, getiteld „Saint Thomas d'Aquin”. Uit dat onderwijs groeiden zijn eerste werken: *Inleiding tot de Wijsbegeerte* (1927), die zes uitgaven zou kennen en *Saint Thomas d'Aquin Le milieu. L'homme. La vision du monde* (1928), een merkwaardige synthese, met opvallende persoonlijke inzichten.

Aan het *Universitair Instituut voor de Overzeese Gebieden* te Antwerpen onderwees hij van 1935 af de Psychologie. In 1952 werd hij er voorzitter van de Academieraad. Ook van het *Instituut voor het Wetenschappelijk Onderzoek in Centraal-Afrika* (I.W.O.C.A.) werd hem het voorzitterschap opgedragen.

Het *Institut Supérieur d'Histoire de l'Art et d'Archéologie de Bruxelles*, gevestigd in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, telde hem jarenlang onder zijn professoren en onder de leden van zijn Raad van Beheer.

Eveneens te Brussel onderwees hij gedurende zekere tijd aan de *Ecole Supérieure de Jeunes Filles*.

Leeropdrachten, studie en publicaties verhinderden hem niet mettertijd betrokken te zijn in merkwaardige initiatieven en nog andere belangrijke functies waar te nemen.

De naoorlogse atmosfeer had een verscherping van het Vlaamse zelf bewustzijn in de hand gewerkt. De wijsgerige bedrijvigheid begon meer en meer uitdrukking

te zoeken in eigen taal. De ontubbeling van de Katholieke Universiteit te Leuven was reeds ingezet; de vernederlandsing van de Gentse Alma Mater, met aandrang opgeëist van alom, bleek tot een nabije toekomst te behoren. In 1927 ontstond de thans welbekende reeks *Philosophische Bibliotheek*, onder leiding van Dr. E. De Bruyne, Dr. F. Fransen, Dr. F. Van Goethem, Dr. F. De Hovre, Dr. F. Roels en Dr. J. Schrijnen, uitgegeven voor België door de N.V. Standaard-Boekhandel, voor Nederland door de N.V. Dekker & Van de Vegt. Binnen ons taalgebied heeft deze reeks de wijsgerige belangstelling, bezinning en informatie aanzienlijk bevorderd. Ze heeft tevens bijgedragen tot de ontwikkeling van een modern en smedig wijsgerig proza.

Frontsoldaat vooraleer hij hoogstudent werd, opgegroeid in een periode die de voorwaarden van een culturele ontvoogding wou veroveren, verbonden aan een universitaire instelling waarvan de vernederlandsing een symbool was geworden, heeft Edgar De Bruyne de *Philosophische Bibliotheek* niet alleen medegesticht, maar daarin ook meer dan gelijk wie gepubliceerd : zijn *Inleiding tot de Wijsbegeerte* (1927), die de reeks opende, zijn *Kunstphilosophie* (1929), de drie lijvige delen van zijn *Ethica* (1934-1936), zijn *Philosophie van het Kunstwerk* (1940), *Het Aesthetisch Beleven* (1942) en de vijf copieuze delen van zijn *Geschiedenis van de Aesthetica* (1951-1955).

Het lijkt geen twijfel dat hij, zo doende, persoonlijk voordeel en eigen faam in breder kringen heeft achteruitgesteld ten bate van een volk en een taalgemeenschap die hem aan het hart lagen.

Toen in 1939 het driemaandelijks *Tijdschrift voor Philosophie* begon te verschijnen, met Prof. Dr. D. M. De Petter o.p. als redactiesecretaris, behoorde Edgar De Bruyne met belgische en nederlandse collega's tot de redactieleden.

Waar dit tijdschrift „een levendige belangstelling voor de hedendaagse problematiek” in het vooruitzicht stelde, met de wil „in een construerende geest mede te werken aan de uitbouw van de hedendaagse wijsbegeerte”, vertolkten de stichters een gezindheid die ook op zeer markante wijze de werken van E. De Bruyne heeft bezield. Reeds in het februari-nummer van 1939 publiceerde hij een zeer doordachte wetenschapstheoretische studie : *Hoeveelheid en hoedanigheid in de positieve wetenschap*, naast een jaarbericht gewijd aan esthetiek en kunstfilosofie.

De tijdsomstandigheden brachten mede dat de professor en schrijver ook in het politiek leven werd betrokken.

In de bewogen periode tussen beide wereldoorlogen groeide vertroebeling onder de belgische katholieken. Tegenover de ideologie en de organisatorische actie van een veldwinnend socialisme stonden zij niet eensgezind : naast en soms tegenover een volkspartij die uitkwam voor sociale vernieuwing, stond een trager evoluerende vleugel die veeleer behoudsgezind aandeed. De organisatie der standen, bedoeld in het raam van een overkoepelende eenheid, deed vrij scherpe tegenstellingen aanvoelen. Vlaams nationalisme en Rexisme ijverden niet zonder succes met progressistische denkbeelden en gingen heftig te keer tegen personen en toestanden. De nationale verstandhouding en het parlementair stelsel kwamen

in het gedrang. Er was nood aan bezinning en beraad, aan nieuwe, gewaardeerde en onbesproken personaliteiten.

Naast anderen geraadpleegd, verleende Prof. De Bruyne bereidwillig zijn medewerking en zetelde weldra in het nieuw directorium (1937). Hij werd voorzitter van de Vlaamse Cultuurraad, opgericht om de gevaarlijke spanning te milderen. Zijn oproep tot de Vlaamse nationalisten, op het congres van Mechelen, vond geen bevredigend gehoor : er was reeds te veel verbittering in de geesten. Op aandringen van vrienden aanvaardde hij in 1939 tot senator te worden gecoöpteerd. Zo was hij definitief aan de politiek verbonden.

Tijdens de tweede wereldoorlog speelde senator De Bruyne een officieel erkende rol in het verzet. In 1945 werd hij minister van Koloniën in het kabinet Van Acker, herstelde de normale inrichting van zijn departement en overwoog een nieuwe koloniale politiek in samenwerking met gouverneur-generaal Ryckmans. Men leze daaromtrent zijn *Koloniale problemen voor morgen*. Het optreden van de regering in de koningskwestie noopte hem tot ontslag.

Intussen had hij actief deelgenomen aan de uitbouw van de Christelijke Volkspartij. De beraadslagingen, begonnen tijdens de bezetting, brachten vernieuwde grondslagen, een vernieuwde structuur, een vernieuwd programma. Op het politieke schaakbord van de naoorlogse jaren verscheen de C.V.P. met een verjongde vitaliteit. De Bruyne werd voorzitter van de C.V.P.-fractie in de senaat toen P. Struye tot voorzitter van de hoge vergadering werd verkozen. Zijn houding was er steeds een van waardigheid en gematigdheid. Wegens ziekte liep zijn politiek mandaat ten einde bij de wetgevende verkiezingen van 1 juni 1958.

Die politieke activiteit had hij wellicht aanvaard als de vervulling van een plicht waaraan hij zich niet mocht onttrekken. Misschien is ze hem mettertijd gaan bekoren. Men kan denken dat ze een belemmering is geworden voor zijn wetenschappelijk rendement in de jaren van zijn maturiteit.

Uit die jaren dateert alleszins een merkwaardig initiatief. In 1951 legde hij aan Mgr. Prof. L. De Raeymaeker (Leuven) en aan Prof. F. Sassen (Nijmegen) het plan voor van een *Filosofisch Lexicon* dat door hem was ontworpen, en uitgewerkt door zijn knappe assistent Dr. Johan Grooten. Het uitblijven van tijdige medewerking uit Noord en Zuid bracht mede dat het *Lexicon* eerst in 1958 van de pers kwam. Dr. J. Grooten zelf, die onder toezicht van De Bruyne de eindredactie waarnam, heeft het niet meer gedrukt gezien : op 19 januari 1957 kwam hij op jammerlijke wijze om het leven.

*
* *

De bibliografie van E. De Bruyne maakt duidelijk met welke onverdroten werklust en werkkraft hij was bedeed.

Hij schreef gemakkelijk en snel, onmiddellijk nagenoeg in de definitieve vorm. Het viel hem niet moeilijk, al kon hij ook technisch zo precies zijn waar het

paste, zijn gedachten te ontwikkelen in een taal en een trant die voor een breder publiek toegankelijk blijven.

In wijsgerige kringen, o.m. voor de *Société philosophique de Louvain* en voor het *Wijsgerig Gezelschap te Leuven* waarvan hij lid was, hield hij schrandere lezingen, en openbaarde zich telkens als een meester in het debat.

Veel van zijn geschriften heeft niet enkel een wetenschappelijke, maar ook een sociale betekenis die niet is te onderschatten. Hij behoorde niet tot het geleerden-type dat zich alleen tot vakgenoten richten wil. Belangstelling en sympathie opwekken voor wijsgerige vraagstukken, inzicht verschaffen en leren denken, lag in zijn bedoeling naast mededeling van eigen overweging en persoonlijke opzoeking.

Buiten zijn *Inleiding tot de Wijsbegeerte*, waaraan hij bij de vierde uitgave de definitieve drieledige structuur gaf, en die men terecht heeft geprezen als een uitstekend instrument van wijsgerige initiatie en praktische voorlichting, bestaat zijn nalatenschap uit systematische en historische werken.

Zijn systematische publicaties liggen hoofdzakelijk op het gebied van de *Ethica* en van de *Esthetica*. Op beide gebieden ging hij baanbrekend te werk. De nieuwe wegen die hij volgde, leken hem geboden om wetenschapstheoretische redenen en verzekerden hem contact met de moderne vakliteratuur. Zijn monumentale *Ethica*, zijn *Philosophie van de Kunst* en zijn *Aesthetisch Beleven* illustreren tegelijk zijn ruime informatie, zijn openheid van geest en zijn zin voor vruchtbare discriminatie naast eigen scheppingskracht.

Zijn historische publicaties, waarvan de voornaamste in het Frans verschenen, gaven hem alom bekendheid in het buitenland. In de drie erudiete delen van zijn *Etudes d'Esthétique médiévale* (1946) is hij van nabij een ontzaglijk terrein gaan verkennen dat, ondanks zoveel studies over middeleeuwse filosofie, nog grotelijks verwaarloosd was gebleven. Een meesterlijke synthese van zijn bevindingen bezorgde hij in het handige *L'esthétique du moyen âge* (1947). De *Geschiedenis van de Aesthetica*, in vijf delen, heeft als geheel haar weerga niet in een andere taal. Berusten de delen gewijd aan de Grieks-Romeinse Oudheid en aan de Renaissance grotelijks op informatie, dan zijn de delen, gewijd aan de Christelijke Oudheid en aan de Middeleeuwen, vooral de vrucht van persoonlijk onderzoek.

De Belgische *Prijs van de Tienjaarlijkse Wedstrijd voor de Wijsgerige Wetenschappen, Achtste Periode*, 1948-1957, werd ten posthumen titel toegekend aan Edgar De Bruyne voor zijn *Geschiedenis van de Aesthetica* (1951-1955). Men mag aanvaarden dat aldus iets werd goedge maakt, laattijdig weliswaar, en dat doorheen deze vijf boekdelen hulde werd gebracht aan het vele baanbrekend werk, filosofisch en historisch, dat De Bruyne in vroeger perioden had laten verschijnen.

Velen zullen hem graag gedenken zoals ze hem hebben gekend, rijzig van gestalte, voornaam en zelfbewust in zijn verschijning, voorkomend in zijn omgang, minzaam in zijn gesprek, een meester van het woord, een meester van de gedachte, een man van de daad.

Menig erbewijs was hem ten deel gevallen. In 1939, bij de stichting, werd hij

lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. In 1954 werd hij buitenlands lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. Hij was Officier in de Kroonorde, Groot-Officier in de Leopoldsorde, Groot-Officier in de Orde van de Afrikaanse Ster, Commandeur in de Orde van Sint-Silvester, drager van het Burgerkruis eerste klasse, en van de Medal of Freedom met palm. Met hem verdween — naar het woord van Rector P. Lambrechts — „ongetwijfeld een der schitterendste vertegenwoordigers van de vernederlandste Gentse Universiteit”.

ARMAND JANSSENS

PUBLIKATIES VAN EDGAR DE BRUYNE

IN BOEKVORM

- Inleiding tot de Wijsbegeerte*. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 356 blz., 1927, 1950e.
- Saint Thomas d'Aquin. Le milieu. L'homme. La vision du monde*. Études philosophiques et religieuses, Paris, G. Beauchesne & Bruxelles, La Cité chrétienne, 348 blz., 1928.
- Kunstphilosophie*. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 352 blz., 1929.
- Esquisse d'une philosophie de l'art*. Trad. du néerlandais par L. BRECKX, Bruxelles, A. Dewit, 420 blz., 1930.
- Servaes*. Eigen Schoon, nr. 11, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, Amsterdam, Van Kampen, z.d., 155 blz.
- Albert Servaes en de Vlaamsche vroomheid*. Oude God, „Die Poorte”, met 12 pl., 30 blz., 1930.
- Philosophie van het leven en Algemene Wijsbegeerte*. Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding, Jg. XXIX, nr. 3, Verhandeling 280, Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 46 blz., 1930.
- Ethica I. De structuur van het zedelijk phenomeen*. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 564 blz., 1934.
- Ethica II. De ontwikkeling van het zedelijk bewustzijn*. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 608 blz., 1935.
- Ethica III. De diepere zin van de zedelijkheid*. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 558 blz., 1936.
- De universiteit in dezen tijd*. Rede... op de eerste algemene corpsvergadering van het academisch jaar 1934-1935. Uitgaven van het Gentsch Studentencorps, Gent, M. Seys, 12 blz., 1935.
- Beschaving en Cultuur*. Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding, Jg. XXXV, nr. 1, Verhandeling 338. Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 30 blz., 1936.
- Wat is cultuur?* Schijnwerpers, nr. 16, Utrecht, Het Spectrum, 86 blz., 1937.
- Philosophie van de Kunst. Phaenomenologie van het Kunstwerk*. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 356 blz., 1940, 1942^e, 1948^e.
- Het Aesthetisch Beleven*. Philosophische Bibliotheek. Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 462 blz., 1942.
- Hoe de menschen der middeleeuwen de schilderkunst aanvoelden*. Maerlantbibliotheek, XV, Antwerpen, N.V. De Sikkel, 52 blz., 1944.
- Koloniale problemen voor morgen*. Leuvense bijdragen tot de Rechts- en Staatswetenschappen, Actuele Studiën, Reeks A, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel & Den Haag, N.V. Martinus Nijhoff, 84 blz., 1946.
- Études d'Esthétique Médiévale I. De Boèce à Jean Scot Erigène*. Rijksuniversiteit te Gent. Werken

uitgegeven door de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren, 97e aflevering, Brugge, „De Tempel”, 372 blz., 1946.

Études d'Esthétique Médiévale II. L'époque romane. Idem, 98e aflevering, Brugge, „De Tempel”, 420 blz., 1946.

Études d'Esthétique Médiévale III. Le XIIIe siècle. Idem, 99e aflevering, Brugge, „De Tempel”, 400 blz., 1946.

L'esthétique du moyen âge. Essais philosophiques, 3, Louvain, Éditions de l'Institut Supérieur de Philosophie, 260 blz., 1947.

Geschiedenis van de Aesthetica. De Renaissance. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 320 blz., 1951.

Geschiedenis van de Aesthetica. De Griekse Oudheid. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 280 blz., 1952.

Geschiedenis van de Aesthetica. De Romeinse Oudheid. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 340 blz., 1953.

Geschiedenis van de Aesthetica. De Christelijke Oudheid. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 456 blz., 1954.

Geschiedenis van de Aesthetica. De Middeleeuwen. Philosophische Bibliotheek, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 488 blz., 1955.

Grondproblemen van de wijsgerige logica. Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie van België. Klasse der Letteren, nr. 34, 1959, in-8°.

Deel I: 1. Inleidende beschouwingen. 2. De formele logica. 3. De wetenschap, blz. I-VIII, 1-436.

Deel II: 4. De methodologie, blz. I-VIII, 437-889.

IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERK

Over intuïtie. Vandaag. Vlaamsche halfmaandelijksche Kroniek, nr. 10, 1929, blz. 227-228.

Het aesthetisch genot. Vandaag. Vlaamsche halfmaandelijksche Kroniek, nr. 11, 1929, blz. 247-248.

Het schoonheidsbeleven. Vandaag. Vlaamsche halfmaandelijksche Kroniek, nr. 12, 1929, blz. 283-284.

Du rôle de l'intelligence dans l'activité esthétique. Philosophia Perennis. Abhandlungen zu ihrer Vergangenheit und Gegenwart, Festgabe J. Geysers zum 60. Geburtstag, hrsg. van Fr. J. von Rintelen, II, Regensburg, Hebbel, 1930, S. 1049-1059.

La question de l'art chrétien. Européanisme ou Catholicisme. A propos d'un livre récent, Revue Missionnaire, 1930, pp. 294-298.

Over aesthetische opleiding. Nova et Vetera, XIV, 1932, blz. 74-79.

Volstreekte kunst. Gedenkboek August Vermeylen, III, Wetenschappelijke Bijdragen, Brugge, Ste-Katharina-Drukkerij, 1932, blz. 312-317.

Tussenkomsten, in *La Phénoménologie.* Journées d'études de la Société Thomiste, Juvisy, 12 septembre 1932, pp. 45 et 83-84.

Cinq entretiens sur l'Esthétique. La vie esthétique et ses formes. Revue catholique des idées et des faits, 8 janvier 1932, pp. 10-14.

Cinq entretiens sur l'Esthétique. Art, Nature, Personnalité. Ibidem, 15 janvier 1932, pp. 14-18.

Cinq entretiens sur l'Esthétique. L'œuvre d'art et ses caractères. Ibidem, 29 janvier 1932, pp. 11-16.

Cinq entretiens sur l'Esthétique. Du plaisir artistique. Ibidem, 12 février 1932, pp. 15-20.

Cinq entretiens sur l'Esthétique. La signification culturelle de l'œuvre d'art. Ibidem, 4 mars 1932, pp. 17-19; 11 mars 1932, pp. 19-22.

Réflexions sur les méthodes de la morale. Revue néoscolastique de philosophie, 1935, pp. 194-212.

Geest en Ras. Het christendom bedreigd door rassenwaan en jodenhaat. Amsterdam, Fidelitas, z.j., blz. 45-53.

De mensch en de schoonheid. Dietsche Warande en Belfort, 1936, blz. 721-742.

De la réflexion intellectuelle à la conscience morale. Rivista di Filosofia, Cartesio nel terzo Centenario del „Discorso del Metodo”, Suppl. al vol. XXIX, Milano, 1937, pp. 249-257.

- Contribution à la méthodologie générale de l'Esthétique et de la Science de l'Art.* IIe Congrès International d'Esthétique et de Science de l'Art, Paris 1937, Paris, F. Alcan, 1937, Tome I, pp. 3-6.
- Het artistieke in de schilderkunst.* Dietsche Warande en Belfort, 1938, blz. 801-823.
- Poëzie en Proza.* Dietsche Warande en Belfort, 1939, blz. 409-433.
- Maat en Rhythme.* Kultuurleven, 1939, blz. 78-95.
- Cultuur en Catholicisme.* Streven, 1939, blz. 449-467.
- Boëtius en de middeleeuwsche Aesthetiek.* Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Verslagen en Mededelingen. Klasse der Letteren, 1939, blz. 39-64.
- Peilingen in de middeleeuwsche Aesthetiek.* Tijdschrift voor Philosophie, 1941, blz. 415-446.
- Kunstphilosophische stellingen.* Dietsche Warande en Belfort, 1941, blz. 3-9.
- Grondproblemen van de Aesthetica.* Tijdschrift voor Philosophie, 1942, blz. 415-436.
- De bronnen van de middeleeuwsche Aesthetiek.* Mededelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, Klasse der Letteren, Jg. IX nr. 1, 1947, 38 blz.
- Oud en Nieuw in Ronsard's „Art Poétique”.* Album... Prof. Dr. Frank Baur... I, Antwerpen-Brussel, N.V. Standaard-Boekhandel, 1948, blz. 121-132.
- Deux études d'esthétique médiévale.* Revue philosophique de Louvain, 1949, pp. 410-417.
- Le problème de la philosophie morale.* Revue philosophique de Louvain, Centenaire de la naissance du Cardinal Mercier, 1951, pp. 719-734.
- Esthétique païenne, esthétique chrétienne. A propos de quelques textes patristiques.* Revue Internationale de Philosophie, 9, 1955, pp. 130-144.

LITERATUUR OVER EDGAR DE BRUYNE

- ARM. J. JANSSENS, *In Memoriam Prof. Dr. Edgar De Bruyne.* Tijdschrift voor Philosophie, XXI, 1959, 356-364.
- ARM. J. JANSSENS, *In Memoriam Prof. Dr. Edgar De Bruyne.* De Brug, III, Gent, 1959, 263-271.
- L. DE RAEYMAEKER, *In Memoriam Edgar De Bruyne.* Revue philosophique de Louvain, LVII, 1959, 286-289.
- FERN. SASSEN, *Herdenking van Edgar De Bruyne.* Jaarboek der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Amsterdam, 1959-1960. Overdruk, 7 blz.

HERMAN DE VLEESCHAUWER

1925

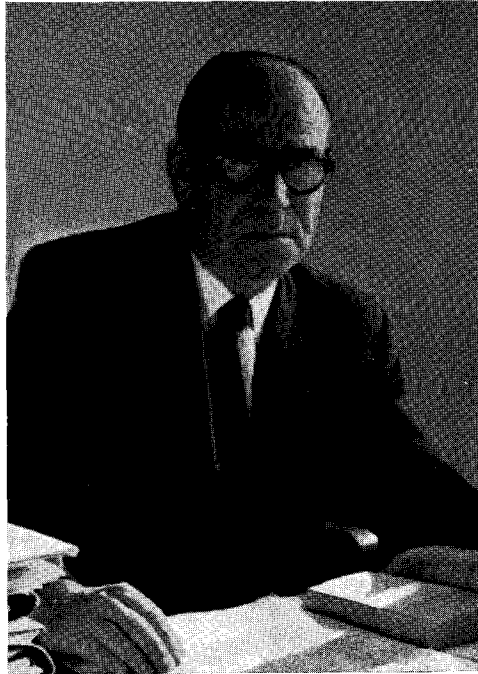
Herman, Jozef De Vleeschauwer werd in 1899 te Dendermonde geboren. Hij volbracht zijn middelbare studiën in zijn geboortestad, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent, waar hij wijsbegeerte en geschiedenis studeerde. In 1923 behaalde hij aldaar de graad van doctor in de Wijsbegeerte en Letteren (groep Wijsbegeerte).

Bij K.B. dd. 7 oktober 1925 werd hij benoemd tot docent aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de

Rijksuniversiteit te Gent en belast met volgende cursussen : „Geschiedenis der wijsbegeerten (partim : moderne tijden)”, „Grondige studie van vraagstukken uit de wijsbegeerte : logica” en „Critische ontleding van een wijsgerige verhandeling : logica”.

Bij K.B. dd. 30 januari 1931 werd hem, ter vervanging van Professor Colle, de cursus „Overzicht der wijsbegeerte (logica en zedenleer)” in de Faculteiten van de Geneeskunde en van de Wetenschappen toevertrouwd.

Dertien maanden later, bij K.B. dd. 28 februari 1932, volgde zijn benoeming tot buitengewoon hoogleraar aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte. Enkele maanden daarna werden de cursussen „Verklaring van wijsgerige teksten uit de Oudheid, de Middeleeuwen en de Moderne

Tijden (partim : Moderne Tijden)” en „Metaphysica (partim)” aan zijn leeropdracht toegevoegd (K.B. dd. 15 juni 1932). Bij K.B. dd. 15 mei 1934 werd hij, met ingang op 1 januari 1934, bevorderd tot gewoon hoogleraar aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte.

Tussen de jaren 1932 en 1937 bleef de leeropdracht van Prof. De Vleeschauwer ongewijzigd. Daarna, van 1937 af, deden zich echter nieuwe veranderingen voor. Bij K.B. dd. 22 juni 1937 werd hij belast met de cursus „Geschiedenis der moderne wijsbegeerte” (licentie economische wetenschappen). Bij K.B. dd. 30 oktober 1937 werd hij titularis van „De geschiedenis der opvoedkunde” (Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen, Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding, Faculteit der Wetenschappen, Faculteit der Letteren

en Wijsbegeerte) en de „Grondige vraagstukken uit de historische pedagogiek en de algemene opvoedkunde” (Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen). Zijn paedagogische activiteit werd bij K.B. dd. 23 december 1937 uitgebreid met de cursussen „Geschiedenis der opvoedkunde” en de „Encyclopedie der Opvoedkunde” (Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen). Daarna volgde bij K.B. dd. 30 september 1938 zijn benoeming voor de leergang „Bijzondere vraagstukken uit de algemene wijsbegeerte” (School voor Criminologie van de Rijksuniversiteit te Gent).

In de daaropvolgende jaren traden opnieuw enkele veranderingen in. In 1940 werd hij voor de cursussen „Geschiedenis der opvoedkunde”, „Encyclopedie der opvoedkunde” en „Grondige vraagstukken uit de historische paedagogiek en de algemene opvoedkunde” ad interim vervangen door Dr. M. Grijpdonck, assistent. Bij besluiten van de secretaris-generaal van het Ministerie van Openbaar Onderwijs van 15 april 1943 en van 12 oktober 1943 werd hij belast met volgende cursussen : „Overzicht der wijsbegeerte (logica en zedenleer)” in het Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding en het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde alsmede de „Geschiedenis van de moderne wijsbegeerte” in het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde. Bij Besluit van de Prins-Regent dd. 7 februari 1945 werd aan zijn leeropdracht een einde gesteld. Sindsdien verblijft H. De Vleeschauwer in Zuid-Afrika.

Op universitair en wetenschappelijk gebied was H. De Vleeschauwer tijdens de periode 1925-1940 zeer actief. Gedurende de academische jaren 1930-1931 en 1939-1940 was hij secretaris van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte te Gent. De universiteit van Glasgow verleende hem het doctoraat honoris causa. In 1931 werd hij lid van de „Deutsche Philosophische Gesellschaft” te Berlijn en van de „International philosophical Society” (New-York, Leipzig), in 1933 lid van het „Genootschap voor Critische Wijsbegeerte” te Utrecht. In 1937 werd hij benoemd tot lid van de Wetenschappelijke Commissie van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, alsmede tot lid van de Klasse der Letteren en der Morele en Staatkundige Wetenschappen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België.

Het wetenschappelijk oeuvre van H. De Vleeschauwer is zeer omvangrijk. Hij schreef een groot aantal werken en artikels over logische en historisch-wijsgerige onderwerpen. Door zijn uitgebreide studie in drie delen over Kant's transcendentale deductie verwierf hij grote faam. Ook over Descartes en Geulincx publiceerde hij belangwekkende bijdragen. Op binnenlands gebied moet tenslotte zijn actieve medewerking aan het „Tijdschrift voor Philosophie”, waarvan hij redactielid was, vermeld worden.

J. KRUIHOF.

PUBLIKATIES VAN HERMAN DE VLEESCHAUWER

IN BOEKVORM

- Schets eener Critiek der Thomistische Wijsbegeerte.* Gent, in-8°, 67 pp., 1930.
- Grondbeginselen der Logica.* Antwerpen, De Sikkel, 236 pp, 1931; 2e uitgave, 252 pp., 1942.
- Twee kapitels uit de geschiedenis der Paedagogiek.* Antwerpen, in-12°, 88 pp., 1931.
- Immanuel Kant.* Philosophische Bibliotheek, Brussel-Nijmegen, 353 pp., 1931.
- J. Acontius' Tractaat „De Methodo” met een inleiding uitgegeven.* Reeks Werken uitgegeven door de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren te Gent, aflevering 67, Antwerpen-Parijs, in-8°, 206 pp. 1932.
- La déduction transcendentale dans l'œuvre de Kant. T. I: La déduction transcendentale avant la Critique de la raison pure.* Reeks Werken uitgegeven door de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren, 71e aflevering, Antwerpen-Parijs-Den Haag, in-8°, 332 pp., 1934.
- Stromingen in de hedendaagse Wijsbegeerte.* Philosophische Bibliotheek, Brussel-Nijmegen, in-8°, 212 pp, 1934.
- Op de drempel der Wijsbegeerte.* Brussel, 16 pp., 1934; Antwerpen, De Sikkel, 184 pp., 2e uitgave, 1941.
- La déduction transcendentale dans l'œuvre de Kant. T. II: La déduction transcendentale de 1781 jusqu'à la deuxième édition de la Critique de la raison pure (1787).* Reeks Werken uitgegeven door de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren, 74e aflevering, Antwerpen-Parijs-Den Haag, in-8°, 598 pp., 1936.
- La déduction transcendentale dans l'œuvre de Kant. T. III: La déduction transcendentale de 1787 jusqu'à l'opus posthumum.* Reeks Werken uitgegeven door de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren, 75e aflevering, Antwerpen-Parijs-Den Haag, 680 pp., 1937.
- René Descartes. Levensweg en levensbeschouwing.* Philosophische Bibliotheek, Antwerpen, De Standaard, in-8°, 281 pp., 1937.
- L'évolution de la pensée kantienne. L'histoire d'une doctrine.* Parijs, Alcan, 220 pp., 1939.
- Cornelius Martini en de ontwikkeling van de protestantsche metaphysica in Duitsland.* Mededelingen Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten, Klasse der Letteren, Brussel, Paleis der Academiën, 22 pp., 1940.
- De briefwisseling van Ehrenfried Walther von Tschirnhaus met Christiaan Huyghens.* Mededelingen Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten, Klasse der Letteren, Brussel, Paleis der Academiën, 69 pp. 1941.
- Humanistische kultuur. Vier studiën op het gebied van het hedendaagse geestesleven.* Brussel, 233 pp., 1942.
- De orationes van Arn. Geulincx.* Mededelingen Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten, Klasse der Letteren, Brussel, 47 pp., 1942.
- Levensbeschouwing-philosophie. Het humanisme van gister en het humanisme van morgen.* Brussel, Jeugdopleiding, 27 pp, 1942.
- De universiteit van gister en morgen.* 1^e Dösfelreeks, 2, Antwerpen, 24 pp., 1943.
- Voor een nationaal cultuur- en opvoedingsprogramma.* Antwerpen, 56 pp, 1943.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Malebranche.* Vlaamse Arbeid, nr. 10, 1926.
- Kultuurphilosophie.* Vlaamse Arbeid, nr. 4, 1927.
- De moderne wereldvisie.* Hooger Leven, nrs. 48-52, 1930.
- Hobbes.* Hooger Leven, nr. 29, 1930.
- Kant's invloed op Duitsland's geest.* Jong Dietschland, nr. 32, 1930.
- De hedendaagse Joodsche godsdienstphilosophie.* Jong Dietschland, nr. 52, 1930.
- Het filosofisch schoonheidsbegrip.* Jong Dietschland, nrs. 25-26, 1931.

- De pantheïstische strekking in de moderne natuurphilosophie.* Jong Dietschland, nr. 9, 1931.
- Hegel in de laatste eeuw.* Jong Dietschland, nrs. 46-47, 1931.
- De geestelijke stroomingen in Duitsland in de XVIIIe eeuw.* Ontwikkeling, nrs. 9-10, 1931, pp. 590-595.
- De moderne wereldvisie.* Ontwikkeling, 1931, nrs. 11-12, 46 pp.
- Quelques pages inédites d'Émile de Laveleye.* L'avenir social, 1932, 24 pp.
- Wetenschap en techniek.* Jubileumalbum A. Vermeylen, Brugge, 1932, pp. 340-348.
- Kant's bijdrage tot de huidige godsdienstphilosophie.* Handelingen van het Xe Vlaamse Philologencongres, Antwerpen, 1932, pp. 234-245.
- La genèse de la méthode mathématique de Wolf.* Revue Belge de Philologie et d'Histoire, XI, 1932, nrs. 3-4, 27 pp.
- Perennis quadam philosophia.* Jong Dietschland, nrs. 2-3, 1932.
- Uit de eerste dagen der niet-euclidische meetkunde.* Wis- en Natuurkundig Tijdschrift, 1933, pp. 215-222.
- Uit de eerste dagen der niet-euclidische meetkunde.* Amsterdam, Euclides, 1933, pp. 82-95.
- De genesis van Kant's critische vraagstuk in het jaar 1771.* Algemeen Nederlandsch Tijdschrift voor Wijsbegeerte en Psychologie, XXVII, 1934, pp. 16-22.
- Bescheidenheid of pretentie.* De nieuwe Eeuw, 29 november 1934, p. 270.
- L'année 1771 dans l'histoire de la pensée de Kant.* Revue Belge de Philologie et d'Histoire, XIII, 1934-35, pp. 713-732; XIV, 1935-36, pp. 49-83.
- De jongste Acootiënsstudie.* Algemeen Nederlandsch Tijdschrift voor Wijsbegeerte en Psychologie, 1935, nr. 2, pp. 49-61.
- De geestelijke dominant in de hedendaagse wijsbegeerte.* De Gids, 99, 1935, nr. 11, pp. 183-201.
- Een paar pamphletten van Kant uit zijn laatste periode.* Algemeen Nederlandsch Tijdschrift voor Wijsbegeerte en Psychologie, XXX, 1936, pp. 2-18.
- Bij een werk over Kant.* Wetenschap in Vlaanderen, II, 1936, pp. 34-36.
- Kant's Tractaat „Zum ewigen Frieden“.* Rechtskundig Tijdschrift, Leuven, 1937, pp. 411-432.
- La philosophie contemporaine et le criticisme kantien.* Études philosophiques, XI, 1937, pp. 3-14.
- Bij het eeuwfeest van Descartes.* Streven, 1937, pp. 369-375.
- Het tractaat „De Bello et Pace“ van Josse Clichthove.* Rechtskundig Tijdschrift, Leuven, XXXII, 1937, pp. 535-553.
- Descartes et Comenius.* Congrès Descartes, Travaux du IXe Congrès international de Philosophie, publiés par les soins de Raymond Bayer, 12 fasc., 1937, t. II, pp. 109-114.
- Is de methode een toereikend criterium van wetenschap?* Annalen der critische filosofie, VII, 1937, pp. 35-50; VIII, 1938, pp. 67-81.
- Het ontstaan van de Franse wetenschapskritiek.* Kultuurleven, IX, 1938, pp. 332-353.
- Philosophie de l'Histoire et Histoire de la philosophie.* Travaux de l'entretien d'Amersfoort de l'Union internationale de la collaboration philosophique, Parijs, 1938, in-8°, pp. 1-13.
- Les antinomies kantiennes et la clavis universalis d'Arthur Collier.* Mind, XLVII, 1938, pp. 303-320.
- L'apriorisme dans l'histoire de la Philosophie.* Theoria, Göteborg, V, 1939, pp. 41-60.
- Kantiaanse wijsbegeerte.* Tijdschrift voor Philosophie, I, 1939, pp. 195-205.
- Mensch en gemeenschap bij Nietzsche en Spann.* Handelingen van het achttiende Nederlandsche Philologencongres, Groningen, 1939, pp. 118-119.
- In memoriam Professor Paul De Coster.* Tijdschrift voor Philosophie, I, 1939, pp. 860-863.
- Balth. Bekker, avocat de Descartes.* Revue Belge de Philologie et d'Histoire, XVIII, 1939, pp. 63-84.
- De ontwikkeling van Kant's critisch vraagstuk.* Tijdschrift voor Philosophie, I, 1939, pp. 29-65.
- Autour de la recherche de la vérité de Descartes.* Theoria, Göteborg, V, 1939, pp. 86-96.
- Cultuurhistorische en cultuurphilosophische verkenningen.* Tijdschrift voor Philosophie, I, 1939, pp. 610-637.
- Van de voorposten der moderne wijsbegeerte. Twintig jaar Cusanusstudie.* Tijdschrift voor Philosophie, I, 1939, pp. 449-474.
- Moderne Wijsbegeerte.* Tijdschrift voor Philosophie, I, 1939, pp. 869-874.

- Het alarmpamphlet van Samuel Maresius bij het stadhouderschap van Willem III en de val van J. De Wit.* Tijdschrift voor Philosophie, II, 1940, pp. 551-586.
- Door de moderne eeuwen heen.* Tijdschrift voor Philosophie, II, 1940, pp. 446-477.
- Nederland en Silezië.* Algemeen Nederlands Tijdschrift voor Wijsbegeerte en Psychologie, XXXIV, 1941, pp. 241-253.
- Rond Kant's Opus Posthumum.* Tijdschrift voor Philosophie, III, 1941, pp. 155-167.
- Herbart in den dietschen Landen.* Internationale Zeitschrift für Erziehung, Berlin, X, 1941, pp. 211-215.
- Arn. Geulincx.* Algemeen Nederlands Tijdschrift voor Wijsbegeerte en Psychologie, XXV, 1941-1942, pp. 12-21.
- De briefwisseling van Ehrenfried Walther von Tschirnhaus met Benedictus de Spinoza.* Tijdschrift voor Philosophie, IV, 1942, pp. 345-396.
- Arn. Geulincx, der Vertreter germanischen Geistes in der flämischen Philosophie.* Die Tatwelt, XVIII, 1942, pp. 63-76.
- Les différenciations nationales dans la philosophie européenne. Die nationalen Unterschiede in der europäischen Philosophie.* Kantstudien, XLII, 1942-1943, pp. 64-105.

DOMIEN ROGGEN

1925

Roggen Domien, Engelbert werd geboren te Halle-Booienhoven op 8 augustus 1886.

Volbracht zijn middelbare studiën aan het Klein Seminarie te Hoogstraten en aan het O. L. Vrouw College te Tienen; zijn hogere studiën aan de Universiteit te Leuven (doctor in de letteren en de wijsbegeerte, oktober 1909) en aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de kunstgeschiedenis en in de oudheidkunde, oktober 1924).

Bij K.B. van 7 oktober 1925 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en belast met de cursus „Algemene geschiedenis der Beeldhouwkunst” in het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde. Bij K.B. van 15 maart 1927 kreeg hij uitbreiding van bevoegdheid en werd belast met de cursus „Geschiedenis der Griekse kunst en der Romeinse kunst”, eveneens in het H.I.K.O. Bij K.B. van 15 juni 1932 werd hij benoemd tot docent aan de faculteit van Letteren en Wijsbegeerte voor de cursus „Oudheidkunde en geschiedenis der kunst in de middeleeuwen en de moderne tijden”. Bij K.B. van 15 januari 1934 werd hij bevorderd tot gewoon hoogleraar, in ere-opzicht, en bij K.B. van 30 oktober 1936 werd

hij bevorderd tot gewoon hoogleraar, ten effectieve titel. Bij K.B. van 30 oktober 1936 werd hij belast met de vrije leergang „Geschiedenis der miniaturen” aan het H.I.K.O. Een Besluit van de Secretaris-Generaal belastte hem op 28 februari 1941 met de cursus „Overzicht van de Kunstgeschiedenis en de Oudheidkunde” bij de faculteit der Wijsbegeerte en Letteren. Bij R.B. van 27 maart 1945 werd hij belast met de cursus „Geschiedenis van de plastische kunsten in de Nederlanden”.

Bij K.B. van 7 juni 1956 werd hij, met ingang van 9 augustus 1956, toegelaten tot het emeritaat.

Hij is werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België (8 december 1939); lid van de Maat-

schappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden (augustus 1935); lid van de Koninklijke Belgische Academie voor Oudheidkunde (februari 1937); buitenlands lid van de Academie des Sciences, Arts et Belles-Lettres de Dijon (juni 1937); lid van de Raad van Beheer van de Nationale Stichting Prinses Marie-José (oktober 1946); lid van het Comité der 2de Sectie (kunstnijverheid) der Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (2 februari 1953); buitenlands lid van de Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (Madrid, juni 1956); lid van het Comité de Patronage des Annales de Bourgogne (1958); buitenlands lid van de Conimbrensis Instituti Academia Coïmbra (mei 1959); buitenlands lid van de Academia Nacional de Belas Artes van Portugal (mei 1959); Hij is stichter van de Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis — Eerste deel, 1934 — Deel XVI, 1955-1956. Voorzitter van het Nationaal Centrum voor de studie van de Vlaamse Kunst in Spanje, 1960.

PUBLIKATIES VAN DOMIEN ROGGEN

Ontleding van den enkelvoudigen en samengestelden zin. Theoretische en praktische behandeling voor lagere klassen van athenaea, colleges, seminariën en normaalscholen. Hoogstraten, 1918; tweede uitgave, *ibid.*, 1922; derde uitgave, *ibid.*, 1927; vierde uitgave, *ibid.*, 1934.

Over kunst in onze Vlaamsche scholen. Vlaamsch opvoedkundig tijdschrift, jg. 2, nr. 7, april 1921, blz. 295-299.

Over de moderne richting in de schilderkunst. Ons Geloof, jg. IX, nr. 4, april 1923, blz. 176-178.

Voyage de Roger van der Weyden en Italie et ses influences. Compte rendu du Ve Congrès international des sciences historiques, Brussel, 1923, blz. 376.

Roger van der Weyden en Italie. Revue archéologique, juillet-décembre, tome XIX, 1924, blz. 88-94.

Nicolas de Liemaker dit Roose et les principaux peintres gantois de son époque. Gent, 1924. Hs. in de Bibliotheek van het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde der Rijksuniversiteit, Gent.

Les Arcs de triomphe de la Joyeuse Entrée de 1635 et leur décoration picturale. Bulletin der maatschappij van geschied- en oudheidkunde te Gent, 33e jg., 1925, blz. 45-69.

Les Tableaux de Théodore Rombouts conservés en Belgique et leur chronologie. Annales de la fédération archéologique et historique de Belgique, Brugge, 1925, blz. 165.

Les enlumineurs de Bruges. Annales de la fédération archéologique et historique de Belgique. Brugge, 1925, blz. 165-166.

Bezoek van Albert en Isabella aan de Plantijnsche drukkerij ter gelegenheid van hun Blijde Intrede in Antwerpen (december 1599). De Gulden Passer, Nieuwe reeks, jg. 5, 1927, blz. 22-25.

Liemaker, Jacques de. THIEME-BECKER: Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, dl. XXIII, Leipzig, 1929, blz. 207.

Liemaker, gen. Roose, Nicolas de. THIEME-BECKER: Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, dl. XXIII, Leipzig, 1929, blz. 207-208.

Linden, Jan van der, -Adriaan. THIEME-BECKER: Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, dl. XXIII, Leipzig, 1929, blz. 241.

Le Plat, Pieter, -Gilles. THIEME-BECKER: Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, dl. XXIII, Leipzig, 1929, blz. 102-103.

Mandere, Pieter van der. THIEME-BECKER: Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, dl. XXIV, 1930, blz. 1.

Twee schilderijen van Jordaens in het Museum te Athene. De kunst der Nederlanden, augustus 1930, blz. 78-79.

- Jan Mone, zijn werk en zijn invloed.* De kunst der Nederlanden, april 1931, blz. 372-384; mei 1931, blz. 413-425.
- Drie schilderijen van Marten van Heemskerk te Gent.* Mélanges Hulin de Loo, Brussel-Parijs, 1931, blz. 292-295.
- Acht doeken van Hugo van der Goes in het Museum te Barcelona.* Maandblad voor oude en jonge kunst, jg. II, 1931, blz. 281-294.
- Klaas Sluter, karakter en leven.* Maandblad voor oude en jonge kunst, jg. III, 1932, blz. 2-10.
- De tentoonstelling van Fransche kunst in het Burlington House te Londen.* Maandblad voor oude en jonge kunst, jg. III, 1932, blz. 56-60.
- Abraham Janssens en zijn werk. Handelingen van het Iste congres voor algemeene kunstgeschiedenis.* Maandblad voor oude en jonge kunst, jg. III, 1932, blz. 350.
- De profetenput van Klaas Sluter te Dijon.* Gedenkboek A. Vermeylen, Brugge, 1932, blz. 331-337.
- Saintenoy (Paul). Le statuaire Jean Mone, Jean Money* (recensie). Revue belge de philologie et d'histoire, tome XI, 1932, blz. 825-826.
- Les origines de Klaas Sluter.* Annales de Bourgogne, tome IV, 1932, fasc. IV, blz. 293-302.
- Pulinx, Hendrik, d. A., -Hendrik, d. J.* THIEME-BECKER : Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, dl. XXVII, Leipzig, 1933, blz. 459-460.
- Peinture et sculpture à Tournai au XVe siècle. A propos d'un livre récent.* Revue belge de philologie et d'Histoire, tome XII, 1933, blz. 805-810.
- Klaas Sluter. Nouvelles notes sur ses origines et son caractère.* Annales de Bourgogne, tome V, 1933, fasc. III, blz. 263-273 en fasc. IV, blz. 385-391.
- Neen, de Vlaamsche kunst is niet vulgair.* Maandblad voor oude en jonge kunst, jg. V, 1934, blz. 97-108.
- Nederlandsch beeldhouwwerk van omstreeks 1400: a) De retabels van De Baerze te Dijon, b) Het retabel van Hakendover, c) Bewaard beeldhouwwerk van Jan van Mansdale. Verslag over het 2^e congres voor algemeene kunstgeschiedenis.* Maandblad voor oude en jonge kunst, jg. V, 1934, blz. 320.
- De twee retabels van De Baerze te Dijon.* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. I, 1934, blz. 91-107.
- Het retabel van Hakendover.* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. I, 1934, blz. 108-122.
- De portaalsculpturen van het Brusselsche stadhuis* (met R. VERLEYEN). Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. I, 1934, blz. 123-148.
- De apostelen en de aanbidding der drie koningen in de St.-Maartenskerk te Halle* (met M. DE VLEESCHOUWER). Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. I, 1934, blz. 149-172.
- Hennequin de Marville en zijn atelier te Dijon.* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. I, 1934, blz. 173-205.
- Jan (Hennequin) van Prindael of Prindale.* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. I, 1934, blz. 206-213.
- De „Fons Vitae” van Klaas Sluter te Dijon.* Revue belge d'archéologie et d'histoire de l'art, dl. V, 1935, blz. 107-118.
- Sammelins, - Joos, - Jan, - Benjamin.* THIEME-BECKER : Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, dl. XXIX, Leipzig, 1935, blz. 375.
- Sauvage, - Jacob, - Antoon I, - Norbert I, - Norbert II, - Antoon II, - Frans Jacob.* THIEME-BECKER : Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, dl. XXIX, Leipzig, 1935, blz. 498-499.
- Is Klaas Sluter van Duitsche afkomst?* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. II, 1935, blz. 103-113.
- André Beauneveu en de „Visite” van Klaas Sluter te Mehun sur Yèvre.* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. II, 1935, blz. 114-126.
- De „Plorants” van Klaas Sluter te Dijon.* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. II, 1935, blz. 127-174.
- De chronologie der werken van Theodoor Rombouts.* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. II, 1935, blz. 175-190.
- Het verklaren van het werk van Bosch en Bruegel.* Nieuw Vlaanderen, nr. 10, 7-III-1936, blz. 617.

- Schollaert, Adriaen*. THIEME-BECKER : Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, dl. XXX, Leipzig, 1936, blz. 244.
- Schooff, Philip*. THIEME-BECKER : Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, dl. XXX, Leipzig, 1936, blz. 525.
- De meesterwerken van Klaas Sluter. I. De rouwstoet van het praalgraf van Philips de Stoute te Dijon*. Antwerpen, 1936, 58 blz.
- Les chefs d'œuvre de Klaas Sluter. I. Les pleurants de Klaas Sluter à Dijon* (vertaald door R. COTTON). Antwerpen, 1936, 60 blz.
- Artistes à Genève avant la réformation. II. Jan van Prindale, sculpteur bruxellois*. Genava, dl. XIV, 1936, blz. 100-106.
- Klaas Sluter n'est pas allemand*. Annales du XXXe congrès de la fédération archéologique et historique de Belgique, Brussel, 1936, blz. 61-72.
- Beeldhouwkunst. Einde XIVe en XVe eeuw*. Geschiedenis van de Vlaamsche kunst, dl. I, Antwerpen, 1936, blz. 236-284.
- De kalvarieberg van Champmol*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. III, 1936, blz. 31-85.
- Het beeldhouwwerk van het Mechelsche Schepenhuis*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. III, 1936, blz. 86-103.
- Standbeelden van het St-Romboutskoor te Mechelen*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. III, 1936, blz. 104-111.
- Lionello of Meliaduse d'Este?* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. III, 1936, blz. 112-114.
- Sluter de Harlem et la sculpture Brabançonne*. Association bourguignonne des sociétés savantes. Douzième congrès tenu à Dijon, 1935. II Communications analysées. Dijon, 1937, blz. 38-41.
- Vroeg-Renaissance beeldhouwkunst*. Geschiedenis van de Vlaamsche kunst, dl. I, Antwerpen, 1937, blz. 511-521.
- De portaalsculpturen van Champmol*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. IV, 1937, blz. 107-150.
- Rekeningen betreffende het atelier van Klaas Sluter*. Gentsche Bijdragen, dl. IV, 1937, blz. 151-171.
- De beeldhouwer Guyot de Beaugrant* (met M. CASTEELS). Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. V, 1938, blz. 31-50.
- Gentsche Beeldhouwkunst der XIVe en der XVe eeuw*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. V, 1938, blz. 51-73.
- J. Bosch : literatuur en folklore*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. VI, 1939-1940, blz. 107-126.
- Bij het ontstaan van de culturele zelfstandigheid der zuidelijke Nederlanden*. Antwerpen, Koninklijk Museum van Schone Kunsten, Kunstvoordrachten, 1940-41, 2 blz.
- Klaas van de Werve*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. VII, 1941, blz. 211-225.
- Cornelis Floris* (met J. WITHOF). Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. VIII, 1942, blz. 79-171.
- Guyot de Beaugrant en Jan Mone*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. VIII, 1942, blz. 213-214.
- Gentsche grafplastiek uit de tijd der Van Eyck's*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. IX, 1943, blz. 99-125.
- De ontwerpers van de praalgraven te Brou* (met E. DHANENS). Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. IX, 1943, blz. 127-132.
- Aanvullende nota's bij onze studie over Cornelis Floris* (met J. WITHOF). Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. IX, 1943, blz. 133-136.
- De grafkapel van de HH. Eucherius en Trudo in de oude abdijkerk te St.-Truiden*. Mededeelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, Antwerpen, 1943, 23 blz.
- De kennis van de veertiendeeuwsche Nederlandsche bouwmeesters en beeldhouwers, Hennequin van Luik, Godijn van Dormaal, Andries Beauneveu, Wouter Pans en Jan van Osy*. Jaarboek van de Koninklijke

- Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, 1943, blz. 117; 1944, blz. 71-72.
- Grondleggers en Grootmeesters der Brabantsche Gothiek* (met J. WITTHOF). Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. X, 1944, blz. 83-209.
- Een merkwaardige groep Maaslandsche Beeldhouwers*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. X, 1944, blz. 211-219.
- Bij het ontstaan der Brabantsche hooggotiek* (met R. LEMAIRE en S. LEURS). Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, Antwerpen, 1944, 52 blz.
- De St.-Sulpiciuskerk te Diest*. Jaarboek van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, 1945, blz. 113-115.
- Rubens, Van Eyck en de Caravaggisten*. Mededeelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, Antwerpen, 1946, blz. 29-46.
- Wouters, Jan Ludewick*. THIEME-BECKER: Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler, XXXVI, Leipzig, 1947, blz. 262-263.
- Schadevergoeding voor verloren kunstwerken*. Jaarboek van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, 1947, blz. 121.
- Over „constanten” in de kunst*. Jaarboek van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, 1947, blz. 135, 137.
- Klaas Sluter voor zijn vertrek naar Dijon*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XI, 1945-48, blz. 7-40.
- Sluter avant son départ pour Dijon en 1385*. XVIe Congrès international d'histoire et d'art. Résumés des rapports et communications, Lissabon, 1949.
- Johannes de Osy en Johannes de Acquis*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XII, 1949-50, blz. 103-110.
- De zeventiende eeuwse schilderijen van het Jezuïetenklooster te Ieper*. (met E. DHANENS). Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XII, 1949-50, blz. 129-196.
- Theodoor Rombouts*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XII, 1949-50, blz. 225-227.
- Het Caravaggisme te Gent* (met H. PAUWELS en A. DE SCHRUYVER). Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XII, 1949-50, blz. 255-321.
- De humanist Busleyden en de oorsprong van het Italianisme in de Nederlandse kunst* (met E. DHANENS). Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XIII, 1951, blz. 127-152.
- Doornikse grafplastiek in het Sticht*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XIII, 1951, blz. 193-198.
- Jehan Lomme en Klaas Sluter*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XIII, 1951, blz. 199-207.
- Van Eyck en François Villon*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XIII, 1951, blz. 259-267.
- Werk van M. Stomer en Th. Rombouts*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XIII, 1951, blz. 269-273.
- Gerard Zegers († 1651) herdacht*. Jaarboek van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, 1951, blz. 122.
- Lentetij der Nederlanden*. Studies aangeboden aan Prof. Dr. G. Brom, Utrecht-Nijmegen, 1952, blz. 147-162.
- Caravaggio en zijn Zuid-Nederlandse navolgers*. Catalogus van de Tentoonstelling Caravaggio en de Nederlanden, Utrecht-Antwerpen, 1952, blz. XXVII-XXXVII.
- De Zuid-Nederlandse Caravaggisten*. Catalogus van de Tentoonstelling Caravaggio en de Nederlanden, Utrecht-Antwerpen, 1952, blz. 61-75.
- Nog bij „Het Caravaggisme te Gent”* (met H. PAUWELS). Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XIV, 1953, blz. 201-205.
- Jehan Mone, Artiste de l'Empereur*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XIV, 1953, blz. 207-246.

Nederlandse kunst in Spanje. Jaarboek van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, 1953, blz. 145.

A. Beauneveu en het Katharinabeeld van Kortrijk. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XV, 1954, blz. 223-231.

Prae-Sluteriaanse, Sluteriaanse, Post-Sluteriaanse Nederlandse sculptuur. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XVI, 1956, blz. 111-191.

Het Caravaggistisch oeuvre van Gerard Zegers (met H. PAUWELS). Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XVI, 1956, blz. 255-301.

Los tapices de Bruselas del Colegio del Patriarca de Valencia. Archivo Español de Arte, 1957.

Lentetij der Nederlanden. Catalogus van de Tentoonstelling: De Eeuw der Vlaamse Primitieven, Brugge, 1960, blz. 3-12.

L'Age d'or des Pays-Bas. Catalogue de l'exposition des Primitifs flamands, Bruges, 1960, pp. 3-12.

EUGEEN ULRIX (1878-1936)

1925

Eugeen Ulrix werd geboren te Tongeren op 30 december 1878 en overleed aldaar op 14 mei 1936.

Middelbare studiën aan het Klein-Seminarie van St-Roch (prov. Luxemburg). Universitaire studiën te Luik, onder leiding o.m. van Maurice Wilmotte. Doctor in de Wijsbegeerte en Letteren, groep Romaanse Filologie, op 30 oktober 1899. Loopbaan in het Middelbaar Onderwijs: Dinant (20 oktober 1901), Bergen

(25 januari 1902), Oostende (10 april 1902), Brugge (10 maart 1903, met definitieve benoeming op 10 oktober 1908), Tongeren (20 maart 1919).

Zijn eerste universitair onderwijs verstrekte Eugeen Ulrix aan zijn Luikse *alma mater*, waar een K.B. van 25 februari 1923 hem had belast met een leeropdracht *Latin vulgaire*. Zijn verdere loopbaan te Gent belette hem echter dit onderwijs voort te zetten. Hij was immers ondertussen aan onze universiteit benoemd geworden als docent, met een „full time” leeropdracht in de secties klassieke en romaanse filologie, die de volgende cursussen omvatte: *Vertaling van het blad van een latijnse tekst en grondige verklaring van latijnse schrijvers* (a), *Geschiedenis van de latijnse letterkunde* (b), *Vergelijkende spraakkunst van de indo-europese talen, en inzonderheid*

vergelijkende spraakkunst van de romaanse talen (c) (K.B. v. 7 oktober 1925), *Exercices philologiques sur les langues latine et romanes* (partim: kandid. romaanse) (d) (1) (K.B. van 1 december 1926), *Vergelijkende spraakkunst inzonderheid van het grieks en het latijn* (e) met ontlasting echter van het algemene deel (K.B. van 5 juli 1927). De geleidelijke uitwerking van de wet van 21 mei 1929 betekende voor Eugeen Ulrix een aanzienlijke uitbreiding van zijn onderwijs in de sekte voor romaanse filologie, terwijl hij ontlasting bekwam voor zijn onderwijs in de sekte klassieke filologie: *Notions de grammaire historique du français* (f) (K.B. van 26 februari 1931), ontlasting van de cursussen *a* en *b* (K.B. van 17 november 1931), *Histoire appro-*

(1) Later *Exercices philologiques sur les langues romanes* (K.B. v. 8 september 1930).

fondie des littératures romanes (g), *Explication approfondie d'auteurs français (moyen âge et temps modernes)* (h) (1) (K.B. van 17 november 1931), *Latin vulgaire et latin médiéval* (partim) (i), *Explication d'auteurs italiens, espagnols, portugais et provençaux* (j), *Phonétique et orthophonie françaises* (k) (K.B. van 15 juni 1932), ontlasting van cursus *e* (K.B. van 1 september 1932), *Dialectologie wallonne et méthodes de la dialectologie moderne* (1) (K.B. van 2 januari 1933), *Grammaire historique du français* (m), *Encyclopédie de la philologie romane* (n) en ontlasting van kursussen *g* (partim: littérature française) en *h* (partim: temps modernes) (K.B. van 20 december 1933). Als titularis van kursussen *c*, *m* en *n* was Eugene Ulrix de opvolger van Albert Counson, als titularis van kursussen *g* en *h*, de opvolger van Fernand Séverin. Hij zelf liet zich supleëren van 8 januari 1936 af door Guy De Poerck voor kursussen *g* (partim: littératures méridionales), *j* en *k*.

Eugeen Ulrix was tevens belast met een onderwijs in de Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen (vroeger Bijzondere Handelsschool) (*Franse taal*), en in de voorbereidende Scholen voor Burgerlijke Bouwkunde (*steloefeningen frans*), telkens als opvolger van Albert Counson (K.B. van 20 december 1933).

Gewoon hoogleraar met ingang van 1 januari 1929 (K.B. van 19 januari 1929), deken van de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren gedurende het academisch jaar 1931-1932, Eugene Ulrix was tevens briefwisselend lid van de Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie (K.B. van 24 oktober 1927). Hij was Ridder in de Leopoldsorde (8 april 1928), Officier in de Kroonorde (8 april 1934), vereerd met de burgerlijke medaille van 1^e klas en de herinneringsmedaille van het eeuwfeest.

Eugeen Ulrix verrichtte vooral baanbrekend werk op het gebied van het Middelbaar Onderwijs. Hij maakte zich bijzonder verdienstelijk door zijn *Grammaire classique de la langue française contemporaine* (1910), een eerste en tevens welgeslaagde poging om het onderwijs van het Frans op een gezonde wetenschappelijke basis te grondvesten. Hij was de aangewezen persoon om een nieuw uitgangspunt te vinden in zake onderwijs van het frans in Vlaanderen, te midden van de gewijzigde toestanden voortspruitende uit de vervlaamsing en met haar gepaard gaande democratisering van ons middelbaar en universitair onderwijs. Een zeer zware, ja haast bovenmenselijke leeropdracht, die hij aanvaard had uit liefde voor zijn universiteit, en waarvan hij zich met nauwgezetheid wist te kwijten, heeft hem niet toegelaten zijn volle activiteit in die richting te ontplooien. Geschoolde romanist, eerder taalkundig en filologisch dan wel literair georiënteerd, heeft hij herhaaldelijk, vooral in vroegere jaren, het bewijs geleverd dat hij een volwaardige leerling was van Maurice Wilmotte: zijn *Germaansche Elementen in de Romaansche talen* (1907) worden nog steeds geraadpleegd. Hij leverde ook waardevolle bijdragen op het gebied van de plaatsnaamkunde van zijn geboortestad, en wij danken hem een paar kritische uitgaven van „trouvères”. Onder de neder-

(1) Later *Interprétation à livre ouvert de textes français antérieurs à l'âge classique et explication approfondie d'auteurs français* (K.B. v. 15 juni 1932).

landstalige romanisten blijft Eugeen Ulrix een figuur van betekenis. De mens was minzaam, bescheiden en onbaatzuchtig.

GUY DE POERCK.

PUBLIKATIES VAN EUGÉEN ULRIX (1)

IN BOEKVORM

- Fransch en Germaansch of lijst van Fransche woorden uit het Germaansch.* Bekroond in den Prijskamp van 1898, door het Leesgezelschap uitgeschreven, Hasselt, St. Quintinus drukkerij, 1900, 151 blz.
- Les rues de Tongres à travers les siècles.* Tongeren, N. Theelen-Michiels, 1904, 46 blz. in-32.
- De Germaansche Elementen in de Romaansche talen. Proeve van een Germaansch-Romaansch Woordenboek.* Uitgegeven door de Kon. Vl. Akad. voor Taal- en Letterkunde, reeks V, nr. 16, Gent, 1907, 208 blz. in-8°.
- Grammaire classique de la langue française contemporaine.* Tongeren, Collée, 1910 [Bekroond door de Académie royale de Belgique met de De Keyn-prijs 1910], 2° uitg., *ibid.*, 1913, 3° uitg., *ibid.*, 1923, 4° uitg., Luik, H. Dessain, 1932.
- Exercices français en rapport avec la grammaire classique de la langue française contemporaine.* Tongeren, Collée, 1910.
- Grammaire élémentaire de la langue française contemporaine, à l'usage des écoles normales primaires, des écoles moyennes et des classes de 7e et de 6e des athénées et des collèges.* Tongeren, Collée, 1911, 2° uitg., *ibid.*, 1920.
- Exercices français en rapport avec la Grammaire élémentaire de la langue française contemporaine.* Tongeren, Collée, 1910, 2° uitg., *ibid.*, 1900, 3° uitg., *ibid.*, 1924.
- Choix d'exercices en rapport avec la Grammaire élémentaire de la langue française contemporaine.* Tongeren, Collée, 1924.
- Métrique française.* Tongeren, G. Michiels-Broeders, 1924, 64 blz.
- Geschiedenis der Romeinsche Letterkunde.* Vrije bewerking naar het italiaans werk van Fr. Vivona, Gent, 1927.
- Zuidlimburgsche Plaatsnamen (met J. PAQUAY).* Excerpten XIVe-XVIe eeuw, Leuven, Vl. Topon. Ver., 1932, 118 blz. (*Toponymica IV*).

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Bibliographie de l'histoire de Tongres (met CH. VAN DEN HAUTE).* Bulletin de la Société Scientifique et Littéraire du Limbourg, t. XXI, 1903, blz. 7-72.
- La vie des légendes. La légende de la Belle au Bois dormant.* Revue générale, t. LXXXIV, 1906.
- Glossaire toponymique de la ville de Tongres et de sa Franchise (met JEAN PAQUAY).* Bulletin de la Soc. Scientifique et Littéraire du Limbourg, t. XXV, 1907, blz. 273-376, XXVI, 1908, blz. 145-159, XL, 1926, blz. 11-42, XLVII, 1933, blz. 129-171.
- Les chansons inédites de Guillaume le Vinier d'Arras. Texte critique avec les variantes de tous les manuscrits.* Mélanges offerts à M. Maurice Wilmotte, Paris, H. Champion, 1910. [uittr. 32 blz.].
- La réforme de l'enseignement grammatical français.* Premier congrès national des Oeuvres intellec-

(1) Inlichtingen werden verstrekt door de drukkerij Georges Michiels (Tongeren) en door de Heer H. Baillien, Stadsarchivaris van Tongeren. De bibliotheek van E. Ulrix werd op 10 mei 1940 grotendeels vernield.

tuelles de langue française, Bruxelles, 3-5 septembre 1910, Huy, H. Mignolet, 1911, blz. 134-148 [uittr. 17 blz.].

Over Taalgeographie. Handelingen van het 2e Vlaams Philologencongres, gehouden te Gent op 20, 21, 22 September 1913, Gent, 1913, [uittr. 21 blz.].

Les chansons du trouvère artésien Adam de Givenchi. Texte critique. Mélanges de Borman, Liège, Vaillant-Carmanne, 1919, blz. 499-508.

Merkaton en Fitemarul. Isidoor Teirlinck Album, Leuven, De Vla. Drukkerij, 1931, blz. 169-172. Medewerking aan de *Katholieke Encyclopaedie*. Amsterdam, 1933 en volg. [Italiaanse en Franse literatuur].

Bio-bibliografie : R. WILLEMYNS in *Nieuw Vlaanderen*, Alg. Weckbl., 2^e jaar, nr. 24, 13 juni 1936, *Alumnus*, in Dagbl. *De Standaard*, 19^e jg., nr. 179, 27 Juni 1936 (met portr.), E. BLANCQUAERT in *Handel. v. d. Kon. Commissie v. Toponymie en Dialectologie*, t. X, 1936, blz. 27-35 (met portr.), G. DE POERCK in *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, t. XV, 1936, blz. 1296-99.

ROBERT VAN POTTTELBERGH

1925

Van Potttelbergh, Robert, Johannes, Maria werd geboren te Sint-Amansberg op 8 december 1901.

Volbracht zijn middelbare studiën aan het St. Lievenscollege te Gent en zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de letteren en wijsbegeerte op 18 juli 1924).

Werd bij Min. Besluit van 6 oktober 1924 benoemd tot leraar aan het Kon.

Atheneum te Tongeren en daarna, bij Min. Besluit van 10 september 1925, aan het Kon. Atheneum te Brugge, waar hij tot 31 oktober 1925 werkzaam was.

Werd bij K.B. van 7 oktober 1925 benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en belast met de Nederlandse doctoraatscursussen in de Vertaling van het blad van een Griekse tekst en in de grondige Verklaring van Griekse schrijvers, de Geschiedenis der Griekse letterkunde, de Griekse Epigrafie, de Encyclopedie der klassieke filologie.

Zijn leeropdracht werd verder uitgebreid als volgt :

bij K.B. van 20 maart 1926 : de Nederlandse doctoraatscursus in de filologische Oefeningen over de Griekse taal;

bij K.B. van 1 december 1926 : de

Franse candidatuurscursus in de filologische Oefeningen over de Griekse taal, ter vervanging van de heer docent J. Hombert;

bij K.B. van 14 januari 1930 : de Franse doctoraatscursus in de Griekse Epigrafie, ter vervanging van prof. A. Roersch;

bij K.B. van 8 september 1930 : de Nederlandse candidatuurscursus in de Vertaling van het blad van Griekse teksten en de Verklaring van Griekse schrijvers; de Nederlandse cursus in de Encyclopedie van de klassieke filologie met inbegrip van het Overzicht der geschiedenis van de Griekse letterkunde; de Nederlandse (in de plaats van de franse) candidatuurscursus in de filologische Oefeningen over de Griekse taal.

Kreeg, bij K.B. van 28 februari 1932, met ingang van 1 maart 1932, de ererang van buitengewoon hoogleraar.

Aan zijn leeropdracht werden bij K.B. van 15 juni 1932 nog toegevoegd : de licentiaatscursussen in de Griekse Paleografie, in de Oefeningen over de Griekse taal en in de Griekse Instellingen.

Van laatstgenoemde cursus werd hij, op zijn verzoek, ontlast (K.B. 2 januari 1933), evenals van de Franse cursus in de Griekse Epigrafie (K.B. 4 oktober 1933).

Bij K.B. van 15 januari 1934 werd hij bevorderd tot gewoon hoogleraar.

Bij K.B. van 22 september 1938 werd hij, op zijn verzoek, ontlast van de cursussen in de Griekse Paleografie en in de Encyclopedie van de klassieke filologie, eerste deel, waarmede de heer docent E. Leemans voortaan belast werd.

Een besluit van de Secretaris-Generaal van 12 oktober 1943, later bevestigd door een Regentsbesluit van 27 maart 1945, belastte hem met de cursus in de Griekse Letterkunde, in het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde.

Op 1 januari 1959 omvatte zijn leeropdracht aldus de volgende cursussen : Vertaling van het blad van Griekse teksten en de grondige Verklaring van Griekse schrijvers (cand. en licent.); Encyclopedie van de klassieke filologie, partim : Overzicht van de Griekse Letterkunde (cand.); Filologische Oefeningen over de Griekse taal (cand. en licent.); Grondige geschiedenis van de Griekse letterkunde (licent.); Griekse Epigrafie (licent.).

Was secretaris van de Faculteit der Lett. en Wijsb. in 1941-42, en deken in 1942-43; lid van de Beheercommissie van het Universitair Vermogen van 1946 tot 1955; secretaris van de Academieraad in 1958-59.

Hij vervulde de ambten van schepenen van openbaar onderwijs te St. Amandsberg, van 1933 tot 1950, en van burgemeester derzelfde gemeente, vanaf 1951.

Was inzonderheid werkzaam op het gebied van de geschiedenis van de oudgriekse letterkunde en van de oudgriekse taal.

PUBLIKATIES VAN ROBERT VAN POTTTELBERGH

IN BOEKVORM

De Ilias van Homeros. Brussel, 1933.

De Geschiedenis en de Beteekenis van den EI-zin in het Grieksch. Gent, 1939

Platoon, Gorgias. Vertaald, ingeleid en verklaard, Antwerpen, 1948.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Note sur un passage d'Euripide (Herc. F. 85-90). Mélanges P. Thomas, 1930.

AINOS. Philol. Stud., I, 1929.

Kanttekeningen bij Euripides' Iphigeneia in Aulis. Antiq. Class., I, 1932.

Bij een aristoteliaansche Aporie. Antiq. Class., X, 1941.

De sokratische zoekmethode volgens Platoons Phaidoon 101D. Belgisch Tijdschrift voor Philologie en Geschiedenis, XXIII, 1944.

Rondom de staatsburgerlijke tucht in de atheense democratie. Miscellanea Van De Weerd = Antiq. Class., XVII, 1948.

Medewerking aan de Katholieke Encyclopedie, 1^e uitgave, 1932-1938 (\pm 600 artikels over Griekse letterkunde, Griekse geschiedenis, Griekse instellingen en de geschiedenis van de klassieke filologie) enz.

PIETER EDUARD LOOS (1867-1940)

1925

Pieter Eduard Loos werd geboren te Leuven op 26 april 1867 en overleed te Ledeberg op 19 december 1940. Promoveerde aan de universiteit van zijn geboortestad tot doctor in de Rechten op 18 juli 1890 en tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte op 10 februari 1893.

Was achtereenvolgens commies bij het arrondissementscommissariaat te Leuven (1893-1894) en Belgisch vice-consul in Syrië en Argentinië (1894-1896). Zijn loopbaan bij het Middelbaar Onderwijs (van 1900 af) besloot hij in 1927 als studieprefect van het Koninklijk Atheneum te Antwerpen. Bij ministerieel besluit van 20 augustus 1925 werd P. E. Loos belast met een vrije cursus in het Arabisch bij de faculteit van Letteren en Wijsbegeerte.

Hem komt de uitzonderlijke verdienste toe het onderwijs in het Arabisch aan de Gentse universiteit te hebben ingeleid.

Hij was officier in de Leopoldsorde.

W. COUVREUR

PUBLIKATIE VAN PIETER EDUARD LOOS

Beiroet in Syrië. Overdruk uit „Dietsche Warande en Belfort”, Gent, 1902.

Une description arabe de l'Espagne au XIIe s. Revue belge de philologie et d'histoire, V, 101-116, Brussel, 1926.

GEORGES VAN LANGENHOVE (1892-1943)

1926

Georges, Charles Van Langenhove, werd op 19 maart 1892 te Lokeren geboren en overleed te Gent op 14 juli 1943.

Na middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Gent werd hij in 1910 student in de Germaanse filologie aan de Rijksuniversiteit te Gent. Zijn opleiding tot Germanist had hij te danken aan Vercoullie, De Vreese, Fredericq, en Bley, maar vooral aan Logeman, die zijn eigenlijke mentor op het gebied der taalkunde werd, en die hij later ook zou opvolgen. Na een onderbreking van zijn studiën tijdens de eerste wereldoorlog — Van Langenhove werd toen leraar aan het gemeentelijk Atheneum te Schaarbeek — keerde hij naar Gent terug en promoveerde er in 1919 op een proefschrift over Shelley's poëtische taal. Hij bleef steeds veel belangstelling betonen voor de wetenschappelijke beoefening van de literatuurstudie, maar de taalkunde werd weldra zijn geliefkoosd werkterrein. In 1922 werd hij bekroond in de wedstrijd voor reisbeurzen met een verhandeling over de adnominale genitief en het adjectief in „Beowulf”. In dat jaar en in 1923 ondernam hij studiereizen in Engeland, deed er onderzoekingswerk o.m. in het Public Record Office, en leerde er vooraanstaande

filologen, zoals Craigie, Chambers en Onions kennen. Uit die tijd dateert ook zijn medewerking aan het *New English Dictionary*. In 1923 verschenen van zijn hand drie bijdragen, die de onderscheiden richtingen van zijn wetenschappelijk streven aankondigen: met *Cockney H in Old and Middle English* belichtte hij een interessant probleem uit de geschiedenis van het Engels, dat uit het oogpunt van de taalontwikkeling bijzonder eigenaardige trekken vertoont; uit *De Etymologie van Ontberen* blijkt zijn interesse voor de vergelijkende taalkunde, terwijl de Germaanse oudheidkunde zijn aandacht kreeg in zijn studie over de runen van een Brussels handschrift. Deze laatste bijdrage getuigt tevens van zijn zin voor filologische acribie.

Op 14 mei 1925 behaalde Van Langenhove het speciaal doctoraat in de Ger-

maanse filologie op een proefschrift over de oorsprong van het Engelse gerundium; dit werk wordt thans nog als een belangrijke bijdrage tot de oplossing van dit ingewikkelde vraagstuk beschouwd. Reeds het jaar daarop (K.B. van 10 maart 1926) werd Van Langenhove belast met de cursussen „Historische spraakkunst van het Engels” en „Grondige verklaring van Engelse schrijvers (middeleeuwen)”, van welke vakken Logeman op eigen verzoek werd ontlast. Bij K.B. van 25 januari 1927 werd Van Langenhoves leeropdracht uitgebreid met een Nederlandse cursus „Oefeningen over de vergelijkende spraakkunst”, en op dezelfde datum volgde hij emeritus Vercoullie op voor de „Vergelijkende spraakkunst der Germaanse talen”, eveneens in het Nederlands te doceren. Steeds in datzelfde jaar werd hij, ter vervanging van Vercoullie resp. Ulrix, belast met het algemeen gedeelte van de cursus „Vergelijkende spraakkunst der klassieke talen, resp. Romaanse talen”, en begon hij aan de Koloniale Hogeschool te Antwerpen de algemene linguïstiek te doceren. Nadat hij bij K.B. van 4 maart 1930 tot gewoon hoogleraar was benoemd, werden nog de cursussen Sanskriet (25 juni 1930), Maatschappij en instellingen der Germaanse oudheid (8 september 1930), Gotisch, algemene taalkunde, en een gedeelte van de cursus „Grondige studie van een der Oudgermaanse dialecten” (15 juni 1932) aan zijn leeropdracht toegevoegd. Zijn wetenschappelijke activiteit stond zijn interesse voor andere gebieden niet in de weg: tijdens een studieverblijf in Litauen legde hij zich niet alleen toe op de studie van de archaische taal van dat land, maar ontdekte hij ook de schilder Čiurlionis, aan wie hij in *Vandaag* een paar bijdragen wijdde.

Gedurende een tiental jaren slechts zou Van Langenhove nog de stempel van zijn markante persoonlijkheid op het onderwijs in de Algemene en Oudgermaanse taalkunde aan deze Universiteit drukken. Aan zijn onderwijs en zijn wetenschappelijk werk lagen de principes ten grondslag, die reeds Bopp en Humboldt geleid hadden. Wat eens over Bopp geschreven werd, nl. dat het zijn doel was „auf dem Wege der Sprachforschung in das Geheimnis des menschlichen Geistes einzudringen und demselben etwas von seiner Natur und von seinem Gesetz abzugewinnen”, gold ook voor Van Langenhove. De taal was voor hem slechts één van de uitingen van de menselijke geest, en kon slechts samen met andere uitingen (godsdienst, recht, sociale orde, materiële beschaving) vruchtbaar bestudeerd worden. Aan de andere kant was hij toegankelijk voor de jongste ontwikkelingen van de wetenschap: steeds streefde hij er naar de nieuwste ontdekkingen van de taalkunde in zijn onderwijs een plaats te geven. Hierdoor, en door zijn zeer ruime belangstelling voor allerlei problemen, waarvan het verband met zijn onderwerp vaak eerst achteraf bleek, werkte hij buitengewoon stimulerend op diegenen onder zijn studenten, die zich niet lieten afschrikken door zijn soms strenge eisen en door zijn zin voor paradoxen en scherpe formuleringen. Hij leidde hen in tot de laryngaaltheorie, en maakte hen vertrouwd met het werk van Kurylowicz en Benveniste. Ook in het buitenland maakte zijn streven een diepe indruk: hij maakte deel uit van de redactie van *Acta Linguistica* en van *Berichte zur Runenkunde*, en nadat hij in 1939 actief had deel-

genomen aan de organisatie van het internationaal Congres voor de Geschiedenis der Godsdiensten, werd hem door het Comité International Permanent des Linguistes het voorzitterschap toevertrouwd van het vijfde Internationaal Linguïstencongres, dat in de nazomer van 1939 te Brussel moest plaatshebben, maar wegens het uitbreken van de tweede wereldoorlog niet kon doorgaan. Hij was ook een van de stichters van de Belgische Kring voor Linguïstiek, en richtte een genootschap voor Semiologische Studiën op. Hoe veelzijdig zijn wetenschappelijk werk was, en hoeveel beloften het inhield voor de toekomst, blijkt ten overvloede uit zijn drie delen *Linguïstische Studiën*, waarvan het laatste uit nagelaten fragmenten bestaat. Hij was Officier in de Kroonorde (K.B. van 8 juli 1937) en Ridder in de Leopoldsorde (8 april 1931).

R. DEROLEZ.

PUBLIKATIES VAN GEORGES VAN LANGENHOVE

IN BOEKVORM

- On the Origin of the Gerund in English: Phonology.* Rec. fac. phil. lettres U.G., afl. 56, 1925.
Bantoetalen: linguïstiek, cultuurproblemen. Inaugurale rede, Koloniale Hogeschool, Antwerpen, 1934.
Linguïstische Studiën I. Werken fac. wijsb. en lett. U.G., afl. 77, 1936.
Linguïstische Studiën II. Essais de linguistique indo-européenne. Werken fac. wijsb. en lett. U.G., afl. 87, 1939.
Aldhelm's De Laudibus Virginitatis with Latin and Old English Glosses. Manuscript 1650 of the Royal Library in Brussels. Werken fac. wijsb. en lett. U.G., Extra Serie : Facsimiles, afl. II, 1941.
Old English Reader. I. Texts. Werken fac. wijsb. en lett. U.G., Serie Tekstboeken, afl. 1, 1942.
Linguïstische Studiën III. a) Essais de linguistique générale. b) Le sémantème indo-européen H₂y. Werken fac. wijsb. en lett. U.G., afl. 100, 1946.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Cockney H in Old and Middle English.* Leuvensche Bijdragen, XV, 1923, 1-50.
De Etymologie van „ontberan”, Ohd. „inberan”, Afs. „onberan” en „oðberan”. VMKVA, 1923, 894-915.
Brusselsche Runen. I. De Isidori Runen. Académie Royale de Belgique, Bulletin de la Classe des Lettres, 1923, 214-238.
Philologie en Linguïstiek. Ontwikkeling, 1928, 261-277.
Jan van Styevoorts Refereinenbundel. Vandaag, 1929, 303-304.
The Assibilation of Palatal Stops in Old English. A Grammatical Miscellany Offered to Otto Jespersen, 1930, 69-75.
A propos de l'étymologie de „Nibelungen”. Byzantion, IX, 1934, 387-389.
La linguistique et l'histoire des religions. Interprétation de quelques noms de personnages divins: Hæmir, Loður, Loki, Hermes. Congrès Hist. Relig., 1935, 9, 20-21.
Allgemeines zur Runenlehre. Beiträge zur Runenkunde und nordischen Sprachwissenschaft Fs. Gustav Neckel, 1938, 7-24.

GASTON GERARD DEPT (1900-1946)

1926

Dept, Gaston, Gérard werd geboren te Oostende op 5 juni 1900 en overleed te Gent op 5 mei 1946.

Hij volbracht zijn middelbare studiën aan de Koninklijke Athenea van Oostende en Gent (prijs der Regering). Hij vervoegde zich bij het leger als vrijwilliger. Legde examen af over Grieks voor de Centrale Examencommissie. Begon zijn hogere studiën in de geschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Gent in 1919,

(candid.) om na het vervullen van zijn militaire dienst met de grootste onderscheiding het doctoraat te behalen in de Letteren en Wijsbegeerte (groep geschiedenis) in juni 1924. Zijn promotor was H. Pirenne. Het volgend academisch jaar bracht hij door aan de Harvard Universiteit te Cambridge, Mass. (U.S.A.) als fellow van de C.R.B. Educational Foundation en behaalde er met de grootste onderscheiding de graad van Master of Arts (1925). Bij zijn terugkeer wordt hij tot wetenschappelijke medewerker benoemd van de Professoren H. Pirenne en F. Van Ortroy. Bij K.B. van 25 oktober 1926 wordt hij tot docent benoemd aan de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren ter vervanging van F. Van Ortroy en belast met de „Oefeningen over de Aardrijkskunde” (Nederlandse en

Franse cursus in de cand.), de „Menselijke Aardrijkskunde” (Nederlandse cursus, doctoraat) en de „Geschiedenis der Aardrijkskunde” (Franse cursus in het doctoraat; ontlast bij K.B. van 4 oktober 1933); in de Faculteit der Wetenschappen wordt hij ter vervanging van J. Cornet belast met de „Oefeningen in de Aardrijkskunde” (partim Menselijke Aardrijkskunde. Nederlandse cursus cand.). Zijn leeropdracht werd herhaaldelijk gewijzigd, hetzij als uitbreiding van bevoegdheid, hetzij ingevolge de nieuwe wetten op het toekennen van de academische graden.

Bij K.B. van 16 november 1927 wordt hij bij de Faculteit der Wetenschappen belast met de Nederlandse cursussen over „Algemene politieke aardrijkskunde”, „Bijzondere politieke aardrijkskunde”, „Koloniale aardrijkskunde” (lic. aard-

rijksk.); bij K.B. van 12 juli 1929 bij de Faculteit der Wetenschappen met : „Aardrijkskundige methodiek” (lic. aardrijksk.); bij K.B. van 8 oktober 1930 bij de Faculteit der Wijsbeg. & Lett. met „Oefeningen over vraagstukken uit de menselijke aardrijkskunde” (Cand. gesch.) en bij K.B. van 15 juni 1932 met de cursus : „Geschiedenis van de koloniale uitbreiding der Europese volkeren”. Bij K.B. van 1 juli 1932 en 25 juni 1934 werd hij bij de Faculteit der Wetenschappen (lic. aandr.) belast met de cursussen over de „Menselijke aardrijkskunde”, „De aardrijkskunde der streken (partim)”, „De grondige cursussen over beide vakken” en „De bijzondere methodenleer der aardrijkskunde” (Aggr. M.O.H.G.) in plaats van de cursussen in de algemene politieke aardrijkskunde, in de bijzondere politieke aardrijkskunde, in de koloniale aardrijkskunde en in de aardrijkskundige methodiek. Bij K.B. van 11 februari 1935 wordt hij bij wijziging van het K.B. van 15 januari 1934 belast in de Fac. der Let. & Wijsb. met de cursussen in de „Menselijke aardrijkskunde”, de „Geschiedenis der aardrijkskunde”, de „Oefeningen over menselijke aardrijkskunde” en de „Geschiedenis van de koloniale uitbreiding der Europese volkeren”; in de Faculteit der Wetenschappen met de cursussen over de „Menselijke aardrijkskunde”, „De grondige cursus over hetzelfde vak”, de cursus in de „Aardrijkskunde der streken (partim)”, „De grondige cursus over dit vak (partim)” en de „Bijzondere methodiek der aardrijkskunde” (aggr. M.O.H.G.). Bij K.B. van 19 november 1935 wordt hij bij de Fac. der Wet. belast met de cursus „Praktische oefeningen over de menselijke aardrijkskunde” (Cand. aandr.). Bij K.B. van 30 juni 1937 wordt hij op zijn verzoek ontlast van de cursus in de bijzondere methodiek der aardrijkskunde. Bij de besluiten van 10 september 1943, 25 januari 1944, 19 juni 1944 en de Regentsbesluiten van 4 juni 1945, 15 oktober 1945, 28 december 1945 en 10 januari 1946 wordt hij belast met de cursussen „Overzicht van de historische kritiek” (Fac. L. & W. en Fac. Rechten, Staats-, Sociale en Bestuurswetenschappen) en „Politieke aardrijkskunde” (F. Rechten). Het Regentsbesluit van 28 november 1945 belast hem met de cursus „Koloniale aardrijkskunde met inbegrip van de beginselen der etnografie”. Het Regentsbesluit van 20 februari 1946 met de „Regionale aardrijkskunde” en de „Grondige regionale aardrijkskunde”. Bij K.B. van 27 oktober 1945 wordt hij ten slotte belast met de facultatieve cursus in de „Historische geografie van België” (Lic. Fac. L. & W.). Intussen wordt hij bij K.B. van 15 januari 1934 bevorderd tot buitengewoon hoogleraar op datum van 1 januari 1934 en bij K.B. van 11 februari 1935 tot gewoon hoogleraar op datum van 1 januari 1935.

Was secretaris (1942-43) en deken (1943-44) van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte.

Hij was Ridder in de Leopoldorde (1935) en Officier in de Kroonorde (1946). Hij was stichtend lid van de Belgische Vereniging voor Aardrijkskundige Studies en achtereenvolgens penningmeester (1931-1934), ondervoorzitter (1935-37) en voorzitter (1937-39) dezer Vereniging. Hij was lid (1937) en secretaris (1939) van het Nationaal Comité voor Aardrijkskunde, lid en secretaris van de Commissie voor de Nationale Atlas (1946).

Hij was redactielid van het Tijdschrift van de Belgische Vereniging voor Aardrijkskundige Studies (1934) en van het Natuurwetenschappelijk Tijdschrift (1938). Zoals blijkt uit het voorgaande, had G. G. Dept zijn wetenschappelijke vorming als historicus hoofdzakelijk gekregen van H. Pirenne; aldus behoorde hij tot de vermaarde „Gentse historische school”. Pirenne had zijn leerling georiënteerd in de richting van de Engelse geschiedenis en van de geschiedenis der betrekkingen tussen Engeland en Vlaanderen gedurende de Middeleeuwen, in welk opzicht G. G. Dept grondlegend werk heeft gepresteerd. Hiervan getuigt onder meer zijn boek over *Les influences anglaise et française dans le comté de Flandre au début du XIIIe siècle* (1928).

Hij was ook leerling van F. Van Ortroij die hem heeft ingewijd in de menselijke aardrijkskunde en in de geschiedenis der aardrijkskunde, op welk gebied hij zich ook verder heeft bekwamd tijdens zijn verblijf in Amerika. Deze dubbele vorming van historicus en geograaf heeft hem in de mogelijkheid gesteld op meesterlijke wijze een zeer uiteenlopende en tevens zeer zware leeropdracht te vervullen, die naast zuiver historische vakken (Overzicht van de historische kritiek, Geschiedenis van de koloniale uitbreiding der Europese volkeren), ook zuiver geografische vakken omvatte (Menselijke aardrijkskunde, Regionale aardrijkskunde, Politieke aardrijkskunde), alhoewel zijn voorkeur klaarblijkelijk ging naar de geschiedenis der aardrijkskunde en de historische geografie; enkele weken voor zijn dood bewam hij nog de facultatieve cursus over de historische geografie van België, welke hij echter niet meer heeft gedoceerd.

En op elk dezer gebieden heeft hij baanbrekend werk geleverd. Het moge volstaan hier de aandacht te vestigen op enkele zijner studies om het gezegde kracht bij te zetten. Zijn reeds vermeld boek bekleedt een voornamelijk plaats in de Belgische geschiedkundige productie. In het kader van de geschiedenis der aardrijkskunde en van de geschiedenis der koloniale uitbreiding dienen hier vermeld te worden *Le mot „clusus” dans les diplômes carolingiens* (1926), *La compagnie d'Ostende. Voyages et projets de colonisation* (1926); op het gebied der historische geografie *Etude critique sur une grande inondation marine à la côte flamande, 19 nov. 1404* (1937) en zijn *Introduction à la géographie historique du comté de Flandre au XVIIIe siècle* (1943); op antropogeografisch gebied oriënteerde hij zijn studies hoofdzakelijk naar de stedenaardrijkskunde: *Wat is een stad?* (1931), *Over de invloedssfeer der steden* (1946).

Daarenboven heeft hij de leiding waargenomen van talrijke verhandelingen, zowel van studenten in de geschiedenis als van studenten in de aardrijkskunde, en voor allen was hij niet slechts een leraar, maar ook een meester. Hij bekleedde tevens met gezag een vooraanstaande plaats in verschillende aardrijkskundige wetenschappelijke genootschappen.

Het veel te vroegtijdig heengaan van deze geleerde, die door zijn onverpoosde en harde arbeid zich op zoveel gebieden had weten te bekwamen, betekende een zeer groot verlies, niet alleen voor de Gentse Universiteit, maar ook voor heel de wetenschappelijke wereld.

M. E. DUMONT.

LITERATUUR

- F. L. GANSHOF, *Gaston Gérard Dept. Alumni*, 1947.
A. HACQUAERT, *In memoriam Prof. Dr. G. G. Dept. Natuurwet. Ts.*, Gent, 1946.
M. E. DUMONT, *In memoriam Gaston Gérard Dept, professor aan de Rijksuniversiteit te Gent. 1900-1946.*
Ts. B.V. Aandr. St., 1946.

PUBLIKATIES VAN GASTON G. DEPT

IN BOEKVORM

Les influences anglaise et française dans le Comté de Flandre au début du XIIIe siècle. Rec. fac. phil. lettres U.G., afl. 59, 1928.

ALS BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- L'étude et l'enseignement de la géographie aux États-Unis.* B.S.r.B.G., 50, 1926.
Les marchands flamands et le roi d'Angleterre (1154-1216). Revue du Nord, 12, 1926.
Le mot „Clusas” dans les diplômes carolingiens. Mélanges Pirenne, 1926.
La Compagnie d'Ostende. Voyages et projets de colonisation. B.S.H. Arch. Gand, 34, 1926.
Une dette de la ville de Gand envers Jean sans Terre. B.S.H. Arch. Gand, 37, 1929.
Wat is een stad? T.B.V. Aandr. Studies, 1, 1931.
Een Vlaamse Kolonie in Wales (1107). A.S. Em. Bruges, 74, 1931.
Quelques documents météorologiques inédits. R.Q. Sc., 20, 1931.
Notes sur la Tabula Peutingeriana. R.B.P.H., 10, 1931.
Thomas de Savoie, Fadrigue-Alvarez de Tolède, Ferdinand-Alvarez de Tolède, Hermando de Tolède, Létoold de Tournai. Biographie Nationale, 25, 1931.
Ostende. Essai de géographie urbaine historique. 1^r Congrès Int. G. Hist., t. I, 1931.
De oudste rekening van Oostende (1403-1404). A.S. Em. Bruges, 75, 1932.
Notes sur le défrichement dans le Comté de Flandre au XVIIIe siècle. B.S.B.E.G., 3, 1933.
Un épisode de la lutte des Flamands contre la mer. B.S.B.E.G., 7, 1937.
Étude critique sur une grande inondation marine à la côte flamande. (19 nov. 1404). Et. hist. Henri Pirenne, 1937.
Een polemieek over de werking van ebbe en vloed (midden der XVIIe eeuw). T.B.V. Aandr. St., 8, 1938.
Anthropogeographie van de kusten. Natuurw. Ts., 20, 1938.
Nouvelles données sur la population dans divers pays. B.S.B.E.G., 12, 1942.
Introduction à la géographie historique du Comté de Flandre au XVIIIe siècle. B.S.B.E.G., 12, 1943.
Hulde aan Prof. Paul Michotte. Ts. B.V. Aandr. St., 14, 1945.
De natuurlijke wetenschappen in België gedurende den oorlog: regionale en menselijke aardrijkskunde. Natuurw. Ts., 27, 1945. — *Regional and human geography. Natural Sciences in Belgium during the War,* Ghent, 1946.
In Memoriam Jan Van Steenweghe. Natuurw. Ts., 28, 1946.
Over de invloedssfeer der steden. Natuurw. Ts., 28, 1946.
De steden van Noord-Amerika. Ts. B.V. Aandr. St., 15, 1946.
Engeland en Vlaanderen in de Middeleeuwen. T.B.V. Aandr. St., 15, 1946.
Problèmes de géopolitique. B.S.B.E.G., 15, 1946.
Chronique de Géographie (1927, 1928, 1929, 1930, 1934, 1935, 1936 en 1937). R.Q.Sc., 1928, 1929, 1930, 1931, 1935, 1936, 1937, 1938.
Vaste medewerking aan Bibliographie Géographique Internationale (1932 t/m 1944).

FRANK BAUR

1927

Baur, Franciscus-Johanna (gezeid : Frank) werd geboren te Vilvoorde op 20 april 1887.

Genoot lager gemeentelijk onderwijs te Mechelen, te Vilvoorde en te Oostende; middelbaar onderwijs (moderne humaniora) aan het Koninklijk Atheneum te Oostende (beëindigd in 1904) en Latijns-Griekse humaniora in het St. Jozefs-college te Turnhout (1907-1909), bekrachtigd door de centrale Examencommissie

te Brussel (zitting augustus 1912). Begon in 1911 de studie in de Germaanse philologie en in de Thomistische wijsbegeerte aan de katholieke universiteit te Leuven. De eerste wereldoorlog en de sluiting van de Belgische universiteiten onderbraken zijn vorming aldaar. Uitgeweken naar Nederland in 1915 werd hij als student ingeschreven in de Rijksuniversiteit te Utrecht (1915-1916). Hij diende aan het front van 1916 tot 1918 en behaalde op 6 oktober 1920 de graad van doctor in de letteren en wijsbegeerte (groep Germaanse philologie, specialisatie Nederlands-Duits) aan de universiteit te Leuven.

Reeds vroeger had hij, tijdelijk, functies waargenomen in het vrij middelbaar onderwijs te Leuven (1915) en te Sluis (Zeeland). In oktober 1920

werd hij aangesteld als leraar achtereenvolgens in de athenea van Oostende, Bergen en, op 30 november 1920, te Gent. Een K.B. van 9 april 1921 bevestigde hem in die laatste betrekking. Van 1923 tot 1928 was hij tevens leraar aan de Rijksmiddelbare Normaalschool te Gent.

Bij K.B. van 23 januari 1927 werd hij docent benoemd aan de faculteit der letteren en wijsbegeerte, om er onderwijs te geven : 1. In de „Grondige uitlegging van Nederlandse schrijvers uit den nieuweren tijd” en in „De encyclopedie van de Germaanse taalwetenschap” (in het Nederlands en in het Frans) in het toenmalig doctoraat.

2. In het vak „Vertaling van het blad van Nederlandse teksten en uitlegging van Vlaamse schrijvers” in de candidatuur.

3. In de „Geschiedenis van de opvoedkunde” en in de „Methodologie van het middelbaar onderwijs” in de doctoraten (in het Frans).

Beide laatste vakken kreeg hij ook te doceren (in het Nederlands) in het Hoger Instituut voor Opvoedkunde, samen met de „Grondige vraagstukken uit de historische pedagogiek” en de „Grondige verklaring van pedagogische geschriften”.

Bij K.B. van 4 maart 1930 werd hem „in ere-opzicht” de rang van gewoon professor in de faculteit der letteren en wijsbegeerte toegekend.

Bij K.B. van 6 juli 1931 werd hij, op eigen verzoek, ontlast van bovenvermelde cursussen in de methodologie en in de oefeningen, daarbij behorende, in het H.I.v.O.

Bij K.B. van 28 februari 1932 werd hij bevorderd tot de rang van gewoon professor aan de faculteit, met ingang op 1 maart.

Bij K.B. van 15 juni 1932 werd hem, bij uitbreiding van zijn vroegere bevoegdheid, het onderwijs opgedragen in de „Grondige studie van een der oudgermaanse dialecten” (i.c. het oud-IJslands).

Bij K.B. van 4 oktober 1933 en ter uitvoering van de wet van 5 april 1930 op de vervlaamsing van de Gentse universiteit, kreeg hij opdracht de door hem in het Frans gedoceerde cursus in de „Geschiedenis der opvoedkunde”, voortaan in het Nederlands te houden.

Bij K.B. van 10 oktober 1933 werd hem dezelfde opdracht gegeven in de faculteit der wetenschappen en, bij K.B. van 22 juni 1937, in de H.S. voor Handels- en Economische Wetenschappen bij de Rechtsfaculteit.

Tijdens de langdurige ziekte van Prof. Dr. J. Persijn (1932-33) suppleëerde hij hem voor de cursus „Geschiedenis der Nederlandse letterkunde”. Een K.B. van 18 december 1933 belastte hem, ter vervanging van Prof. Dr. J. Persijn, met de cursussen „Geschiedenis en grondige geschiedenis van de Nederlandse letterkunde”. Bij diezelfde gelegenheid werd hij, op eigen verzoek, ontlast van de cursus „Encyclopedie van de Germaanse philologie” (candidatuur).

Bij K.B. van 30 Oktober 1937 en van 19 juli 1938 werd hij, op eigen verzoek, ontlast van heel zijn pedagogische leeropdracht in de faculteiten en in de instituten. Bij besluit van de Secretaris-Generaal werd zijn bevoegdheid voor de „Geschiedenis der Nederlandse letterkunde” (candidatuur en licentiaat) tot het heringerichte H.I. v. K. en O. uitgebreid. Een besluit van de Secretaris-Generaal van 11 november 1943 ontlastte hem, op eigen verzoek, van de cursus „Grondige studie van een oudgermaans dialect”. Een voorstel van de faculteit om hem met de cursus van het Gotisch te belasten, moest de Secretaris-Generaal, op bevel van de bezetter, datzelfde jaar afwijzen.

Een K.B. van 8 februari 1957 kende hem „op datum van 21 april 1957” het emeritaat toe en tevens de machtiging zijn onderricht tot het einde van het academiejaar 1956-57 voort te zetten.

Deken van de faculteit Wijsbegeerte en Letteren in 1938-39, verving hij eveneens Prof. Dr. H. van Werveke, deken, tijdens diens afwezigheid met het oog op mobilisatie en krijgsdienst te velde. In die hoedanigheid kreeg hij van de Aca-

demieraad (zitting 22 mei 1940) bij eenstemmig votum de opdracht Rector Prof. Dr. Goubau te vervangen tijdens zijn afwezigheid in Frankrijk. In zitting van 13 juni werd hij, in een brief van de secretaris-generaal en bij monde van pro-rector Haesaert bedankt om bewezen diensten en kreeg opdracht van de academieraad Prof. Dr. Lams, afwezig, als secretaris van de academieraad te vervangen. In opdracht van de secretaris-generaal nam hij, in diezelfde tijds-spanne, de vervanging waar van Dr. L. Goemans, als vast secretaris van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde.

Hij was briefwisselend lid van deze Academie geworden in 1936; werkend lid in 1939, onderbestuurder in 1949 en bestuurder in 1950. Hij werd buitenlands lid van de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen te Amsterdam in 1946. Verder is hij lid van de Maatschappij der Nederlandse letterkunde te Leiden sinds 1928, van de Zuidnederlandse Maatschappij voor Taalkunde sinds 1926, van de Commission Internationale d'Histoire littéraire sinds 1938, van het Historisch Genootschap te Utrecht sinds 1956, van de Gesellschaft für deutsche Philologie te Berlijn sinds 1936. Hij was ondervoorzitter van de *Scriptores Catholici* (1947-48) en voorzitter (1949-1950).

Tijdens de bezetting was hij lid van de Commissie, die in de Universitaire Stichting te Brussel het internationaal wetenschappelijk verkeer met de buitenwereld had voor te bereiden. Van 1952 tot 1957 was hij, bij diezelfde U.S., lid van de Commissie ter ondersteuning van publicaties.

Van 1930 tot 1936 was hij rubrieksleider voor moderne letteren bij de Katholieke Encyclopedie te Amsterdam (25 dln.) Van de tweede uitgave was hij tevens hoofdredacteur voor België (1949-1955). Van 1938 tot 1958 was hij hoofdredacteur van de *Geschiedenis der Letterkunde in de Nederlanden* (Antwerpen, 7 dln. verschenen). In 1957 was hij algemeen voorzitter van het XXIIe Vlaams Filologencongres te Gent. Hij was lid van de belgische Senaat van 1946 tot 1954.

PUBLIKATIES VAN FRANK BAUR

IN BOEKVORM

Nieuwe krachten (met E. ODEYN en M. JANSSENS). 128 pp., Gent, 1904.

Réné de Clercq. Een letterkundige studie. 61 pp., Brussel, 1908.

Onze dichters der „Heimat“. Proeve van een dichterstudie. 302 pp., 's Gravenhage, Brussel, 1909.

Berten Rodenbach. 32 pp., Brussel, 1909.

De Oud-Yslandse saga. Verhandelingen v. d. Kath. Vla. Hogeschooluitbr., nr. 269, 52 pp., Antwerpen, 1929.

Uit Gezelle's leven en werk. 208 pp., Amsterdam, Leuven, 1931.

Hoofdredactie van : *Jubileumuitgave van Guido Gezelle's volledige werken.* 18 dl., Tekstkritiek, woordverklaring en glossarium, Brussel 1930-1939.

Uitgave, met inleiding en lexicon, van : Guido Gezelle's dichtwerken. 2 dl., 747 pp.-835 pp., 1938; derde druk, XLIV + 840 pp.-950 pp., 1950.

Hoofdredactie van : *Geschiedenis van de letterkunde der Nederlanden.* Antwerpen, Brussel, 's Hertogenbos, 7 delen verschenen, 1939-1956.

- In deel I : *Inleiding. De literatuur, haar historiografie en methodes*, pp. VII-CXVI, 1939.
- Schets eener moedertaal-didactiek*. 135 pp., 1940. (Zie B, nr. 19).
- Uitgave met inleiding van : *Gedichten van Gezelle*. Bloemlezing naar de lyrische thema's. XVI + 252 pp., Amsterdam, Antwerpen, 1947.
- Uitgave, met inleiding en lexicon, van :
- Guido Gezelle's proza en varia*. XX + 667 pp., Amsterdam, 1950.
- Guido Gezelle's dichtwerken. Gelegenheidspoëzie*. 817 pp., Amsterdam, 1950.
- Hoofdreductie van : *De katholieke encyclopedie* (met P. VAN DER MEER en L. ENGELBREGT). 25 dl., Amsterdam, Antwerpen, 2^e uitg., 1949-1955.
- Hierin behandeling van de rubrieken over de Germaanse en de moderne Europese letterkunden.
- De Nederlandse letterkunde in honderd schrijvers* (met J. DEN HAAN, J. HULSKER, G. SCHMOOK, G. STUIVELING). Den Haag en Antwerpen, 160 pp., 270 afb., 1952.
- Albrecht Rodenbach. Verzamelde werken. 'Eeuwfeestuitgave 1856-1956*. 3 dl., Tielt, Den Haag, 1956-1960.
- Deel I. *A. Rodenbach. Het leven. De persoonlijkheid*. VIII + 410 pp., 1960.
- Deel II. *Al de gedichten*. Met glossarium en aantekeningen, 362 pp., 1956.
- Deel III. *Gudrun en dramatische fragmenten*. Met glossarium en aantekeningen, 428 pp., 1957.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Het dialect in de Zuidnederlandse letterkunde*. Handelingen v. h. 29e Nederl. taal- en letterkundig congres te Brussel, aug. 1906, dl. 2, Brussel, 1908, pp. 100-112.
- Het nationaal herstel en de Germaanse filologie*. L'universitaire, Revue mensuelle des universitaires aux armées, Le Havre, 1918, pp. 90-97.
- Gezelle-studie*. De nieuwe Taalgids, j. 14, 1920, pp. 173-192, 231-245.
- School voor het leven*. O.M.O., Maandblad van de Vlaamse leeraarsbond, jg. 4, 1924, pp. 167-169.
- Huygensiana I-II*. Leuvense bijdragen, jg. 19, 1927, pp. 99-119.
- De vergelijkende methode in de literatuurwetenschap*. Album opgedragen aan Prof. Dr. J. Vercoullie, dl. 1, Brussel, 1927, pp. 33-45.
- Het onomasticon der Middelnederlandse letterkunde*. Handelingen v. h. 12^e Nederl. filologencongres te Utrecht, 1927. Groningen, 1927, pp. 53-55.
- Gezelle-studie*. Leuvense bijdragen, jg. 20, 1928, bijblad, pp. 12-17.
- Pedagogische werken voor het moedertaalonderwijs*. Vlaams opvoedkundig tijdschrift, jg. 9, 1927-28, pp. 547-550.
- Vereenvoudigde spelling, een pedagogies vraagstuk*. Moderne School, jg. 3, 1929, pp. 255-274.
- Apekalle-Apocale-Apenkool. Een etymologische sprokkel*. Donum natalicium Schrijnen, z.p., 1929, pp. 576-579.
- Een merkwaardig ereschrift*. Paginae bibliographicae, jg. 4, 1929, pp. 1426-1430.
- Thematische werken*. Leuvense Bijdragen, jg. 21, 1929, pp. 23-31.
- Een kritiese Gezelle-uitgave*. De Boekenkast, I, nr. 2, 1929, pp. 29-32.
- Guido Gezelle in het lager onderwijs*. Moderne School, jg. 4, 1930, pp. 173-192.
- Een drietal Duitse bronnen van Gezelle*. Gedenkboek A. Vermeylen, z.p., 1932, pp. 175-185.
- Het leesboek en de letterkundige initiatie*. Het lezen en het leesboek bevattende de lezingen gehouden tijdens de pedag. studieweek 22-26 aug. 1932 aan de Rijksuniv. Gent, 1933, pp. 66-80.
- Medewerking aan : *De katholieke encyclopedie*. 25 dl., Amsterdam, 1933-1938. Behandeling van de rubrieken over de moderne letterkunden.
- Moedertaal*. V. D'ESPALLIER : Nieuwe banen in het onderwijs, dl. 2, Antwerpen, 1934, pp. 7-116; 2e druk, 1940, pp. 11-135. (Zie ook A, nr. 10).
- De grote beginselen van het moedertaalonderwijs of een vakmethodiek in notedop*. Vlaams opvoedk. tijdschrift, jg. 16, 1934-35, pp. 1-5.
- Medewerking aan : *Répertoire chronologique des littératures modernes publié par la commission internationale d'histoire littéraire moderne sous la direction de P. Van Tieghem*, Parijs, 1935.

- Een piëteitsvolle hulde aan wijlen Prof. Dr. Jul. Persijn. Boekengids, jg. 14, 1936, pp. 281-289.
- Lectuur-Repertorium. Boekengids, jg. 14, pp. 321-325.
- Hervormingsplannen inzake vreemde-talen-onderwijs. Een interview met Prof. Baur (door M. Grypdonck). Vlaams opvoedk. tijdschr., jg. 18, 1936-37, pp. 193-202.
- Een attributieprobleem bij Guido Gezelle (Aangeboden aan Prof. Dr. J. Van Ginneken). Onze Taaltuin, jg. 6, 1937, pp. 58-63.
- In memoriam Prof. Em. Dr. J. Vercoullie. In memoriam Prof. Vercoullie, 1857-1937. Gent, 1937, pp. 13-21.
- Gezelliana I. Gezelle-Van Oye. VMKVA (Versl. en mededel. v.d. Kon. Vla. Ac.), 1938, pp. 287-330.
- Huldebetoon Prof. Dr. Fr. De Hovre in St. Lucasschool te Gent op 23 okt. 1938. Feestrede. Vlaams opvoedk. tijdschr., jg. 20, 1938-39, pp. 65-74.
- Verslag over de studie : *De schildering van de mens in de Oud-Yslandse saga*. VMKVA, 1938, pp. 625-636.
- Ontoereikende hermeneutiek. VMKVA, 1939, pp. 473-497.
- Feestrede voor Pater Van Mierlo. Huldegarve E.P. Prof. Dr. J. Van Mierlo S.J., Turnhout, 1939, pp. 137-146.
- Eveneens in : Boekengids, jg. 7, 1939, pp. 289-298.
- Verslag over : *Een critisch glossarium op de werken van Hadewych*. VMKVA, 1939, p. 633.
- Jacob Vilt's anagram. VMKVA, 1940, pp. 681-682.
- Gezelliana II. Nog vier vertalingen uit het Duits door Gezelle. VMKVA, 1941, pp. 321-338.
- Julius Persijn (10 april 1878-10 okt. 1933). 100 grote Vlamingen, Antwerpen, 1941, pp. 403-405.
- Hulde aan Stijn Streuvels (1871-3 okt. 1941). Winterhulp, Brussel, 1941, pp. 33-34.
- Uit de chronologie van Gezelle's werk. Album René Verdeyen. Brussel, 1943, pp. 15-26.
- Kerstmis in de poëzie van Guido Gezelle. Winterhulp-Kerstmisboek, 1943, pp. 33-35.
- Hulde aan Prof. Dr. C. G. N. De Vooys, ter herdenking van 26 mei 1943. VMKVA, 1943, pp. 697-725.
- Nog Gezelle's *Hiawadha*. Feestbundel H. J. Van de Wijer, dl. 2, Leuven, 1944, pp. 195-208.
- La littérature néerlandaise*. La bibliothèque de l'honnête homme, Brussel, 1945, pp. 217-229.
- In memoriam Gerrit Siebe Overdiep. VMKVA, 1945, pp. 85-95.
- Letterkundige mededeling over : *Dr. G. Degroote, Jan van den Dale*. Antwerpen, 1944. VMKVA, 1945, pp. 103-104.
- Esthetische kritiek of volksopvoedende bibliografie*. Boekengids, jg. 24, 1946, pp. 1-4. Gedeeltelijk overgenomen in : Panorama, 1946, pp. 355-356.
- Koers naar het westen. Beschouwingen over de oriëntering van onze vakstudie*. Handelingen v. h. 19^e Nederl. filologencongres, Groningen, 1946, pp. 129-144.
- Hulde aan A. Vermeylen. Jaarboek van de Kon. Vla. Academie, 1946, pp. 52-71.
- Verslag uit naam v. d. commissie v. Op. Ond. belast met het onderzoek v. h. wetsontwerp houdende wijziging v. d. samenstelling der bekrachtigingscommissie voor de academische diploma's. Documents parlementaires, Belgische senaat, nr. 19, 1946, 4 pp.
- Verslag uit naam v. d. commissie v. Op. Ond. belast met het onderzoek v. h. wetsontwerp houdende toekenning v. rechtspersoonlijkheid aan de Kon. Vla. Acad. vr. W., L. en S.K. van België. Documents parlementaires, Belgische senaat, nr. 121, 1946, 2 pp.
- Rede bij de bespreking v. h. budget van openbaar onderwijs voor 1946*. Parlementaire handelingen, senaat, 1946, pp. 721-728, 773-776.
- Hollands-Belgische verhoudingen voor en na*. Levende Talen, 1947, pp. 7-21.
- Hulde aan Dr. Hon. Causa J. Van Mierlo, S.J. uit naam van de Kon. Vla. Acad. vr. Taal en Lett. Universitas, jg. 1946-47, huldenummer Van Mierlo, pp. 207-213.
- Rede bij de bespreking v. h. budget v. openbaar onderwijs voor 1947*. Parlementaire handelingen, senaat, 1947, pp. 1439-1441.
- Hulde aan Jan Bols, namens de Kon. Vla. Acad. Verslag over het algemeen congres van het Davidsfonds. Alseberg, 1947, pp. 112-126.
- Verslag over : *Heine en het heinianisme in de Nederlandse letterkunde*. VMKVA, 1947, pp. 95-122.

Nota over G. De Groot's uitgave van Jan Pertchevals „Den camp van der doot”. VMKVA, 1948.

Over P. C. Hoofi. Streven, I, 5, 1948, pp. 990-992.

Verslag uit naam v. d. commissie v. Op. Ond. belast met het onderzoek van het wetsontwerp tot verlening van een jaarlijkse toelage aan de vrije universiteiten Brussel en Leuven, de polytech. fac. te Bergen en het N.F.W.O. Documents parlementaires, Belgische senaat, nr. 500, 1948, 11 pp.

Rede bij de bespreking van het budget v. openbaar onderwijs voor 1948. Parlementaire handelingen, senaat, 1948, pp. 1080-1082.

Gezelle herdacht. Brugse huldigungsrede. Dietse Warande en Belfort, jg. 1949, pp. 515-526.

Hilversumse herdenkingsrede over Gezelle. Roeping, 1949.

Een vergeten verhandeling over het rijm. VMKVA, 1949, pp. 43-56.

Rede bij de bespreking van de begroting van buitengewone ontvangsten en uitgaven voor het dienstjaar 1949. Parlementaire handelingen, senaat, 1949, pp. 1260-1261.

Guido Gezelle en Oostvlaanderen. Cultureel Jaarboek voor de provincie Oostvlaanderen, 1949, I^e band, 3^e deel, Gent, 1950, pp. 145-184.

De Gezelle-lijn. De Vlaamse literatuur sedert Gezelle. Speciaal nr. der V.E.V. berichten, Antwerpen, 1950, pp. 11-13.

Integratie of differentiatie. VMKVA, 1950, pp. 149-157.

Rede gehouden bij de bespreking v. h. wetsvoorstel tot wijziging v. d. wet v. 6 aug. 1931 houdende invoering v. d. onverenigbaarheden en ontzeggingen betreffende de ministers, gewezen ministers en ministers van state, alsmede de leden en gewezen leden der wetgevende kamers. Parlementaire handelingen, senaat, 1950, pp. 414-416.

Verdediging van een amendement bij het wetsvoorstel tot wijziging v. d. wet van 15 juni 1881 op het middelbaar onderwijs. Parlementaire handelingen, senaat, 1950, pp. 579-580.

Albrecht Rodenbach-Pol De Mont. Album Dr. J. Lindemans, Brussel, 1951, pp. 145-153.

Toespraak bij het aanvaarden van het bestuurderschap van de Kon. Vla. Acad. VMKVA, 1951, pp. 65-73.

Hugo Verriest (1940-1951). VMKVA, 1951, pp. 119-135.

Isidoor Teirlinck, de kunstenaar. Jaarboek v. d. Kon. Vla. Acad., 1949-50-51, pp. 49-69.

Leiding van een colloquium doctum over de wetenschappelijke organisatie van de literatuurstudie in de Nederlanden. Handelingen v. h. 19^e Vlaams filologencongres te Brussel, 1951, pp. 224-227.

Afdruk van een indruk. Caesar Gezelle. Memorandum Caesar Gezelle. Priester-dichter-leraar. C. Gezelle-herdenking, Moorsele, 31 sept. 1952, pp. 15-20.

Streuvels gehuldigd door Vlaanderen. West-Vlaanderen, jg. I, 1952, pp. 3-7.

Folkloristische thema's bij Gezelle. Studies aangeboden aan Prof. Dr. G. Brom, Utrecht, Nijmegen, 1952, pp. 18-33.

Nederlandse letterkunde. Zestig jaren onderwijs en wetenschap aan de faculteit v. wijsb. en lett. der Rijksuniv. te Gent, 1952, pp. 157-188.

Een prestatie: het nieuwe leatuur-repertoire. Boekengids, 1952, pp. 249-252.

Verslag over : De kroniek van P. L. Tak. VMKVA, 1952, pp. 537-540.

Verslag over : Isaac Da Costa, een monografie. VMKVA, 1952, pp. 551-554.

Gezelle-relikwieën. De nieuwe Taalgids, Huldenummer De Vooy's, 1953, pp. 12-20.

Bibliografische voorlichting en leatuur-repertoire. Stenogram van de voordracht, gehouden op 11 nov. 1953 ter gelegenheid der boekenbeurs te Antwerpen. A.S.K.B., Antwerpen, z.j., 8 pp.

Rede gehouden bij de bespreking van het wetsontwerp tot regeling van het technisch onderwijs. Parlementaire handelingen, senaat, 1953, p. 946.

Nicolaas Beets, romanticus. Nicolaas Beets-en Rembert Dodoens-hulde, 16 en 17 okt. 1953, Kon. Vla. Acad. vr. W., L. en S.K. v. België, Kon. Vla. Acad. vr. T. en L., Kon. Vla. Acad. vr. Geneesk. v. België, Kon. Nederl. Acad. vr. W., Brussel, 1954, pp. 17-24.

Gedeelde verantwoordelijkheid. De kerk en het boek. Opvoedkundige brochurenreeks, nr. 170, Tilburg, 1954, pp. 59-69.

Verslag over : De beginselen van A. Verwey's literaire kritiek (voor de J. Vercoullieprijs 1950-54). VMKVA, 1955, pp. 619-621.

- Mededelingen over Rodenbach*. Albrecht Rodenbach herdacht, 1856-1956. Kon. Vla. Acad., reeks X, nr. 5, 1956, pp. 17-106.
- Rodenbach's betekenis in het licht van de moderne cultuurproblemen*. Rodenbachjaar 1956. Verslag van de interprovinciale cultuurdagen, Roeselare, 17-18 nov., Tielt, 1956, pp. 37-42.
- Caesar Gezelle*. West-Vlaanderen, jg. 5, 1956, pp. 59-61.
- A. Rodenbach voelde voor Gezelle*. West-Vlaanderen, jg. 5, 1956, pp. 173-176.
- Verslag over : *Het refrein in de Nederlanden tot 1600*. VMKVA, 1956, pp. 408-409.
- De philologie van het letterkundig comparatisme*. Openingsrede van het 22e Vlaams filologencongres, 1957. Handelingen v. h. 22e Vlaams filologencongres, 1957, pp. 31-64.
- Verslag over : *Hélène Swarth's Zuidnederlandse jaren*. VMKVA, 1957, pp. 372-375.
- Lof van de philologie*. VMKVA, 1957, pp. 581-595.
- Bilderdijk en Vlaanderen*. Mededelingen van het Bilderdijkmuseum, Amsterdam, 1957, pp. 24-43.
- Hun menselijk beeld*. Bij de honderdste verjaring der geboorte van Mac Leod en Jozef Vercoullie. Kon. Vla. Acad., reeks X, nr. 7, Gent, 1957, pp. 36-59.
- Een huldewoord voor Pater Emiel Janssen S.J.* Boekengids, 1957, pp. 145-147.
- Gezelle's „Loquela” en de studie van de volkstaal*. Album Edgar Blancquaert, Tongeren, 1958, pp. 225-235.
- In memoriam F. M. Olbrechts. De professor*. In : Congo-Tervuren, III, 1957-IV, 1958, pp. 63-68.
- P. C. Boutens, een levensbeeld*. Verslag over een academische prijsvraag in VMKVA, 1959, pp. 550-559.
- Dankrede bij een provinciale huldiging*. In : *Kultureel Jaarboek voor de provincie Oostvlaanderen*, 1959, pp. 77-93.

(Opgemaakt door Lic. FR. VYNCKE)

ROBERT GUIETTE

1930

Guiette, Robert werd geboren te Antwerpen op 6 juli 1895.

Volbracht zijn middelbare studiën aan het O.L.V. College te Antwerpen; zijn hogere studiën, candidatuur in de wijsbegeerte en letteren voorb. tot de Rechten, te Brussel (Faculté de Philosophie et Lettres Saint-Louis), licencie in de Romaanse letteren aan de Universiteit te Leuven 1921, en doctoraat in de Romaanse letteren (1928) na enkele jaren vrije studie te Parijs (Sorbonne, École pratique des hautes études, Collège de France). Titularis van de Reisbeurzen-wedstrijd (1928).

Werd benoemd tot stagiaire bij de Koninklijke Bibliotheek te Brussel (1929); tot plaatsvervanger van Prof. Severin aan de Faculteit Wijsbegeerte en Letteren (academiejaar 1929-1930 en 1930-1931); tot docent aan dezelfde faculteit van de Rijksuniversiteit te Gent en aldaar belast met de cursus „Explication d'auteurs français : moyen âge et temps modernes” (Cand. Rom. Filologie), en de cursus „Explication de textes français du moyen âge” (Cand. Geschiedenis), bij K.B. 23 december 1930.

Werd benoemd tot buitengewoon hoogleraar bij K.B. van 15 januari 1934, met ingang 1 januari 1934, en tot gewoon hoogleraar 12 januari 1937.

Zijn leeropdracht, door verschillende K.B. gewijzigd, omvatte : Explications d'auteurs français moyen âge et temps modernes (cand. Rom. Fil.); Explications de textes français du moyen âge (cand. Gesch.); Histoire de la littérature belge de langue française; Histoire approfondie des littératures romanes (lic. rom.); Interprétation, à livre ouvert, de textes français antérieurs à l'âge classique et explication approfondie d'auteurs français (moyen âge et temps modernes) (lic.); Histoire de la littérature française (Eerste en tweede deel) (cand.); Exercices philologiques sur les langues romanes et spécialement le français (partim); Cours d'exercices de lecture et de diction françaises; Cours facultatif d'exercices pratiques de critique littéraire en français; Méthodologie spéciale du français (Aggr. M.O.); Grondige geschiedenis van de Franse letterkunde (H.I.K. en O.).

Na de tweede wereldoorlog werd hij op zijn verzoek van enkele van de vermelde cursussen ontlast. Op 1 januari 1959 omvatte zijn leeropdracht : Histoire de la littérature française (beide Cand. rechten en alle secties, behalve Germaanse); Explications d'auteurs français : moyen âge (beide cand. Romaanse); Exercices philologiques sur les langues romanes et spécialement le français (beide cand. Romaanse); Interprétation à livre ouvert de textes français antérieurs à l'âge classique et explication approfondie d'auteurs français : moyen âge et temps modernes (lic. Romaanse); Histoire approfondie des littératures romanes (partim : littérature française) (lic. Romaanse); Exercices pratiques de critique littéraire en français (facultatieve leergang); Exercices de lecture et de diction françaises (facultatieve leergang); De grondige geschiedenis van de Franse letterkunde (H.I. K. en O., keuzevak lic. Middel. & Moderne Tijden).

Werd belast met de cursus in de Franse Taal aan de Rijkshandelshogeschool te Antwerpen, candidatuur en licencie, Franse afdeling (M.B. 23 december 1944); docent in de Franse taal, licencie van de Franse afdeling (M.B. 26 januari 1946). Werkend lid van de Académie Royale de langue et littérature françaises (au titre philologique) vanaf 9 januari 1954. Lid van de Maatschappij der Nederlandse letterkunde te Leiden (1949).

Lid van de Vaste Gemengde Commissie voor het toepassen van het Fransch-Belgisch Cultureel Accoord, 1946. Titularis van de Francqui-leerstoel, Leuven, 1958.

PUBLIKATIES VAN ROBERT GUIETTE

IN BOEKVORM

La Légende de la Sacristine. Étude de Littérature comparée. Bibliothèque de la Revue de Littérature comparée, t. (43), Paris, Champion, 1927.

Beatrix, traduction du moyen néerlandais. Anvers, Éditions Lumière, 1930.

La facétieuse vie du jeune Jacquet au flageolet, livret de colportage traduit du flamand. Anvers, de Sikkel, 1933.

Croniques et Conquêtes de Charlemaine. Bruxelles, Académie royale de Belgique, Collection des Anciens Auteurs Belges, t. I, 1941; t. II, 1943; t. III, 1951.

Le miroir des Dames mariées. Édition du ms. Bibl. roy., 10310-L. Bruxelles, Ed. Cheval ailé, 1943.

La belle histoire de Lancelot de Danemark, traduite du néerlandais. Bruxelles, Éditions des Artistes, 1948.

Poètes français de Belgique. De Verhaeren au surréalisme. Bruxelles, Éd. Lumière, 1948.

Marionnettes de tradition populaire. Bruxelles, éditions du Cercle d'Art, 1950.

Max Elskamp. Paris, P. Seghers, 1955. (Poètes d'aujourd'hui, n° 45).

François Villon, œuvres. Introduction et notes par Robert Guiette. Paris, Le Club du meilleur Livre, 1959. (Collection Astrée).

Fabliaux et Contes, édition présentée et établie par Robert Guiette. Paris, Club du meilleur livre, 1960. (Collection Astrée).

Questions de littérature. Romanica Gandensia, 1960, Deel VIII.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Vie de Max Jacob*. N.R.F., 1934.
De Fransch-Belgische letterkunde sinds 1914. N.I.R., 1936.
De Fransche Roman. Elckerlijc, 1936.
Note sur le fabliau du mari confesseur. RBPH, XX, 1941.
Bijdrage tot de Bibliographie van het Beatrijs-thema. Gedenkboek A. Vermeylen, 1932.
Romaanse lyriek. Algemeene Literatuurgeschiedenis, deel II, Utrecht-Antwerpen, 1943.
Orientations du poème chez Paul Claudel. Carnets du séminaire des Arts, Bruxelles, 1945.
Les relations littéraires franco-belges. Paris, La Nef, 1946.
Pierre Jean Jouve. Marseille, Cahiers du Sud, 1936.
La jeunesse de Charlemagne dans le manuscrit de Bruxelles B.R. 9066. Note sur les sources. Album Prof. Dr. Frank Baur, deel I, 1948.
Romaanse Literatuur: Frankrijk. I. De Renaissance. II. De 17e eeuw. Algemene Literatuurgeschiedenis, Utrecht-Antwerpen, 1948.
Divertissement sur le mot „Fabliau“. Miscellanea Gessleriana, 1948.
D'une poésie formelle en France au moyen âge. Lille, Revue des sciences humaines, 1949.
De „Lanscloet van Denemerken“ et des „Abele Spelen“. Mélanges Gustave Cohen, 1950.
Franz Hellens romancier. Bruxelles, Marginales, 1951.
La Leçon du Surréalisme. Journal des poètes, 1951.
D'une nonain ki issi de son abbeïe. Romanica Gandensia, I.
Les jours de la semaine. Disque Vert, Paris, 1954.
Jean de Boschère, l'Enragé d'Espoir. Paris, Critique n° 85, 1954.
Symbolisme et „Senefiance“ au moyen âge. Cahiers de l'Association internationale des Études françaises, n° 6, Paris, 1954.
Références poétiques de Max Elskamp. Bulletin de l'Acad. Roy. de langue et de littérature françaises, 1954.
Paul Claudel et la langue poétique. Visages et perspectives de l'art moderne. Paris, CNRS, 1956.
Notes sur „la femme assise“ de G. Apollinaire. Lille, Revue des sciences humaines, 1956.
Le mouvement symboliste. Introduction. Éditions de la connaissance, Bruxelles, 1957.
Hommage à Max Elskamp. Bulletin de l'Acad. de L. & L. françaises, 1957.
La culture française à la cour des ducs de Bourgogne. Histoire illustrée des lettres françaises de Belgique, dir. Charlier-Hanse, 1958.
Les traductions et les mises en prose. Ibidem.
Max Elskamp. Ibidem.
Poètes symbolistes et langue poétique. Actes du second congrès national de la société de littérature comparée, Lille, Didier, 1958.
L'invention étymologique au moyen âge. Cahiers de l'AIEF, Paris, 1959.
Notes sur la prise de Nobles. Romanica Gandensia, IV, 1956.
Composition et structure du roman balzacien. Louvain, les Lettres romanes, 1952.
Maurice Maeterlinck. Larousse mensuel, 1949.
Max Elskamp et Stéphane Mallarmé. Mercure de France, juin 1960.
Franz Hellens. Mercure de France, août 1960.
Medewerking aan Winkler Prins' Encyclopedie, 5e en 6e druk, 1931-53, en *Katholieke Encyclopedie*.

PAUL VAN DE WOESTIJNE

1930

Van de Woestijne, Paul, Eduard, Karel werd geboren te St. Amandsberg (Gent) op 4 januari 1905.

Volbracht zijn middelbare studiën aan de Koninklijke Athenea te Brussel en te Oostende, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de Letteren en Wijsbegeerte op 18 juli 1928). Oud-leerling van de *Ecole Normale Supérieure* (1928-29).

Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en aldaar belast met de Nederlandse cursussen „Overzicht van de Latijnse letterkunde”, „Verklaring van Latijnse teksten uit de Middeleeuwen” en „Filologische oefeningen over de Latijnse taal” (cand.) bij K.B. van 23 december 1930. Aan zijn leeropdracht werden bij K.B. van 17 november 1931 toegevoegd de „Geschiedenis der Latijnse letterkunde” (Lic.) en de „Verklaring van Latijnse schrijvers” (Lic.), beide in het Nederlands te doceren. Bij K.B. van 15 juni 1932 werd hij verder belast met de cursus in de „Latijnse paleografie”, de cursus in de „Oefeningen over de Latijnse taal” (lic.), de cursus in het „Volkslatijn en Middeleeuws Latijn” (partim) en de „Grondige geschiedenis der Latijnse letterkunde”

(ipv. de „Geschiedenis der Latijnse letterkunde”).

Werd bij K.B. van 15 januari 1934 (met ingang van 1 januari 1934) bevorderd tot buitengewoon hoogleraar en tot gewoon hoogleraar bij K.B. van 22 januari 1937 (met ingang van 15 januari 1937).

Aan zijn bevoegdheid werd bij K.B. van 25 februari 1937 toegevoegd de cursus „Het Volkslatijn en het Middeleeuws Latijn” (partim), in vervanging van wijlen Prof. E. Ulrix. Ingevolge een besluit van de Secretaris-Generaal (dd. 12 oktober 1943), bekrachtigd door een besluit van de Prins-Regent (dd. 27 maart 1945), werd hij belast met de facultatieve cursus „De Latijnse letterkunde” in het HIKO. In vervanging van wijlen Prof. G. Colle kreeg hij tenslotte opdracht met ingang van 1 maart 1947 de volgende cursussen te houden : „Verklaring

van een Latijns schrijver" en „Vertaling van het blad van een Latijnse tekst en verklaring van een Latijns schrijver" (cand.).

Zijn leeropdracht dus omvatte op 1 januari 1959, met inachtneming van de benamingen van de cursussen zoals zij voorkomen in de wet van 21 mei 1929 :

1. Verklaring van een Latijns schrijver (1^e cand. vb. Rechten);
2. Vertaling van het blad van een Latijnse tekst en verklaring van een Latijns schrijver (beide cand. Wijsb., Geschied., Klass. en Rom. filologie);
3. Verklaring van Latijnse teksten uit de Middeleeuwen (beide cand. Geschied.);
4. Filologische oefeningen over de Latijnse taal (beide cand. Klass. filologie);
5. Overzicht van de geschiedenis der Latijnse letterkunde (2^e cand. Klass. filologie);
6. Latijnse paleografie (lic. Geschied. en Klass. filologie);
7. Grondige geschiedenis der Latijnse letterkunde (lic. Klass. fil.);
8. Vertaling van het blad van een Latijnse tekst en grondige verklaring van twee Latijnse schrijvers (lic. Rom. en Klass. filologie);
9. Oefeningen over de Latijnse taal (lic. Klass. filologie);
10. Volkslatijn en Middeleeuws Latijn (keuzevak lic.);
11. Latijnse letterkunde (keuzevak lic. Oudheid HIKO).

Deken van de Faculteit der W. en L. in 1944-1945.

Corresponderend lid (besluit van de Prins-Regent dd. 23 januari 1947) en vervolgens werkend lid (bij K.B. dd. 26 mei 1953) van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten (Klasse der Letteren); buitenlands lid van het Provinciaal Utrechts Genootschap van Kunsten en Wetenschappen (1947), lid van de 21e Commissie van het N.F.W.O. (1941), lid van de *Interuniversitaire Commissie voor de Microfilm* van het N.F.W.O. (1949), lid van de *Commission du dictionnaire national du latin médiéval* van de Koninklijke Academie van België (1947), afgevaardigde van de Kon. Vl. Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten bij en vervolgens secretaris en ondervoorzitter van de *Union Académique Internationale*, lid van de redactie van de *Revue Belge de Philologie et d'Histoire*, directeur van *L'Antiquité Classique* en het *Archivum latinitatis Medii Aevi (ALMA)*, lid van de *Kommission f. d. Herausgabe des Thesaurus Linguae Latinae*.

PUBLIKATIES VAN PAUL VAN DE WOESTIJNE

IN BOEKVORM

Hyginiana. Gent, 1930.

Introduction à l'étude du latin médiéval, traduite de l'allemand de Karl Strecker. Gent, 1933; tweede herziene uitg., Parijs, 1946; derde, herziene uitg., Genève, 1948.

Rutilius Claudius Namatianus, De reditu suo. Édition critique. Werken uitg. door de Fac. W.L. van de U.G., afl. 76, 1936.

Les Cynégétiques de Némésien. Édition critique. Werken uitg. door de Fak. W.L. van de U.G., afl. 83, 1937.

Index uerborum in Quinti Sereni Librum Medicinalem. Werken uitg. door de Fak. W.L. van de U.G., afl. 91, 1941.

De klucht van boer Eenos, naar een Latijns gedicht uit de XIe eeuw, Versus de Vniboue, uitgegeven en vertaald. Antwerpen, 1944.

Petronius, Het gelag bij Trimalchio, uit het Latijn vertaald. Antwerpen, 1944.

Sénèque, De la Clémence. Texte revu, accompagné d'une introduction, d'un commentaire et d'un index omnium uerborum (par P. FAIDER, CH. FAVEZ et P. VAN DE WOESTIJNE). Deuxième partie. Werken uitg. door de Fak. W.L. van de U.G., afl. 106, 1950.

La Périégèse de Priscien. Édition critique. Werken uitg. door de Fak. W.L. van de U.G., afl. 116, 1953.

De vroegste uitgaven van Avienus' Descriptio orbis terrae. Brussel, 1959.

La Descriptio orbis terrae d'Avienus. Édition critique. Werken uitg. door de Fak. W.L. van de U.G., afl. 128, 1961.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN (1)

Une nouvelle édition des Géorgiques. RBPH, 1928.

C. Iulius Hyginus fut-il le maître de Virgile. MB, 1928.

Gaius Iulius Hyginus, source de Virgile. RBPH, 1928.

Un ami d'Ovide: C. Iulius Hyginus. MB, 1929.

Van Bucolica tot Georgica. DWB, 1929.

Haud mollia iussa. RBPH, 1929.

Un traducteur de Théophraste: Jean de la Bruyère. MB, 1929.

Notes sur la nature des Caractères de Théophraste. RBPH, 1929.

Haec tibi erunt artes. Mélanges Paul Thomas, 1930.

Bij de verjaring der geboorte van Vergilius. DWB, 1930.

Notes sur la chronologie des Géorgiques de Virgile. RBPH, 1931.

Varron de Réate et Virgile. RBPH, 1931.

De eeuw van Augustus. DWB, 1932.

Joannes Secundus en Vergilius. Gedenkboek August Vermeylen, 1932.

Mécène et Virgile. MB, 1930-32.

Théophraste et la Bruyère. RBPH, 1933.

Notes sur six Caractères de Théophraste traduits par J. de la Bruyère. RBPH, 1934.

Théophraste, la Cour et la Ville. AC, 1934.

(1) Gebruikte afkortingen :

RBPH = Revue belge de Philologie et d'Histoire

MB = Musée Belge

AC = 'L Antiquité Classique

DWB = Dietsche Warande en Belfort

- Ciceronis scripta philosophica*. Kritisch-bibliographische nota. AC, 1934.
- Les sources du „Discours sur Théophraste” de J. de la Bruyère*. RBPH, 1936.
- Notes critiques sur Rutilius Namatianus*. RBPH, 1937.
- A propos de l'Epistola Alexandri ad Aristotelem*. AC, 1938.
- Le codex Valentianus 394 de Lactantius Placidus*. RBPH, 1940.
- Note sur un passage de Lactantius Placidus*. Mélanges M. A. Kugener, 1946.
- Notes critiques sur la Périégèse de Priscien*. RBPH, 1946-47.
- Marginaliën bij Lactantius Placidus*. Miscellanea H. van de Weerd, 1948.
- Scolies médiévales à la Périégèse de Priscien*. Miscellanea J. Gessler, 1948.
- Les scolies à la Thébaïde de Stace. Remarques et suggestions*. AC, 1950.
- Un manuscrit perdu et retrouvé de la Périégèse de Priscien*. Phoibos, 1950-51.
- Scolies médiévales à la Périégèse de Priscien*. ALMA, 1951.
- De kopiist en zijn werk*. Handelingen van het 20e VI. Filologencongres, 1953.
- Gloses médiévales à la Périégèse de Priscien*. ALMA, 1953.
- Notes critiques sur la Descriptio orbis terrae d'Avienus*. AC, 1954.
- L'Apographum Ortelianum de la Descriptio orbis terrae d'Avienus*. RBPH, 1955.
- Vindiciae Auienianae*. AC, 1955.
- Auieniana*. Class. et Med., 1956. Mélanges C. Hoeg.
- Encore l'Apographum Ortelianum d'Avienus*. RBPH, 1957.
- Nouvelles notes critiques sur Avienus*. RBPH, 1958.
- Cuspinianus et le texte d'Avienus*. RBPH, 1959.
- L'Ambrosianus de la Descriptio orbis terrae d'Avienus*. AC, 1959.
- En marge d'Avienus*. Hommages à Léon Herrmann, 1960.

J. EMIEL VERHEYEN

1931

Verheyen, Jozef, Emiel werd geboren te Kessel-bij-Lier, op 15 mei 1889. Gedeeltelijke middelbare studiën aan het St. Gommaerus College te Lier; lagere normaalschool te Mechelen (1904-1908); hogere studiën aan de Vrije Universiteit te Brussel (1919-1921) en aan de Rijksuniversiteit te Gent (licentiaat in de opvoedkundige wetenschappen, Gent, op 16 juli 1930).

Behaalde het getuigschrift van kantonnaal schoolopziener op 8 oktober 1921.

Was werkzaam :

Als onderwijzer aan het Klein Seminarie te Mechelen (1908-1911), aan de Rijksmiddelbare scholen te Turnhout (1912), te Ieper (1912-1914), te Brussel II (1919-1921) en voor kinderen van Belgische vluchtelingen te Le Touquet-Parisplage, Pas de Calais, Frankrijk (1916-1918);

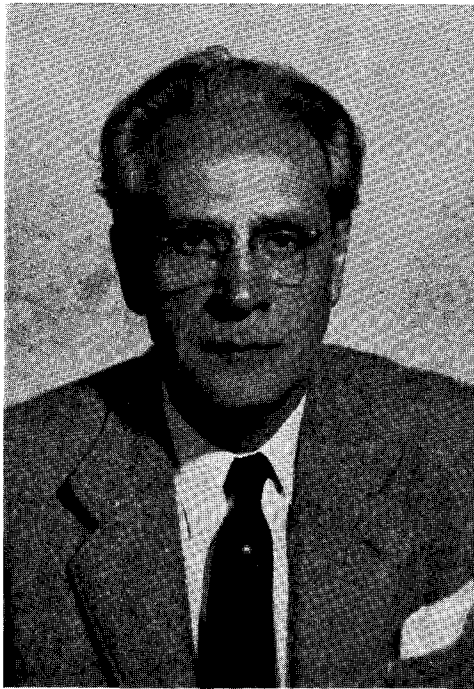
Als leraar aan het Franse Collège de l'État te Pont l'Évêque, Calvados (1915);

Als kantonnaal schoolopziener in de kantons St. Jans-Molenbeek (K.B. van 26 januari 1921), Waver (M.B. van 22 oktober 1921), Kortenberg (M.B. van mei 1923), St. Jans-Molenbeek (M.B. van 3 juli 1924), St. Jans-Molenbeek en Anderlecht (M.B. van 23 april 1926);

Werd benoemd tot leider van werkzaamheden aan het Hoger Instituut

voor opvoedkunde bij de Rijksuniversiteit te Gent bij K.B. van 19 november 1927 en belast met „de oefeningen en praktische lessen in het lager onderwijs” bij K.B. van 15 oktober 1928;

Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent bij K.B. van 5 februari 1931 (met ingang van 1 januari 1931) en kreeg bij K.B. van 6 juli 1931 opdracht om, buiten zijn verdere bevoegdheid, de cursussen te houden in „Algemene Methodiek” en „Oefeningen over de opvoedkunde en de methodiek” ter vervanging van Prof. Baur die er, op zijn verzoek, van ontlast werd. Hij kreeg daarna opdracht de cursus „Algemene methodenleer, aggregatie van het middelbaar onderwijs van de hogere graad” te houden in de faculteit van de wijsbegeerte en de letteren (bij K.B. van 15 juni 1932), in de faculteit der weten-

schappen (bij K.B. van 10 oktober 1933) in de Hogere school voor handels- en economische wetenschappen (bij K.B. van 22 juni 1937), in het Hoger instituut voor lichamelijke opvoeding (bij B. van de Secr. Gen. van 15 april 1943 en van de Prins Regent van 20 juni 1945) en in de Rijkslandbouwhogeschool (bij B. van de Prins Regent van 15 mei 1949). Aan zijn leeropdracht werd bij K.B. van 18 januari 1933 toegevoegd de „Grondige vraagstukken der proefondervindelijke opvoedkunde”, in vervanging van Prof. Fransen, die er op zijn verzoek van ontlast werd;

Werd benoemd tot hoogleraar bij K.B. van 4 november 1937 (met ingang van 1 oktober 1936) en tot gewoon hoogleraar in de faculteit van de letteren en de wijsbegeerte bij K.B. van 30 oktober 1939;

Aan zijn bevoegdheid werden bij K.B. van 25 december 1937 toegevoegd de cursussen „Bijzondere methodiek der kindertuinen, alsmede van het lager en middelbaar onderwijs, met inbegrip van de lessen te geven in de overeenstemmende scholen en van de didactische oefeningen” en in de „Zielkundige en proefondervindelijke opvoedkunde” (partim); „Oefeningen in de opvoedkunde, met inbegrip van de praktijk der verstands- en opvoedkundige tests”; „Grondige vraagstukken uit de zielkundige en proefondervindelijke opvoedkunde”; „Oefeningen en praktische werken over de zielkundige en proefondervindelijke opvoedkunde en over de methodiek inzonderheid met het oog op het schooltoezicht”;

Na de Tweede Wereldoorlog werd hij zelf, bij Besluit van de Prins Regent van 24 juli 1945 en met ingang van 1 juli 1945, op zijn verzoek, van volgende cursussen ontlast : „Practijk der verstands- en opvoedkundige tests” (cand.), „Oefeningen en praktische werken over de zielkundige en proefondervindelijke opvoedkunde en over de methodiek inzonderheid met het oog op het schooltoezicht” (lic.).

Zijn leeropdracht dus omvatte op 1 januari 1959 :

Algemene Methodenleer (cand. H.I.O.W.; aggregaat H.S.O. ; fac. Let. en Wijsb.; fac. W.; H.S.H.E.W.; H.I.L.O.; Rijkslandbouwhogeschool).

Bijzondere methodiek der kindertuinen, alsmede van het lager en middelbaar onderwijs, met inbegrip van de lessen te geven in de overeenstemmende scholen en van de didactische oefeningen (partim cand. H.I.O.W.).

Oefeningen in de opvoedkunde (cand. H.I.O.W.).

Zielkundige en proefondervindelijke opvoedkunde (partim 2^e lic. H.I.O.W., sectie Opvoedkunde en sectie Beroepsoriëntering en -selectie).

Grondige vraagstukken uit de zielkundige en proefondervindelijke opvoedkunde (lic. H.I.O.W.).

Secretaris van het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen van 1933 tot 1938, van 1939 tot 1941, van 1950 tot 1951; voorzitter in 1941-42 en 1943-44.

Stichter in 1923 en leider tot 1928 van de experimenteerschool te Zaventem.

Stichter in 1928 en leider tot 1940 van de experimenteerschool van het H.I.O.W.

Afgevaardigde van de Universiteit Gent in de Universitaire Commissie voor Advies inzake Paedagogiek van het Ministerie van Openbaar Onderwijs.
Lid van de redactieraad van het Noord Nederlandse tijdschrift „Paedagogische Studiën”.

PUBLIKATIES VAN J. E. VERHEYEN (1)

IN BOEKVORM

- Kunst en Teken en voor Kinderen* (met K. MAES). 1924.
Het Schoolblad voor Vlaanderen. 3 jg., 1924-25-26.
Het Moedertaalonderwijs op nieuwe banen. 1926.
Moderne School. 14 jg., 1927 tot 1940; met wetenschappelijke bijbladen 1933, 1934, 1939.
Paedagogische Encyclopaedie (met Prof. Dr. R. CASIMIR e.a.). 2 d., 1939, 1949.
Het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen van de Rijksuniversiteit te Gent. Terugblik en toekomstperspectieven. 1954.
Hoofdstukken uit de Algemene Paedagogiek. 1957.
Moedertaalonderwijs. Opinieonderzoek. 1960.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Saventhem. Essai d'une école active*. Compte Rendu 8e Congrès V.O.V., Hoogstraten, 1926.
Onderzoek naar de resultaten van het onderwijs in de spraakkunst. Tijdschrift voor Ervaringsopvoedkunde, Den Haag, 1926.
Le bilinguisme et l'enseignement. Étude expérimentale. Bureau international d'éducation, Genève, 1928.
Het experiment van Zaventem. Gunning-nummer van „Paedagogische Studiën”, Groningen, 1929.
De opvoedkundige beteekenis van het spel. Isidoor Teirlinck Album, Leuven, 1931.
Kunstpaedagogiek. Gedenkboek August Vermeylen, Brussel, 1932.
Lezen. Experimenteel onderzoek. Methodes en uitslagen. Het Lezen en het Leesboek, Gent, 1933.
Bilingualism and the School. A new World in the making, Londen, 1933.
La noble figure du Dr. Decroly, psychologue de l'enfant, pédagogue de la vie. Hommage au Dr. Decroly, Bruxelles, 1933.
Experimenteel onderzoek naar het beluisteren van muziek. Hand. 13e Vl. Phil. Congres, 1936. — Id. in „Cahiers pédagogiques”, Univ. Liège, 1937.
Het tekenen van kinderen. *Miscellanea Gessleriana*, Leuven, 1948.
Onderwijs en Opvoeding in Vlaanderen sedert 1830. Vlaanderen door de eeuwen heen, 1e deel, Amsterdam, 1951.
Opvoeding. Encyclopedie Winkler Prins, 1958.
e.a.

(1) Voor een volledige bibliografie, cfr. *Album Prof. J. E. Verheyen*, Gent, 1959.

RENÉ APERS

1934

Apers, René, Frans, Maria werd geboren te Kontich-Antwerpen op 3 juli 1888. Volbracht zijne middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Antwerpen en zijne hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent. Doctor in de letteren en de wijsbegeerte, groep geschiedenis op 16 juli 1912.

Behaalde het diploma van bibliothecaris-bibliograaf op 22 november 1913. Vrijwillig medewerker aan de bibliotheek van de Rijksuniversiteit te Gent van 15 oktober 1909 af.

Op 30 december 1910 bij Min. B. hulppreparator voor de duur van een jaar bij de cursus van aardrijkskunde.

Op 5 oktober 1911 aangesteld als stagiaris-bibliothecaris bij de Universiteitsbibliotheek.

Op 25 maart 1912 tijdelijk wetenschappelijk ambtenaar aan dezelfde inrichting.

Bij M.B. van 31 december 1913 benoemd tot hulpbibliothecaris.

Bij K.B. van 22 mei 1919 onderbibliothecaris.

Op 25 augustus 1920 bibliothecaris.

Op 13 juni 1932 gemachtigd een vrije cursus over bibliografie en bibliotheconomie te houden in de faculteit van de Letteren en de Wijsbegeerte.

Op 31 oktober 1933 hoofdbibliothecaris van de Rijksuniversiteit.

Bij K.B. van 24 december 1934 werd hij benoemd tot docent met ererang van buitengewoon hoogleraar.

Op 24 april 1953 bekwam hij eervol ontslag als hoofdbibliothecaris met ingang van 31 juli 1953.

Op 14 september 1958 eervol ontslag als buitengewoon hoogleraar.

Lid van het vast Comité voor wetenschappelijke bibliotheken bij de universitaire stichting (1933-1954).

Lid van de Hoge Raad voor openbare bibliotheken in België (1945-1955).

Lid van de provinciale Commissie voor bibliotheken in Oost-Vlaanderen (vanaf 1923).

Leraar aan de Middelbare Bibliotheekschool der stad Antwerpen (1942-1961).

Lesgever bij de staats- en provinciecurssussen voor bibliothecarissen van openbare bibliotheken in de provincies West- en Oost-Vlaanderen.
Lid van de Maatschappij van Nederlandse Letterkunde te Leiden.

PUBLIKATIES IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- De eerste proeven van nationale bibliographie voor België.* Bibliotheekgids, 4, 1925.
De bibliografie in België na 1800. Doorlopende nationale bibliografie. Bibliografieën die bepaalde tijdperken behandelen. Gewestelijke bibliografie. Algemene vlaamse bibliografie. Bibliotheekgids, 4 en 5, 1925-1926.
De Nederlandsche Catovertalingen. Terechtwijzing. De Gulden Passer, 1, 1923.
Les impressions anversoises du XVe siècle à la bibliothèque de l'université de Gand. Ibid., 3, 1925.
Het problema der vakboeken in onze openbare boekerijen. Offic. Meded. v. d. Vl. Veren. van bibliothecarissen, Antw., 1926.
De huidige stand van de studie der geschiedenis van de boekdrukkunst in België. De Gulden Passer, 9, 1931.
De mogelijkheid van een Centrale Catalogus in België. Bibliotheekkunde, Antwerpen, dl. XI, 1931.
Ontwerp van een bibliografie over de volkskunde van het oude graafschap Vlaanderen. Oostvl. Zanten, 7, 1932.
Schets eener geschiedenis der universiteitsbibliotheek te Gent. Hand. 2e Congr. voor Boek- en Biblw. 1932.
A propos d'un ouvrage récent concernant les règles catalographiques à l'usage des bibliothèques belges. Rev. b. de phil. et d'hist., 13, 1934.
Jean-Pie Namus en zijn „Manuel du bibliothécaire”. Hand. 3e Congr. voor Boek- en Biblw., 1935.
De betrekkingen tusschen een Antwerpsch drukker H. Eckert van Homberch en een Gentsch boekbinder Joris van Gavere. De Gulden Passer, 12, 1934.
In Memoriam Paul Bergmans. Arch. Biblioth. et Musées de Belgique, 1936, fasc. 2.
Bibliografische Kroniek (met A. DERMUL en F. REMY). De Gulden Passer, 194.
Ferdinand van der Haeghen en het ontstaan van de Bibliotheca Belgica. Lode Baekelmans ter ere, Antwerpen, 1945, deel I.
De Universiteit [en hare gebouwen]. Gent, Geïllustreerde Gids, Nieuwe uitgave. Gent, 1949.
Uit het verleden der Gentsche Universiteit. I. Het ontstaan. II. De eerste jaren. III. De crisis. Mededelingen AVOSUG, 1, 1948; 2, 1949. Herdrukt in : De Rijksuniversiteit en het studentenleven te Gent. Gent, 1949.
Universiteitsinstelling en gezagdragers. De Rector. Mededelingen AVOSUG, III, 1950.
Manuscripten en miniaturen. In : Tentoonstelling van religieuze Kunst in Oostvlaanderen, 15 sept.-14 okt. 1951. — Ook in : Oostvlaanderen vlagt. Culturele tentoonstelling te Middelburg, 12-26 juli 1952.
De recrutering van het „middenpersoneel” in onze wetenschappelijke bibliotheken. De Bibliotheekgids, 28, 1952.
In Memoriam Carel Debaive. Bio-bibliografie. De Bibliotheekgids, 31, 1955.
De Universiteitsbibliotheek. Gedenkboek van de Rijksuniversiteit na een kwarteeuw vervlaamsing, 1930-31 tot 1955-56. Gent, 1957.
Biographie nationale. Notices biographiques, t. 24: Tant, Gilles I. — Tant, Gilles II. — Taffin, Jacques. — Taffin, Jean, le vieux. — Taffin, Jean le Jeune. — Taffin, Nicolas. — Thijs, Augustin. — Triest, Nicolas. — Triest, Philippe I. — Triest, Philippe II. — Triest, Philippe III. — Triest, Philippe-Leonard. — Tseeraerts Jérôme.
Medewerking aan : Archives belges (1911-1914) — Paginac bibliographicae — Bibliotheekgids — Het Boek — Bücherei und Bildungspflege — Revue des Bibliothèques — Winkler Prins-Encyclopedie, enz.
[Jaarlijks] Verslag over de toestand van de Universiteitsbibliotheek te Gent. Verslag over de toestand van de Rijksuniversiteit, Gent, jaren 1933-1954.

AUGUST LEEMANS

1932

Emiel, August Leemans werd geboren te Mechelen op 25 oktober 1903. Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het Kon. Atheneum te Mechelen; zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent, waar hij in juli 1930 promoveerde tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte (groep Klassieke Filologie). Hij is laureaat van de Universitaire Wedstrijd (1931, Klassieke Filologie) en van de Gantrelle-prijs (1932).

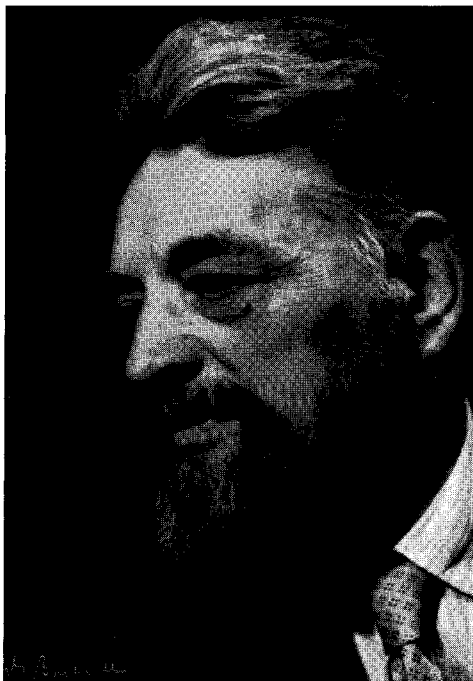
Op 1 januari 1931 werd hij benoemd tot assistent aan de Rijksuniversiteit en dit mandaat werd op 1 januari 1933 hernieuwd.

Reeds tijdens het vervullen van dit tweede mandaat van assistent werd hij met ingang van 28 december 1932 ad interim, belast met het doceren van de cursussen „Papyrologie” en „Middeleeuws of Nieuw-Grieks”; op 20 maart 1933 werd hij in dezelfde voorwaarden belast met de cursus „Griekse Instellingen”.

Bij K.B. van 25 september 1937 werd hij benoemd tot docent en definitief belast met de cursussen „Papyrologie” en „Neo-Grieks”.

Bij Regentsbesluit van 8 maart 1946 werd hij, met ingang van 1 januari 1943, bevorderd tot gewoon hoogleraar.

Zijn leeropdracht werd sedertdien nog uitgebreid met volgende cursussen : „Verklaring van wijsgerige teksten uit de Oudheid, de Middeleeuwen en de Moderne Tijden (partim : Oudheid)” (Regentsbesluit van 1 maart 1947) en „Overzicht van de Wijsbegeerte : logica en zedenleer” in de Faculteit van de Wetenschappen, van de Geneeskunde en in het Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding (K.B. van 22 maart 1957). Na de oprichting van het Hoger Instituut voor Oosterse, Oosteuropese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis werd hij bij K.B. van 26 maart 1958 aan dit Instituut voor volgende cursussen benoemd : „De grondige studie van een oude Oosteuropese taal of talengroep : Middeleeuws Grieks” (cand. Oosteuropese taalk. en geschied.); „De grondige studie van een belangrijke moderne Oosteuropese taal of talengroep : Nieuw-Grieks” (cand. Oosteuropese taalk. en ge-

schied.); „De beginselen van een derde Oosteuropese taal : Middeleeuws Grieks of Nieuw-Grieks” (cand. Oosteuropese taalk. en geschied.); „De encyclopedie van het Middeleeuws Grieks en zijn kultuurgebied” (cand. Oosteuropese taalk. en geschied.); „De encyclopedie van het Nieuw-Grieks- en zijn kultuurgebied” (cand. Oosteuropese taalk. en geschied.); „De grondige filologisch-historische studie, met inbegrip van de literatuurgeschiedenis, van een Oosteuropese taal of talengroep : Middeleeuws Grieks of Nieuw-Grieks” (lic. Oosteuropese taalk. en geschied.); „De beginselen van een Oosteuropese taal : Middeleeuws Grieks, of Nieuw-Grieks” (lic. Oosteuropese taalk. en geschied.); „Begrippen van de historische en vergelijkende grammatica van het Nieuw-Grieks” (lic. Oosteuropese taalk. en geschied.).

PUBLIKATIES VAN AUGUST LEEMANS

Michel Psellos et les Δύξι περι Ψυχῆς. L'Antiquité Classique, I, 1932, pp. 203-214.

Studie over den wijsgeer Numenius van Apamea met uitgave der fragmenten. Verhandeling van de Kon. Academie van België, afd. Letteren, dl. XXXVII, Brussel, 1937, 174 pp.

Vondel en Spinoza. Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vl. Acad. voor Taal- en Letterkunde, aug. 1937, pp. 701-703.

Bloemlezing van Nieuw-Griekse Volksliederen, samengesteld en van een glossarium voorzien. Brugge, 1943.

EGIED I. STRUBBE

1935

Strubbe, Egied werd geboren te Brugge op 27 november 1897. Zijn middelbare studien voltooide hij aan het St. Lodewijkscollege te Brugge en het St. Jozefscollege te Turnhout. Studeerde Rechten te Leuven en behaalde er in 1921 het doctoraat.

Op 4 april 1931 werd hij gemachtigd de vrije cursus te geven in de Faculteit Wijsbegeerte en Letteren in de „Geschiedenis van het oud-vaderlandsch recht”.

Op 6 mei 1935 werd hij in dezelfde Faculteit belast met de „Algemene Rechtsgeschiedenis”. Van Professor De Sagher nam hij sinds 26 januari 1938 de cursus over van „Paleografie der middeleeuwen”.

Op 28 december 1945 werd hij benoemd voor de „Oorkondenleer der middeleeuwen”, cursus waarmede hij sinds de ziekte van Professor De Sagher, in 1940, was belast. Van dezelfde datum af doceerde hij de licentiecursus in de geschiedenis „Instellingen der Moderne Tijden”, voordien gegeven door Professor H. Van Houtte.

Op 1 januari 1946 volgden de benoemingen voor de „Parlementaire en Wetgevende Geschiedenis van België (Staatswetenschappen), „Geschiedenis van het Recht” (Doctoraat Rechten), „Geschiedenis van de Bestuursinstellingen van België” (Bestuurswetenschappen). Met die laatste cursus was hij reeds belast sinds 6 augustus 1945.

Tenslotte werd professor Strubbe op 15 februari 1947 benoemd voor het „Overzicht van de historische kritiek” in de Faculteiten Wijsbegeerte en Letteren en Rechten, voordien gegeven door Professor G. Dept.

Op 1 januari 1944 werd hij tot gewoon hoogleraar benoemd.

Egied Strubbe is actief in verschillende geleerde genootschappen. Sedert 1932 is hij lid van de Koninklijke Commissie voor de Uitgave der Oude Wetten en Verordeningen van België. Bovendien is hij lid van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde (vroeger : Nationale Commissie voor Folklore). Hij werd benoemd tot werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie van

Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten in 1946. Sedert 1955 tenslotte is hij toegevoegd lid van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis.

PUBLIKATIES VAN EGIED I. STRUBBE

IN BOEKVORM

Stedelijk Museum van Schoone Kunsten, Brugge. Geïllustreerde Catalogus (met E. HOSTEN). 226 pp., Brugge, 1931 (2^e herziene en vermeerderde uitgave, 254 pp., Brugge, 1939; in het Frans vertaald door F. Steinmetz, in het Engels door M. E. Cheesman).

Egidius van Bredene (11...-1270), grafelijk ambtenaar en stichter van de abdij Spermalie. Bijdrage tot de geschiedenis van het grafelijk bestuur en van de Cisterciënser Orde in het dertiende eeuwse Vlaanderen. Rijksuniversiteit te Gent, Werken uitgegeven door de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren, 94e aflevering, 427 pp., Brugge, 1942.

Honderd jaar geschiedschrijving in West-Vlaanderen, 1839-1939. Analytische inhoud en registers van de Handelingen van het Genootschap voor geschiedenis „Société d'Émulation” te Brugge (met A. SCHOUTEET). 335 pp., Brugge, 1950.

Het fragment van een grafelijke rekening van Vlaanderen uit 1140. Koninklijke Vlaamse Academie, Mededelingen van de klasse der Letteren, 28 pp., Brussel, 1950.

Willem van der Tanerijen, Boec van der loopender practijken der Raidcameren van Brabant. Costumen van het Land en Hertogdom van Brabant. Hertogdom. 2 delen, XXX + 645 + 414 pp., Brussel, 1952.

Inleiding tot de historische kritiek. 194 pp., Antwerpen, Brussel, Gent, Leuven, 1954.

Costumes de la ville et châtelainie de Warneton. Costumen van Land en Graafschap Vlaanderen. Kwartier Ieper (met P. DE SIMPEL). L + 389 pp., Bruxelles, 1958.

De Chronologie van de Middelleeuwen en de Moderne Tijden in de Nederlanden (met dr. L. VOET). VIII + 551 pp., Antwerpen, 1960.

VOORNAAMSTE BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

De Gipten gedurende de tweede helft der 16e eeuw in het Brugsche Vrije. Ann. Soc. Émulation de Bruges, LXV, 1915-1922, pp. 265-272.

De loopende rekening. Proeve van juridische monographie. Rechtskundig Tijdschr. voor België, XVII, 1923, pp. 57-61; 78-83.

Het houden van de doorgaande waarheid in het Vrije van Brugge. Ann. Soc. Émulation de Bruges, LXVI, 1923, pp. 249-253.

Het verval van het Protestantisme te Brugge na 1584. Ann. Soc. Émul. Bruges, LXVII, 1924, pp. 13-37
Een bezoek bij waarzeggende Gipten te Brugge in 1590. Ann. Soc. Émul. Bruges, LXVII, 1924, pp. 125-128.

Ypersche schuldbrieven (littera obligatoria) uit het begin der 15e eeuw. Ann. Soc. Émul. Bruges, LXVIII, 1925, pp. 208-217.

Twee oorkonden van Rijkkaart Blavoet (1226 en 1237) (met E. HOSTEN). Ann. Soc. Émul. Bruges, LXX, 1927, pp. 62-66.

De struikrovers in Vlaanderen op het einde der XVIIIe eeuw. De bende van Bakelandt (met E. HOSTEN). Ann. Soc. Émul. Bruges, LXX, 1927, pp. 103-165.

De Toponymie van Westelijk Vlaanderen. Paginae Bibliogr., II, 1927, pp. 738-741.

Jean van den Berghe, écrivain et juriste flamand (1333-1419). Hand. Kon. Commissie voor de uitgave van de oude wetten en verordeningen van België, XII, 1925-28, pp. 174-201.

Het terechtstellen van den misdadiger door de familie van het slachtoffer in het Vlaamsche recht der XIIIe eeuw. Ann. Soc. Émul. Bruges, LXXI, 1928, pp. 87-91.

- Weerspiegeling van het misdrijf in de middeleeuwsche straf.* Biekorf, 1928, pp. 170-173.
- Dr. Karel De Flou. Levensschets, boekenschouw.* Karel de Flou gedenkboek, [S.l., 1930], pp. 17-31.
- Een keurboek van Moorbeke.* Ann. Soc. Émul. Bruges, LXXIII, 1930, pp. 135-139.
- Die Stellung Damhouders in der Rechtswissenschaft. Wielant-de Damhouder.* Zeitschr. für Rechtsgeschichte, Lwow, 1930, 8 pp.
- Het leven van Jan Garemijn* (met E. HOSTEN). Ann. Soc. Émul. Bruges, LXXIV, 1931, pp. 81-96.
- De Brugsche Academie van 1765 tot 1775* (met E. HOSTEN). Ann. Soc. Émul. Bruges, LXXIV, 1931, pp. 97-120.
- De verordening van 1483 voor den Raad van Vlaanderen.* Ann. Soc. Émul. Bruges, LXXIV, 1931, pp. 160-182.
- Toponymie en Rechtsgeschiedenis.* Mededeelingen uitg. door de Vlaamsche Toponymische Vereniging, 1932, pp. 21-27.
- L'homologation du cahier primitif de la Coutume de Courtrai.* Hand. Kon. Commissie voor de uitgave van de oude wetten en verordeningen van België, XIII, 1932, pp. 347-455.
- Een twaalfde-eeuwsche lijst van vrijgewijden uit West-Vlaanderen.* Ann. Soc. Émul. Bruges, LXXVI, 1933, pp. 137-146.
- De dorpskeure van Brussegem.* Eigen Schoon en De Brabander, 1933, pp. 49-55.
- Un chirographe d'Ypres de 1253 conservé et inédit.* Revue Belge de Philologie et d'Histoire, XIII, 1934, pp. 763-766.
- De oorkonden uit het Vlaamsche grafelijk archief op het Sint-Donaasfonds te Brugge.* Handel. v. h. Genootschap „Soc. d'Émul.” te Brugge, LXXVII, 1934, pp. 96-112.
- De Dorpskeure van Overijssche* (1399). Eigen Schoon en De Brabander, 1934, pp. 1-14.
- De Costume van Tielt (1547).* Hand. gesch. en oudh. Kring van Kortrijk, Nieuwe reeks, XIII, 1934, pp. 248-276.
- De opstand van Jan Reingoot. Het masker en de plaat te Veurne.* Biekorf, 1938, pp. 169-176.
- Stallaeri's glossarium en zijne voortzetting.* Wetenschappelijke tijdingen. Orgaan van de Vereeniging voor Wetenschap, Gent, VI, 1941, pp. 37-41.
- Rapport général sur les travaux de la Commission royale des Anciennes Lois et Ordonnances de Belgique.* Hand. Kon. Commissie voor de uitgave van de oude wetten en verordeningen van België, XV, 1947, pp. III-XVI.
- La Coutume d'Ucle de 1547, publiée avec une introduction.* Ibidem, pp. 29-44.
- Het veertiende-eeuwsche oude rechtsboek van Vilvoorde.* Ibidem, pp. 45-115.
- De Wording van de Flou's „Woordenboek der Toponymie”.* Album van Prof. Dr. Baur, Brussel, 1948.
- Onderwijs in de paleografie te Brugge in de XIXe eeuw.* Miscellanea J. Gessler, Deurne, 1948.
- Het ontwerp-deelboek van het Brugsche Vrije (1521).* Hand. Kon. Commissie voor de uitgave van de oude wetten en verordeningen van België, XVI, 1949-50, pp. 17-37.
- La première édition de la Coutume de Namur de 1564.* Ibidem, pp. 147-149.
- Het Rechtsboek van Lier (ca. 1415).* Ibidem, XVI, 1949-50, pp. 150-191.
- Het zoending te Brugge na 1542* (met A. SCHOUTEET). Handel. v. h. Genootschap „Soc. d'Émul.” te Brugge, LXXXVII, 1950, pp. 5-92.
- Een episode uit het leven van Giovanni Arnolfini.* Handel. v. h. Genootschap „Soc. d'Émul.” te Brugge, LXXXIX, 1952, pp. 67-73.
- De parochies te Brugge voor de XIIe eeuw.* Album English, Brugge, 1952, pp. 355-80.
- Staatsinrichting*, in : Algemene Geschiedenis der Nederlanden, dl. IV, 1952, pp. 123-146.
- „Nieuwe Stijl” (Nouveau style).* Het Nederlands Archievenblad, LII, 1952-53, pp. 101-104.
- Het „Motijf nopende der costumen ende husagen van den sterfhuuse van Ghend” door M. van den Bundere.* Hand. Kon. Commissie voor de uitgave van de oude wetten en verordeningen van België, XVII, 1953, pp. 1-32.
- Zwarte Kunst te Brugge in 1544.* Volkskunde, LIV, 1953, pp. 97-107.
- Nog over Gezelle en De Flou.* Biekorf, LIV, 1953, pp. 38-40.
- Een handschrift van Brabantse Costuimen.* Hand. Kon. Com. voor de uitgave van de oude wetten en verordeningen van België, XVII, 1953, pp. 37-59.
- Een griezelige bekrachtigingsritus te Brugge in 1589.* Biekorf, LIV, 1953, pp. 59-61.

- Boeken van Luther verkocht door Jan Rijckaert te Gent (1522)*. Handel. v. h. Genootschap „Soc. Émul.” te Brugge, CX, 1953, pp. 72-76.
- Aantekeningen over de ivoorhandel te Brugge in de XVe eeuw*. Bijdr. voor de Gesch. der Ned., VII, 1953, pp. 226-30.
- De „Antwerpse rechtsaantekeningen” van Willem de Moelnere* (met E. SPILLEMAECKERS). Hand. Kon. Com. voor de uitgave van de oude wetten en verordeningen van België, XVIII, 1954, pp. 7-148.
- Keizer Karel en de Schrikkeldag*. Biekorf, LVI, 1955, pp. 200-204.
- E. M. Meyers en de rechtsgeschiedenis*. Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, XXIII, 1955, pp. 399-425.
- Een contract voor wijnuitvoer te Brugge in 1368*. Handel. v. h. Genootschap „Soc. Émul.” te Brugge, XCI, 1955, pp. 72-74.
- Diverschen lantrechten van Brabant*. Hand. Kon. Com. voor de uitgave van de oude wetten en verordeningen van België, XVIII, 1955, pp. 353-379.
- Een Brugs jaarvers van 1450*. Biekorf, LVII, 1956, pp. 33-40.
- Le coutumier brabançon de Guillaume vanden Mortre (1337)* (met D. VAN DERVEEGHDE). Hand. Kon. Com. voor de uitgave van de oude wetten en verordeningen van België, XIX, 1956, pp. 30-74.
- Gedingvoering voor het leenhof te Ieper in de vijftiende eeuw*. Ibidem, XIX, 1956, pp. 100-172.
- De keure van Puurs van 1292* (met E. SPILLEMAECKERS). Ibidem, XIX, 1956, pp. 11-29.
- Het onuitgegeven deel van het Vlaamse rechtstractaat „Instructie ende Onderwijs” (1519-1526)*. Ibidem, XIX, 1957, pp. 185-237.
- Het goedevrijdagskind te Ieper*. Biekorf, LIX, 1958, pp. 289-296.
- De geschiedschrijving*. West-Vlaanderen, Brussel, 1958, pp. 444-446.
- Victor Huys als taalparticularist in 1858*. Biekorf, LIX, 1958, pp. 65-68.
- De briefwisseling tussen Jan van den Berghe en Johanna van Harcourt (1420-1437)*. Hand. Kon. Commissie Geschiedenis, CXXV, 1960, pp. 511-560.
- Jan d'Oudegherst, pensionaris van het Brugse Vrije (1511-1559) en rechtsgeleerde*. Ad Harenas, Gedenkboek van de Jubelviering St. Lodewijkcollege. Brugge, 1960, pp. 215-236.
- Medewerking aan de Biographie Nationale, Winkler Prins Encyclopedie.

FRANS-M. S. OLBRECHTS (1899-1958)

1935

Frans-M. S. Olbrechts werd geboren te Mechelen op 16 februari 1899 en overleed te Aken op 24 maart 1958.

Weinige jaren na de aanvang van de humaniora aan het St. Romboutscollege van zijn geboortestad, zet Frans Olbrechts in 1914, als ouderloos vluchteling, zijn studiën voort aan de *Queen Elisabeth Grammar School for Boys* te Darlington in Engeland. Op 17-jarige leeftijd meldt hij zich aan als vrijwilliger bij het Belgisch leger en vervoegt zich als tolk, na de militaire opleiding, bij de Nieuw-Zeelandse en Australische legereenheden op het vasteland.

Onmiddellijk na zijn studies in de germanistiek te Leuven (1921-25) waar hij de professoren Scharpé, Van de Wijer, Grootaers, Boon e.a. tot leermeesters had, promoveert hij, *summa cum laude*, tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte, afdeling Germaanse Filologie, met „Een Oud Mechelsch Bezweringsformulier” (1). Deze verhandeling over volksgeneeskunde in het algemeen, en magische formules gebruikt bij ziektebezwering in het bijzonder, trekt in die mate de aandacht dat ze weldra bekroond en gepubliceerd zal worden door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde te Gent (1925), en bovendien de auteur de gelegenheid biedt als *Fellow of the Commission for the Relief in Belgium Educational Foundation* te gaan studeren aan de *Columbia University* te New York (1925-'26 en 1926-'27).

Reeds in september 1925, het jaar van zijn promotie tot doctor, vervoegt hij zich bij het *Department of Anthropology* van deze universiteit, gevolg gevend aan de raadgevingen van de theoloog en godsdiensthistoricus Prof. A. Janssens en van de volkskundige M. De Meyer.

De eerste bedoelingen zich grondig in te werken in de algemene linguïstiek

(1) Gent (Kon. Vl. Acad. Taal- en Letterk.), 1925.

en de folklore onder leiding van de eminente prof. Franz Boas, verruimen zich weldra door de contacten met geleerden als Lowie, Radin, Kroeber, Benedict, Malinowski e.a., tot een intense belangstelling voor de algemene en vergelijkende volkenkunde of de etnologie. Steeds onder de impuls van Boas zal ook de aandacht gaan naar *the cross-cultural study of art* (2) en, aangespoord door de stimulerende oefeningen onder de leiding van Conservator P. E. Goddard in het *American Museum of Natural History*, naar de museum-problemen.

Het studieverblijf aan de *Columbia University* biedt Olbrechts ook de gelegenheid van dichtbij kennis te maken met een ander aspect van de Amerikaanse etnologie te Washington. Na vruchtbare contacten met Fewkes, Swanton en andere geleerden van het welbekende *Bureau of American Ethnology* aldaar, en na een kort verblijf in België, wordt hij belast met een onderzoek bij de Cherokee-Indianen van de zuid oostelijke U.S.A. Tijdens dit fieldwork (1926-27) zou hij de transcripties van een zoekgeraakt genezers-manuscript in Sequoia-schrifttekens, rond 1880 door James Mooney aangemaakt, laten hernemen, aanvullen en verklaren door Cherokee-medecijnmannen. De belangrijke resultaten van dit eerste fieldwork worden in 1932 als *Bulletin 99* van het genoemde *Bureau of American Ethnology* uitgegeven onder de titel „The Swimmer Manuscript of Cherokee Sacred Formulas and Medicinal Prescriptions” (3). Over deze studie schrijft de etnoloog M. J. Herskovits : „His handling of the data, the freshness of his approach to questions that had scarcely been touched on in the anthropology of the day make the work one which deserves far more recognition than has been given it. The detailed discussion of Cherokee concepts of the nature and causes of disease and its treatment, are a model of what is to be expected in any discussion of ethnomedicine, while the manner in which these data are tied in with the world-view of the people shows that the functional approach for Olbrechts was as easily observable in practice as it was acceptable in principle” (4).

Als laureaat van de reisbeurzenwedstrijd 1928, keert Olbrechts terug naar de U.S.A., om de Iroquois-taal, in het Tuscarora reservaat nabij de Niagara-Falls (New York), te bestuderen (9 juni-11 september 1928). Nadien, in 1929, wordt de studie van het Iroquois aangevuld met etnografisch onderzoek bij de Onondaga-Indianen en uitgebreid tot andere groepen zoals de Cayuga, de Oneida en de Seneca die alle behoren tot de oude, XVI-eeuwse Iroquois-stammenconfederatie uit de *Woodlands area*. Uiteindelijk zijn de Cherokee-, de Tuscarora- en de Onondaga-taal systematisch bestudeerd geworden. Een laatste oponthoud bij de Cherokee in 1930, besluit de intense activiteit van Olbrechts in de Verenigde Staten van Noord-Amerika.

In hoedanigheid van attaché treedt hij dit zelfde jaar in dienst bij de Koninklijke

(2) Het destijds opgemerkte populariserende boek „Kunst van Vroeg en van Verre”, uitgegeven in 1929 door het Davidsfonds als keurboek nr. 2, sluit aan bij de opvattingen van F. BOAS.

(3) Mede op naam van J. Mooney uitgegeven, die reeds voordien overleden was.

(4) HERSKOVITS, M. J., *Frans Olbrechts in America*. Congo-Tervuren, III-IV, 1957-1958, p. 51.

Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel en zet zich als geschoold theoreticus en doorgewinterd practicus, onmiddellijk aan de inrichting van de Etnografische Afdeling waarvan de verzamelingen meer dan een kwart eeuw waren opgeborgen.

Samen met de museale verwezenlijkingen — een fieldwork *sui generis* — richt hij in de voordrachtenreeks gekend als *Cours pratiques d'Archéologie* in dit museum, de lessencyclus in genoemd „Introduction à l'Ethnologie Générale” (1931), die voor het eerst in het nederlands zal gegeven worden in 1932-'33 en later, in 1933-'34 wordt aangevuld met „Histoire et Méthode de l'ethnologie et de l'ethnographie”.

Na 1930 verplaatst Olbrechts zo goed als onvoorwaardelijk zijn werkterrein naar de studie van de afrikaanse volkeren, weliswaar zonder de belangstelling voor de amerikanistiek noch de interesse voor de folklore prijs te geven, zoals uit meerdere geschriften, en meer nog blijken mag uit het rapport, d.d. 3 december 1934, gericht aan de Leuvense Rector Magnificus, over de wenselijkheid van de oprichting van een leerstoel voor volkskunde en van een folkloristisch studiecentrum aan de Leuvense universiteit.

Overwegingen van wetenschappelijke aard en beweegredenen van praktisch nut, gegroeid uit de bedrijvigheid van museumattaché en anderzijds opgeroepen door de leeropdracht aan de Gentse universiteit, die zoals verder te noteren in 1932 een aanvang neemt, worden de aanleiding tot deze overheveling van de amerikanistiek naar de afrikanistiek.

Een eerste kennismaking met het fascinerende laboratorium dat Afrika is voor de etnoloog en de kunsthistoricus, heeft plaats in maart-juni 1933, tijdens een geïmproviseerde verzameltocht doorheen Frans-West-Afrika (5). Dit eerste contact met bemoedigende resultaten als gevolg, laat het bestaan van uitgestrekte gebieden onderkennen waarin de bestudering van het kunstwerk als sociaal verschijnsel, van de primitieve kunstenaar als scheppende persoonlijkheid, en van vele andere problemen met etnologisch belang, met vrucht zou kunnen doorgevoerd worden.

Weinige jaren nadien slaagt Olbrechts er in de *Ivoorkust-Expeditie der Rijksuniversiteit te Gent en van het Vleeschhuis-Museum te Antwerpen* te organiseren en initieert hij, van december 1938 tot januari 1939 twee van zijn oud-studenten in de praktijken van het fieldwork in stedelijke centra van Senegal en Soedan en in uithoeken van grassteppe en oerwoud aan de Ivoorkust. Gedurende het jaar 1939 blijven de twee onderzoekers ter plaatse, de ene bij de Senufo in de savanne, de andere in het woudgebied bij Dan en Gere (6).

(5) Zie hierover van F. M. OLBRECHTS : *Notre mission ethnographique en Afrique Occidentale Française* (Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1933, v, 3e sér., 5, pp. 98-107) en *Het Roode Land der Zwarte Kariatiëden* (Leuven, 1935).

(6) Zie hierover van F. M. OLBRECHTS : *Ivoorkust-Expeditie der Rijksuniversiteit te Gent en van het Vleeschhuis-Museum te Antwerpen. Voorloopig verslag der werkzaamheden, Nov. 1938-Januari 1939* (Kongo-Overzee, 1939, v, 4, pp. 177-187) en *Maskers en Dansers in de Ivoorkust* (Leuven, 1940).

De uitrusting van deze expeditie werd mogelijk gemaakt dank zij de groots opgevatte tentoonstelling *Kongo-Kunst* (7), te Antwerpen ingericht bij de jaarwisseling 1937-'38, en die Olbrechts als organisator vruchtbare contacten liet opnemen met maccenassen uit de havenstad. Zo binnen- als buitenlandse vakkringen merken deze tentoonstelling sterk op, vooral als een proef van gedisciplineerde stylistische classificatie van het plastische kunstwerk uit Belgisch-Kongo. De resultaten van deze omvangrijke laboratoriumproef die deze tentoonstelling is geweest, zullen pas in 1946, na de oorlogsomstandigheden, het licht zien onder de titel „Plastiek van Kongo” (8), het meest markante boek van Olbrechts als afrikanist. Buiten de belangrijke heuristische waarde, bezit deze publicatie eveneens een betekenis van praktische aard en wel door hare bruikbaarheid bij het methodisch bewerken, het organiseren en tentoonstellen van etno-kunstwerken, zelfs van etnografica, die in vele verzamelingen tot een chaotisch complex waren opgestapeld gebleven.

Meer en meer blijft de aandacht van Olbrechts gevestigd op de mens en de cultuur in Centraal-Afrika. Op 1 december 1947 aanvaardt hij de directie van het Koninklijk Museum van Belgisch Kongo te Tervuren. Tot systematisch doorgevoerd fieldwork, zoals het in Noord-Amerika het geval was, zal het in Afrika echter niet kunnen komen.

Het is de verdienste van Frans Olbrechts de studie van de primitieve kunst en van de etnologie in het universitaire onderwijs te hebben ingevoerd. Dit gebeurde aanvankelijk op het programma van het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde van de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte der Rijksuniversiteit te Gent, in 1932, tijdens het rectoraat van A. Vermeulen en stelde meteen onze Gentse Alma Mater op de eervolle tweede plaats in de wereld, naast de *Columbia University*, waar met de colleges ook een systematische bestudering van een nieuw en nog schier onontgonnen gebied van de menselijke activiteit mogelijk werd gemaakt.

De belangstelling vanwege de studenten voor deze ongewone leerstof, en het boeiend onderricht van „de geboren professor” die Olbrechts is geweest, maken het na korte tijd wenselijk de vrije cursussen tot facultatieve leergangen te wijzigen en weldra als keuzevakken (1937) in te schakelen. Zodat onmiddellijk na de oorlog, de mogelijkheid tot specialisatie in de studie van de primitieve kunsten zou kunnen doorgevoerd worden in een derde sectie van het kunsthistorisch instituut, nl. van de *Primitieve en Niet-Europese kunst*, waarvan de oprichting wordt bekrachtigd door het R.B. van 14 oktober 1946.

(7) Zie de catalogus *Tentoonstelling van Kongo-Kunst* (Antwerpen, 1937) en hierin de bijdrage op naam van F. M. OLBRECHTS : *De Kunst van Kongo in het Kader der Afrikaansche Kunst* (pp. 11-14).

(8) Met medewerking van A. MAESEN. Antwerpen-Brussel, 1946.

Zelfs een zakelijke opsomming van de reeks besluiten die de leeropdracht van Frans Olbrechts vastleggen, toont duidelijk de ontwikkeling die deze gespecialiseerde studierichting in weinige jaren aan de Gentse universiteit heeft door-
gemaakt.

In 1932, bij M.B. van 8 juni, wordt Olbrechts gemachtigd de vrije cursus „De kunst der primitieve en half-beschaafde volkeren” te doceren. Een M.B. van 27 december 1934 breidt deze machtiging uit met de vrije cursus „Algemene en vergelijkende volkenkunde” bij de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte, naar aanleiding van een rapport „Over de Ethnologie als leervak in het Hooger Onderwijs” (9).

Het eerst genoemde vrije vak wordt tot *niet-verplichte* cursus omgezet bij K.B. van 21 november 1935, zodat Olbrechts de rang van docent bij het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde verkrijgt en de betrekking van museumattaché te Brussel vaarwel zegt. Uitbreiding van bevoegdheid verleent het K.B. van 26 augustus 1937, met de „Geschiedenis van de kunst der primitieve en half-beschaafde volkeren”, een facultatieve leergang in de licentie kunstgeschiedenis en oudheidkunde.

Met het oog op een definitieve inschakeling van de mogelijkheid tot specialisatie in het nieuwe gebied van de primitieve kunst en cultuur binnen het raam van het kunsthistorisch instituut, wordt de leeropdracht van Olbrechts bij Besluit van de Secretaris-Generaal van 12 oktober 1943 op punt gesteld en aangevuld tot een taak van full-time docent, een opdracht die door het R.B. van 27 maart 1945 bekrachtigd wordt. Volgens deze besluiten zal de *niet-verplichte* cursus „De kunst der primitieve en half-beschaafde volkeren” (1932), nu als „Inleiding tot de kunst der primitieve en half-beschaafde volkeren”, een verplicht te volgen vak zijn in de kandidaturen kunstgeschiedenis en oudheidkunde. In de licenties duidt de wijziging van de benaming van de cursus opgericht in 1937, op een verruiming van de materie. In plaats van de „Geschiedenis van de kunst”, heet het nu „De geschiedenis van de kunst *en van de cultuur* van de primitieve en van de half-beschaafde volkeren”. Bovendien breidt dit zelfde besluit de bevoegdheid nog uit met de „Volkskunst” als verplicht vak in de kandidatuur, en met de „Museumkunde” als keuzevak in de licenties. De voorlaatste cursus sluit aan bij de voordrachtencyclus door Olbrechts in het Hoger Instituut voor Sierkunsten van Ter Kameren Abdij gehouden van 1939 tot 1944, onder de benaming van „Les Arts populaires, formes et fonctions”. Van de „Museumkunde” mag wel gezegd dat destijds deze colleges voor de eerste maal in het lessenrooster van een Europese universiteit werden opgenomen.

Nog grotere uitbreiding neemt de leeropdracht met „De geschiedenis der Oudste Tijden; paleolithicum, neolithicum, brons- en ijzertijd” (R. B. 28 december 1945) en met de „Inleiding tot de Ethnologie” (R.B. 20 november 1946),

(9) Hierbij aansluitend volgt de publicatie van *Ethnologie. Inleiding tot de studie der primitieve beschaving*. Antwerpen, 1936.

de eerste cursus als verplicht, de tweede als facultatief vak in de kandidatuur van het H.I.K.O.; nadien nog, bij R.B. van 8 maart 1947, met „De algemene en vergelijkende volkenkunde” en „De encyclopedie van de primitieve kunst” als verplichte cursussen, en met „De volkenkunde van Belgisch-Kongo” als keuzevak in de licentie Sectie Primitieve en Niet-Europese kunst.

Na het opnemen, eind 1947, van de directie van het Kon. Museum van Belgisch-Kongo zou slechts een gedeeltelijke ontlasting volgen, in het bijzonder van „De geschiedenis van de Oudste Tijden” (R.B. van 8 dec. 1948), van alle kandidatuurscursussen en van de keuzevakken „Museumkunde” en „De volkenkunde van Belgisch Kongo” in de licenties (R.B. van 1 januari 1949).

Een paar dagen voor zijn afsterven, in maart 1958, aanvaardt Frans Olbrechts nog de cursus „De etnologie, met begrippen van de physische antropologie” (K.B. van 22 maart 1958) in de beide licenties van het pas opgerichte Hoger Instituut voor Oosterse, Oost-europese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis.

*
* *

Ondanks deze immer ruimer wordende opdrachten beperkt zich de temperamentvolle activiteit van Frans Olbrechts niet tot het volbrengen van zijn leeropdracht en bijhorende verplichtingen. Aan de Gentse universiteit neemt hij ook het beheer waar van de etnografische verzamelingen; sticht een „Seminarie voor Etnologie” en een „Centrum voor de Studie van de Afrikaanse Kunst” (10) dat in 1947, onder zijn bevoegdheid, in de diensten van het Kon. Museum van Belgisch-Kongo zal worden ingeschakeld.

Als directeur van dit museum weet hij doeltreffend te ageren voor de oprichting van het *Instituut voor Afrikanistiek* aan de Leuvense universiteit. Hij sticht de Vereniging van de Vrienden van het Museum van Belgisch-Kongo, het tijdschrift *Congo-Tervuren* en voert meerdere andere initiatieven tot een goed eind. Hij zetelt als lid of als voorzitter in talrijke binnen- en buitenlandse commissies en geleerde genootschappen. Herhaalde malen treedt hij op als voorzitter van de Sectie Etnologie van de Vlaamse Filologencongressen. Hij presideert de Wetenschappelijke Internationale Stichting en zetelt als voorzitter van de Commissie van de Wetenschappen van de Mens, of als lid van de beheersraad van het Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in Centraal-Afrika (I.W.O.C.A.), eveneens als voorzitter van de Commissie voor Afrikaanse Taalkunde, als lid van de Beheersraad van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek. Hij organiseert succesvol het *IIIrd International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences* in 1948 te Brussel.

Olbrechts is lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen,

(10) Zie hierover van F. M. OLBRECHTS: *Een „Centrum voor de Studie der Afrikaansche Kunst” aan de Rijksuniversiteit te Gent*. Wetenschappelijke Tijdingen, 1940, v, 4, pp. 168-169.

Letteren en Schone Kunsten van België, klasse der Letteren en der Morele en Staatkundige Wetenschappen, lid van de Koninklijke Academie voor Koloniale Wetenschappen, van de Commissie van het Instituut der Nationale Parken van Belgisch Kongo, en zetelt, wisselend als lid of als voorzitter, in meerdere museum-commissies of verenigingen van culturele aard. Tevens is hij *Consultative Director* van het *International African Institute* te Londen, en briefwisselend lid van de *Sociedade de Geografia de Lisboa*.

Andere ertitels ontbreken geenszins. Frans Olbrechts was immers geweest gastprofessor in de afrikaanse ethnologie, kunst en godsdienstgeschiedenis, van de *Columbia University* (sept. 1936-mei 1937), Ereconservator voor de Afrikaanse kunst van het *Buffalo Museum of Science*, en Ere-fellow voor een studie over Afrikaanse kunst van het *Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*. Hij is vereerd met de titels van Commandeur in de Orde van Sint Sylvester, van Commandeur in de Kroonorde, van Officier in de Leopoldsorde, met de Burgerlijke Medaille 1ste Klas, en met verscheidene andere zo militaire als burgerlijke cretekens.

Frans-M. S. Olbrechts overleed te Aken op 24 maart 1958 na een langdurige en pijnlijke ziekte, die zijn activiteiten van directeur en van professor slechts in geringe mate kon verminderen.

Nog ontbreekt een voldoende doorzicht om de gevolgen van de uiteenlopende en temperamentvolle bedrijvigheid van Olbrechts naar juiste waarde te beoordelen. De streng gedisciplineerde wetenschapsbeoefening ruimt een steeds grotere plaats in voor hoogstaande vulgarisatie. Geholpen door een onmiskenbare literaire aanleg en een vaardige, wel eens scherpe pen, publiceert hij naast gestreng wetenschappelijke publicaties, uitmuntende populaire geschriften, waarvan het boek „Vlaanderen zendt zijn Zonen uit” (11) de ereplaats verdient.

Deze twee facetten, het wetenschappelijke en de verdienstelijke vulgarisatie kenmerken samen de persoonlijkheid van Frans Olbrechts in die mate dat het wenselijk moet geacht worden in de bibliografische lijst van boeken en tijdschrift-artikels die hierna volgt, ook de populaire geschriften op te nemen. Het gebeurt immers dat persoonlijke bevindingen van Olbrechts uitsluitend in deze laatste soort geschriften worden aangetroffen.

Betaamt het een uiteindelijke waardering nog voor te behouden tot in het vooruitzicht gestelde publicaties postuum zullen uitgegeven zijn, toch is het zeker dat aan Frans Olbrechts de eer toekomt de wetenschappelijke bestudering van de cultuur van primitieve volkeren in ons universitair onderwijs te hebben

(11) In eerste druk uitgegeven als nr. 304 van de Volksreeks van het Davidsfonds, Leuven 1942.

ingeschakeld. Hierdoor heeft hij ruime perspectieven geopend op een uitgebreid studiegebied dat hij bovendien op een bezielende manier in brede kringen van ons land heeft bekend gemaakt (12).

P. JAN VANDENHOUTE.

- (12) Meerdere bio- en bibliografische gegevens over Frans M. S. Olbrechts vindt men in het driemaandelijks tijdschrift „Congo-Tervuren”, waarvan jaargang III (1957) en IV (1958) gewijd is aan de nagedachtenis van de stichter, onder de titel *In Memoriam F. M. Olbrechts* (Tervuren-Brussel, 1958; in-4°, 113 pp., ill.). Hierin de volgende bijdragen: C. STILLMAN, *In Memoriam Frans Olbrechts, 1899-1958* (p. 3); A. MAESEN, *Notes sur la vie et la pensée de Frans M. Olbrechts* (pp. 7-22); M. DE MEYER, *Professor Frans M. Olbrechts als Folklorist* (pp. 23-29); E. AMTER, *Prof. Dr. Frans Olbrechts: Vlaams man en Vlaams geleerde* (pp. 31-43); M. J. HERSKOVITS, *Frans Olbrechts in America* (pp. 45-54); A. E. MEEUSSEN, *Professor Olbrechts als Linguist* (pp. 55-62); FR. BAUR, *De Professor* (pp. 63-68); P. J. VANDENHOUTE, *Enkele hoofdmomenten in de bedrijvigheid van F. M. Olbrechts als Afrikanist* (pp. 69-79); J. P. HARROY, *L'I.R.S.A.C. lui fournit l'occasion de réaliser l'un de ses rêves: renover l'approche des sciences humaines en Afrique belge* (p. 81-84); D. BRÖSSLER, *Dem Toten Freunde zu ehren* (pp. 85-86); L. CAHEN, *Le Directeur du Musée* (pp. 87-93); R. J. CORNET, *Hommage d'un „client” de la „Section Historique”* (pp. 95-96); J. VAN NOTEN, *Frans M. Olbrechts vivant* (pp. 97-99). — Een chronologisch gerangschikte Bibliografie (pp. 101-110) is gevolgd door een Keuze uit boekbesprekingen gewijd aan het werk van F. M. Olbrechts (pp. 111-112). Voorts treft men gegevens aan in „De Belleman” (Orgaan van het Davidsfonds), IX (april-mei 1940), 2, pp. 25-27 (E. AMTER); in „Bulletin des Musées Royaux d'Art et d'Histoire”, 3e série, n° 1 (1936), p. 24 (J. CAPART); in „Mouseion”, 4e ann. (1930), vol. 12., n° III, pp. 232-233 (J. CAPART); in „De Brug” (Tijdschrift van de Rijksuniversiteit te Gent), extranummer, juli 1958, p. 4 (H. BOUCHERY); in „Mededelingen der Zittingen van de Koninklijke Academie voor Koloniale Wetenschappen”, nieuwe reeks, IV (1958), 5, pp. 1084-1086 (E. J. DEVROEY). Een *In Memoriam* vindt men in „Volkskunde”, 17^e jg., (1958), 2, pp. 79-80, van M. DE MEYER; in „L'Afrique et le Monde”, 9^e ann., 13, 3 avril 1958, p. 7, van J. ESSER en getiteld *Monsieur Olbrechts et les Congolais*; in „Africa”, XXVIII (1958), 3, pp. 193-194, van D. FORDE; in „Dietsche Warande en Belfort”, juni 1958, pp. 286-291, van E. ROMBAUTS; in „De Brug” (Tijdschr. van de Rijksuniversiteit Gent), II (1958), 3, pp. 175-179, van P. J. VANDENHOUTE; in „De Standaard”, 29 maart 1958, pp. 1-2, van P. J. VANDENHOUTE. Voorts in „Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen” (Rijksuniversiteit Gent), 3^e jg. (1958), 1, pp. 5-6 (anon.) en in „Het Laatste Nieuws”, 3 april 1958, p. 4 (anon.).

PUBLICATIES VAN FRANS-M. S. OLBRECHTS (*)

IN BOEKVORM

- Register op Celis' Volkskundig Kalender van het Vlaamsche Land.* Aalst, 1923, 52 pp.
Een oud Mechelsch Bezweringsformulier. Diss., Gent, (Kon. Vl. Acad. Taal- en Letterk.), 1925; xxii + 217 pp., ill.
The Swimmer Manuscript of Cherokee Sacred Formulas and Medicinal Prescriptions (met J. MOONEY). Bureau of American Ethnology, Bull. 99, Washington, 1932; xvii + 319 pp., ill.
Ethnologie. Inleiding tot de studie der primitieve beschaving. Antwerpen, 1936; xx + 343 pp., kleurpl. in front., 24 fig. i.t., 20 pl. b.t.
Bijdrage tot de kennis van de chronologie der afrikaanse plastiek. Kon. Belg. Kolon. Inst., afd. Staat- en Zedekundige Wetensch., in-8°, T. X, 2. Brussel, 1941; 38 pp., 8 fig. i.t., x pl. b.t. Id. (*Contribution tot the chronology of african plastic art*). Africa (London), xiv, 1945, pp. 83-103, ill.
Westersche invloed op de inheemsche kunst in Afrika? Brussel (Kon. Mus. Schone Kunsten, voordrachten 1940-41), 1942; 24 pp., 1 fig., xvi pl. b.t.
Plastiek van Kongo (met A. MAESEN). Brussel, 1946; 165 pp., 39 fig. i.t., 232 afb. op XLIV pl., 3 krtn. b.t.

★

- Kunst van Vroeg en van Verre.* Brugge (Davidsfonds, keurboek nr. 2), 1929; 190 pp., 48 fig. i.t., xxxii pl. b.t.
Het roode Land der Zwarte Kariatieden. Leuven (Davidsfonds, keurboek nr. 14), 1935; 209 pp., 32 afb. b.t.
Maskers en Dansers in de Ivoorkust. Leuven (Davidsfonds, nr. 290), 1940; 184 pp., 37 fig.
Vlaanderen zendt zijn Zonen uit. Leuven (Davidsfonds, nr. 304), 1942; 256 pp., 36 fig. i.t., 4 pl. b.t.
Enkele meesterwerken der afrikaanse kunst uit de verzamelingen van het Koninklijk Museum van Belgisch Congo, Tervuren. Tervuren, 1952; 1 p., xxiv pl. (Id. franse en engelse uitg.).

TIJDSCHRIFTARTIKELS

VOLKSKUNDE

- Vraaglijst tot het verzamelen van Folklore in Vlaanderen.* De Brabander, 1924, iv (november), pp. 71-75. — Id., *Mechlinia*, 1924, i, pp. 55-59.
In memoriam Pol de Mont. Volkskunde, 1931, xxxvi, pp. 103-104.

★

- Van eenen Geleerden die zijne Ziel aan den Duivel verkocht had.* Le Courier Belge — De Belgische Koerier, 1915, 3 en 10 en 17 april, Derby, Engeland.
Iets over avondrijmpjes. De Brabander, 1924, iii (juni-juli), pp. 1-4.
Grootsche Volksfeesten in Croatië. Oost-Vlaamsche Zanten, 1939, xiv, pp. 77-80.
Dubrovnik, de wonderbare. Vandaag, 1941, 11, pp. 10 en 27, ill.
Kroatische spreekwoorden. Vandaag, 1941, 13, pp. 11-12, ill.

(*) Afgezien van de publicaties in boekvorm, hebben we ter wille van de overzichtelijkheid de tijdschriftartikels in verschillende rubrieken ingedeeld en over het geheel van de bibliografie getracht de wetenschappelijke bijdragen van de populair behandelde onderwerpen te scheiden door middel van een ★.

ETHNOLOGIE

- Ethnobotanie en ethnologie*. Is. Teirlinck Album, Leuven, 1931, pp. 249-256, ill.
Over zandteekeningen in de Ethnographie en in de Folklore. Eigen Schoon en De Brabander, 1931-1932, xiv, pp. 313-318.
Natuurwetenschap en Archeologie. Wetenschap in Vlaanderen, 1935, i, 1, pp. 5-6.
Ethnologie als Beschavingsgeschiedenis. Cultuurfactoren. Kongo-Overzee, 1935-36, ii, 1, pp. 3-13.
Een merkwaardig parallel van „mnemotechnische herhaling”. Album Prof. Frank Baur, Antwerpen, 1948, dl. 2, pp. 152-160.

*

- Volkswetenschap*. Eigen Volk, 1931, iii, 5, pp. 97-102.
Een en ander over de boomerang. Ruimte, 1954, 2, pp. 28-30.

NOORD-AMERIKA

- Red Paint*. Journal de la Société des Américanistes, Paris, nouv. sér., 1928, xx, p. 387.
The Cherokee ritualistic language. Actes du 1er Congrès Intern. des Linguistes, La Haye, 1929, pp. 126-132.
De pronominale prefixen in het Tuscarora. Donum Natalicum Schrijnen, 1929, pp. 154-161.
Prophylaxis in Cherokee Medecine. Janus, 1929, xxxiii, pp. 18-22.
Some notes on Cherokee treatment of disease. Janus, 1929, xxxiii, pp. 271-280.
Some Cherokee methods of divination. Proceedings 23d Intern. Congress of Americanists, 1928, New York, 1930, pp. 547-552.
Cherokee belief and practice with regard tot Child-birth. Anthropos, 1931, xxvi, pp. 17-33.
Over Irokeesche maskers. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1931, iii, 3e sér., 1, pp. 27-30, ill.
L'inscription de Grave Creek. Le centenaire d'une mystification. Bull. Soc. des Américanistes de Belg., 1931, déc., pp. 11-21, ill.
Two Cherokee texts. Intern. Journ. of American Linguistics, New York, 1931, iv, pp. 179-184.
Le Mouvement Ethnologique aux États-Unis. Le rôle du Bureau of American Ethnology. Alumni, 1934, 5-6, v, pp. 390-408.
Het Cherokee woord voor „Boek” etymologisch en semantisch beschouwd. Lode Backelmans ter ere, Antwerpen, 1945, pp. 92-94.

*

- Het eeuwfeest van een vervalsching*. Ons Volk Ontwaakt, 1931, xvii-41, pp. 646-648, ill.
De Roodhuiden. Legende en werkelijkheid. Nieuw Vlaanderen, 1939, 28, october, 3 kol.
Nieuwjaarsgebeden van Indianenstammen. Vandaag, 1941, 10, pp. 20-21, ill.
Eskimo. Kath. Encyclopaedie, dl. X, Amsterdam-Antwerpen, 1951², kol. 243-245.
Indianen. Kath. Encyclopaedie, dl. XIV, Amsterdam-Antwerpen, 1952², kol. 90-97.

AFRIKA

- Notre ivoire sculpté du Bénin*. Bull. Mus. roy. Art. et Hist., 1931, iii, 3e sér., 1, pp. 51-55, ill.
Notre mission ethnographique en Afrique Occidentale Française. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1933, v, 3e sér., 5, pp. 98-107, ill.
Beschouwingen over de toekomst der Afrikaansche Plastiek. Nieuw Afrika, 1937-38, liv, pp. 349-353, ill.
Een spectaculaire dans bij de Dan van Boven-Cavally: het jongleeren met kleine meisjes. Alumni, 1938-39, x, 9, pp. 279-288, ill.

De „glee”-dienst bij de bevolking van de Boven-Cavally, Ivoorkust. Kongo-Overzee, 1939, v, 3, pp. 127-137.

Ivoorkust-Expeditie der Rijksuniversiteit te Gent en van het Vleeschhuis-Museum te Antwerpen. Voorloopig verslag der werkzaamheden, Nov. 1938-Januari 1939. Kongo-Overzee, 1939, v, 4, pp. 177-187. Inheemse Kunst in de Missie in Afrika. Verslagboek xvie Missiologische week van Leuven, 1938; Brussel, 1939, pp. 255-276.

Een „Centrum voor de Studie der Afrikaansche Kunst” aan de Rijksuniversiteit te Gent. Wetenschappelijke Tijdingen, 1940, v, 4, pp. 168-169. — Id. (Centre pour l'Étude de l'Art africain à l'Université de Gand). Bull. Instit. roy. colonial Belge, 1941, xii, 2, pp. 257-259.

Een Ashanti „kuduo” en een Baoule „muizenorakel”. Een confrontatie. Miscellanea Gessleriana, Antwerpen, 1948, pp. 971-974, ill.

L'activité africaniste belge dans le domaine des Sciences de l'Homme. Zaïre, iv, 1950, 7, pp. 753-766.

Afrika. Algemene Kunstgeschiedenis, ed. Dr. F. W. S. Van Thienen, Utrecht-Antwerpen, 1951, dl. VI, pp. 328-359, ill. — Id. : Exotische Kunst, Antwerpen, 1951, pp. 328-359, ill.

★

Door zon en zand in Soedan. Leuven, Centrale voor Projectieonderwijs, 1933, 24 pp.

Afrikaansche Plastiek in Vlaamsche Collecties. Vandaag, 1941, 32, pp. 8-9, ill.

De Kunst van Benin. Kon. Mus. Schoone Kunsten, Kunstvoordrachten, 1943-44, Antwerpen, 2 pp.

Oude Afrikaanse Plastiek in Nederlandse collecties? Hogeschool en Volk, 1947, i, 4, april, pp. 108-110, ill.

Foreword. Catal. Primitive Art, Berkeley Galleries, London, 1947, pp. 1-2.

De sereniteit van de Afrikaanse plastiek. Congo de Meridiaan, zd. j., pp. 128-132.

BELGISCH-KONGO

Vraag om inlichtingen over het voorkomen van de „confessio parturientis” in Kongo. Congo, 1935, xvi, pp. 689-691. — Id. : Kongo-Overzee, 1935, I, 5, pp. 296-298.

De kunst van Kongo in het kader der Afrikaansche Kunst. Catal. Tentoonstelling van Kongo-Kunst, Antwerpen, 1937, pp. 11-14.

De Kabila-beelden van Dr. J. Maes. Kongo-Overzee, 1940, vi, 1, pp. 38-48.

Stijl en sub-stijl in de plastiek der Ba-Luba (Belgisch Kongo). De „kabila”-stijl. Wetenschappelijke Tijdingen, 1940, v, 1, pp. 22-30, ill.

De studie van de inheemse muziek van Belgisch-Congo. Miscellanea Musicologica Floris Van der Mueren, Gent, 1950, pp. 147-150.

L'étude de la sculpture du Congo belge. L'art nègre du Congo belge (publié sous les auspices de la Commission pour la protection des arts et métiers indigènes), Gand, 1950, pp. 13-31, ill.

La statuaire du Congo belge. Les Arts Plastiques, 1951, 5e sér., pp. 5-15, ill.

Le Congo au XVIe siècle. Les Arts Plastiques, 1951, 5e sér., pp. 31-36, ill.

Découverte de deux statuettes d'un grand sous-style Ba-luba. Bull. Inst. roy. colon. belge, 1951, xxii, 1, pp. 130-140, ill.

L'art indigène au Congo belge. Revue de la Psychologie des Peuples, 1954, iv, pp. 395-396.

Rapport sur le travail de Mr. Jean Vanden Bossche intitulé „Madya, graveur de calebasse”. Bull. Acad. roy. Sciences coloniales, 1955, 4, pp. 581-583.

Une curieuse statuette en laiton des Ba-Teke. Congo-Tervuren, 1955, i, 3, pp. 103-104, ill.

Ba-Pende fluitjes en europese sleutels. Een interessant geval van acculturatie. Wetenschappelijke Tijdingen, 1957, 17, 3, kol. 205-208, ill.

★

Moeder en kind in de kunst van Kongo. Nationaal Hulpcomité, kerstnummer, 1944, zd. p., 4 pp., ill.
De toekomst der Inheemse Kunst. Catal. C.A.W. Tentoonstelling van Hedendaagse Koloniale kunst, Antwerpen, 1949, pp. 12-13.
Voorwoord. Catal. Vatikaanse Tentoonstelling (De kunst in Belg. Congo en in Ruanda-Urundi), Brussel, 1950, pp. 7-8. — *Id.* in franse uitgave, Brux., 1950, pp. 7-8.
Une acquisition importante au musée du Congo belge. L'Eventail, 62° ann., 1950, 12 août, 40, p. 5.
Une acquisition du Musée de Tervuren. L'Eventail, 62° ann., 1950, 8 sept., 45, p. 5.
Introduction (met M. VANDEN ABBELE). In : E. J. B. VERLEYEN, Congo, Patrimoine de la Belgique, Brux., 1950.
Inleiding. Catal. Congo Sculptures Segy Gallery, New York, 1951, 1 p.
Kongo — VI — Kunst. Kath. Encyclopaedie, dl. XV, Amsterdam-Antwerpen, 1952², kol. 716-718.
L'association „Les Amis du Musée Royal du Congo belge” à Tervuren. Présentation d'un moulage. Bull. Instit. roy. colonial belge, 1954, xxv, 1, pp. 206-209.
Préface. In : J. VAN SINA, *Les tribus Ba-Kuba et les peuplades apparentées*. Annal. Mus. roy. Congo belge, sér. in-8°, Sciences de l'Homme, Monographies ethnogr., Vol. I, Tervuren, 1954; pp. ix-xii. — *Id.* Congo-Tervuren, 1955, I, 1, pp. 13-14. (Une nouvelle série dans les annales de notre musée. „Monographies ethnographiques”).
De kunst van Congo op de tentoonstelling 1958. Kon. Touring Club van Belg. Congo, 1955, vii, pp. 9-10. — *Id.* De Bond (Weekblad voor het Grote Gezin), 35° jg., 26, 1 juli, 1955, p. 3, ill. „Congo-Tervuren” stelt zich voor. (...se présente). Congo-Tervuren, 1955, I, 1, pp. 1-2.
In Memoriam Broeder Jozef Hutsebaut. Congo-Tervuren, 1955, I, 1, pp. 21-23, afb.
Introduction. Catal. Kongokunst. Kunst og kunstindustri fra Belgisk Kongo, Oslo, 1956, pp. 7-13.
L'art congolais et l'Exposition 1958. Raisons de sa présence à l'Exposition. Trait d'Union, 1956, 6, fiche 3.

ZUIDZEE

Le Théâtre Javanais. Les Marionettes. Bull. Mus. roy. Art. et Hist., 1932, iv, 3° sér., 4, pp. 82-88, ill.
Enkele ethnographica uit Melanezië in de verzameling der Rijksuniversiteit te Gent. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1935, II, pp. 191-224, 15 afb.

*

Het poppentoneel op Java. Toneelgids, 1931, xvii, 8, pp. 113-118, ill.
Over maleische pantoens. Vandaag, 1941, 35, pp. 6-8, ill.

PRIMITIEVE KUNST (algemeen)

Boekbespreking. : HJ. STOLPE, *Collected Essays in Ornamental Art*. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1929, 3° sér., 6, pp. 128-129, ill.
Over symbolisme in de primitieve kunst. Een kritiek van de theorie van Dr. J. Winthuis. Kunst, Gent, 1932, pp. 290-296.
De integratie der kunst in de cultuur bij primitieven. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1943, ix, pp. 169-209, 33 afb.

*

Kunst (ethnologie). Winkler Prins Algemene Encyclopaedie, Amsterdam, 1936⁵, dl. X, pp. 793-794.
Ter Inleiding. Catal. Ars Exotica, Gent, 1950, pp. 4-6. — *Id.*, Gand, 1950, pp. 6-8.
De studie der primitieve kunst. Gents Studentenleven, K.H.K.-nummer, 1956, 11° jg., 7, pp. 17-18.
Het Masker en zijn mysterie. Catal. Het Masker (Le masque. The Mask. Die Maske), Antwerpen, 1956, pp. 11-13.

MUSEUMKUNDE

- Les nouvelles Salles d'Ethnographie.* Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1929, 3e sér., 6, pp. 114-118, ill.
L'exposition Stowitts: L'Inde qui disparaît. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1932, iv, 3e sér., 1, pp. 17-21, ill. — *Id. (De Stowitts tentoonstelling).* Kunst, Gent, 1932, pp. 79-83, ill.
Une salle Père De Smet. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1934, vi, 3e sér., 2, pp. 3-14, ill.
Une donation importante: La collection Henry G. Bayer. Bull. Mus. roy. Art et Hist., 1934, vi, 3e sér., 2, pp. 25-37, ill.
Kleine musea en hoe ze te beheeren. Kongo-Overzee, 1938, iv, 4, pp. 185-202.

★

Wat kunnen onze musea voor U — en wat kan U voor onze musea doen? Collegiana, 1931, iii, pp. 9-10.

VLAAMSE REIZIGERS

Rond Niklaas Cleynaert's reis naar Marokko en zijn verblijf te Fes. Nicolaus Clenardus, Antwerpen (Museum Plantin-Moretus), 1942, pp. 22-51.

★

- Niklaas Cleynaert.* Honderd Grooten Vlamingen, Antwerpen, 1941, pp. 175-177.
Een Vlaamsche voorlooper van Marco Polo. De reis naar Mongolië van Willem van Rubroeck (1252-1254). Vandaag, 1941, 22, pp. 14-16, ill.
Un voyageur flamand précurseur de Marco Polo. Le VIIe centenaire du retour d'Asie de Guillaume Rubroeck. Congo-Tervuren, 1955, i, pp. 27-28; ii, pp. 43-46; iii, pp. 84-88.

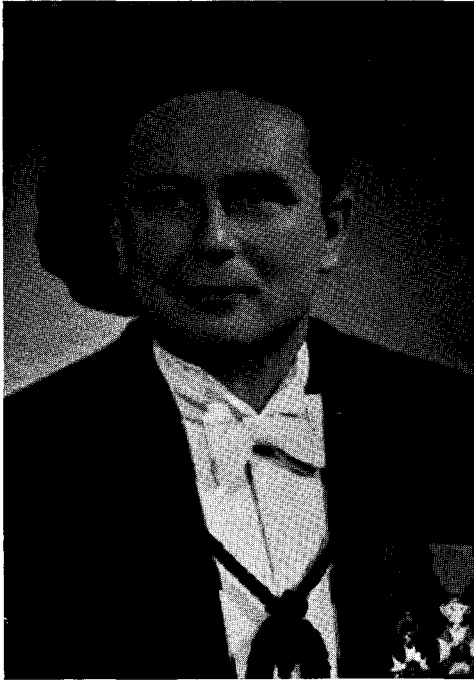
Postuum verschenen :

- Over volkswetenschap in het algemeen en volksgeneeskunde in het bijzonder.* Volkskunde, 1959, lx, 4, pp. 153-179, 3 afb.
Les Arts plastiques du Congo Belge. Brussel-Antwerpen-Amsterdam, 1959, 161 pp., 39 fig. i.t., 232 afb. op XLIV pl., 3 krtn. b.t.

GUY DE POERCK

1937

De Poerck, Guy, Marie, Pierre werd geboren te Brugge op 26 mei 1910. Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Brugge en zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent, Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte (eerste doctoraat, groep middeleeuwse geschiedenis, 1931, doctor, groep romaanse filologie, 14 juli 1932). Laureaat van de Wedstrijd der Studiebeurzen 1933, verbleef hij van november 1934 tot juni 1935 te Florence,

waar hij cursussen volgde aan de universiteit en aan het Frans Instituut. Achtereenvolgens waarnemend studiemeester aan het Koninklijk Atheneum te Antwerpen (11 oktober 1933), waarnemend leraar aan de Koninklijke Atheneum te Tienen (27 december 1933), Gent (9 september 1935) en Tienen (14 januari 1936), waar hij met terugwerkende kracht op 1 januari 1936 een voorlopige benoeming kreeg, te Gent echter gedetacheerd bleef tot aan zijn indiensttreding bij de Universiteit.

Op 1 september 1939 werd hij als reserve-onderluitenant gemobiliseerd en maakte de veldtocht mee als luitenant bij het 13e Artillerieregiment. Hernam zijn universitaire werkzaamheden op 15 juni 1940.

In de Fakulteit der Letteren en Wijsbegeerte ter vervanging van Prof.

E. Ulix van 1 januari 1937 af belast met 1) *Histoire approfondie des littératures romanes, partim : littératures méridionales*, 2) *Explication d'auteurs italiens, espagnols, portugais ou provençaux*, 3) *Phonétique et orthophonie françaises* (Ministerieel schrijven van 8 januari 1936). Ter vervanging van wijlen Prof. E. Ulix, voor een termijn van drie jaar belast met bovenvermelde cursussen en, tevens, met 4) *Notions de grammaire historique du français*, 5) *Encyclopédie de la philologie romane* (K.B. van 25 februari 1937). Dit tijdelijk mandaat werd van 1 januari 1940 tot het einde van het academisch jaar 1941-42 verlengd door Besluit van de Secretaris-Generaal van 20 september 1940, en omgevormd in een „opdracht” met ingang van 1 februari 1941 (Besluit van de Secretaris-Generaal van 28 januari 1941). Kreeg tevens opdracht om als docent met ingang van 1 april 1941 ter vervanging van Prof.

M. Delbouille de cursussen 6) *Grammaire comparée des langues indoeuropéennes* etc., partim: *langues romanes*, 7) *Grammaire historique du français*, te houden (Besluit v. d. Secr.-Gen. van 24 maart 1941). Met ingang van 1 oktober 1941 werd hij op zijn verzoek ontlast van cursussen 1), en 5) (1), en belast met een nieuwopgerichte partim: 8) *Exercices philologiques sur les langues romanes* etc. (Besluit v. d. Secr.-Gen. van 7 oktober 1941).

Het geheel van de bovenvermelde leeropdrachten werd bevestigd door een Besluit van de Prins-Regent van 15 oktober 1945. Zij behoren alle tot het onderwijs van de sectie voor romaanse filologie.

Belast met een reeks cursussen *Roemeens* bij het Instituut voor Oosterse, Oost-europese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis, bij K.B. van 22 maart 1958, kon hij wegens gezondheidsredenen met dit onderwijs niet aanvangen.

Tijdelijke leeropdrachten : *Didaktische oefeningen (Bijzondere methodologie van het frans)* (1935-1936) (M.B. van 3 april 1936), *Frans* in de Hogere School voor Handels- en Economische wetenschappen (1944-45), *Praktische inleiding tot de italiaanse en spaanse taal* (vrije cursus) (1948-54).

Werd benoemd tot docent bij K.B. van 25 februari 1937, en tot gewoon hoogleraar op 1 november 1945 (Besluit van de Prins-Regent van 4 januari 1946). Secretaris van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte in 1946-47, en deken in 1947-48.

Lid van het Bestuurscomité van *Revue belge de philologie et d'histoire* (Brussel), lid van het Comité de patronage van *Le français moderne* (Parijs), lid van het redactiecomité van *Romanica Gandensia* (Gent).

Van huize uit mediëvist. Hij verdeelde zijn belangstelling over problemen van zeer uiteenlopende aard : historische (geschiedenis en terminologie van de middeleeuwse lakennijverheid), filologische (oudste franse en provençaalse teksten), taalkundige (geschiedenis van kultuurwoorden, etymologie, historische fonetica, morfologie en syntaxis), en taalkundige-psychologische (structuurproblemen in verband met het Italiaans en het modern Frans).

PUBLIKATIES VAN GUY DE POERCK

IN BOEKVORM

Introduction à la „Fleur des Histoires” de Jean Mansel (XVe Siècle). Gent, 101 pp. in-8° + ill., 1936.

Essai sur la morphologie du verbe français. Brussel, Didier, z.d., 70 pp., 1946.

La draperie médiévale en Flandre et en Artois. Technique et terminologie. Avec des Compléments par M. Dubois (Paris) et une Introduction par H. van Werveke (Gand), Brugge, De Tempel, 3 dll. v. 339 + 254 + 194 pp. in-16°, 1951.

Méthode de français à l'usage des élèves flamands (met FR. VERMEULEN). Brussel, Office de Publicité, 3 dll., v. 104 + 120 + 194 pp. in-16°, 1950, 1951, 1952.

Notions de grammaire historique du français et Exercices philologiques. Vol. I : *Matériaux*, 1e partie :

(1) Met ingang van 1 oktober 1946 werd hij op zijn aanvraag tevens ontlast van cursus 3).

Phonétique, 2e partie : *Morphologie*; Vol. II : *Textes*. Gent, Cursussen gedoceerd aan de Rijksuniversiteit te Gent, bezorgd door de N.V. Standaard Boekhandel, 3 dll., 88 + 75 + 180 pp., 1957.

BIJDLAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELINGEN

a) GESCHIEDENIS :

Incendie de l'Église de Notre-Dame d'Ardenbourg en 1570. Annales de la Société d'Émulation de Bruges, t. LXXI, 1928, pp. 91-97.

Trois points litigieux dans la topographie de Bruges d'après Galbert. Annales du Congrès de la Fédération archéologique et historique de Belgique, Anvers, fasc. I (publ. préalables), 1930, pp. 73-75, en fasc. II, 1931, pp. 86-87 nota.

Enceintes castrales et urbaines à Bruges. Premier Congrès international de Géographie Historique, t. II, Mémoires, Brussel, 1931, pp. 79-88.

Note critique sur le grand privilège brugeois de 1304 et le règlement d'élection du Magistrat. Annales... enz., t. LXXIV, 1931, pp. 139-157.

Note sur les accès au „Castrum” de Bruges. o.c., pp. 158-159.

Zestig jaren Onderwijs en Wetenschap aan de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren der Rijksuniversiteit te Gent, Romaanse Philologie (met R. GUIETTE, A. HENRY en M. PIRON). Brugge, De Tempel, 1952, pp. 87-119.

Gedenkboek van de Rijksuniversiteit te Gent na een kwarteeuw vervlaamsing (1930-31-1955-56), Sektie Romaanse Filologie, Gent, 1957, pp. 111-118.

b) LITERATUURGESCHIEDENIS :

De legende van Troja in onze streken. Beknopte Handelingen van het XIIIe Vlaams Philologencongres, Gent, 17-19 april 1936, pp. 56-59.

Les faits des Romains. A propos de deux ouvrages récents. Revue belge de Philologie et d'Histoire, t. XIV, 1936, pp. 621-52.

Un nouveau manuscrit de la „Fleur des Histoires” de Jean Mansel. Scriptorium, t. VII, 1953, p. 261.

c) FILOGIE EN TAALKUNDE :

Ricerche sul raddoppiamento delle nasali retrotoniche nello sdruciollo. Archivum Romanicum, t. XXI, 1937, pp. 61-101.

Substrat et superstrat. Ve Congrès international des linguistes, 28 août-2 septembre 1939, Réponses au Questionnaire, pp. 55-56.

Ascot, escot, anascote, anacoste. Revue belge de Philologie et d'Histoire, t. XXI, 1942, pp. 155-69.
„Wazaru” et autres noms latins médiévaux de la guède (Isatis tinctoria). Archivum lexicographicum medii aevi, t. XVI (1941), 1942, pp. 165-78.

M.h.all. Lampersch, m.nl. lampers, m.fr. linomple. Recherches étymologiques. Leuvense Bijdragen, t. XXXV, 1943, pp. 1-31.

Ofr. bifle, bife, mnl. pifelar, ofr. pifart, osp. bifalarte. Album René Verdeyen, 1943, pp. 155-58.
L'artillerie à ressorts médiévale. Notes lexicologiques et étymologiques. Archivum lexicographicum medii aevi, t. XVIII, 1945, pp. 35-49.

Jeux populaires médiévaux connus sous le nom de „Jeu de la briche”. Revue belge de Philologie et d'Histoire, t. XXIV, 1945, pp. 145-64.

Aux confins de la stylistique et de la grammaire. La narration, sa technique et son emploi des temps (avec exemples italiens). Album Prof. Dr. Frank Baur, t. II, 1948, pp. 175-92.

Aspects spatiaux de la grammaire. Handelingen van het XXe Nederlands Philologencongres, Leiden, 1948, pp. 62-64.

Réflexions et hypothèses d'étude sur „ad” et les prépositions locales dans quelques textes anciens de la

- Romania centrale et orientale* (met L. MOURIN). Handelingen van het XVIIIe Vlaamse Filologencongres, Gent, 19-21 april 1949, pp. 156-58.
- „Etre” et „avoir” dans les temps composés. *Revue des langues vivantes*, 16e année, Brussel, 1950, pp. 111-16.
- Modalité et modes en français*. *Le Français Moderne*, 18e année, 1950, pp. 81-93 et 171-88.
- Le français peut-il exprimer grammaticalement l'irréel?* *Le Français Moderne*, 18e année, 1950, pp. 289-92.
- La diphtongaison de e et de o en ancien français et la palatalisation de ū*. Handelingen van het XIXe Vlaamse Filologencongres, Brussel, 1951, pp. 141-48.
- Contribution à l'histoire de la racine °biff*. *Mélanges de linguistique et de littérature romanes offerts à Mario Roques*, t. IV, Paris, 1952, pp. 187-212.
- La diphtongaison des voyelles fermées du latin, principalement dans le domaine gallo-roman, et la palatalisation de ū*. *Romanica Gandensia*, t. I, Tongeren, 1953, pp. 23-92.
- La représentation du temps dans la langue française*. *Le Français Moderne*, 21e année, 1953, pp. 51-58.
- Réflexions sur les prépositions „in” et „ad” dans quelques textes romans*. *Vox romanica*, t. XIII, 1954, pp. 266-301, met L. Mourin.
- Réflexions sur quelques noms romans de tissus*. VII Congreso internacional de lingüística románica, t. II : Actas y Memorias, Barcelona, 1955, pp. 519-28.
- Pois Ventedorns e Comborns ab Segur*. *Romania*, t. LXXVII, 1956, pp. 436-45.
- Le Sermon bilingue sur Jonas du ms. Valenciennes 521(475)*. *Romanica Gandensia*, t. IV, 1956, pp. 31-66.
- La tradition manuscrite des „Voyages” de Jean de Mandeville*. *Ib.*, pp. 125-158.
- Le ms. B.N.lat.2768 et les Serments de Strasbourg*. *Vox romanica*, t. XV, 1957, pp. 188-214.
- Un poème religieux quercinois du XIIe siècle „Eu aor Damrideu”*. *Mélanges de linguistique et de littérature romanes à la mémoire d'István Frank*, Saarbrücken, 1957, pp. 512-545.
- „Aller”. *Essai de définition sémantique et d'étymologie*. *Etymologica*, Walther von Wartburg zum siebzigsten Geburtstag, Tübingen, 1958, pp. 567-80.
- „Marmoset” en verwante zelfstandige naamwoorden in het „Middelnederlandsch Woordenboek”. *Album Edgard Blancquaert*, Tongeren, 1958, pp. 311-17.
- Marmouset, histoire d'un mot*. *Revue belge de philologie et d'histoire*, t. XXXVII, 1959, pp. 615-44.
- Hébreu rabbinique [marmoutsi] < afr. marmouset „singe”*. Ioanni Dominico Serra ex munere laeto inferiae. *Raccolta di studi linguistici in onore di G. D. Serra*, Napoli, 1959, pp. 167-173.
- Bertran de Born, Non puosc mudar*. *Romanica Gandensia*, t. VII, 1959, pp. 49-63.
- Müttus (müccus), mü(t)itius, mü(t)iticus et leurs continuateurs romans. Essai de classement (REW, 5709, 5787, 5792 et 5793)*, *ibid.*, pp. 65-103.
- L'Horace, le Perse et la Glose sur le Cantique des Cantiques du ms. Paris B.N. lat. 11312, du XIIe siècle*. *Scriptorium*, t. XIV, 1, 1960, pp. 61-74.

JOZEF DUVERGER

1936

Jozef, Aloïs, Jan Duverger werd geboren te Sint-Niklaas-Waas op 11 oktober 1899. Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het bisschoppelijk College te Sint-Niklaas, zijn hogere studiën aan de Katholieke Universiteit te Leuven (doctor in de letteren en wijsbegeerte, sectie geschiedenis, op 6 oktober 1923) en aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de kunstgeschiedenis en oudheidkunde op 16 juli 1930).

Hij was leraar, achtereenvolgens, aan de Koninklijke Athenea te Bergen (1923), te Tongeren (1923) en te Gent (1924-1945) en werd met ingang van 9 april 1945 benoemd tot ereleeraar (Besluit van de Prins-Regent dd. 28 maart 1945).

Belast bij M.B. van 5 mei 1932 met de vrije cursus : Bronnen, bibliografie en historiografie van de Vlaamse Kunst aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis van de Rijksuniversiteit te Gent, en bij K.B. van 26 maart 1937 met de keuze-cursus : de Geschiedenis van de tapijtkunst (met ingang van 1 oktober 1936) gedurende drie jaar, werd hij bij K.B. van 26 augustus 1937 belast met de facultatieve cursussen : De Geschiedenis van de tapijtkunst en de Methodiek der kunstgeschiedenis aan bovenvermeld Instituut.

Door een besluit van de Secretaris-Generaal dd. 1 januari 1941 werd hij belast met de cursus in de „Bijzondere methodenleer van de vakken die voorkomen op het programma der athenaea : geschiedenis” aan de fakulteit van de letteren en wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit; dat besluit en de benoeming tot docent dd. 1 januari 1941 aan vermelde fakulteit werden bekrachtigd door de besluiten van de Prins-Regent van 28 december 1945, van 18 juni 1946 en 20 augustus 1946. Door een besluit van de Secretaris-Generaal dd. 12 oktober 1943 werd hij nog belast (in vervanging van de cursus : Methodiek van de kunstgeschiedenis) met het houden van de leergangen : de Encyclopedie van de kunstgeschiedenis en de Geschiedkundige kritiek toegepast op een tijdperk van de Kunstgeschiedenis : Middeleeuwen en Moderne Tijd, aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis.

Dit werd bekrachtigd door een besluit van de Prins-Regent dd. 27 maart 1945. Door een besluit van de Prins-Regent dd. 28 december 1945 kreeg hij de opdracht om met ingang van 1 december 1945 de cursus in de Geschiedenis van de sierkunst aan het H.I.K.O. te doceren.

Bij besluit dd. 20 november 1946 van de Prins-Regent werd de vrije cursus „Bronnen, bibliografie en historiografie van de Vlaamse kunst” omgevormd tot een facultatieve cursus.

Van 1954 af houdt hij bovendien een vrije cursus : de Geschiedenis van de Europese Kunstnijverheid aan het H.I.K.O. met de instemming van de Raad van Beheer van de Rijksuniversiteit.

Bij gevolg omvatte zijn leeropdracht op 1 januari 1959 :

1. Bijzondere methodenleer van de vakken die voorkomen op het programma van de Athenaea : Geschiedenis (aggreg. geschied. fac. L. en W.).
2. Encyclopedie van de kunstgeschiedenis (kand. HIKO).
3. Bronnen, bibliografie en historiografie van de Vlaamse kunst (kand. HIKO) (fakultatief).
4. Geschiedenis van de sierkunst (kand. HIKO).
5. Geschiedkundige kritiek toegepast op een tijdperk van de kunstgeschiedenis (middeleeuwen en mod. tijd) (lic. Middel. & Mod. Tijd, Primit. & en Niet-europ. Kunst, HIKO).
6. Geschiedenis van de tapijtkunst (lic. Middel. & Mod. Tijd HIKO) (keuzevak).
7. Geschiedenis van de Europese kunstnijverheid (lic. HIKO) (vrije leergang).

Bij besluit van de Prins-Regent dd. 15 mei 1949 werd hij bevorderd tot gewoon hoogleraar aan de fakulteit der Letteren en Wijsbegeerte met ingang van 1 november 1948.

Hij was secretaris (1941-1949) en voorzitter (1949-1951) van het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde; dienstoverste van het Centrum voor de Geschiedenis van de Textiele Kunsten van de Rijksuniversiteit (1951); secretaris van de (Vlaamse) Congressen voor Kunstgeschiedenis (1932-1940, 1945-1950). Bestuurder van het Interuniversitair Centrum voor de Geschiedenis van de Tapijtkunst (1951).

Laureaat van de Académie royale de Belgique, Classe des Beaux-Arts (1933). Verkozen tot briefwisselend lid van de Kon. Vlaamse Academie van België, Klasse der Schone Kunsten op 19 april 1941, wat bekrachtigd werd door een besluit van de Secretaris-Generaal dd. 23 oktober 1941 en door een besluit van de Prins-Regent dd. 11 juli 1945; tot werkend lid van de Kon. Vl. Acad. v. B. op 26 juni 1948, bekrachtigd door een besluit van de Prins-Regent dd. 28 juli 1948; bestuurder van de Klasse der Schone Kunsten in 1956; secretaris van de bestendige commissie voor het Biografisch Woordenboek van de Kon. Vl. Ac. v. België; lid van de Kon. Belgische Academie voor Oudheidkunde (1937); lid van het Raadgevend Cultureel Comité bij de gewestelijke omroep te Gent (1948); lid van het Centre international d'étude des textiles anciens (1955).

Redacteur van : Artes Textiles, Bijdragen tot de Geschiedenis van de Tapijt-,
Borduur- en Textielkunst (1953).

PUBLIKATIES VAN JOZEF DUVERGER

IN BOEKVORM

- De Brusselsche steenbickelers uit de XIVde en XVde eeuw.* Met een aanhangsel over Klaas Sluter en zijn Brusselsche medewerkers te Dijon. Gent, A. Vyncke, 134 blz. in-8°, 1933.
- Conrat Meyt (ca 1480-1551).* Verhandeling der Académie royale de Belgique, afd. der Schone Kunsten, verzameling in-4°, 2° reeks, V, 123 blz., 10 ill. — Ook, Gent, A. Vyncke, 1934.
- Brussel als kunstcentrum in de XIVde en XVde eeuw.* Antwerpen-Gent, 1935. (Bouwstoffen tot de Nederlandse kunstgeschiedenis, III), 106 blz., in-8°.
- Bijdragen en documenten tot de kunstgeschiedenis I en II.* Gent, A. Vyncke, 64 + 67 blz., 1941.
- Het grafscript van Hubrecht van Eyck en het quatrain van het Gentsche Lam-Gods-retabel.* Verhandeling van de Kon. Vlaamse Academie van België, Klasse der Schone Kunsten, IV, 99 blz. in-8°, 1945.
- Nieuwe gegevens aangaande XVde-eeuwse beeldhouwers in Brabant en Vlaanderen* (met M. J. ONGHENA en P. K. VAN DAALEN). Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie van België, XV, nr. 2, 95 blz., in-8°, 1953.
- Redactie van *Handelingen van het 1° Congres voor Algemene Kunstgeschiedenis.* Gent, 1932. — Id. van het 2° Congres, Leuven, 1934. — Id. van het 3° Congres, Gent, 1936. — Id. van het 4° Congres, Leuven, 1938.
- Redactie van *Miscellanea musicologica Floris van der Mueren.* Gent, 1950.
- Redactie (met H. E. VAN GELDER) van : *Kunstgeschiedenis der Nederlanden.* Utrecht-Antwerpen, 3 dln., 1954-1956.
- De encyclopedie van de kunstgeschiedenis, I* (gestencilde cursus). 1957.
- Redactie van *Artes Textiles*, delen I tot V, 1953-1960.
- Redactie van *Het Herfstij van de Vlaamse Tapijtkunst. Internationaal Colloquium.* Brussel, 320 blz. in-8°, 1959 (Kon. Vlaamse Academie van België, Klasse der Schone Kunsten).

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- De Vlaamsche studentenbeweging te St-Niklaas (omstreeks 1875-1894).* De Kerel, 1924, blz. 21-23, 34-35, 48, 57-60.
- De werken van „Johannes” in de verzameling van Margareta van Oostenrijk.* Oud-Holland, XLV, 1928, 210-220.
- Een bijdrage betreffende den werkkring van Lodewijk van Boghem.* Annales de la société d'émulation de Bruges, LXXI, 1929, 24-49.
- Margareta van Oostenrijk en de Noord-Nederlandsche kunstenaars.* Oud-Holland, XLVI, 1929, 188-192.
- De grafmonumenten te Brou en de Fransche meesters.* Revue belge de philologie et d'histoire, VIII, 1929, 1169-1191.
- Vlaamsche beeldhouwers te Brou.* Oud-Holland, XLVII, 1930, 1-27.
- Gerard Horenbault, hofschilder van Margareta van Oostenrijk.* Kunst, I, 1930, blz. 81-90.
- Een meesterwerk der Vlaamsche kunst in Frankrijk.* Kunst, I, 1930, blz. 241-245, 264-267; II, 1931, blz. 57-66.
- Bijdragen tot de studie der Renaissance in de Nederlanden.* Kunst, II, 1931, blz. 171-177.
- Het grafmonument en het gedenkteeken van Jacques de Croy.* Kunst, II, 1931, blz. 235-238.
- De bibliographie van de Nederlandsche kunstgeschiedenis.* Kunst, II, 1931, blz. 357-361.

- Jacopo de' Barbari en Jan Gossart bij Filips van Bourgondië te Souburg (1515)*. Mélanges Hulin de Loo, 1931, blz. 142-153.
- Schilder Lenaert Knoest en de Brusselsche tapijtnijverheid in het begin der XVIde eeuw*. Oud-Holland, XLVIII, 1931, blz. 215-223.
- Bronnen voor de XVde en XVIde eeuwsche Nederlandsche kunstgeschiedenis*. Kunst, III, 1932, blz. 321-327.
- Margareta van Oostenrijk en de Mechelsche tapijtnijverheid*. Mechlinia, X, 1932, blz. 49-57.
- Huibrecht en Jan van Eyck. Eenige aantekeningen betreffende hun leven en hun werk*. Oud-Holland, XLIX, 1932, blz. 161-173; L, 1933, blz. 64-70.
- Paul Tuback, — Arent, Jan en Lieven de Winne, — Hendrik Wissinck*. Biographie Nationale de Belgique, XXV, XXVII.
- Philippe, — Juliaan Portois, — de familie Poissonier, — Jean Rolin, Jan, Peter, Piat en Willem van Roome, — Jan de Roovere, — Jan van Rijsingen, — Leon de Smet, — Ph. L. Spruyt, — Bernaert, Jan, Michiel, Steven, Vranck van der Stock, — Jan van Stockem, — Jan Storm, — Lieven Stuvaert, — Jan Tabourin, — Jan, Peter, Renier I en Renier II van Thienen, — Jacob van Thienen, — Gabriel en Jan van der Tommen, — Peter Wolfganck*. Thieme-Becker Künstlerlexicon, XXVI-XXXVI.
- Twee portretten van Philibert Guigonard*. Bijdragen tot de geschiedenis, 1933, blz. 56-61.
- Is Huibrecht van Eyck een legendarisch personage?* Kunst, IV, 1933, blz. 161-164.
- Mechelsche goudsmeden uit het begin der XVIde eeuw*. Bijdragen tot de geschiedenis, 1933, blz. 194-198.
- Edelsmid Pieter Wolfganck van Keulen*. Kunst, V, 1934, blz. 35-38.
- Fransche kunstenaars aan het Habsburgsch vorstenhof in de Nederlanden*. Handelingen van het 2^e Congres voor Algemeene Kunstgeschiedenis, Gent, 1934, blz. 19-29.
- Brusselsche legwerkers uit de XVde en XVIde eeuw*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, I, 1934, blz. 214-239.
- Vlaamsche bijdragen tot de geschiedenis van de Nederlandsche kunst*. Oud-Holland, LII, 1935, blz. 89-94; 138-144; — LIII, 1936, blz. 277-288.
- Jan van Eyck vóór 1422. Nieuwe gegevens en hypothesen*. Handelingen van het 3^e Congres voor Algemeene Kunstgeschiedenis, Gent, 1936, blz. 13-20.
- Brusselsche legwerkers uit het begin der XVIIde eeuw en hun monogram*. Wetenschap in Vlaanderen, 1937, blz. 98.
- Vlaamsche en Fransch-Belgische bijdragen tot de geschiedenis der Nederlandsche kunst*. Oud-Holland, LV, 1938, blz. 92-96, 189-192; — LVI, 1939, blz. 236-240, 280-284.
- Nieuwe gegevens betreffende het Breviarium Grimani*. Jaarboek der Koninklijke Museums voor Schoone Kunsten van België, I, 1938, blz. 19-30.
- Beeldhouwer Willem van de Broecke alias Guilielmus Paludanus (1530-1580)* (met M. J. ONGHENA). Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, V, 1938, blz. 75-140.
- Rogier van der Weyden*. 100 Groote Vlamingen, Antwerpen, N.V. Standaard-Boekhandel, 1941, blz. 57-61.
- Cornelis Floris II en het Stadhuis te Antwerpen*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, VII, 1941, blz. 37-72.
- Nieuwe gegevens betreffende de monumenten te Brou?* (met E. DHANENS). Belgisch Tijdschrift voor Oudheidkunde en Kunstgeschiedenis, XII, 1942, blz. 97-111.
- Overzicht der literatuur betreffende Nederlandsche Kunst. Vlaamsche en Fransch-Belgische bijdragen tot de geschiedenis der Nederlandsche Kunst, (1940-1941)* (met M. CASTEELS). Oud-Holland, LIX, 1942, blz. 187-192; LXIII, 1948, blz. 67-71, 213-216 en LXIV, 1949, blz. 70-76.
- Enkele nieuwe gegevens betreffende beeldhouwer W. vanden Broecke alias Paludanus (1530-1580)* (met M. J. ONGHENA). Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, VIII, 1942, blz. 173-204.
- Enkele gegevens betreffende schilder Jacob de Punder alias de Poindre*. Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, IX, 1943, blz. 211-215.
- Wilde Karel de Stoute een burcht tegen Gent oprichten in het domein van de St-Baafsabdij?* Miscellanea historica Alberti de Meyer, 1946, blz. 748-751.

- Enkele aantekeningen betreffende de Gentsche Middelnederlandsche literatuur. Album prof. dr. Frank Baur, 1948, blz. 227-234.
- Werk van Hugo van der Goes en van Antoon van Dijck te Brugge* (met A. DE GROOTE). *Miscellanea Gessleriana*, 1948, blz. 437-443.
- De bouwmeester Jehan d'Oisy (vóór 1310-1377)*. *Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis*, XII, 1949-1950, blz. 229-253.
- Het zevende congres voor kunstgeschiedenis (Antwerpen 19, 20 en 21 Mei 1950)*. *Wetenschappelijke Tijdingen*, X, 1950, col. 256-259.
- Florequin Nepotis, orgelist van Margareta van Oostenrijk en van Karel V (na 1495-1537)*. *Miscellanea musicologica Floris van der Mueren*, 1950, blz. 94-113.
- Tapijt- en borduurwerk* (met J. VERSYP). *Tentoonstelling Religieuze Kunst in Oostvlaanderen*, 1951, blz. 113-128. Ook in: *Cultureel Jaarboek voor de provincie Oostvlaanderen*, 1951, blz. 102-108.
- Religieuze voorstellingen in Oudenaardse tapijten* (met J. VERSYP). *Cultureel jaarboek voor de provincie Oostvlaanderen*, 1951, blz. 259-273.
- Prof. dr. P. de Keyser als kunstgeleerde*. Album Prof. dr. Paul de Keyser, Gent, 1951, blz. XXXVIII-XLI.
- De aard en de betekenis van de Vlaamse tapijtkunst*. *De Vlaamse tapijtkunst*. Speciaal nummer der V.E.V.-Berichten, 1952, blz. 6-8.
- De Vlaamse tapijtkunst in de late middeleeuwen*. *Ibid.*, blz. 9-12.
- Tapijtkunst te Oudenaarde*. *Oudenaardse schatten van Kunst en Geschiedenis*, 1952, blz. 32-36, 42-43.
- Brussel als kunststad in de XVde eeuw. Het belangrijkste kunstcentrum der Zuidelijke Nederlanden*. *De Brusselse Post*, 5-XII-1953 (Overdruk: 7 blz.).
- Tapijtwerk in het Museum van Sint-Omaars (St-Omer)* (met J. VERSYP). *Belgisch Tijdschrift voor Oudheidkunde en Kunstgeschiedenis*, XXII, 1953, blz. 153-174.
- Bijdragen tot de geschiedenis van de Oudenaardse tapijtkunst en tapijthandel*. *Artes Textiles*, *Bijdragen tot de Geschiedenis van de tapijt-, borduur- en textielkunst*, I, 1953, blz. 38-64.
- Een kazuijfelkruis in het Museum voor Kunst en Geschiedenis te Brussel*, (*Mededelingen en Aantekeningen n° 7*). *Ibid.*, blz. 74-75.
- Kopieën van het „Lam Gods”-retabel van Hubrecht en Jan van Eyck*. *Bulletin Kon. Musea voor Schone Kunsten*, Brussel, III, 1954, blz. 50-68.
- De Zuidnederlandse schilderkunst tot aan Van Eyck* (met M. J. ONGHENA) *Kunstgeschiedenis der Nederlanden*, Utrecht-Antwerpen, 1954, I, 3^e uitg., blz. 151-179.
- De tapijtkunst in de middeleeuwen*. *Ibid.*, blz. 304-312.
- De Zuidnederlandse beeldhouwkunst gedurende de zestiende eeuw* (met M. J. ONGHENA). *Ibid.*, blz. 362-387.
- De Nederlandse tapijtkunst in de zestiende eeuw*. *Ibid.*, blz. 524-532.
- De navorsing betreffende de Van Eycks. Een balans*. *Het oude Land van Loon*, 1954, IX, blz. 192-210.
- Brugse schilders ten tijde van Jan van Eyck*. *Bulletin van de Kon. Musea voor Schone Kunsten*, IV, 1955, blz. 83-120.
- Schilders en borduurwerkers aan de arbeid voor een vorstenduel te Brugge in 1425* (met J. VERSYP). *Artes Textiles*, II, 1955, blz. 3-17.
- „Engels” borduurwerk in de Nederlanden. De koorkap van Nonnen-Mielen in het Vleeshuis-Museum te Antwerpen*. *Ibid.*, blz. 18-27.
- De paramenten van de Joos Vijdkapel in de St-Baafskerk te Gent*. *Ibid.*, blz. 45-49.
- Gehistorieerd damastlinnen te Gent en te Mechelen op het eind van de XVe en in het begin van de XVIe eeuw*. *Ibid.*, blz. 122-125.
- Grootheid en verval*. *Kunstgeschiedenis der Nederlanden*, III, blz. 1-22.
- De Kunstnijverheid in de zeventiende en de achttiende eeuw* (met J. VERSYP). *Ibid.*, blz. 190-238.
- Het Gents Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde en de studie van de kunst van de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd*. *Gents Studentenleven*, XI, 1956, nr. 7, blz. 9-11.

- Tapijtwerk uit de Scheldestreek*. Tentoonstelling Scaldis, Oostvlaanderen, Kataloog, Gent, 1956, blz. 185-187.
- Borduurwerk in het Scheldebekken*. Ibid., blz. 189-191.
- Verslag over de werkzaamheden van de Klasse van de Schone Kunsten tijdens het jaar 1956*. Jaarboek van de Koninklijke Vlaamse Academie van België, XVIII, 1956, blz. 161-164.
- De „Kinderen te Meester Ubrechts” (van Eyck)*. Wetenschappelijke Tijdingen, XVII, 1957, kol. 237-242.
- Het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde*. Gedenkboek van de Rijksuniversiteit te Gent. Na een kwarteeuw vervlaamsing, Gent, 1957, blz. 131-140.
- Rijsbrack, John Michael — Scheemakers, Peter*. Encyclopaedia Britannica, 1957.
- Bijdragen tot de inventaris van Vlaamse tapijten in Franse verzamelingen. I. Vlaams legwerk te Saint-Quentin*. Artes Textiles, IV, 1957-1958, blz. 3-18.
- Enkele aantekeningen betreffende recente publicaties over Vlaams damastlinnen in de XVe en XVIe eeuw*. Ibid., blz. 112-115.
- Medewerking aan Oosthoecks Encyclopedie*, 5^e druk, delen 1 tot 6, 1959-1960.
- Vlaamse Tapijten in Spanje*. Kataloog van de Tentoonstelling : Vlaamse Wandtapijten uit Spanje. 1959. Museum van Schone Kunsten, Gent, blz. 11-19. — *Tapisseries flamandes en Espagne*. Catalogue de l'exposition : Tapisserie flamande d'Espagne, blz. 11-18.
- De Rijsschool of Grote en Kleine Paarden in de XVIIe eeuwse tapijtkunst*. Herfsttij van de Vlaamse Tapijtkunst, Brussel, Kon. Vlaamse Academie van België, 1959, blz. 121-176.
- Verslag van het eerste colloquium van de Klasse van de Schone Kunsten*. Jaarboek van de Kon. Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, 1959, blz. 220-221.
- De studie van de Vlaamse Primitieven*. De Eeuw der Vlaamse Primitieven, Catalogus, Tentoonstelling 1960, Brugge, blz. 31-33.
- L'étude des Primitifs flamands*. Catalogue, Exposition : Le siècle des primitifs flamands, Bruges, 1960, blz. 31-33.
- Geschiedenis van de Vlaamse Tapijtkunst*. In : R. A. D'HULST, Vlaamse Wandtapijten van de XIVe tot de XVIIIe eeuw. Brussel, 1960, blz. IX-XXXI.
- Aantekeningen betreffende laatmiddeleeuwse tapijten en tekeningen met de Geschiedenis van Alexander de Grote*. Artes Textiles, 1959-1960, blz. 31-43.
- Nieuwe Gegevens betreffende tapijten naar cartons van Jacob Jordaens*. Ibid., 1959-1960, blz. 47-62.
- Een woord vooraf*. In : Jan, Jacques en Frans de Moor, tapijtwevers en tapijthandelaars, Gent, 1960, (Verhandelingen en Bouwstoffen. Interuniversitair Centrum voor de Geschiedenis van de Vlaamse Tapijtkunst, I).

WILLEM PÉE

1939

Pée, Willem, Victor, Jozef werd geboren te Brugge op 9 april 1903.

Begon zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Brugge en vol-eindde ze aan het Koninklijk Atheneum te Gent; volbracht zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de letteren en wijsbegeerte, afd. Germaanse Filologie, op 14 juli 1927).

Werd aangesteld op 15 september 1928 tot waarnemend studiemeester aan het

Koninklijk Atheneum te Antwerpen en op 15 oktober van hetzelfde jaar in dezelfde hoedanigheid aan het Kon. Atheneum te Gent; werd op 26 maart 1930 voorlopig leraar aan hetzelfde Atheneum tot 31 maart 1931. Van 1 april 1931 (K.B. van 30 maart 1931) werd hij assistent bij het Laboratorium voor Fonetika en het Seminarie voor Vlaamse Dialektologie van de Rijksuniversiteit te Gent. Op 11 juli 1937 werd hij tevens geassocieerde van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek. Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Luik bij K.B. van 23 januari 1939 en belast met :

a) de filologische oefeningen over het Nederlands (partim : 2^e kandidatuur, ter vervanging van wijlen prof. J. Mansion);

b) de historische spraakkunst van het

Nederlands en verklaring van oudgermaanse teksten (partim : oudnederfrankische teksten (licentieëksamen), ter vervanging van prof. R. Verdeyen, die op zijn verzoek hiervan ontlast werd;

c) de klankleer en de ortofonie van het Nederlands (keuzevak, licentieëksamen). Werd van 19 april tot 28 mei 1943 als interimaris belast met de cursus in de klankleer en de ortofonie van het Frans ter vervanging van prof. A. Grégoire, emeritus.

Werd benoemd tot gewoon hoogleraar op 1 juli 1943 (Besluit van de Secretaris-Generaal van 11 oktober 1943, bekrachtigd bij besluit van de Prins-Regent van 25 april 1945).

Werd op voorstel van Rector Prof Dr. E. Blancquaert, gedurende diens rec-

toraat (van 17 januari 1945 af tot einde van het academisch jaar 1946-47) krachtens art. 15 van de Wet van 15 juli 1849 aan de Rijksuniversiteit te Gent belast met :

- a) de filologische oefeningen over het Nederlands (1^e kand.);
- b) de cursus in de klankleer en de ortofonie van het Nederlands;
- c) de cursus in de Vlaamse dialectologie.

In 1947 werd op zijn verzoek aan de Rijksuniversiteit te Luik een nieuw keuzevak ingeschreven in de licentie, nl. De Vlaamse dialectologie en de methoden der moderne dialectologie, waarmede hij werd belast (K.B. van 20 februari 1947). Van oktober 1949 werd hij buiten zijn verdere bevoegdheid, ter vervanging van prof. R. Verdeyen, overleden, belast met (Besluit van de Koninklijke Prins van 21 december 1950) :

- a) de encyclopedie van de Germaanse filologie (partim; filologisch deel);
 - b) de vertaling van het blad van Nederlandse teksten en verklaring van Nederlandse schrijvers (1^e kand. in de Germaanse filologie);
 - c) de filologische oefeningen over het Nederlands (partim : taalkundig deel) (licentie in de Germaanse filologie);
 - d) de grondige verklaring van Nederlandse schrijvers (partim : middeleeuwen).
- Sinds 1 oktober 1957 (K.B. van 16 september 1957) werd hij overgeheveld naar de Rijksuniversiteit te Gent (ter vervanging van prof. E. Blancquaert, emeritus) en belast met :

- a) de filologische oefeningen over de Germaanse talen : Nederlands (1^e en 2^e kand. Germaanse filologie);
- b) de historische spraakkunst van het Nederlands (1^e en 2^e licentie Germaanse filologie);
- c) de Vlaamse dialectstudie en methoden der moderne dialectstudie (keuzevak, licentie Germaanse filologie);
- d) de klankleer en de ortofonie van het Nederlands (keuzevak, licentie Germaanse filologie).

Secretaris van de Fakulteit der L. en W. van de Rijksuniversiteit te Luik in 1949-1950.

Briefwisselend lid van de Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie (Ministerieel Besluit van 1 juli 1937).

Secretaris van het „Third International Congress of Phonetic Sciences”, Ghent 1938 (President : Prof. E. Blancquaert).

Algemeen secretaris van de Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie (22 mei 1939 tot mei 1953).

Lid van de Belgische Spellingcommissie (28 september 1945).

Lid van de Belgische afdeling van de gemengde Nederlandse-Belgische Commissie belast met het uitbrengen van advies betr. de voornaamwoordelijke aanduidingen en het bezigen van de genitiefvorm, de schrijfwijze van de bastaardwoorden en van de historische namen (gen. : Woordenlijstcommissie).

Werkend lid van de Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie (20 februari 1948).

Voorzitter van de Vereniging voor Beschaafde Omgangstaal (13 maart 1948).

Rapporteur over taalonderzoek voor het Zesde Internationaal Linguistencongres te Parijs (juli 1948).

Medestichter en redactie-secretaris van *Taal en Tongval*, tijdschrift voor de studie van de Nederlandse volks- en streektalen (1948 -).

Sedert 1948 deelt hij met Prof. Dr. E. Blancquaert de leiding van de Reeks Nederlandse Dialektatlassen.

Lid van de drieledige commissie, samen met Prof. W. Gs. Hellinga (Amsterdam) en Prof. R. van Lier (Leiden), belast met het vooronderzoek, ingesteld door de Stichting voor de kulturele samenwerking tussen Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen (Sticusa), over de positie en de ontwikkelingsvormen van het Nederlands en over de taalverhoudingen in het algemeen (juni-september 1949; aug.-sept. 1950).

Lid van de Verbeteringsraad van het Middelbaar Onderwijs (ter vervanging van Prof. R. Verdeyen, overleden) (1950).

Lid van de Commissie voor Afrikaanse Taalkunde (8 september 1950 -21 juni 1960).

Sedert 1951 redaktielid van het tijdschrift *Nu Nog*.

Van 1953 tot 1957 uitgever van de reeks „Séminaire de Philologie néerlandaise et de Dialectologie flamande de l'Université de Liège”.

Lid van de Centrale Commissie voor de Nederlandse Rechtstaal en Bestuurstaal in België (29 maart 1954).

Lid van de Commissie belast met de voorbereiding van de Nederlandse tekst van de Grondwet, de wetboeken en van de voornaamste wetten en besluiten (10 april 1954).

Ondervoorzitter-beheerder van het Belgisch Centrum voor Neerlandistiek (Bijlage Staatsblad 4 juni 1955).

Voorzitter van de Terminologische Commissie bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken (31 januari 1957).

Sekretaris en tevens afgevaardigde-beheerder van het Belgisch Centrum voor Neerlandistiek, te Gent (ter vervanging van Prof. E. Blancquaert) (Bijlage Staatsblad van 12 april 1958).

PUBLIKATIES VAN WILLEM PÉE

IN BOEKVORM

Dialectgeographie der Nederlandsche Diminutiva, 2 dln. Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, Reeks VI, nrs. 58 en 58², Tongeren, 139 pp. + 24 kaarten, XIII + 375 pp., 1936-1938.

Dialect-atlas West-Vlaanderen en Fransch-Vlaanderen (met de medewerking van E. BLANQUAERT). Nr. 6 in de Reeks Nederlandsche Dialect-Atlassen onder leiding van Dr. E. Blancquaert (en, sedert 1948, Dr. W. Pée), Antwerpen, XCV + 474 pp. + 150 kaarten, 1946.

Anderhalve Eeuw Taalgrensverschuiving en Taaltoestand in Frans-Vlaanderen. Bijdragen en Mededelingen der Dialectencommissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam, XVII, 1957, 74 pp., met 15 kaarten.

Dialektatlas van Antwerpen. Nr. 7 in de Reeks Nederlandse Dialektatlassen onder leiding van Dr. E. Blancquaert en Dr. W. Péé, Antwerpen, LI + 596 pp. + 150 kaarten, 1958.

REDAKTEURSCAP :

Proceedings of the Third International Congress of Phonetic Sciences held at the University of Ghent 18-22 July 1938 (uitgegeven met E. BLANQUAERT). Gent, XXIII + 535 pp., 1939.

Woordenlijst van de Nederlandse Taal, samengesteld in opdracht van de Nederlandse en de Belgische Regering (met C. B. VAN HAERINGEN, H. E. BUISKOOL, H. J. E. ENDEPOLS, C. H. A. KRUYSKAMP, L. C. MICHELS, M. NIJHOFF, E. BLANQUAERT, W. COUVREUR, J. LEENEN, J. L. PAUWELS, H. TEIRLINCK), 's-Gravenhage, 1954.

Medewerking aan *Verschuierens Modern Woordenboek*. 6^e druk, Turnhout, 2 delen, 2130 + 57 + 45 + 43 pp, 1955-1956 en 7^e druk, 1961.

Tekstuitgave van en aantekeningen bij het *Verzameld Werk van Herman Teirlinck* (met de medewerking van Prof. A. VAN ELSLANDER). Brussel, 1955 -.

Album Edgard Blancquaert, de gehuldigde aangeboden ter gelegenheid van zijn emeritaat door kollega's, vakgenoten en oud-leerlingen. Tongeren, 488 pp., 1958.

ALS BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Beitrag zum Studium der niederländischen Intonation (met E. PÉÉ). Archives Néerlandaises de Phonétique Expérimentale, VII, 1932, pp. 71-103; VIII-IX, 1933, pp. 1-67.

De Nederlandsche Dialectnamen van de Spin, den Ragebol en het Spinneweb (met E. BLANQUAERT). Hand. Kon. Comm. Top. Dialect., VII, 1933, pp. 329-432.

Dr. L. Grootaers' en Dr. G. G. Kloeke's Systematisch en Alfabetisch Register van Plaatsnamen voor Noord-Nederland, Zuid-Nederland en Fransch-Vlaanderen herzien en bijgewerkt door... (met P. J. MEERTENS). Hand. Kon. Comm. Top. Dialect., VIII, 1934, pp. 149-260, met een kaart.

La géographie linguistique néerlandaise (avec 7 clichés dans le texte). RBPH, XIV, 1935, n° 3, pp. 1005-1031.

Professor Jozef Vercoullie. Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van T.L.G. De Heremans' Zonen, Gent 1936. Ook verschenen in : Aula, 4e jg., nr. 6 en in : In memoriam Professor Emeritus Dr. Jozef Vercoullie, Gent, 1937, pp. 75-84.

Intervocalische Tenuis-verschuiving in Vlaanderen (met E. BLANQUAERT). Feestnummer Jac. van Ginneken van Onze Taaltuin, VI, 1937, nr. 1, pp. 5-11 met een kaart.

De West- en de Frans-Vlamingen. Nederlandse Volkskarakters, onder redactie van P. J. Meertens en Anne de Vries. Kampen, 1938, pp. 348-371.

Dialectonderzoek in West- en Frans-Vlaanderen. Album Philologum voor Prof. Dr. Th. Baader Tilburg, 1939, pp. 73-92.

Van al, ol + d of t tot [ut] en [ukt]. Album René Verdeyen. Brussel, 1943, pp. 291-306, met een kaart.

Familienamen en bijnamen te Staakte. Feestbundel H. J. van de Wijer, Leuven, 1944, I, pp. 237-271.

Spellingvereenvoudiging. Nieuw Vlaams Tijdschrift I, 1946, pp. 432-451.

Rapport over de „Enquête Linguistique”. Actes du Sixième Congrès International des Linguistes, Paris, 1948, pp. 47-81.

Standaard-Uitspraak van het Nederlands in België. Persoon en Gemeenschap, III, nr. 3, nov. 1948, pp. 143-155.

Regressieve en progressieve assimilatie? Miscellanea Gessleriana, Antwerpen, 1948, pp. 979-987.

Suriname en de Benedenwindse Nederlandse Antillen. Alumni, XIX, nrs. 1-2, febr. 1950, pp. 136-153.

Prof. dr. René Verdeyen 1883-1949 (met M. RUTTEN). RBPH XXVIII, 1950, fasc. 1, pp. 413-422.

Het Neger-Engels van Suriname. Bijdragen en Beschouwingen (met W. Gs HELLINGA en A. DONICIE). Taal en Tongval, III, 1951, pp. 130-192; V, 1953, pp. 4-19.

„Kazavik”, een stervend woord? De Nieuwe Taalgids, XLVI, 1953, pp. 91-97, met een kaart.

De Stemandokklusief in Zuid-Nederland. Taal en Tongval, VI, 1954, pp. 137-140, met een kaart.

- Die Bezeichnungen des Sarges in den niederländischen Dialekten* (met G. WINNEN). Rheinische Vierteljahrsblätter, Jg. 21, 1956, Heft 1+4, Festschrift Adolf Bach, 2. Teil, pp. 53-59, met einer Karte.
- De benamingen van de doodkist in Noord- en Zuid-Nederland, Wallonië en de aangrenzende gebieden* (met G. WINNEN en J. RENSON). Taal en Tongval, IX, 1957, pp. 97-132, met 7 kaarten.
- Van Vlaams Dialekt naar A. B. Nederlands. Nu Nog... meer dan ooit. Een tweede bundel bijdragen ter bevordering van het goede Nederlands in het Departement van Verkeerswezen, Brussel, 1958, pp. 5-40.*
- La situation linguistique en Flandre Française et les fluctuations de la frontière linguistique de 1806 à 1956.* Bulletin du Comité flamand de France, XVI, 1958, pp. 107-124, avec 11 cartes.
- Mikken en zijn ekwivalenten in de Nederlandse Dialekten bezuiden de Moerdijk* (met L. DE MAN). Album Edgard Blancquaert, Tongeren, 1958, pp. 277-300, met een uitslaande kaart.
- Het Westvlaams.* Verzamelwerk West-Vlaanderen, Brussel, 1958, pp. 289-301, met 4 kaarten en 5 platen.
- Edgar Blancquaert.* Album Edgard Blancquaert, Tongeren, 1958, pp. 7-18.
- Westvlaams „maarte” en Hagelands „maat”* (met G. WINNEN). Taal en Tongval, XI, 1959, pp. 218-229, met 2 kaarten.
- Brugse klanken vroeger en nu.* Jahrbuch des Vereins für niederdeutsche Sprachforschung, Bd. 82, 1959, Agathe Lasch zum Gedächtnis, Neumünster, pp. 189-195.
- Westvlaams vool ‚veulen’.* Fryske Studzjes oanbean oan Prof. Dr. J. H. Brouwer, Assen, 1960, pp. 41-46, met een kaart.
- Flamentum in Französisch-Flandern.* Jahrbuch des Vereins für niederdeutsche Sprachforschung, Bd. 83, 1960, Prof. Dr. Hermann Teuchert gewidmet, pp. 107-113, mit zwei Karten.
- Sprachflege im flämischen Teil Belgiens.* Muttersprache, Zeitschrift zur Pflege und Erforschung der deutschen Sprache, Jg. 71, H. 1, 1961, pp. 5-20.
- Die niederländische Aussprache des mouillierten l in Romanischen Lehnwörtern.* Album Arthur Jonsen, Kopenhagen, 1961, pp. 115-126.

GEORGE MEIR (1900-1944)

1941

George Meir werd te Antwerpen geboren op 15 januari 1900 en overleed aldaar op 6 september 1944.

In 1919 behaalde hij het onderwijzersdiploma aan de Stedelijke Normaalschool, trad nog hetzelfde jaar in het stadsonderwijs en bleef er, eerst in het lager onderwijs, later in het technisch onderwijs, in dienst tot 1931.

Al zijn verdere examens bereidde hij voor tijdens zijn vrije avonduren. Op vrij korte tijd behaalde hij aldus de verschillende hogere onderwijsdiploma's, in 1922 het diploma van regent in de Germaanse talen aan de Middelbare Normaalschool te Gent, in 1930 dat van doctor in de wijsbegeerte en letteren (Germaanse filologie), in 1938 het diploma van geaggregeerde van het hoger onderwijs. De examens der candidatuur in de wijsbegeerte en letteren legde hij af voor de Centrale examencommissie te Brussel, die van het doctoraat aan de Rijksuniversiteit te Gent, daartoe aangezet door Prof. G. Van Langenhove, die zijn grote werkkracht en begaafdheid had leren kennen tijdens de examens voor de Centrale commissie. Aanvankelijk dacht Meir aan een Engels doctoraat (een onderzoek naar het ontstaan van het Standard English), maar uiteindelijk besloot hij tot een studie over

Pol de Mont, waarvoor hij het belangrijkste materiaal in zijn geboortestad ter beschikking had.

De monografie over *Pol de Mont. Leven en werken* (Antwerpen, De Sikkel, 1932), waarmee Meir in 1930 het doctoraat verwierf, bracht hem een reeks wetenschappelijke onderscheidingen. Hij werd ermee bekroond in de reisbeurzenwedstrijd en in de universitaire wedstrijd (tijdvak 1931-1933). In 1931 werd het werk ook onderscheiden met de Pol de Mont-prijs. In hetzelfde jaar werd Meir tot lid verkozen der Zuidnederlandse maatschappij voor taal- en letterkunde en geschiedenis, en in 1941 tot lid van de Maatschappij der Nederlandse letterkunde te Leiden.

Het universitair diploma opende voor George Meir het middelbaar en hoger

onderwijs. In 1931 werd hij leraar aan het Koninklijk Atheneum te Antwerpen, waar hij in 1937 zijn ontslag gaf. Hij was ondertussen, eind 1932, docent ad interim geworden aan de Rijkshandelshogeschool te Antwerpen, toen nog in stedelijk beheer, ter vervanging van Jules Persijn, vooreerst tijdens diens ziekte, en later na zijn dood. In 1937 werd hij er full-time docent, belast met het Nederlands in de candidatuur der franstalige afdeling en het Engels in het licentiaat der beide afdelingen.

Ondertussen was Meir's belangstelling naar de Scandinavische talen gegaan. Na een studieverblijf in Denemarken in 1933 begaf hij zich gedurende de eerste helft van het jaar 1934 naar Noorwegen en Zweden. Het grootste deel van de tijd verbleef hij te Oslo, waar hij aan de universiteit college liep bij de taalkundigen D. A. Seip en A. Sommerfelt, de literatuurhistoricus Fr. Bull en de specialisten van het Oudnoors Bj. Magnus Ólsen en A. Holtsmark. Met een studie over *Dood en doodssymboliek in Ibsens werken* (Antwerpen, De Sikkel, 1938. Werken uitgegeven door de faculteit van de wijsbegeerte en letteren, nr. 84), aldaar begonnen, behaalde hij in 1938 de graad van geaggregeerde van het hoger onderwijs, na een openbare les over „Het milieu in de Noorse literatuur in de tweede helft van de 19de eeuw (Jonas Lie, Kielland en Kn. Hamsun)“.

Na zijn terugkeer uit Noorwegen werd hij nog in 1934 belast met een vrije cursus in het Noors. Zijn mandaat werd jaarlijks hernieuwd, maar tot de rang van keuzevak — zoals voorzien bij de wet van 1929 — werd deze cursus pas verheven, toen George Meir met ingang van 1 februari 1941 tot docent bij de faculteit benoemd werd, bovendien nog belast met de bijzondere methodenleer der Germaanse talen, in de plaats van Prof. Dr. P. De Keyser die ervan ontlast werd. Deze benoeming werd na de bevrijding bij regentsbesluit van 30 november 1944 ten posthumen titel bekrachtigd. Na de dood van Prof. Dr. G. Van Langenhove werd George Meir met ingang van 1 februari 1944 (bekrachtigd bij R.B. van 15 oktober 1945) belast met de cursus Grondige verklaring van Oudgermaanse teksten (partim, Oudnoors).

Op het ogenblik dat zijn loopbaan aldus tot volle ontplooiing was gekomen, werd ze bruusk afgebroken. Op 6 september 1944, een paar dagen na de bevrijding van Antwerpen, werd hij dodelijk getroffen op straat door de scherven van een der bommen, die toen bij tussenpozen over de stad neerkwamen.

In de gepubliceerde wetenschappelijke nalatenschap van George Meir is de Anglistiek niet vertegenwoordigd. Op het ogenblik van zijn dood was hij echter bezig met een studie over de Vlaamse invloed op Caxton's taal in „Reynard the Fox“. Van dit werk is slechts een gedeelte klaargekomen (88 blz. en nota's over enkele verdere hoofdstukken), dat samen met andere papieren na zijn overlijden werd overgemaakt aan het Archief en museum van het Vlaamse cultuurleven te Antwerpen.

George Meir maakte zijn wetenschappelijk debuut met de lijvige en grondige studie over Pol de Mont. Deze monografie geeft een uitvoerige beschrijving van het leven van de dichter en volgt zijn literaire loopbaan op de voet. Van

een persoonlijk esthetisch oordeel onthoudt de auteur zich overal, hij bepaal zich ertoe nauwgezet het oordeel der kritiek te registreren. De uitgave van h e proefschrift werd echter aangevuld door *Pol de Mont. Bloemlezing uit zijn poëzie* (Antwerpen, De Sikkel, 1932). In dit boekdeel van 300 bladzijden heeft Meir bijeengezocht „wat Pol de Mont als dichter in zijn beste ogenblikken heeft voortgebracht”. (Inleidend woord, p. 5). Op deze wijze kan men zich een indruk vormen van Meir's eigen oordeel over de Mont. Daarom brengt dit boek een kostbare aanvulling bij de gewild objectieve en neutrale toon, die in de studie overheerst. Later gaf Meir nog een kleine bloemlezing uit, *Keurbladzijden uit het werk van Pol de Mont* (Antwerpen, De Nederlandse Boekhandel, 1942). Daarna heeft hij zich niet verder met de Nederlandse literatuur bezig gehouden. Zijn overige studies zijn gewijd aan de Scandinavistiek.

In enkele tijdschriftartikels behandelde hij „Uit de Noorsche Sagenwereld : de Draug” (*De Vlaamse Gids*, 1934), een folkloristische studie; „Het Taalvraagstuk in Noorwegen” (*De Vlaamse Gids*, 1935), een algemene oriëntatie over de historische groei der moderne taaltoestanden, de Deense auteur Hendrik Pontoppidan (*Dietse Warande en Belfort*, 1941). In twee brochures, uitgegeven door het N.I.R. in 1937, gaf hij een overzicht van de Deense en de Noorse letterkenden na 1914. Voor het derde deel der *Algemene literatuurgeschiedenis* (Utrecht, De Haan, 1948) schreef hij een bijdrage over renaissance, barok en klassiek in de Scandinavische landen. Wegens de beperkte plaats, ingeruimd aan Scandinavië in dit overzicht, moest de auteur de sterkste concentratie nastreven. Dank zij een geslaagde synthese biedt het artikel een treffende karakteristiek van wat de geïnteresseerde literatuurlijfhebber moet weten over die perioden.

Meir's belangrijkste bijdrage tot de Scandinavistiek is zijn boek over *Dood en doodssymboliek in Ibsens werken*. Het doel van deze studie was „door middel van dit probleem (van de dood nl.) dieper door te dringen in de kennis van Ibsens opvattingen en van zijn stijlmiddelen” (p. 9). Aanvankelijk had Meir een onderzoek op het oog waarin langs het probleem van de dood om de voornaamste auteurs der 19de-eeuwse Noorse literatuur zouden gekarakteriseerd worden. Als een afzonderlijk deel kwam de analyse van Ibsen's werk klaar. Mij is niet bekend of de auteur reeds een aanvang had gemaakt met de uitbreiding der studie.

Het boek is hoofdzakelijk analytisch. De auteur ontleedt de drama's van Ibsen, zoals ze achtereenvolgens ontstonden, en spoort de verschillende uitdrukkingen op over de dood. Hij gaat na welke symbolische betekenis ze krijgen. Daarbij worden de verschillende versies en de ontwerpen der stukken herhaaldelijk betrokken. Folkloristische en mythologische elementen komen insgelijks vaak ter sprake. In uitgebreide „Slotbeschouwingen” (p. 212 e.v.) synthetiseert de auteur vooreerst de stilistische gegevens die de studie opleverde : het Oudnoorse element in Ibsens stijl, de stijlfiguren en het volkse tegenover het literaire element. Daarna resumeert hij de betekenis van de doodsgedachte voor de dramatische behandeling en stelt vast dat ze een beslissende factor was. Een conclusie over de ethische betekenis van de dood bij Ibsen sluit het boek af.

Hoewel deze studie één enkel aspect van een ontzaglijk rijk oeuvre belicht en daardoor misschien beperkt kan heten, blijkt dat aspect van zulke betekenis te zijn dat een ontleding ervan tot in de wezenskernen van de kunstwerken doordringt. Daarom mag men dit boek blijvende waarde toekennen in de toch zo omvangrijke bibliografie over de grote Noorse dramaturg.

Een bespreking van Prof. Meir's loopbaan kan niet volledig zijn zonder dat gesproken wordt over zijn eigenschappen als docent. Uit zijn onderwijzersopleiding en vooral uit zijn rijke persoonlijke ervaring wist hij dat de rustige, methodische zekerheid en het synthetische overzicht over een bepaalde leerstof lessen vruchtbaar maken. Wat men in de onderwijzer en leraar Meir apprecieerde, dat loofden ook de hogeschoolstudenten in de professor : zijn rustige en zakelijke toon, die vertrouwdheid met het onderwerp verraadt en toch plaats biedt voor enthousiasme. Zijn Noorse, Deense en Zweedse taalcursussen waren eigenlijk niet als universitaire leerboeken bedoeld. Hij publiceerde ze in het bondsblad van V.T.B. ten behoeve van toeristen. (In boekvorm verschenen ze na zijn dood, respectievelijk in 1948, 1949, 1951). Ze waren echter zo degelijk dat ze zelfs op universitair niveau hun waarde bewezen in handen van de pedagoog Meir.

ALEX BOLCKMANS.

PUBLIKATIES VAN GEORGE MEIR

IN BOEKVORM

Pol de Mont. Leven en werken. Antwerpen, 1932.

Pol de Mont. Bloemlezing uit zijn poëzie. Antwerpen, 1932.

De Noorsche letterkunde sinds 1914. Brussel, 1937. Programmabrochures van het N.I.R. Nederlandsche reeks, 15.

De Deensche letterkunde sinds 1914. Brussel, 1937. Programmabrochures van het N.I.R. Nederlandsche reeks, 16.

Dood en doodssymboliek in Ibsens werken. Antwerpen, 1938. Werken uitgegeven door de faculteit van de wijsbegeerte en letteren der Rijksuniversiteit te Gent, 84.

Keurbladzijden uit het werk van Pol de Mont. Antwerpen, 1942.

Noors voor de toerist. Antwerpen, 1948.

Deens voor de toerist. Antwerpen, 1949.

Zweeds voor de toerist. Antwerpen, 1951.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Uit de Noorsche Sagenwereld: de Draug. De Vlaamsche Gids, 1934, pp. 38-45 en 78-92.

Het Taalvraagstuk in Noorwegen. De Vlaamsche Gids, 1935, pp. 337-350.

Pol de Mont. In : 100 grote Vlamingen, 1941, 375-377.

Hendrik Pontoppidan. Dietsche Warande en Belfort, 1941, pp. 527-531.

De Scandinavische landen. In : Algemene literatuurgeschiedenis, III, 1948, 509-513.

LOUIS MICHEL (1906-1944)

1941

Louis Michel werd geboren te Bagimont (provincie Luxemburg) op 31 juli 1906 en overleed te Aalst op 19 juli 1944.

Hij volbracht zijn hogere studiën aan de Katholieke Universiteit te Leuven : kandidaat in de klassieke filologie (1926), licentiaat in de thomistische wijsbegeerte (1927) en doctor in de letteren en wijsbegeerte, groep Romaanse filologie (1929). Werd benoemd tot leraar aan het Koninklijk Atheneum te Mechelen (1929), en aldaar belast met het onderricht in het Frans in de drie hoogste klassen van de Humaniora.

Verliet deze functie om een leerstoel voor het Frans te bezetten aan de Rijkshandelshogeschool te Antwerpen (1931), opdracht waaruit hij aftrad in 1941.

Werd benoemd, bij besluit van de sekretaris-generaal d.d. 24 maart 1941, tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en aldaar belast met de volgende cursussen : Encyclopedie der Romaanse filologie (cand. L. & W., groep Rom. fil.); Verklaring van Franse schrijvers, partim : moderne tijden (id.); Filologische oefeningen over de Romaanse talen, en inzonderheid het Frans (id.); Grondige geschiedenis der Romaanse letterkenden, partim : Zuidelijke literaturen (lic. L. & W., groep Rom. fil.); Waalse dialectstudie (keuzevak, id.);

Bijzondere methodenleer van het Frans (aggr. M.O.H.G., groep Rom. fil.). Lid van de „Académie Luxembourgeoise” en van de „Société genevoise de linguistique”. Briefwisselend lid van de „Société de Littérature wallonne” te Luik. Bestuurder-stichter van het tijdschrift „Les Dialectes belgo-romans” (1937). Kwam op 19 juli 1944 om het leven, bij een luchtaanval op het station te Aalst, terwijl hij van een examenzitting aan de Gentse universiteit naar zijn woonplaats te Brussel terugkeerde.

Zich spiegelend aan het voorbeeld van zijn professoren te Leuven, Béthune, Doutrepont en Bayot, hield Louis Michel zich eerst bezig met de middeleeuwse literatuur. Hij wijdde zijn proefschrift voor het doctoraat aan de Karolingische

legenden in het werk van de kroniekschrijver Jean d'Outremeuse. Deze belangrijke en zeer originele bijdrage tot een aspect van het Frans epos werd opgemerkt door de „Académie Royale de Langue et de Littérature françaises de Belgique” die ze uitgaf in haar „Mémoires”. Maar gedreven door zijn zin voor algemene begrippen, alsook onder invloed van een contact met het praktisch onderwijs van het Frans, richtte Michel al vroeg zijn bedrijvigheid op de studie van moderne taalkunde. Zijn artikels in het „Tijdschrift voor levende Talen”, sedert zijn stichting (1935), laten hem kennen als iemand die zich speciaal toelegt op het zoeken naar de betrekkingen tussen zielkunde en taal. Zijn belangstelling voor de Waalse tongvallen is te verklaren niet alleen door het feit dat hij optrad als testpersoon bij Prof. Jean Haust's onderzoekingen voor het opstellen van de „Atlas linguistique de Wallonie” — Michel was immers afkomstig van een der zeldzame Belgische dorpen dat taalkundig deel uitmaakt van Champagne — maar ook en vooral doordat het waarnemen van de kleine taalgemeenschappen hem toeliet een brug te slaan tussen taal en sociologie. Overigens hield de stichter van het tijdschrift „Les dialectes belgo-romans” niet op de studie van die betrekkingen te bevorderen, in zijn artikels en in talrijke aantekeningen over hetgeen de dialecten aangaat in de gewestelijke actualiteit. Ten slotte, op een heel verschillend gebied, werd zijn aandacht in beslag genomen door een jonge wetenschap, de fonologie.

Belangstellend in gedachten meer dan in feiten, en nochtans rijk aan een uitgebreide en zorgvuldig bijgehouden kennis, ontpopte Louis Michel zich in zijn Gentse leerstoel als iemand die „wekt”. Hij bekommerde er zich vooral om zijn leerlingen in te wijden in de methodes van een filologisch onderzoek, verlevendigd door een voortdurend contact met de andere menselijke wetenschappen. Hoe betreurenswaardig is het dat een gewelddadige dood zo'n persoonlijke geest en hardnekkige werker belette volkomen te tonen wat hij kon en dit toen hij een leeftijd had bereikt, waarop hij als gewettigd kon beschouwen „les grands espoirs et les vastes pensées”!

M. PIRON.

PUBLIKATIES VAN LOUIS MICHEL

IN BOEKVORM

Les Légendes Épiques Carolingiennes dans l'œuvre de Jean d'Outremeuse. Mémoires de l'Académie Royale de Langue et de Littérature françaises, deel X, 8°, Bruxelles-Liège, 1935.
Tendances de la linguistique contemporaine. La phonologie. Coll. Langues vivantes, nr. 2, 8°, Brussel, [1942].

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Les localisations ardennaises de la légende des Quatre Fils Aymon. La Grive, nr. 21, 1933.
Psychologie et Enseignement du vocabulaire. Revue des langues vivantes, I, 1935.
Quelques aspects de la légende de „Basin le bon larron”. Annales du XXXe Congrès de la Fédération archéol. et hist. de Belgique, Brussel, 1936.

La Paix entre les peuples: idéal à proposer par l'explication de textes de penseurs français. Revue des Langues vivantes, II, 1936.

Un enseignement moyen flamand peut-il conduire à un enseignement supérieur français? Ibidem.

Plaidoyer pour la formation „pratique” des professeurs de langues étrangères modernes. Ibidem.

La légende de Néron dans l'œuvre de Jean d'Outremeuse. Bulletin du Vieux-Liège, nr. 33, 1936.

La Dialectologie et la Sociologie. Annuaire du Cercle Pédagogique des professeurs de l'Enseignement moyen sortis de l'Université de Louvain, XXXV, 1937.

Fondements sociologiques, historiques, psychologiques de la syntaxe française. Revue belge de Philologie et d'Histoire, XVI, 1937.

La vulgarisation du „bon usage” du français contemporain. Revue des Langues vivantes, III, 1937.

„Les Dialectes belgo-romans”: une revue, un titre, un programme. Les Dialectes belgo-romans, I, 1937.

Antoine Meillet: Le legs d'un éminent linguiste à la dialectologie. Ibidem.

Alphonse Bayot. Ibidem.

Introduction méthodologique à une bibliographie linguistique et littéraire belgo-romane. Ibidem.

Pour une conception sociologique de l'anthroponymie. Premier Congrès International du Régionalisme : Compte-rendu et Communications, Gembloux, 1938.

Esquisse méthodologique et plan-questionnaire d'anthroponymie sociologique. Actes et Mémoires du premier Congrès International de toponymie, Paris, 1938.

La linguistique de Ferdinand Brunot et l'enseignement de la langue française. Revue des Langues vivantes, IV, 1938.

Faits et méthodes dans la monographie linguistique d'une commune: „L. Remacle: Le Parler de La Gleize”. Les Dialectes belgo-romans, II, 1938.

Le canevas rythmique du „P'tit rôsi” d'Henri Simon dans la chanson populaire française. Ibidem. „Gaume”, „Gaumais”, „Gaumet”. Ibidem.

La linguistique dans l'enseignement destiné aux non-spécialistes. Revue des Langues vivantes, V, 1939.

„Hogais”, „Hoguet”, „Ardenne”, „Ardennais. Les Dialectes belgo-romans, III, 1939.

Réalités psycho-sociales et degrés du bilinguisme. Cinquième Congrès International des Linguistes : Réponses au questionnaire, Brugge, 1939.

Les ensembles sémiologiques dans la linguistique française. Revue des Langues vivantes, VI, 1940.

Les méthodes des sciences sociales et l'étude des œuvres littéraires de la Wallonie. Ibidem, VII, 1941.

A propos de l'histoire du collier de Clovis chez Jean d'Outremeuse. RBPH, XXIII, 1944.

Les Littératures contemporaines jugées par nos compatriotes. Revue des Langues vivantes, X, 1944.

Les origines et les transformations de la „Chanson de Roland”. Examen critique d'une théorie nouvelle, RBPH, XXV, 1946-1947.

IN SAMENWERKING

„Siri”, nom commun de la région de Nismes (met O. JODOGNE). Uitgave van † A. Bayot, Bulletin de la Commission roy. de Toponymie et Dialectologie, XII, 1938.

Linguistische Studiën III (met G. DE POERCK). Uitgave van † G. van Langenhove, Recueil van de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren der Univ. Gent, afl. 100, 8°, 1946.

Medewerking aan : Revue Belge de Philologie et d'Histoire, Revue des Langues vivantes, Les Dialectes belgo-romans, enz.

WALTER COUVREUR

1944

Walter Couvreur werd geboren te Antwerpen op 25 juli 1914, waar hij de Rijksmiddelbare School en het Koninklijk Atheneum bezocht. Studeerde aan de universiteit te Leuven, waar hij op 26 november 1936 tot doctor in de Oosterse Talen en op 20 oktober 1938 tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte, groep Klassieke Filologie promoveerde. Van 1938 af tot 1944 was hij achtereenvolgens

adspirant, aangestelde en bevoegdverklaarde navorser van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek te Brussel. Op 1 februari 1944 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en belast met de colleges Vergelijkende Spraakkunst van de Indo-europese talen (algemeen gedeelte), Oefeningen over de vergelijkende spraakkunst en Algemene taalkunde, welke benoeming bij besluit van de Prins-Regent van 28 december 1945 werd bekrachtigd. Bij besluit van de Prins-Regent dd. 19 september 1947 werd de aanvaankelijke leeropdracht met de colleges Vergelijkende spraakkunst van de Indo-europese talen (Germaans gedeelte) en Gotisch uitgebreid. Eveneens bij regenteel besluit dd. 15 mei 1949 werd hij met ingang van 1 november bevorderd tot gewoon hoogleraar. Bij Koninklijk besluit van 17 oktober 1955 werd hij op zijn

verzoek ontheven van de cursus Vergelijkende spraakkunst van de Indo-europese talen (Germaans gedeelte). Bij de oprichting van het Instituut voor Oosterse, Oosteuropese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis werd hij bij Koninklijk besluit van 22 maart 1958 belast met de cursussen Grondige studie van een oude Oosterse taal of talengroep : Hettitisch, Beginselen van een derde Oosterse taal : Hettitisch, Encyclopedie van het Hettitisch en zijn cultuurgebied, Begrippen van de historische en vergelijkende grammatica van het Hettitisch, Begrippen van de historische en vergelijkende grammatica van het Tochaars, Grondige filologisch-historische studie, met inbegrip van de literatuurgeschiedenis, van een Vooraziatische taal of talengroep : Hettitisch, Grondige filologisch-historische

studie, met inbegrip van de literatuurgeschiedenis, van een Centraal- of Zuid-aziatische taal of talengroep : Tochaars.

Secretaris van de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte in 1948-49, deken in 1949-1950.

Bekroond door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen (1943).

Lid van de Nederlands-Belgische Spelling- (1945) en Woordenlijstcommissie (1947).

Lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden (1953), van de Société de linguistique (1938) en de Société asiatique (1957) te Parijs.

PUBLIKATIES VAN WALTER COUVREUR

IN BOEKVORM

De Hettitische h. Een bijdrage tot de studie van het Indo-Europeesche vocalisme. Bibliothèque du Muséon, 5, Leuven, 1937.

De hervorming van spelling en schrijftaal in het Nederlandsch. Leuvense Bijdragen, XXX, 1938 en XXXI, 1939.

Hoofdzaken van de Tochaarse klank- en vormleer. Philologische Studiën. Teksten en Verhandelingen, II, 4, Leuven, 1947.

Medewerking aan : *Woordenlijst van de Nederlandse taal. Samengesteld in opdracht van de Nederlandse en de Belgische regering, 's-Gravenhage, 1954.*

BELANGRIJKSTE ARTIKELS

De Hettitische h. Philologische Studiën, Teksten en Verhandelingen, 12, Leuven, 1935.

Les désinences hittites -hi, -ti, -i du présent et -ta du prétérit. Mélanges Cumont, 551-573, Brussel, 1936.

De tegenstelling Nederlandsch-Vlaamsch en de spellinghervormingen 1844 en 1864. Kon. Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, Verslagen en Mededelingen, juli 1940, 283-320.

De Nederlandsche spelling- en schrijftaalhervorming. Leuvense Bijdragen, XXXIII, 11-34, Leuven, 1941.

L'étymologie du tocharien. Belgisch Tijdschrift voor Philologie en Geschiedenis, XXI, 5-23, Brussel, 1942.

Le caractère sarvāstivādin-vaibhāsika des fragments tochariens A d'après les marques et épithètes du Bouddha. Mélanges Lefort, 576-610, Leuven, 1946.

De vereenvoudigde spelling en De nieuwe woordenlijst van de Nederlandse taal. Streven, juni 1946, 372-8, november 1954, 144-155.

Zum Tocharischen I, II. Revue des études indoeuropéennes, IV, 137-158, 340-364, Bockarest, 1947.

Het leven van de Boeddha volgens de Tochaarse bronnen. Handelingen van het 20e Vlaams Philologencongres, 275-291, Antwerpen, 1953.

Koetsjische literaire fragmenten uit de Berlijnse verzameling. Handelingen der Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis, VIII, 97-117, Oudenaarde, 1954.

Kutschische Vinaya- und Prātimoksa-Fragmente aus der Sammlung Hoernle. Asiatica, Festschrift Weller, 43-52, Leipzig, 1954.

Bemerkungen zu Pavel Pouchas Thesaurus linguae tocharicae A. La nouvelle Clio, VII-VIII, 1955-56, 67-98.

Medewerking aan : *Verslag van de Tienjaarlijkse Wedstrijd voor Oosterse en Klassieke Filologie. Tweede periode: 1940-49.* Belgisch Staatsblad, 24 maart 1956.

Drie Parijse Sanskrietfragmenten van het Prātimoksaśāstra der Sarvāstivādin. Album Blancquaert, 123-129, Tongeren, 1958.

ADRIAAN SCHARPÉ

1944

Adriaan, Alberik, Maria, Scharpé is geboren te Leuven op 29 oktober 1913, als jongste zoon van Lodewijk Scharpé, in leven hoogleraar in de Germaanse filologie aan de Universiteit te Leuven.

Oude Humaniora aan het Klein Seminarie te Roeselare. Universitaire studiën 1931-37 te Leuven (Klassieke filologie : doctoraat 11 oktober 1937 op proefschrift „The classical Sanskrit romance” ; licentie in de Oosterse filologie 1934)

en 1934-39 te Utrecht (Indo-Iraanse filologie : doctoraal-examen 3 juli 1939, doctoraat 5 maart 1937 op proefschrift „Bāna's Kādambarī”, vertaling uit het Sanskrit met inleiding, aantekeningen en appendices).

Laureaat van de Reisbeurzenwedstrijd 1938, van de Universitaire Wedstrijd (Oosterse filologie) 1938, Graduate Fellowship der C.R.B. Belgian American Educational Foundation 1939.

Studiemeester 1937-39, leraar Oude talen 1939-42, aan het Kon. Atheneum te Berchem. Aspirant N.F. W.O. 1942-43. Docent aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit te Gent (Sanskriet en Klassiek gedeelte der Indo-europese taalvergelijking) en aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde (In-

leiding tot de kunst van Zuid- en Oost-Azië) op 1 februari 1944, Gewoon Hoogleraar op 1 november 1948; sedert 1958 eveneens verbonden aan het Hoger Instituut voor Oosterse, Oosteuropese en Afrikaanse taalkunde en geschiedenis. Deken der Faculteit 1952, Voorzitter van het Kunsthistorisch Instituut 1953-54, Voorzitter van het Oosters-Afrikaans Instituut 1958-60.

PUBLIKATIES VAN ADRIAAN SCHARPÉ

Bāṇa's Kādambarī. Proefschrift, Utrecht, 1937.

De oudindische letterkunde. Geschiedenis der wereldliteratuur, deel I, 1943.

Handleiding bij de studie van het klassieke Sanskrit : I. Grammatica; II. Oefeningen; III. Teksten, 1943.
Teksten, 1943.

Précis de grammaire du sanscrit classique. Deel I, 1945.

Kālidāsa-lexicon. Vol. I. *Basic text of the works, Part I: Abhijñānaśūktā*. 1954.

Idem, Part II: Mālavikāgnimitra and Vikramorvaṣi. 1956.

Idem, Part III: Kumārasambhava, Meghadūta, Rtusamhāra and Incerta. 1958.

PIETER LAMBRECHTS

1944

Lambrechts, Pieter, Theodoor, Karel werd geboren te Laken (Brussel II) op 28 juni 1910.

Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Oostende, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent, alwaar hij in 1932 tot doctor in de letteren en wijsbegeerte, groep klassieke filologie, promoveerde, in 1934 tot doctor in dezelfde fakulteit, groep geschiedenis. In 1942 behaalde hij aldaar

de aggregatie van het hoger onderwijs in de geschiedenis.

Hij werd eerste gerangschikt in de Reisbeurzenwedstrijd van de Staat, in 1934. Hij verbleef twee jaar aan buitenlandse universiteiten, gedurende het academisch jaar 1934-1935 te Wenen en Budapest, het daaropvolgend academisch jaar te Washington, D.C.

Gedurende het academisch jaar 1933-1934 was hij aspirant van het N.F. W.O. Op 1 januari 1937 werd hij tot assistent van Prof. Dr. H. Van de Weerd benoemd, op 1 oktober 1938 tot geassocieerde van het N.F. W.O.

Bij besluit van de Sekretaris-Generaal van Openbaar Onderwijs tot docent benoemd aan de Rijksuniversiteit te Luik, met ingang van 21 februari 1944, werd hij in deze leeropdracht

bevestigd bij besluit van de Prins-Regent van 7 maart 1945 en van 31 december 1945. Zijn leeropdracht omvatte de volgende cursussen :

- a) Oefeningen over vraagstukken van de geschiedenis (partim : Oudheid);
- b) de Romeinse instellingen (grondige cursus);
- c) de geschiedkundige kritiek en haar toepassing op een tijdperk der geschiedenis (partim : Oudheid). Bij Regentsbesluit van 24 februari 1948 werd hij, van die datum af, bevorderd tot gewoon hoogleraar.

Bij ministerieel besluit van 9 augustus 1945 en van 9 november 1945 werd hij benoemd tot directeur van de 2^e directie van het hoger onderwijs bij het Ministerie van Openbaar Onderwijs, functie uit dewelke hij eervol ontslagen werd bij Regentsbesluit van 24 februari 1948. Hij richtte o.m. de dienst op der Culturele Betrekkingen met het buitenland.

Met ingang van 1 oktober 1946 tot docent benoemd aan de Vrije Universiteit te Brussel, voor de cursus „Maatschappij en Instellingen der Oudheid”, werd hij tot gewoon hoogleraar bevorderd van 1 oktober 1948 af.

Bij Regentsbesluit van 16 november 1948 werd hij benoemd, met ingang van 5 november 1948, tot gewoon hoogleraar aan de Gentse Universiteit bij de fakulteit der Letteren en Wijsbegeerte met volgende leeropdracht :

1. Maatschappij en Instellingen van de klassieke oudheid, 2 delen (1^e en 2^e kand.).
2. Oefeningen over vraagstukken uit de geschiedenis, partim: Oudheid (1^e en 2^e kand).
3. Griekse Instellingen (grondige cursus, lic.).
4. Romeinse Instellingen (grondige cursus, lic.).
5. Latijnse Epigrafie (lic.).

Sinds 1950 moet hieraan toegevoegd de vrije leergang : Godsdienstgeschiedenis der klassieke volkeren. Bij K.B. van 30 juni 1953 ontlast van de Oefeningen over vraagstukken der geschiedenis (partim : Oudheid) en belast met de leergang : Historische Critiek (partim : Oudheid, lic.).

Daarenboven, bij K.B. van 22 maart 1958, in het Instituut voor Oosterse, Oost-europese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis belast met de volgende cursussen :

1. De algemene geschiedenis van de Byzantijnse en de Slavische wereld (partim : de prebyzantijnse periode).
2. De grondige studie van de politieke, maatschappelijke en culturele geschiedenis van de Byzantijnse en Slavische wereld (partim : de prebyzantijnse periode).

Secretaris van de fakulteit der Letteren en Wijsbegeerte in 1949-1950, deken in 1950-1951.

Tot Rector van de Rijksuniversiteit te Gent benoemd bij K.B. van 19 augustus 1957, met ingang van 1 oktober 1957. In die hoedanigheid Voorzitter van de Raad van Beheer der Universiteit, Voorzitter van de Beheerscommissie van het Patrimonium en Voorzitter van de Akademieraad. Voorzitter van „De Brug” en Voorzitter van Ganda-Kongo.

In 1950 kende de Vrije Universiteit te Brussel hem de driejaarlijkse Prijs Kreglinger voor Godsdienstwetenschap toe.

In 1953 werd hij benoemd tot corresponderend lid van de Koninklijke Vlaamse Akademie voor Wetenschappen van België (K.B. van 10 december 1953), in 1955 bevorderd tot werkend lid (K.B. van 26 juli 1953).

Trad als ruilprofessor op aan de Universiteiten van Amsterdam, Leiden, Rijsel en Dijon en aan de Academia Belgica te Rome.

Was lid en secretaris van de Belgische delegatie op de eerste algemene vergaderingen van de UNESCO (Londen, 1945 en Parijs, 1946). Bij ministerieel besluit van 9 maart 1950 benoemd tot lid van de Nationale Commissie van de UNESCO.

Secretaris van de Belgisch-Nederlandse (1946-1950) en van de Belgisch-Britse

Culturele Commissie (1947-1951). Bij K.B. van 28 mei 1958 benoemd tot lid van de Belgisch-Joegoslavische Culturele Commissie en bij M.B. van 2 september 1960 tot lid van de Belgisch-Turkse Culturele Commissie. Sinds 1 januari 1948 lid van het Bestuurscomité van het Belgisch Historisch Instituut te Rome. Lid van de Nationale Commissie belast met de studie van de aan België en de overzeese gebieden gestelde problemen enz. Lid van de Beheerraad van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek en van de Universitaire Stichting; lid van de Beheerraad van het Instituut voor Nucleaire Wetenschappen en van het Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in de Nijverheid en de Landbouw.

Lid van verschillende binnen- en buitenlandse geleerde genootschappen.

PUBLIKATIES VAN PIETER LAMBRECHTS

BOEKEN

La composition du Sénat romain de l'accession au trône d'Hadrien à la mort de Commode, 117-192. Universiteit te Gent, Recueil van de fac. der Wijsb. en Lett., 79e afl., 235 blz., 1936.

La composition du Sénat romain de Septime Sévère à Dioclétien, 193-284. Dissertationes Pannonicae, ser. I, fasc. 8, 130 blz., Budapest, 1937.

Contributions à l'étude des divinités celtiques. Universiteit te Gent, Recueil van de fac. der Wijsb. en Lett., 93e afl., 200 blz. en 24 platen, 1942.

Wat Hellas en Rome ons gaven. Uitgave van het Willemsfonds, 1950, 234 blz. en 49 platen; tweede herziene uitgave door De Nederlandse Boekhandel, Antwerpen, 1957.

L'exaltation de la tête dans la pensée et dans l'art des Celtes. Dissertationes Archaeologicae Gandenses, vol. II, 130 blz. en 60 afb., 1954.

BROCHURES EN TIJDSCHRIFTARTIKELS

I. POLITIEKE EN ECONOMISCHE GESCHIEDENIS; GESCHIEDENIS DER INSTELLINGEN

Fouilles archéologiques de Tongres. Bulletin de la Société belge d'études géologiques et archéologiques, d. X, 1931, 16 blz.

L'empereur Lucius Verus: essai de réhabilitation. L'Antiquité Classique, d. III, 1934, 173-201.

Le problème de l'Histoire Auguste. Ibidem, 1934, 503-516.

Zes prosopographische artikels in de Real Encyclopädie van Pauly-Wissowa-Kroll, 1935.

Une famille du IIe siècle: les Petronii Mamertini. L'Antiquité Classique, d. V., 1936, 186-190.

Trajan et le recrutement du Sénat. L'Antiquité Classique, d. V, 1936, 105-112.

Note sur le nom d'un ami de Pline le Jeune. Revue belge de philologie et d'histoire, d. XV, 1936, 125-127.

Studiën over Romeinse Instellingen. Philologische Studiën, 1937, 18 blz.

Bijdragen tot de geschiedenis van het Romeins Keizerrijk. L'Antiquité Classique, d. VI, 1937, 129-135.

Le commerce des Syriens en Gaule du Haut-Empire à l'époque mérovingienne. Ibidem, 1937, 35-63.

Note sur les corps d'archers au Haut-Empire. Laureae Aquincenses memoriae Val. Kuszinsky dedicatae, d. I, 1938, 15 blz.

Où en est le problème de la nationalité du peuple trévire? L'Antiquité Classique, d. VII, 1938, 359-381.

Gallië en de Middellandse Zee. Tijdschrift voor Economie en Sociologie, d. IV, 1938, 47-72.

Les thèses de Henri Pirenne sur la fin du monde antique et les débuts du moyen âge. Byzantion, d. XIV, 1939, 513-536.

The Cambridge Ancient History, vol. XII. *Journal of Roman Studies*, 1939, 10 blz.
De Grieks-Romeinse erfenis. *De Vlaamse Gids*, 1949, 385-399.
Le dirigisme d'état au IVe siècle. *L'Antiquité Classique*, d. XVIII, 1949, 109-126.
A propos d'une nouvelle histoire du Bas Empire. *Ibidem*, 1951, 427-433.
César et Auguste bâtisseurs d'empire. *Le Flambeau*, 1951, 455-466.
Caligula, dictateur littéraire. *Bulletin de l'Institut historique belge de Rome*, d. 28, 1953, 219-232.
La politique apollinienne d'Auguste et le culte impérial. *La Nouvelle Clio*, 1953, 65-81.
Vergilius of politiek op een herdersfluit. *Handelingen der Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde*, d. VII, 1953, 3-23.
De streek tussen Noordzee en Schelde tijdens de Romeinse overheersing. *Cultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen*, d. IV, 21-44.
César dans l'historiographie contemporaine. *L'Antiquité Classique*, d. XXIII, 1954, 126-143.
Augustus in de kunst van zijn tijd. *Handelingen van het 36e Congres voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 1956, 531-556.
 Artikel *Kelten* in *Historische Encyclopedie van Winkler Prins*, 1958, blz. 593 vlg.

II. GODSDIENSTGESCHIEDENIS. KULTUURGESCHIEDENIS

Note sur un buste en bronze de Mercure au Musée de Namur. *L'Antiquité Classique*, d. VII, 1938, 217-225.
Note sur une figure rupestre de Val Camonica. *Revue belge de Philologie et d'histoire*, d. XX, 1941, 619-629.
Encore sur la figure rupestre de Val Camonica. *Ibidem*, 1943, 645-647.
Note sur une statuette en bronze du Musée de Tongres. *L'Antiquité Classique*, d. X, 1941, 70-76.
A propos du char culturel de Strettweg. *Revue belge de philologie et d'histoire*, d. XXIII, 1944, 294-303.
Diva Angerona. *L'Antiquité Classique*, t. XIII, 1944, 45-50.
Mars et les Saliens. *Latomus*, 1945, 111-119.
Vesta. *Ibidem*, d. V, 1946, 321-329.
Consus et l'enlèvement des Sabines. *L'Antiquité Classique*, d. XV, 1946, 61-82.
Auguste et la religion romaine. *Latomus*, d. VI, 1947, 177-191.
Het begrip „jeugd” in de politieke en godsdienstige hervormingen van Augustus. *L'Antiquité Classique*, 1948, 355-371.
Recherches nouvelles sur la colonne du dieu-cavalier au géant anguipède. *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, Cl. d. Lettr., 1948, 535-548.
La colonne du dieu-cavalier au géant et le culte des sources en Gaule. *Latomus*, d. VIII, 1949, 145-158.
Les Lupercales une fête „prédéiste”? Hommages à J. Bidez et F. Cumont, 1949, 167-176.
Sporen van de Mithrascultus op de ketel van Gundestrup (met S. DE LAET). *Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis*, d. XII, 1949, 89-102.
De godsdienst van Grieken en Romeinen: overeenkomsten en verschillen. *Handelingen der Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde*, d. IV, 1950, 8-21.
Épone et les Matres. *L'Antiquité Classique*, d. XIX, 1950, 103-112.
De godsdienst der Kelten. Hoofdst. IX in J. HUBY, *Christus: de godsdiensten der wereld*, 1950, 350-374.
Traces de croyances celtiques au Kriemhildenstein. *L'Antiquité Classique*, d. XIX, 1950, 168-172.
Over aard en betekenis van Vesta. *Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Akademie van België*, Kl. d. Lett., d. XII, 1950, 22 blz.
Divinités équestres celtiques ou défunts héroïsés? *L'Antiquité Classique*, d. XX, 1951, 107-128.
La plastique religieuse celtique: le fond et la forme. *Mélanges H. Grégoire*, vol. III, 195-212.
Attis à Rome. *Mélanges G. Smets*, 1952, 461-472.
Le „Rameau d'or” devant la science des religions. *Le Flambeau*, 1952, 24-36.
Livie-Cybèle. *La Nouvelle Clio*, 1952, 251-260.
Les Vénus d'Alba Fucens. *Ibidem*, 1952, 214-219.

- Cybèle, divinité „étrangère” ou „nationale”?* Bulletin de la Société belge d'Anthropologie et de Préhistoire, 1951 (1952), 44-61.
- Les fêtes phrygiennes de Cybèle et d'Attis.* Bulletin de l'Institut historique belge de Rome, 1952, 141-170.
- De Demeterverering in Sicilië.* Handelingen der Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde, d. VI, 1952, 3-25.
- Arthuriana.* De Vlaamse Gids, 1952, 23 blz.
- Augustus en Apollo.* Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1953, 35 blz.
- La „résurrection” d'Adonis.* Annuaire de l'Institut de Phil. et d'Histoire orientales et slaves, vol XIII, 1953, 34 blz.
- Over kunst en wereldbeschouwing der Kelten.* Feestbundel A. W. Bijvanck, 1954, 55-69.
- A propos de la barque de Blessey.* Revue archéologique de l'Est et du Centre-Est, d. IV, 1953, 302-308.
- Note sur un passage de Grégoire de Tours.* Latomus, 1954, 207-217.
- Over Griekse en Oosterse mysteriegodsdiensden: de zg. Adonismysteries.* Mededelingen der Kon. Vlaamse Academie van België, Kl. d. Letteren, 1954, 43 blz.
- Recherches sur le culte d'Atargatis dans le monde grec.* La Nouvelle Clio, 1954, 258-277.
- La divinité-oreille dans les religions antiques* (met L. VANDENBERGHE). Bulletin de l'Institut historique belge de Rome, d. 29, 1955, 177-197.
- Op de grens van heidendom en christendom: het grafschrift van Vettius Agorius Praetextatus en Fabia Aconia Paulina.* Mededelingen der Kon. Vlaamse Academie van België, Kl. d. Lett., d. XVII, 1955, 56 blz.
- Aspecten van het onsterfelijkheidsgeloof in de Oudheid.* Handelingen van de Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde, d. X, 13-49.
- Augustus en de Egyptische godsdienst.* Mededelingen der Kon. Vlaamse Academie van België, Kl. d. Lett., 1956, 34 blz.
- Les empereurs romains et leur politique religieuse.* Revue belge de Phil. et d'Histoire, vol. 35, 1957, 495-511.
- L'enfant dans les religions à mystères.* Hommages à Waldemar Deonna, coll. Latomus, vol. 28, 1957, 322-333.
- De Keltische opvatting van de mens.* Dietsche Warande en Belfort, 1957, 450-460. Ook verschenen in: Basisculturen van de Europese mens, Brugge, 1958, 19-38.
- De Kelten en hun Kunst.* De Vlaamse Gids, 1957, 10 blz.
- Over de onsterfelijkheidsgedachte bij de Romeinen: het grafmonument van Q. Aeronius Firmus te Split.* Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, deel XVII, blz. 33-55.
- Europa en de Wereld.* Rectoraatsrede van het academiejaar 1958-1959. Verschenen in De Brug, 1958, nr. 4, 20 blz.
- „Want in veel wijsheid is veel verdriet”.* Rede uitgesproken tijdens de openingsplechtigheid van het academiejaar 1960-1961 op 3 oktober 1960. De Brug, 1960, nr. 6, 278-304. Ook als afzonderlijke brochure gepubliceerd.

III. PROBLEMEN VAN HOGER ONDERWIJS. VERSLAGEN. PERSONALIA. VARIA

- Le travail historique en Grande Bretagne et aux États-Unis durant la guerre.* Revue belge de Phil. et d'Histoire, d. XXIV, 1945, 395-427.
- Belgian Writings on Belgian History, 1940-1944.* Bulletin of the Institute of Historical Research, t. XX, 12-19.
- Het congres voor de studie der Oudheid te Cambridge.* De Vlaamse Gids, 1945, 52-55.
- Algemeen verslag over het maturiteitsexamen van de Universitaire Stichting, 1946-47,* 18 blz.
- Idem, Franse versie.*
- Over culturele samenwerking.* De Vlaamse Gids, 1949, 641-646.
- La réunion d'historiens de Spire.* Alumni, d. XVII, 1948, 267-273.
- Professor Dr. H. Van de Weerd, een vooraanstaand figuur der Gentse Universiteit.* Rijksuniversiteit te Gent, Recueil der werken uitg. door de fac. der Wijsb. en Lett., 104e afl., 1949, 52 blz.

Verslag over de vijfjaarlijkse wedstrijd der geschiedkundige wetenschappen. 13^e tijdperk. Belgisch Staatsblad, 14 dec. 1950.

Idem, Franse versie.

De wet van 1890-91 op het Hoger Onderwijs en haar geestelijke achtergrond. Zestig jaar onderwijs en wetenschap aan de faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren te Gent, 1952, 9-26.

De Noden van de Gentse Universiteit. Alumni, t. XXI, 1952, 15 blz. Ook als brochure uitgegeven door het Vermeylen-Fonds.

Universiteit en Volk. De Vlaamse Gids, 1952, 10 blz.

Inleidende beschouwingen over de wetenschappelijke vulgarisatie. Alumni, d. XXI, 1953, 314-320.

Cultuur scheppen. De Vlaamse Gids, 1954, 6 blz.

Busbecq als humanist. Augerius Gislenus Busbequius, Kon. Vlaamse Academie van België, 1955, 38-52.

In memoriam Prof. Dr. H. Van de Weerd. Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letteren te Leiden, 1955, 137-139.

Klassieke oudheid en wetenschappelijke vulgarisatie. De Vlaamse Gids, 1955, 9 blz.

De Vlaamse afgestudeerde in het Vlaams cultureel leven. De Vlaamse Gids, 1955, 12 blz.

De Gentse Universiteit: naspel en proloog. De Vlaamse Gids, 1956, 10 blz.

Het bevolkingsprobleem der Universiteiten. Julius Vuylsteke-Fonds, 1956, 27 blz.

Ons hoger onderwijs in de branding. De Vlaamse Gids, 1957, 18 blz.

Wel en wee van onze literaire fakulteit. De Brug, Tijdschrift van de Rijksuniversiteit te Gent, 1957, 71-81.

Historische schets van de Gentse Universiteit. Gedenkboek van de Gentse Universiteit, 1957, blz. 9-52.

Universiteit en Ingenieur. Technisch-Wetenschappelijk Tijdschrift, dec. 1957, blz. 299 vlg.

Nieuwe activiteiten aan de Gentse Universiteit. De Brug, 1958, blz. 1-6.

Wetenschap en Universiteit, nu en morgen. De Vlaamse Gids, 1958, nr. 5, 19 blz.

Het probleem van het onderwijzend en wetenschappelijk personeel in de geesteswetenschappen. De Brug, 1958, blz. 1-6; Universitas Belgica, Mededeling XXIII, 1958, blz. 28-41.

Toespraak bij de Plechtige Opening van het Hoger Instituut voor Oosterse, Oosteuropese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis. Extra-nummer van De Brug, juli 1958, blz. 5-8.

Stand en uitzichten van het Vlaams geestesleven. Willemsfonds-Standpunten, Julius Vuylsteke-Fonds, n° 19, blz. 13-22.

A propos de l'Université de Gand. Discours d'ouverture du 45e Congrès des Anatomistes de langue française tenu à Gand en 1958. Universitas Belgica, XXIII, 1958, blz. 173-182.

De betekenis van de Universiteit voor de verspreiding van het Algemeen Beschaafd. Nu Nog, maart 1959.

De Gentse Universiteit nu: een spel van licht en schaduw. Rede uitgesproken tijdens de openingsplechtigheid van het Academiejaar op 5 oktober 1959. Afdrukt in : Verslag over de toestand der Universiteit gedurende het Academiejaar 1958-1959, blz. 37-51; ook als afzonderlijke brochure verschenen.

Lodewijk De Raet en de hedendaagse Universiteit. In : Lodewijk De Raet in het perspectief van deze tijd (Werken uitg. door het Rectoraat der Gentse Universiteit, nr. 4, 1960), 64-74.

Het bevolkingsprobleem van onze Universiteiten. In : Het probleem van de overgang van middelbaar naar hoger onderwijs (ibidem, nr. 5, 1960), 16-27.

Universiteit en Wetenschap in de Verenigde Staten nu. De Brug, jg. IV, 1960, blz. 73-94.

HERMAN F. BOUCHERY (1912-1959)

1944

Herman Bouchery werd geboren te Gent op 2 januari 1912 en overleed te Astene op 11 april 1959.

Na schitterende middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Mechelen, kwam hij in 1930 aan de Universiteit te Gent waar hij vanaf den beginne blijk gaf van een zeer ruime belangstelling niet alleen voor de specialiteit die hij gekozen had — de klassieke filologie — maar ook voor een reeks aanverwante

gebieden. Onder de leiding van twee der meest vooraanstaande meesters die onze Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte heeft geteld, Joseph Bidez en Hubert Van de Weerd, werkte hij aan een proefschrift over „Themistius' leven en persoonlijkheid naar Libanius' brieven” en promoveerde in 1934 tot licentiaat in de Letteren en Wijsbegeerte, groep klassieke filologie, en hetzelfde jaar tot geaggregeerde van het Middelbaar Onderwijs van de Hogere Graad. Inmiddels had hij ook de aanvullende proef afgelegd tot het bekomen van de graad van kandidaat in de Letteren en Wijsbegeerte voorbereidend tot de Rechten. Na zijn licentiaat werd hij aangesteld als Aspirant van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk onderzoek (9e promotie, 1936-1938), hetgeen hem niet belette

zijn doctoraat voor te bereiden en de cursussen te volgen aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, waar hij vooral werkte onder de leiding van Hubert Van de Weerd en van August Vermeylen. Amper één jaar na het behalen van zijn licentiaat promoveerde hij reeds op 7 oktober 1935 tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte, groep Klassieke Filologie, met een dissertatie over Themistius' leven en persoonlijkheid. Het zij hier aangestipt dat Herman Bouchery de allereerste student was, aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte te Gent, die tot doctor promoveerde na de hervorming van het hoger onderwijs, ingesteld door de wet van 1929; hij deed dit overigens op schitterende wijze, vermits hij de titel behaalde met de grootste onderscheiding en met de toejuichingen van de jury. In 1936 werd hij laureaat van de Reis-

beurzenwedstrijd, waar hij eerste werd geklasseerd met 95 % der punten en in 1937 promoveerde hij op even briljante wijze tot licentiaat in de Kunstgeschiedenis en de Oudheidkunde.

Bij zijn benoeming in 1937 tot adjunkt-conservator en in 1938 tot conservator van het Museum Plantin-Moretus te Antwerpen, ging hij zich toeleggen op de studie van de Renaissance en het Humanisme in de Nederlanden, een onderwerp dat hem tot zijn laatste dag zou blijven begeisteren. Van 1942 tot 1944 werd hij als conservator van het Museum Plantin-Moretus door de steden Antwerpen en Brugge belast met de bewaring van hun geëvacueerde kunstschaten, bibliotheken en archieven in het kasteel van Lavaux-Sainte-Anne.

Onmiddellijk na de bevrijding werd hij benoemd tot docent aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte onzer Universiteit (1 november 1944) en, als opvolger van August Vermeylen, belast met de cursussen „Overzicht van de kunstgeschiedenis en oudheidkunde” (Fac. L. & W.) en „De plastische kunsten in de middeleeuwen en de moderne tijden” (H.I.K.O.). Hierbij kwamen dan, in 1946 en 1948, de cursussen over de kunstgeschiedenis der Oudheid, vroeger gedoceerd door Hubert Van de Weerd : „De oudheidkunde en de geschiedenis der kunst in de Oudheid” (Fac. L. & W.), „De Griekse en de Romeinse kunst”, „De Griekse en de Romeinse bouwkunst, de beeldhouwkunst, de schilderkunst en de sierkunst” en „De geschiedkundige kritiek, toegepast op een tijdperk van de kunstgeschiedenis : de Oudheid” (H.I.K.O.). Hoe zwaar deze feitelijk dubbele leeropdracht ook was, vermits ze de opvolging omvatte van twee der grootmeesters van het vak, toch wist Herman Bouchery, die in 1948 tot professor ordinarius bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte was bevorderd, zich op voortreffelijke wijze van zijn taak te kwijten. Zijn colleges waren echte modellen : niet één zin die niet wetenschappelijk verantwoord was, die tevens ook de vrucht niet was van grondig persoonlijk nadenken en beleven; de wetenschappelijke accuratesse ging steeds gepaard met de klaarheid van het exposé en de uiterst verfijnde schakering der gedachte. Op het gebied van de kunstgeschiedenis betekende het onderwijs van Professor Bouchery een ware kentering, daar hij aan deze discipline, door haar wegen en doelen duidelijk te scheiden van deze der kunstkritiek en van het aestheticisme, een streng wetenschappelijk en objectief karakter wist te geven — hetgeen bij veel andere beoefenaars van het vak niet steeds het geval is geweest. Geen wonder dan ook dat hij tijdens zijn korte carrière enkele zeer goede jongeren wist op te leiden, gevormd naar zijn streng wetenschappelijke methodes en tevens bezield door het enthousiasme voor hun vak dat hij hun wist in te boezemen.

Niet alleen als lesgever bewees Professor Bouchery grote diensten aan onze Alma Mater, doch ook door het bekleden van enkele belangrijke, maar helaas ook al te tijdrovende administratieve opdrachten : hij was achtereenvolgens commissaris (1949-50 en 1950-51) en voorzitter (1951-52 en 1952-53) van het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, secretaris van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte (1955-56) en tenslotte dekaan van deze Faculteit en lid van de Raad van Beheer der Universiteit (1956-57 en 1957-58).

Voor deze administratieve taken was collega Bouchery de geschikte man. Vooral was hem een scherp doorzicht eigen, een bijzonder klare kijk in de soms ingewikkelde en kiese problemen die hij had op te lossen. Met een taai hardnekkigheid wist hij al de plannen en vernieuwingen door te voeren, die hij voorafgaandelijk steeds grondig overwogen en van alle kanten doorzocht had. Steeds even methodisch en nauwgezet, liet hij niets aan het toeval over. Met een merkwaardig vooruitzicht werd, soms jaren op voorhand, het te bereiken doel systematisch voorbereid, de middelen om het te verwezenlijken berekend, het ogenblik om definitief toe te slaan naar voren geroepen. Ontelbaar zijn de diensten die hij én aan de Faculteit én aan het Instituut voor Kunstgeschiedenis op deze manier heeft bewezen, en het zou onbegonnen werk zijn te pogen ze hier alles op te sommen. De tussenkomsten van collega Bouchery tijdens de vergaderingen van de Faculteit, de zittingen van de Raad van het Kunsthistorisch Instituut, van de Academische Raad en van de Raad van Beheer waren steeds bezonnen en wel doordacht; steeds bleef hij even kalm en hoffelijk, maar hij aarzelde nooit zijn standpunt hardnekkig te verdedigen en steeds weloverwogen argumenten naar voren te brengen om het te staven. Onder de jongere collega's was hij een dezer die het meeste gezag had verworven en met wiens advies steeds rekening werd gehouden.

Uiterst veelzijdig was de zuiver wetenschappelijke activiteit van Herman Bouchery. In den beginne van zijn loopbaan schrijft hij vooral studies op het gebied van de klassieke filologie en van de geschiedenis van het Laat-Romeinse Keizerrijk. Vooral zijn kritische uitgave met historisch commentaar van 52 brieven van Libanius, uit dewelke het leven, de persoonlijkheid, de omgeving en de rol van Themistius kunnen worden belicht, dient hier vermeld. Het is een uiterst belangrijke bijdrage tot de geschiedenis en het cultuurleven van de IVe eeuw na Chr. in het Oostelijk deel van het Romeinse Rijk. Na zijn aanstelling tot conservator van het Museum Plantin-Moretus vestigde hij vooral zijn aandacht op de geschiedenis van het boek en op de geschiedenis van het Humanisme. Op het eerste gebied schreef hij, naast enkele publikaties over het Museum Plantin-Moretus, een merkwaardige bibliografie betreffende de Antwerpse drukkers (in samenwerking met A. Dermul). Daarenboven was hij van 1940 tot 1948 redactie-secretaris van „De Gulden Passer”, het bulletin van de Vereniging der Antwerpse Bibliofielen, en voor dit tijdschrift schreef hij een aantal zeer geapprecieerde kronieken. Doch het was vooral op het domein van de geschiedenis van het Humanisme dat Herman Bouchery dacht zijn levenswerk te kunnen presteren. Hij publiceerde in dit verband zeer originele studies over Christoffel Plantin, Juan Luis Vives, Balthasar I Moretus, Justus Lipsius en over de Latijnse Lexicografie der XVe en XVIe eeuw in de Nederlanden. Hij had een indrukwekkende documentatie verzameld als voorbereiding tot een kritische uitgave met historisch commentaar van de volledige briefwisseling van Justus Lipsius, die hijzelf als zijn levenstaak beschouwde. Zijn vroegtijdige dood heeft hem belet zijn opzet te verwezenlijken. Wel bezitten wij van zijn hand een merkwaardige synthese over de persoonlijkheid van onze grote humanist : in 1948 werd hij

immers uitgenodigd door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België om met de Klasse der Letteren en der Morele en Staatkundige Wetenschappen samen te werken aan de Justus Lipsius-hulde, die dat jaar doorging. De rede die hij ter dier gelegenheid uitsprak en die door de Academie werd gepubliceerd in haar Mededelingen, is wellicht, in beknopte vorm, het scherpste portret dat ooit van Justus Lipsius werd gemaakt. Onder de publikaties van Professor Bouchery op het gebied van de kunstgeschiedenis stippen wij in de eerste plaats aan zijn uiterst gewichtige uiteenzetting over de „Noden en toekomst van de Vlaamse kunstgeschiedenis”, een uitgave van het August Vermeylen-Fonds, in dewelke hij scherp reageerde tegen de verwarring, die al te vaak gemaakt wordt tussen de kunstgeschiedenis, een discipline, die hij op zuiver wetenschappelijke en objectieve gronden wenste te vestigen, en de kunstkritiek en het aestheticisme met hun al te subjectieve waardeoordelen. Wat meer in het bijzonder de kunstgeschiedenis der oudheid betreft, vestigde hij zijn aandacht op het ingewikkelde probleem van de Romeinse portretplastiek uit de tijd der Republiek en op de houding van Plato ten opzichte van de beeldende kunst. Ook over de kunstgeschiedenis van de middeleeuwen en de moderne tijden vinden wij enkele merkwaardige bijdragen in Professor Bouchery's bibliografie. In samenwerking met F. van den Wijngaert schreef hij een belangwekkend werk over de betrekkingen van P. P. Rubens en het Plantijnse Huis. Verder vinden wij nog een postume bijdrage over de ontwikkeling van het binnenhuis-tafereel in de Vlaamse en Hollandse schilderkunst van de XVe tot de XVIIe eeuw. Maar we kunnen alles niet vermelden. Nochtans moeten wij nog de nadruk leggen op de grote rol door Professor Bouchery gespeeld in de oprichting en de werking van het Nationaal Centrum voor de studie der Vlaamse Primitieven. Hoezeer hij ook in de internationale milieus der kunsthistorici werd geapprecieerd moge blijken uit het feit dat hij tot één van de twee Belgische vertegenwoordigers gecoöpteerd werd in het „Comité International d'Histoire de l'Art”, het organisme dat de internationale congressen voor kunstgeschiedenis organiseert.

Ook bij een ander aspect van Herman Bouchery's activiteit moeten wij nog even, al is het maar terloops, blijven stilstaan. Hij was de zoon van twee socialistische militanten — zijn vader was oud-minister D. Bouchery — en zijn ganse levenshouding was van de socialistische idealen doordrongen. In de jongste jaren speelde hij een steeds groeiende rol in de groep der socialistische intellectuelen geschaard rondom het tijdschrift „Socialistische Standpunten”, in hetwelk hij enkele zeer opvallende bijdragen liet verschijnen, o.m. een „Open brief aan de schrijvers en de kunstenaars die socialisten zijn” en „Het Socialisme nu en morgen”. Het is zeer kenschetsend voor de persoonlijkheid van Herman Bouchery dat hij zich in deze politieke bijdragen scherp kantte tegen elk sektarisme en een zeer actieve campagne voerde voor meer verdraagzaamheid in alle politieke aangelegenheden.

Deze enkele woorden over Herman Bouchery als Professor, als wetenschapsman en als politiek essayist zijn helemaal ontoereikend om zijn personaliteit

te tekenen; zoveel andere facetten zouden nog moeten belicht worden: de hartstochtelijke muziekminnaar, de ware vriend die met sympathie ieder menselijk probleem kon beschouwen en steeds wijze raad kon verstreken. Maar vooral twee karaktertrekken dienen nog met nadruk onderstreept te worden: eerst en vooral zijn bijna puriteins plichtsbewustzijn waarbij hij noch zichzelf noch de anderen ontzag, en dan zijn grote verdraagzaamheid. Hoe konsekwent hij zijn eigen levensopvatting heeft doorgevoerd, toch had hij een ware eerbied voor de opvattingen en de levenshouding van andersdenkenden, zolang hun meningen oprecht en beredeneerd waren. Een van zijn laatste artikels handelt over verdraagzaamheid.

Professor Bouchery overleed, na een korte ziekte, op 11 april 1959. Hij was amper 47 jaar oud.

S. J. DE LAET.

PUBLIKATIES VAN HERMAN F. BOUCHERY

IN BOEKVORM

Themistius in Libanius' Brieven. Critische Uitgave. Rijksuniversiteit Gent, Werken uitgegeven door de Fac. der Wijsb. & Lett., nr. 78, 1936.

Bibliographie betreffende de Antwerpsche drukkers. Met een historische inleiding (met A. DERMUL). Antwerpen, 1938.

P. P. Rubens en het Plantijnsche huis (met F. VAN DEN WIJNGAERT). Maerlantbibliotheek, IV, Antwerpen, 1941.

Het Museum Plantin-Moretus. Een beknopte schets. Antwerpen, 1941.

Le Musée Plantin-Moretus (trad. par ALB. SAUVAGE). Bruxelles, 1942.

Noden en toekomst van de Vlaamse kunstgeschiedenis. A. Vermeylenfonds, 1955.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Contributions à l'étude de la chronologie des discours de Themistius. L'Antiquité Classique, V, 1936.
Maurits Sabbe als conservator van het Museum Plantin-Moretus. De Gulden Passer, XVI-XVII, 1938-39.

Enkele bladzijden uit de geschiedenis van het Museum Plantin-Moretus. Het kladboek van conservator Max Rooses' briefwisseling. De Gulden Passer, XVI-XVII, 1938-1939.

Aanteekeningen betreffende Christoffel Plantin's houding op godsdienstig en politiek gebied. De Gulden Passer, XVIII, 1940 en XIX, 1941.

P. P. Rubens als boekillustrator. De Gulden Passer, XVIII, 1940.

Justus Lipsius. Honderd Groote Vlamingen, Antwerpen, 1941.

Laboris et Constantiae Elogia. Een onuitgegeven gedicht door Johannes Hemelarius aan Balthasar I Moretus opgedragen. De Gulden Passer, XIX, 1941.

Latijsche Lexicographie der XVe en XVIe eeuw in de Nederlanden. De Gulden Passer, XXII, 1944.
Juan Luis Vives. De Gulden Passer, XXII, 1944.

Renaissance en Humanisme. Baekelmans ter Eere, Antwerpen, 1945.

Latijsche Letterkunde in de Middeleeuwen. De Gulden Passer, XXIII, 1945.

Waarom Justus Lipsius gevierd? Meded. Kon. Vl. Acad. v. Wetensch., Lett. en Sch. K. van België, Kl. der Lett., XI, 1948, nr. 8.

- Beschouwingen over de Romeinse portretplastiek uit den tijd der Republiek.* L'Ant. Class., XVII, 1948.
- Beschouwingen over de Romeinse portretplastiek in de laatste eeuw der Republiek.* Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, XII, 1949-50.
- Plato en de beeldende kunst.* Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, XV, 1954.
- Het maecenaat der Openbare Besturen.* Socialistische standpunten, I, 1954.
- Klemskerke en Pont-à-Lesse. Een hoopvol vertrekpunt.* Socialistische standpunten, II, 1955.
- Het Socialisme dienen. Open brief aan de schrijvers en kunstenaars die socialisten zijn.* Socialistische Standpunten, III, 1956.
- Des arcs triomphaux aux frontispices de livres.* Les fêtes de la Renaissance, I, Paris, 1956.
- Terug naar de Toekomst. Een oproep tot de socialistische jongeren.* Uitgave van „Jeugd”, 1957.
- Au service du socialisme. Lettre ouverte aux écrivains et artistes socialistes.* Socialisme, IV, 1957.
- Het Socialisme nu en morgen.* Socialistische standpunten, V, 1958.
- De ontwikkeling van het binnenhuis-tafereel in de Vlaamse en Hollandse schilderkunst van de XVe tot de XVIIe eeuw.* Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, XVII, 1957-1958.
- Politiek en Verdraagzaamheid.* Socialistische Standpunten, VI, 1959.

Een aantal opstellen van H. F. Bouchery, onder dewelke zekere onuitgegeven, werden samen- gebundeld en zullen in de loop van 1962 verschijnen bij de uitgeverij Ontwikkeling te Antwerpen.

JAN DHONDT

1944

Dhondt, Jan werd geboren te Gentbrugge op 22 januari 1915. Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Gent, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in Wijsbegeerte en Letteren, 1938). Behaalde het diploma van candidaat-archivaris in december 1937. Aspirant en daarna aangesteld Navorsers van het N.F.W.O., 1 oktober 1939-31 december 1941; stagedoend archivaris, daarna archivaris-paleograaf bij het Algemeen Rijksarchief te Brussel (1 januari 1942-1 oktober 1944).

Benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent met ingang van 1 oktober 1944, en belast met de cursussen : Hedendaagse Geschiedenis, de Encyclopedie van de geschiedenis (partim, hedendaagse periode), de Oefeningen over vraagstukken uit de geschiedenis (partim, hedendaagse periode), de Geschiedkundige kritiek en haar toepassing op een tijdperk der Geschiedenis (partim, hedend. geschied.), de Hedendaagse geschiedenis van Handel en Nijverheid en de Diplomatieke geschiedenis van Europa sedert het Wener congres. Met ingang van 1 november 1948 werd hij tot gewoon hoogleraar bevorderd. Van de cursus „Diplomatieke Geschiedenis” werd hij, op zijn aanvraag, ontlast bij K.B. van 8 mei 1959.

Na de oprichting, bij K.B. van 12 december 1957, van het Hoger Instituut voor Oosterse, Oosteuropese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis, werd hij bij K.B. van 22 maart 1958 belast met volgende cursussen bij dit Instituut : De grondige studie van de politieke, maatschappelijke en culturele geschiedenis van Azië, partim : Oost-Azië; De grondige studie van de politieke, maatschappelijke en culturele geschiedenis van de Byzantijnse en de Slavische wereld, partim : de postbyzantijnse periode; De algemene geschiedenis van de Byzantijnse en de Slavische wereld, partim : de postbyzantijnse periode.

Bekroond met de Prijs der Alumni van de Universitaire Stichting (1947), met de Second Prix Gobert (Institut des Inscriptions, Parijs) in 1947 en 1948.

PUBLIKATIES VAN JAN DHONDT

IN BOEKVORM

- Tafels van de Resolutieboeken van de Staten van Vlaanderen, 1631-1656.* Brussel, 957 pp., 1941.
- Korte Geschiedenis van het ontstaan van het Graafschap Vlaanderen.* Brussel, Manteau, 79 pp., 1e uitg. 1942, 2e uitg. 1943.
- Les origines de la Flandre et de l'Artois.* Centre d'Études régionales du Pas-De-Calais, Arras, 98 pp., 1944.
- Gent* (met P. DE KEYSER). Antwerpen, 1947, 387 pp.
- Études sur la naissance des principautés territoriales en France (IXe-Xe siècle).* Rijksuniversiteit te Gent, Uitgaven verzorgd door de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren, 102e aflevering, 344 pp., Brugge, De Tempel, 1948.
- Actes des États Généraux des Anciens Pays-Bas, t. I (actes de 1427 à 1577)* (met J. CUVELIER en R. DOEHAERD). Brussel, Paleis der Academiën, 366 pp., 1948.
- Locale standenvertegenwoordiging in het graafschap Vlaanderen. Een tractaat uit de XVIIIe eeuw (1770-1775).* Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, Verhandelingen, VI, 63 pp., 1950.
- Leiding van *Flandria Nostra.* Antwerpen, Standaard, 5 dln., 1958-1961.
- Leiding van *De Geschiedenis van de Belgische socialistische arbeidersgeschiedenis.* Antwerpen, Ontwikkeling, 1959-1961.
- Hedendaagse Geschiedenis.* In : Geschiedenis van België, onder leiding van J. Dhondt, Gent, Het Licht, 1957.
- Les relations militaires des années 1634 et 1635* (met M. HUISMAN en L. VAN MEERBEECK). Brussel, 1958, 228 pp.
- Instruments biographiques pour l'histoire contemporaine de la Belgique* (met S. VERVAECK). Brussel, 1960, 80 pp.

ALS BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Élection et hérédité sous les Carolingiens et les premiers Capétiens.* Revue Belge de Philologie et d'Histoire, XVIII, 1939, pp. 913-953.
- Les relations entre la France et la Normandie sous Henri Ier.* Normannia, II, 1939, pp. 465-486.
- Bijdrage tot de kennis van het financieuzen der Staten van Vlaanderen (16e en 17e eeuw).* Nederlandse Historiebladen, III, 1940, pp. 149-181.
- La donation d'Elfrude à Saint-Pierre de Gand.* Bulletin de la Commission royale d'Histoire, CV, 1940, pp. 117-164.
- De forestiers van Vlaanderen.* Bulletin de la Commission Royale d'Histoire, CV, 1940, pp. 282-305.
- Over standenvertegenwoordiging in de Staten van Vlaanderen.* Nederlandse Historiebladen, III, 1940-41, pp. 311-326.
- Notes sur les deux premiers ducs capétiens de Bourgogne.* Annales de Bourgogne, XIII, 1941, pp. 30-38.
- Une dynastie inconnue des comtes d'Ostrevant.* Miscellanea Van der Essen, Brussel, 1941, pp. 177-187.
- Bijdrage tot het cartularium van Meesen (1065-1331).* Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, CVI, 1941, pp. 95-234.
- Recherches sur l'histoire du Boulonnais et de l'Artois aux IXe et Xe siècles.* Mémoires de l'Académie d'Arras, 4e série, t. I, 1941-1942, pp. 96-103, 130-145, 177-187.
- Note sur l'acte de fondation de Sainte Monégonde de Chimay.* Bulletin de la Commission Royale d'Histoire, CVII, 1942, pp. 321-335.
- Het ontstaan van het vorstendom Vlaanderen.* Revue belge de Philologie et d'Histoire, XX, 1941, pp. 533-572; XXI, 1942, pp. 53-93.
- Het land van Waas in het graafschap Vlaanderen, XI-XIIe eeuw.* Annalen van de Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, LIV, 1943, pp. 1-11.

- De crisis van het grafelijk gezag in Vlaanderen na de dood van Arnulf de Eerste*. Bijdragen voor Geschiedenis en Oudheidkunde, Gent, 1944, pp. 47-75.
- Ontstaan en wording van Oudenaarde*. Handelingen van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk, XXI, 1944-1945, pp. 1-29.
- De graven van Gent*. Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, Nieuwe Reeks, II, 1945, pp. 127-134.
- Note critique sur les comtes de Hainaut au Xe siècle*. Annales du cercle archéologique de Mons, LIX, 1945, pp. 123-144.
- Les subdivisions du Pagus de Hainaut*. Annales du Cercle archéologique de Mons, LIX, 1945, pp. 115-122.
- Henri Ier, l'Empire et l'Anjou (1043-1056)*. Revue Belge de Philologie et d'Histoire, 1946-47, pp. 87-109.
- Les seigneuries du IXe au XIIIe siècle*. Histoire du Pas-de-Calais, Arras, 1947, pp. 34-82.
- Essai sur l'origine de la frontière linguistique*. L'antiquité Classique, XVI, 1947, pp. 261-286.
- Note sur les Châtelains de Flandre*. Mémoires de la Commission départementale des Monuments Historiques du Pas-de-Calais, V, fasc. 2, 1947, pp. 43-51.
- Vlaanderen. Oorspronkelijke ligging en etymologie* (met M. GYSSELING). Album Prof. Dr. Frank Baur, Brussel, 1948, pp. 665-693.
- Quelques considérations sur la fin de la domination romaine et les débuts de la colonisation franque en Belgique* (met S. J. DE LAET en P. HOMBERT). L'Antiquité Classique, XVII, 1948, pp. 133-156.
- La fin de la domination romaine et les débuts de la colonisation franque en Belgique* (met S. J. DE LAET en P. HOMBERT). Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, Nieuwe Reeks, III, 1948, pp. 116-121.
- Développement urbain et initiative comtale en Flandre au XIe siècle*. Revue du Nord, XX, 1948, pp. 133-156.
- Uit de voorgeschiedenis van de vakbeweging*. Problemen, II, 1948, pp. 393-435.
- La Belgique de 1848*. Actes du Congrès historique du Centenaire de la Révolution de 1848., Parijs, 1948, pp. 115-132.
- Woelingen te Gent in 1848*. Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, Nieuwe Reeks, III, 1948, pp. 33-68.
- Anthropologie et démographie. Moyen Age* (met C. CPOLLA, M. POSTAN en PH. WOLFF). Rapport collectif. IXe Congrès international des Sciences Historiques, (Paris, 28 août-3 septembre 1950), Parijs, 1950, pp. 55-80.
- Vlaanderen van Arnulf de Grote tot Willem Clito, 918-1182*. Algemene Geschiedenis der Nederlanden, deel II, Utrecht, 1950, pp. 66-93 en 516-518.
- Vlaanderen onder het Huis van de Elzas, 1128-1191*. Algemene Geschiedenis der Nederlanden, deel II, Utrecht, 1950, pp. 118-133, 518-519.
- Les origines des États de Flandre*. Anciens Pays et Assemblée d'États, 1950, pp. 3-55.
- „Ordres ou puissances”: l'exemple des États de Flandre*. Annales-Économies-Sociétés-Civilisations, V, 1950, pp. 289-305.
- Nieuw geluid over 1830*. De Vlaamse Gids, XXXV, 1951, pp. 181-196 en 235-254.
- Slotwoord over het probleem 1830*. De Vlaamse Gids, XXXV, 1951, pp. 717-724.
- Quelques aspects du règne d'Henri, roi de France*. Mélanges Louis Halphen, Paris, 1951, pp. 199-208.
- Les Laeti du Namurois et l'origine de la civilisation mérovingienne* (met S. J. DE LAET en J. NENQUIN). Études d'Histoire et d'Archéologie dédiées à Ferdinand Courtoy, Namur, 1952, t. I, pp. 149-172.
- Note sur l'origine de la frontière linguistique*. L'Antiquité Classique, XXI, 1952, pp. 107-122.
- Proloog van de Brabantse Geschiedenis. Een inleiding tot de politieke geschiedenis van Noord-Brabant in de IXe en X^e eeuw*. Bijdragen tot de studie van het Brabants Heem, dl. III, Bergen op Zoom, 1952, pp. 1-42.
- Het ontstaan van Oudenaarde*. Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde, X, 1952, pp. 50-80.
- De politieke groei in België tussen 1789 en 1856*. De Vlaamse Gids, XXXVII, 1953, pp. 385-401.

- Notes sur les ouvriers industriels gantois à l'époque française.* Revue du Nord, XXXVI, 1954, pp. 309-324.
- Parlementaire werking en agitatie in onze hedendaagse geschiedenis.* De Vlaamse Gids, XXXVIII, 1954, pp. 270-289.
- L'industrie cotonnière gantoise à l'époque française.* Revue d'Histoire Moderne et Contemporaine, II, 1955, pp. 233-279.
- De sociale kwestie in België.* Algemene Geschiedenis der Nederlanden, X, 1955, pp. 314-349.
- Une mentalité du XIIe siècle: Galbert de Bruges.* Revue du Nord, XXXIX, 1957, pp. 101-109.
- Les solidarités médiévales. La Flandre en 1127-1128.* Annales-Économies-Sociétés-Civilisations, 1957, pp. 529-560.
- Stedelijk Landschap en Steden in het Landschap.* Flandria Nostra, I, 1957, pp. 55-85.
- L'essor urbain entre Meuse et Mer du Nord à l'époque mérovingienne.* Studi in Onore di Armando Saponi, Milano, 1957, pp. 57-78.
- De vroege Topografie van Bcugge.* Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, XI, 1957, pp. 330.
- Bibliografie van de Geschiedenis van België (1944-1947, 1947-1949 en jaarlijks vanaf 1950 in de „Revue du Nord”; vanaf 1952 in het „Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis”).* Bulletin d'histoire de Belgique (jaarlijks vanaf 1952 in de „Revue du Nord”).
- Les antécédents.* Eerste hoofdstuk in „Les fastes du parti socialiste belge”, pp. 13-31, Brussel, 1960.
- Hoe de staat tot stand komt.* In : Flandria Nostra, dl. V, pp. 9-32, Antwerpen, 1961.
- Het jaar 1860.* Tijdschrift van het gemeentekrediet van België, 1960.
- Stadsontwikkeling in het Scheldebekken en aan de Noordzee Kust.* Roem onzer steden, Brussel, 1960, pp. 29-39.
- Diverse hoofdstukken in „Geschiedenis van de socialistische arbeidersbeweging in België”, 1959-1961.

MAURICE E. DUMONT

1944

Dumont, Maurice, Etienne werd geboren te Anderlecht op 14 februari 1918. Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Brussel, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (licentiaat in de wetenschappen, groep aardrijkskunde, op 6 juli 1939; geaggregeerde van het middelbaar onderwijs van de hogere graad op 18 december 1939; doctor in de wetenschappen, groep aardrijkskunde, op 21 mei 1946). Behaalde tevens de bekwaamheidsakte tot les geven in de franse taal op 27 november 1940.

Was van 1 oktober 1937 tot 31 september 1939 leerling-assistent bij het Seminarie voor Menselijke Aardrijkskunde der Rijksuniversiteit te Gent (M.B. van 17 augustus 1937 en 16 november 1938), vanaf 4 oktober 1940 leraar aan het Kon. Atheneum te Vorst (Besluit van 4 oktober 1940) en vanaf 15 september 1941 aan de Rijkslagere en -Middelbare Normalscholen te Gent (Besluiten van 12 juli 1941, 21 januari 1943, 22 januari 1943 en M.B. van 25 juni 1945).

Werd op datum van 1 oktober 1944 benoemd tot assistent bij het Seminarie voor Menselijke Aardrijkskunde der Rijksuniversiteit te Gent (Regentsbesluit van 19 december 1944) en tevens aangesteld als suppleant voor de leergangen „Aardrijkskunde

der Streken” en „Grondige cursus over de aardrijkskunde der streken” (Rectoraal besluit van 22 januari 1945 en Min. B. van 19 februari 1945).

Werd benoemd tot docent bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte op datum van 1 november 1944 (Regentsbesluiten van 15 februari 1947, 8 mei 1947 en 17 januari 1948 gewijzigd bij K.B. van 10 mei 1955).

Zijn leeropdracht was vastgesteld als volgt :

- a) Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte :
Oefeningen over vraagstukken uit de menselijke aardrijkskunde (Cand.);
Menselijke aardrijkskunde (Lc.).
- b) Faculteit der Rechten :
Politieke aardrijkskunde (Lic.).

- c) Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen :
Koloniale Aardrijkskunde met inbegrip van de beginselen der ethnografie (Lic.)
- d) Faculteit der Wetenschappen :
Oefeningen over de aardrijkskunde (partim menselijke aardrijkskunde, Cand.).
Menselijke aardrijkskunde (Lic.). Grondige cursus over de menselijke aardrijkskunde (Lic.).

Werd bevorderd tot gewoon hoogleraar op datum van 1 november 1948 (Regentsbesluit van 15 mei 1949).

Bij K.B. van 6 december 1956 werd hij, met ingang van 1 november 1956 buiten zijn overige bevoegdheden, belast met de cursus „Beginselen der Menselijke aardrijkskunde” in de Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen; bij K.B. van 16 april 1957 met ingang van het Academisch jaar 1956-57 ontlast van de cursus „Oefeningen over de aardrijkskunde (partim : menselijke aardrijkskunde) en met ingang van dezelfde datum belast met de cursus : Inleiding tot de aardrijkskunde (partim : menselijke aardrijkskunde). Op zijn aanvraag werd hij bij K.B. van 11 maart 1959 ontlast van de cursus „Politieke Aardrijkskunde” in de Faculteit der Rechten.

Zijn huidige leeropdracht omvat dus :

Oefeningen over vraagstukken uit de menselijke aardrijkskunde (Fac. L. en W. Cand. Geschiedenis).

Menselijke Aardrijkskunde (Fac. L. en W., lic. Gesch. en Fac. Wetensch., lic. aardrijksk.).

Inleiding tot de Aardrijkskunde (partim : menselijke aardrijksk.) (Fac. Wetensch., Cand. aardrijksk.).

Grondige cursus over de Menselijke Aardrijkskunde (Fac. Wetensch., lic. Aardrijkskunde).

Beginselen der Menselijke Aardrijkskunde (Cand. H.S.H. en E.W.).

Koloniale Aardrijkskunde met inbegrip van de beginselen der ethnografie (H.S.H. en E.W. lic. Handels en Kol. Wetensch.).

Sinds 16 februari 1950 aangesteld als lid van de subcommissie Aardrijkskunde van de Verbeteringsraad voor het middelbaar Onderwijs, op 18 februari 1958 gewijzigd in „Studiecommissie Aardrijkskunde”.

Bij K.B. van 6 januari 1958 benoemd tot gasthoogleraar aan de Officiële Universiteit van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi voor het academiejaar 1957-58 en er belast met de leeropdracht „Menselijke en Economische Aardrijkskunde aan de Fac. L. en W. voor een mandaat van drie maanden.

Bij M.B. van 5 januari 1959 benoemd tot lid van de Commissie voor het bepalen van de gelijkwaardigheid voor de Letteren en Wijsbegeerte.

Secretaris van de Fac. L. & W. in 1951-52, deken in 1952-53 en 1953-54, lid van de Raad van Beheer der Rijksuniversiteit te Gent als afgevaardigde van de Fac. L. en W. (1955-59 en herkozen voor de periode 1959-1963).

Door de Klasse der wetenschappen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België en de Koninklijke Vlaamse Academie van België benoemd tot lid van het Nationaal Comité voor Aard-

drijkskunde op datum van 1 juli 1950; op 1 maart 1958 verkozen tot lid, en op 12 oktober 1959 als secretaris van de Commissie voor de Nationale Atlas van België in de schoot van het Nationaal Comité voor Aardrijkskunde.

Lid van de Hoge Raad voor de Statistiek voor een termijn van 2 jaar (K.B. van 12 januari 1953) en hernieuwd voor een termijn van zes jaar (K.B. van 18 januari 1955).

Vaste medewerker voor België van het Geografisch Tijdschrift, Groningen, Djakarta (1946-1952).

Lid (sinds 19 maart 1950), ondervoorzitter (1954-1958) en secretaris (sinds 1958) van de Raad van Beheer der Belgische Vereniging voor Aardrijkskundige Studies.

Lid van het Centraal Bestuur der „Société royale belge de Géographie” (sinds 4 februari 1960).

Corresponderend lid van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap te Amsterdam (sinds 1954) en van de Nederlandse Vereniging voor Economische en Sociale Geografie te Rotterdam (sinds 1956). Lid van de Belgische Commissie voor Bibliografie, bijzondere commissie van de nationale commissie voor de Unesco (sinds 1954).

Lid van de Redactieraad van het Natuurwetenschappelijk Tijdschrift (sinds 1947) en van het Tijdschrift van de Belgische Vereniging voor Aardrijkskundige Studies (sinds 1947).

PUBLIKATIES VAN MAURICE E. DUMONT

IN BOEKVORM

Gent, een stedenaardrijkskundige Studie. I. Tekst, II. Atlas. Brugge, De Tempel, 1951, XII + 590 p. en 9 p. + 93 pl. Werken Fac. Wijsb. en Lett. U.G., Afleveringen 107 en 108.

Aardrijkskundige bibliografie van België. Bibliographie géographique de la Belgique (met L. DE SMET). Gent, Seminarie voor Menselijke Aardrijkskunde, Bruxelles, Commission belge de Bibliographie, 1954-1956, XII + 452 p. *Bibliographia Belgica*, Afleveringen 14, 15, 16 en 17.

Bevolkingsdichtheid. K.A.B., Nat. Comité Aardrijksk., Comm. Nat. Atlas, Commentaar bij blad 21 v. Atlas v. België. Brussel, Mil. G. Instit., 1955, 20 p. Franse vert. : *Densité de la population.* Bruxelles, Instit. G. Mil., 1957, 18 p.

Redactie van *Winkler Prins Atlas*, 2e Uitg. (met G. M. MIERMANS). Amsterdam, Brussel, Elsevier, 1957, 366 p.

Medewerking aan *Elsevier Wereldatlas*, Amsterdam, Brussel, Elsevier, 1959, 171 p.

Atlas van Nederland, België en Luxemburg (met G. PEETERS en A. H. SIJMONS). Amsterdam, Brussel, Elsevier, 1960, 195 p.

Aardrijkskundige Bibliografie van België. Eerste Aanvulling. Bibliographie géographique de la Belgique. Premier Supplément (met L. DE SMET). Gent, Aardrijkskundig Instit. der R.U., 1960, X + 210 p. *Bibliographia Belgica*, Aflevering n° 48.

Hoofredactie voor België van *Oosthoek's Encyclopaedie*, 5e druk, Utrecht, 1959 en volgende jaren.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- De invloedssfeer der steden.* Natuurwet. Ts., Gent, 20, 1938, p. 162-164.
- De situatie van Gent.* Ts. B.V. Aardr. Studies, Leuven, 12, 1942, p. 46-108.
- De isochronenkaart van Gent.* Natuurwet. Ts., Gent, 25, 1943, p. 39-46.
- Het site van Gent.* Ts. B.V. Aardr. Studies, Leuven, 13, 1943, p. 106-145.
- De omgeving van Vesuvius en Etna. Enkele feiten van menselijke aardrijkskunde naar een onderzoek van de kaart op 1/100.000^e.* Natuurwet. Ts., Gent, 26, 1944, p. 103-114.
- Australië, het land der plagen.* Nu, Ts. Kunst Wet., Gent, 1945, p. 117-125.
- Epidemieën en krotwoningen te Gent in de vorige eeuw.* Morgen, Ts. Politieke, Sociale Economische Vorsching, Gent, 1, 1946, p. 299-302.
- In memoriam Gaston Gérard Dept, professor aan de Rijksuniversiteit te Gent. 1900-1946.* Ts. B.V. Aardrijksk. Studies, Leuven, 16, 1946, p. 20-34.
- Ter nagedachtenis van Professor Dr. G. G. Dept, gewoon hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent.* Ts. Econ. Geogr., Rotterdam, 38, 1947, p. 36-37.
- De electrificatie van de Belgische spoorwegen.* Ts. Econ. Geogr., Rotterdam, 38, 1947, p. 179-183.
- Over twee nieuwe methodes voor de cartographische voorstelling van de bevolking en de bewoning.* Natuurwet. Ts., Gent, 29, 1947, p. 179-185.
- De nieuwste bijdragen over de menselijke aardrijkskunde van België, 1945-46-47.* Geogr. Ts., Groningen, Batavia, 1, 1948, p. 216-220, 282-288.
- Professor Dr. G. G. Dept (1900-1946).* Mededelingen AVOSUG, Gent, 2, 1948, p. 59-62.
- Les migrations ouvrières du point de vue de la délimitation des zones d'influence urbaine et la notion de zone d'influence prédominante. Application à l'agglomération gantoise.* B.S.b.E.G., Louvain, 19, 1950, p. 21-35.
- De bevolkingsdichtheid in België.* Schoolkaart = *Densité de la population.* Carte scolaire, 1/200.000^e, 1951.
- De nieuwste bijdragen tot de menselijke en economische aardrijkskunde van België, 1948-49-50.* Geogr. Ts., Groningen, Djakarta, 4, 1951, p. 209-215, 245-256.
- Densité de Population. Bevolkingsdichtheid.* 1/500.000^e. Nationale Atlas België, Blad 21, 1951.
- Le principe de durée ou de répétition en géographie.* B.S.b.E.G., Louvain, 21, 1952, p. 19-26.
- Een practisch procédé voor het vervaardigen van cartogrammen met sferen (met A. ANTEUNIS).* La Géogr. — De Aardrijksk., Brussel, 4, 1952, p. 90-93.
- Géographie politique et Géopolitique.* Inform. Géogr., Paris, 19, 1955, p. 151-159.
- Het onderwijs in de aardrijkskunde aan de Rijksuniversiteit te Gent sinds hare stichting.* La Géogr. — De Aardrijksk., Brussel, 7, 1955, p. 95-117.
- Politieke aardrijkskunde en Geopolitiek.* Ts. B.V. Aardr. St., Leuven, 25, 1956, p. 187-209.
- De excursie van de Belgische Vereniging voor aardrijkskundige Studies naar Walcheren (2 juli 1956) — Excursion de la Société belge d'Études Géographiques à Walcheren (2 juillet 1956) (met L. DE SMET).* Ts. B.V. Aardr. St., Leuven, 25, 1956, p. 307-329.
- In Memoriam Professor Dr. F. Quicke.* De Brug, Gent, 1957, p. 99-101.
- Bibliographie de l'Histoire de Belgique. — Bibliografie van de Geschiedenis van België.* 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959 (met J. DHONDT e.a.). B. Ts. Fil. Gesch., Brussel, 31-38, 1953 tot en met 1960.
- Vaste medewerking aan *Bibliographie Géographique Internationale*, Parijs, vanaf boekdeel 55-56, 1945-46.
- Medewerking aan *Oosthoek's Encyclopaedie*, *Winkler Prins Encyclopaedie*, *Encyclopaedia Britannica*. Rubriekadviseur van en medewerking aan *Algemene Winkler Prins*, Amsterdam, Brussel, Elsevier, 1956-1960, 10 delen.

CHARLES VERLINDEN

1944

Jan, Charles, Alfons Verlinden werd geboren te St. Gillis-Brussel, op 3 februari 1907.

Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Gent en zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de Letteren en wijsbegeerte op 14 juli 1930, kandidaat in de Rechten 1929).

Was van 1930 tot 1944 Atheneum-leraar, eerst te Gent tot 1935, daarna te Brussel.

Ondernam ondertussen studiereizen in Frankrijk, Spanje en Italië als laureaat van de interuniversitaire wedstrijd en als beursgenietende van het N.F.W.O. Werd in april 1940 docent a.i. aan de Rijkshandelshogeschool te Antwerpen, belast met de Nederlandse cursus in de Economische Geschiedenis; werd vast aangesteld na de bevrijding en bekwam eervol ontslag op zijn aanvraag op 12 mei 1952.

Werd op 1 februari 1944 bij besluit van de secretaris-generaal benoemd tot docent bij de Faculteit der Rechten der Rijksuniversiteit te Gent en belast met de cursus Sociale en economische geschiedenis (partim : sociale geschiedenis). Benoemd tot docent bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte bij besluit van de Prins-Regent dd. 28 december 1945 (later

met terugwerkende kracht op 1 november 1944) en belast met de volgende cursussen : „Maatschappij en Instellingen der Moderne Tijden”, „Encyclopedie van de geschiedenis (partim : moderne tijden)”, „Praktische oefeningen over de geschiedenis (partim : moderne tijden)”, „Historische kritiek met toepassing op een periode van de geschiedenis (partim : moderne tijden)”. Bij besluit van de Prins-Regent dd. 10 januari 1946 (terugwerkende kracht op 1 november 1944) werd hij opnieuw benoemd tot docent bij de Faculteit der Rechten en belast met de cursussen over „Maatschappij en Instellingen der moderne tijden” en „Sociale en economische geschiedenis”. Bij besluit van de Prins-Regent van 1 maart 1947 werd hij ook belast met de eerste dezer cursussen in het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, waar hij hem in feite reeds doceerde.

Tijdens het academie-jaar 1944-45 had hij krachtens ministerieel besluit van 31 januari 1945 F. L. Ganshof gesuppleëerd voor de cursussen „Encyclopedie van de Geschiedenis (partim : middeleeuwen)”, „Praktische Oefeningen over de geschiedenis (partim : middeleeuwen), „Historische kritiek met toepassing op een periode van de geschiedenis (partim : middeleeuwen). Bij besluit van de Prins-Regent van 15 februari 1947 werd hij ter vervanging van wijlen G. Dept belast met de cursussen „Geschiedenis van de aardrijkskunde” en „Geschiedenis van de koloniale uitbreiding der Europese volkeren”.

Werd benoemd tot gewoon hoogleraar bij besluit van de Prins-Regent dd. 15 mei 1949 (met ingang van 1 november 1948).

Bij K.B. dd. 22 maart 1958 werd hij belast met de cursussen „De grondige studie van de politieke, maatschappelijke en kulturele geschiedenis van Azië, partim : Europese kolonisatie in Azië”, „De grondige studie van de politieke, maatschappelijke en kulturele geschiedenis van Afrika, partim : Europese kolonisatie in Afrika” bij het Instituut voor Oosterse, Oosteuropese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis van de Rijksuniversiteit.

Secretaris van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte 1952-54, Deken 1954-56, Lid van de Raad van Beheer 1954-56. Lid van de Beheerscommissie van het Universiteitsvermogen 1955-1959.

Bekroond door de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte met de Van Ortruy-Prijs 1928 en door de Académie Royale de Belgique met de L. Leclère-Prijs 1933. Buitenlands lid van het Instituto de Coimbra (1948), van de Real Academia de la Historia (1951), van de Sociedad Peruana de Historia (1958).

Briefwisselend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor wetenschappen, Klasse der Letteren (K.B. 21 november 1955); Werkend lid (K.B. 12 december 1957).

Lid van het bestuurscomité van het Belgisch Historisch Instituut te Rome (Besluit van de Prins-Regent dd. 30 december 1947); Secretaris van het bestuurscomité van 1955 af en als dusdanig belast met de redactie van het Bulletin, de Analecta Vaticano-Belgica en de andere reeksen uitgegeven door het Instituut. Aangesteld tot Directeur van de Academia Belgica te Rome op 1 oktober 1959.

Lid van het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht (1952), Raadgevend lid van de Panamerikaanse Commissie voor Geschiedenis (1952), Eerraadslid van de „Institución Fernando el Católico” (Saragossa).

Gedurende het eerste semester 1948-49 belast met het doceren van de eerste cursus in de Economische Geschiedenis aan de Universiteit te Coimbra. Belast met cursussen over laat-middeleeuwse en vroeg-moderne geschiedenis aan de Universiteit van Wisconsin (2^e semester 1951-52), Colombia (New York) (1^e sem. 1953-54), Washington (Seattle) (3^e trim. 1956-57). Titularis van de Belgische leerstoel aan de Universiteit te Londen (1^e en 2^e trim. 1952-53).

Zijn wetenschappelijke activiteit heeft vooral betrekking op de economische en sociale geschiedenis der middeleeuwen en der moderne tijden, op de koloniale geschiedenis en op de geschiedenis der aardrijkskunde.

Redactielid van Tijdschrift voor Geschiedenis (Groningen), lid van het Bestuurs-

comité van het Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis, van het wetenschappelijk comité van het Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen, Advisory editor van Comparative studies in History and Society (Chicago), Associate editor van Hispanic American Historical Review (Duke University Press). Ondervoorzitter van de Internationale Commissie voor Zeevaartgeschiedenis. Voorzitter van de Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma.

PUBLIKATIES VAN CHARLES VERLINDEN

IN BOEKVORM

- Robert le Frison, comte de Flandre. Étude d'histoire politique.* Werken uitg. Fac. Wijsb. en Let., Gent, 1935.
- Les Empereurs belges de Constantinople.* Brussel, 1945.
- Introduction à l'histoire économique générale.* Coimbra, 1948.
- De dubbele cyclus der economische evolutie.* Antwerpen, 1950.
- Précédents médiévaux de la colonie en Amérique.* Mexico, 1954.
- Les origines de la frontière linguistique en Belgique et la colonisation franque.* Brussel, 1955.
- L'esclavage dans l'Europe médiévale. I. Péninsule ibérique, France.* Werken uitg. Fac. Let. en Wijsb. Gent, 1955.
- Dokumenten voor de geschiedenis van Prijzen en Lonen in Vlaanderen en Brabant (XVe-XVIIIe eeuw).* Documents pour l'histoire des Prix et Salaires en Flandre et en Brabant (XVe-XVIIIe siècle), onder leiding van Prof. Dr. C. Verlinden en redaktie van Werkleider Dr. J. Craeybeckx, met medewerking van Dr. H. Coppejans-Desmedt, Dr. J. Craeybeckx, Dr. D. Dalle, Dr. P. Deprez, Dr. V. Janssens, Dr. E. Scholliers, Lic. G. Croisiau, Lic. J. Vermaut, Lic. A. Wijffels. Werken uitg. Fac. Let en Wijsb. Gent, 1959.
- Privilèges et chartes de franchises de la Flandre. Tome I. Actes généraux et Flandre française (I^e partie)* (met G. ESPINAS en J. BUNTINX). Commission Royale des Anciennes Lois et Ordonnances. Coutumes du Pays et Comté de Flandre, 1959.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Le chroniqueur Lambert de Hersfeld et les voyages de Robert le Frison, comte de Flandre.* Belg. Tijdschr. v. Fil. en Gesch., X, 1931.
- Flandre et Zélande sous Robert Ier le Frison.* Ibidem, X, 1931.
- Souveraineté flamande et souveraineté hennuyère à Douai à la fin du XIe siècle.* Revue du Nord, Rijsel, XVIII, 1932.
- Les mots „mariscus” et „morus” dans les chartes flamandes antérieures à 1200.* Ier Congrès international de Géographie historique, II, 1932, Mémoires.
- Le Balfart. Corvée-redevance pour l'entretien des fortifications en Flandre au Moyen Age.* Tijdschr. voor Rechtsgeschiedenis — Revue d'Histoire du Droit, Leiden, XII, 1933.
- L'auteur et la portée du „Conflictus ovis et lini”* (met A. VAN DE VYVER). Belgisch Tijdschr. voor. Fil. en Gesch., XII, 1933.
- Problèmes d'histoire économique franque. I. Le Franc Samo.* Ibidem, XII, 1933. *II. L'état économique de l'Alsace sous Louis le Pieux d'après Ermold le Noir.* Ibid., XIII, 1934.
- Le voyage de Robert le Frison en Terre Sainte.* Annales de la Société d'Emulation de Bruges, LXXVI, 1933.
- La répercussion de la révolution liégeoise à Thuin et dans la châteltenie de Thuin.* Fédération archéologique et historique de Belgique, XXIX, 1932, verschenen in 1934.

- L'organisation du travail et de la production à Thuin et dans l'Entre Sambre et Meuse liégeoise sous l'Ancien Régime et principalement la draperie.* Bulletin de l'Institut archéologique liégeois, LVIII, 1934.
- Le Centro de Estudios históricos de Madrid.* Tijdschr. van de Kring der Alumni van de Universitaire Stichting, VI, 1935.
- L'esclavage dans le monde ibérique médiéval (1e deel).* Anuario de historia del derecho español, Madrid, XI, 1934, verschenen in 1935.
- Rapports économiques entre la Flandre et la Crète à la fin du moyen âge.* Belgisch Tijdsch. v. Fil. en Gesch., XIV, 1935.
- Contribution à l'étude de l'expansion commerciale de la draperie flamande dans la péninsule ibérique au XIIIe siècle.* Revue du Nord, Rijsel, XXII, 1936.
- L'esclavage dans le monde ibérique médiéval (2e deel).* Anuario de historia del derecho español, Madrid, XII, 1935.
- Henri Pirenne. Nécrologie (1862-1935).* Ibidem.
- L'Espagne au Xe siècle. I. L'Espagne chrétienne.* Revue des Cours et Conférences, Parijs, 1936-37.
- II. L'Espagne musulmane.* Ibidem.
- L'histoire urbaine dans la péninsule ibérique.* Belg. Tijdschr. v. Fil. en Gesch., XV, 1936.
- Note sur l'esclavage à Montpellier au bas moyen âge (XIIIe-XVe siècles).* Études d'histoire dédiées à la mémoire de Henri Pirenne, Brussel, 1937.
- La condition des populations rurales dans l'Espagne médiévale.* Recueil de la Société Jean Bodin, Brussel, 1937.
- La place de la Catalogne dans l'histoire commerciale du monde méditerranéen médiéval. I. Avant 1300.* Revue des Cours et Conférences, Parijs, 1937-38. *II. De 1300 à 1500.* Ibidem.
- La charte du comte de Flandre Robert II de 1089 pour St. Donatien de Bruges.* Belg. Tijdsch. v. Fil. en Gesch., XVI, 1937.
- La grande peste de 1348 en Espagne. Contribution à l'étude de ses conséquences économiques et sociales.* Belg. Tijdsch. v. Fil. en Gesch., XVII, 1938.
- Quelques aspects de l'histoire de la Tenure au Portugal.* Recueil de la Société Jean Bodin, III, 1939.
- The rise of Spanish Trade in the middle ages.* The economic history review, X, 1940.
- Bibliographie des travaux historiques publiés en Belgique et en Hollande en 1939.* Revista Portuguesa de Historia, I, 1941.
- Trabajos relativos a la historia del derecho español publicados en frances durante los años 1935-40.* Anuario de historia del derecho español, XIII, 1941.
- Brabantsch en Vlaamsch laken te Krakau op het einde der XIVe eeuw.* Mededelingen van de Kon. Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Kl. Letteren, V, 2, 1943.
- Esclaves du Sud-Est et de l'Est européen en Espagne orientale à la fin du moyen âge.* Revue Historique du Sud-Est européen, Bucarest, XIX, 1942.
- L'origine de slavus-esclave.* Archivum latinitatis medii aevi, XVII, Brussel, 1942.
- De sociale geschiedenis van Engeland.* De Vlaamse Gids, 1946.
- La Belgique aux XIIIe et XIVe siècles.* Grande Encyclopédie de la Belgique et du Congo, Brussel, 1939.
- Prof. F. L. Ganshof.* Tijdsch. v. d. Kring der Alumni v. de Universitaire Stichting, Brussel, XV, 1946.
- Voorwoord tot de Franse uitgave van G. M. TREVELYAN : *L'histoire et le lecteur.* Brussel, 1946.
- De Franken en Aetius. Kritische bijdrage tot de chronologie van de opmarsch der Franken in België en Noord-Frankrijk.* Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlanden, I, 1946.
- Gent door de eeuwen heen.* Vlaamse Gids, 1947.
- Deusone in regione Francorum.* Handelingen van de K. Commissie voor Toponymie en Dialectologie, XX, 1946.
- Belgica e Hollanda (Bibliografisch overzicht over de geschiedkundige arbeid 1940-41).* Revista Portuguesa de Historia, II, 1943, verschenen in 1947.
- L'Histoire: une science et un art.* Revue Générale belge, 1947.
- Esclavage et ethnographie sur les bords de la Mer Noire (XIIIe et XIVe siècles).* Miscellanea L. Van der Essen, I, Brussel, 1947.

- Codigo de seguros maritimos segun la costumbre de Amberes, promulgado por el consulado español de Brujas en 1569.* Cuadernos de Historia de España, Buenos Aires, VII, 1947 en VIII, 1948.
- De zeeverzekeringen der Spaanse kooplui in de Nederlanden gedurende de XVIe eeuw.* Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlanden, II, 1947.
- Le problème de l'expansion commerciale portugaise au moyen âge.* Biblos, Coimbra, XXIII, 1948.
- Code d'assurances maritimes selon la coutume d'Anvers promulgué par le consulat espagnol de Bruges en 1569.* Bulletin K. Commissie Oude Wetten en Verordeningen, XVI, 1949.
- De Frankische kolonisatie.* Algemene Geschiedenis der Nederlanden, I, Utrecht, 1949.
- Hoe lang duurde de economische crisis in Vlaanderen onder Filips II?* Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlanden, VI, 1949.
- La colonie vénitienne de Tana, centre de la traite des esclaves au XIVe et au début du XVe siècle.* Studi in onore di Gino Luzzatto, Rome, II, 1950.
- Necrologie van Hubert Van Houtte.* Belg. Tijdsch. v. Fil. en Gesch. XXVII, 1949.
- Le grand domaine dans les États ibériques chrétiens au moyen âge.* Recueil de la Société Jean Bodin, IV, 1949.
- Algemeen verslag over het maturiteitsexamen met het oog op de toekenning van studieleningen voor het academis ch jaar 1949-50.* Universitaire Stichting, 1949.
- Précédents et parallèles européens de l'esclavage colonial.* O Instituto, Coimbra, 113, 1949.
- Middeleeuwse invloeden en Ancien Régime in koloniaal Amerika.* Tijdschr. voor Geschiedenis, Groningen, LXIII, 1950.
- Esclaves fugitifs et assurances en Catalogne (XIVe-XVe siècles).* Annales du Midi, Toulouse, 62, 1950.
- Les influences médiévales dans la colonisation de l'Amérique.* Revista de Historia de America, Mexico, 1950.
- Deux aspects de l'expansion commerciale du Portugal au moyen âge (Harfleur au XIVe siècle, Middelbourg au XIVe et au XVe).* Revista Portuguesa de Historia, IV, 1947, verschenen in 1951.
- Vijftaerlijkse wedstrijd in de Vaderlandse Geschiedenis (19e tijdperk, 1936-40).* Verslag aan de Minister van Openbaar Onderwijs. Belgisch Staatsblad, 12 sept. 1951.
- Algunas consideraciones generales sobre los Países bajos españoles.* La Huella de España en Belgica y Luxemburgo, Revista geografica española, 1951.
- Heur et malheur dans les Pays-Bas espagnols.* Ibidem, 1951.
- Le problème de la continuité en histoire coloniale. De la colonisation médiévale à la colonisation moderne.* Revista de Indias, Madrid, XI, 1951.
- De Italiaanse invloeden in de Iberische economie en kolonisatie (XIIe-XVIIe eeuw).* Mededelingen van de K. Vl. Academie voor Wetenschappen, Kl. der Let., 1951.
- A propos de la politique économique des ducs de Bourgogne à l'égard de l'Espagne.* Hispania, Madrid, X, 1950.
- En Flandre sous Philippe II: Durée de la crise économique.* Annales, Économies, Sociétés, Civilisations, Paris, 7, 1952.
- Spanje en Portugal in de middeleeuwen, Italië in de late middeleeuwen.* Wereldgeschiedenis, Utrecht, IIIe, 1952.
- El comercio de paños flamencos y brabanzones en España durante los siglos XIII y XIV.* Boletín de la Real Academia de la Historia, Madrid, CXXX, 1952.
- Boudewijn van Henegouwen, een onbekende reiziger door Azië uit de XIIIe eeuw.* Tijdschrift voor Geschiedenis, Groningen, LXV, 1952.
- Sentido de la historia colonial americana.* Estudios Americanos, Sevilla, 1952.
- Lettres commerciales italiennes d'une firme anversoise (1586).* Bulletin Belg. Hist. Instituut te Rome, XXVII, 1952.
- Le influenze italiane nella colonizzazione iberica (Uomini e metodi).* Nuova Revista Storica, XXXVI, 1952.
- Que es la historia social?* Arbor, Madrid, 1953.
- Modalités et méthodes du commerce colonial dans l'Empire espagnol au XVIe siècle.* Revista de Indias, Madrid, XII, 1952.

- Twee documenten over prijzen en lonen voor Vlaanderen en Gent (1588)*. Standen en Landen, Leuven, IV, 1953.
- Willem van Rubrouck. Een Vlaamse voorloper van Marco Polo*. Vlaamse Gids, 1953.
- Italian influence in Iberian colonization*. Hispanic American Historical Review, XXXIII, 1953.
- Colomb et les influences médiévales dans la colonisation de l'Amérique*. Studi Colombiani, II, Genua, 1952, verschenen in 1953.
- Les origines coloniales de la civilisation atlantique. Antécédents et types de structure*. Cahiers d'histoire mondiale, Journal of World History Unesco, Parijs, 1953.
- La historia de la America colonial y la colaboración científica internacional*. Trabajos y Conferencias. Seminario de Estudios americanistas, Facultad de Filosofía y Letras, Madrid, 1953.
- Aspects de l'esclavage dans les colonies médiévales italiennes*. Hommage à Lucien Febvre, II, Parijs, 1954.
- Frankisch colonization: a new approach*. Transactions of the royal historical Society, 5e r., IV, Londen, 1954.
- Rede uitgesproken bij de inhuldiging v. h. borstbeeld van H. Pirenne in het Peristylum der Universiteit*. Hulde aan de nagedachtenis van H. Pirenne, Gent, 1954.
- Les influences italiennes dans l'économie et dans la colonisation espagnoles à l'époque de Ferdinand le Catholique*. Fernando el Catolico e Italia, V^o Congreso de Hist. de la Corona de Aragón, 1954.
- Mouvements des prix et des salaires en Belgique au XVIe siècle* (met J. CRAEYBECKX en E. SCHOLLIERS). Annales Écon. Soc. Civilis., Parijs, 1955.
- L'économie européenne aux deux derniers siècles du moyen âge* (met M. MOLLAT, P. JOHANSEN, M. POSTAN en A. SAPORI). X^o Congresso Internazionale di Scienze Storiche, Relazioni, VI, Florence, 1955.
- De „Frontier” in de geschiedenis der Verenigde Staten*. De Vlaamse Gids, 1956.
- Catastrophe of Evolutie? Het ontstaan der taalgrens in België*. Tijdsch. v. Gesch., 1955.
- Vlamingen in koloniaal Spaans Amerika*. De Vlaamse Gids, 1956.
- Henri Pirenne. Architects and Craftsmen in History*, Festschrift für Abbott Payson Usher, Tübingen, 1956.
- La colonie italienne de Lisbonne et le développement de l'économie métropolitaine et coloniale portugaise*. Studi in onore di Armando Saporì, Milaan, 1957.
- Kritische beschouwingen over de aanwending van toponymisch materiaal bij de studie van het ontstaan der taalgrens in België*. Frankische Vestiging en Taalgrens, Bijdr. en Meded. der Naamkunde-Commissie v. d. Kon. Nederl. Akad. v. Wet. te Amsterdam, XI, 1957.
- Vasco da Gama in het licht van zijn Portugese en Arabische voorgangers*. Med. Kon. Vl. Acad. Wet., Kl. Let., XIX, 1957.
- Traite et esclavage dans la vallée de la Meuse*. Mélanges F. Rousseau, Brussel, 1958.
- De ontdekking der Kanarische eilanden in de XIVe eeuw volgens de geschreven bronnen en de kartografie*. Med. Kon. Vl. Acad. voor Wet. Kl. Wetensch., XX, 1958.
- Une appréciation du Programme d'Histoire de l'Amérique*. Inter-American Review of Bibliography, VII, 1958.
- Esclaves alains en Italie et dans les colonies italiennes au XIVe siècle*. Belg. Tijdschr. Fil. en Gesch., XXXVI, 1958.
- Urbanisme et architecture coloniale à Hispaniola*. Ibidem.
- Santa Maria la Antigua del Darien, première „ville” coloniale de la Terre Ferme américaine. Expédition du roi Léopold de Belgique (jan.-fév. 1956)* (met J. CRAEYBECKX, W. BRULEZ, J. MERTENS en G. REICHEL-DOLMATOFF). Revista de Historia de America, Mexico, 1958.
- Navigateurs, marchands et colons italiens au service de la découverte et de la colonisation portugaise sous Henri le Navigateur*. Le Moyen Age, Brussel, LXIV, 1958.
- Pax Hispanica en la America colonial*. Historia, Buenos Aires, XIV, 1958.
- Lanzarotto Malocello et la découverte portugaise des Canaries*. Belg. Tijdschr. Fil. en Gesch., XXXVI, 1958.
- Voorwoord tot J. CRAEYBECKX: Un grand commerce d'exportation: Les vins de France aux anciens Pays-Bas (XIIIe-XVIe siècle)*, Parijs, 1958.

- Rassenverhouding in meerrassige gemeenschappen aan de hand van het Braziliaanse geval.* Tijdschr. v. Soc. Wetensch., IV, 1958.
- Paulmier de Gonneville en de Braziliaanse inboorlingen in 1504.* Med. Kon. Vl. Acad. voor Wet. Kl. Letteren, 1958.
- Crises économiques et sociales en Belgique à l'époque de Charles Quint.* Colloques internationaux du Centre Nation. de la Rech. Scient. Sciences Humaines. Charles Quint et son temps. Parijs, 1959.
- Paulmier de Gonneville e os Indios do Brasil em 1504.* Revista de Historia, São Paulo, 1959.
- Acculturatieproblemen in Belgisch Kongo.* Tijdschr. voor Sociale Wet., 1959.
- Portugiesische und Spanische Entdeckungs- und Eroberungsfahrten.* Historia Mundi, d. VIII. Die überseeische Welt und ihre Erschliessung. Bern, 1959.
- Panos belgas en fuentes literarias españolas medievales.* Poesia e historia economica. Cuadernos de Historia de España. Buenos Aires, 1959.
- Voorwoord tot W. BRULEZ : *De firma della Faille en de internationale handel van Vlaamse firma's in de 16e eeuw.* Brussel, 1959.
- Gli Italiani nell'economia delle Canarie all'inizio della colonizzazione spagnola.* Economia e Storia, Rome, 1960.
- La „Lamentation“ de Zegher Van Maele sur la situation de Bruges de 1565 à 1592 et l'Histoire des Prix.* Revue du Nord, Rijssel, 1960.
- Cicli e periodi nella storia economica in M. Caroselli: Natura e metodo della storia economica.* Raccolta di saggi, Milaan, 1960.

GASTON VANDE VEEGAETE

1944

Gaston, Marcel Vande Veegaete werd geboren te Gent op 30 mei 1896. Hij volbracht zijn secundaire studiën aan de Rijksnormaalschool te Gent; zijn hogere studiën aan het University College te Londen en aan de Rijksumiversiteit te Gent (doctor in de letteren en wijsbegeerte in juli 1922).

Hij vervulde achtereenvolgens volgende functies : Leraar M.O. „The Academy”, Hamilton, Schotland, aan het Atheneum te Sint-Gillis (Brussel) en aan de Rijks-middelbare Normaalschool, Gent. Studieprefect aan het Koninklijk Atheneum, Gent.

Docent bij de Faculteit van letteren en wijsbegeerte (1 november 1944).

Directeur-generaal voor het hoger onderwijs, de wetenschappen en het middelbaar onderwijs (15 juli 1946).

Docent aan de Hogere school voor handels- en economische wetenschappen (1 januari 1956) : opdracht 6 uur per week.

Ere-directeur-generaal voor het hoger en middelbaar onderwijs (1 juli 1956).

Hoogleraar aan de Hogere school voor handels- en economische wetenschappen (1 juli 1956).

Gewoon hoogleraar aan de Faculteit van letteren en wijsbegeerte (27 maart 1959).

Zijn leeropdracht aan de Universiteit omvat de cursussen : Bijzondere methodiek van het onderwijs in de Germaanse talen (2 u. per week). (Faculteit wijsbegeerte en letteren).

Engelse taal en praktische oefeningen (3 u. per week). Lezen van economische documenten, partim : Engels (3 u per week) (Hogere School voor handels- en economische wetenschappen).

Hij was : Voorzitter van de Verbeteringsraad voor het hoger onderwijs;

Voorzitter van de Verbeteringsraad voor het middelbaar onderwijs;

Voorzitter van de Hervormingscommissie voor het middelbaar onderwijs;

Voorzitter van de Commissie voor de studiebeurzen van het hoger onderwijs;

Voorzitter van het Fonds voor de gebouwen van het Rijksmiddelbaar onderwijs;

Voorzitter van de Gemengde Commissie voor het middelbaar onderwijs;

Voorzitter van de Interdepartementele Commissie voor het Academisch Ziekenhuis Gent;

Voorzitter van de Belgische delegatie voor contactneming tussen de Universitaire instanties van Engeland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland en België;

Voorzitter van de Belgische delegatie voor contactneming tussen de Middelbaar onderwijsinstanties Frankrijk-België en Nederland-België;

Lid van het bureau en de beheerraad van het Nationaal fonds voor wetenschappelijk onderzoek;

Lid van het bureau en de beheerraad van de Universitaire Stichting;

Lid van het Fonds voor de gebouwen van het Rijksonderwijs;

Lid van de Koloniale Schoolraad;

Lid van de beheerraad van de Internationale school te Luxemburg;

Lid van de Nationale adviserende syndicale raad;

Lid van de Hogere onderwijsraad bij het ministerie van Koloniën;

Hij is : Lid van de United States Educational Foundation in Belgium;

Lid van de beheerraad van de Belgische jeugd in het buitenland;

Lid van de Zuid-Nederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde;

Lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden;

Lid van de redactieraad van het tijdschrift : „Levende Talen”.

Vóór 1918 kenden de levende talen in ons hoger onderwijs, althans voor de literaire en pedagogische aspecten, niet de belangstelling die ze verdienden.

Toen, na 1918, de studie van de literatuur deze belangstelling verkreeg, waren het meestal de historische, esthetische en comparatieve problemen die behandeld werden; de economische, sociale, politieke en wijsgerige bleven verwaarloosd.

Onder leiding van wijlen Prof. Logeman koos hij, als doctorale thesis, een comparatief onderwerp : „De Invloed van H. Ibsen op G. B. Shaw”. Twee jaren later nam hij deel aan de Universitaire wedstrijd met een studie over : „G. B. Shaw als dramaturg” — studie die bekroond werd, en waarin deze auteur ook beschouwd werd als vertolker van sociale en wijsgerige ideëen.

Tijdens zijn praktijk in het middelbaar onderwijs werd hij er zich van bewust hoe dit onderwijs niet meer beantwoordde aan de behoeften van de tijd, en heeft hij gepoogd deze behoeften te omlijnen. Deze, nog onvoltooide, hervorming heeft hij grotendeels geleid.

PUBLIKATIES VAN GASTON VANDE VEEGAETE
IN BOEKVORM

Van Kind tot Mensch. — De taak van het Middelbaar Onderwijs. Brussel, Manteau, 1939.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- De Invloed van Ibsen op Shaw.* Ontwikkeling, Twee-maandlijks tijdschrift, 1931.
De Crisis in Engeland van 1885-1887 en haar weerslag in de literatuur. Gedenkboek A. Vermeylen, 1932.
Over methode in het onderwijs van het Engels. Beknopte handelingen van het 13^e Vlaams Philologencongres, 1936.
De paedagogische opleiding tot leraar M.O. Vlaamsche Schoolgids, 1937.
Actuele problemen in het onderwijs. Morgen, Tijdschrift voor politieke, sociale en economische vorsing, 1946.
De betekenis van het moedertaalonderwijs. 1946, Uitg. Ministerie van openbaar onderwijs.
De hervorming van het middelbaar onderwijs. 1948, Uitg. Ministerie van openbaar onderwijs.
De democratisatie van de universitaire studiën. 1959. Lezing op het Congres, gehouden in de Universiteit Gent, Uitg. Ministerie van Openbaar onderwijs.
Waarom zakken zoveel hoogstudenten in hun examens? 1959, Persoon en Gemeenschap.
Het probleem van de overgang van middelbaar naar hoger onderwijs: Standpunt van het hoger onderwijs. 1960, Uitg. Rectoraat Universiteit Gent.

RICHARD VERBIST

1945

Richard, Jozef, Jan Verbist werd geboren te Antwerpen op 26 juli 1911. Volbracht zijn normaalstudien aan de Normalschool te Antwerpen, volgde de cursussen aan het Instituut voor Opvoedkunde te Antwerpen, studeerde aan het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen der Rijksuniversiteit te Gent (licentiaat op 4 oktober 1939, doctor in de opvoedkundige wetenschappen op 23 juli 1946).

Werd bij R.B. van 24 juli 1945 benoemd tot suppleant van J. E. Verheyen en voorlopig belast met :
1° de praktijk der tests (candidatuur);
2° oefeningen en praktische werken over :

- a. de zielkundige en proefondervindelijke opvoedkunde (licentiaat);
- b. de methodiek, inzonderheid met het oog op het schooltoezicht (licentiaat).

Bij R.B. van 27 januari 1948 werd hij benoemd tot docent (met ingang van 1 september 1945) en definitief belast met de bovenvermelde cursussen.

Werd benoemd tot hoogleraar bij R.B. van 1 augustus 1949 en tot gewoon hoogleraar bij K.B. van 27 maart 1959.

Aan zijn bevoegdheid werd bij K.B. van 28 maart 1951 toegevoegd de

cursus „Encyclopedie van de opvoedkunde”, in vervanging van R. L. Plancke, die er op zijn verzoek van werd ontlast.

Bij K.B. van 4 april 1957 werd zijn bevoegdheid nogmaals uitgebreid met de cursussen „proefondervindelijke opvoedkunde” en „zielkundige en proefondervindelijke opvoedkunde”.

Stichtte op 1 september 1948, met de steun van de academische overheden, het laboratorium voor psychologische en experimentele paedagogiek met een daaraan verbonden experimenteercentrum, waar de studenten getraind worden in de methoden voor wetenschappelijk onderzoek en de praktijk van het onderwijs. Diensthoofd-Bestuurder van het Laboratorium voor psychologische en experimentele paedagogiek sedert 1948.

Secretaris van het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen van 1951 tot 1954, voorzitter van 1954 tot 1956.

Verslaggever voor België op het eerste internationaal congres van het universitair onderwijs in de paedagogische wetenschappen, 1953.

Secretaris-generaal van het „Secrétariat international de l'Enseignement universitaire des Sciences pédagogiques” sedert 1953.

Visiting-professor voor het academiejaar 1956-1957 aan de Officiële Universiteit van Belgisch Kongo en Ruanda-Urundi te Elisabethstad.

Vertegenwoordiger van de Rijksuniversiteit te Gent in het „Nationaal Studiecentrum voor Psychotechniek”.

Lid van de „Association internationale des Sciences de l'Éducation”.

Lid van de „Association internationale de Pédagogie expérimentale de Langue Française.”

PUBLIKATIES VAN RICHARD VERBIST

IN BOEKVORM

De mechanische causaliteit in verband met het onderwijs in de physica. 1947.

Compte rendu et rapports sur l'enseignement universitaire des sciences pédagogiques en Europe occidentale (met R. L. PLANCKE). 1954.

Courrier du secrétariat international de l'enseignement universitaire des sciences pédagogiques (met R. L. PLANCKE). 1954.

L'enseignement universitaire des sciences pédagogiques en Belgique. 1954.

Schoolvorderingstest voor Belgische Geschiedenis. 1955.

Scientia Paedagogica (met R. L. PLANCKE). Revue du Secrétariat international de l'Enseignement universitaire des Sciences pédagogiques — Review of the International Secretariat for Teaching Educational Sciences in Universities. 1955 : T. I, n°s 1 & 2; 1956 : T. II, n°s 1 & 2; 1957 : T. III, n°s 1 & 2; 1958 : T. IV, n°s 1 & 2; 1959 : T. V., n°s 1 & 2; 1960 : T. VI, n°s 1 & 2; 1961 : T. VII, n° 1.

Compte rendu et rapports sur l'expérimentation en pédagogie (met R. L. PLANCKE en E. PETRINI). 1958.

De waarde van denkpsychologisch georiënteerd rekenonderwijs (met A. DE BLOCK). 1960.

WETENSCHAPPELIJKE BIJDRAGEN

In het spoor van een verantwoorde didaktiek. Filologencongres, 1949.

La notion de la causalité physique chez l'enfant. Journées internationales de psychologie de l'enfant, Paris, 1954.

L'enseignement universitaire des sciences pédagogiques en Belgique. *Compte rendu et Rapports...*, 1954.

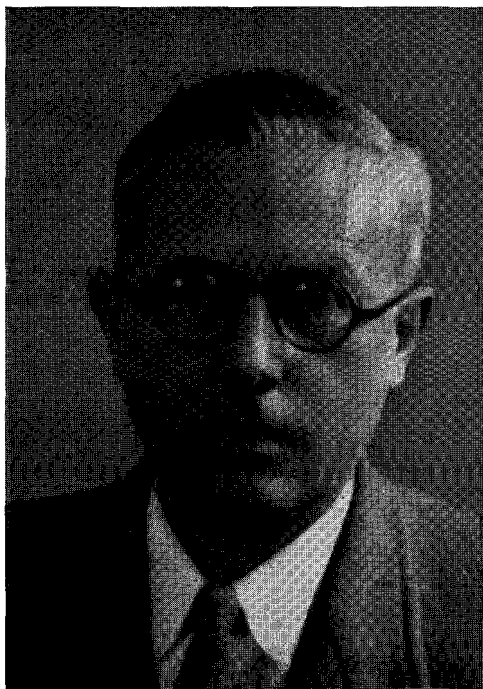
Paedagogiek. Scientia, dl. 1, De Haan, Zeist, 1956.

ALBERT HENRY

1945

Albert, Joseph, Ghislain Henry werd geboren te Grand-Manil (Prov. Namen) op 20 maart 1910.

Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Namen, zijn hogere studiën aan de Vrije Universiteit te Brussel (doctor in de Letteren en Wijsbegeerte op 29 juli 1932), te Parijs („Élève diplômé de l'École Pratique des Hautes Études" op 3 april 1938) en te Perugia.

Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent bij besluit van de Prins-Regent van 28 december 1945, en aldaar belast met de volgende cursussen :

Explication d'auteurs français (partim : partie moderne);

Histoire approfondie des littératures romanes (partim : littératures méridionales);

Encyclopédie de la philologie romane;

Exercices philologiques sur les langues romanes et spécialement le français.

Ontlast van de eerste dezer cursussen, kreeg hij opdracht, bij besluit van de Prins-Regent dd. 12 augustus 1946, om buiten zijn verdere bevoegdheden en met ingang van 1 oktober 1946, de volgende cursussen te houden :

Explication d'auteurs italiens, espagnols, portugais ou provençaux; Explication de textes français du moyen âge (Sectie Geschiedenis).

Werd benoemd tot gewoon hoogleraar bij Regentsbesluit van 26 januari 1950, met ingang van 1 december 1949.

Op zijn verzoek werd hij, bij K.B. dd. 17 april 1958 ontlast van de cursus : Explication de textes portugais ou provençaux.

Bij K.B. van 25 juni 1958 werd hem, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend uit zijn functie van gewoon hoogleraar bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte, met ingang van 1 oktober 1958. Hij doceert sedertdien aan de Vrije Universiteit te Brussel.

PUBLIKATIES VAN ALBERT HENRY

IN BOEKVORM

- Poème du XIIIe siècle en l'honneur de la Vierge*. Édité avec introduction, notes et glossaire, Bergen, 1936.
- Sarrasin, Le Roman du Hem*. Édité avec introduction, notes et glossaire, Brussel-Parijs, 1939.
- Testi valloni*. Modena, 1940.
- Offrande wallonne*. Luik, 1946.
- L'œuvre lyrique d'Henri III, Duc de Brabant*. Brugge, 1948.
- Les œuvres d'Adenet Le Roi, Tome I, Biographie d'Adenet. La Tradition manuscrite*. Brugge, 1951.
- Langage et poésie chez Paul Valéry*. Parijs, 1952.
- Les œuvres d'Adenet Le Roi, Tome II, Buevon de Conmarchis*. Brugge, 1953.
- Chrestomathie de la littérature en ancien français*. Bern, 1953.
- Les œuvres d'Adenet Le Roi, Tome III, Les Enfances Ogier*. Brugge, 1956.
- Les Grands Poèmes andalous de Federico Garcia Lorca, Textes originaux, traductions françaises, études et notes*. Gent, 1958.

BIJDAGEN IN DE VOLGENDE TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Revue belge de Philologie et d'Histoire, Annales de la Société archéologique de Namur, Le Flambeau, Bulletin Du Cange, Les Dialectes belgo-romans, Revue des Langues vivantes, Bulletin de la Commission R. de Toponymie et Dialectologie, Le Moyen Age, Latomus, L'Antiquité classique, Scriptorium, Romanica Gandensia, Romania, Revue de Linguistique romane, Revue des Langues romanes, Le Français moderne, Le Mercure de France, La Nouvelle Revue française, Revue des Études italiennes, Vox Romanica, Erasmus, Archivum Romanicum, Lingua Nostra, Zeitschrift für Romanische Philologie, Romance Philology, Studia Neophilologica. — Mélanges Boisacq, Mélanges J. Haust, Miscellanea Gessleriana, Mélanges M. Roques, Mélanges K. Michaëlson, Mélanges Ch. Bruneau, Mélanges I. Frank, Mélanges W. von Wartburg, Studi in onore di A. Monteverdi.

MAURICE PIRON

1946

Charles, Joseph, Maurice Piron werd geboren te Luik op 23 maart 1914. Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het Collège Saint-Servais te Luik en zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Luik (licentiaat in de letteren en wijsbegeerte op 14 juli 1937; geaggregeerde van M.O.H.G. op 17 juli 1937; doctor in de letteren en wijsbegeerte, groep Romaanse Filologie, op 19 juli 1938). Laureaat van de Wedstrijd voor Reisbeurzen (1938).

Leerling-assistent aan de Rijksuniversiteit te Luik (1936-1938) en achtereenvolgens, van 1938 tot 1944, Aspirant, „Chargé de recherches” en „Chercheur qualifié” van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek.

Na de Tweede Wereldoorlog vervulde hij gedurende enkele maanden het ambt van leraar aan het Koninklijk Atheneum te Luik; vervolgens verkreeg hij een beurs van de Franse Regering en studeerde te Parijs (1945-1946) onder de leiding van de professoren Charles Bruneau (Sorbonne) en Mario Roques; werd Élève titulaire de l'École pratique des Hautes Études (ministerieel besluit van 7 december 1946). Herhaalde studieverblijven in Frankrijk.

Werd benoemd, bij besluit van ed Prins-Regent dd. 5 februari 1946,

tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en aldaar belast met de volgende cursussen : Filologische oefeningen op de Romaanse talen, bijzonderlijk op het Frans (cand. L. en W., groep Rom. fil.); Waalse dialectologie en methoden van moderne dialectstudie (keuzevak, lic. L. en W., groep Rom. Fil.) en Bijzondere methodologie van het Frans (aggr. M.O.H.G.). Aan zijn leeropdracht werd, bij besluit van de Prins-Regent dd. 12 augustus 1946, toegevoegd : Verklaring van Franse auteurs, partim : moderne tijden (cand. L. en W., groep Rom. fil.); Geschiedenis van de franse letterkunde van België (keuzevak, lic. L. en W., groep Rom. fil.); Franse Fonetiek en Orthofonie (id.). Bij K.B. van 26 december 1959 werd hij belast met de cursus „Grondige verklaring van Franse schrijvers, partim: moderne tijden” (lic. L. en W., groep Rom. fil.), ter vervanging van Prof. R. Guiette.

Werd benoemd tot gewoon hoogleraar bij besluit van de Prins-Regent dd. 25 december 1950 (met ingang van 1 januari 1950).

Werd, in de loop van 1950, uitgenodigd als gastprofessor door de Universiteit te Parijs (Sorbonne) in het kader van het Frans-Belgisch cultureel akkoord en gaf er, gedurende twee maanden, een reeks leergangen in vervanging van Professor Bruneau betreffende de leerstof van de „licence classique” en van de „licence moderne”.

Werd benoemd, bij K.B. van 15 oktober 1957, tot gewoon hoogleraar aan de Officiële Universiteit van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi en belast met de volgende cursussen : Encyclopedie van de Romaanse filologie, partim : filologische gedeelte (cand. L. en W.); Filologische oefeningen op de Romaanse talen, bijzonderlijk op het Frans (id.). Na het verlof dat hem werd toegestaan voor de duur van het academiejaar 1957-58 (daarna geworden een opstelling ter beschikking bij K.B. van 14 september 1960), verkreeg hij eervol ontslag van zijn ambt te Elisabethstad met ingang van 1 oktober 1958 (K.B. van 15 januari 1959). Werd benoemd tot visiting professor aan dezelfde universiteit (K.B. van 23 januari 1959) en gemachtigd door de Minister van Openbaar Onderwijs tot het geven van zijn onderwijs gedurende een gedeelte van het academiejaar 1958-59. Aan zijn leeropdracht werd de volgende cursus toegevoegd : Interpretatie uit het boek van Franse teksten van voor het klassiek tijdperk en grondige verklaring van Franse schrijvers van de moderne en hedendaagse tijd (lic. L. en W., groep Rom. fil.).

Bekroond door de Académie Royale de Belgique voor een antwoord op de eerste prijsvraag van de jaarlijkse wedstrijd van 1944. Titularis van een prijs van „Association des Amis de l'Université de Liège” (1944) en van de prijs Frédéric Rouveroy (1950).

Briefwisselend lid van de Koninklijke Commissie voor Toponymie & Dialectologie (besluit van de secretaris-generaal dd. 5 april 1941), vervolgens werkend lid (besluit van de Prins-Regent dd. 15 januari 1946). Lid van de Commission communale de l'Histoire de l'Ancien Pays de Liège (1945). Lid van de Nationale (daarna : Koninklijke) Commissie voor Volkskunde (besluit van de Prins-Regent dd. 9 juni 1947); ontslagnemend in 1957. Lid van Société de Linguistique de Paris (1946). Titelvoerend lid van de Société de Langue et de Littérature wallonnes (1949). Lid van de Raad van Beheer van de Société belge des Professeurs de français (1952). Lid van de Erecomité van het Office du vocabulaire français te Parijs (1958). Lid van de Société des Écrivains Ardennais (1959). Van 1946 tot 1952, lid van de Verbeteringsraad van het Middelbaar Onderwijs (besluiten van de Prins-Regent dd. 4 november 1946 en 15 maart 1948) en aangesteld als dusdanig te zetelen in de Commissie voor de hervorming van het Middelbaar Onderwijs bij de Ministerie van Openbaar Onderwijs in 1947 opgericht.

Redactiesecretaris van Romanica Gandensia voor de uitgave van de delen I, II-III en IV.

Hij is medebestuurder van het Centre interuniversitaire de Dialectologie wallonne

(1949) en voorzitter van de Raad van Beheer van het Musée de la Vie wallonne, instelling van openbaar nut (1958).

Op 12 maart 1960, werd hij verkozen tot lid van de „Académie Royale de Langue et de Littérature françaises” (zetel van Gustave Charlier).

PUBLIKATIES VAN MAURICE PIRON (1)

IN BOEKVORM

Les Lettres wallonnes contemporaines. Coll. „Clartés sur...”, Tournai-Paris, Casterman, in-12, 1e en 2e uitg., 1944.

Histoire d'un type populaire. Tchanchès et son évolution dans la tradition liégeoise. Bruxelles, ACR, 8°, 1950.

Jules Claskin „Airs di flute” et autres poèmes wallons. Edition critique d'après les manuscrits de l'auteur, avec introduction et notes. Coll. litt. wall. nr. 1 van Société de Langue et de Littérature wallonnes, Liège, 1956.

Poètes wallons d'aujourd'hui. Paris, Gallimard, 1961.

Cursussen : Problèmes de dialectologie et d'histoire du vocabulaire. Fédération des Étudiants de Paris, groupe de Lettres modernes; syllabus gestenc., 1950. — *Choix de textes français en vue de l'analyse littéraire.* Curs. gedoc. aan de Rijksuniversiteit te Gent, bez. door de N.V. Standaard-Boekhandel, 1958.

BROCHURES

Le problème culturel wallon. Bruxelles, in-12, 1939.

Le statut des humanités et la préparation universitaire. Liège, in-12, 1957.

Uitgave van waalse dialektteksten, met inleiding en notas :

Poèmes de Jules Claskin. Éditions de La Vie wallonne, in-8°, 1936. — *Franz Delandelaer, „L'aveule”.*

Ibid., 1938. — *Poèmes choisis de Gabrielle Bernard.* *Ibid.*, 1938. — *Poèmes choisis d'Henri Bragard.* *Ibid.*, 1947.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Notes sur l'œuvre de Louis Boumal. VW, XV, 1935.

L'origine des „Pery” de Liège: poirier ou perrière? Annuaire d'Histoire liégeoise, I, 1936.

Sur un chapitre de la Bruyère. Nova et Vetera, XVIII, 1936.

Un dictionnaire liégeois. Le Flambeau, XIX, 1936.

Position et tendances de la littérature wallonne au point de vue culturel. La Terre wallonne, XXXV, 1936.

Joseph Mignolet et la poésie wallonne. VW, XVI, XVII & XVIII, 1936-1937.

Un poème d'Henri Simon: „Li p'tit rôst”. Essai d'un commentaire textuel. Les Dialectes belgo-romans, I, 1937.

Examen d'une traduction wallonne de l'Évangile. VW., XVIII, 1938.

Formation de la langue littéraire des écrivains liégeois. Mélanges Jean Haust, 1939.

Un vade-mecum de philologie et de littérature wallonnes. Notes critiques. BCTD, XIII, 1939.

J. M. Remouchamps. Les Dialectes belgo-romans, III, 1939.

Henri Simon. *Ibidem.*

(1) BCTD = Bulletin de la Commission Royale de Toponymie & Dialectologie.

EMVV := Enquêtes du Musée de la Vie Wallonne.

VW = La Vie Wallonne.

ARC = Académie Royale de Belgique.

Un nouveau conteur liégeois. VW, XIX, 1939.
 Le souvenir de Henri Simon. Ibidem.
 Textes inédits de Henri Simon. Ibidem.
 L'œuvre de Henri Simon. La Revue générale, LXXII, 1939.
 Aspects du régionalisme. La Terre wallonne, XXXIX, 1939.
 L'origine de la frontière linguistique en Belgique. Ibid., XL, 1940.
 Les prosateurs wallons du pays de Liège. Tendances, II, 1940.
 Note complémentaire sur les toponymes „Pery”. Annuaire d'Histoire liégeoise, II, 1940.
 Un poète pamphlétaire liégeois à l'époque de la Révolution: le Père Marian de Saint-Antoine. Ibidem.
 La philologie wallonne en 1939 — en 1940 — en 1941 — en 1942 (met J. HAUST, E. LEGROS en L. REMACLE). BCTD, XIV-XVII, 1940-1943.
 Étude sur les noms wallons du singe. Ibidem, XVIII, 1944.
 In memoriam: Jules Feller. Ibidem.
 In memoriam: Albert Pierret. Ibidem.
 La légende des Quatre Fils Aymon. Introduction. EMVW, IV, 1946.
 La „Bonne Femme” ou „Femme sans tête”. Ibidem.
 L'œuvre de Charles Letellier et sa place dans l'histoire littéraire. Annales du Cercle archéologique de Mons, LX, 1947.
 Jean Haust ou la philologie vivante. VW, XXI, 1947.
 In memoriam: Jean Haust. Annuaire d'Histoire liégeoise, III, 1947.
 A propos de J.-J. Velez, chantre liégeois de l'Empire. Ibidem.
 A propos de l'introduction de la „boûkète” à Liège. VW, XXI, 1947.
 Baudelaire et le pays wallon. Ibidem, XXII, 1948.
 L'abbé Du Vivier (1799-1863) et la fable wallonne. Ibidem.
 Les types populaires wallons. EMVW, V, 1948.
 Les marionnettes de Wallonie: I. Le „bètième” de Mons. Ibidem.
 Wallon central et occid. „chimot”. BCTD, XXIII, 1949.
 Vers inédits de Henri Simon. VW, XXIII, 1949.
 Adieu à Nicolas Trokart. Ibidem.
 Le Dictionnaire français-liégeois. Ibidem.
 Inleiding aan „Li bedète d'à Colas”, filol. uitg. door † J. Haust en E. Legros. Coll. „Nos Dialectes”, Luik, 1949.
 Barthélemy-Étienne Dumont. Notes biographiques et littéraires. Bulletin de l'Institut archéologique liégeois, LVII, 1950.
 Lièg. „caw(e)lûre”: note étymologique. Mélanges Mario Roques, I, 1950.
 Charles Bruneau. Présence ardennaise, nr. 4, 1950.
 Uitg. van Franz Dewandelaer „El fou”. VW, XXIV, 1950.
 Une nouvelle édition de „Chan Heurlin”. Le Pays gaumais, XI, 1950.
 „Arnicoi” et les noms du hanneton en Belgique romane. BCTD, XXV, 1951.
 Sur Verlaine et l'explication littéraire. Annales de l'Université de Paris, XXI, 1951.
 Sainte-Beuve à Liège. Mercure de France, n° 1050, 1951.
 La légende des Quatre Fils Aymon: localisations de la légende en pays mosan. EMVW, VI, 1951 en VII, 1951-1955, met bijlage VII, 1956.
 Évolution de la littérature wallonne. Grande Encyclopédie de la Belgique et du Congo, II, 1952.
 Heurs et malheurs de „spirou”. Vie & Langage, I, 1952.
 Caractérisation affective et création lexicale: le cas du wallon „ramponô”. Romanica Gandensia, I, 1953.
 Qu'est-ce que la géographie linguistique? Vie & Langage, II, 1953.
 Sous le signe de „Germinal”. Ibidem.
 Petite géographie des langages belgiques. Ibidem.
 Du français comme langue des Belges. Ibidem.
 Le dialecte liégeois et sa littérature. La Revue française, nr. 45, 1953.
 Franz Dewandelaer et son œuvre. VW, XXVII, 1953.
 Le folklore d'une chanson de geste [syllabus]. Arts et Traditions populaires, I, 1953.

- Les wallonismes de Guillaume Apollinaire*. Mélanges Charles Bruneau, 1954.
- Pour l'histoire comparée des littératures dialectales gallo-romanes*. Les Dialectes belgo-romans, XI, 1954.
- „*Ecoute-s'il-pleut*”. Vie & Langage, III, 1954 en IV, 1955.
- Français parallèles de Belgique: textes et commentaires*. Bulletin de la Société belge des professeurs de français, IV, 1955.
- Du théâtre de marionnettes à la pastorale de Noël*. La Revue française, n°64, 1955.
- Dom Juan ou le „Festin de Pierre”*. Vie & Langage, IV, 1955.
- Sur la réforme de l'Agrégation: propos d'un sceptique*. Droit & Liberté, VI, 1955.
- Une chanson d'amour en dialecte liégeois du XVIIIe siècle*. VW, XIX, 1955.
- Autour de l'histoire de volcan: moy. fr. vulcan, fr. boucan*. Romanica Gandensia, IV, 1956.
- Lecture de Verlaine: „Le ciel est par-dessus le toit...”*. French Studies, X, 1956.
- Rapport sur le Prix biennal de Littérature wallonne (pér. 1948-1953): œuvres dramatiques*. Bulletin de l'Académie roy. de langue et de littérature franç., XXXIV, 1956.
- Verhaeren et Rodenbach ou la découverte poétique de la Flandre*. La Revue française, nr. 78, 1956.
- Apollinaire et le wallon*. Revue de Littérature comparée, XXX, 1956.
- Les premières mentions du mot „Wallonie”*. VW, XXX, 1956, met bijlage, ibid.
- In memoriam: Clément Déom*. Ibidem.
- Note sur l'identification de „Montessor” à Château-Regnault (met lic. JACQUES THOMAS)*. EMVW, VII, 1956.
- Verlaine ardennais ou l'affaire du curé de Corbion*. La Grive, nr. 96, 1957.
- Controverse sur l'origine du théâtre liégeois des marionnettes*. Le Vieux-Liège, V, 1957.
- La langue française en Belgique*. Histoire ill. des Lettres franç. de Belgique, Bruxelles, 1958.
- Lettres françaises et lettres dialectales de Wallonie*. Ibidem.
- Le cahier stavelotain de Guillaume Apollinaire*. Bull. de l'Académie roy. de langue et de littér. franç., XXXVI, 1958.
- Termes inédits du liégeois archaïque*. Etymologica Walther von Wartburg, 1958.
- Les littératures dialectales du domaine d'oïl*. Histoire des littératures, III, Encyclopédie de la Pléiade, Paris, 1958.
- Les Quatre Fils Aymon dans la légende et dans l'art*. La Revue Française, nr. 108, 1959.
- Le wallon dans l'enseignement normal: esquisse d'un programme*. EMVW, VIII, 1959.
- Une image française de la Belgique au XIXe siècle. A propos d'un ouvrage récent*. Revue de Littérature comparée, XXXIV, 1960.
- Le centenaire de Ferdinand Brunot* (Discours prononcé à la Sorbonne le 26 novembre 1960). Bulletin de l'Académie roy. de langue et de littérature franç., XXXVIII, 1960.
- Kronieken over *Les lettres wallonnes*, VW, XV-XXX, van 1935 tot 1956.
- Biografische artikels in Biographie Nationale, Supplément I et II, 1957-1958 : *François Bailleux (1817-1866)*, *Jean Bury (1867-1918)*, *Charles Defrecheux (1851-1906)*, *Joseph Defrecheux (1853-1921)*, *Nicolas Defrecheux (1825-1874)*, *Jean-Joseph Dehin (1809-1871)*, *Julien Delaite (1868-1928)*, *Joseph Dejardin (1819-1895)*, *Charles Duwivier de Streel (1799-1863)*.
- Medewerking aan : *La Vie wallonne*, *Les dialectes belgo-romans*, *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, *Enquêtes du Musée de la Vie wallonne*, *Forces Nouvelles*, *La Nation Belge*, *La Revue Française*, *Vie & Langage*, *Les Nouvelles littéraires*, enz.; en notulen in *Grand Larousse Encyclopédique* (verschijnt geleidelijk).

ANDRÉ VAN DE VYVER

1946

André van de Vyver werd geboren te Gent op 7 juni 1898.

Hij studeerde aan de Rijksuniversiteit te Gent, waar hij promoveerde tot doctor in de Wijsbegeerte en Letteren (groep Geschiedenis) in 1922, en (groep Wijsbegeerte) in 1926.

Hij was achtereenvolgens leraar aan de Koninklijke Athenea te Oostende (1921), Dinant (1922), Gent (1924-1946) en aan de Rijksmiddelbare Normalschool te Gent (1939-1949).

Bij K.B. van 5 februari 1946, 25 maart 1946 en 1 april 1947 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en belast met de volgende leeropdracht: Logica (Cand. Wijsbegeerte en Letteren, H.I.K.O., H.I.O.W., en Staats- en Sociale Wetenschappen); Logica en Zedenleer (Cand. Wetenschappen en H.S.H.E.W.); Geschiedenis van de Moderne Wijsbegeerte (Lic. Wijsbegeerte en Letteren en H.S.H.E.W.); Oefeningen over Vraagstukken uit de Wijsbegeerte : Logica (Cand. Wijsbegeerte en Letteren, sectie Wijsbegeerte); Verklaring van Wijsgerige teksten : Moderne Tijden (lic. Wijsb. en Lett., sectie Wijsbegeerte); Grondige studie van vraagstukken uit de Logica (Lic. Wijsb. en Lett., sectie Wijsbegeerte); Kritische ontleding van een wijsgerige verhandeling : Logica (lic. Wijsb. en Lett., sectie Wijsbegeerte); Bijzondere vraagstukken uit de algemene Wijsbegeerte (Lic. Criminologie).

Sedert 1 juli 1949 werd hij tot gewoon hoogleraar bevorderd.

Bij K.B. van 30 september 1956 werd hij ontlast van zijn cursussen in de Candidaturen.

PUBLIKATIES VAN ANDRÉ VAN DE VYVER

- De Nederlandse Vertalingen van Boethius' vertroosting der Wijsbegeerte.* Vlaamsche Gids, 1927, p. 216-221.
- Les Étapes du Développement philosophique du Haut-Moyen-âge.* Rev. Belge de Philologie et d'Histoire, 1929, p. 425-452.
- Cassiodore et son œuvre.* Speculum, Journal of the Mediaeval Academy of America, 1931, p. 244-292.
- Les premières Traductions latines (X^e-XIe siècle) de Traités arabes sur l'Astrolabe.* Mémoires du Ier Congrès international de Géographie historique, dl. II, 1931, p. 266-290.
- L'Auteur et la Portée du Conflictus Ovis et Lini.* RBPH, 1933, p. 59-72.
- Dicuil et Micon de Saint-Riquier.* Revue belge de Philologie et d'Histoire, 1935, p. 25-47.
- Les œuvres inédites d'Abbon de Fleury.* Revue Bénédictine, 1935, p. 125-169.
- Les plus anciennes Traductions latines (X^e-XIe siècle) de Traités d'Astronomie et d'Astrologie.* Osiris, I, New York, 1936, p. 658-691.
- L'Évolution scientifique du Haut Moyen-Age.* Archeion, Revue internationale d'histoire des Sciences, Rome, 1937, p. 12-20.
- La Victoire sur les Alamans et la Conversion de Clovis.* Revue belge de Philologie et d'Histoire, 1936, p. 859-914; 1937, p. 35-94; 1938, p. 793-813.
- Clovis et la Politique méditerranéenne.* Études d'histoire dédiées à la Mémoire d'Henri Pirenne, Brussel, 1937, p. 367-377.
- Les Traductions du De consolatione philosophiae de Boèce en Littérature comparée.* Humanisme et Renaissance, Parijs, 1939, p. 247-273.
- Vóór- Scholastische Wijsbegeerte.* Tijdschrift voor Philosophie, 1939, p. 440-448.
- Les „Institutiones" de Cassiodore et sa Fondation à Vivarium.* Revue Bénédictine, 1941, blz. 59-88.
- Vroeg-Middeleeuwse Wijsgeerige Verhandelingen.* Tijdschrift voor Philosophie, 1942, p. 156-199.
- Hucbald de Saint-Amand, écolâtre, et l'Invention du Nombre d'or.* Mélanges A. Pelzer, Leuven, 1947, p. 607-625.
- La Chronologie du Règne de Clovis d'après la Légende et d'après l'Histoire.* Le Moyen Age, 53, p. 176-197, 1947.
- Verslag over de Tienjaarlijkse Wedstrijd voor Philosophische Wetenschappen (1938-1947). Belg. Staatsblad, 24 oktober 1951, 56 blz. (medewerking en redactie).
- L'Évolution du Comput alexandrin et romain du IIIe au Ve siècle.* Revue d'Histoire ecclésiastique, Leuven, 1957, p. 5-25.

ROBERT PLANCKE

1946

Robert, Léon, René Plancke werd geboren te Brugge op 28 mei 1911. Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Brugge, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de letteren en wijsbegeerte — groep klassieke filologie op 7 juli 1933 en licentiaat in de opvoedkundige wetenschappen op 4 oktober 1939).

Atheneumleraar te Gent (1934-35) en te Ronse (1935-1945).

Bij besluit van de Regent van 5 februari 1946 tot docent benoemd bij de Fakulteit der L. en W. van de Rijksuniversiteit te Gent en belast met het houden der cursussen :

1° Geschiedenis der Opvoedkunde;
2° Encyclopedie der Opvoedkunde;
3° Grondige Vraagstukken uit de Geschiedenis der Opvoedkunde.

Bij Regentsbesluit van 16 november 1948 belast met de „Bijzondere Methodenleer der vakken die voorkomen op het programma der Athenea : klassieke talen”.

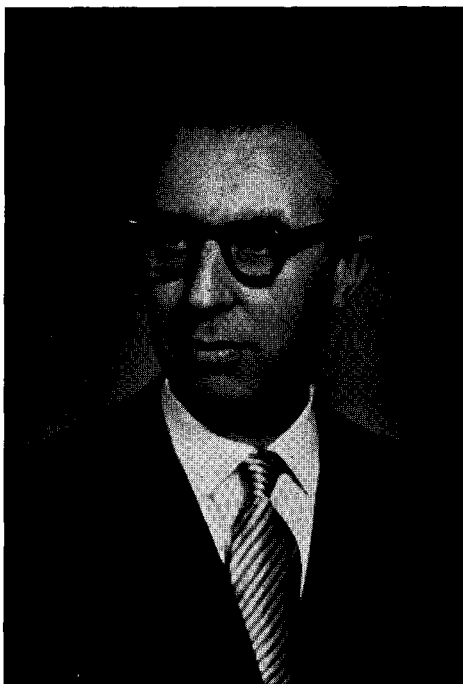
Bij besluit van de Regent van 15 mei 1949 belast met het houden van de leergang : „Geschiedenis der Opvoedkunde” voorkomend op het programma van het Aggregaat Hoger Technisch Onderwijs (landbouwonderwijs) aan de Rijkslandbouwhogeschool te Gent.

Bij K.B. van 28 maart 1951 belast met de cursus in de „Vergelijkende Schoolwetgeving” en op zijn verzoek ontlast van de cursus in de „Encyclopedie der Opvoedkunde”.

Bij besluit van de Regent van 16 december 1949 benoemd tot gewoon hoogleraar met ingang van 1 januari 1950.

Zijn leeropdracht omvatte dus op 1 januari 1959, met inachtneming van de benamingen van de cursussen zoals zij voorkomen in het besluit van de Regent van 31 december 1949 en volgens het K.B. van 27 augustus 1937 :

1° Geschiedenis der Opvoedkunde (Aggregaat H.S.O. : Fac. L. en W. : alle secties; Fac. Wet. : alle secties; H.S.H.E.W.; H.I.L.O.; Landbouwhogeschool; Cand. H.I.O.W.);

2° De bijzondere Methodenleer der vakken die voorkomen op het programma der Athenea : Klassieke Talen (Aggregaat H.S.O. Fak. L. en W. : groep Klassieke Filologie);

3° Grondige vraagstukken uit de Geschiedenis der Opvoedkunde (Lic. H.I.O.W.)

4° Vergelijkende Schoolwetgeving (Lic. H.I.O.W.).

Secretaris in 1951-1952 en Voorzitter van het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen in 1952-1954. Secretaris van de Fakulteit der L. en W. in 1954-1955 en 1957-1958. Sedert oktober 1958 Dekan der Fakulteit der L. en W. Tijdens het in 1953 te Gent gehouden internationaal congres verkozen tot voorzitter van het Internationaal Secretariaat voor Universitair Onderwijs in de Pedagogische Wetenschappen. In 1955-1956 door de Unesco met een opdracht belast in de Libanon. In 1957 te Florence verkozen tot voorzitter van de Internationale Vereniging voor Opvoedkundige Wetenschappen.

Lid van de Belgische Nationale Commissie van de Unesco sedert 1955. Lid van de Nationale Commissie voor Bibliografie sedert 1954. Lid van de Verbeteringsraad voor het Normaalonderwijs sedert 1958.

In 1959 tijdens de International Conference on Educational Research te Tokyo verkozen tot voorzitter van het International Symposium on Comparative Education.

Directeur van het Seminarie voor Historische en Vergelijkende Pedagogiek en van het Seminarie voor Bijzondere Methodiek van de Oude Talen.

Uitgever van de reeks „Bijdragen tot de Pedagogiek” en van de internationale periodieken „*Courrier du Secrétariat international de l'Enseignement universitaire des Sciences pédagogiques*”, van „*Scientia Paedagogica*”, van „*Communications de l'Association internationale des Sciences de l'Éducation*” en van „*Paedagogica Historica*”, lid van de redactie van het Belgisch tijdschrift „*Persoon en Gemeenschap*”. Rubrieksleider in de Redactie van „*Oosthoek's Encyclopedie*”.

PUBLIKATIES VAN ROBERT PLANCKE

IN BOEKVORM

Les catalogues de manuscrits de l'ancienne abbaye de Cambron. Mons, Frameries, 1938.

Cicero, Pro Marcello. Luik, 1938.

Cicero, Pro rege Deiotaro. Ned. uitg., Luik, 1939.

Cicero, Pro rege Deiotaro. Fr. uitg., Luik, 1939.

De Historische Pedagogiek van België. Overzicht en Bibliografie. Antwerpen, 1950.

Paedagogica Belgica Bibliographica en Academica I-VIII. Antwerpen, 1951-1958, 11 dln.

Ier Congrès international de l'Enseignement universitaire des Sciences pédagogiques. Compte rendu et rapports (met R. VERBIST). Gand, 1954.

Ile Congrès international de l'Enseignement universitaire des Sciences pédagogiques. Compte rendu et rapports sur l'expérimentation en pédagogie (met R. VERBIST en E. PETRINI). Gand, 1958.

L'Éducation en Belgique (met M. COULON). Paris, Unesco, 1957; *Education in Belgium*, Paris, Unesco, 1957; *La Educación en Bélgica*, Paris, Unesco, 1957.

- Paedagogica Belgica Academica IX*. Antwerpen, 1959.
Paedagogica Belgica Bibliographica IX (met J. SOUVAGE). Antwerpen, 1959.
Paedagogica Belgica Academica X (met J. SOUVAGE). Gent, 1960.
Paedagogica Belgica Bibliographica X (met J. SOUVAGE). Gent, 1960.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Répertoire des manuscrits de classiques latins conservés en Belgique*. Revue des Études latines, Tome XVIII, 1940, blz. 141-186.
Middeleeuwse inventarissen van Belgische kloosterbibliotheken. De Gulden Passer, XXVI, 1948, blz. 237-252 en 283-284.
Het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen der Rijksuniversiteit te Gent en de opleiding der kantonale inspecteurs. Persoon en Gemeenschap, II, 1948, blz. 463-470.
Middeleeuwse handschrifteninventarissen. De Gulden Passer, XXVII, 1949, blz. 24-35.
Situering en betekenis van Montessori en Decroly in de moderne pedagogiek. Persoon en Gemeenschap, III, 1949, blz. 262-269.
Onderwijs en opvoeding tot 1830. Vlaanderen door de Eeuwen heen, I, 1951, blz. 311-318.
Les débuts de l'enseignement humaniste et les Frères de la Vie commune. L'Éducation Nationale, X, 1954, pp. 8-10.
De opleiding en selectie van de leraars voor het middelbaar onderwijs in België. Een historisch overzicht. Feestbundel aangeboden aan Dokter Barend Frederik Nel, Pretoria, 1955, blz. 143-155.
De Paedagogie sedert 1945. De Vlaamse Gids, XXXIX, 1955, blz. 597-602.
De Opleiding en Selectie van de Leraars voor het Middelbaar Onderwijs H. G. Vroeger en thans. Persoon en Gemeenschap, X, 1955-56, blz. 52-64.
Ovide Decroly (1871-1932). Les grands Pédagogues, Paris, Presses Universitaires de France, 1956, pp. 261-273.
Disponibilidad y acceso a la literatura de carácter educativo. Bordón, Madrid, IX, 1957, blz. 437-446.
Het officieel lager, middelbaar en normaalonderwijs. West-Vlaanderen, Brussel, Meddens, 1958, blz. 416-421.

SIGFRIED J. DE LAET

1947

Sigfried, Jan, Leo De Laet werd geboren te Gent op 15 juni 1914. Volbracht zijn middelbare studiën aan de Koninklijke Athenea te Gent en te Antwerpen, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (licentiaat in de letteren en wijsbegeerte, groep Klassieke Filologie, op 24 juni 1936; doctor in de letteren en wijsbegeerte op 2 oktober 1937).

Leraar aan het Koninklijk Atheneum te Aalst van 1937 tot 1942. Aspirant van het N.F.W.O. (14^e promotie) van 1942 tot 1943. Assistent aan de Rijksuniversiteit te Gent van 1943 tot 1947. Geassocieerde van het N.F.W.O. van 1946 tot 1947. Suppleant van professor F. Olbrechts in 1946 en van professor H. Van de Weerd in 1946-1947.

Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent bij Besluit van de Prins-Regent van 22 september 1947 en aldaar belast met de cursussen : „De algemene praehistorie” (HIKO), „De nationale oudheidkunde” (HIKO), „De Griekse en de Romeinse Oudheidkunde” (HIKO), „De Keltische en de Germaanse Oudheidkunde” (HIKO), „De historische kritiek (partim : Oudheid)” (Fak. L. & W.). Aan zijn leeropdracht werd bij Besluit van de Prins-Regent van 11 oktober 1948

toegevoegd „De nationale oudheidkunde” (Fak. L. & W.), bij Besluit van de Prins-Regent van 16 november 1948 „De encyclopedie der geschiedenis (partim : Oudheid)” (Fak. L. & W.), en bij Besluit van de Prins-Regent van 8 december 1948 „De geschiedenis van de oudste tijden en meer bepaald de geschiedenis van Europa” (H.I.K.O.). Op 24 maart 1950 werd hij, ter vervanging van Prof. emer. H. Van de Weerd belast met het bestuur van het Museum voor Oudheidkunde der Universiteit. Bij K.B. van 29 september 1951 werd hij benoemd tot gewoon hoogleraar in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte. Bij K.B. van 30 juni 1953 werd hij op zijn verzoek ontlast van de cursus „Historische kritiek (partim Oudheid)” en belast met de cursus „Oefeningen over vraagstukken uit de geschiedenis (Oudheid)” (Fak. L. & W.). Aan zijn bevoegdheid

werd bij K.B. van 22 maart 1958 toegevoegd de cursus „De grondige studie van de politieke, maatschappelijke en culturele geschiedenis van Afrika : partim : de Grieks-Romeinse periode in Noord-Afrika (I. Oosterse Taalkunde en Gsch.), en bij K.B. van 24 juni 1960 de cursus „De oudheidkunde en de geschiedenis van de kunst in de oudheid” (Fac. L. & W.).

Zijn leeropdracht omvatte dus op 1 januari 1961 :

1. De encyclopedie der geschiedenis, partim : Oudheid (cand. L. & W.).
2. Oefeningen over vraagstukken uit de geschiedenis, partim : Oudheid (cand. L. & W.).
3. De nationale oudheidkunde (fakult. cursus L. & W., keuzevak lic. H.I.K.O.).
4. De geschiedenis van de oudste tijden en meer bepaald de geschiedenis van Europa (cand. H.I.K.O.).
5. De algemene praehistorie (lic. H.I.K.O.).
6. De Griekse en de Romeinse oudheidkunde (lic. H.I.K.O.).
7. De Keltische en de Germaanse oudheidkunde (keuzevak H.I.K.O.).
8. De grondige studie van de politieke, maatschappelijke en culturele geschiedenis van Afrika — partim : de Grieks-Romeinse periode in Noord-Afrika (Oosters Instituut).

9. De oudheidkunde en de geschiedenis van de kunst in de oudheid (lic. L. & W.). Secretaris van het H.I.K.O. in 1949-50, 1950-51 en 1951-52; voorzitter van het H.I.K.O. in 1955-56 en 1956-57; dd. secretaris van de Fak. L. & W. in 1953-54; secretaris van de Fak. L. & W. in 1956-57; commissaris voor de Fakulteitsuitgaven van 1951 tot 1956 en opnieuw vanaf 1959; commissaris van de Faculteit L. & W. sedert 1959.

Laureaat van de wedstrijd voor reisbeurzen (1939). Studieverblijven in Engeland in 1945-46 (British Council), in de Ver. Staten in 1955-56 (B.A.E.F.) en in Polen in 1957 (Poolse Acad. der Wetenschappen).

Briefwisselend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, enz., klasse der letteren (1958). Gewoon lid van het Deutsches Archaeologisches Institut (1953), briefwisselend lid van het Jysk Arkaeologisk Selskab te Aarhus (1956), briefwisselend lid van de Schweizerische Gesellschaft für Urgeschichte (1957); lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden (1959), lid van het Istituto Italiano di preistoria e protostoria (1961). Lid van het provinciaal raadgevend comité voor opgravingen van Oostvlaanderen (1949). Lid van het comité van de 4e sectie van de Kon. Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel (K.B. van 28 februari 1952) en van het raadgevend comité voor opgravingen bij dezelfde musea; lid van het comité van de 1e sectie van de Kon. Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel (K.B. van 29 augustus 1952). Voorzitter van het comité van de 4e sectie van de Kon. Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel en lid van de Commissie van Toezicht aan deze musea (K.B. van 28 januari 1955). Lid van de raadgevende commissie van het Vleeshuis en het Brouwershuis te Antwerpen (1 maart 1954). Voorzitter van het Nationaal Centrum voor Oudheidkundige Navorsingen in België (1958).

Belgisch vertegenwoordiger in het Conseil Permanent van de Union Internationale des Sciences préhistoriques et protohistoriques sedert 1948 en algemeen secretaris van dit internationaal organisme sedert 1956.

Redactiesecretaris van het tijdschrift „L'Antiquité Classique” sedert 1947.

Gewezen hoofdredacteur van het tijdschrift „Alumni”. Directeur van de „Dissertationes Archaeologicae Gandenses”. Directeur van het tijdschrift „Helinium”.

PUBLIKATIES VAN SIGFRIED J. DE LAET

IN BOEKVORM

De samenstelling van den Romeinschen Senaat gedurende de eerste eeuw van het Principaat (28 voor Chr.-68 na Chr.). Werken uitgegeven door de Fakulteit van de Wijsbegeerte en Letteren, 92e aflevering, Antwerpen, De Sikkel, 340 pp., in-8°, 1941.

Aspects de la vie sociale et économique sous Auguste et Tibère. Collection Lebègue, n° 44, Bruxelles, Office de Publicité, 80 pp., in-16°, 1 pl.

Portorium. Étude sur l'organisation douanière chez les Romains, surtout à l'époque du Haut Empire. Werken uitgegeven door de Fakulteit van de Wijsbegeerte en Letteren, 105e aflevering, Brugge, De Tempel, 510 pp., in-8°, 7 kaarten, 1949.

L'archéologie et ses problèmes. Collection Latomus, vol. XVI, Bruxelles, Latomus, IV-121 pp., in-8°, 3 figg., 12 pll., 1954.

Engelse vertaling: *Archaeology and its Problems* (translated by Ruth Daniel, with a foreword by Glyn E. Daniel). London, Phoenix House Ltd. & New-York, The Macmillan Company, 136 pp., 3 figg., 20 pll., 1957.

Deense vertaling: *Arkaeologien, metoder, teknik og problemer* (på Dansk vid E. Albrechtsen). København, E. Munksgaard, 155 pp., 3 figg., 20 pll., 1957.

Nederlandse uitgave: *Archeologie en haar Problemen*. Antwerpen en Amsterdam, N.V. Standaard-Boekhandel, 168 pp., 3 figg., 21 pll., 1957.

Zweedse uitgave: *Arkeologins Metoder och Problem*. (Förord av B. Sternqvist). Stockholm, Natur och Kultur, 198 pp., 3 figg., 16 pll., 1958.

Italiaanse uitgave: *Segreti di Archeologia*. Bologna, Cappelli, 182 pp., 3 figg., 16 pll., 1958.

Spaanse uitgave: *La Arqueologia y sus Problemas*. Barcelona, Labor, 213 pp., 3 figg., 16 pll., 1960.

Poolse uitgave: *Archeologia i jej Problemy*. Warszawa, Panstowe Wydawnictwo Naukowe, 168 pp., 3 figg., 21 pll., 1960.

Geschiedenis van België (met L. VOET, J. CRAEYBECKX en J. DHONDT). Gent, De Vlam, 423 pp., 1955. 2e uitgave, 430 pp., 9 kaarten, 1959.

The Low Countries. London, Thames and Hudson Ltd. & New York, Praeger, 1958. Ancient Peoples and Places, vol. 5, 240 pp., 64 pll., 32 figg.

Ter perse: een Duitse vertaling.

Contributions à l'Étude de la Civilisation des Champs d'Urnes en Flandre (met J. A. E. NENQUIN en P. SPITAEELS). Dissertationes Archaeologicae Gandenses, vol. 4, Brugge, De Tempel, 170 pp., 225 figg., 6 pll., 1958.

De Voorgeschiedenis der Lage Landen (met W. GLASBERGEN). Groningen, Wolters, XVI-221 pp., 48 pll., 72 figg., 1959.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Note sur la carrière de deux sénateurs romains.* L'Ant. Class., VI, 1937, pp. 137-140.
- Hedendaagsche stroomingen in de studie van de geschiedenis van keizer Tiberius (1914-1937).* L'Ant. Class., VII, 1938, pp. 93-104 & 333-342.
- Le successeur de Ponce-Pilate.* L'Ant. Class., VIII, 1939, pp. 413-419.
- Le rang social du primipile à l'époque d'Auguste et de Tibère.* L'Ant. Class., IX, 1940, pp. 13-23.
- La crise monétaire de l'année 33 ap. J.C.* Revue de la Banque, V, 1941, pp. 245-252 & 297-304.
- La composition de l'ordre équestre sous Auguste et Tibère.* RBPH, XX, 1941, pp. 509-531.
- Figurines en terre-cuite de l'époque romaine trouvées à Assche-Kalkoven.* L'Antiquité Class., XI, 1942, pp. 41-54.
- Une dévaluation dans l'Antiquité: la réforme monétaire de l'année 64 ap. J.C.* Étude sur les finances publiques sous Néron. Revue de la Banque, VII, 1943, pp. 1-8 & 54-61.
- La préfecture du prétoire sous le Haut Empire et le principe de la collégialité.* RBPH, XXII, 1943, pp. 73-95.
- De Terra-Sigillata van Assche-Kalkoven.* Rev. belge d'arch. et d'hist. de l'Art XIII, 1943, pp. 97-115.
- Assche-Kalkoven, een Gallo-Romeinse nederzetting in onze gewesten.* Bijdragen tot de Gesch. en de Oudheidk., 1943, pp. 29-45.
- Bronzen beeldjes uit het Museum van Aalst (met H. VAN DE WEERD).* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgesch., IX, 1943, pp. 7-15.
- Enkele recente studies over het metaaltijdperk in West-Europa.* Handel. Maatsch. Gesch. en Oudh. Gent, N.R.I., 1944, pp. 55-80.
- Gohortes prétorienne et préfets du prétoire au Haut Empire.* RBPH, XXIII, 1944, pp. 486-506.
- L'histoire économique de la Gaule septentrionale à l'époque romaine.* Mémoires de l'Acad. d'Arras, 1943-44, pp. 213-221.
- Note sur deux passages de l'Histoire Auguste (v. Marci 25,4: v. Cassii 7,4).* L'Ant. Class., XIII, 1944 pp. 127-134.
- Medewerking aan de chroniek „Archéologie”.* L'Antiquité Classique, XIII, 1944, pp. 137-144; XIV, 1945, pp. 165-178 & 367-380; XV, 1946, pp. 129-140 & 303-318); — Leiding van de chroniek „Archéologie”, van 1947 tot 1951 met H. Van de Weerd en J. Breuer, en vanaf 1952 met G. Faider-Feytmans. L'Antiquité Classique, XVI, 1947, pp. 123-138 & 357-372; XVIII, 1949, pp. 127-146 & 403-424; XIX, 1950, pp. 173-188 & 407-426; XX, 1951, pp. 149-168 & 435-456; XXI, 1952, pp. 123-142 & 404-427; XXII, 1953, pp. 116-139 & 429-452; XXIII, 1954, pp. 168-191 & 432-452; XXIV, 1955, pp. 134-157 & 442-263; XXV, 1956, pp. 124-151 & 420-451; XXVI, 1957, pp. 142-177 & 417-446; XXVII, 1958, pp. 122-153 & pp. 408-439; XXVIII, 1959, pp. 132-163 & 296-330.
- Où en est le problème de la juridiction impériale?* L'Ant. Class., XIV, 1945, pp. 145-163.
- Chemische analyse van een bronzen bijl (met J. EECKHOUT).* Belg. Tijdschr. Oudh. en Kunstgesch., XVI, 1946, pp. 101-108.
- Note sur l'organisation et la nature juridique de la „Vigesima Hereditarium”.* L'Ant. Class., XVI, 1947, pp. 29-36.
- Les pouvoirs militaires des préfets du prétoire et leur développement progressif.* RBPH, XXV, 1947, pp. 509-554.
- Romeinse oudheden gevonden te Hofstade bij Aalst.* L'Ant. Class., XVI, 1947, pp. 287-306.
- El Cultivo del Derecho Romano en Belgica y en los Países Bajos de 1935 a 1947.* Anuario de Historia del Derecho Espanol, XVIII, 1947, pp. 677-690.
- La réunion d'historiens de Spire (août 1948) (met H. GRÉGOIRE, P. HARSIN en P. LAMBRECHTS).* Alumni, XVII, 1948, pp. 267-273.
- Bibliographia Huberti Van de Weerd.* L'Ant. Class., XVII, 1948, pp. xxix-xxxv.
- Quelques considérations sur la fin de la domination romaine et les débuts de la colonisation franque en Belgique (met J. DHONDT en P. HOMBERT).* L'Ant. Class., XVII, 1948, pp. 133-156.
- La fin de la domination romaine et les débuts de la colonisation franque en Belgique. Note complémentaire*

(met J. DHONDT en P. HOMBERT). *Hand. Maatsch. Gesch. en Oudheidk.*, Gent, N.R. III, 1948, pp. 116-121.

Note d'épigraphie latine: la Cohors Asturum et Callaecorum et la Cohors I Asturum et Callaecorum (met H. VAN DE WEERD). *Hommages Bidez-Cumont*, Coll. Latomus, II, 1949, pp. 347-352. *L'évolution de l'administration douanière au Haut Empire et les sources juridiques*. *Mélanges F. De Visscher*, I, pp. 215-221.

Opgravingen op de Steenberg te Hofstade (O. Vl.) in 1947. *Cult. Jaarboek Prov. Oostvlaanderen*, II, 1948, pp. 141-164.

De Kempen in de Romeinse en in de Vroeg-Merovingische tijd. *Brabants Heem*, II, 1950, pp. 29-38.

Un sanctuaire gallo-romain à Hofstade-lez-Alost. *La Nouvelle Clio*, I-II, 1949-50, pp. 231-237.

Les sciences naturelles au service de l'archéologie. *Alumni*, XIX, 1950, pp. 302-317.

Quelques problèmes urgents concernant notre archéologie nationale. *Latomus*, IX, 1950, pp. 183-191.

Inleiding tot het oudheidkundig bodemonderzoek. *Cultureel Jaarboek prov. Oostvl.*, 1949, II, pp. 5-30 en 1950, II, pp. 5-32.

Sporen van de Mithras-cultus op de ketel van Gundestrup? (met P. LAMBRECHTS). *Gentse Bijdragen tot de Kunstgesch.*, XII, 1949-50, pp. 89-102.

La nécropole de Lommel-Kattenbosch (met M. E. MARIËN). *L'Ant. Class.*, XIX, 1950, pp. 309-366.

Een samenvatting van deze studie verscheen in het Nederlands in : *Het Oude Land van Loon*, VI, 1951, pp. 33-54.

Survivances du culte d'Epona dans le folklore brabançon? *Latomus*, X, 1951, pp. 177-180.

Een Gallo-Romeins heiligdom op de Steenberg te Hofstade bij Aalst. Verslag van de opgravingscampagnes 1949 en 1950. *Cult. Jaarb. Prov. Oostvl.*, IV, 1950, pp. 269-314.

La Gaule septentrionale à l'époque romaine, à la lumière des fouilles, des recherches et des publications les plus récentes (1935-1950). *Bull. Inst. hist. belge de Rome*, XXVI, 1950-51, pp. 187-250.

Nekrologie: Hubert Van de Weerd. *L'Ant. Class.*, XX, 1951, pp. 289-292.

Rapporto sommario sull'esame della cinta muraria e delle porte di Alba Fucense durante la campagna di scavo del 1950 (met J. MERTENS). *Notizie degli Scavi di Antichità*, 1951, pp. 273-288.

Le fanum de Hofstade-lez-Alost et le culte de la déesse gauloise de la fécondité. *Latomus*, XI, 1952, pp. 45-56.

Analyse spectro-chimique de vases en métal de la nécropole de Samson. *Namurcum*, XXVI, pp. 20-22, 1952.

Les Laeti du Namurois et l'origine de la civilisation mérovingienne (met J. DHONDT en J. NENQUIN). *Études dédiées à F. Courtoy*, I, pp. 149-172.

Documents nouveaux concernant les „Quattuor Publica Africae”. *L'Ant. Class.*, XXII, 1953, pp. 98-102.

En marge du XXVe anniversaire du Discours de Seraing. Le FNRS et les Sciences de l'Antiquité. *L'Ant. Class.*, XXII, 1953, pp. 113-115.

Une statuette de divinité panthée trouvée à Aubechies (Hainaut) (met P. MOISIN). *La Nouvelle Clio*, IV, 1953, pp. 10-17.

De Romeinse nederzetting te Hofstade bij Aalst. *Cult. Jaarb. prov. Oostvl.*, 1951, pp. 281-302.

Opgraving van een bronstijdsgrafheuvel op de Kluisberg (gem. Ruijten) (met H. ROOSENS). *Cult. Jaarb. prov. Oostvl.*, 1951, II, pp. 45-59.

Les fouilles d'Alba Fucens (Italie centrale) de 1951 à 1953 (met F. DE VISSCHER, F. DE RUYT en J. MERTENS). *L'Ant. Class.*, XXIII, 1954, pp. 63-108; 331-402; XXIV, 1955, pp. 50-119.

Opgraving van twee grafheuvels te Postel (gem. Mol). *Hand. Maatsch. Gesch. en Oudheidk.*, N.R. VIII, 1954, pp. 3-29.

De bronstijd en het begin van de ijzertijd in Vlaanderen in het licht van recente opgravingen. *Gentse Bijdr. tot de Kunstgesch.*, XV, 1954, pp. 161-187.

Een Gallo-Romeinse vicus te Velzeke-Ruddershove (met J. NENQUIN). *Cult. Jaarb. prov. Oostvl.*, 1953, II, pp. 1-57.

Wereldhandel in de Merovingische tijd. *De Vlaamse Gids*, 1956, pp. 603-607.

Bronze Age Ritual in the Low Countries (met W. GLASBERGEN). *Archaeology*, X, 1957, pp. 198-207.

- Wooden Animal Heads of Carolingian Times found in the River Scheldt (Belgium).* Acta Archaeologica, XXVII, 1956, pp. 127-137.
- A Decade of Discovery: France, Holland, Belgium.* Archaeology, X, 1957, pp. 246-47.
- Études récentes et documents nouveaux sur la civilisation de Michelsberg.* Bull. Soc. r. belge d'Anthropol. et de préhist., 67, 1956, pp. 73-76.
- Bol en terre sigillée trouvé à Lyon et conservé à la Walters Art Gallery de Baltimore.* Hommage W. Déonna, 1957, pp. 163-168.
- Verslag van de jury van de vijfjaarlijkse wedstrijd voor Geschiedkundige Wetenschappen (14e periode 1946-1950)* (met H. GREGOIRE, A. BROUWERS, L. E. HALKIN, G. SMETS en J. A. VAN HOUTTE). Belgisch Staatsblad van 3 juli 1957.
- In Memoriam: Professor Dr. Herman F. Bouchery.* De Brug III, 1959, pp. 192-196.
- Archaeology in Belgium.* Antiquity XXXIII, 1959, pp. 291-292.
- COWA Survey and Bibliography. Area 3. Western Europe. Belgium.* N. 1, 1959, pp. 1-4.
- Oudheidkundige opgravingen en vondsten in Oostvlaanderen* (met J. A. E. NENQUIN en P. SPITAEELS). Cultureel Jaarb. Oostvlaanderen 1955 (versch. in 1960), II, pp. 1-130, 170 figg., 10 pll.
- Survivances préhistoriques à l'époque gallo-romaine dans les cités des Nerviens et des Ménapiens.* Analecta Archaeologica. Festschrift Fr. Fremersdorf, 1960, pp. 113-120.
- Les limites des Cités des Ménapeins et des Morins.* Helinium I, 1961, 1, pp. 20-34.
- De Gallo-Romeinse steelpan van Hamme en de cultus van Mercurius.* Helinium I, 1961, 1, pp. 62-65.

HERMAN UYTTERSROT

1948

Clement, Cesar, Léonce, Herman Uyttersrot werd geboren te Denderbelle op 16 april 1909.

Volbracht zijn middelbare studiën aan de Rijksmiddelbare School te Dendermonde en het Koninklijk Atheneum te Gent, legde de proef voor de homologatiejury af in 1926. Zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de letteren en wijsbegeerte op 14 juli 1930).

Behaalde het diploma van Geaggregeerde Hog. Ond. op 14 januari 1948. Was leraar aan de Kon. Athenea te Bergen (1930-35), Leuven (1935), Aalst (1935-45).

Werd aangesteld als suppleant bij de Faculteit van de Lett. en Wijsb. te Gent op 18 januari 1945 (tot 1 april 1948) voor de vakken : Grondige geschiedenis der Duitse letterkunde (lic. germ. fil.); Grondige verklaring van Duitse schrijvers, moderne tijden (lic. germ.).

Werd benoemd tot geaggregeerde bij de Faculteit op 1 april 1948. Werd benoemd tot docent bij Besluit van de Prins-Regent van 29 december 1948 (met ingang van 1 oktober 1948); tot gewoon hoogleraar bij K.B. van 8 april 1951 (met ingang van 1 januari 1951).

Zijn leeropdracht omvatte :

Vertaling van het blad en verklaring van Duitse teksten en schrijvers (kand. germ. fil. I en II).

Grondige geschiedenis van de Duitse letterkunde (lic. germ. fil.).

Grondige verklaring van Duitse schrijvers, moderne tijden (lic. germ. fil.).

Aan zijn bevoegdheid werd bij K.B. van 10 december 1958 toegevoegd de cursus „Inleiding tot de geschiedenis der voornaamste moderne letterkonden en nl. tot die der Nederlandse of der Franse letterkunde” (1^e kand. voorb. tot de rechten en 1^e kand. alle secties W. en L. — 1^e of 2^e kan. Hog. Inst. Kunstgesch. en Oudh. — 1^e kand. Hog. Inst. Opvoedk. Wet.).

Zijn leeropdracht omvatte dus op 1 januari 1959 de bovenvermelde vier vakken. Secretaris van de Faculteit der Lett. en Wijsb. in 1958-59 en 1959-60.

Bekroond door de Kon. Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde voor een antwoord op een prijsvraag van de jaarlijkse wedstrijd 1946.

Bekroond door de Kon. Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde met de tweejaarlijkse A. Beernaertprijs voor zijn essay : „Paul van Ostajen en zijn Proza” (1960).

Lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden (1953).

Corresponderend lid van het International Institute of Arts and Letters (Zürich-Lindau) 1956.

Corresponderend lid van de Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung (Darmstadt) 1957.

Corresponderend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen. Klasse der Letteren (1958).

PUBLIKATIES VAN HERMAN UYTTERSROT

IN BOEKVORM

H. von Kleist, de Mensch en het Werk. Werken Fac. Wijsb. en Lett. U.G., afl. 101, 1948.

H. Heine en zijn Invloed in de Nederlandse Letterkunde. Uitg. Kon. Vlaamse Academie voor Taal en Lett., reeks VI, nr. 72, 1953.

Eine neue Ordnung der Werke Kafkas? — Zur Struktur von „Der Prozess” und „Amerika”, Antwerpen, 1957.

Paul van Ostajen en zijn Proza. Reeks „Ontwikkeling”, nr. 137, 1959.

ALS BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN (1)

Enkele Beschouwingen over Rilke's Neue Gedichte. TLT, 1947.

Rilke's Gedicht „Die Gazelle”. TLT, 1948.

Heinrich von Kleist, proeve van Synthese. TLT, 1948.

Nog eens Das Buch Legrand. Album Prof. Dr. Fr. Baur, II, 1948.

Het Heine-Beeld in de Franse en Nederlandse Letteren. TLT, 1948.

Over „Teuten” en „Tödden”. Volkskunde, 1948.

R. M. Rilke en Vlaanderen. Dietsche Warande en Belfort, 1949.

Goethe als Humanist. NVT, 1949.

Prof. Dr. R. Foncke, een Levensbeeld. Feestbundel Prof. Dr. R. Foncke, 1950.

A. von Bornstedt en zijn Deutsche-Brüsseler-Zeitung van 1846. Vl.G., 1951.

Rilke's Gedicht „Der Pavillon”. TLT, 1951.

Rilke's Gedicht „Nächtliche Fahrt Sankt Petersburg”. TLT, 1951.

H. Heine: Portret. TLT, 1952.

Heine en het Jodendom. TLT, 1952.

Fr. Kafka, inleiding tot De Gedaanteverwisseling, 1952.

Rilke over de Dichter. Vl.G., 1952.

Rilke: Schaukel des Herzens. Vl.G., 1953.

Nog eens: Rilke over Vlaanderen. Vl.G., 1953.

Beschouwingen over F. Kafka: I.Praeceptor lectoris. Vl.G., 1953.

(1) TLT = Levende Talen; NVT = Nieuw Vlaams Tijdschrift; Vl.G. = Vlaamse Gids.

- Beschouwingen over F. Kafka: II. Stijl als Wisselstroom.* Vl.G., 1953.
Zur Struktur von Kafkas „Der Prozess“. Versuch einer Neuordnung. TLT, 1953.
Duitsers oordelen over Gent. Pan, 1953.
Beschouwingen over Fr. Kafka: III. Legende en werkelijkheid. Vl.G., 1954.
Zur Struktur von Kafkas Romanen. TLT, 1954.
Kafka, de „Aber-Mann“. TLT, 1954.
Fr. Kafka. Lectuurgids, 1954.
Kafka of de Processie te Echternach. TLT, 1955.
R. M. Rilke: Der Turm. Eine Deutung. Neophilologus, 1955.
H. Heine, 1856-1956. De Nieuwe Stem, 1956.
Herzien, Herlezen. Crit. Bull., 1956.
Fr. Kafka, Einl. Bibl. München, 1957.
The Trial: its Structure in „Kafka Today“. Madison, 1958.
„We left him alone with his glory“. Feestbundel Prof. Dr. E. Blancquaert, 1958.
P. van Ostaijen en zijn Proza's. NVT, 1959.
Kanttekeningen bij van Ostaijen en het Verzameld Werk. Spiegel der Letteren, 1959, 3-4.
Marginalia bij een Kafka-Vertaling. Vl.G., 1960.
Bij het Emeritaat van Prof. Dr. R. Foncke. De Brug, 1960.

RENE L. M. DEROLEZ

1955

René, Lodewijk, Maurits Derolez werd geboren te Aalst op 7 september 1921. Volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Brugge, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (licentiaat in de wijsbegeerte en letteren 25 juni 1943, doctor in de wijsbegeerte en letteren 29 september 1947, geaggregeerde van het hoger onderwijs 30 april 1954) en aan de Harvard University (master of arts, 6 juni 1947).

Aspirant van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek op 1 oktober 1944 (mandaat onderbroken wegens legerdienst); van 1 september 1946 tot 1 september 1948 *graduate fellow* van de Belgian American Educational Foundation; in 1948 *guest Ph.D.* van het Summer Institute of the Linguistic Society of America en *bursar* van het American Council of Learned Societies. Op 1 oktober 1948 werd hij benoemd tot assistent bij de leerstoel van Prof. Dr. Franz De Backer, die hij vanaf 1 oktober 1949 suppleeërde voor de historische spraakkunst van het Engels en voor de verklaring van middeleeuwse Engelse auteurs. Met ingang van 1 juni 1954 werd hij geaggregeerde h.o. in functie bij de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren, op 1 oktober 1954 geassocieerde van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek.

Met ingang van 1 oktober 1955 werd hij benoemd tot docent bij voormelde Faculteit, met de volgende leeropdracht :

Vergelijkende spraakkunst van de Indo-Europese talen en inzonderheid de vergelijkende spraakkunst van de Germaanse talen : Germaans gedeelte; Historische spraakkunst van het Engels; De grondige verklaring van Engelse schrijvers : middeleeuwen (alle drie lic. Germ. fil.); Grondige studie van een der Oudgermaanse dialecten : Oudnoors (keuzevak lic. Germ. fil.).

In de Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen werd hij tevens belast met de cursus „Engelse taal met oefeningen” (1^e cand.).

Bij K.B. van 10 december 1958 werd zijn leeropdracht uitgebreid met : Filologische oefeningen : Engels (cand. Germ. fil.).

Hij is lid van de International Association of University Professors of English en van de Internationale Vereinigung für Germanische Sprach- und Literaturwissenschaft evenals van verscheidene binnenlandse geleerde genootschappen.

PUBLIKATIES VAN RENÉ L. M. DEROLEZ

IN BOEKVORM

Runica Manuscripta: the English Tradition. Werken uitgegeven door de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren. Aflevering 118, Brugge, de Tempel, LXIV + 455 pp., 8 pl. 1954.
De godsdienst der Germanen. De godsdiensten der mensheid. Roermond, J. J. Romen en Zonen, 286 blz., 12 pl., 1959.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Germ. *duerga-*. BTPHG, XXIV, 1945, 164-169.
„...and that difficult word, *gârsecg*” (*Gummere*). *Modern Language Quarterly*, VII, 1946, 445-452.
Some Notes on OE figenstream. Album Prof. Frank Baur I, 1948, 182-191.
Problemen in de runenstudie. Handelingen van het XVIIIe Vlaamse Filologencongres, 1949, 193-197.
Standard English, een probleem en een oplossing. Tijdschrift voor Levende Talen, XIV, 1950, 2-15.
Oud-Noors miǫtviðr. BTPHG, XXVIII, 1950, 1049-1060.
De briefwisseling van de gebroeders Grimm. De Gulden Passer, XXVIII, 1950, 118-122, 130-131.
Ogam, „Egyptian”, „African” and „Gothic” Alphabets. Scriptorium, V, 1951, 3-20.
Uit de geschiedenis van de runen: van Agambertus tot Mandeville. Handelingen van de Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis, V, 1951, 40-57.
Op zoek naar een A.B. Nu Nog, I, 1952, 38-45.
Richtingen in de runenkunde. BTPHG, XXX, 1952, 5-49.
Dubhach's Cryptogram. L'Antiquité Classique, XXI, 1952, 359-375.
Germaanse Filologie: de Scandinavistiek 1893-1951. Zestig Jaren Onderwijs en Wetenschap aan de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren te Gent. Werken uitgegeven door de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren. Aflevering 114, Brugge, De Tempel, 1952, 204-211.
Oud-Engelse glossen: een overzicht en een werkplan. Handelingen van het XXe Vlaams Filologencongres, 1953, 170-174.
De Oudengelse Aldhelmglossen in HS. 1650 van de Koninklijke Bibliotheek te Brussel. Handelingen van de Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis, IX, 1955, 37-50.
Zu den Runen: Thesen und Tatsachen. Handelingen van het Vierentwintigste Nederlands Filologencongres, 1956, 59-61.
Zu den Brüsseler Aldhelmglossen. Anglia, LXXIV, 1956, 153-180.
Norm and Practice in Late Old English. Proceedings of the Eighth International Congress of Linguists, Oslo, 1958, 415-418.
Periodisering en continuïteit, of: „When did Middle English begin” (*Malone*). Album Prof. Edgard Blancquaert, Tongeren, 1958, 77-84.
Die „hrabanischen” Runen. ZfdPh, LXXVIII, 1959, 1-18.
Anglistica. BTPHG, XXXVII, 1959, 717-730.
Aldhelmus Glosatus III. *English Studies*, XL, 1959, 129-134.
Aldhelmus Glosatus IV: Some Hapax Legomena Among the Old English Aldhelm Glosses. *Studia Germanica Gandensia*, II, 1960, 81-95.
Anglo-Saxon Literature: ‚Attic’ or ‚Asiatic’? Old English Poetry and its Latin Background. In : *English Studies Today*. Second Series : Lectures and Papers Read at the Fourth Conference of the International Association of University Professors of English Held at Lausanne and Berne. August 1959. (Bern 1961), pp. 93-105.
Kritische recensies in : BTPHG, *English Studies*, *Erasmus*, *Latomus*, *Scriptorium*, *Zeitschrift für Deutsche Philologie*.

ALEXANDER BOLCKMANS

1955

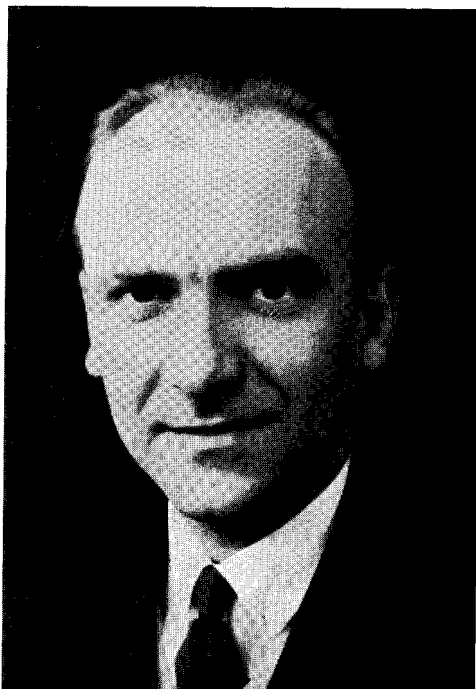
Alexander, Jozef, Emiel, Albert Bolckmans werd geboren te Antwerpen op 13 juni 1923. Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Antwerpen; zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent. Behaalde er in 1945 het licentiaat, in 1949 het doctoraat in de letteren en wijsbegeerte, groep Germaanse filologie en in 1960 het aggregaat van het hoger onderwijs in de Scandinavische taal- en letterkunde.

Leraar middelbaar onderwijs sedert 1945, eerst aan het Koninklijk Atheneum te Brussel I, daarna aan het Koninklijk Atheneum te Kapellen bij Antwerpen.

Werd bij K.B. van 17 oktober 1955 met ingang van 1 oktober 1955 benoemd tot tijdelijk docent bij de faculteit der letteren en wijsbegeerte en belast met de cursus „Een moderne Scandinavische taal” (keuzevak). Bij K.B. van 16 december 1958 werd hij met ingang van 1 oktober 1958 definitief in zijn functie bevestigd.

Bij K.B. van 19 januari 1961 werd hij met ingang van 1 februari 1961 benoemd tot geaggregeerde bij de faculteit der letteren en wijsbegeerte. Verbleef met reisbeurzen in Noorwegen (1951-1952), in Zweden (1957 en 1958) en in Denemarken (1960).

Is sedert 1946 lid van de Zuidnederlandse maatschappij voor taal- en letterkunde en geschiedenis.

PUBLIKATIES VAN ALEXANDER BOLCKMANS

IN BOEKVORM

Heruitgave van Prof. Dr. G. Meirs taalcursussen. *Noors* (1948), *Deens* (1949), *Zweeds* (1951). Antwerpen, V.T.B.

Beknopt historisch overzicht van de Nederlandse letterkunde in België. Brussel, Ministerie van landverdediging, 1950.

Henrik Ibsen. Brussel, Elsevier, 1956.

Tekstuutgave van C. Huygens „Trijntje Cornelis”, met inleiding en verklaringen. Brussel, Vermeylenfonds, 1959.

The Stories of Hans Aanrud. A Stylistic Analysis. Brugge, De Tempel, 1960. Werken uitgegeven door de faculteit der letteren en wijsbegeerte, 126.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN

De dichter Prosper Van Langendonck. Debat. Vrije Tribune voor Problemen van onzen Tijd, 1946, 106-111.

Bjørnstjerne Bjørnson. Debat, 1946, 229-242.

Henrik Ibsen. Debat, 1946, 362-377.

Jonas Lie. Debat, 1946, 489-501.

Holger Drachmanns reisherinneringen uit Nederland en België. Album Prof. Dr. Frank Baur, Antwerpen, Standaard, 1948, i. 90-98.

Kaj Munk als dramaturg. Tijdschrift voor levende talen, Brussel, xv, 1949, 163-173.

Conrad Busken Huet en Georg Brandes. Tijdschrift voor levende talen, Brussel, xviii, 1952, 48-54.

Motief en motiefrealisatie. Tijdschrift voor levende talen, Brussel, xviii, 1952, 146-148.

Problemen in het Noorse moedertaalonderwijs. Persoon en Gemeenschap. Tijdschrift voor Opvoeding en Onderwijs, vii, 1952, 72-81.

Noorse letterkunde. Tijdschrift voor levende talen, Brussel, xix, 1953, 74-76.

Flamsk språk og språkrørsle. Norsk alkunnebok, Oslo, 1953, 493-494.

Een boek op school gelezen... Persoon en Gemeenschap, viii, 1954, 342-352.

Geestelijke avitaminose. Persoon en Gemeenschap, ix, 1955, 336-344.

Taalpolitiek in Noorwegen. Handelingen der Zuidnederlandse maatschappij voor taal- en letterkunde en geschiedenis, ix, 1955, 3-14.

De taelstriid yn Noarwegen. De Tsjerne, Litterær tydskrift, Sneek, xi, 1956, 18-25.

Tryggve Andersens forfatterskap i lys av „Mod kvæld”. Edda, Oslo, lix, 1959, 288-304.

Erlebte Rede in de Noorse sprookjes van Asbjørnsen en Moe. Studia germanica gandensia, ii, 1960, 207-239.

LOUIS MOURIN

1957

Louis, Jean Mourin werd geboren te Brussel op 5 juli 1913.

Studiën aan de Universiteit te Gent (doctor in de letteren en wijsbegeerte, Romaanse filologie, op 5 april 1945) en te Parijs (Sorbonne, École pratique des Hautes Études, en Institut des langues orientales). Geaggregeerde van het hoger onderwijs, te Gent op 13 juni 1952.

Aspirant (1943-1946), Aangesteld navorser (1946-1948) en Geassocieerde (1949-1955) van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek. Benoemd tot docent in de Romaanse en Franse Taalkunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht (K. Nederl. B. van 14 april 1949); werd op zijn verzoek ervan ontlast (K. Nederl. B. van 21 augustus 1950).

Benoemd tot assistent bij het Seminarie voor Romaanse en Franse taalkunde en dialectologie van de Universiteit te Gent met ingang van 1 januari 1948 (K.B. van 14 februari 1948 en 12 december 1949). Benoemd tot geaggregeerde bij de sectie Romaanse filologie van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit te Gent met ingang van 1 oktober 1952 (K.B. van 20 augustus 1952 en 28 juli 1954).

Belast met de vrije cursussen „Portugese taal” (1948-1949, 1950-1951, 1952-1953) en „Roemeense taal” (1949-1950, 1951-1952, 1953-1954; Min. B. van 8 juni 1948, 29 september 1950, 21 april 1952); beide cursussen werden jaarlijks gedoceerd vanaf 1954-1955 tot 1957-1958, en het mandaat van betrokkene in zijn hoedanigheid van lector hernieuwd (B. van Raad van Beheer van 26 mei 1954, 8 juni 1955, 13 juni 1956, 10 juli 1957). Zijn lektoraat werd vanaf 1954-1955 tot 1956-1957 verruimd met de vrije cursussen „Grondige cursus in de Spaanse taal” en „Grondige cursus in de Italiaanse taal” (B. v. Raad v. Beheer van 12 mei 1954, 13 juli 1955, 13 juni 1956) en, vanaf 1954-1955 tot 1957-1958, met de vrije cursus „Praktische inleiding tot de Spaanse en de Italiaanse talen” (B.v.R.v.B. van 26 mei 1954, 8 juni 1955, 13 juni 1956, 10 juli 1957). Vanaf 1958-1959 beperkte zich dit vrij onderwijs tot één cursus :

„Praktische inleiding tot de Spaanse taal” (B.v.R.v.B. van 28 mei 1958). Benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent, en aldaar belast met de cursus „Filologische oefeningen over de Spaanse taal en letterkunde” (K.B. van 12 maart 1957). Aan zijn bevoegdheid werd bij K.B. van 17 april 1958 toegevoegd de cursus „Verklaring van Portugese of Provençaalse schrijvers”, bij K.B. van 5 november 1959 de cursus „Encyclopedie van de Romaanse Filologie”, en bij K.B. van 14 september 1960 de cursus „De beginselen van een Oost-Europese taal, partim : Modern Roemeens”

Werd als suppleant aangeduid voor verschillende cursussen; in 1957-58 : „Méthodologie spéciale du français” (B.v.R.v.B. van 27 november 1957), „Verklaring van Portugese of Provençaalse schrijvers” (M.B. van 20 februari 1958); in 1958-1959 : „De grondige geschiedenis der Romaanse letterkunde, partim : zuidelijke letterkonden” en „Verklaring van Italiaanse en Spaanse schrijvers” (B.v.R.v.B. van 19 december 1958) en de cursussen in Oud en Modern Roemeens van het Oosters Instituut; in 1959-1960 : „Verklaring van Italiaanse en Spaanse schrijvers” (B.v.R.v.B. van 28 november 1959 en M.B. van 2 februari 1960).

Wetenschappelijke activiteit eerst op de Franse filologie van de Middeleeuwen gericht, later op de Romaanse taalkunde.

Laureaat (eerste) van de Universitaire Wedstrijd 1942-1944 en van de Wedstrijd der Reisbeurzen 1945.

Beheerder van „Romanica Gandensia”.

PUBLIKATIES VAN LOUIS MOURIN

IN BOEKVORM

Six sermons français inédits de Jean Gerson, Étude doctrinale et littéraire suivie de l'édition critique et de remarques linguistiques. Parijs, J. Vrin, XIII en 611 blz., 1946.

Jean Gerson prédicateur français. Werken uitgegeven door de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit te Gent, d. 113, Brugge, De Tempel, 511 blz., 1952.

Introduction à la morphologie comparée des langues romanes, basée sur des traductions anciennes des Actes des apôtres (ch. XX à XXIV), d. I : Ancien castillan et ancien portugais (met G. DE POERCK). Gestencileerde cursus, 170 blz., d. V : *Ancien roumain*, 198 blz.

Description de la morphologie du castillan moderne. Essai. Gestencileerde cursus, 58 blz.

IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

L'œuvre oratoire française de Jean Gerson et les manuscrits qui la contiennent. Archives d'histoire doctrinale et littéraire du Moyen Age, d. XV, 1946, blz. 225-261.

La manuscrit Colbert de Beaulieu du „Ci nous dit”, Étude d'une des sources de cette compilation. Scriptorium, d. I, 1947, blz. 75-105.

Les fables et les traits de mœurs animales contenus dans le „Ci nous dit”. Revue belge de philologie et d'histoire, d. XXV, 1946, blz. 596-612.

Le „Dialogue de l'homme et de la femme” attribuable à Philippe Bouton. Scriptorium, d. I, 1947, blz. 145-151.

Le „Débat des deux grands amis”. Scriptorium, d. I, 1947, blz. 151-154.

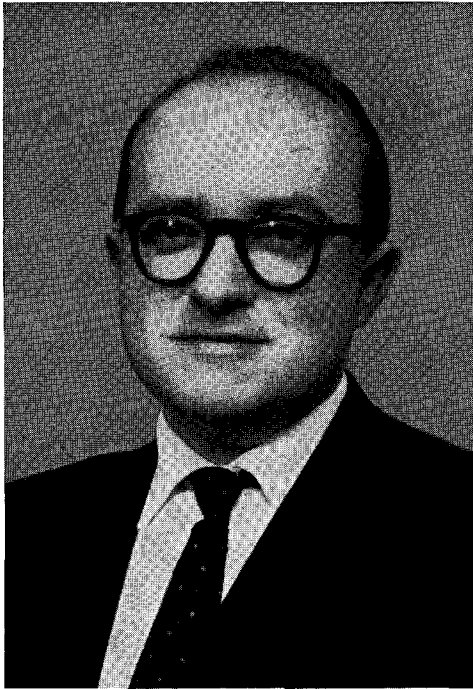
- Le sermon français inédit de Jean Gerson pour la Noël: „Puer natus est nobis”*. Les lettres romanes, d. II, 1948, blz. 315-324, d. III, 1949, blz. 31-43, 105-145.
- Les sermons français inédits de Jean Gerson pour les fêtes de l'Annonciation et de la Purification*. Scriptorium, d. II, 1948, blz. 221-240; d. III, 1949, blz. 59-68.
- Un manuscrit inconnu de l'„Advertissement au duc Charles” de George Chastellain*. Scriptorium, d. II, 1948, blz. 119-121.
- Un sermon français inédit de Jean Gerson sur les anges et les tentations: „Factum est praelium”, Étude et édition critique*. Recherches de théologie ancienne et médiévale, d. XVI, 1949, blz. 99-154.
- Réflexions et hypothèses d'étude sur „ad” et les prépositions locales dans quelques textes anciens de la Romania centrale et orientale* (met G. DE POERCK). Handelingen van het achttiende Vlaamse Filologencongres, 1949, blz. 156-158.
- Le plus ancien manuscrit du drame de „Joseph” en haut-engadinois*. Scriptorium, d. III, 1949, blz. 87-90.
- Jean Gerson prédicateur français pour les fêtes de l'Annonciation et de la Purification*. Revue belge de philologie et d'histoire, d. XXVII, 1949, blz. 561-598.
- Poésies religieuses françaises inconnues dans des manuscrits de Bruxelles et d'Évora*. Scriptorium, d. III, 1949, blz. 218-229, d. V, 1951, blz. 304-305.
- Met linguistische belangstelling in de Graubünden en Dolomieten*. Alumni, d. XIX 1950, blz. 39-50.
- Le livre d'heures de Jean IV de Créqui* (met D. CAPPUYNS). Scriptorium, d. IV, 1950, blz. 82-91.
- Gerson* (met A. COMBES). Art. van Enciclopedia cattolica, Roma, d. VI, 1951, kol. 185-191.
- Le manuscrit ex-Bement du „Songe du Verger”*. Scriptorium, d. VI, 1952, blz. 95-100.
- Les plus anciens drames sardes, inconnus, et quelques autres manuscrits de Cagliari*. Scriptorium, d. VI, 1952, blz. 243-251.
- Le jeu „Primus secundus” de Gargantua*. Mélanges M. Roques, d. II, 1953, blz. 203-205.
- Sarde „che” < latin „cei”*. Romanica Gandensia, d. I, 1953, blz. 171-178.
- Sur la date de quelques sermons français de Gerson*. Recherches de théologie ancienne et médiévale, d. XX, 1953, blz. 120-128.
- Réflexions sur les prépositions „in” et „ad” dans quelques textes romans* (met G. DE POERCK). Vox Romanica, d. XIII, 1953, blz. 266-301.
- La valeur de l'imparfait, du conditionnel et de la forme en „-ra” en espagnol moderne*. Romanica Gandensia, d. IV, 1956, blz. 251-278.
- Les lapidaires attribués à Jean de Mandeville et à Jean à la Barbe*. Romanica Gandensia, d. IV, 1956, blz. 159-192.
- Il condizionale passato*. Lingua nostra, d. XVII, 1956, blz. 8-15.
- L'imperfetto indicativo*. Lingua nostra, d. XVII, 1956, blz. 82-87.
- Le subjonctif plus-que-parfait italien*. Revue des langues vivantes, d. XXII, 1956, blz. 303-321.
- La littérature morale et religieuse (XIIe-XIVe siècles)*. Histoire illustrée des Lettres françaises de Belgique, sous la direction de G. Charlier et J. Hanse, Brussel, 1957, blz. 53-60.
- À propos de l'évolution du „x” latin dans la péninsule ibérique*. Mélanges István Frank, Sarrebrück, 1957, blz. 472-479.
- À propos de l'origine de l'article possessival roumain*. Raccolta in onore di G. D. Serra, Napoli, 1959, blz. 269-277.
- Définition de l'imparfait et du plus-que-parfait de l'indicatif et du subjonctif, et des deux formes du conditionnel en portugais moderne*. Romanica Gandensia, d. VII, 1959, blz. 105-202.

LEO APOSTEL

1957

Leo Apostel werd geboren te Antwerpen op 4 september 1925. Hij beëindigde in 1943 zijn Middelbaar Onderwijs aan het Koninklijk Atheneum van Antwerpen en begon in 1944 studiën in de Wijsbegeerte aan de Vrije Universiteit te Brussel, waar hij in 1948 licentiaat in de wijsbegeerte werd met een proefschrift over de methodologie van de introspectie.

Was van 1949 tot 1951 assistent aan de Vrije Universiteit te Brussel (bij de leer-

stoel Logika, van Professor Perelman). Verbleef tijdens het Academiejaar 1951-1952 in de Verenigde Staten als CRB Graduate Fellow om daar aan de universiteit Chicago te studeren (onder Rudolf Carnap) en aan de universiteit Yale (onder C. G. Hempel en F. B. Fitch). Werd bij zijn terugkeer aspirant aan het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (1952-1954) en was van 1954-1956 aangesteld navorser. Verwierf in 1954 de titel van doctor in de Wijsbegeerte met een proefschrift over „Wet en Oorzaak”. Was 1955-1956 te Genève werkzaam als resident lid van „Centre International d'Épistémologie Génétique” (onder Jean Piaget).

In augustus 1956 werd hij tot docent benoemd aan de Vrije Universiteit te Brussel met als leeropdracht :

Logika (kandidatuur en licentie), Oefeningen in de Wijsbegeerte (kandidatuur) en Metafysika (partim : licentie).

In april 1957 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent met als leeropdracht : Logika (kandidatuur), Oefeningen uit de Wijsbegeerte (partim : Logika), en Overzicht van de Wijsbegeerte : ethika en logika (Handels-school). Deze leeropdracht werd in december 1957 aangevuld met de cursussen : Kritische Ontleding van een wijsgerige Verhandeling, partim : Zielkunde” en „Grondige Vraagstukken uit de Wijsbegeerte, partim: Zielkunde”. In september 1958 wordt hij tot buitengewoon hoogleraar benoemd aan de Vrije Universiteit te Brussel. Het academiejaar 1958-1959 bracht hij door als gastprofessor aan de Pennsylvania State University. Datzelfde jaar werd hem de Alumni-prijs toe-

gekend. Sedert 1956 is hij bestuurslid van het Belgisch Centrum voor Logika, en van de Vereniging voor Wijsbegeerte der Wetenschappen. Hij is tevens lid van de Belgische Vereniging voor Wijsbegeerte en van de Eastern Pennsylvanian Philosophical Society.

PUBLIKATIES VAN LEO APOSTEL

IN BOEKVORM

- Études d'Épistémologie génétique. II: Logique et Théorie des Graphs.* Presses Universitaires de France, Parijs, 1957.
Études d'Épistémologie génétique. III: Logique, langage et théorie de la communication (met BENOIT MANDELBROT). Ibidem, Parijs, 1957.
Études d'Épistémologie génétique. IV: Les liaisons analytique et synthétiques (met PIAGET, MAYS en MORF). Ibidem, 1957.
Études d'Épistémologie génétique. VII: Logique et apprentissage. Ibidem, 1959.
Logika en Geesteswetenschappen. De Tempel, Brugge, 1959.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Logique et Preuve.* Methodos, 1954.
The Interpretation of Written texts. Theoria, 1956.
The Formal Structure of Action. Synthese, 1957.
L'Unité de la Science dans l'Œuvre de R. Carnap. Rivista di storia di filosofia, 1956.
Inductie en waarschijnlijkheidsketens. Verhandelingen van de Vlaamse filologencongressen, 1949.
De verificatie van oorzakelijkheidsoordeelen. Ibidem, 1951.
Logika en letterkunde. Ibidem, 1953.
Waarheid en logika. Ibidem, 1957.
Langage et morale (met J. RUYTINX). Morale et Enseignement, 1954.
Modalités physique. Logique et Analyse, 1954.
L'Interprétation des logiques multivalentes. Ibidem, 1954.
Droit et logique. Ibidem, 1954.
Mesure et modèle. Ibidem, 1956.
Dans quel sens la déduction naturelle est-elle naturelle? Ibidem, 1956.
Dépendance et implication. Ibidem, 1956.
Vers une conception restreinte du récursif. Ibidem, 1957.
Catégoricité et décidabilité partielle. Ibidem, 1954.
Modalités physiques et techniques. Actes du XIe Congrès International de philosophie, 1953.
Vers une Epistémologie des sciences appliquées. Actes du Congrès des sociétés de philosophie de langue française, 1954.
Comment étudier le travail créateur du savant? Ibidem, 1957.
Measure in brouwerian logic. Journal of symbolic logic 1954.
Kultuur en techniek. De Vlaamse Gids, januari, februari en maart 1958.
Pleidooi voor een wetenschappelijke wijsbegeerte. Diogenes, 1954.
De Ethika als Evaringswetenschap. Ibidem, 1957.
De „Theory of Games” als instrument voor de moralist. Ibidem. 1959.
Theory of Games and Deontic Logic. Logique et Analyse, 1960.
Sur la Méthode en Théorie de la Connaissance. Revue Internationale de Philosophie, 1960.

Matérialisme Dialectique et Méthode Scientifique. Socialisme, 1960.
Towards the formal Study of Models in the non formal Sciences. Synthese, 1961.
Logic and Ontology. Logique et Analyse, 1961.
Metafysisch Essay. Dialoog, 1960.
Over de Grondslagen van een onafhankelijke Ethika. Tijdschrift van de Vrije Universiteit te Brussel, 1959.
De Wijsbegeerte in het Onderwijs Levend of Dood? Persoon en Gemeenschap, 1961.

MARCEL DE MAEYER

1957

Marcel, Emiel, Augusta De Maeyer werd geboren op 23 juli 1920 te Sint Niklaas (Waas), waar hij zijn Grieks-Latijnse humaniorastudiën volbracht.

Studeerde daarna aan de Rijksuniversiteit te Gent (licentiaat in de letteren en wijsbegeerte (geschiedenis) op 25 juni 1943; doctor in de kunstgeschiedenis en oudheidkunde op 2 september 1952).

Werd aangesteld als aspirant N.F.W.O., promotie 1947-48.

Werd benoemd tot adjunct-conservator bij de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten te Brussel bij K.B. van 26 februari 1948; werd bij K.B. van 13 januari 1949 overgeplaatst naar het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen.

Werd benoemd tot conservator van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen bij K.B. van 16 april 1949.

Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent bij K.B. van 19 juni 1957, belast met de cursus „Oudheidkunde en geschiedenis van de kunst in de Middeleeuwen en Moderne tijden” (lic., groep geschied.; keuzevak andere lic.) en de cursus „Europese plastiek en schilderkunst in de Middeleeuwen en de Moderne Tijden (cand. K. en O.)”.

Bekroond door de Kon. Vlaamse Academie van België, klasse der Letteren, voor een antwoord op een prijsvraag van de jaarlijkse wedstrijd van 1945. Bekroond door de Koninklijke Vlaamse Academie van België, klasse Schone Kunsten, voor een antwoord op een prijsvraag van de jaarlijkse wedstrijd van 1947. Titularis van de prijs der provincie Antwerpen voor een uitgegeven geschiedkundig werk in 1958.

Bij K.B. van 24 juni 1960 werd in zijn leeropdracht uitgebreid met volgende cursussen: „Overzicht van de kunstgeschiedenis en oudheidkunde” (cand. L. en W. „Europese plastiek en schilderkunst in de Middeleeuwen en de Moderne Tijden (grondige cursus) ” (lic. K. en O.)

Bij K. B. van 12 augustus 1960 werd hem ontslag verleend als conservator van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen.

PUBLIKATIES VAN MARCEL DE MAEYER

IN BOEKVORM

De aartshertogen Albrecht en Isabella en de schilderkunst. — Bijdrage tot de geschiedenis van de XVII-eeuwse schilderkunst in de Zuidelijke Nederlanden. Verhand. Kon. Vlaamse Acad. voor Wet., Lett. en Sch. Kunsten van België, Klasse Sch. Kunsten, verhand., nr. 9, 1955.
Medewerking aan museum- en tentoonstellingscatalogen.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN

Rubens' terugkeer uit Italië naar Antwerpen. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, XI, 1949.
Nieuwe gegevens betreffende de beeldhouwers Robert en Andries de Nole. Ibidem.
Rubens en de Doornenkroning te Grasse. Ibidem, XIV, 1953.
Henri de Braekeleer au Musée d'Art Moderne. Les Arts plastiques, 7-8, 1948.
Denijs van Alsloot en de tapijtkunst. Artes textiles, I, 1953.
Otto Venius en de tapijtenreeks „De veldslagen van aartshertog Albrecht”. Ibidem, II, 1954.
De portretten van Don Antonio de Covarrubias door Greco. Bulletin Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, sept. 1959.

ANT. VAN ELSLANDER

1957

Antonin, Henri, François (gezegd Toon) Van Elslander werd geboren te Gent op 10 september 1921.

Volbracht zijn middelbare studiën (oudere humaniora) aan het Koninklijk Atheneum te Gent, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (licentiaat en doctor in de letteren en wijsbegeerte (Germaanse filologie) respectievelijk op 18 juli 1942 en 30 maart 1950).

Behaalde het diploma van bibliothecaris-bibliograaf op 31 januari 1953.

Wetenschappelijk assistent aan de Centrale Bibliotheek van de Rijksuniversiteit te Gent (1942-1943), Aspirant N.F.W.O. (1943-1945), legerdienst (1945-1946), Aangesteld Navorsers N.F.W.O. (1946), Assistent bij de leerstoel voor Nederlandse literatuurgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Gent (1946-1952), Buitengewone Beurs N.F.W.O. (1952-1954), Bibliothecaris aan de Centrale Bibliotheek van de Rijksuniversiteit te Gent (1955-1957). Van 1948 tot 1953 was hij Lector voor Nederlands aan de Staatsuniversiteit te Rijsel. Werd bij K.B. van 4 december 1957 benoemd tot docent bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit te Gent en belast met het houden van de volgende cursussen :

A) In de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte : 1. de vertaling van het blad van Nederlandse teksten en de verklaring van Nederlandse schrijvers; 2. De grondige verklaring van Nederlandse schrijvers : moderne tijden;

B) In het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde : 1. De Geschiedenis der Nederlandse letterkunde; 2. De grondige geschiedenis van de Nederlandse letterkunde.

Bij K.B. van 20 juni 1958 werd hij, buiten zijn overige bevoegdheden, belast met het houden van de cursus : Verklaring van Nederlandse teksten uit de Middeleeuwen (beide Kand. Geschiedenis) ter vervanging van Prof. De Keyser die er op zijn verzoek van ontlast werd.

Bij K.B. van 16 juli 1959 werd hij, in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte, verder belast met de cursussen : 1. De geschiedenis van de Nederlandse letterkunde; 2. De grondige geschiedenis van de Nederlandse letterkunde. Bekroond door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (1946); bekroond in de Interuniversitaire Wedstrijd (1948); Interuniversitaire Jozef Vercoullie-Prijs, 3^e vierjaarlijkse periode : 1 september 1946 - 1 september 1950 (1951); eerste geklasseerd in de Wedstrijd voor Reisbeurzen van de Regering (1952). Lid van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden (1951).

PUBLIKATIES VAN ANT. VAN ELSLANDER

IN BOEKVORM

Het Volksboek Vanden, X, Esels. „De Seven Sinjoren”, 1946.
Den Spyghel der Salicheyt van Elckerlijc. „Klassieke Galerij”, nr. 61; „Rhetorische Teksten”, 1952.
Het Refrein in de Nederlanden tot 1600. Uitg. Kvatl, R. VI, nr. 71, 1953.
Pelgrum Pullen, Die Navolginghe Christi. Uitg. Kvatl, R. III, nr. 36, 1958.
Cyriel Buysse. Uit zijn Leven en zijn Werk I. Uitg. Willems-Fonds, nr. 196a, 1960.

ALS BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Het Refrein, een typische Rederijkersvorm. Jb. „De Fontaine”, 1943.
De Refreinenbundel van Peter Sterlincx. GP, XXI, 1943.
Lijst van Zuidnederlandsche Rederijkerskamers uit de XVe en XVIe eeuw (met V. SPEECKAERT en J. DE VUYST). Jb. „De Fontaine”, 1944.
Het Refreinfest te Gent in 1539. Ibidem.
Een hervormingsgezind Refreinfest te Brussel in de XVIe eeuw. GP, XXII, 1944.
Een onbekend handschrift met werken van P. Pullen. OGE, 1945, II.
Lijst van Noordnederlandsche Rederijkerskamers uit de XVe en XVIe eeuw. Jb. „De Fontaine”, 1945.
De Mariaverering bij de Rederijkers. Ibidem.
De Rederijkerskamer „De Lelie” te Wakken. Ibidem.
In Memoriam Dr. Louis Van Boeckel, Correspondeerend Bestuurslid der „Fontaine” (1888-1944). Ibidem.
Twee onuitgegeven Fragmenten van de Istory van Troyen. Vmkvatl, 1946.
Een Refreinfest te Antwerpen in 1556. RBPH, XXV, 1946-1947.
Een onbekend Refrein van Jan van den Dale. Jb. „De Fontaine”, 1946-1947.
Jan Frans Willems (1793-1846) Voorzitter van „De Fontaine” (1842-1846). Ibidem.
De Fragmenten van de Istory van Troyen. GP, XXV, 1947.
Refreinen „int amoureuze”. Cult. Jb. Prov. Oostvl., 1948.
Een teruggevonden Spel van den Roeselaarsen Rederijker R. Lawet (met L. DE SCHEERDER). Album Baur, I, 1948.
Bibliographie van Prof. Dr. Frank Baur. Ibidem.
Pelgrum Pullen en zijn tractaat Die Navolginghe Christi. Roeping, XXV, 1948.
De Refreinenbundel van Jan Michiels. TNTL, LXVI, 1949.
Het Handschrift der zogenaamde „Refereyuen van C. Crul” (met L. ROOSE). GP, XXVII, 1949.
Het Refrein en de Hervorming. Jb. „De Fontaine”, 1950.
Twee Middelnederlandse Legendes (met M. DAEM). Oostvl. Zanten, 1951.
Het Landjuweel. Bijdr. Gesch. Deinze, 1951.

- De Engelse Werken in den Catalogus van C. Huygens* (met W. SCHRICKX). TLT, XVIII, 1951.
 Prof. Dr. P. de Keyser en de Nederlandse Taal- en Letterkunde. Album De Keyser, 1951.
- Een onuitgegeven Fragment van „Alexanders Geesten”*. Vinkvatl, 1953.
- Bij een afkorting in de Hadewijch Handschriften*. T. & T., VI, 1954.
- Aantekeningen bij: Zon, Het Ivoren Aapje, Het Japans Masker, Salomons Erfgenamen* (met W. PÉE).
 H. Teirlinck, Verzameld Werk, IV, 1955.
- De Werken van Hadewijch en het „Middelnederlandsch Woordenboek”*. T. & T., IX, 1957.
- Aantekeningen bij: De Kroonluchter, Mijnheer J. B. Serjanszoon, Johan Doxa, De Nieuwe Uilen-
 spiegel* (met W. PÉE). H. Teirlinck, Verzameld Werk, III, 1957.
- De Instelbrief van de Rederijderskamer „De Fonteine” te Gent (9 december 1448)*. Jb. „De Fonteine”,
 1948-1949, 1958.
- Aantekeningen bij: Het Gevecht met de Engel* (met W. PÉE). H. Teirlinck, Verzameld Werk, VII,
 1958.
- Een Ruusbroec-Handschrift uit het Roklooster*. Album Blancquaert, 1958.
- Aantekeningen bij: 't Bedrijf van den Kwade, De Dolage, Het avontuurlijke Leven van Lieven Cordaat*
 (met W. PÉE). H. Teirlinck, Verzameld Werk, II, 1959.
- Letterkundig Leven in den Rederijderstijd*. Jb. „De Fonteine”, 1959.
- De Letterkundigen*. Flandria Nostra, III, 1959.
- Aantekeningen bij: Zelfportret of het Galgemaal, Getuigenissen, Monoloog bij Nacht, Verzen, De
 Wonderbare Wereld, Het Stille Gesternte* (met W. PÉE). H. Teirlinck, Verzameld Werk, I, 1960.
- Aantekeningen bij: Maria Speermalie, Griseldis, de Vrouwenpeirle, Rolande met de Bles* (met W. PÉE).
 H. Teirlinck, Verzameld Werk, VI, 1960.
- Fêtes et Cérémonies au temps de Charles Quint*. Les Fêtes de la Renaissance, II, 1960.
- Oosthoek's Encyclopedie* (5e druk). Rubriek : Zuidnederlandse letterkunde.

WILLIAM DE COSTER

1957

William, Maria, Jozef De Coster werd geboren te Gent op 1 december 1920. Genoot zijn opleiding te Gent, achtereenvolgens in de Dr. Decrolyschool, de Rijksnormaalschool en de Rijksuniversiteit. Op 16 november 1944 behaalde hij het licentiaat en op 4 oktober 1950 het doctoraat in de opvoedkundige wetenschappen. Behaalde het diploma van adviseur inzake beroepsoriëntering in 1946. Fungeerde aanvankelijk als leraar in Wiskunde in het technisch onderwijs.

Bij R.B. van 15 oktober 1945 (hernieuwd bij R.B. van 6 oktober 1947) benoemd tot assistent bij het Laboratorium voor Experimentele en Psychologische Pedagogiek van de Rijksuniversiteit.

Bij R.B. van 20 april 1949, voorlopig en bij K.B. van 20 november 1950 definitief benoemd tot werkleider bij hetzelfde laboratorium.

Bij R.B. van 14 januari 1949 ten voorlopigen titel benoemd tot docent bij de Rijkslandbouwhogeschool te Gent en belast met de cursus : „De organisatie en methodes van het technisch onderwijs” (aggregeert hoger technisch onderwijs).

In de loop van de daarop volgende jaren werd hij in zijn functies aan de universiteit herhaaldelijk ter beschikking gesteld ten einde hem toe te laten buitenlandse opdrachten te

aanvaarden : in 1952-53, 1954 en 1955 werd hij door de UNESCO aangesteld tot expert bij de Libanese regering, tevens belast met psychologische en pedagogische onderzoeken, evenals met de organisatie van een laboratorium ad hoc.

In 1957 gaf hij gedurende vier maand als gastdocent aan de Officiële Universiteit van Belgisch Kongo en Ruanda-Urundi colleges in „Algemene Psychologie” en in „Psychologie van het kind en van de adolescent”. Hij verzorgde er bovendien de praktische oefeningen die met deze cursussen overeenkomen en maakte een aanvang met onderzoeken over de psychologie van de neger.

Bij K.B. van 7 december 1957 werd hij benoemd tot docent bij de Faculteit

van Letteren en Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit en belast met de volgende cursussen :

1. Zielkunde met de eerste begrippen van menselijke ontleedkunde welke deze studie medebrenkt (Fac. L. en W., 1^e kand. alle secties; H.I.K.O., 1^e en 2^e kand.).
2. Proefondervindelijke zielkunde (Fac. L. en W., keuzevak lic.; H.I.O.W., 1^e lic. opvoedkunde en 1^e lic. beroepsor.).
3. Zielkunde van het kind en van de adolescent (H.I.O.W. kand. opvoedkunde en lic. beroepsoriëntering).
4. Differentiële Zielkunde (H.I.O.W., 1^e lic. opvoedk. en 1^e lic. beroepsor.).
5. Oefeningen en praktische werken over proefondervindelijke zielkunde (H.I.O.W., 1^e lic. opvoedk.).
6. Grondige vraagstukken uit de proefondervindelijke zielkunde (H.I.O.W., 2^e lic. opvoedk.).

Buitendien is hij nog steeds belast met hoger vermelde cursus aan de Rijkslandbouwhogeschool te Gent.

In 1951 was hij laureaat van de wedstrijd der reisbeurzen voorbehouden aan de houders van wetenschappelijke diploma's, met een studie over het probleem van de wiskundige begaafdheid.

Sindsdien heeft zijn wetenschappelijke activiteit zich toegespitst op onderzoeken over de invloed van het milieu op de ontwikkeling van intelligentie en persoonlijkheid, met speciale aandacht voor de evolutie van de activiteitsvormen en van sociale spanningen. Vandaar ook zijn onderzoeken over de ontwikkelingsverschijnselen bij onderontwikkelde volkeren.

PUBLIKATIES VAN WILLIAM DE COSTER

Het probleem van de vorming van leidende krachten voor onderwijs en opvoeding. Persoon en Gemeenschap, 1948, 2^e jaargang, n° 9, p. 536 e.v.

Bedoeling en draagwijdte van de studiedagen gewijd aan Decroly-Montessori te Lier (met Dr. M. WENS). Persoon en Gemeenschap, 1949, 3^e jaargang, n° 5, p. 260 e.v. en *Slotbeschouwingen.* Ibidem, p. 306 e.v.

Crisisverschijnselen in de ontwikkeling van de Testpsychologie. Handelingen van het 18^e Vl. Filologencongres, 1949.

Het technisch normaalonderwijs. Mededelingen van de Rijkstechnische normaalschool, n° 1, Ministerie van Openbaar Onderwijs, 1950.

Het bewegings-, arbeids- en uitdrukkingsbeginsel in de nieuwere opvoeding (met Dr. M. WENS e.a.). V.V.O. en VOSOW, Gent, 1952.

De Werkplaats Kindergemeenschap van Kees Boeke te Bilthoven (met Dr. M. WENS). Vernieuwing van Opvoeding en Onderwijs, 1951, 10^e jg., n° 86, p. 10 e.v.

Problemen in verband met het Technisch Onderwijs. In : Maatschappij en Onderwijs. Verslag van de Universitaire Sociale Week, Gent, Rijksuniversiteit, 1959.

Psychologie en aanverwante Problemen. In : Verslag over de Prospectietocht in Ituri. Gent, Rijksuniversiteit, Ganda-Congo, 1959. (Ook in : De Brug, III, 1959, 2, p. 77 e.v.).

Psychologisch werk in onderontwikkelde gebieden. In: *Psychologica Belgica*, p. 34 e.v., Leuven, 1959.
De betekenis van erfelijkheid en milieu in de ontwikkeling van psychische eigenschappen. Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen, V, 1960, 2, p. 111-131.

Enkele karakteristieken der Alurmaatschappij uit noordoost Kongo (met E. VAN DER STRAETEN). *De Brug*, IV, 1960, 3, p. 168-185.

De vorming van de leraar in de pedagogiek. Bulletin van de Vereniging van de Leraars in de Pedagogiek, 1961, 2, p. 12 e.v.

La formation scientifique du professeur de pédagogie. Ibidem, p. 26 e.v.

De Alur uit noordoost Congo. Inleiding tot een psychologisch-cultuurantropologische studie met het oog op een experiment in community development (met E. VAN DER STRAETEN), Gent, Rijksuniversiteit, Ganda-Congo, 1961.

WILLEM SCHRICKX

1958

Willem, Karel Schrickx werd geboren te Antwerpen op 30 december 1918. Studeerde aan de Stedelijke Normaalschool te Antwerpen tot 1938 en was in legerdienst in 1939-1940. Behaalde het diploma van de Centrale Examencommissie te Brussel op 6 september 1940. Volbracht zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent en werd licentiaat in de letteren en wijsbegeerte (groep Germ. fil.) op 24 juni 1944. Behaalde het diploma van doctor in de letteren en wijsbegeerte op 2 juli 1949 en dat van geaggregeerde van het Hoger Onderwijs (Engels) op 7 mei 1956. Studeerde in de winter van 1952 aan het Shakespeare Instituut te Stratford-upon-Avon (Universiteit van Birmingham).

Leraar aan de Stedelijke Lagere en Middelbare Normaalscholen te Antwerpen van 1 oktober 1944 tot 15 april 1945. Leraar aan de Rijkssecundaire Normaalschool te Gent van 16 april 1945 tot 15 april 1957, en er belast met de cursussen in de Engelse en Nederlandse taal en letterkunde.

Werd met ingang van 15 april 1957 aan de Rijksuniversiteit te Gent benoemd tot assistent van eerste categorie en daarna, met ingang van 1 maart 1958, tot geaggregeerde bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte (K.B. van 16 mei 1958).

Werd bij K.B. van 10 december 1958 benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent, als opvolger van Prof. em. Franz de Backer.

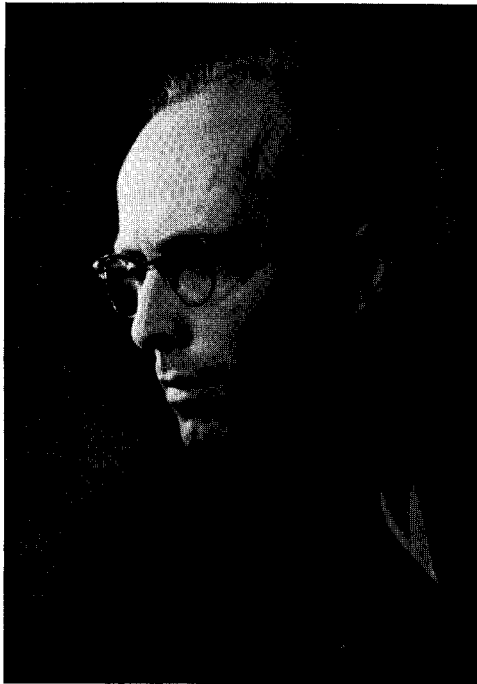
Zijn leeropdracht omvat :

Vertaling van het blad van Engelse teksten en verklaring van Engelse schrijvers (beide kand. Germ. fil. — fac. lett. en wijsb.);

Grondige geschiedenis van de Engelse letterkunde (lic. Germ. fil. — fac. lett. en wijsb. en lic. Midd. en Mod. tijden — H.I.K.O.);

Grondige verklaring van Engelse schrijvers, partim : moderne tijden (lic. Germ. fil. — fac. lett. en wijsb.).

Bij K.B. van 14 september 1960 werd zijn bevoegdheid uitgebreid doordat hij in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte belast werd met de facultatieve cursus „Amerikaanse letterkunde”, ter vervanging van J. A. Goris, ontslagnemend.

PUBLIKATIES VAN WILLEM SCHRICKX

IN BOEKVORM

- Shakespeare's Early Contemporaries. The Background of the Harvey-Nashe Polemic and Love's Labour's Lost.* Gent-Antwerpen, 1956.
Shakespeare. Amsterdam-Brussel, 1956.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Thomas Hardy en Schopenhauer.* Nieuw Vlaams Tijdschrift, 1946.
Het expressionisme of de actualiteit van een verleden. De Faun, II, 1946.
Aspecten van de Engelse poëzie vooral bij T. S. Eliot. Nieuw Vlaams Tijdschrift, II, 1947.
Het problematische van het comparatisme met betrekking tot Henrik Ibsen. Album Prof. Dr. F. Baur, II, 1947.
Shakespeare and Chapman: Some observations on their rivalry. Hand. 18de Vl. Fil. Congres, 1949.
Notes on the so-called Collier forgery of the dedication to Chapman's All Fools. RBPH, XXVIII, 1950.
Shakespeare and the school of night: An estimate and further interpretations. Neophilologus, XXXIV, 1950.
De probabiteit van de Shakespeare-wetenschap met een poging tot ontleding van het „rival poet” sonnet. Ts. voor Lev. Talen, XVI, 1950.
Chapman's borrowings from Natali Conti. Eng. Studies, XXXII, 1951.
Nederlandse acteurs te Gent in de 17de eeuw. De Nieuwe Taalgids, XXXIV, 1951.
Solar symbolism and related imagery in Shakespeare. RBPH, XXIX, 1951.
Aspecten van het Shakespeare-probleem. Vl. Gids, XXXV, 1951.
Gefolterde romantici. Vl. Gids, XXXVI, 1952.
De Engelse werken in den catalogus van C. Huygens (met A. VAN ELSLANDER). Ts. Lev. Talen, XVIII, 1952.
Mythological patterns in Chapman's Bussy D'Ambois. Ts. Lev. Talen, XVIII, 1952.
The portraiture of Gabriel Harvey in the Parnassus Plays and John Marston. Neophilologus, XXXVI, 1952.
De geschiedenis der ideeën en de studie van de literatuur. Vl. Gids, XXXVII, 1953.
Shelley's Ode to the West Wind: An analysis. Ts. Lev. Talen, XIX, 1953.
Over de werking van de dichterlijke verbeelding. Vl. Gids, XXXVIII, 1954.
De dichter Dylan Thomas. Vl. Gids, XXXIX, 1955.
Nashe, Greene and Shakespeare in 1592. Ts. Lev. Talen, XXII, 1956.
Een onuitgegeven brief van Robert Southey. Ts. Lev. Talen, XXII, 1956.
Keats en Hazlitt. Hand. Zuidned. Maatsch. Taal- en Lett. en Gesch., X, 1956.
Coleridge's vroege contacten met wijsgerige stelsels. Ts. Lev. Talen, XXIII, 1957.
De eerste periode van Coleridge's contact met wijsgerige stelsels. Hand. 22^e Vl. Fil. Congres, 1957.
An unnoticed note of Coleridge's on Kant. Neophilologus, XLII, 1958.
Coleridge and Friedrich Heinrich Jacobi. RBPH, XXXVI, 1958.
Betrekkingen van het Vlaamse geestesleven met de Engelse en Amerikaanse letteren. Lev. Talen, Groningen, 1958.
Bij het emeritaat van Professor Dr. Franz de Backer. De Brug, II, 1958.
On the genesis of Coleridge's theory of fancy and imagination. Hand. 25ste Nederl. Fil. Congres, Leiden, 1958.
Coleridge, Ernst Platner and the Imagination. English Studies, XL, 1959.
Coleridge Marginalia in Kant's „Metaphysische Anfangsgründe der Naturwissenschaft”. Studia Germanica, I, 1959.
Poetry of the Netherlands in its European context. Spieghele Historiae, III, 1960.
W. H. Auden, virtuoos en dichter van de vervreemding. Vl. Gids, VI, 1961.

JAAP KRUIHOF

1959

Jakob (gezegd Jaap) Kruithof, werd geboren te Berchem bij Antwerpen op 13 december 1929. Hij volbracht zijn middelbare studiën aan de Koninklijke Athenea te Antwerpen en te Berchem, zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent. Werd aldaar licentiaat in de geschiedenis (1951), kandidaat in de rechten (1952), licentiaat in de wijsbegeerte (1953), doctor in de letteren en wijsbegeerte, groep wijsbegeerte (op 26 juni 1958). Laureaat van de Universitaire Wedstrijd 1954-1955, groep wijsbegeerte.

Was van 1 mei 1954 tot einde 1959 assistent bij het seminarie van Hedendaagse Geschiedenis van de Rijksuniversiteit te Gent (benoeming bij besluit van de Raad van Beheer dd. 28 april 1954).

Bij Besluit van 13 maart 1957 van de Raad van Beheer van de Rijksuniversiteit te Gent werd hij belast met de vervanging van Prof. Dr. E. De Bruyne gedurende het academisch jaar 1956-1957 voor de cursussen: „Oefeningen over vraagstukken uit de wijsbegeerte: Zedenkunde (kand. wijsbegeerte) en „Verklaring van wijsgerige teksten: Middeleeuwen” (licentie wijsbegeerte).

Bij Besluit van 10 juli 1957 van de Raad van Beheer van genoemde universiteit werd hij belast met de

vervanging van Prof. Dr. E. De Bruyne gedurende het academisch jaar 1957-1958 voor de twee reeds genoemde cursussen.

Bij M.B. dd. 31 december 1957 werd hem de titel verleend van lector bij de Rijksuniversiteit te Gent gedurende het academisch jaar 1957-1958.

Bij Besluit van 28 mei 1958 van de Raad van Beheer van genoemde universiteit werd hij belast met de vervanging van Prof. Dr. L. Apostel voor de cursus „Oefeningen over vraagstukken uit de wijsbegeerte: Logica” (kand. wijsbegeerte).

Bij Besluit van 11 juni 1958 van dezelfde Raad van Beheer werd hij belast met de vervanging van Prof. Dr. E. De Bruyne voor de cursussen: „Oefeningen over vraagstukken uit de wijsbegeerte: zedenkunde” (kand. wijsbegeerte); „Verklaring van wijsgerige teksten: Middeleeuwen” (licentie wijsbegeerte);

„Zedenkunde” (2^e kand. vb. rechten; 2^e kand. alle secties van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte; 2^e kand. Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen); „Kritische Ontleding van een wijsgerige verhandeling : zedenleer” (licentie wijsbegeerte).

Bij M.B. dd. 10 juli 1958 werd hem de titel verleend van lector bij de Rijksuniversiteit te Gent gedurende het academisch jaar 1958-1959.

Bij Besluit van de Raad van Beheer van het Universitair Instituut voor Overzeese Gebieden werd hij belast met de vervanging van Prof. Dr. E. De Bruyne, met ingang op 1 februari 1959, gedurende het academisch jaar 1958-1959 voor de cursussen : „Psychologie” (1^e kand. Koloniale en Administratieve Wetenschappen); „Logica en methodenleer” (2^e kand. Koloniale en Administratieve Wetenschappen).

Bij M.B. dd. 22 december 1959 werd hij belast met het geven van de cursus : „Logica en metodenleer” aan het Universitair Instituut voor Overzeese Gebieden te Antwerpen (2^e kand. Koloniale en Administratieve Wetenschappen, Nederlandstalige afdeling).

Bij K.B. van 26 december 1959 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en aldaar belast met volgende cursussen : „Encyclopedie van de Wijsbegeerte” (1^e kand. wijsbegeerte); „Zedenkunde” (2^e kand. vb. rechten; 2^e kand. alle secties van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte; 2^e kand. Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen); „Oefeningen over vraagstukken uit de Wijsbegeerte : zedenkunde” (kand. wijsbegeerte); „Kritische Ontleding van een wijsgerige verhandeling : zedenleer” (licentie in de wijsbegeerte); „Grondige studie van vraagstukken uit de zedenleer” (licentie in de Wijsbegeerte); „Metafysica” (licentie in de Wijsbegeerte).

PUBLIKATIES VAN JAAP KRUIHOF

IN BOEKVORM

Het uitgangspunt van Hegel's ontologie. Brugge, De Tempel, 1959, 350 pp. Rijksuniversiteit te Gent. Werken uitgegeven door de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte, 124^e aflevering.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Bibliografie van de geschiedenis van België, 1953 (met J. DHONDT e.a.). Belgisch Tijdschrift voor Philologie en Geschiedenis, XXXII, 1954, pp. 694-721, 1239-1298.

Ideologie en Geschiedenis. Socialistische Standpunten, I, 1955, pp. 342-352.

De structuur van de moderne partijen. Socialistische Standpunten, II, 1955, pp. 43-53.

De begrippen links en rechts. Socialistische Standpunten, II, 1955, pp. 297-314.

Bibliografie van de geschiedenis van België, 1954 (met J. DHONDT e.a.). Belgisch Tijdschrift voor Philologie en Geschiedenis, XXXIII, 1955, pp. 737-772, 997-1035.

Politieke tegenstellingen tussen katholieken onderling. Een analyse der verhoudingen tijdens de negentiende eeuw. Socialistische Standpunten, II, 1955-56, pp. 513-518.

De moderne muziek en het publiek. Diogenes, IV, 1956, pp. 44-50.

- Bulletin de l'histoire de Belgique, 1954* (met J. DHONDT e.a.). Revue du Nord, XXXVIII, 1956, pp. 107-135.
- De studie van Hegel. Het conflict tussen de speculatieve synthese en het verstandelijke denken.* Algemeen Nederlands Tijdschrift voor Wijsbegeerte en Psychologie, 49, 1956, pp. 184-201.
- De samenstelling van de Brusselse bevolking in 1842.* Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen, I, 1956, pp. 159-221.
- Politiek en Toekomst.* De Nieuwe Stem, XI, 1956, pp. 359-368.
- Een probleem in de hedendaagse muziek: de gesloten constructie.* De Vlaamse Gids, 40, 1956, pp. 554-558.
- Techniek, kunst en maatschappij. Beschouwingen over de positie van kunst en kunstenaar in onze samenleving.* Socialistische Standpunten, III, 1956, pp. 271-281.
- Bibliografie van de Geschiedenis van België, 1955* (met J. DHONDT e.a.). Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis, XXXIV, 1956, pp. 851-888, 1205-1247.
- Bulletin d'Histoire de Belgique, 1955* (met J. DHONDT e.a.). Revue du Nord, XXXIX, 1957, pp. 49-83.
- België: politieke evolutie sedert de bevrijding.* Oosthoek's Encyclopedie, 4^e druk, deel XVII, 2^e supplement, Utrecht, 1957, pp. 59-70.
- De waarde van het klassieke opvoedingsstelsel.* Diogenes, V, 1957, pp. 50-55.
- De sociale samenstelling van de bevolking te Antwerpen, Brussel, Gent en Luik in 1846-1847.* Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, deel XI, nieuwe reeks, 1957, pp. 197-235.
- Bibliografie van de Geschiedenis van België, 1956* (met J. DHONDT e.a.). Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis, XXXV, 1957, pp. 963-1068.
- De zijnsproblematiek bij Hegel.* Algemeen Nederlands Tijdschrift voor Wijsbegeerte en Psychologie, L, 1957-58, pp. 240-250.
- Bulletin d'Histoire de Belgique, 1956* (met J. DHONDT e.a.). Revue du Nord, XL, 1958, pp. 75-108.
- Estetica.* Algemene Muziekencyclopedie onder leiding van Dr. A. Corbet en W. Paap, Antwerpen-Amsterdam, deel II, C-F, 1958, pp. 483-486.
- De geesteszorg in handen van kwakzalvers.* Diogenes, VI, 1958, pp. 77-82.
- Mao Tse Toeng en de toekomst van het socialisme.* Socialistische Standpunten, V, 1958, pp. 467-474.
- Bibliografie van de Geschiedenis van België, 1957* (met J. DHONDT e.a.). Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis, XXXVI, 1958, pp. 877-929, 1393-1444.
- Bulletin d'Histoire de Belgique, 1957-1958* (met J. DHONDT e.a.). Revue du Nord, XLI, 1959, pp. 53-112.
- Bibliografie van de Geschiedenis van België, 1958* (met J. DHONDT e.a.). Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis, XXXVII, 1959, pp. 967-1060.
- De grootte van het Belgisch proletariaat tijdens de eerste helft van de negentiende eeuw.* De Geschiedenis van de Socialistische Arbeidersbeweging in België, Antwerpen, 1960, pp. 51-68.
- De grootte van het Belgisch proletariaat tijdens de tweede helft van de negentiende eeuw.* De Geschiedenis van de socialistische Arbeidersbeweging in België, Antwerpen, 1960, pp. 194-209.
- Bulletin d'Histoire de Belgique, 1958-1959* (met J. DHONDT e.a.). Revue du Nord, XLII, 1960, pp. 95-150.
- La morale du savant et le socialisme.* Socialisme, VII, 1960, n° 40, pp. 557-575.
- De moraal van onze tijd. Enkele algemene beschouwingen.* De Moralist, VI, 1960, n° 22, pp. 8-15.
- Sexualiteit en moraal.* Het Vrije Woord, V, 1960, pp. 229-230, 237-240.
- Sartre en het marxisme.* Dialoog, I, 1960, pp. 41-60.
- Hegel en de marxisten.* Wijsgerig perspectief op maatschappij en wetenschap, I, 1960, n° 3, pp. 115-123.
- Is een wetenschappelijke normatieve moraal mogelijk?* De Moralist, VI, 1961, pp. 88-96.

WALTER THYS

1959

Walter, Leo, Lodewijk, Karel Thys werd geboren te Antwerpen op 29 maart 1924. Hij genoot van 1936 tot 1942 middelbaar onderwijs aan het Koninklijk Atheneum te Berchem-Antwerpen en studeerde Germaanse Filologie aan de Rijksuniversiteit te Gent van 1942 tot 1946. Na het behalen van de graad van Licentiaat in de Letteren en Wijsbegeerte (groep Germaanse Filologie) en Ge-aggregeerde H.S.O. in 1946, vertrok hij met een reisbeurs hem toegekend door

de Technische Commissie ter uitvoering van het Belgisch-Nederlands Cultureel Accoord, naar Nederland om er aan de Rijksuniversiteit te Leiden Nederlandse taal- en letterkunde te studeren bij de professoren W. J. M. A. Asselbergs, A. C. Bouman, K. Fokkema en G. G. Kloeke. In 1947 was hij gedurende acht maanden leraar Nederlands aan het Rijnlands Lyceum te Wassenaar en de Middelbare Handelsdagschool te 's-Gravenhage. Van 17 november 1947 tot 3 januari 1952 was hij, op voordracht van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde en in dienst van het Ministerie van Openbaar Onderwijs, als „Belgisch medewerker” verbonden aan de redactie van het „Woordenboek der Nederlandsche Taal” in de Universiteitsbibliotheek te Leiden.

Op 21 december 1951 promoveerde hij tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte (groep Germaanse Filologie) aan de Rijksuniversiteit te Gent, op een proefschrift over „De Kroniek van P. L. Tak. Brandpunt van Nederlandse cultuur in de jaren negentig van de vorige eeuw”. Op 3 januari 1952 keerde hij naar België terug en was van 4 januari tot 30 september 1952 leraar Nederlands en Engels achtereenvolgens aan de Koninklijke Athenea te Keerbergen en te Lier, waarna hij bij K.B. van 17 september 1952 op 1 oktober 1952 gedetacheerd werd als assistent bij de Leerstoel Nederlandse Literatuurgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Gent, functie die hij tot 30 september 1958 heeft vervuld. Gedurende het academisch jaar 1952-1953 werd hij tevens belast met de cursus „Geschiedenis van de Nederlandse taal- en letterkunde” aan het Universitair

Instituut voor de Overzeese Gebieden te Antwerpen. In 1952 werd zijn proefschrift door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde met goud bekroond en verkreeg hij de Medalje van Verdienste van de Stad Gent. In 1953 was hij, met 95 $\frac{1}{2}$ % der punten, laureaat in de Wedstrijd der Reisbeurzen, ingericht door het Ministerie van Openbaar Onderwijs en verbleef gedurende een maand in de Cité Universitaire te Parijs om er in de Bibliothèque Nationale te werken. Sedert 19 november 1953 is hij verbonden als lector in de Nederlandse taal- en letterkunde en cultuurgeschiedenis aan de Staatsuniversiteit te Rijsel in het kader van het Belgisch-Frans Cultureel Accoord en het ruilaccoord tussen de Universiteiten Gent en Rijsel.

In 1954-1955 verbleef hij gedurende zes maanden als „research fellow” met een Fulbright Travel Grant aan de Harvard en Yale Universiteiten en de Universiteit van North Carolina in de Verenigde Staten om er onderzoek te doen en colleges te volgen (o.m. bij de Professoren Erich Auerbach, Werner P. Friederich, Henri Peyre en René Wellek) in de vergelijkende en de algemene literatuur. Hij ging er tevens de stand na van het onderwijs in en de belangstelling voor het Nederlands en bestudeerde enkele aspecten van de Amerikaanse letteren. In 1956 werd hij tot lid gekozen van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden. In augustus-september 1958 ondernam hij een tweede reis naar de Verenigde Staten om er in de Universiteit van North Carolina te Chapel Hill, N.C., het tweede wereldcongres van de „International Comparative Literature Association” bij te wonen.

Op 1 oktober 1958 verkreeg hij een mandaat als „Bevoegdverklaard Navorser” bij het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek. Bij K.B. van 30 december 1959 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en er belast met de cursus „Geschiedenis van de moderne Letterkenden”. Zijn mandaat bij het N.F.W.O. werd beëindigd op 30 september 1960.

PUBLIKATIES VAN WALTER THYS

IN BOEKVORM

De Kroniek van P. L. Tak. Brandpunt van Nederlandse cultuur in de jaren negentig van de vorige eeuw. Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, Reeks VI, nr. 73, Gent, 1955.
Id. als handelseditie. Wereldbibliotheek N.V., Amsterdam-Antwerpen, 1956.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Een kijkje over de grens. Weekblad voor Gymnasiaal en Middelbaar Onderwijs, 40^e jg., 12 maart 1947, p. 501-502.

P. L. Tak en De Nieuwe Gids. Album Prof. Dr. Frank Baur, II, p. 297-305, 1948.

Woordenboek der Nederlandsche Taal. Martinus Nijhoff — A. W. Sijthoff's Uitg.-Mij. N.V., 's-Gravenhage en Leiden. Medewerking aan :

Twaalfde Deel, derde stuk, zesde-achtste aflevering, 1951-52 : Rechtsvordering-Reederij;

Zeventiende Deel, negende-tiende aflevering, 1950-51 : Tommelen-Tooneel;

- Achtien de Deel, zevende-negende aflevering, 1950-52 : Vasthaken-Veelvlak;
 Supplement Eerste Deel, elfde aflevering, 1951 : Antimonium-Apellatoir.
Uit het leven en werk van André Jolles (1874-1946). De Nieuwe Taalgids, 47e jg., 1954, nr. 3, p. 129-137 en nr. 4, p. 199-208.
Het Congres van de „Modern Language Association of America” te New York. Levende Talen, april 1955, p. 149-156.
Vergelijkende Literatuurstudie in de Verenigde Staten van Amerika. Handelingen van het eenentwintigste Vlaams Filologencongres, Leuven, 12-14 april 1955, p. 251-256.
Vergelijkende Literatuurstudie in de Verenigde Staten van Amerika. Tijdschrift voor Levende Talen, XXI, 1955, 6, p. 526-538.
Nederlands en Administratie. Nu Nog... meer dan ooit. Een bundel bijdragen ter bevordering van het goede Nederlands in het Departement van Verkeerswezen, Brussel, 1956, p. 27-44.
Quelques notes sur la culture néerlandaise à la fin du XIXe siècle dans ses rapports avec l'étranger. Littérature Générale et Histoire des Idées. Actes du premier Congrès National de Littérature Comparée, Bordeaux, 2, 3 et 4 mars 1956, p. 58-59. Marcel Didier, Paris.
De Vergelijkende Literatuurwetenschap. Verenigingen en Congressen. Spiegel der Letteren I, 1957, 4, p. 254-265.
La Culture néerlandaise à la fin du XIXe siècle dans ses rapports avec l'étranger. Études Germaniques, 12e année, octobre-décembre 1957, n° 4, p. 305-311.
Editorial. The Fulbright Tattler, Bulletin of the Fulbright Alumni Association in Belgium, Vol. I, n° 1, July 1957, p. 3.
We read for you...(cultureel en literair nieuws uit en met betrekking tot de Verenigde Staten). The Fulbright Tattler, Bulletin of the Fulbright Alumni Association in Belgium, Vol. I, n° 2, p. 16, n° 3, p. 14-16, 1957-58; Vol. II, n° 1, p. 19, n° 2, p. 21-22, n° 3, p. 16-17, 1958-59; Vol. III, n° 1, p. 23-24, n° 2, p. 22, 1959-60.
Amerikaanse Schetsen. The Fulbright Tattler, Bulletin of the Fulbright Alumni Association in Belgium, Vol. I, n° 1, p. 12, n° 3, p. 14, 1957-58; Vol. II, n° 1, p. 18, n° 2, p. 19-21, n° 3, p. 13-15, 1958-59; Vol. III, n° 1, p. 21-22, n° 2, p. 17-20, 1959-60.
Tien jaar Fulbrightbeurzen en de Vlaamse Universiteit. De Brug, Tijdschrift van de Rijksuniversiteit te Gent, jg. IV, nr. 1, jan.-febr. 1960, p. 23-33.
A Glance at Comparative Literature in Belgium. Yearbook of Comparative and General Literature, IX, 1960, p. 31-43. The University of North Carolina Studies in Comparative Literature, Chapel Hill, N.C., U.S.A.
Chaires et Lectorats de Néerlandais aux Universités étrangères. Enseignement supérieur et Recherches scientifiques aux Pays-Bas, Bulletin de la Fondation des Universités néerlandaises pour la Coopération internationale, Vol. IV, n° 2, juin 1960, p. 3-18.
Dutch Chairs and Lectureships in other Countries. Higher Education and Research in the Netherlands, Bulletin of the Netherlands Universities Foundation for International Co-operation, Vol. IV, n° 2, June 1960, p. 3-16.
Niederländische Lehrstühle und Lektorate im Ausland. Hochschule und Forschung in den Niederlanden, Bulletin der Stiftung für internationale Zusammenarbeit der niederländischen Hochschulen, Vol IV, n° 2, Juni 1960, p. 3-18.
Cátedras y Lectorados Neerlandeses en el extranjero. Enseñanza superior e investigación científica en Holanda, Boletín de la Fundación Universitaria Neerlandesa de Cooperación internacional, Vol. IV, n° 2, Junio 1960, p. 3-17.
Nederlandse Leerstoelen en Lectoraten in het Buitenland. Universiteit en Hogeschool (ter perse).

ARMAND JANSSENS

1960

Janssens, Armand-Joseph, werd geboren te Humbeek (Brab.) op 12 mei 1907. Zijn Grieks-Latijnse humaniora beëindigde hij aan het Onze-Lieve-Vrouwcollege te Vilvoorde. Zijn hogere studiën volbracht hij aan de Katholieke Universiteit te Leuven, en werd baccalaureus in de wijsbegeerte, kandidaat en doctor in de wijsbegeerte en letteren (afdeling klassieke filologie). Hij promoveerde op een filosofisch-historisch proefschrift : „Aristoteles en de oudere muziekaesthetiek”.

Hij nam deel aan de interuniversitaire Staatswedstrijd voor de Reizebeurzen, en werd uitgeroepen tot eerste laureaat. Na twee jaar onderwijs aan het Sint-Pieterscollege te Ukkel zette hij aldus zijn studiën voort in het buitenland. Hij studeerde te Parijs aan de Sorbonne (Psychologie, met Prof. Delacroix; Aesthetica, met Prof. Lalo en Prof. Bayer; Kunstgeschiedenis, met Prof. Focillon) en aan de universiteit te Berlijn (Ethica, met Prof. Hartmann; Kunstgeschiedenis, met Prof. Rodenwaldt). Van 1937 af onderwees hij Latijn en Grieks aan het Koninklijk Atheneum te Leuven. Eveneens van 1937 af doceerde hij filosofie aan de Handelshogeschool Sint-Aloysius te Brussel en van 1941 af ook aan het Hoger Instituut voor Bestuurswetenschappen te Elsenne-Brussel. Zijn leeropdracht aan deze instituten behelsde : Inleiding tot de wetenschappelijke en wijsgerige kennis, Psychologie, Logica, Ethica, Natuurrecht.

Bij K.B. van 16 oktober 1958 (met ingang van 1 januari 1959) werd hij benoemd tot Inspecteur van het Middelbaar en Normaalonderwijs (oude talen). Bij K.B. van 26 januari 1960 werd hij benoemd tot docent aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit te Gent, en belast met volgende cursussen, ter vervanging van Prof. E. De Bruyne, overleden : Geschiedenis van de Wijsbegeerte : Oudheid, Verklaring van wijsgerige teksten uit de Middeleeuwen, Schoonheidsleer, Algemene Schoonheidsleer en haar toepassing op de letterkunde.

Lid van de Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Ge-

schiedenis, bestuurslid van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van de stad Halle, bestuurslid van de Vliebergh-Sencieleergangen, bestuurslid van het Wijsgerig Gezelschap te Leuven, algemeen secretaris van de Vlaamse Filologencongressen.

Hield lezingen voor verschillende verenigingen; schreef ettelijke recensies, meer bijzonder over kunstfilosofische en aesthetische werken, in de „Revue philosophique de Louvain” en het „Tijdschrift voor Philosophie”.

PUBLIKATIES VAN ARMAND JANSSENS

Dichter M. Val. Martialis. Zijn leven en zijn werk. Philologische Studiën, 1929-1930, blz. 101-121 en 197-226.

Aristoteles en de oudere muziekaesthetiek. Een kritisch-bibliographische studie. Philologische Studiën, 1934-1935, blz. 108-132.

De muziek en het oude drama. Handelingen van het 13e Vlaamsch Philologencongres, Gent, 1936, blz. 44-46.

Het Tweede Internationaal Congres voor Aesthetiek en Kunstwetenschap. Wetenschap in Vlaanderen, 1937, blz. 171-173.

Les fonctions psychologiques de la musique selon Aristote. Deuxième Congrès International d'Esthétique et de Science de l'Art, Paris, 1937, t. II, pp. 18-22.

Psychologie en Reclame. Academische Openingsrede. Revue de Saint-Louis, 1937, blz. 10-24.

De muziekaesthetische papyrus van Hibeh. Philologische Studiën, 1939-1940, blz. 90-111.

De muziekpsycholoog Damoon van Oa. Tijdschrift voor Philosophie, 1941, blz. 499-566 en 649-712.

Vrede. Vert. van J. LECLERCQ, *Sérénité*, 1941, Kortrijk, Zonnewende, 1941.

Bij een belangrijk Halsch document. Parochieblad Halle, 1945, blz. 138-140.

Het oudste schepenzegel van Halle. Ibidem, blz. 152-154.

De arend op de markt. Ibidem, 1945, blz. 160-170.

De Wegom en de Jezuiteten. Ibidem, 1945, blz. 184-186.

Prof. E. De Bruyne over kunst en aesthetisch beleven. Kritische studie. Tijdschrift voor Philosophie, 1946, blz. 75-116.

Halle, nationaal heiligdom. Parochieblad Halle, 1946, blz. 94-96.

CBBMH 1724. Ibidem, 1946, blz. 53-55.

Deken A. Michiels en het Mariaspel. Ibidem, 1946, blz. 94-98.

Het vroeger uitzicht der Madonna. Ibidem, 1946, blz. 138-140.

Doornik en Halle. Ibidem, 1946, blz. 146-148.

Hoe Doornik ontvangen werd. Ibidem, 1946, blz. 155-157.

De ereplaats in de Wegom. Ibidem, 1946, blz. 164-166.

Het Onze-Lieve-Vrouwhuisken. Ibidem, 1946, blz. 171-173.

Waar stond de kapel van Doornik? Ibidem, 1946, blz. 184-186.

Had Halle vroeger een collegiale kerk? Ibidem, 1947, blz. 61-63.

Pauselijke goedkeuring der collegiale kerk. Ibidem, 1947, blz. 66-68.

Dekens van Halle in de 14^e eeuw. Ibidem, 1947, blz. 125-127.

Halsche dekens van de 15^e eeuw. Ibidem, 1947, blz. 130-132.

Wanneer ontstond de basiliek? Ibidem, 1947, blz. 135-138.

De oorsprong van de Onze-Lieve-Vrouwbasiliek te Halle. Miscellanea J. Gessler, 1948, Deel I, blz. 633-643.

Overgangsproblemen. Van humaniora naar hogeschool. Vrijheid en Recht, 1951, blz. 10-23.

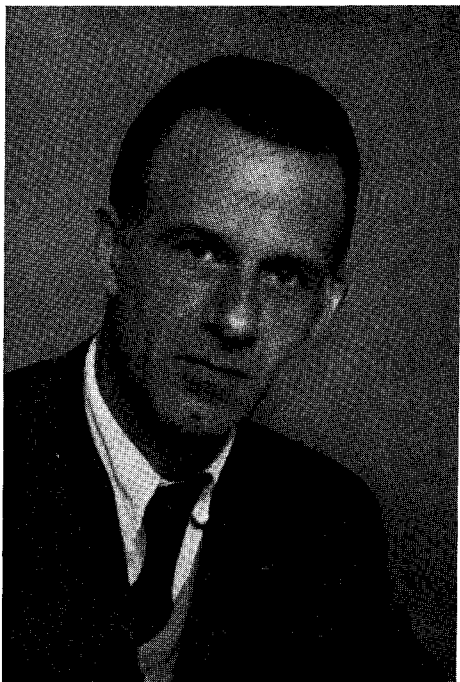
Publius Ovidius Naso. Uitgelezen Teksten. Uitgegeven en voorbereid, met Hulpboekje, De Nederlandsche Boekhandel, 1954, 266 en 128 blz.; 1961, tweede uitgave.

- Bezorgde : *Latina, auctore J. Cochez, Lovanii MCMLIV.*
- Bezorgde : *In Memoriam Prof. J. Cochez, 1884-1956.* Leuven, 1956.
- Bezorgde : *Handelingen van het XXIe Vlaams Filologencongres. Leuven, 1955,* 400 blz.
- Bezorgde : *Handelingen van het XXIIe Vlaams Filologencongres. Gent, 1957,* 432 blz.
- Bezorgde : *Handelingen van het XXIIIe Vlaams Filologencongres. Brussel, 1959,* 384 blz.
- In Memoriam Prof. Dr. E. De Bruyne.* De Brug, 1959, blz. 263-271.
- In Memoriam Prof. Dr. E. De Bruyne.* Tijdschrift voor Philosophie, 1959, blz. 356-364.

NICOLAS MINIS

1960

Minis, Nicolas, Theodore, Jean-Pierre, werd geboren te Heerlen in Nederlands Limburg op 9 december 1912. Hij volbracht zijn Grieks-Latijnse Humaniora

aan het Stedelijk Gymnasium te Maastricht en promoveerde tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit te Luik in 1946. Hij was leraar aan de Gymnasia te Sittard en Rotterdam. In 1956 werd hij benoemd tot docent aan de Katholieke Leergangen te Tilburg en in 1958 aan de Nutsacademie te Rotterdam.

Bij M.B. van 16 december 1958 werd hij benoemd tot Dozent für Deutsche und Niederländische Philologie aan de Philipps-Universiteit te Marburg/Lahn en bij K.B. van 27 mei 1960 tot docent in de faculteit der Letteren en Wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit te Gent, waar hij als opvolger van Prof. Dr. R. Foncke belast werd met het houden van de volgende cursussen : filologische oefeningen over het Duits; de historische spraak-

kunst van het Duits; verklaring van Duitse schrijvers van de Middeleeuwen; studie van een der Oud-Germaanse dialecten : Oudnederfrankisch of Oudsaksisch.

PUBLIKATIES VAN N. MINIS

Heimelijkheid der Heimelikheden Vs. 1617 vlg. Tijdschrift voor Nederl. Taal- en Letterkunde, LXII, 1943, p. 229-231.

De ἀπὸ κεινοῦ-constructie, vooral in den Fergaut. Tijdschrift voor Nederl. Taal- en Letterkunde, LXII, 1943, p. 161-184 en p. 270-289.

Die Bitte der Königin und das Hirschkopf — oder Kussmotiv im Erec. Neophilologus, XXIX, 1944, p. 154-158.

Fāmurgân, Erec 5156. Neophilologus, XXX, 1946, p. 65-68.

Roman d'Eneas 5343 ff. und Eneide 7002 f. Neophilologus, XXX, 1946, p. 124 vlg.

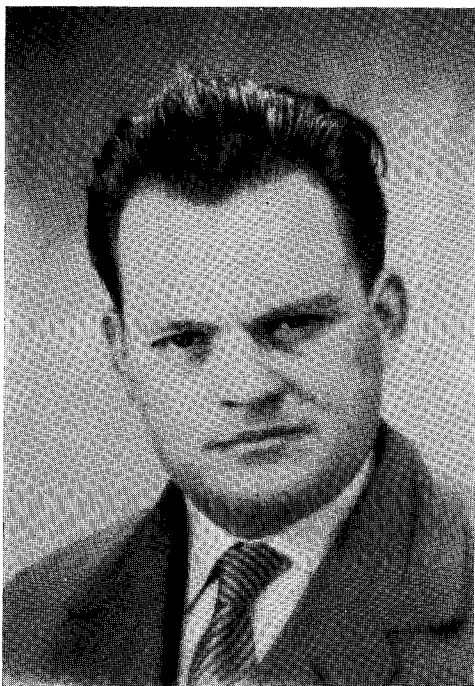
Ueber einige Namen aus dem Rolandslied des Pfaffen Konrad. Neophilologus, XXXI, 1947, p. 67 vlg.

- Roelantslied LH (395-404) en Volksboek blz. 27.
 Rolandslied 3651 Malprimis* uon Ampregalt.
 Roelantslied B 67: *Si lieten stave ende paerde*. Leuvense Bijdragen 37, 1947, p. 33-39.
 Heinrich von Veldeke und das Altfranzösische. Album Prof. Dr. F. Baur, 1948, p. 130-136.
 Heinrich von Veldekes Eneide und der Roman d'Eneas. Leuvense Bijdragen, 1948, p. 90-115.
 Ekkehard I. und der Waltharius. Der Wächter, 1948-49, p. 81-91.
 Heinrich von Veldeke im Lichte der neuesten Forschung. Der Wächter, 1948-49, p. 118-121.
 Textkritische Studien über den Roman d'Eneas. Neophilologus, XXXIII, 1949, p. 65-84.
 Tegenstellingen in en om Wolfram von Eschenbach's Parzival. Tijdschrift voor Levende Talen, XVII, 1951, p. 2-15.
 Die Konstruktion ἀπὸ κοινῶν. PBB 74, 1952, p. 285-295.
 Französisch-deutsche Literaturbeziehungen im Mittelalter. Romanistisches Jahrbuch, IV, 1951, p. 55-123.
 Eneide 5001-5136. Turnus' Kampfgenossen. Städteob Karthagos. Leuvense Bijdragen, 42, 1952, p. 34-52.
 Paffen Lambrechts Tobias und Alexander. Neophilologus, XXXVIII, 1954, p. 252-254.
 Handschrift und Dialekt des Vorauer Alexander. Archiv für das Studium der Neueren Sprachen, 190, 1954, p. 289-305.
 Dat Prologus van Sint Servoes Legenden. Tijdschrift voor Nederl. Taal- en Letterkunde, LXXII, 1954, p. 161-183.
 Französisch-deutsche Literaturberührungen im Mittelalter II. Romanistisches Jahrbuch, VII, 1955-56, p. 66-95.
 Johannes Busch. Heinrich von Veldeke. Himmelsbrief. Lancelot. Paffe Lambrecht. Pfaffe Konrad. Taufgelöbnis. Teufelsbeichte. Tugendlehre der Vögel. Ulrich von Lichtenstein. Ulrich von Pottenstein. Die Deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasser-Lexikon, V, 1955.
 Über die ersten volkssprachigen Alexander-Dichtungen. Z. f. d. A., LXXXVIII, 1957, p. 20-39.
 Über Rolands Horn, Burgers Pessio Rotolaridi und Konrads Roland.
 Mélanges de linguistique et de littérature romanes à la mémoire d'István Frank. 1957, p. 439-453.
 De lyriek van Henric van Veldeke binnen het kader van de Duitse Minnesang. Spiegel der Letteren, II, 1958, p. 82-97.
 Textkritische Studien über den Roman d'Eneas und die Eneide von Henric van Veldeke. Studia Litteraria Rheno-Traiectina, V, 1959.
 Boekbesprekingen en referaten in Museum, Leuvense Bijdragen (Bijblad), Neophilologus, Der Wächter, Euphorion, Critisch Bulletin, Romanistisches Jahrbuch, Anzeiger für deutsches Altertum.

WILFRIED ROELS

1960

Wilfried Roels werd geboren te Antwerpen in 1926. Hij volbracht zijn middelbaar onderwijs in het Koninklijk atheneum te Berchem (Grieks-Latijnse afdeling); zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent : eerst geschiedenis (middeleeuwen), onder leiding van Prof.

Ganshof (licentieverhandeling over „De oorsprong en de vroegste ontwikkeling van de precaria”, 1949), daarna recht (doctoraat in 1951).

Leerling-assistent bij Prof. Dekkers van 1949 tot 1951. Door hem opgeleid in de studie van het Romeinse recht. In 1953, na legerdienst, voor dit vak full-time assistent van Prof. Dekkers aan de Vrije Universiteit te Brussel. Daardoor gelegenheid een proefschrift voor te bereiden („Onderzoek naar het gebruik van de aangehaalde bronnen van Romeins recht in de Lex romana Burgundionum”), waarmee in 1958 het aggregaat hoger onderwijs in de rechtsgeleerdheid behaald.

Hetzelfde jaar benoemd tot docent in het Romeinse recht aan de Vrije Universiteit. In 1960 benoemd tot

buitengewoon hoogleraar, en tevens belast met een cursus over Engels recht. In 1960 ook benoemd tot part-time docent aan de Rijksuniversiteit te Gent, voor de cursus Instituten van het Romeinse recht. Behandelde in zijn inaugurele rede een onderwerp van algemene rechtsleer („De juridische logika”).

PUBLIKATIES VAN WILFRIED ROELS

IN BOEKVORM

Onderzoek naar het gebruik van de aangehaalde bronnen van Romeins recht in de Lex romana Burgundionum. Antwerpen, De Sikkel, 1958, in-8°, X-218 blz.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN

Vermogensrechtelijke gevolgen van het huwelijk in het Engelse en het Belgische recht. In : Rechtskundig weekblad, XV, 1952, blz. 1361-1384.

Het voorwerp en de toepassingen van het precarium. In : Revue internationale des droits de l'antiquité, VI, 1951, pp. 177-190.

Praetorisch en civiel testament in twee constituties van 424 en 446, en in de klassieke tijd. In : Revue internationale des droits de l'antiquité, 3e série, V, 1958, pp. 539-562.

De verhouding tussen recht en rechtsgeleerdheid in het antieke Rome. In : Tijdschrift van de Vrije Universiteit te Brussel, I, 1959, blz. 51-66.

RAOUL C. VAN CAENEGEM

1960

Raoul C. Van Caenegem werd geboren te Gent op 14 juli 1927. Hij volbracht zijn Grieks-Latijnse humaniora aan het St. Barbaracollege te Gent en zijn universitaire studiën in België aan de Rijksuniversiteit te Gent. Hij werd er achtereenvolgens doctor in de Rechten (1951), doctor in de Letteren en Wijsbegeerte (groep : Geschiedenis) (1953) en geaggregeerde van het Hoger Onderwijs in de Geschiedenis (1958). Hij studeerde te Parijs (1951-52) aan de Faculté de Droit :

geschiedenis van de geleerde rechten (Romeins recht en kerkelijk recht) in de Middeleeuwen onder Prof. G. Le Bras; aan de École Pratique des Hautes Études : geschiedenis van de middeleeuwse instellingen onder Prof. R. Boutruche en geschiedenis van het Engelse recht en de Engelse instellingen onder Prof. F. Joüon des Longrais en aan de École des Chartes : diplomatiek onder Prof. G. Tessier. Tijdens de academiejaren 1952-53 en 1953-54 studeerde hij aan de London School of Economics : geschiedenis van het Engelse recht onder Prof. T. F. T. Plucknett en aan het Institute of Historical Research : historische methode onder Prof. J. Edwards.

Hij is Laureaat van de Universitaire Wedstrijd 1949-51 op 15 maart 1955 : eerste in de geschiedenis; Laureaat

van de Wedstrijd voor Reisbeurzen van 1951; Laureaat van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen (Klasse der Letteren) in december 1952 en in december 1955.

Hij vervulde mandaten aan het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek : aspirant van 1951 tot 1953 en aangesteld navorser van 1953 tot 1954; aan het Francqui Fonds : genietter van een bijzondere toelage voor het academiejaar 1957-58 en weer aan het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek geassocieerde vanaf het academiejaar 1958-59.

Hij was assistent bij de leerstoel voor middeleeuwse geschiedenis, gehecht aan Prof. Dr. F. L. Ganshof, vanaf 1954. Het eerste mandaat, lopende over de periode 1954-56 werd in 1956 hernieuwd en liep ten einde in 1958.

Belast met de tijdelijke vervanging van Prof. Dr. F. L. Ganshof voor de cursus van Encyclopedie van de Geschiedenis — partim : Middeleeuwen, sedert het academiejaar 1955-56. Deze aanstelling werd sindsdien voor elk academiejaar hernieuwd.

Vanaf het academiejaar 1956-57 werd hem de titel van lector verleend. Ook deze verlening werd sindsdien elk jaar hernieuwd.

Benoemd tot geaggregeerde bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte vanaf 1 januari 1959 voor een eerste periode van twee jaren, gehecht aan de professoren F. L. Ganshof en Eg. I. Strubbe.

Benoemd tot docent bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit te Gent bij K.B. van 17 juli 1960. Belast met het geven van de volgende cursussen (ter vervanging van Prof. Dr. F. L. Ganshof, die er op zijn verzoek van ontlast werd) :

1. Encyclopedie van de Geschiedenis — partim : Middeleeuwen (kandidatuur Geschiedenis);
2. Oefeningen over vraagstukken uit de Geschiedenis — partim : Middeleeuwen (kandidatuur Geschiedenis);
3. Instellingen der Middeleeuwen (grondige cursus) (licentie Geschiedenis).

Hij werd door de Koninklijke Commissie voor de uitgave der oude Wetten en Verordeningen van België belast met het uitgeven in extenso van de vonnissen geveld op appels uit Vlaamse rechtbanken door het Parlement van Parijs. Tevens werd hij belast door de Selden Society met de voorbereiding van een nieuwe, aangevulde en herwerkte uitgave van het werk van M. M. Bigelow, *Placita Anglo-Normannica*.

PUBLIKATIES VAN RAOUL C. VAN CAENEGEM

IN BOEKVORM

Geschiedenis van het Strafrecht in Vlaanderen van de XIe tot de XIVe eeuw. Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Klasse der Letteren, n° 19, xxii en 399 blz., Brussel, 1954.

Geschiedenis van het Strafprocesrecht in Vlaanderen van de XIe tot de XIVe eeuw. Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Klasse der Letteren, n° 14, xxv en 370 blz., Brussel, 1956.

Royal Writs in England from the Conquest to Glanvill. Studies in the early history of the common law. Van dit werk bestaan twee drukken :

- a. als dissertatie voor het aggregaat Hoger Onderwijs, Londen, 1958, XLIX en 403 blz.
- b. als uitgave van de Selden Society in de reeks van haar „Publications” (vol. 77), met inbegrip van een bronnenpublicatie van 198 documenten, drie indices en zeven facsimiles, XLIX en 556 blz., Londen, 1959.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Note sur la date de la première chartre de Philippe d'Alsace pour la ville d'Arras.* Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis, XXIX, 1951, blz. 481-86.
- Een onuitgegeven Brugse keure uit 1229.* Handelingen van de Koninklijke Commissie der oude Wetten en Verordeningen van België, XVII, 1952, blz. 1-13.
- Nota over de terechstelling van Willem de Deken te Parijs in 1328.* Handelingen van de „Société d'Émulation” te Brugge, XC, 1953, blz. 140-42.
- Problemen van historische interpretatie. Naar aanleiding van L. Génicot's „Les lignes de faite du moyen âge”.* Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlanden, 1953, blz. 259-64.
- De rationalisatie van het procesrecht in het crimineel proces in Vlaanderen in de XIIe eeuw.* Handelingen van het XXe Vlaams Philologencongres, 1953, blz. 47-53.
- De appels van de Vlaamse rechtbanken naar het Parlement van Parijs.* Handelingen van het XXXVIe congres van de Federatie der Kringen voor Geschiedenis, Gent, 1956, blz. 191 sq.
- Recente ontwikkeling van een net van County Record Offices in Engeland.* Handelingen van het XXIIe Vlaams Philologencongres, 1957, blz. 312-16.
- Note sur le premier traité anglo-flamand de Douvres (met F. L. GANSHOF en A. VERHULST).* Mélanges R. Monier, Parijs en Rijsel, 1958, blz. 245-57.
- Les appels flamands au Parlement de Paris au moyen âge.* Études d'histoire du droit privé offertes à P. Petot, Parijs, 1959, blz. 61-68.
- Ouvrages de droit romain dans les catalogues des anciens Pays Bas méridionaux (XIIIe-XVIe siècles.)* Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, 1960, blz. 297-347 en 403-437.
- Les études médiévales: Quelques réflexions,* Studi Medievali, I, 1960, blz. 627-659.
- La paix publique dans les Îles britanniques du XIe au XVIIIe siècle,* Recueils de la Société Jean Bodin, XV, La Paix, 2e partie, blz. 5-26, Brussel, 1961.
- Medewerking aan de *Winkler Prins Encyclopaedie*, de *Historische W.P. Encyclopaedie*, de *Encyclopaedia Britannica* en de *Collier's Encyclopaedia*.

A. R. VAN CAUWELAERT

1960

Augustijn, Richard Van Cauwelaert werd geboren te St. Kwintens-Lennik op 30 juni 1904. Hij volbracht zijn middelbaar onderwijs in het St. Pieters-College te Ukkel en het Klein Seminarie te Mechelen. Aan de Katholieke Universiteit te Leuven behaalde hij zijn doctoraat in de Letteren en Wijsbegeerte, sectie Klassieke Filologie, met een proefschrift over de publikatie van de senatusconsulten en de acta diurna te Rome. Na een jaar militaire dienst begon hij in september 1927 zijn leraarsloopbaan in het rijksonderwijs, terwijl hij verder de Rechten studeerde. In 1939 werd hij gemobiliseerd en tot eind augustus 1940 fungeerde hij als officier in het Belgisch opleidingscentrum in Onbezet Frankrijk.

Bij de oprichting in 1948 van een autonome inspectie over de zedenleer in het middelbaar en het normaal-onderwijs werd hij met deze opdracht belast. In 1960 werd ze uitgebreid tot het rijkslageronderwijs. Gedurende het academiejaar 1959-1960 werd hij aan de Rijksuniversiteit te Gent belast met een vrije cursus over de didactiek van de moraal en haar toepassingen op de verschillende graden van het onderwijs in het H.I.O.W. Bij K.B. van 3 augustus 1960 werd hij er benoemd tot docent in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte, belast met de cursus over de bijzondere methodenleer: zedenleer. Verder is hij lid van het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond, lid van het International Humanist and Ethical Union, voorzitter van het Raadgevend Comité voor lekenmoraal en -filosofie bij de B.R.T., oprichter en hoofdredacteur van „De Moralist”, redactielid van „Persoon en Gemeenschap” en leider van de boekenreeks „Nieuwe Inzichten” (De Sikkel te Antwerpen).

PUBLIKATIES VAN R. VAN CAUWELAERT

IN BOEKVORM

- Woorden en Waarden* (met J. BERGMANS). De Sikkel, Antwerpen, 2^e druk, 1955.
Twee Wegen (met J. BERGMANS). De Sikkel, Antwerpen, 3e druk, 1955.
Wil en Daad (met J. BERGMANS). De Sikkel, Antwerpen, 4e druk, 1956.
Romana I en II (met J. BERGMANS). De Sikkel, Antwerpen, 1949.
Romana I en II (met STACINO). De Sikkel, Antwerpen. Franse vertaling.
Flammes Claires (met J. LAROCLETTE). Dessain, Liège, 2e éd., 1956.
Sillages Lumineux (met J. LAROCLETTE). Dessain, Liège, 2e éd., 1956.
Le Chemin des Cimes (met J. LAROCLETTE). Dessain, Liège, 2e éd., 1956.
Gezin en Maatschappij (met VANHASSEL en VAN USSEL). De Sikkel, Antwerpen, 1957.
Zijn en Worden (met VANHASSEL). De Sikkel, Antwerpen, 1958.
De mens en zijn wereld (met VAN USSEL). De Sikkel, Antwerpen, 2e druk, 1960.
Bouwen aan de Maatschappij (met VANHASSEL en VAN USSEL). De Sikkel, Antwerpen, 1958.
Bouwen aan Onszelf (met VAN USSEL). De Sikkel, Antwerpen, 2^e druk 1961.
Wij zijn allen Mensen (met VANHASSEL). De Sikkel, Antwerpen, 1960.
Horatius en Wij (met VANHASSEL). De Sikkel, Antwerpen, 1956.
De Ondergang van een Republiek (in voorbereiding met VANHASSEL).

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN

- Intellectualisme*, nr. 11-12. Debat, Vrije Tribune voor problemen van onze tijd.
Opvoedend Onderwijs. Ibidem.
De zin van de cursus in de zedenleer. Persoon en Gemeenschap, nr. 2, nov. 1950.
Er is toch maar één moraal. Ibidem, nr. 2, 1951.
Gemeenschapszin en Gemeenschapsschool. Ibidem, 1953.
Burgerzin. Ibidem, nr. 5, febr. 1954.
Nog altijd hervormen? Ibidem, nr. 9-10, juni en juli 1954.
Wetenschap. Ibidem, nr. 7-8, april-mei 1955.
Objectiviteit. Ibidem, nr. 1, okt. 1955.
Vak-onderwijs (of kinder-pedagogiek?). Ibidem, nr. 5, febr. 1956.
Kennis of opvoeding? Ibidem, nr. 7, nov. 1957.
Onze geestelijke vrijheid. Diogenes, Maandschrift voor ethische cultuur, nr. 4, juni 1953.
Formalisme. Ibidem, nr. 4, juni 1953.
Neutraliteit. Ibidem, nr. 3, juli 1954.
Natuur-filosofen. Ibidem, nr. 2, april 1956.
Dilemmomanie. Ibidem, nr. 5, okt. 1956.
L'enseignement et la morale. Ibidem, nr. 1, febr. 1957.
Objectiviteit en subjectiviteit. Ibidem, nr. 5, okt. 1957.
Een mooie opdracht. De Moralist, nr. 5, okt. 1956.
Belangstelling voor de lessen. Ibidem, nr. 7, maart 1957.
Ter overweging (opvoeding, neutraliteit, vlugge veralgemeningen). Ibidem, nr. 8, juni 1957.
Pavlov's hondjes. Ibidem, nr. 11, juni 1958.
Idealisme in soorten. Ibidem, nr. 12, okt. 1958.
Een Pandora-geschenk? Ibidem, nr. 13, dec. 1958.
De moraal IS niet. Ibidem, nr. 13, dec. 1958.
Woorden zijn afgoden? Ibidem, nr. 14, febr. 1959.
Abstractie en abstracte geest. Ibidem, nr. 15, april 1959.
Ter overweging (memorisatie, normatief, niet-confessioneel). Ibidem.
Het schoolpact. Ibidem, nr. 16, juni 1959.

Levensvervreemding. Ibidem, nr. 16, juni 1959.
Geestbedwelvende methodes. Ibidem, nr. 17; sept. 1959.
Gezag of macht? Ibidem, nr. 18, nov. 1959.
Statistieken. Ibidem, nr. 19, jan. 1960.
Verlenging of verkorting van het leven (euthanasie). Ibidem.
Naastenliefde. Ibidem.
Geen moraal zonder geloof. Ibidem, nr. 21, mei 1960.
Autonome moraal. Ibidem, nr. 22, september 1960.
De grondslagen van de moraal. Ibidem, nr. 23, nov. 1960.
Ethisch denken. Ibidem, nr. 24, jan. 1961.
De gronden van de moraal (met K. CUYPERS, L. DE CONINCK en J. BROECKX). Het vrije Woord, uitgave van het Raadgevend Comité voor lekenmoraal en -filosofie, nr. 1, jan. 1956.
Lekenmoraal. Ibidem, nr. 12, juli 1960.

ALOÏS GERLO

1960

Aloïs J. P. Gerlo werd geboren te Middelburg (Ned.) op 29 januari 1915. Hij volbracht zijn middelbare studiën aan de Rijksmiddelbare School te Dendermonde en aan het Koninklijk Atheneum te Gent. Van 1932 tot 1938 studeerde hij aan de Rijksuniversiteit te Gent. Hij behaalde er de diploma's van licentiaat in de klassieke filologie (1936), geaggregeerde van het M.O. van de hogere graad (1936) en doctor in de wijsbegeerte en letteren, groep classieke filologie

(maart 1938). Van mei 1938 tot april 1939 verbleef hij aan de Sorbonne en de École Pratique des Hautes Études te Parijs. Aan de Vrije Universiteit te Brussel ondernam hij studiën in de Slavische filologie en geschiedenis (1939-1941). In 1941 werd hij aspirant bij het N.F.W.O. doch verzaakte zijn mandaat.

In het openbaar M.O. vervulde Aloïs Gerlo, tussen 1937 en 1956, de functies van studiemeester, leraar a. i., dienstdoend studieprefect en leraar in de oude talen (Athenea van Ronse, Oostende, Vilvoorde en Etterbeek). Van 1944 tot 1951 was hij hoofdredacteur van het Vlaamse weekblad „Front”.

Gedurende Wereldoorlog II nam hij actief deel aan de organisatie van het verzet tegen de bezetter. Uit dien hoofde werd hij na de bevrijding

met verschillende officiële opdrachten belast.

Zijn eerste universitaire leeropdracht bekwam hij aan de Vrije Universiteit te Brussel, waar hij werd benoemd tot docent in juli 1947 (Verklaring van een latijns schrijver). In 1955 werd zijn opdracht uitgebreid en sedert 1 oktober 1956 is hij gewoon hoogleraar, belast met volgende Nederlandstalige cursussen : Latijnse auteurs, Geschiedenis der Opvoedkunde, Algemene Methodenleer en Proefondervindelijke Opvoedkunde. Tevens is hij directeur van het seminarie voor latijnse filologie en adjunct-directeur van het in 1960 bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte opgerichte „Instituut voor de Studie van de Renaissance en het Humanisme”.

In maart 1956 werd Aloïs Gerlo aangesteld als docent aan de Rijkshandels-

hogeschool te Antwerpen (geschiedenis der opvoedkunde en experimentele opvoedkunde) en bij K.B. van 27 juli 1959 in die functie benoemd. Bij K.B. van 12 december 1960 werd hij benoemd tot docent in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de R.U.G.; ter vervanging van professor Verheyen — tot het emeritaat toegelaten — werd hij belast met het houden van de cursus „Algemene Methodenleer” in de Faculteit L. en W., de Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen en het Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding.

Hij is lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden (1958) en van verschillende geleerde genootschappen.

PUBLIKATIES VAN ALOÏS GERLO

I. — CLASSIEKE OUDHEID

A. — IN BOEKVORM

Tekstcritische uitgave met vertaling en commentaar van „De Pallio” van Q. S. F. Tertullianus. Deel I : Inleiding, tekst en vertaling (107 blz.); Deel II : Commentaar en index (225 blz.). Uitgeverij De Meester, Wetteren, 1940 (uitgegeven met de medewerking van de Universitaire Stichting).

Tibullus' Liefdedichten (Elegieën), vertaald, ingeleid en toegelicht. De Klassieke Galerij, nr. 47, Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1949, XII/100 blz.

Aristophane, combattant de la paix. Brussel, Librairie du Monde Entier, 1954, 40 blz.

Tekstuutgave van Q. S. Fl. Tertullianus, „De Pallio”. In : Corpus Christianorum, t. II, 1954, pp. 731-750.

Q. S. Fl. Tertullianus. De Opschik der Vrouwen (De Cultu Feminarum), ingeleid en vertaald. Antwerpen, De Ned. Boekhandel, Klassieke Galerij, nr. 113, 1955, XV-37 blz.

B. — BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Tekstcritische nota's bij „De Pallio” van Q. S. Fl. Tertullianus. Revue belge de Philologie et d'histoire, t. XVIII, 1939, fasc. 3-4, pp. 393-408.

Het pacifisme der Oudheid. Nieuw Vlaams Tijdschrift, VII, 4, pp. 407-430.

Pseudo-Lucretius? L'antiquité classique, t. XXV, 1956, fasc. 1, pp. 41-72.

Lucretius of het atomistisch wereldbeeld. Nieuw Vlaams Tijdschrift, XII, 1958, 2, pp. 223-227.

Medewerking aan de „Historische Winkler Prins Encyclopedie”, Elsevier, Amsterdam-Brussel, o.a. deel I, 1957 : de artikels *Athene* (pp. 310-314), *Attica*; deel II, 1958 : de artikels *Delisch-Attische Zeebond*, *Delphi*, *Dorische volksverhuizing*, *Hellas* (pp. 368-377), *Hellenisme* (pp. 377-379), *Griekse kolonisatie* (pp. 322-324), *Korinthe*, *Kreta* (pp. 629-630); deel III, 1959 : *Philippus van Macedonië*, *Slavenoorlogen*, *Tyran(nis)*.

Lukrez — Wegbereiter des wissenschaftlichen Rationalismus. Das Altertum, Akademie-Verlag, Berlin, 1959, Bd. 5, Heft 1, pp. 35-42.

Suggesties voor een vernieuwing der klassieke filologie. I. Tijdschrift van de Vrije Universiteit van Brussel, 1e jg., 1959, 4, pp. 224-233. II. *ibid.*, II, 1960, 1, pp. 26-32.

II. — HUMANISME

A. — IN BOEKVORM

Erasmus et ses portraitistes. Éditions du Cercle d'Art, Brussel, 1950, 72 pp. + XVII pl.

Marnix van Sint Aldegonde (1540-1598), met een bloemlezing uit zijn Nederlandse geschriften. Antwerpen, S.M. Ontwikkeling, 1960, (Problemen, 7-8-9), 91 blzz.

B. — BIJDRAGEN

Erasmus en Quinten Metsijs. Rev. belge d'archéologie et d'histoire de l'art, 1944, 1-2, blz. 33-45.
Erasmus en Dürer. Belgisch Tijdschrift voor Philologie en Geschiedenis, XXV, 1946-47, blz. 5-20.
Erasmus en Holbein. Belgisch Tijdschrift voor Philologie en Geschiedenis, XXVI, 1948, blz. 455-478.

Les humanistes et poètes néo-latins belges à l'époque de la Renaissance. Mélanges Georges Smets, 1952, pp. 255-285.

Marnix l'énigmatique: A propos d'une nouvelle biographie de Marnix de Sainte-Aldegonde (1540-1598). Brussel, 1953, eigen beheer, 14 pp.

Badius Ascensius' Stultiferae Naves (1501). Handelingen van het Twintigste Vlaams Philologencongres, 1953, pp. 112-117.

Copernic et Simon Stevin. Ciel et Terre, nos 10-11, nov.-déc. 1953, pp. 277-288.

Kopernik i Szymon Stevin. Problemy, Warschau, 1954, nr. 4.

Badius Ascensius' Stultiferae Naves (1501), Latijnse aanvulling bij Sebastian Brant's Narrenschiff. Belgisch Tijdschrift voor Philol. en Gesch., 1954, afl. 2/3, blz. 510-524.

Marnix de Sainte-Aldegonde, écrivain populaire. Les Lettres françaises, n°s 604-605, 26 janvier-1 février 1956.

L'apport de l'humanisme belge au développement de la pensée scientifique. Revue de l'Université Libre de Bruxelles, mars-mai 1956, 3-4, pp. 1-34.

Janus Lernutius (1545-1619). Belg. Tijdschrift voor Philologie en Geschiedenis, XXXIV, 1957, 2, pp. 576-577.

Philologie classique et néo-latinité. Hommages à Léon Herrmann, Coll. Latomus, XLIV, pp. 383-385.

III. — ONDERWIJS EN OPVOEDKUNDE

Het Middelbaar Onderwijs in de branding. Beginselen en hervorming. S.M. Het Licht, Gent, 1957, 31 pp.

L'accès aux études supérieures. In: La démocratisation de l'enseignement supérieur. C.P.D.E., Brussel, 1958, (87 pp.), pp. 7-20.

Le peuplement des universités belges. Ce que nous apprend le rapport de la Fondation Universitaire. La tribune de l'enseignement, 14e jg., nr. 13, juli 1958, p. 8.

L'enseignement en R.P. de Chine. In: Le régime et les institutions de la R.P. chinoise, Centre d'Étude des Pays de l'Est, pp. 163-181, Brussel, 1960.

Le patrimoine antique dans l'enseignement occidental. Revue de l'Université Libre de Bruxelles, 1961, 2, pp. 1-16.

De ouderraad. Tijdschrift van de Vrije Universiteit van Brussel, III, 1961, 3.

IV. — CHARLES DE COSTER

A. — IN BOEKVORM

Charles De Coster et Tyl Ulenspiegel (met CH.-L. PARON). Librairie du Monde Entier, Brussel, 1954, 45 p.

Charles De Coster en Vlaanderen. Antwerpen, Uitgeverij S.M. Ontwikkeling, 1959, 109 pp., in-8°.

B. — BIJDRAGEN

Charles De Coster's „Ulenspiegel” en Vlaanderen. De Vlaamse Gids, 37^e jg., nr. 11, nov. 1953, pp. 659-670.

Charles De Coster en Hendrik Conscience. De Vlaamse Gids, 38^e jg., nr. 7, juli 1954, pp. 417-425.

Charles De Coster en James Ensor. De Vlaamse Gids, 39^e jg., nr. 2, febr. 1955, pp. 97-110.

Charles De Coster et la Pologne. Pologne d'aujourd'hui, 4^e a., n° 2, mars 1955, pp. 4-5. (Vertaling in: Polen van heden, 4^e jg., nr. 2, maart 1955).

- Till Ulenspiegel et la Chine*. Les Lettres françaises, n° 570, 26 mai 1955.
De Coster et Bruegel. Pologne d'aujourd'hui, 5^e a., n° 2, mars 1956, p. 3. (Vert. in : Polen van heden, 5^e jg., nr. 2).
Charles De Coster en de Vlaamse Beweging. De Vlaamse Gids, 41^e jg., nr. 2, febr. 1957, pp. 87-95.
Benelux avant la lettre. Ibid., pp. 126-127.
Charles De Coster en het sociaal vraagstuk. Tijdschrift van de Vrije Universiteit van Brussel, I, 1, 1959, pp. 20-30.

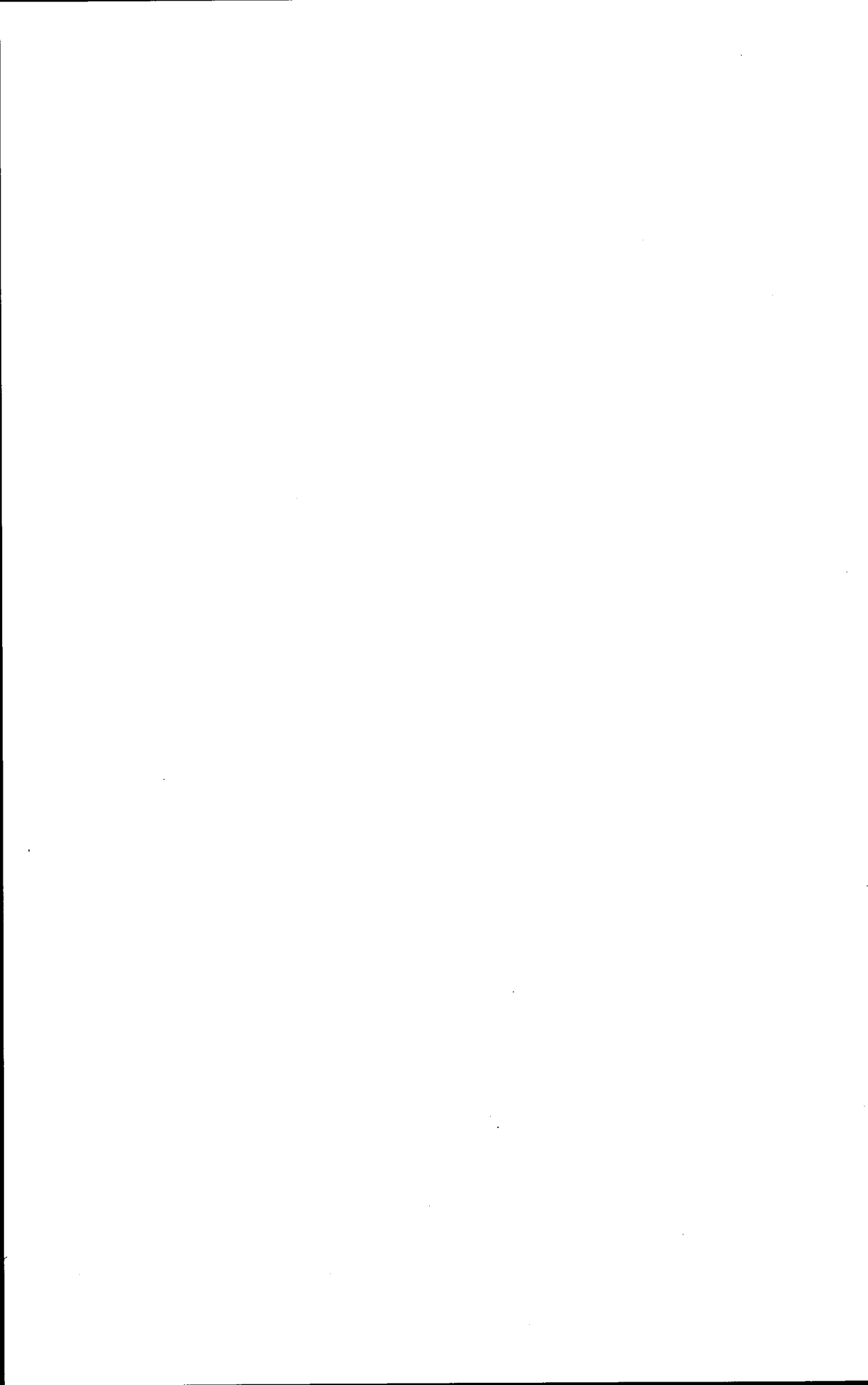
V. — VARIA

A. — IN BOEKVORM

- Comment traduire en néerlandais. Eléments de syntaxe française-néerlandaise, suivis d'un index alphabétique* (met F. DONVIL). 280 blzz., A. De Boeck, Brussel, 1944.
Coëxistentie en ontwapening. Antwerpen, Ontwikkeling, 1960, 50 blzz.

B. — BIJDRAGEN

- Purisme en Linguistiek*. De Vlaamse Gids, 1952, nr. 8, blz. 500-506.
Kilka danych dotyczących szkolnictwa wyższego w Belgii. In : *Zycie Szkoły Wyzszej*, Varsovie, 1956, nr. 9, p. 75.
Sovremennaja Flamandskaia Literatura. In : *Inostrannaia Literatura*, Moskou, n° 10, oktober 1956, pp. 231-237.
De hedendaagse Vlaamse letterkunde. België-U.S.S.R., 4e jg., nrs. 1, 2, 3, 4, januari-april, 1957.
La littérature flamande contemporaine (précédé d'une esquisse historique). Revue de l'Université de Bruxelles, mai-juin 1957, 4, pp. 1-20.
Die flämische Gegenwartsliteratur. Neue deutsche Literatur, 4, 1959, Berlin, Aufbau-Verlag, pp. 148-151.
Vijf weken in de Chinese Volksrepubliek. 59e Gentse Studentenalmemak (1957), uitgegeven door „'t Zal wel gaan”, pp. 80-98.
De Coëxistentie. Nieuw Vlaams Tijdschrift, XII, 1958, 2, pp. 231-232.
De Coëxistentie en de recente ontwikkelingen in de U.S.S.R. Nieuw Vlaams Tijdschrift, XII, 1958, 4, pp. 456-458.
Jan Hus. De Geus, 10^e jg., nr. 1, jan. 1959, pp. 3 en 17.
Marxisme en Humanisme. N.V.T., XIII, 1959, 1, pp. 101-106.
De Belgische weg naar het socialisme. Socialistische Standpunten, 3^e jg., 1956, nr. 6, pp. 394-399.
Een plan voor algemene en volledige ontwapening. Socialistische Standpunten, 6^e jg., 1959, nr. 6, pp. 522-533.
 Talrijke bijdragen over de *Vlaamse Beweging* in tijdschriften, dag- en weekbladen.

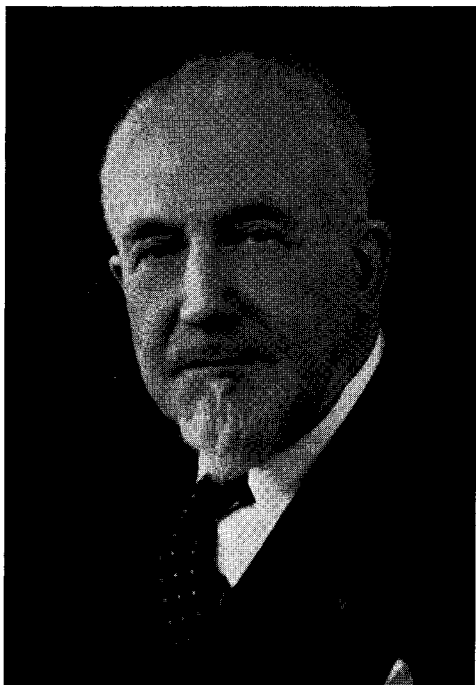
HOGER INSTITUUT
VOOR
KUNSTGESCHIEDENIS EN OUDHEIDKUNDE

LOUIS SPELEERS

1920

Louis Speleers werd geboren te Antwerpen op 4 november 1882, waar hij zijn eerste, voorbereidende studies deed. Sedert 1903, zette hij deze voort te Brussel, inzonderheid op het gebied der kunstgeschiedenis en der oudheidkunde van het Nabije Oosten (Egypte en Vóórazië).

Sedert 1904, was hij vrije medewerker in de afdeling van het Nabije Oosten, in de Kon. Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel.

Tussen 1906 en 1909, studeerde hij in Duitsland, hoofdzakelijk de oude talen van het Nabije Oosten en, in 1909 kreeg hij de titel van Doctor in Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde van een nieuw ingerichte Staatsinstelling te Brussel (K.B. van 26 oktober 1903). In 1911-12 was hij gedurende enkele maanden vrije medewerker in het Egyptisch Museum van Berlijn.

Op 11 juli 1912, werd hij gehecht aan de afdeling van het Nabije Oosten der voornoemde Kon. Musea te Brussel, waar hij, tot einde november 1947, werkzaam bleef en de titel van Ere-Conservator verkreeg. Tot ca. 1925 werd er in de Kon. Musea geen onderscheid gemaakt tussen de verzameling van Egyptische oudheden en die van Vóórazië (Assyrië, Babyionië, Perzië-Iraan, Klein-Azië

en Syrië-Palestina), omdat de meeste oudheden afkomstig waren van Egypte en slechts een klein aantal geschreven tafeltjes en gesneden stenen van Assyrië-Babylonë. Sedert 1912 evenwel werd het aantal der laatsten grotendeels vermeerderd; dit stelde Louis Speleers in staat de afdeling van Vóóraziatische Oudheden in te richten, die sedertdien administratief afzonderlijk bleef. Tevens vergrootte hij het aantal der boeken, foto's en negatieven, die Vóórazië betreffen, zodat de studie van dit gebied ten zeerste vergemakkelijkt werd.

Begin 1919 deed hij de eerste stappen om, aan de Rijksuniversiteit te Gent, een leergang op te richten voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, zoals er reeds een, sedert 1903, aan de Luikse Universiteit bestond. Zijn bemoeiingen, die in 't begin niet altijd begrepen waren, werden in augustus 1920 bekroond

door de stichting, bij de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte te Gent, van het huidig Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, dat voor doel had de graden van Candidaat, Licentiaat en Doctor in Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde in te stellen (Staatsblad van 1-3 november 1920, pag. 8825 vlg. Besluit van 31 augustus 1920).

In 1920 werd hij benoemd tot Docent van Egyptise en Vóóraziatische Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde en, in 1927, belast met een leergang van Geschiedenis der Letterkunde van het Nabije Oosten in de Oudheid (K.B. van 10 november 1927).

In 1932, werd hij benoemd tot Hoogleraar aan hetzelfde Instituut (Staatsblad van 25 juni 1932 en van 6 juli 1939). Tot midden 1953 was hij er werkzaam en verkreeg toen de titel van Hoogleraar-Emeritus.

In 1922, bracht hij zijn eerste bezoek aan Egypte; in 1928, aan Syrië-Palestina en een tweede aan Egypte. In 1933, deed hij een studiereis in West- en Midden-Amerika (Noord-) tot in Toronto, om de belangrijkste Oriëntaalse Musea te leren kennen. Het is hem echter niet gegund geweest zoals aan vele jongeren, Egypte en Vóórazië nog te bezoeken, wat voor zijn werkzaamheid te Brussel en zijn onderricht te Gent nuttig ware geweest. Hij moest zich vergenoegen, op eigen kosten, de bijzonderste Oriëntaalse Musea van Engeland, Frankrijk, Griekenland, Holland, Italië... te bezoeken, tijdens de vakantiedagen.

Intussen, deed hij verscheidene boeken en artikels verschijnen. Vóór de oorlog van 1914, waren reeds gedrukt en verbeterd, in tweede lezing : *Le Papyrus de Nefér-Renpet, un Livre des Morts de la 19me Dynastie*; *Catalogue des Intailles et des Empreintes orientales des Musées Royaux du Cinquantenaire*. Wegens de omstandigheden, konden die twee boeken eerst in 1917 het licht zien. Sedertdien, gaf hij een reeks wetenschappelijke boeken en artikels uit die opgesomd zijn in een *Bibliographisch Overzicht van 1947*. Daarvan mogen hier vermeld worden :

1923 : *Les Figurines Funéraires égyptiennes* (Fondation Universitaire de Belgique) — *Les Textes des Pyramides égyptiennes*, eerste uitgaaf in autographie — *Recueil des Inscriptions égyptiennes des Musées Royaux du Cinquantenaire* (autographie) — *Syllabus du Cours sur les Origines de l'Art et l'histoire de l'Art oriental antique*, professé à l'Université de Gand (twee delen in 1920 en 1921);

1924 : *Vocabulaire des Textes des Pyramides* (autographie);

1925 : *Recueil des Inscriptions de l'Asie Antérieure des Mus. Roy. du Cinquantenaire* (autographie);

1926 : *Les Arts de l'Asie Antérieure Ancienne*, in-4° met 819 beeldjes;

1928 : *Les Fouilles en Asie Antérieure, à partir de 1843*;

1934 : *Traduction, Index et Vocabulaire des Textes des Pyramides; Comment faut-il lire les Textes des Pyramides égyptiennes?*;

1940 : *La Fin du Chapitre V du Livre des Morts, Réponse à un Correcteur*;

1941 : *Le Chapitre V du Livre des Morts, seconde Réponse*;

1943 : *Supplément au Catalogue des Intailles et Empreintes orientales des Mus. Roy. d'Art et d'Histoire*;

1946 : Textes des Cercueils du Moyen Empire égyptien.

Tussen 1924 en 1946, schreef hij verscheidene werken die tot heden nog niet zijn uitgegeven; o.m. Catalogue des Intailles et des Empreintes égyptiennes des Mus. Roy. d'Art et d'Histoire (1924);

Vocabulaire Raisoné des Textes des Pyramides égyptiennes (1924); Catalogue of the Oriental Engravings, Seal Cylinders and Stamps of Western Asia, belonging to the Smithsonian Institution, U.S. National Museum, Washington, D.S. (1934); The Collection of Oriental Seals of the Catholic University of America, Washington, D.C. (1934); Geschiedenis der Oud-Egyptische en der Vóóraziatische Kunst (Leergang der Universiteit Gent in 2 boekdelen) (1936); Les Hypocéphales Égyptiens d'après les pièces des Musées de Bruxelles, du Caire, de Leiden, de Londres, de Paris (1944; ligt sedert 1946 ten druk in het Museum van Caïro en werd, wegens politieke omstandigheden van Egypte, onberoerd gelaten); Onder de wetenschappelijke artikels, mogen genoemd worden :

Un Cylindre Néo-Babylonien (1914); Un Papyrus funéraire de Basse-époque (1920); Le Mobilier de l'Asie Antérieure ancienne (1921); La Stèle de Maï (1921); La Version du Chapitre XVII du Livre des Morts (1922); Le Chapitre CLXXXII du Livre des Morts (1923); Le Vêtement en Asie Antérieure Ancienne; Le Costume oriental ancien (1923); Les Hittites (1925); Introduction au Catalogue des Intailles et des Empreintes égyptiennes des Mus. Roy. de Bruxelles (1927); Égypte, Supplément au Dictionnaire de la Bible (1932); Gedicht, Zinbeeld en Geschiedenis in de Egyptische Pyramidentexten (1932); Het Potsierlijke in de Egyptische Pyramidentexten (1932); Vases du Luristan (1936 en 1937-41); Le Sens de nos hypocéphales (1943-1944); La Litanie du Soleil sous le Nouvel Empire (1918); enz.

STAN LEURS

1925

Leurs, Constantinus, Ludovicus, Antonius, Casimirus (gezegd Stan) werd geboren te Turnhout op 17 november 1893.

Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het St. Rumolduscollege te Mechelen en het St. Jan Berchmanscollege te Antwerpen; zijn hogere studiën aan de Universiteit te Leuven, waar hij op 21 oktober 1919 de titel behaalde van burgerlijk ingenieur-architect en op 15 februari 1922 deze van Doctor in de Archeologie.

Bij K.B. van 7 oktober 1925 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en aldaar belast met de Nederlandse cursus „Bouwkunst der Middeleeuwen en der Renaissance” (licentiaat). Aan zijn leeropdracht werd bij K.B. van 28 januari 1927 toegevoegd de cursus in de „Oudheidkunde der Middeleeuwen” (Candidatuur H.I.K.O.) en bij K.B. van 22 december 1936 de cursus „Algemene geschiedenis van de Bouwkunst” (eveneens voor de kandidaatsstudenten).

Bij K.B. van 4 oktober 1936 werd hij tot hoogleraar bevorderd.

Een K.B. van 5 oktober 1950 verleende hem zijn op pensioenstelling als hoogleraar.

Hij werd bij K.B. van 16 maart 1938 benoemd tot werkend lid van de Kon. Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten, klasse der Schone Kunsten. Hij was in 1922 stichter van de Vlaamse Toeristenbond, waarvan hij in 1929 Voorzitter en in 1948 tot Ere-Voorzitter werd benoemd. Volgende gebouwen o. m. werden door hem als architect ontworpen : school te Desschel (1928), woning te Oudenaarde (1929), kerk te Seraing (1930), kapel te Meerhout (1930), torens te Steenberg (1930), kerk te Desschel-Witgoor (1931), woning te Desschel (1931), meisjesschool te Desschel-Witgoor (1931), jongensschool te Desschel-Witgoor (1932), school te Sint-Antonius (1932), school te Mol (1933), woning te Antwerpen (1934).

Volgende historische gebouwen werden door hem gerestaureerd : gemeentehuis van Meerhout (1936), torens te Vorst (1937), belfort te Lier (1937) en begijnhof te Hasselt (1938).

PUBLIKATIES VAN STAN LEURS

IN BOEKVORM

- Les origines du style gothique en Brabant. I. L'Architecture Romane. II. L'Architecture romane dans l'ancien duché de Brabant.* Brussel, 1922.
- Mechelen* (met P. VERHEYDEN). Steden en Landschappen, II, Antwerpen, z.j.
- De Kust.* Steden en Landschappen, Antwerpen, z.j.
- De kathedraal van Doornik*, dl. I. Ars Belgica, I, Doornik, 1934.
- De Kathedraal van Doornik. Dl. II : Gotische Bouwkunst, Beeldhouwkunst en Mobilier en Renaissance.* Ars Belgica, IV, Antwerpen, 1935.
- Barokkerken te Antwerpen.* Ars Belgica, II, Antwerpen, 1935.
- Lier.* Ars Belgica, III, Antwerpen, 1935.
- De parochiekerk van Doornik.* Ars Belgica, V, 1936.
- De oude kerken van Gent. Sint-Niklaas en Sint-Baafs.* Ars Belgica, VII, Antwerpen, 1937.
- De kathedrale kerk van O. L. Vrouw te Antwerpen* (met L. J. M. PHILIPPEN). Ars Belgica, IX, Antwerpen, 1938.
- Nut en mogelijkheid van opgravingen in Vlaanderen betreffende voor-romaanse en romaanse bouwwerken.* Meded. Kon. Vl. Acad. Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Kl. Schone Kunsten, 1939.
- Alte Baukunst in Flandern.* Flämische Schriften, Jena, 1942.
- Monumenten van Vlaamsche Bouwkunst.* Brugge, 1942.
- De groote markt van Brussel.* Maerlant Bibliotheek, VI, Antwerpen, 1942.
- Geschiedenis der Bouwkunst in Vlaanderen.* Antwerpen, 1946.
- Enkele nota's betreffende de abdijkerk te Stavelot.* Med. Kon. Vl. Acad. voor Wet., Lett. en Schone Kunsten, Kl. Schone Kunsten, 1958.
- Zoutleeuw en O. L. Vrouw der Dominicanen te Leuven.* Med. Kon. Vl. Acad. Wetensch., Lett. en Schone Kunsten van België, Kl. Schone Kunsten, 1951.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Aanteekeningen over oude kerkelijke bouwkunst in het vroeger „Land van Waes”.* Annales du XXIIIe Congrès de la Fédération Archéol. et hist. de Belgique, 1913, Gent, 1914, dl. III, pp. 43-56.
- Kempische torens.* Oud Holland, 1916, 1917, 1921.
- De oude kerk van Erp.* Bossche Bijdragen, dl. V, 1923, afl. 3.
- Oude torens in de Kempen.* Bulletin der Bernulfusgilde, 1924, 1925, 1926.
- Oude Bouwkunst.* De Kempen, Steden en Landschappen, Antwerpen, z.j.
- Kunstgeschiedenis.* West-Brabant, Steden en Landschappen, dl. IV, Antwerpen, z.j.
- De architectuur van de Begijnhoven.* De Begijnhoven, Steden en Landschappen, Antwerpen, 1931.
- De bouwkunst in Vlaanderen.* Vlaanderen door de eeuwen heen, dl. I, Amsterdam e.a., 1932.
- De Fransch-Romaansche Architectuur en Gothiek.* Geschiedenis van de Vlaamsche Kunst, Antwerpen, dl. I, z.j.
- De Bouwkunst in de XVIe, XVIIe en XVIIIe eeuw.* Geschiedenis van de Vlaamsche Kunst, Antwerpen, dl. II, z.j.
- De Barok-architectuur der XVIIe eeuw.* Geschiedenis van de Vlaamsche Kunst, Antwerpen, dl. II, z.j.
- Het glas, het plateel en het metaal in de XVe en XVIe eeuw* (met H. NICAISE). Geschiedenis van de Vlaamsche Kunst, Antwerpen, dl. II, z.j.
- Engelse invloeden in de Romaansche Architectuur van het graafschap Vlaanderen.* Gedenkboek A. Vermeylen, 1932.
- Kunstgeschiedenis.* De Demervallei, Steden en Landschappen, Antwerpen, 1935.

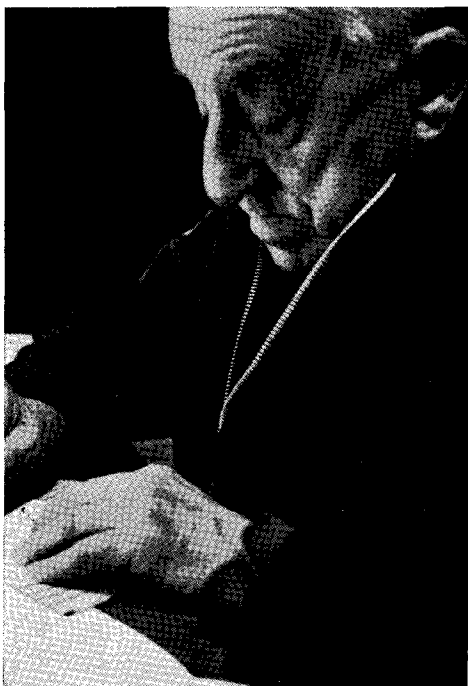
- Ontstaan en Wezen der Nederlandsche Gothiek.* Kon. Museum voor Schoone Kunsten, Antwerpen, Kunstvoordrachten, 1935-1936.
- De torenbouw in de Brabantsche Gothiek.* Kon. Museum voor Schoone Kunsten, Antwerpen, Kunstvoordrachten, 1938-1939.
- Oud Antwerpsche Poortjes. Naar Aquarellen van Leopold Muller.* Uit Antwerpen's Oude Schatkist, dl. I, Antwerpen, 1943.
- De kunst van den overgangstijd en de Gothiek: bouwkunst.* Algemeene kunstgeschiedenis onder redactie van F. W. S. Van Thienen, Utrecht-Antwerpen, dl. II, 1943.
- Een en ander betreffende de ontwikkeling van de kerkelijke Gothiek in de Nederlanden.* Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. IX, 1943.
- Welke invloeden hebben ingewerkt bij het ontstaan der Brabantsche Gothiek?* Bij het ontstaan der Brabantsche Hooggothiek (met D. ROGGEN en R. LEMAIRE). Verhandelingen der Kon. Vl. Acad. Kl. der Schone Kunsten, 1944.
- De bouwkunst. Vlaanderen door de eeuwen heen,* dl. I, Elsevier, 1951.
- De voormalige parochiekerk van Sint-Gorik te Brussel.* Album Dr. Jan Lindemans, 1951.
- De vorstelijke heuvel van Koudenberg.* Eigen Schoon en de Brabander, dl. 35, 1952.
- De kerk van Merchtem.* Eigen Schoon en de Brabander, dl. 35, 1952.
- Nota's over West-Brabantse kerken.* Eigen Schoon en de Brabander, dl. 36, 1953.
- Meester van Hoogstraten: „Christus in de Tempel” in Sint-Germanuskerk te Tienen.* Eigen Schoon en de Brabander, dl. 37, 1954.
- De bouwkunst van de Zuidnederlandse Renaissance.* Kunstgeschiedenis der Nederlanden o.r.v. H. E. Van Gelder en J. Duverger, Utrecht, dl. I, 1954.
- Zuidnederlandse bouwkunst in de Middeleeuwen.* Ibidem, dl. I, 1954.
- In memoriam Professor Kanunnik Raymond Lemaire.* Jaarboek Kon. Vl. Acad. voor Wet., Lett. en Schone Kunsten van België, 1954.
- Het koor van de Sint-Donatuskerk te Brugge, geschilderd door Jan van Eyck en Albert van Ouwater.* Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. XV, 1954.
- Damme, de kerk* (met H. HOSTE). Antwerpen, 1956.
- Het verdwenen XVIe eeuwse retabel der St. Romboutskerk te Mechelen.* Annalen van het 35^e Congres van de Geschied. en Oudheidkundige Kringen van België, afl. V, 1957.
- De verdwenen kerk van Nuenen* (met M. E. TRALBAUT). Brabantia, 1957.
- De kerk te Wuustwezel.* Wetenschappelijke Tijdingen, 1957.
- Enkele verdwenen kerken te Brussel.* Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis en de Oudheidkunde, dl. XVII, 1957-1958.
- De Sint-Willibrorduskerk te Berchem.* Parochieblad St. Willibrordus-Berchem, jg. 10, 1958.
- Oudenberg. Gemeentewapen.* Wetenschappelijke Tijdingen, 1959.
- Ikonografie van de oude Onze-Lieve-Vrouwekerk te Kalmthout* (met Dr. M. TRALBAUT). „Calmp-hout”, 12^e jg., 1959.
- Artikels over *Cornelis Floris de Vriendt, Keldermans* en *Antoon van Obbergen.* In : 100 Groote Vlamingen, Antwerpen, 1941, pp. 82-85, 90-93 en 94-97.

HENRY VANDE VELDE (1863-1957)

1925

Vande Velde, Hendrik, Clemens (gezegd Henry) werd geboren te Antwerpen op 3 april 1863. Hij overleed te Zürich op 25 oktober 1957.

Na lagere en middelbare studiën in zijn geboortestad werd hij leerling van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Antwerpen, die alsdan onder het bestuur stond van Karel Verlat. Daar de jonge Vande Velde talent had voor teken- en schilderkunst wou hij kunstschilder worden en trok hij in 1884 naar

Parijs, waar hij zich liet inschrijven op het Atelier van Carolus Duran. Het was de bloeitijd van het Impressionisme en de schilder Henry Vande Velde onderging de invloed van de tijdsgeest. In 1886 is hij te Antwerpen terug en sticht met enkele jonge schilders de kunstkring : „Als ic kan”. Spoedig is de Vlaamse „Parijzenaar” gemengd in de revolutionaire schilderkunst van die tijd in België. Vanzelfsprekend sluit hij te Brussel aan bij de groep : „Les Vingts”. Hij is bevriend met Vincent van Gogh (in zijn Antwerpse tijd) met Félicien Rops, James Ensor, Theo van Rysselberghe. Hij is gemengd in de vooruitstrevende beweging voor sociale en artistieke ontvoogding van het volk met Edmond Picard en Emile Vandervelde en ijvert met potlood en pen voor sociale kunst. Aldus ontpopt

hij zich van individualistisch impressionistisch schilder tot bouwmeester, sierkunstenaar en schrijver.

Aanvankelijk voorstander van de Belgische „modern style”, de „style Chèvrefeuille”, komt hij alras tot de verwerping van de versiering om de versiering (l'art pour l'art) en komt hij tot de toepassing van de strenge vormen, van de nuttigheidsgedachte en de doelmatigheid in de ruimte- en meubelkunsten. Uit die tijd dagtekenen zijn bandversieringen voor de dichtbundels van Max Elskamp, voor de concert-programma's van het Volkshuis, voor het tijdschrift van August Vermeylen : „Van Nu en Straks”. Hij bouwt een moderne villa te Ukkel en ontwerpt nieuwe meubels met rationele vormen. Het is op dat moment dat hij opgemerkt wordt door de Hamburgse kunsthandelaar S. Bing, die hem opdracht geeft vier zalen te bemeubelen voor zijn nieuwe zaak te Parijs :

„L'Art Nouveau". In 1897 werkt Henry Vande Velde mee aan een tentoonstelling voor nieuwe kunst te Dresden, waardoor zijn naam in wijde kring bekend wordt. In 1902 wordt hem de leiding toevertrouwd van het Instituut voor Sierkunst te Weimar, dat hij tot grote bloei brengt. Bij het uitbreken van de oorlog in 1914 verlaat hij Duitsland en wijkt hij uit naar Zwitserland. Na de wapenstilstand in 1918 verkoos hij niet naar Duitsland terug te keren en aanvaardde hij de uitnodiging van de firma Krölller in Nederland de opvolging van de grote bouwmeester Berlage waar te nemen. Zijn voornaamste werk in Nederland is het in 1923 opgetrokken Krölller-Muller-Museum te Otterloo, waarin de rijke kollektie Vincent van Gogh-schilderijen en tekeningen werd opgenomen.

In 1925 nam de toenmalige Minister van Openbaar Onderwijs, Camille Huysmans, het initiatief Henry Vande Velde naar zijn vaderland terug te roepen om hem de leiding toe te vertrouwen van het Hoger Instituut voor Sierkunst van Ter Kameren. Bij K.B. van 7 oktober 1925 werd hij tevens tot docent benoemd aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde van de Rijksuniversiteit te Gent. Bij K.B. van 30 september 1930 werd hij professor bij het H.I.K.O. en naderhand zijn voorzitter. Bij K.B. van 30 juli 1936, met ingang van 31 augustus 1936, werd hij, die op betrekkelijk hoge leeftijd in het Belgisch hoger onderwijs trad, tot het emeritaat toegelaten. Zijn „laatste les" heeft men in een „Gedenkboek", waarin zijn grote verdiensten als pionier, als baanbreker, als zoeker, als kunstenaar, als denker, als estheet door zijn talrijke bewonderaars, leerlingen en vrienden, worden geschetst, uitgegeven. Onderstrepen we slechts dat hij in alles, in zijn leven, in zijn omgang met de mensen, in zijn werk het ideaal van menselijkheid en eerlijkheid boven alles stelde, dat hij om de kunst en in 't bijzonder de bouwkunst en de sierkunst van banaliteit en lelijkheid te ontdoen terugkeerde tot de Rede en de Eenvoud. Alles wat tegen de Rede indruiste weerde hij : hij gaf aan de materialen hun natuurlijke bestemming terug en verbande alle nietszeggende ornamenten om alleen de lijnen en het volume te laten spreken. Als modern mens wou hij zijn moderne stijl aan de zich wijzigende moderne behoeften aanpassen. Te Gent heeft hij een indrukwekkende herinnering aan zijn verblijf als professor nagelaten: de Universiteitsbibliotheek met de Boekentoren, die het stadsbeeld in de nabijheid van het St Pietersplein zal blijven beheersen. Hij overleed op 94-jarige leeftijd, nog vrij onverwacht, in Zwitserland, waar hij in zijn „Bungalow" te Oberägeri (Zug) onverpoosd voortarbeidde en o.a. zijn „Mémoires" schreef.

Henry Vande Velde was lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Kunsten en Wetenschappen, van de U.R.S.S.-Academie en Ere-burger van de stad New-York. Hij was Groot-officier in de Kroon- en Leopoldsorde, Officier in de Orde van Oranje-Nassau, Gouden Medaille voor verdiensten jegens Openbare Verzamelingen, Commandeur in het Ere-legioen. In het Jaarboek van de Kon. Vl. Academie voor Kunsten en Wetenschappen van 1957 verscheen een In-Memoriam met portret van de hand van Prof. em. ing. Aug. De Smet.

P. DE KEYSER.

PUBLIKATIES VAN HENRY VANDE VELDE

IN BOEKVORM

- Déblaiement d'Art*, Brussel, 1894; 2e uitgave 1896.
Aperçu en vue d'une synthèse d'art, Brussel, 1895.
Die Renaissance im modernen Kunstgewerbe, Berlin, 1901.
Kunstgewerbliche Laienpredigten, Leipzig, 1902.
Der neue Stil, Weimar, 1906.
Vom neuen Stil, Leipzig, 1907.
Essays, Leipzig, 1910.
Amo, Leipzig, 1913.
Amo, Brussel, 1913.
Die drei Sünden wider die Schönheit, Zürich, 1918. Vert. *De drievoudige smaad aan de Schoonheid*, door F. van den Wyngaert, 1931.
Formules d'une Esthétique moderne, Brussel, 1923.
Le théâtre de l'exposition du Werkbund à Cologne et la scène tripartite, Antwerpen, 1925.
Les formules d'une esthétique moderne, Brussel, 1928. Vert. *Formules van een moderne Estetiek*, Antwerpen, 1933.
Le Nouveau, Son apport à l'architecture et aux Industries d'art, Brussel, 1929.
De Heilige Weg, Gent, 1933. Vert. *La Voie Sacrée*.
Leerstellingen, Op zoek naar een bestendige Schoonheid, Antwerpen, 1944. Vertaling van *Pages de Doctrine*.
Mémoires (Te gelijker tijd in vier talen te verschijnen), 1959.
Monografieën over Belgische Kunst: Henry Van de Velde (door HERMAN TEIRLINCK), 1960, met uitvoerige lijst van werken en bibliografie.

VOORNAAMSTE BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- William Morris artisan et socialiste*, Avenir Social, 1898.
Du paysan en peinture, Avenir social, 1900.
Die künstlerische Hebung der Frauentracht, Krefeld, 1900.
La ligne est une force, Brussel, La Cité, 1923.
Vers la ligne nouvelle, Brussel, La Cité, 1923.
L'Institut Supérieur des Arts décoratifs, Brussel, La Cité, 1928.
Over het ontstaan van het ornament, Gedenkboek Aug. Vermeylen, 1932.
Voor bio-bibliografie tot 1933 zie het maandblad „Kunst”, speciale uitgave, Gent, Vyncke, 1933.
Les Fondements du Style moderne, Brussel, 1933.
Pages de Doctrine, Brussel, 1942.
Vie et mort de la Colonne, Brussel, 1942.
La Colonne, Brussel, 1943.

CARL HENTZE

1926

Carl Hentze, werd geboren op 22 juli 1883.

Hij werd op 20 juli 1926 belast met de facultatieve cursus in de Chinese Oudheidkunde en kunst en in de klassieke Chinese taal.

Op 11 oktober 1928 werd hij benoemd tot docent derde categorie met ingang van 1 januari 1928 en dienstanciënniteit op 1 juli 1926; op 10 juni 1931 tot docent eerste categorie.

Op 25 november 1932 werd hij gemachtigd de titel van professor aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde te voeren.

Op 30 augustus 1935 werd hij gemachtigd om een vrije cursus over „De kunst in prae-Columbisch Amerika en in Indië” te houden.

Op 26 augustus 1937 werd hij belast met de cursus in de Geschiedenis van de Zuid- en Oost-Aziatische kunst en randgebieden en in de Chinese klassieke taal.

Op 27 september 1943 werd hij benoemd tot hoogleraar voor Sinologie aan de hogeschool van Frankfurt a/M., Duitsland, en tot Directeur van het China-Instituut aldaar.

Op 25 oktober 1943 werd hem voor zijn leeropdracht te Gent eervol ontslag verleend bij besluit van de Secretaris-Generaal.

PUBLIKATIES VAN CARL HENTZE

IN BOEKVORM

Le culte de l'ours et du tigre et le T'ao-tie. Parijs, 1938, 19 p.

Frühchinesische Bronzen und Kultdarstellungen. Antwerpen, 2 vols., 167 p.

Mythes et symboles lunaires. Antwerpen, 1932, XIII-251.

Objets rituels, croyance et dieux de la Chine antique et de l'Amérique. Antwerpen, 1936, 119 p.

Les jades archaïques en Chine.

Die Sakralbronzen und ihre Bedeutung in den Frühchinesischen Kulturen. Antwerpen, 2 vols.

Le poisson comme symbole de fécondité dans la Chine ancienne. Brussel, 1930.

Les figurines de la céramique funéraire. Hellerau, 2 dln.

Bronzegerät, Kultbauten, Religion im ältesten China der Shang Zeit. Antwerpen, 1951, 2 dln., XIX-273 p.

IN TIJDSCHRIFTEN

Methodologisches zur Untersuchung altchinesische Schriftzeichen. Sinica, 1934, p. 34-45.

Lettre ouverte à Mr. Pelliot. Antwerpen, 1930.

Schamanenkronen zur Han Zeit in Korea. Ostasiat. Zeitschft., N.F. IX.

Beitrage zu den Problemen des eurasischen Tierstyles. Ostasiat. Zeitschft., N.F., VI.

De Russische opgravingen in Siberië en Mongolië. Kkl. Musea voor Schone Kunsten, Antwerpen, 1933-34, 2 p.

LOUIS LEBEER

1937

Lebeer, Louis I. J. J. werd geboren te Mechelen op 2 oktober 1895. Volbracht zijn middelbare studiën aan het St-Romboutscollege te Mechelen, zijn hogere studiën aan de Universiteit te Leuven (doctor in de letteren en wijsbegeerte, december 1922). Behaalde een tweevoudig diploma van bibliothecaris-bibliograaf, resp. in november 1923 en november 1924. Werd benoemd tot bibliothecaris aan de Koninklijke Bibliotheek van België, te Brussel, (afdeling

van de catalogus) bij K.B. van 19 januari 1924, tot bibliothecaris bij het Prentenkabinet in december 1925, tot adjunct-conservator (belast met de directie) van het Prentenkabinet bij K.B. van 29 oktober 1930 en tot conservator, bij K.B. van 26 maart 1937. Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent en aldaar belast met de cursus „De Geschiedenis van het gedrukte boek en van de graveerkunst” bij K.B. van 26 maart 1937. Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Luik en aldaar belast met de cursus : „De Geschiedenis van de graveerkunst”, bij R.B. van 28 juli 1948.

Verkozen tot corresponderend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België (Klasse der Schone Kunsten), in oktober

1952; tot werkend lid op 25 oktober 1952, door K.B. van 23 januari goedgekeurd; bestuurder van de Klasse der Schone Kunsten in 1959.

Hij is verder lid van de Koninklijke Academie voor Oudheidkunde en van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden.

Afgezien van de talrijke tentoonstellingen waaraan hij zijn medewerking verleende, richtte hij zelf, in binnen- en buitenland, meer dan vijf en zeventig tentoonstellingen in. Deze gingen telkens gepaard met lezingen.

Van 1 november 1960 af, ere-conservator van het Prentencabinet van de Koninklijke Bibliotheek van België.

PUBLIKATIES VAN LOUIS LEBEER

IN BOEKVORM

- De Vlaamsche houtsnede.* Leuven-Brugge, 1927.
Etskunst. Brussel-Amsterdam, 1929.
De Etsen van Jakob Smits. — Les eaux-fortes de Jakob Smits. 1936.
Edgard Tytgat, graveur. Brussel, 1937.
Spirituale Pomerium. Brussel, Société des Bibliophiles et Iconophiles de Belgique, 1938.
L'Esprit de la gravure au XVe siècle. Brussel, 1943.
De Geest van de graveerkunst in de 15e eeuw. Diest, 1946.
Les Trois Croix de Rembrandt. Rotterdam-Antwerpen, 1946.
Een dichter met de droge naald: beschouwingen over Frans Dille. Antwerpen, 1948.
Van document tot kunst. Brussel, 1949.
Rodolphe Schoenberg. Biografie en critische catalogus van zijn grafisch werk. Rotterdam-Antwerpen, 1949.
Masereel. Monografieën over Belgische kunst. Antwerpen-Brussel, 1951.
Walter Vaes. Antwerpen, 1951.
Du document au rêve. Entretien sur les aspects et les domaines de l'art de la gravure. Brussel, 1952.
Les Accroissements de Rome. Suite de dessins inédits de Richard Van Orley. Brussel, 1952.
James Ensor, etser. Monografieën over Belgische kunst. Antwerpen-Brussel, 1953.
Lismonde. Monografieën over Belgische kunst. Antwerpen-Brussel, 1957.
Hedendaagse graveerkunst in België. Hasselt, 1958.
L'œuvre gravé de Jozef Cantré. Brussel, 1959.
L'estampe en Belgique de Bruegel à Ensor. Brussel, 1959.
Vlaamse Kunst. Tweede boek gewijd aan de leden-kunstenaars van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Brussel, Paleis der Academiën, 1960, 305 blz.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- La chalcographie belge du Cabinet des Estampes de la Bibliothèque royale de Belgique.* Archives, Bibliothèques et Musées de Belgique, 5e année, n° 4, 15 avril 1928.
Mededirecteur van *Paginae Bibliographicae.* Brussel, 1926-1928.
Une suite de gravures du Maître du Miracle des Dix-Mille. Mélanges Hulin de Loo, 1930.
La Gravure flamande. Trésor de l'art flamand du moyen âge au XVIIIe siècle — Mémorial de l'Exposition d'Art flamand ancien à Anvers, 1930.
De grafische kunsten in Vlaanderen. Vlaanderen door de eeuwen heen. Brussel-Amsterdam, 1931.
Frans Masereel. Kunst en Opbouwen, mei 1931.
Het mooie Vlaamse boek. Verslag uit naam van de keurraad over de „Tentoonstelling van het Mooie Vlaamse Boek”, 1931.
Mededirecteur van *Le Livre et l'Estampe.* Brussel, 1934.
Hommage à Rassenfosse. Le Livre et l'Estampe, maart 1934.
Le Brabant et l'art de la gravure. Le Livre, l'Estampe et l'Édition en Brabant du XVe au XVIIIe siècle, Brussel, 1935.
De Graveerkunst in Vlaanderen. Geschiedenis van de Vlaamse Kunst onder leiding van Prof. Stan Leurs, Antwerpen, 1936.
Les Valdor. Biographie nationale, 1936-1937.
De Graveerkunst te Mechelen. Mechelen de Heerlijke, onder redactie van Prof. R. Foncke, 1937.
Het Hooi en de Hooiwagen in de beeldende kunsten. Gentse bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1938.
De Blauwe Huyck. Gentse bijdragen tot de kunstgeschiedenis, 1939-1940.

L'attività di Giorgio Ghisi, presso Gerolamo Cock. Illustrazione Italiana, mei 1939.

Les estampes de Pierre Bruegel l' Ancien. Annales de la Société royale d' Archéologie de Bruxelles, 1941.

Pierre-Paul Rubens et l' Art de la gravure. Annales de la Société royale d' Archéologie de Bruxelles, 1941.

Nog enkele wetenswaardigheden in verband met Pieter Bruegel den oude. Gentse bijdragen tot de kunstgeschiedenis, 1943.

De litho's van Jakob Smits. Album Amicorum F. V. Toussaint van Boelaere, Antwerpen, 1945.

La gravure au XVIe siècle en Belgique: ses antécédents, son expansion. Paris, Les Arts, 17 juin 1947.

Les dessins de Pierre Bruegel l' Ancien. Brussel, Les Beaux-Arts, 1949.

La Kermesse d' Hoboken. Mélanges Leo Van Puyvelde, 1949.

James Ensor, aquafortiste. Les Arts plastiques, februari 1950.

Een zekerheid. Beschouwingen in verband met de hedendaagse kunst, Gent, 1950.

Considérations sur l'  tat de la gravure sur bois. Bruxelles, Graphisme, 1950, 1er numéro.

De Graveerkunst in Vlaanderen. Vlaanderen door de eeuwen heen, 3^e uitg., Brussel-Rotterdam, 1951.

Pierre Bruegel l' Ancien. Cahiers du Luxembourg, mei 1952.

La mission civilisatrice de l' image et de l' illustration. Revue des „Alumni”, maart 1953.

Le dessin, la gravure, le livre xylographique et typographique [  Bruxelles au XVe siècle]. Bruxelles au XVe siècle, 1953.

De Nederlandse prentkunst in de 15^e eeuw — De Zuidnederlandse prentkunst in de 16^e eeuw — De Zuidnederlandse prentkunst in de 17^e en 18^e eeuw — De graveerkunst in België tijdens de 19^e en 20^e eeuw. Kunstgeschiedenis der Nederlanden, onder redactie van Dr. H. E. van Gelder en Dr. J. Duverger, resp. dl. I, kap. XI en XXIII; dl. III, kap IV en XIV, Utrecht, 1954-1956.

Recherches relatives au plan de Bruxelles de 1640 et de 1748, dit Plan de Tailly. Annales de la Société royale d' Archéologie de Bruxelles, t. XLVIII, 1948-1955.

Le Pays de Coccagne (Het Luilekkerland). Bulletin des Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique, Recueil d' hommage à Panofsky, 1955.

Un portrait-charge et un poème inédit de Félicien Rops. Le Livre et l' Estampe, maart 1955.

L' octroi de publication du plan de Bruxelles de 1640, dit Plan de Tailly. Cahiers Bruxellois, t. I, fasc. IV, 1956.

Propos sur les dessins de Roger Van der Weyden et de Vrancke Van der Stockt. Annales de la Société royale d' Archéologie de Bruxelles, t. XLIX, 1956-1957.

Herinrichting van de zgn. Romeprijs voor Beeldende Kunsten, Bouwkunst en Stedebouw. Verslagen en voorstellen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, nr. 8, 1957.

Les estampes relatives aux inaugurations de Philippe V et de Charles VI   Bruxelles. Les Anciens Pays et Assembl es d'  tats, 1958.

Illustratie van de „Geschiedenis van Vlaanderen”. Gent, 1936-1938, 6 dln.

Medewerker aan „Winkler Prins geillustreerde Encyclopedie”.

CATALOGUSSEN MET INLEIDENDE STUDIES, BIOGRAFISCHE EN CRITISCHE NOTITIES

Tentoonstelling van Oud-Vlaamse kunst. Afdeling Prenten, Antwerpen, 1930.

Tentoonstelling van de Hedendaagse lithografie in België. Brussel, Koninklijke Bibliotheek, 1931.

Het grafisch werk van Joris Minne. Brussel, Koninklijke Bibliotheek, 1933.

Het lithografisch œuvre van Albert de Bellerocche. Brussel, Koninklijke Bibliotheek, 1933.

Hedendaagse graveerkunst in België. Kosice (Tsjechoslowakije), 1954.

Tentoonstelling van Oude Kunst. Afdeling graveerkunst. Brussel, Wereldtentoonstelling, 1935.

Tentoonstelling van de Zeeschilders (15e-18e eeuw). Brussel, Paleis voor Schone Kunsten, 1936.

Albert Delstanche. Brussel, Koninklijke Bibliotheek, 1941.

- „Stoleti Belgicke Grafiky” (Een eeuw Belgische graveerkunst). Praag, 1946.
 „Un siècle de gravure belge”. Paris, Bibliothèque Nationale, 1946.
 „La Gravure en Belgique du XVIe siècle à nos jours”. Milaan-Rome, 1948.
 „Gravados Belgas” (Hedendaagse graveerkunst in België). Montevideo, 1948.
 „L'œuvre gravé de James Ensor”. Verviers, 1949; Rome, 1950.
 „Estampes de Pierre Bruegel l'Ancien”. Verviers, 1950.
 „Het grafisch œuvre van Walter Vaes”. Antwerpen, 1950.
 „La gravure originale contemporaine”. Rouen, 1950.
 „Hommage à Désiré Piryns”. Brussel, 1950.
 Tentoonstelling Félicien Rops. Rome, 1950.
 Prenten van Pieter Bruegel de Oude en Mechelse Tijdgenoten. Mechelen, 1951.
 Tentoonstelling Frans Masereel. Gent, Brussel, Luik, Luxemburg, 1951.
 Retrospectieve James Ensor. Antwerpen, 1951.
 Grafisch werk van Boëtius en Schelderic à Bolswert. Bolsward (Friesland), 1951.
 „L'Art Mosan”. Luik, 1951.
 „De Prenten van Pieter Bruegel, de Oude”. Luxemburg, 1952; Oslo, Bergen en Stavenger, 1952.
 „Les estampes relatives à la reine Victoria, au roi Léopold Ier et leur temps”. Brussel, 1953.
 „Les trésors du Hainaut. IX. Estampes et Iconographie”. Mons, 1953.
 „150 eaux-fortes de Dürer à James Ensor”. Antwerpen, 1953.
 „Art et Médecine”. Knokke, 1953.
 „Albert Dürer”. Verviers, 1954.
 „L'Europe humaniste”. Brussel, 1954-1955.
 „André Vésale, rénovateur de l'anatomie humaine”. Brussel, 1957.

INLEIDINGEN TOT PRENTENALBUMS, e.d.

- Inleiding tot Gerard Baksteen's „Tien houtsneden naar de Berechtinge van Guido Gezelle”, 1931.
 Préface à „En Westflandre”; 32 eaux-fortes par Jules Vanpaemel, 1933.
 Inleiding tot het album etsen van Dirk Baksteen, uitgegeven ter gelegenheid van de 50e verjaardag van de kunstenaar. 1886-1936.
 Préface à l'album „Autour de Bruxelles”, publié par un groupe de peintres-graveurs, 1941.
 Préface à l'album „Bruxelles”, suite d'eaux-fortes par Désiré Naeyaert, 1943.
 Préface à l'album : „Campine”. Suite d'eaux-fortes par Henri Kerels. 1944.
 Préface à l'album : „Gens de chez nous”. Suite d'eaux-fortes et de pointes-sèches par Jules De Bruycker. 1944.
 Préface à l'album : „Sites d'Uccle. Douze eaux-fortes par Henri Quittelier.
 Zie volledige bibliografie „Het Prentenkabinet, 1930-1960”. Brussel, Koninklijke Bibliotheek van België, 1961, blz. 9-25.

FREDERIK LYNA

1937

Lyna, Johannes, Frederik werd geboren te Kapellen-bij-Glabeeck (Brabant) op 10 januari 1888.

Volbracht zijn middelbare studiën aan het Gemeentecollege (thans Koninklijk atheneum) te Tienen, zijn hogere studiën aan de Universiteit te Leuven (doctor in de wijsbegeerte en letteren in 1910). Behaalde het diploma van bibliothecaris-bibliograaf in 1912.

Werd benoemd tot bibliothecaris aan de Koninklijke Bibliotheek op 15 april 1913, tot adjunct-conservator op 1 januari 1928, tot conservator op 18 november 1936, tot hoofd-conservator op 17 oktober 1944.

Werd benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent op 26 maart 1937 en belast met de cursus van Geschiedenis van de miniatuurschilderkunst aan het Hoger Instituut voor kunstgeschiedenis en Oudheidkunde.

Werd toegelaten tot het emeritaat op 31 december 1957.

Stichter en mede-directeur van het tijdschrift : Scriptorium.

PUBLIKATIES VAN FREDERIK LYNA

IN BOEKVORM

Ex-libris des manuscrits conservés au Cabinet des manuscrits de la Bibliothèque Royale de Belgique. Répertoire des documents graphiques relatifs à l'histoire nationale, Bruxelles, 44 pp, 1921.

Le Mortifiement de vaine plaisance de René d'Anjou. Étude du texte et des manuscrits à peintures. Œuvre nationale pour la reproduction des manuscrits à peintures, Brussel, portr., pln., facs., 1926.

Catalogue des manuscrits de la Bibliothèque Royale de Belgique. Vol. XI: Histoire de Hollande — Mélanges d'histoire — Géographie — Voyages, itinéraires, expéditions. Ministère de l'Instruction Publique, Brussel, 320 blz., 1937.

Jan van Styvoorts refererenbundel MDXXIV. Naar het Berlijnsche handschrift integraal en diplomatisch uitgegeven door Dr. Frederick Lyna en Dr. Willem Van Eeghem. Antwerpen, 2 dln., 206-331 blz., 1929.

De Sotslach. Klucht uit ca. 1550 (met Dr. W. VAN EEGHEM). De Vrienden van het Boek, Brussel, 59 blz., facs., 1932.

De Vlaamsche miniatuur van 1200 tot 1530. Eigen Schoon, Brussel, 1933, 145 blz., pln. Bekroond met de prijs der Vlaamse Provinciën.

Catalogue des manuscrits de la Bibliothèque Royale de Belgique. Vol. XII: Héraldique — Armoriaux. Ministère de l'Instruction Publique, Brussel, 1936, 515 blz.

Les principaux manuscrits à peintures de la Bibliothèque Royale de Belgique (met C. GASPARD). Première partie, Société française de reproductions de manuscrits à peintures, Parijs, 476 blz., CXIII pln., 1937.

La Bibliothèque de Marguerite d'Autriche (met C. GASPARD). Ministère de l'Instruction Publique, Brussel, 68 blz., 1940. Vlaamse uitgave (1940).

Philippe le Bon et ses beaux livres (met C. GASPARD). L'Art en Belgique, Brussel, 32 blz., 32 pln., 1942. Tweede uitgave in 1944. Vlaamse uitgave onder de titel: *De Librije van Philips de Goede* (1942).

Handschriftenkunde. Brussel, 44 blz., 1944.

Les principaux manuscrits à peintures de la Bibliothèque Royale de Belgique (met C. GASPARD). Deuxième partie, Société française de reproductions des manuscrits à peintures, Parijs, 139 blz., 30 pln., 1947.

Het 3e deel, in handschrift, ligt ter inzage op het Handschriftenkabinet der Koninklijke Bibliotheek. *Catalogue des manuscrits de la Bibliothèque Royale de Belgique. Vol. XIII: Héraldique — Généologie*. Ministère de l'Instruction Publique, Brussel, XI-515 blz., 1948.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Onbekende miniaturen van den Girartmeester (Jehan Dreux). Brussel, hss. 10976 en 9017, Het Boek, 's-Gravenhage, blz. 179-191.

Nog onbekende miniaturen van Liédet, van den Girartmeester, van Mazerolles en van Marmion. Brussel, hss. 9261-62, 9081-2, 9287-88, 9055 en 11063, Het Boek, 's-Gravenhage, blz. 33-48.

A propos d'un évangélaire de Munsterbilsen. Paginae bibliographicae, 1929, pp. 1266-68.

Uit en over handschriften I. Het grafschrift van Hubrecht van Eyck. De Kunst der Nederlanden, 1931, blz. 261-265, facs.

Le maître de Flémalle, Robert Campin et la prétendue école de Tournai. Gazette des Beaux-Arts, Parijs, 1931, blz. 289-297.

Un livre de prières inconnu de Philippe le Hardi. Bruxelles, ms. 11035-37, Mélanges Hulin de Loo, 1931, blz. 249-259, pl.

Uit het album amicorum van Philips van Valkenisse. Brussel, hs. 16881, De Kunst der Nederlanden, 1931, blz. 71-77, afb.

Uit en over handschriften II. Portretten van Wenceslaus van Brabant. De Kunst der Nederlanden, 1931, blz. 321-26, afb.

Deux découvertes relatives à Van der Weyden (met E. RENDERS). Gazette des Beaux Arts, Parijs, 1932, blz. 129-137.

Over de echtheid van het grafschrift van Hubert Van Eyck en het quatrain van de Gentsche Altaartafel. Verzamelde Opstellen, 1933, 14 blz.

Een laatste woord over het grafschrift van Hubert van Eyck en over het Gentsche kwatrijn. Verzamelde Opstellen, 1934, X, blz. 131-149.

Een groot miniatuurschilder, Henen alias Gelre. Oud-Holland, Amsterdam, 1934, blz. 29-39, afb.

De Heilige nacht in de miniatuurschilderkunst. Panorama, 1936, blz. 3-10, pln.

De Vlaamsche miniatuur in de XVde en XVIde eeuw. Geschiedenis der Vlaamsche kunst, Antwerpen, 1936-38, blz. 219-235.

Een verluichte Engelsche bestiaris te Brussel. Gentse Bijdr. tot de Kunstg., 1939-40, VI, blz. 251-56, afb.

De Wavrinmeester, een „modern” teekenaar uit de XVde eeuw en zijn tijd. Winterhulp, 1942, blz. 49-53.

Onbekende handschriften verluicht door Willem Vrelant en zijn atelier. Gentse Bijdr. tot de K., 1943, IX, blz. 237-253.

- De Kalenderillustratie in de Middeleeuwse handschriften.* Nat. Hulpcomité, 1944, blz. 71-75, pln.
- Une œuvre inconnue du Maître de Marie de Bourgogne.* Scriptorium, 1946-47, I, 2, blz. 310-313, afb.
- Le manuscrit du „Ci nous dit” et le réalisme préeyckien.* Scriptorium, 1947, I, blz. 106-118.
- Un livre d'heures de la maison de la Rochefoucauld.* Bruxelles, ms. 15077, Scriptorium, 1948, II, blz. 241-252.
- Een verlucht homiliarium van kanunnik Hendrik van den Hecke.* Brussel, hs. 219-21, Miscellanea Gessleriana, 1948, blz. 780-83, pl.
- Un livre sur le Maître de Marie de Bourgogne.* Scriptorium, 1949, III, 1, blz. 151-155.
- Trois fragments d'une Bible du XIIIe siècle.* Miscellanea Leo Van Puyvelde, Brussel, 1949, blz. 45-48, pl.
- Een weinig bekend 15de-eeuws verlucht handschrift uit Rooklooster.* Nederl. Kunsth. Jaarboek, 's-Gravenhage, 1954, blz. 299-303.
- De miniaturschilderkunst in Zuid-Nederland.* De kunstgeschiedenis der Nederlanden, Brussel-Utrecht, 1954, dl. I, blz. 204-223, 13 afb.
- Les Van Eyck et les heures de Turin et de Milan.* Bull. des Mus. roy. des B.A., 1955, blz. 7-20, pln. Miscellanea Erwin Panofsky.
- La Bordure marginale dans les manuscrits enluminés à l'époque gothique.* Journal des Beaux-Arts, 1959, n^o spécial.
- Twee nauw verwante dertiende-eeuwse handschriften uit Frans-Vlaanderen.* Gentse Bijdr. tot de Kunstg., XVII, 1957-58, blz. 209-217, pln.
- De randversiering in de Vlaamse verluchte handschriften tijdens het Gotisch tijdperk.* De Tijdspiegel, 1959, blz. 74-95, pln.
- A propos du Maître de Rohan.* Scriptorium, 1961, I.
- Elisabeth de Gorlitz et les Heures de Turin et de Milan.* Scriptorium, 1961, I, pln.
- Onuitgegeven refereinen.* Brussel, hs. II.119, RBPH, 1922, blz. 293-302.
- Un gantois à Venise au XVIIe siècle.* Époque nouvelle, 1922, II, blz. 7-10.
- Een zeer oud ex-libris.* Het Boek, 's-Gravenhage, 1933, blz. 322-327, pl.
- Het liederboek van Petrus Snep.* Vlaamse Gids, 1923-24, blz. 50-59.
- Een teruggevonden handschrift (Brussel, hs. 270).* Tijdschr. v. N.T. en L., Leiden, 1924, XLIII, blz. 289-323.
- Twee merkwaardige refereinen.* Tijdspiegel, 1925, blz. 9-12.
- Door Noord-Europa in het begin der XVIIIe eeuw. Uit het dagboek van een Hollandschen avonturier.* Vlaamse Gids, 1924-25, blz. 161-165, 218-225, 309-320.
- Een onbekend fragment van den Rijmbijbel.* Gulden Passer, 1926, blz. 75-82.
- Ruusbroec-tentoonstelling (met Dr. L. LEBEER en Dr. Fr. SCHAUWERS).* Ministerie van Openbaar Onderwijs, Brussel, 1931, 51 blz.
- De Nederlandsche taal- en letterkunde in België, XIIIe eeuw - 1830 (Brussel, 1936, 135 blz. — Ministerie v. Openbaar Onderwijs).* In samenwerking met Dr. Fr. Schauwers.
- Medewerking aan : *De Geschiedenis van Vlaanderen (1936-49) voor de illustratie; de Encyclopaedie van Winkler Prins (Franse en Vlaamse verluchters plus de rubriek miniatuur); Het Kunstler-Lexikon van Thieme und Becker (Vlaamse Verluchters) tot 1940.*

FIRMIN DE SMIDT

1944

Firmin, Jeanne, Maurice, De Smidt werd geboren te Brugge op 15 juli 1904. Behaalde het diploma van Architect (St.-Lucas, Gent) op 15 juli 1929. Doctor in de Kunstgeschiedenis en de Oudheidkunde (Rijksuniversiteit, Gent) op 12 juli 1937. Briefwisselend lid van de Kon. Belgische Academie voor Oudheidkunde (1943). Werd benoemd tot Docent aan het H.I.K.O. Rijksuniversiteit te Gent bij Besluit van de Prins-Regent van 8 maart 1946. Reeds van 1 november 1944 met de leeropdracht „ad interim” belast, werd hij bij besluit van de Minister van 7 november 1947 met ingang van 1 november 1944 in de hoedanigheid van Docent benoemd.

Zijn leeropdracht behelsde : a) Geschiedenis der bouwkunst in de middeleeuwen en de moderne tijden (Lic.) b) Middeleeuwse Oudheidk. (Lic.). Aan zijn bevoegdheid werd bij besluit van de Prins-Regent van 8 maart 1947 de cursus „Monumentenzorg” toegevoegd.

Was voorheen leraar aan het Hoger Instituut St.-Lucas te Gent.

Werd benoemd tot Hoogleraar bij Besluit van de Prins-Regent van 15 mei 1949 (met ingang van 1 november 1948).

Secretaris van het H.I.K.O. in 1957-1958, 1958-1959, 1960-1961.

Lid van het Provinciaal Raadgevend

Comité voor Oudheidkundige opgravingen (Prov. Oost-Vlaanderen) (1949).

Lid van de Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten (Gent) (1953).

Lid van de Commissie van de Oudheidkundige Museums (Gent) (1955).

Werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Klasse der Schone Kunsten, (corresponderend door K.B. van 23 november 1955, werkend door K.B. van 9 september 1958).

Bij K.B. van 26 december 1959, werd hij, buiten zijn overige bevoegdheden, gelast met het doceren van de cursus : Geschiedenis van de bouwkunst (Cand.).

Lid van de Provinciale Commissie voor Culturele aangelegenheden (Prov. Oost-Vlaanderen) (1959). Bij K.B. van 20 september 1960 werd hij benoemd

tot werkend lid van de Kon. Commissie voor Monumenten en Landschappen (sectie monumenten).

Medestichter van het „Nationaal Centrum voor de studie van de Vlaamse Kunst in Spanje”.

Stichter en directeur van het Seminarie voor Geschiedenis der bouwkunst en middeleeuwse archeologie (Rijksuniv. Gent).

PUBLIKATIES VAN FIRMIN DE SMIDT

IN BOEKVORM

Het voormalig klooster der geschocide Karmelieten te Gent (met R. WARIE). Gent, 1936.

De romaansche kerkelijke bouwkunst in West-Vlaanderen. Gent, 1940.

De kerk van Torhout in het licht der jongste opgravingen (met G. MEERSSEMAN). Antwerpen, Reeks Archeologische Handelingen, 1942.

Het Oosterlingenhuis te Brugge en zijn ontwerper Jan vanden Poele. Antwerpen, Reeks Archeologische Handelingen, 1948.

Burgerlijke bouwkunde, woordenlijst (met M. WERQUIN). I.C.E.N.T.T.O., Antwerpen, 1943.

Poging van de Broeder van de Christelijke Scholen tot het openen van een school te Brugge in 1732 (met R. PARMENTIER). Gent, 1954.

Opgravingen in de Sint-Baafsabdij te Gent: de abdijkerk. Gent, 1956.

Krypte en koor van de voormalige Sint-Janskerk te Gent in het licht van de jongste archeologische opzoekingen. Gent, 1959.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN

De oude kerk te Ettelgem. Jaarboek van het Sint-Lucas- en Sint-Jozefgild, Gent, 1928-1932.

De verdwenen Sint-Donaaskerk te Brugge. Jaarboek van het Sint-Lucas- en Sint-Jozefgild, Gent, 1934-1935.

De burgerlijke bouwkunde te Brugge in de XVIe eeuw. Jaarboek van het Sint-Lucas- en Sint-Jozefgild, Gent, 1936-1937 en in : Handelingen van het vierde Congres voor Algemene Kunstgeschiedenis, Gent, 1938.

De karolingische kerkelijke architectuur in het oud graafschap Vlaanderen. Handelingen van het zesde Congres voor Algemene Kunstgeschiedenis, Gent, 1942.

Architectuur: enkele aantekeningen. Tijdschrift voor Technisch Onderwijs, Antwerpen, 1944.

De zorg voor oude monumenten. Schets, Gent, 1948-1949.

Verslag over de ontdekking van drie abtgraven tijdens de opgravingen in de abdijkerk van de voormalige Sint-Baafsabdij te Gent (met H. VAN DE WEERD). Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, Gent, 1949.

Voor het behoud van onze monumenten. Schets, Gent, 1950-1951.

Kunstonderwijs. Katholieke Encyclopaedie voor opvoeding en Onderwijs, 's-Gravenhage-Antwerpen, 1951.

Brons en messing. Catalogus : Tentoonstelling religieuze kunst in Oost-Vlaanderen, Gent, 1951, ook in : Cultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen, Gent, 1951.

Romaanse bouwkunst in West-Vlaanderen. West-Vlaanderen, 1952, en ook in : Schets, Gent, 1951-1952.

Architectuur en stedebouw. Catalogus: Oostvlaanderen vlagt te Middelburg, Gent, 1952.

Restauratie-oefening. Schets, Gent, 1952-1953.

- Een vroegmiddeleeuws grafsteentje.* Schets, Gent, 1952-1953.
- Sint-Basilius te Brugge.* Schets, Gent, 1952-1953.
- Twee vroegmiddeleeuwse grafsteentjes en een zilveren kelkje.* Schets, Gent, 1952-1953.
- Ieper: Sint-Maartenskerk.* Schets, Gent, 1953-1954.
- Ieper: Hallen, Belfort en Nieuwerck.* Schets, Gent, 1953-1954.
- De wederopbouw van Hallen en Belfort te Ieper.* West-Vlaanderen, 1954.
- De Sint-Baafsabdij te Gent.* Oost-Vlaanderen, Gent, 1955.
- L'Architecture ancienne en Flandre orientale vue à vol d'oiseau.* Savoir et Beauté, Bruxelles, 1956.
- De bouwkunst.* Catalogus : Tentoonstelling Scaldis, Gent, 1956.
- Een XVe-eeuws kerkinterieur.* Gentse bijdragen tot de Kunstgeschiedenis en de Oudheidkunde, Gent, 1959, deel XVII.
- Recente opzoekingen in de krocht van de voormalige Sint-Janskerk te Gent.* Handelingen van het XXIIIe Vlaams Filologencongres, Brussel, 1959.
- De romaanse Sint-Niklaaskerk te Gent.* Wetenschappelijke tijdingen, 1960.

PAUL COREMANS

1948

Coremans, Paul werd geboren te Borgerhout op 29 april 1908.

Grieks-Latijnse Humaniora, Koninklijk Atheneum Antwerpen, 1926. Doctor in de Wetenschappen, Universiteit Brussel, 1932. Universitaire getuigschriften, Faculteit der Wetenschappen en Toegepaste wetenschappen; Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, 1936-1944.

Dienstchef, Opzoekingslaboratorium, Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel, 1934-1945.

Directeur, Centraal Iconografisch Archief voor Nationale Kunst en Centraal Laboratorium der Belgische Musea, 1946-1957. Directeur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, sedert 1957.

Directeur, Nationaal Centrum voor Navorsingen over de Vlaamse Primitieven, sedert 1951.

Docent, Rijksuniversiteit Gent, bij K.B. van 16 februari 1948 en belast met de cursus „De Techniek der Beeldende Kunsten”.

Secretaris-Generaal, Internationaal Comité der Laboratoria, Internationale Raad der Musea (ICOM), sedert 1952.

Lid van het Comité voor Advies, Intermuseum Laboratory, Oberlin, Ohio, sedert 1954; idem, Study Center for Conservation, New York

University, sedert 1959.

Lid van de Raad, Unesco-Centrum (Centre internationale d'étude pour la conservation et la restauration des biens culturels) Rome, sedert 1958.

Hij legde zich toe op het natuurwetenschappelijk onderzoek in kunst en oudheidkunde.

Leiding of redacteurschap : Studies in Conservation, London; Corpus en andere publicaties, Nationaal Centrum voor de Vlaamse Primitieven; Bulletin van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium; Fotografische Inventaris van het Kunstpatrimonium.

Advanced Fellow, 1937, 1947-48, Lecturing Professor 1953, Belgian American Educational Foundation.

Honorary Fellow, The Museums Association, London, sedert 1957.
Ondervoorzitter International Institute for Conservation, London, sedert 1958.
Studiereizen en wetenschappelijke opdrachten in Polen, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Groot-Brittannië, Italië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Bulgarije, Spanje, Turkije, USSR, Yoegoslavië, Zweden, Zwitserland; Canada, Egypte, India, Indonesië, Irak, Iran, Libanon, Syrië, Verenigde Staten.
Doctor honoris causa, Wayne State University, Detroit, Michigan (1960).

PUBLIKATIES VAN PAUL COREMANS

IN BOEKVORM

De wetenschappelijke bescherming der kunstwerken in oorlogstijd. Brussel, Centraal Laboratorium der Belgische Musea, 32 blz. + 20 ill., 1946.
Van Eyck. The Adoration of the Mystic Lamb (met A. JANSSENS DE BISTHOVEN). Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 45 blz. + 209 ill., 1948. (Ook in het Frans).
Van Meegeren's faked Vermeers and de Hooghs. A Scientific Examination. Amsterdam, J.M. Meulenhoff, VIII + 40 blz. + 77 ill., 1949.
L'Agneau Mystique au Laboratoire. Examen et traitement (onder leiding van). Centre national de recherches „Primitifs flamands”, Contributions, 2. De Sikkel, Antwerpen, 132 blz. + 71 ill., 1953.
Utilisation des lampes fluorescentes dans les musées. Considérations générales et conseils pratiques à l'usage des directeurs et des conservateurs de musées (in medewerking met anderen). Parijs, ICOM, 14 blz. + illus., 1953.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Le conditionnement de l'air dans les musées. Bulletin des Musées royaux d'art et d'histoire, novembre-décembre, 1935, 146-148.
Les rayons U.V. Leur nature. Leurs applications en technique muséographique. Bulletin des Musées royaux d'art et d'histoire, mai-juin, 1936, p. 50-55.
Idem in : *L'Art photographique et l'A.P.B. Réunis en Electro-Documentation.*
Air conditioning in museums. Museums Journal, November 1936, p. 241-245.
Quelques notes sur l'application des rayons U.V. Mitteilungen des Museen-Verbandes, Berlin, Januar 1937, p. 50-52.
Tête égyptienne en basalte. Mitteilungen des Museen-Verbandes, Januar 1937, p. 52-53.
Statuette égyptienne en bois, attribuée à la XVIIIe dynastie. Mitteilungen des Museen-Verbandes, 1938, n° 778, p. 68-69.
Gefälschte Bronzestatlette. Mitteilungen des Museen-Verbandes, 1938, n° 783, p. 82-83.
Statuette en alliage d'argent, attribuée à Toutankamon. Mitteilungen des Museen-Verbandes, 1938, n° 786, p. 86-87.
La fonte des bronzes dans l'ancienne Égypte. Cuivre et Laiton, 11, 1938, p. 39-40.
Un Musée de la Photographie. Bulletin des Musées royaux d'Art et d'histoire, mai-juin, 1938, p. 71.-
Les rayons I.R. Leur nature. Leurs applications dans les musées. Bulletin des Musées royaux d'art et d'histoire, juillet-août, 1938, p. 87-91.
Idem in *L'Art photographique*, 16, 1939, 1-4.
Le rôle de la Belgique dans l'histoire de la photographie. Bulletin des Musées royaux d'art et d'histoire, 3e série, 11, 1939, p. 1-8.
Note de laboratoire: Un faux intéressant. Chronique d'Égypte, 14, 1939, 159-

- L'origine préhistorique de la métallurgie du cuivre.* Cuivre et Laiton, 12, 1939, p. 84-.
- L. H. Baekeland (1863-1944). Alumni, 11, 1939, p. 19-21.
- Peintures murales anciennes. Procédés, altération, nettoyage, et transfert.* Bulletin des Musées royaux d'art et d'histoire, 3e série, 12, 1940, 133-136.
- Dépose des peintures murales découvertes en 1940 à Tournai et à Nivelles.* Bulletin des Musées royaux d'art et d'histoire, 3e série, 13, 1941, 125-132.
- Analyse d'une gomme-résine égyptienne.* Chronique d'Égypte, 16, 1941, p. 101-104.
- De overblijfselen van het Sinte Geertruida-schrijn te Nijvel.* Chemisch en metallografisch onderzoek. Mededeelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, 1942, 18 p. + ill.
- Les méthodes d'investigation scientifique des œuvres d'art.* Apollo, n° 18, 1943, 13-16. Ook in het Nederlands.
- De methoden bij het wetenschappelijk onderzoek van kunstwerken.* Wetenschappelijke Tijdingen, 8, 1943, 27-30.
- Natuurwetenschappen en kunstproblemen. Onderzoek van schilderijen. I: Inleiding* (met E. BONTINCK). Mededeelingen van de Vlaamsche Chemische Vereniging, 6, 1944, p. 8-12.
- Museums and war in Belgium.* Museums Journal, London, 45, 1945, p. 138-139.
- The Recovery of Belgian Art Treasures from the Germans.* Belgium, New York, VII, 1946, p. 176-182.
- Chronique des A.C.L. Aperçu de l'activité des A.C.L. pendant l'année 1946* (met A. JANSSENS DE BISTHOVEN). Bulletin des Musées royaux d'art et d'histoire, 3e série, 18, 1946, 94-95.
- L'activité du service de la documentation artistique belge pendant la guerre.* Mousseion, Paris, 55-56, 1946, p. 93-97.
- L'activité du laboratoire de recherches physico-chimiques des Musées royaux d'art et d'histoire de Bruxelles, pendant la guerre.* Mousseion, 55-56, 1946, p. 55-59.
- A. Lucas (Notice nécrologique). Chronique d'Égypte, 21, 1946, 205-206.
- A. Lucas. Chronique d'Égypte, 22, 1947, 301-304.
- L'altération et le traitement des calcaires égyptiens infectés de sels solubles.* Chronique d'Égypte, 22, 1947, p. 119-122.
- Rapport betreffende het onderzoek van acht schilderijen in de zaak... contra H. A. van Meegeren* (met Dr. W. FROENTJES, Dr. H. J. PLENDERLEITH, Mr. F. I. G. RAWLINS en Dr. A. M. DE WILD). Ministerie van Justitie, 's-Gravenhage, 1947, 31 p.
- Report of a Committee of Confidential Inquiry into the Cleaning and the Care of Pictures in The National Gallery* (met Prof. Dr. J. R. H. WEAVER en Mr. G. L. STOUT). Trustees of The National Gallery, London, 1947, III + 54 p. + ill.
- Les bronzes anciennes chinois et leurs patines.* Mélanges Chinois et Bouddhiques, VIII, 1947, p. 102-105.
- Chronique des A.C.L. Aperçu de l'activité des A.C.L. pendant l'année 1947* (met A. JANSSENS DE BISTHOVEN en R. SNEYERS). Bulletin des Musées royaux d'art et d'histoire, 4e série, 1947, 109-110.
- Museums in Belgium and Luxembourg.* The Museum News, vol. 26, n° 1-5, 1948, p. 4-8.
- Forgeries in Paintings.* Magazine of Art, Washington, vol. 41, May 1948, p. 192-193.
- Quelques considérations sur les musées des États-Unis.* Alumni, 7, 1948, p. 228-233.
- The recent cleaning of Rubens' Chapeau de Paille.* The Burlington Magazine, XC, 1948, p. 257-261.
- Les services de documentation et de laboratoire des Musées royaux d'art et d'histoire.* La Belgique sous les Bombes, 79-85 — Commissariat général à la Protection aérienne passive, 1948.
- Notes on American museums.* Bulletin of the City Art Museum of St. Louis, 23, 1948, nr. 4, p. 9-12.
- La chronique des A.C.L. — A.C.L. Kroniek* (met A. JANSSENS DE BISTHOVEN en R. SNEYERS). Aperçu de l'activité des A.C.I. pendant l'année 1948. Bulletin des Musées royaux d'art et d'histoire, 4e série, 1948, p. 111-112.
- Luchtbehandeling in verband met het behoud van schilderijen en andere kunstschatten in oorlogstijd.* Vereniging van Luchtbehandeling, Mededelingen, n° 3, mei 1949, p. 16-26.
- Technische Inleiding tot de studie van de Vlaamse Primitieven.* Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, XII, 1949-1950, 111-118.

- L'introduction d'un nouveau critère dans l'appréciation des œuvres d'art. Les sciences naturelles.* Alumni, 19, 1950, 292-301.
- The Weaver Report on the Cleaning of Pictures in the National Gallery* (met Dr. J. R. H. WEAVER en GEORGE L. STOUT). Museum, 3, 1950, 113-135, 11 ill. Ook in het Frans.
- Cleaning and restoration of old paintings. The point of view of a physical and chemical laboratory.* Museum, III, 1950, 227 + 2 ill.
- Le nettoyage et la restauration des peintures anciennes. Le point de vue du laboratoire physico-chimique.* Museum, III, 1950, 230-232 + 2 ill.
- L'affaire des faux Vermeer. Documents de complément.* Maandblad voor Beeldende Kunsten, Amsterdam, 26, 1950, 199-203 + 5 ill.
- Essais comparatifs sur la dégradation des peintures par la lumière* (met J. COGNARD en H. J. PLENDERLEITH). ICOM News, IV, n° 1, février 1950, p. 2-3.
- Van Eyck — l'Adoration de l'Agneau. Éléments nouveaux intéressant l'histoire de l'art* (met A. PHILIPPOT en R. SNEYERS). Anvers, mars 1951, 6 p. + 4 ill.
- Eyck fecit. Behandeling van het Lam Gods.* Paleis voor Schone Kunsten, Brussel. Brugge, Desclée-De Brouwer, 1951, 20 blz. + 8 ill. Ook in het Frans.
- L'examen scientifique de l'Agneau Mystique.* Actes du XVIIe Congrès international d'histoire de l'art, Amsterdam, 1952.
- La technique des Primitifs flamands. Étude scientifique des matériaux, de la structure et de la technique picturale. I. Introduction: Études de Conservation, Londres, I, 1952, 1-2. II. Th. Bouts Le retable du Saint Sacrement* (met R. J. GETTENS en J. THISSEN). Louvain, Église Saint-Pierre; ibidem, I, 1952, 3-26 + illus.
- Van Eyck in the laboratory. Discoveries and experiences made while cleaning and restoring the Mystic Lamb.* Art News, September 1953, 29-33 + illus.
- Van Eyck im Laboratorium. Die naturwissenschaftliche Untersuchung und die Behandlung der „Anbetung des Lammes“.* Die Weltkunst, 23, 1953, 2-5 + illus.
- La technique des Primitifs flamands. Étude scientifique des matériaux, de la structure et de la technique picturale. III. Van Eyck: L'Adoration de l'Agneau Mystique (Gand: Cathédrale Saint-Bavon).* Études de Conservation I, 1954, 145-161 + 14 illus.
- Un colloque international sur l'Agneau Mystique.* Bulletin des Musées royaux des Beaux-Arts de Bruxelles, 1955, p. 171.
- L'éclairage fluorescent dans les musées.* Résumé des travaux, 3e Conférence générale de l'ICOM, Gênes, Milan, Bergame, 6-12 juillet, 1956, p. 121-125 et 151-152.
- L'Agneau Mystique. Éléments nouveaux apparus par sa restauration.* Bulletin de la Société des Amis du Musée de Dijon, 1952-1954, p. 35-37.
- Les Primitifs flamands. Corpus de la peinture des anciens Pays-Bas méridionaux au quinzième siècle.* Kunstchronik, 10, 1957, 38-39.
- Les tableaux anciens: critères d'authenticité.* Schweizer Archiv für angewandte Wissenschaft und Technik, 23, 1957, 338-343.
- Monumentenzorg in Indonesië: het Borobudur heiligdom.* Bulletin van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, I, 1958, 70-84.
- L'introduction des lames minces dans l'examen des peintures* (met J. THISSEN). Bulletin de l'Institut royal du patrimoine artistique, II, 1959, p. 41-46.
- Memlinc's Mystiek Huwelijk van de H. Katharina. Onderzoek en behandelen* (met R. SNEYERS en J. THISSEN). Bulletin van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, II, 1959, 83-96.
- The Museum Laboratory*, kapittel VII, p. 93-118 + ill. 3-33, van *The Organization of Museums. Practical Advice*. Parijs, Unesco, 1959. (Ook in het Frans onder de titel *Le Laboratoire et sa mission*).
- La conservation des monuments historiques et ses perspectives d'avenir.* Bulletin de l'Institut royal du patrimoine artistique, III, 1960, 112-117.
- La conservation des biens culturels. Trois organisations internationales.* Bulletin de l'Institut royal du patrimoine artistique, III, 1960, 202-206.

JAN VANDENHOUTE

1949

Petrus, Joannes, Leo (gezegd Jan) Vandenhoute werd geboren te Puurs op 22 februari 1913.

Voltooide zijn Grieks-Latijnse studiën aan het Onze-Lieve-Vrouwcollege te Boom en zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de Kunstgeschiedenis en de Oudheidkunde op 13 september 1945; afzonderlijk Etnologie).

Volbracht zijn militaire dienst in 1936-1937; oudstrijder 1940.

Van november 1938 tot december 1939 deed hij etno-artistiek fieldwork in het westelijk deel van de Ivoorkust (Frans West Afrika) als lid van de *Ivoorkust-Expeditie der Rijksuniversiteit te Gent en van het Vleeschhuis-Museum te Antwerpen*, na inwijding ter plaatse door F. M. Olbrechts.

In de hoedanigheid van voorbijgaand tewerkgestelde als tijdelijke bediende, werd hij in 1941 belast met de etnografische afdeling, in het toenmalige Hessenhuis-museum, en van 1942 tot 1947, met de Musea voor Oudheden en Toegepaste Kunst (Steen, Vleeschhuis, Brouwershuis, Hessenhuis) van de Stad Antwerpen. Als wetenschappelijk medewerker bij de Rijksuniversiteit te Leiden vervulde hij de functie van wn. conservator bij het

Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden, gedurende de tweede helft van 1947, om nadien terug te keren naar de Antwerpse Musea voor Oudheden en Toegepaste Kunst, in de hoedanigheid van adjunct-conservator (1948-1949).

Inmiddels vervulde hij leeropdrachten in de Koloniale Leergangen van de Belgische Koloniale Bond (1942-1943), in de Scholen voor Maatschappelijk Dienstbetoon, koloniale afdeling, (later Instituut voor Koloniale Sociale Vorming) te Brussel (1943-1954), in de Stedelijke Middelbare School voor opleiding van bibliotheek-, archief- en museum personeel te Antwerpen (1947-1955) en bleef werkzaam in het Seminarie voor Etnologie, in de etnografische verzamelingen en in het Centrum voor de studie van de Afrikaanse Kunst van de Rijksuniversiteit te Gent.

Bij R.B. van 1 maart 1949 werd hij met ingang van 1 januari 1949 tot docent, en bij K.B. van 25 september 1953, met ingang van 1 juli 1953, tot hoogleraar benoemd aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde van de Rijksuniversiteit te Gent en in vervanging van F. M. Olbrechts, belast met de volgende cursussen : Inleiding tot de kunst van de primitieve en half-beschaafde volkeren (cand.), Inleiding tot de etnologie (fac. cand.), De Volkskunst (cand.), Museumkunde (keuzev. lic.), De etnologie van Belgisch Congo (keuzev. lic. Sectie Pr. Kunst).

Aan deze leeropdracht werden bij K.B. van 22 maart 1958, de volgende cursussen bij het Hoger Instituut voor Oosterse, Oost-europese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis, toegevoegd : De algemene geschiedenis van het Nabije Oosten en Afrika — partim : Afrika (cand. Afr. Taalk. en Geschied.); De kunst en de cultuur van de primitieve volkeren (lic. Oost. taalk. en gesch., afd. Vóór-Azië en Egypte, Centr. en Zd. Azië, Oost-Azië) (lic. Afrik. taalk. en gesch.); De grondige studie van de politieke, maatschappelijke en kulturele geschiedenis van Afrika — partim : Afrika ten zuiden van de Sahara (lic. Afr. taalk. en gesch.). Na het overlijden van F. M. Olbrechts werd bij K.B. van 10 december 1958 zijne bevoegdheid uitgebreid met de „Algemene en vergelijkende volkenkunde”, fakultatieve cursus in de Fac. Letteren en Wijsbegeerte; aan het Hoger Instituut voor Kunstgesch. en Oudheidk., met de „Algemene en vergelijkende volkenkunde” (lic. Sectie Prim. en Niet-europ. kunst), „Geschiedenis van de kunst en van de cultuur van de primitieve en half-beschaafde volkeren” (lic. id.; keuzev. Sectie Oudh. en M. E. en Mod. Tijd.), „Encyclopedie van de primitieve kunst” (lic. id.). Bovendien aan het Hoger Instituut voor Oosterse, Oost-europese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis, met „De etnologie met begrippen van de fysische antropologie” (lic. alle afd.).

Secretaris van het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde van 1951 tot 1957 en voorzitter van 1957 tot 1959. In januari 1958 werd hij als conservator van de Etnografische Verzamelingen van de Rijksuniversiteit aangesteld.

Door de Kon. Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten werd hij bekroond voor een antwoord ingezonden als gevolg van een prijsvraag van de jaarlijkse wedstrijd gesteld door de Klasse der Letteren, in 1949. Lid van het I.W.O.C.A., 3^e commissie (1948-1956) en I.C.O.M. (1948-1953). Lid van Museumdag — Vereniging van Directeuren van Nederlandse Musea (1948), van de Soci  t   des Oc  anistes (1945), van het Nederlands Genootschap voor Antropologie (1947), van het International Africa Institute (1951), van de Raadgevende Commissie van het Etnografisch Museum te Antwerpen (1957).

PUBLIKATIES VAN JAN VANDENHOUTE

IN BOEKVORM

- Classification stylistique du masque Dan et Guéré de la Côte d'Ivoire occidentale (A.O.F.)*. Mededelingen van het Rijksmuseum voor Volkenkunde, n° 4, Leiden, 1948.
Afrikaanse Kunst in Nederland (met A. A. GERBRANDS). Tentoonstellingskatalogoog, Leiden, 1947.
Ars Exotica. Tentoonstellingskatalogoog, Nederl. en Franst. uitg., Gent, 1950.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Moderne Kunst met betrekking tot Kongo*. Catalogus Tentoonstelling Kongo-Kunst, Antwerpen, 1937.
Europa en de Afrikaanse Kunst. Kroniek van Kunst en Cultuur, 8e jg., n° 12, Amsterdam, 1947.
L'herminette en Côte d'Ivoire occidentale. Abstracts of Papers, IIIrd Intern. Congr. of Anthropol. and Ethnologic. Sciences, Brussels, 1948.
La fonction du masque Dan et Guéré de la Côte d'Ivoire. Ibidem.
Het ontstaan en de betekenis van maskernamen in het Boven-Cavally-gebied. Hand. XIXe Vl. Filol. Congres, Brussel, 1951.
Poro en Masker. Enkele beschouwingen over „Masks as agents of social control in Northeast Liberia” door Dr. G. W. Harley. Kongo-Overzee, XVIII, 2-3, Antwerpen, 1952.
Sociologische aspecten van het kunstwerk in een primitieve samenleving. Hand. XXIVe Nederl. Filol. Congres, Groningen, 1956.
Museologie. Compendium van Winkler Prins van de Kunst, dl. I, Amsterdam-Brussel, 1958.
In Memoriam Professor Dr. Frans M. S. Olbrechts (1899-1958). De Brug, II, nr. 3, Gent, 1958.
Enkele hoofdmomenten in de bedrijvigheid van F. M. Olbrechts als afrikanist. Congo-Tervuren, 1959.
Beschouwingen over het thema Kunst en Maatschappij. Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen, V, 1, Gent, 1960.

LOUIS VANDEN BERGHE

1953

Louis Vanden Berghe werd geboren te Oost-Nieuwkerke op 23 december 1923. Hij volbracht zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (doctor in de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, afdeling Oudheid, op 1 oktober 1950). Studeerde verder aan de vrije universiteit te Brussel (Institut de Philologie et d'histoire orientales et slaves, 1946-49), aan de universiteiten te Leiden, Amsterdam (1948-50) en te Teheran (1951-52).

Op 8 juni 1951 werd hij benoemd tot aspirant van het Nationaal Fonds voor wetenschappelijk onderzoek en werd vervolgens bij K.B. 21 april 1952, met ingang van 1 oktober 1951, aangesteld tot assistent bij de afdeling „Kunst van het Nabije Oosten in de Oudheid” aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde van de Rijksuniversiteit te Gent.

Reeds aangesteld als Suppleant van Prof. Emer. Speleers (Min. schrijven van 17 oktober 1952), werd hij benoemd tot docent aan het „Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde” bij K.B. van 15 april 1953 (met ingang van 1 oktober 1953) voor de volgende cursussen (als opvolger van Prof. Emer. L. Speleers) :

1) Kunst van Oud-Egypte en Voor-Azië (kand.) ; 2) De Bouwkunst,

beeldhouwkunst, de schilderkunst ende sierkunst van Oud-Egypte en Voor-Azië (Licentiaat); 3) De geschiedenis van de Literatuur van het Nabije Oosten in de Oudheid (Licentiaat); 4) De Egyptische taal- en schriftkunde (facultatieve cursus). Hij werd tot hoogleraar bevorderd bij K.B. 28 november 1957 (met ingang van 1 oktober 1957).

Bij Besluit van Raad v. Beheer der Universiteit (9 maart 1955, 13 juli 1955, 13 juni 1956, 13 november 1957) werd hij ertoe gemachtigd in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte een vrije cursus te houden in de „Perzische taal”. Bij de oprichting van het Hoger Instituut voor Oosterse, Oosteuropese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis werd hij belast met het houden van de hierna vermelde cursussen (K.B. 22 maart 1958) :

- 1) De grondige studie van een oude Oosterse taal of talengroep : Akkadisch, of Oud-Egyptisch (kand. Oost. taalk. en geschied.; afd. Voor-Azië en Egypte), Klassiek Perzisch (kand. Oost. taalk. en geschied.; afd. : Centraal- en Zuid-Azië);
- 2) De grondige studie van een belangrijke moderne Oosterse taal of talengroep : Nieuw-Perzisch (kand. Oost. taalk. en geschied.; afd. : Centraal- en Zuid-Azië);
- 3) De beginselen van een derde Oosterse taal : Akkadisch, Oud-Egyptisch, Klassiek Perzisch, of Nieuw-Perzisch (kand. Oost. taalk. en geschied.; afd. Voor-Azië en Egypte; Centraal- en Zuid-Azië, Oost-Azië);
- 4) De encyclopedie van het Akkadisch en zijn kultuurgebied (kand. Oost. taalk. en geschied.; afd. Voor-Azië en Egypte);
- 5) De encyclopedie van het Oud-Egyptisch en zijn kultuurgebied (kand. Oost. taalk. en geschied.; afd. Voor-Azië en Egypte);
- 6) De encyclopedie van het Klassiek Perzisch en zijn kultuurgebied (kand. Oost. taalk. en geschied.; afd. Centraal- en Zuid-Azië);
- 7) De encyclopedie van het Nieuw-Perzisch en zijn kultuurgebied (kand. Oost. taalk. en geschied.; afd. Centraal- en Zuid-Azië);
- 8) De algemene geschiedenis van het Nabije Oosten en Afrika, partim : het Nabije Oosten (kand. Afrik. taalk. en geschied.);
- 9) De beginselen van een Oosterse taal : Akkadisch, Oud-Egyptisch, Klassiek Perzisch, of Nieuw-Perzisch (lic. Oost. taalk. en geschied.; afd. Voor-Azië en Egypte; Centraal- en Zuid-Azië; Oost-Azië);
- 10) Begrippen van de historische en vergelijkende grammatica van het Akkadisch (lic. Oost. taalk. en geschied.; afd. Voor-Azië en Egypte);
- 11) Begrippen van de historische en vergelijkende grammatica van het Oud-Egyptisch (lic. Oost. taalk. en geschied.; afd. Voor-Azië en Egypte);
- 12) Begrippen van de historische en vergelijkende grammatica van het Perzisch (lic. Oost. taalk. en geschied.; afd. Centraal- en Zuid-Azië);
- 13) De grondige filologisch-historische studie, met inbegrip van de literatuurgeschiedenis van een Vooraziatische taal of talengroep : Akkadisch, of Oud-Egyptisch (lic. Oost. taalk. en geschied.; afd. Voor-Azië en Egypte);
- 14) De grondige filologisch-historische studie, met inbegrip van de literatuurgeschiedenis, van een Centraal- of Zuidaziatische taal of talengroep : Perzisch (lic. Oost. taalk. en geschied.; afd. Centraal- en Zuid-Azië);
- 15) De grondige studie van de politieke, maatschappelijke en culturele geschiedenis van Azië, partim : Voor-Azië (lic. Oost. taalk. en geschied.; afd. Voor-Azië en Egypte; Centraal- en Zuid-Azië; Oost-Azië);
- 16) De grondige studie van de politieke, maatschappelijke en culturele geschiedenis van Afrika, partim : Oud-Egypte (lic. Afr. taalk. en geschied.).

Op 30 mei 1958 werd hij benoemd tot hoogleraar aan het „Institut de Philologie et d'Histoire orientales et slaves” van de vrije universiteit te Brussel, waar hij de volgende cursussen doceert : Langue persane, Textes persans, Histoire de l'Iran ancien.

Hij was secretaris van het Hoger Instituut voor Oosterse, Oost-europese en

Afrikaanse taalkunde en geschiedenis tijdens de academiejaren 1958-1959 en 1959-1960 en is voorzitter van dit Instituut sedert het academiejaar 1960-1961.

Het domein van zijn wetenschappelijk onderzoek beslaat de archaeologie en cultuurgeschiedenis van Voor-Azië, inzonderheid Iran.

Ondernam zeven archeologische prospectietochten met opgravingen in Noord-Iran (Khorvin : nov.-december 1954) en vooral in Zuid-Iran (provincie Fars : mei-juli 1951; mei-augustus 1952; december 1954-januari 1955; provincies Fars en Laristan : mei-juni 1957, winter 1959-1960 en winter 1960-1961).

Hij is laureaat van de Reisbeurzenwedstrijd, 1951.

Hij neemt de algemene leiding waar (met Dr. B. A. van Proosdy, Leiden) van de *Bibliographie de l'Assyriologie et de l'Archéologie du Proche-Orient*, uitgegeven door de *Rencontre Internationale Assyriologique*.

Sinds 1958, is hij mederedacteur van *Phoenix*, *Archaeologisch-Philologisch Bulletin* uitgegeven door het Vooraziatisch-Egyptisch Genootschap *Ex Oriente Lux*. Is medestichter en -redacteur van *Iranica Antiqua*.

In 1958 werd hij aangesteld tot lid van de Raad van Beheer van het „Centre pour l'étude des problèmes du monde musulman contemporain” van het „Institut du Sociologie Solvay”.

Is stichter en ondervoorzitter van het Belgisch-Iraans Genootschap.

Werd in 1960 aangesteld als lid van de „Hoge Raad voor Archaeologie” van Iran.

PUBLIKATIES VAN LOUIS VANDEN BERGHE

IN BOEKVORM

Bibliographie analytique de l'Assyriologie et de l'Archéologie du Proche-Orient (met H. MUSSCHE). Vol. I, section A : L'archéologie 1954-1955, 131 p., Leyde, 1957; vol. II : l'archéologie 1956-1957, 178 p., Leyde 1960.

Bibliographie analytique de l'Assyriologie et de l'Archéologie du Proche-Orient (met L. DE MEYER). Vol. I, section B : La philologie 1954-56, 102 p., Leyde, 1958.

Archéologie de l'Iran Ancien, 286 p., 173 pl., 42 fig., 5 cartes, 3 plans, Leyde, 1959.

Khurvin (Iran), Nécropole des premières tribus iraniennes. Publ. de l'Institut historique et archéologique néerlandais de Stamboul, 32 p., 48 pl., 1961.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

L'Apport des Iraniens dans les études d'Archéologie orientale. *Bibliotheca Orientalis*, 1951, p. 109-111.

La collection d'intailles orientales de M. Franquet à Bruxelles. *Revue d'Assyriologie*, 1951, p. 161-168.

Les ateliers de la céramique peinte chalcolithique en Iran sud-ouest. *Revue archéologique*, 1952, p. 1-21.

Archaeologische Opzoekingen in de Marv Dasht vlakte. Jaarbericht *Ex Oriente Lux*, 1951-52, p. 211-220.

Quelques vases thériomorphes iraniens. *Artibus Asiae*, 1952, p. 233-240.

Monuments récemment découverts en Iran méridional. *Bibliotheca orientalis*, 1953, p. 5-8.

De beschilderde ceramiek in Voor-Azië, van de Oudste tijden tot ± 2000 vóór onze jaartelling. Deel I :

- Mesopotamië-Syrie*, Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, 1953, p. 5-73. Deel II : *Iran*.
 Gentse Bijdragen..., 1954, p. 5-83 en 1955-56, p. 5-54.
- Guzarish gamahzani dar Marv dasht*. Guzarishhayi bastanshinasi, Shiraz 1330, 1952, p. 129-138.
- Réflexions critiques sur la nature de Dumuzi-Tammuz*. La nouvelle Clio, 1954, p. 298-321.
- De stand van de archaeologische onderzoekingen in Iran*. Jaarbericht Ex Oriente Lux, 1953-54, p. 347-393.
- Archaeologische navorsingen in de omstreken van Persepolis*. Jaarbericht Ex Oriente Lux, 1953-54, p. 395-408.
- Opgravingen te Khorwin, één der oudste Necropolen der Iraniërs in Iran*. Handelingen 21e Vl. Phil. Congres, 1955, p. 117-121.
- La divinité-oreille dans les religions antiques* (met P. LAMBRECHTS). Bull. de l'Inst. belge de Rome, 1955, p. 177-197.
- Exposition de Bronzes du Luristan aux Musées Royaux de Bruxelles*. Bibliotheca Orientalis, 1957, p. 187.
- Reconnaissance archéologique dans le Fars méridional et au Laristan*. Comptes-Rendus du XXIVe Congrès orientaliste international à München, 1957.
- Het Rotsrelief te Guyum in het licht van de Hofkunst van de sassaniedische Koning Bahram II*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, 1957-58, p. 1-21, 12 fig.
- De rubrieken over de kunst van het Nabije Oosten en meer bepaaldelijk Elam, Luristan en Perzië voor Elsevier's Kunstencyclopedie, 1958.
- Het Hoofdstuk „Iran” voor Elsevier's Beeldenrepertorium van de Beeldende Kunsten.
- L'éducation rurale en Iran*. Bulletin du Centre pour l'étude des problèmes du monde musulman contemporain, mars 1959, 4 p.
- *Récents découvertes de monuments sassanides dans le Fars*. Iranica Antiqua, vol I. 1960.
- *Recente archaeologische ontdekkingen in Zuid-Iran*. Phoenix, vol 7, 1961.
- *Een oude handelsweg doorheen Zuid Iran*. Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, vol. XVIII 1959-60.

ROGER-A. D'HULST

1957

Roger-Adolf d'Hulst werd geboren te Gent op 20 december 1917. Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Gent; zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (burgerlijk ingenieur-architect, wettelijke graad, 1941; licentiaat in de economische en sociale wetenschappen, 1942; doktor in de kunstgeschiedenis en de oudheidkunde, 1955). Aangesteld op 29 augustus 1941 als ingenieur-architect bij het Ministerie voor Openbare Werken en aldaar in functie tot 31 december 1948.

Aangesteld op 1 januari 1949 als adjunct-conservator en op 1 april 1958 als conservator der Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België te Brussel.

Benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent op 19 juni 1957 en aldaar belast, in vervanging van D. Roggen, tot het Emeritaat toegelaten, met de cursussen „Geschiedenis van de plastische kunsten in de Nederlanden” (cand., H.I.K.O.) en „De plastische kunsten in de Nederlanden” (lic. Middel. en Moderne Tijden, H.I.K.O.).

Sinds 26 december 1959 belast met de cursus „Geschiedenis van de bouwkunst” in de Faculteit der Toegepaste Wetenschappen.

Medewerker en lesgever van 1951 tot 1956 aan het Belgian Art Seminar, ingericht door de Belgian American Educational Foundation en het Ministerie voor Openbaar Onderwijs.

Beurshouder van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (1947) van de Nationale Stichting Prinses Marie-José (1951 en 1952); van de Franco-Belgische (1951) en Anglo-Belgische (1952) Kulturele Uitwisselingen, telkens met de opdracht de Zuid-Nederlandse schilderkunst en tekenkunst te bestuderen. Als houder van het „C.R.B. advanced Fellowship” (1954) vier maand verbleven in de Verenigde Staten van Amerika, met als doel de studie aldaar van de Nederlandse kunst, het onderzoek van de stand van het hoger onderwijs betreffende onze nationale kunst en de ontwikkeling van de Amerikaanse museografie. Laureaat der Koninklijke Vlaamse Academie van België, 1954, met publicatie van het voorgedragen werk „De Tekeningen van Jakob Jordaens”.

Stichter van het „Bulletin der Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België” in 1952 en sindsdien zijn hoofdredacteur. Stichter van het „Nationaal Centrum voor de Plastische Kunsten in de 16e en 17e eeuw” in 1959 en sindsdien zijn voorzitter.

PUBLIKATIES VAN ROGER-A. D’HULST

IN BOEKVORM

- De Lof van de Hand* (met Dr. H. LIEBAERS). Vertaling van L'éloge de la main van H. FOCILLON, Luxe-uitg., De Lijn, 1952.
- Drawings and Watercolors by Flemish and Dutch Masters*. Cat. tent. Washington, Cambridge, Baltimore, Cleveland, San Francisco, New York, 1954.
- Tekeningen van Zuid- en Noord-Nederlandse Meesters der XVIe en XVIIe Eeuw*. Cat. tent., Brugge, 1955.
- Cento opere di Van Dyck*. Cat. tent. Genua, 1955.
- Tekeningen van P. P. Rubens* (met Dr. L. BURCHARD). Cat. tent. Antwerpen, 1956.
- De Tekeningen van Jakob Jordaens*. Kon. Vl. Acad., 1956.
- Antoon Van Dyck, Tekeningen en Schetsen* (met Dr. H. VEY). Cat. tent., Antwerpen-Rotterdam, 1960.
- Vlaamse Wandtapijten, van de 14de tot de 18de Eeuw*. Brussel, 1960.
- Tapisseries flamandes, du 14ème au 18ème siècle*. Brussel, 1960.

ALS BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

- Het Paneel en zijn Parketering*. Alumni, XIX, 3-4, 1950.
- L'exposition Caravage à Milan*. Arts Plast., 1951.
- Pieter Pourbus de Oude, Portretschilder van de Brugse Burgerij uit de tweede Helft der XVIe Eeuw*. Gentse Bijdr. Kgsch., XIII, 1951.
- Niet Christoffel van Utrecht maar „Meester B”*. Oud-Holl., 1952.
- J. Jordaens en de „Allegorie van de Vruchtbaarheid”*. Bull. Kon. Mus. Sch. Kunst., Brussel, 1952.
- De „Ripa Grande” te Rome*. Bull. Kon. Mus. Sch. Kst., Brussel, 1952.
- Nicodemus door Christus onderricht* en „Laat de Kinderen tot Mij komen” door J. Jordaens. Bull. Kon. Mus. Sch. Kst., Brussel, 1953.
- Twee Stilleven van G. Flegel aan de Anonimiteit onttrokken*. Bull. Kon. Mus. Sch. Kst., Brussel, 1953.
- De Tekeningen van J. Jordaens in het Museum Boymans*. Bull. Mus. Boymans, okt. 1953, feb. 1954.
- Le Maître de la Vie de Ste Gudule et les retables de la Passion de Geel et de Strengnäs II*. Bruxelles au XVe S., 1953.
- J. Jordaens, Schets ener Chronologie zijner Werken ontstaan vóór 1618*. Gentse Bijdr. Kgsch., XIV, 1953.
- Die Zeichnungen von J. Jordaens aus seiner Frühzeit, bis etwa 1618*. Ztschr. f. Kgsch., Bd. 16, Hft. 2, 1953.
- De „Morenkoppen”*. Enkele Gegevens betreffende Pedigree en physische Toestand. Bull. Kon. Mus. Sch. Kst., Brussel, 1954.
- Nieuwe Gegevens betreffende J. Van Winghe als Schilder en Tekenaar*. Bull. Kon. Mus. Sch. Kst., Brussel, 1955.
- P. van Overbeke, een onbekend Meester uit de Antwerpse Schilderschool van het laatste Kwart der XVIe Eeuw*. Bull. Kon. Mus. Sch. Kst., Brussel, 1956.
- Jordaens and His Early Activities in the Field of Tapestry*. Art Quart., Detroit, 1956.
- A Portrait by Jordaens*. Bull. J. H. Art Inst., Indianapolis, XLV, 1, 1958.
- Nieuwe Gegevens omtrent enkele Tekeningen van J. Jordaens*. Gentse Bijdr. Kgsch., 1958-59.

FERDINAND JOZEF DE WAELE

1960

Ferdinand, Jozef, Maria, de Waele werd geboren te Sinaai-Waas op 18 april 1896. Hij volbracht zijn Grieks-Latijnse humaniora aan het College van het St. Jozefs Klein-Seminarie te Sint Niklaas-Waas in 1915. Hij studeerde de klassieke letteren, geschiedenis en oudheidkunde aan de universiteiten van Gent, Utrecht, Würzburg en Bonn, en promoveerde tot doctor litterarum humaniorum et philosophiae theoreticae aan de universiteit te Nijmegen.

Vanaf 1920 was hij werkzaam als leraar in de gymnasia te Venlo, Eindhoven en 's-Gravenhage, of ondernam studiereizen in West-Europa. Na zijn promotie vertrok hij naar Italië en Griekenland en was hij fellow van de American School of Classical Studies te Athene en superintendent in het Amerikaanse opgravingswezen in Hellas. Deze taak verdeelde hij tot 1940 in een jaarlijks wintersemester waarin hij de klassieke archaeologie onderwees aan de universiteit te Nijmegen, en een jaarlijks zomersemester waarin hij, gedurende vele jaren, te Korinthe in opdracht van de American School-opgravingen leidde (theater, hoofdlaan, noordelijke markt, heiligdom van Asklepios, lustoord Lerna) en te Olynthos in het bodemonderzoek van de zuidelijke stadsheuvel (1934)

werkzaam was. Deze verdeelde werkzaamheid schonk hem de gelegenheid het hele klassiek patrimonium rondom de Middellandse zee in Europa, Azië en Afrika te bezoeken en te bestuderen. Over de bevindingen hiervan hield hij talrijke voordrachten aan binnen- en buitenlandse universiteiten. In 1940 werd aan de hoogleraarstaak te Nijmegen toegevoegd het onderwijs in de oude geschiedenis en staatsinstellingen, en dat van het nieuw-grieks. Als gasthoogleraar hield hij praelectiones en wetenschappelijke rondleidingen aan de universiteiten te Leuven (1949 en 1961), Athene (1951 en 1957), East Lansing (Michigan State University, Verenigde Staten, 1960).

Hij schreef werken, artikels en besprekingen over kulturele vragen, speciaal in het domein der klassieke oudheid. Zijn boek *Pelgrimstocht door Hellas* werd

door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Letterkunde met de August Beernaert-prijs bekroond. Hij is buitenlands lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, corresp. lid van het Duits Archaeologisch Instituut te Berlijn, lid van het Archaeological Institute van Amerika, en van de Wetenschappelijke Vereniging te Athene. In 1935 werd hij ereburger van Skyros (Griekenland), in 1960 van Bay City, Michigan, Verenigde Staten, in 1958 verleende de Faculteit der Wijsbegeerte van de Universiteit te Athene hem het eredoctoraat.

Bij K.B. van 24 juni 1960 werd hij benoemd tot docent in het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde te Gent en belast met het houden van de cursus „De geschiedkundige kritiek, toegepast op een tijdperk van de kunstgeschiedenis (de Oudheid)”.

PUBLIKATIES VAN FERDINAND JOZEF DE WAELE

Wat schuilt er, van godsdiensthistorisch standpunt gezien, achter het „lustrum”? Hand. VI. Wet. Congres, Gent, 1920, blz. 24.

De voorstelling van den Halios Geroon op de Grieksche vazenbeelden. Handel. VI. Wet. Congres, Gent, 1922, blz. 109-119.

La signification de ΔΕΚΑΝ dans la plus ancienne inscription attique. Musée Belge, 1923, blz. 305-309. *ΧΡΥΣΑΩΡ.* Musée Belge, 1924, blz. 47-52.

De nieuwe kapel van het R.K.Gymnasium te Eindhoven door Dom Bellot. Het Gildeboek, 1924, blz. 88-91, 3 afb.

Het Christendom en het oude Pompeii. Studia Catholica, 1926, blz. 203-210.

La représentation de la vente de l'huile sur les vases antiques. Rev. archéol., 5e série, XXIII, 1926, blz. 282-295, 6 figg.

Het oudste graffiti over de Christenen in Italië. Stud. Cath., 1927, blz. 89-93.

Het drinken van den „kukeón” op votiefplaatjes uit Lokroi Epizephurioi. Bullet. Bevorder. Ant. Beschaving, 1927, blz. 5-7, 4 figg.

The Magic Staff or Rod in Graeco-Italian Antiquity. Gent, 1927, 224 blz., 10 pl.

Die Tätigkeit der Amerikanischen Schule in Athen in 1927. Gnomon, 1928, blz. 164-165, 1 fig.

A Guide of Corinth. Gnomon, 1928, blz. 560-563.

Theater en amphitheater te Oud-Korinthe. Nijmegen, 1928, 43 blz., 1 pl.

Korinthos in de dagen van St. Paulus. Stud. Cath., 1928, blz. 145-170.

Bij het zelfportret van Michel Angelo in de Sixtijnse kapel. Stud. Cath., 1928, blz. 415-424, 2 pl.

Zauberstab in der Vorgeschichte. Reallexicon der Vorgesch., XIV, 1929, 515-8.

Stab. Pauly Wissowa Reallex. III A, 1929, kol. 1894-1923.

Erastus, oikonom van Korinthe. Meded. Nederl. Hist. Inst., 1929, 40-48, 1 pl.

Gli scavi di Corinto. Aevum (univ. catt. Milano), III, 1929, blz. 590-592.

Sapphokopf und Artemisstatue aus dem alten Korinth. Pantheon, München, 1929, blz. 522-523, 2 pl.

The Roman Market North of the Temple of Apollon at Corinth. American Journal of Archaeology, 1930, blz. 432-452, 10 figg.

Die Korinthischen Ausgrabungen in 1928-1929. Gnomon, 1930, blz. 52-57, 1 plan.

Ein Goldfund makedonischer Stateren in Alt Korinth. Gnomon, 1930, 280-1.

Nochmals Zeus. Philologische Wochenschrift, 1930, kol. 1376.

The Greek Stoa North of the Temple of Apollo at Corinth. American Journal of Archaeology, XXXV, 1931, blz. 394-423, 11 figg., 1 pl.

Fragmente archaischer Statuen in Thera. Archaeol. Anzeiger, 1931, blz. 101-106, 2 figg.

- Noviomagus Batavorum (Romeinsch Nijmegen), Bouwsteenen voor een geschiedenis van Nijmegen, I.* Nijmegen, 1931, 114 blz., 13 pls. en figg. (with an English summary).
- Die Korinthischen Ausgrabungen in 1930.* Gnomon, 1931, blz. 47-52, 2 plattegr.
- Die erste Ausgrabungskampagne in der athenischen Agora.* Gnomon, blz. 549-552, 2 plattegr.
- Die Korinthischen Ausgrabungen in 1931.* Gnomon, 1931, blz. 607-14, 2 plattegr.
- Alt-Korinth.* Gnomon, 1932, blz. 360-369.
- Wat hebben de opgravingen ons omtrent Korinthe geleerd?* Gedenkboek van den Vliebergh-leergang te Leuven, 1932, 5 blz., 2 pl.
- Hoe vermeerdert een moderne opgraving onze kennis der oudheid?* Gedenkboek van den Vliebergh-leergang te Leuven, 1932, 5 blz., 1 plattegr.
- Scoperte recenti di archeologia cristiana nella Grecia: la basilica di Corinto.* Atti del terzo congresso internazionale di archeologia cristiana di Ravenna, 1932, blz. 371-385, 17 figg.
- The Sanctuary of Asklepios and Hygieia at Corinth.* American Journal of Archaeology, XXXVII, 1933, blz. 417-451, 5 figg., 6 platen.
- De laatste opgravingen van Korinthe.* Bulletin der Vereeniging tot bevordering der antieke beschaving, VIII, 1933, blz. 12-18, 4 figg.
- Edele smeedkunst en juweelen in Oud-Hellas.* Gent, 1933, 30 blz., 25 platen.
- Zur Orakelstätte (Tempel B) in Alt Korinth.* Philologische Wochenschrift, 1933, pp. 111-112.
- Zauberstab.* Roschers Mythologisches Lexicon, V, 1934, kol. 542-559.
- Führer durch Korinth.* Gnomon, X, 1934, blz. 225-230.
- Oud Grieksche elementen in folklore en volksleven van hedendaagsch Griekenland.* Bulletin tot Bevordering der Kennis der Antieke Beschaving, 1934, blz. 14-16, 2 figg.
- Uren in Christus' moederland.* 't Heilig Land, XXI, 1933-1934, blz. 86-92, met afbeeldingen.
- In het kielzog van Odusseus.* Roeping, XII, 1934, blz. 876-882.
- Helleense zwerftocht.* Jong Dietschland, 1934-1935, 12 artikelen over Oud Hellas.
- Lerna in Korinth.* Pauly Wissowa Realencyclopaedie, Suppl. Band VI, kol. 223-225, 1935.
- Korinthos.* Pauly Wissowa Realencycl., Suppl. Band, VI, k. 182-199, 1935, met plattegrond van oud Korinthe.
- Antieke beschaving en werk van de spade.* Wetenschap in Vlaanderen, I, 1935, blz. 2-4.
- The Fountain of Lerna and the Early Christian Cemetery at Corinth.* Amer. Journ. of Archaeology, 1935, XXXIX, blz. 352-359, 4 figg., 1 pl.
- Jesus' lijden in de Grieksche folklore.* 't Heilig Land, XXII, 1934-1935, blz. 135-136, 4 figg.
- Asklepios und das Asklepieion von Korinth.* Archäologischer Anzeiger, 1935, blz. 642-652, 5 figg.
- Nieuwe werken over oude kunst.* Kunst, 1935, blz. 51-54.
- Het Palestijnsch monument ter herinnering aan Jesus' broodwonder.* 't Heilig Land, XXIV, 1936-1937, blz. 73-81, 9 figg.
- „Orthographos” and „proikophagos” on Corinthian inscriptions.* Classical Studies presented to Edward Capps, 1936, Princeton, blz. 90-92, 1 plaat.
- De legende der vrome broeders Kleobis en Bitoon.* Hermeneus, 1936, blz. 157-162.
- Noviomagus Nemetum.* Pauly Wissowa Realencycl., XVII, 1937, kol. 1196-1201.
- Noviomagus Treverorum.* Pauly-Wissowa Realencycl., XVII, 1937, kol. 1201-1204.
- Noviomagus Batavorum.* Pauly Wissowa Realencycl., XVIII, 1937, kol. 1204-1213.
- Jesus, de Messias Koning.* Nieuw Vlaanderen, 30 Januari 1937.
- Het ware gelaat van den Heiland.* Nieuw Vlaanderen, 20 Maart 1937.
- Peirene.* Pauly Wissowa Realencycl., XIX, 1938, kol. 108-113.
- Veertig Eeuwen Antieke Kunst.* 116 blz., 115 figg., 1 kaart, Antwerpen, 1938.
- De opgravingen van Olunthos.* Bulletin Vereeniging Bevordering Klassieke Beschaving, 1936, blz. 27-30, 4 figg.
- Brutus.* Huldegarve aan Alwin de Mayer, 1938, blz. 99-100.
- Het museum der R.K. Universiteit te Nijmegen.* Jaarboek der St. Radboudstichting, 1938, blz. 31-33.
- De reconstructie van de antieke stad in beeld.* Handelingen van het 18^e Philologencongres te Nijmegen, Groningen, 1939, blz. 103-4.

- Nikopolis, de zegestad van Augustus.* 't Heilig Land, XXVII, 1939-1940, blz. 1-12, 15 figg. en kaarten.
- Het Helleense huis.* Het Museum, 1939-1940, blz. 211-213.
- De Griekse stad.* Het Museum, 1939-1940, blz. 182-184.
- De markt te Korinthe.* Wetenschappelijke Tijdingen, I, 1940, blz. 4-8.
- De naam Jesus.* Wetenschappelijke Tijdingen, I, 1940, blz. 177-181.
- Kunstwerken van de 17^e en 18^e eeuw in de St. Catharina-kerk van Sinaai-Waas.* Mededeelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie v. België, Klasse der Schoone Kunsten, nr. 1, Brussel, 1940, 32 blz., 7 platen.
- Corpus der christlichen Inschriften Griechenland. I. Lief. Korinth* (met N. BEES). Athen, 1941, 225 blz.
- Twaalf Eeuwen Bouwende Oudheid.* Grepen uit de Beschaving der oudheid, I, Nijmegen, 1941, 120 blz. 5 platen.
- Munt- en penningkunde der Helleense Oudheid.* Grepen uit de Beschaving der Oudheid, II, Nijmegen, 1941, II + 48 blz., 136 figg.
- Römische Opfergeräte.* Het Museum, II, 1941-1942, blz. 19-20.
- Antieke Berichten over Oude Geschiedenis.* Grepen uit de Beschaving der Oudheid, IV, Nijmegen, 1941, IV + 40 blz.
- Beeldhouwkunst van het Imperium Romanum.* Grepen uit de Beschaving der Oudheid, III, Nijmegen, 1942, VII + 45 blz., 29 figg.
- Rome's verval in het licht der Iraansche oorkonden.* Wetenschappelijke Tijdingen, 1942, blz. 73-76.
- Griekse problemen.* Het Museum, 1941-1942, blz. 199-200.
- Griekse beeldhouwkunst.* Het Museum, II, 1941-1942, blz. 233-234.
- Hellenistische Beeldvormkunst.* Grepen uit de Beschaving der Oudheid, V, Nijmegen, 1943, III + 80 blz.
- Veertig Eeuwen Antieke Kunst.* 2^e uitg., Antwerpen, 1943, 98 blz. 90, figg.
- Antike Rathäuser.* Het Museum, L, 1942-1943, blz. 203-205.
- Pompeii tusschen 63 en 79 v.C.* Wetenschappelijke Tijdingen, VIII, 1943, blz. 130-135.
- Architectural terracottas.* Het Museum, L, 1942-1943, blz. 232-235.
- Tyrrhenika.* Het Museum, LI, 1943-1944, blz. 10-12.
- Korinte.* Bijbelsch Woordenboek, I, 1943, blz. 896-900, 4 afb., kaart.
- Griekenland und Alexander.* Het Museum, 1943-1944, blz. 45 ff.
- Het Mausolleion van Halikarnassos.* Het Museum, LI, 1943-1944, 1 fig.
- Het Westen in het veroveringsplan van Alexander den Grooten.* Mededeelingen van den Koninklijke Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, VI, 2, Brussel, 1946, 32 blz.
- Alexander de Grooten als veldheer en staatsman.* Grepen uit de beschaving der Oudheid, VI, Nijmegen, 1946, 77 blz.
- Helleense garve-Hellinikon drama.* Grepen uit de beschaving der Oudheid, VII, Nijmegen, 1946, VIII + 69 blz.
- Hout, houtbewerking en houtkunst in het Nabije Oosten, Griekeland, Rome en Byzantium.* (Hout in alle tijden, I, blz. 579-580, 665-702, II, 1-52. Deventer 1952 (figg.).)
- De tempel van Jerusalem. Een meesterwerk van hout-, steen- en metaalkunst.* Vakblad voor de Meubelindustrie, Kerstnummer, 1947, blz. 10-13, 4 figg.
- Woongebied en Wording van het Helleense Volk.* Grepen uit de Beschaving der Oudheid, IX, Nijmegen, 1948, 55 blz.
- Eerste Christendom en Jodendom in Doura-Europos aan den Euphraat.* 't H. Land, 1948, blz. 17-23, 8 figg.
- Meubelkunst in de klassieke Griekse eeuwen.* Vakblad voor de meubelindustrie, 7 januari 1949, blz. 1-6, figg.
- Titus Livius als geschiedschrijver van Rome's grootheid.* Grepen uit de beschaving der Oudheid, X, Nijmegen, 1949, V + 66 blz.
- Het geestelijk en wereldlijk lied in hedendaags Hellas.* Grepen uit de beschaving der Oudheid, XI, Nijmegen, 1949, 24 blz.

- Pelgrimstocht door Hellas (Hellinikon Proskynima)*. Tielt, 1950, XXIV + 264 blz., 30 ill., 126 figg., Oudheid, XI, Nijmegen, 1949, 24 blz.
- De Hellenisering van de antieke wereld*. Grepen uit de beschaving der Oudheid, XII, Nijmegen, 1950, V + 41 blz.
- Encompassing Ancient Anatolia in our teaching of the Classics*. 22e Congr. Orientalisten, Istanbul, sept. 1951, verslag.
- Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον, Ἀκτῖνες Athene, 1951, blz. 344-355, 395-404.
- Le message de St Paul à l'humanité souffrante*. Paulus-Hellas-Oikumene. An oecumenical symposium, Athene, 1951, blz. 57-63.
- Εἰς τὰ ἔχνη τῶν μεγάλων Κηρύκων, Ἀκτῖνες (Athene), 1951, blz. 488-499.
- The Asklepieion and Lerna (of Corinth) by Carl Roebuck*, based on the excavations and preliminary studies of F. J. de Waele. Corinth, Results of excavations conducted by the American School of Classical Studies at Athens, Volume XIV. The American School of Classical Studies at Athens, Princeton, New Jersey, 1951, 184 pp., 5 plans, 69 plates, 34 illustr. i. text.
- Antiek Anatolië, brug der beschaving tussen Oosten en Westen*. Grepen uit de beschaving der Oudheid, XIV, Nijmegen, 1952, 56 blz.
- Περὶ τῆς τελευταίας διαλονῆς τῆς ἀποκριτικῆς Θεοφρονοῦς στὴν Νυμέγκην. 9^e Congres van Byzantijnse Studiën te Thessalonike, 1953, Mededeling.
- Het heroïsme van Konstantijn XI Palaiologos in het licht van Byzantions politiek verleden*. Bij de herdenking van de val van Constantinopel 1453-1953. Het Christelijk Oosten en Hereniging, VI, blz. 118-139.
- Antieke kolonisatie en hellenisatie*. Grepen uit de beschaving der oudheid, XV, Nijmegen, 1954, II + 47 blz.
- Achtergrond en aard van C. Tacitus als geschiedschrijver van de eeuw der Caesares*. Grepen uit de beschaving der Oudheid, XIII, Nijmegen, 1945, V + 85 blz.
- Ogier Giselij van Busbeke*. Wetenschappelijke Tijdingen, XIV, juli 1954, blz. 208 vv.
- Veertig eeuwen antieke kunst*. Antwerpen-Amsterdam, 1954, 98 blz., 1 kaart, 97 afb. 3^e u.tg.
- Ogier Giselij van Busbeke, de Nederlander* (blz. 5-16). *In het voetspoor van Ogier van Busbeke te Konstantinopel en in Klein-Azië* (blz. 63-80). *Aantekeningen* (blz. 89-102). *Bibliographia Busbequiana* (blz. 103-106). Augerius Gislenus Busbequius, 1522-1591, Vlaams humanist en keizerlijk gezant. Hulde bij het vierde eeuwfeest van het begin van zijn gezantschap in het Oosten 1554-1954, Brussel, 1954-1955.
- Over de betekenis van de Gallo-Romeinse tempels in Elst (Nederland)*. Mededelingen van de Koninkl. Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Klasse der Letteren, XVII, 1955, nr. 7, 17 blz., 3 platen.
- Moeder Gods, de voedster van ons leven. Een ongewone Helleense ikoon*. Het Christelijk Oosten en Hereniging, VIII, 1955-1956, nr. 1, blz. 3-7, plaat 1.
- Oudhelleense samenleving. I. Staatsinrichting (Bestuurs- en rechtswezen)*. Grepen uit de Beschaving der Oudheid, XVIII, Nijmegen, 1956, 77 blz.
- Oudromeinse kunst en kultuur*. Grepen uit de Beschaving der Oudheid, XVI, Nijmegen, 1956, XIII + 68 blz.
- Marcus Ulpius Traianus, veldheer, bouwheer, rijksheer*. Grepen uit de Beschaving der Oudheid, XVII, Nijmegen, 1956, V + 76 blz., 10 figg.
- In memoriam Mgr. Prof. Dr. K. L. Bellon*. Jaarboek der Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, 1957, blz. 218-220.
- Saint Paul à Athènes*. Bible et Terre Sainte, nov. 1957, nr. 5, blz. 8-13.
- De wederopstanding van de grote Agora te Athene*. Wetenschappelijke Tijdingen, 1957, blz. 219-230.
- Saint Paul à Corinthe*. Bible et Terre Sainte, nr. 11, mai 1958, 6-12.
- Geld en munt in Oud Israël*. 't Heilig Land, 1958, blz. 7-12; 33-37; 49-53; 65-71; 81-87, met 34 afbeeldingen.
- Ephesos, stad van de Moedergodin, stad van de Moeder Gods*. 't Heilig Land, 1958, blz. 148-160, 1 plan, 22 figg.

Graecia Romana, Rome's bewind in Hellas. Grepen uit de Beschaving der Oudheid, XIX, 1958, 57 blz.

Kunstgeschiedenis. Antwerpen, 1958, 7^e uitgave (bewerkt door F. J. DE WAELE).

In memoriam Prof. Mr. Jan Hendrik Paul Bellefroid (15 nov. 1869-14 feb. 1959). Jaarboek van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, XXI, 1959, blz. 259-263.

Creek Civilization. Course of Ancient History at Michigan State University, East Lansing, East Lansing, Mich., 1960, 17 blz.

Korinthe. Helleens-Romeinse Metropolis en Handelsstad. Grepen uit de Beschaving der Oudheid, XX, Nijmegen, 1960, 152 blz.

Corinthe et Saint Paul. Les hauts lieux de l'histoire, Parijs, 1961 (in druk).

ANTOINE DE SCHRYVER

1960

Antoine De Schryver werd geboren te Lochristi op 27 maart 1924. Volbracht zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent. Behaalde er in 1950 het diploma van licentiaat in de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde. Tijdelijk werkzaam als wetenschappelijk adviseur bij het Centraal Laboratorium der Belgische Musea en het Centraal Iconographisch Archief voor Nationale Kunst (thans : Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium). Aspirant van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (1953-1955). Promoveerde op 19 december 1957 tot doctor in de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde.

Hij werd op 19 december 1957 benoemd tot conservator der Oudheidkundige Musea van de Stad Gent. Bij K.B. van 21 april 1960 benoemd tot docent aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde en belast met de cursus Geschiedenis van de Miniatuurschilderkunst, ter vervanging van Professor Dr. F. Lyna, tot het emeritaat toegelaten. Werd benoemd tot beheerder van het Nationaal Centrum voor de Archeologie en de Geschiedenis van het Boek op 24 augustus 1960 ter vervanging van wijlen Prof. Dr. Herman Bouchery.

Hij was titularis van een reisbeurs van de Nationale Stichting Prinses Marie-José (1951), titularis van een reisbeurs van het Belgisch-Nederlands cultureel verdrag (1951), herhaaldelijk titularis van beurzen van de „Commission mixte des échanges culturels franco-belges” (1952, 1953 en 1956). Verbleef ook voor navorsingen in 1954 te Wenen en te Londen. Hij was oorlogsvrijwilliger 1940-1945.

Hij is sinds 1956 lid van de toezichtscommissie van het Museum voor Schone Kunsten van Gent. Was laureaat van de wedstrijd voor Reisbeurzen 1957.

PUBLIKATIES VAN ANTOINE DE SCHRYVER

- Het Caravaggisme te Gent* (met D. ROGGEN en H. PAUWELS). *Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis*, XII, 1949-1950, blz. 255-321.
- De oorspronkelijke plaats van het Lam Gods-retabel* (met R. MARIJNISSEN). *Contributions à l'étude des Primitifs Flamands*, deel 1, Antwerpen, 1952.
- Histoire matérielle du retable de l'Agneau Mystique* (met R. MARIJNISSEN). In : *L'Agneau Mystique au laboratoire. Examen et traitement*, door P. COREMANS en medewerkers, *Contributions à l'étude des Primitifs Flamands*, deel 2, Antwerpen, 1953, blz. 21-68.
- De Polyptiek van het Lam Gods*. *Oost-Vlaanderen*, 3e jg., nr. 2, 1954, blz. 10-13.
- Hugo van der Goes' laatste jaren te Gent*. *Gentse Bijdragen tot de kunstgeschiedenis*, XIV, 1955, blz. 193-211.
- Notes pour servir à l'histoire du costume au XVe siècle dans les anciens Pays-Bas et en Bourgogne*. *Annales de Bourgogne*, XXIX, 1957, fasc. 1, blz. 29-42.
- Lieven van Lathem, een onbekende grootmeester van de Vlaamse miniatuurkunst*. *Handelingen van het XXIIe Vlaams Filologencongres*, april 1957, blz. 338-342.
- De Gentse schilderkunst na de Van Eycks*. In : *Justus van Gent, Berruguete en het hof van Urbino*, Gent, 1957, blz. 21-30. (Franse bewerking in de Franse uitgave van deze tentoonstellingscatalogus).
- La miniature flamande au quinzième siècle. Compte rendu d'une grande exposition et de son catalogue*. *Archives, Bibliothèques et Musées de Belgique*, t. XXX, n° 2, 1959, blz. 256-265.
- Le Musée de la Byloke à Gand. Het Museum van de Bijloke te Gent*. Parijs, 1960. (Verscheen eerst als artikel in : *La Revue Française de l'Élite Européenne*, juli 1960, nr. 119, blz. 29-42).
- De nationale beeldhouwkunst van de XIVe tot de XVIIIe eeuw*. In : *Roem der Belgische Gemeenten*, Brussel, 1960, blz. 49-52. (Franse bewerking in de Franse uitgave van dit werk).
- Medewerking aan de *Algemene Winkler Prins*, aan de *Winkler Prins van de Kunst*, aan de tentoonstellingscatalogus *De Gouden Eeuw der grote Steden*, Gent, 1958, (blz. 21-30), aan de tentoonstellingscatalogus *De Eeuw der Vlaamse Primitieven*, Brugge, 1960.

HOGER INSTITUUT
VOOR
OPVOEDKUNDIGE WETENSCHAPPEN

CECILIA VEREECKEN

1958

Cecilia Vereecken werd geboren te Gent op 24 mei 1915.

Volbracht haar middelbare studiën aan het Meisjes-Atheneum te Gent, haar hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (licenciaat in de letteren en wijsbegeerte, afdeling Germaanse filologie in juli 1937, doctoraat id. april 1944).

Zij was assistente bij het seminarie voor Nederlandse Taalkunde en het Fonetisch Laboratorium van 1 okt. 1938 tot 31 dec. 1944, en is werkleidster aldaar sedert 1 jan. 1945. Suppleëerde Prof. Dr. E. Blancquaert voor verschillende van de door hem gedoeerde cursussen gedurende de jaren 1953-57. Werd bij K.B. van 25 februari 1958 benoemd tot docente aan het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen der Rijksuniversiteit te Gent, en belast met de cursus : Klankleer en Ortofonie van het Nederlands. Werd in januari 1958 belast met de cursus „Oefeningen in de Nederlandse Taal” ter vervanging van Prof. Dr. P. De Keyser die er op zijn verzoek van

ontlast werd.

Laureaat van de Vercoullie-wedstrijd (2^e tijdvak) uitgeschreven door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, in 1946. Corresponderend lid van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie sedert 1955. Lid van het Belgisch Centrum voor Neerlandistiek sedert 1955.

PUBLIKATIES VAN CECILIA VEREECKEN

Van „slutila” naar „sleutel”. Umlaut en Spontane Palatalisering op Nederlands Taalgebied. Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie, XII, 1938, p. 33-100.

Nog over „hebban olla vogala nestas hagunnan hinase hi(c) anda thu”. Ibid., XXII, 1948, p. 75-91.

Apocope van slot-n na doffe e in het Nederlandsch (met Prof. Dr. E. BLANCQUAERT). Feestbundel H. J. Van de Wijer, 1944, dl. II, blz. 7-24.

Onder Ndl. „jouw!” en „jouwen!” schuilt een Gallische Haan (met Prof. Dr. E. BLANCQUAERT).

- Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie, XXXIII, 1949, p. 202-220.
- Onze Irrationale Telwoorden*. Tijdschrift voor Levende Talen, 1950, p. 551-556.
- Dierensoortnamen van Mensennamen afgeleid: garnaal, wulk, pier, vlinder*. Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie, XXIV, 1950, p. 33-64.
- De Bronnen voor de Kennis van het Oud-Nederlands*. Leuvense Bijdragen, Bijblad, XLI, 1951, p. 73-78.
- Keulse Potten* (met Prof. Dr. E. BLANQUAERT). Rheinische Vierteljahrsblätter, 17, 1952, p. 51-58.
- De Gemeentenaam Merelbeke*. Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 28, 1952, p. 21-26.
- De etymologie van „lochting”*. Ibid., p. 81-84.
- Waarom zouden de Nederlanders niet logisch tellen?* Wetenschappelijke Tijdingen, jg. 12, 1952, kol. 296-298.
- Iets over assimilatie van d*. Taal en Tongval, VI, 1954, p. 147-149.
- Lapscheure*. Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 30, 1954, p. 133-137.
- De etymologie van „wif”*. Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis, 1954, nr. 1, 97-101.
- Enige op de Belgische Kust gebruikte volksnamen van lagere Zeedieren*. Taal en Tongval, VII, 1955, 1-11.
- De naam Ter Doest*. Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 32, 1956, 113-119.
- Nog: butertier*. Taal en Tongval, 1957, p. 60-61.
- Professor Dr. E. Blancquaert emeritus*. De Brug, I, 1957, p. 205-210.
- De „zille”, landmaat*. Album E. Blancquaert, 1959, p. 253-257.
- Over negatief en expletief „en” in het Gents dialect*. Taal en Tongval, XI, 1959, p. 245-252.
- De stadsnaam Deinze*. Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 35, 1959, p. 7-11.

ELISABETH PENNOIT-DE COOMAN

1958

Elisabeth Pennoit-De Cooman werd geboren op 24 november 1915 te Milrow (Engeland).

Zij volbracht haar Middelbaar Onderwijs in het Stedelijk Atheneum voor meisjes te Gent (1933); haar Hoger Onderwijs aan de Rijksuniversiteit te Gent : Licentiaat in de Wetenschappen, groep Dierkunde (1937); Aggregaat M.O. hogere graad (1937); Doctor in de Wetenschappen (1943).

Werd achtereenvolgens : Leerling-assistente (M.B. van 12 januari 1937 met ingang van 1 oktober 1936), Assistente (K.B. van 30 oktober 1937) en Werkleidster (Besluit van de Prins-Regent van 20 juni 1945), bij de cursus „Beginselen der Dierkunde” aan de Faculteit der Wetenschappen. Werd belast a.i. met de cursussen „Beginselen der Dierkunde en Aanvullingen bij de Dierkunde” gedurende de academiejaren 1944-45, 1945-46.

Werd bij K.B. van 22 mei 1958, docente bij het H.I.O.W. en werd belast met het houden van de volgende cursussen :

1. Beginselen der algemene fysiologie met inbegrip van demonstraties en praktische oefeningen (2^e kand. opv. wet. en 2^e lic. beroepsoriënt.).
2. Oefeningen en praktische werken

over de biologie, toegepast op de opvoeding (1^e en 2^e lic. opv. wet.).

Behoudt de functie van werkleidster aan de Faculteit der Wetenschappen. In 1939 laureate van de Universitaire Wedstrijd 1937-39, Dierkundige Wetenschappen.

In 1942 laureate van de Koninklijke Vlaamse Academie van België, Klasse der Wetenschappen.

PUBLIKATIES VAN ELISABETH PENNOIT-DE COOMAN

- Onderzoek over de ontwikkelingsmogelijkheden van de Echinococcuslarve, in verband met het probleem der secundaire echinococcose.* Natuurw. Tijdschr., 19, p. 261, 1937.
- Étude expérimentale de l'échinococcose secondaire.* Ann. Parasit. hum. et comp., Paris, 16, p. 121, 1938.
- Het probleem der secundaire echinococcose.* Vl. Diergeneesk. Tijdschr., 7, p. 215, 1938.
- Pourquoi la résistance du lapin à l'inoculation de sable échinococcique de kystes hydatiques de cheval n'est-elle pas absolue.* C.R. Soc. biol., Paris, 128, p. 441, 1938.
- Over secundaire Echinococcose van uitwendigen oorsprong.* Versl. en Meded. Koninkl. Vl. Acad., Kl. Wetensch., p. 47, 1939.
- Verdere onderzoekingen over secundaire echinococcose.* Vl. Diergeneesk. Tijdschr., 9, p. 107, 1940.
- Verdere onderzoekingen over secundaire echinococcusinfestatie bij muizen en ratten.* Meded. Koninkl. Vl. Acad., Kl. Wetensch., p. 3, 1940.
- Voorlopige mededeling over het fermentensysteem bij de Cestoden.* Natuurw. Tijdschr., 22, p. 62, 1940.
- Recherches sur le métabolisme des Cestodes.* Ann. Soc. Roy. Zool. Belg., 71, p. 76, 1940.
- Vergelijkend onderzoek van het fermentensysteem bij vrijlevende en parasitaire Plathelminthen.* Verhand. Koninkl. Vl. Acad., Kl. Wetensch., n° 6, 1942.
- Over het stikstofkatabolisme bij Vertebrata en bij Invertebrata.* Natuurw. Tijdschr., 26, p. 3, 1944.
- Experimentele gegevens over het stikstofmetabolisme der Plathelminthen.* Natuurw. Tijdschr., 26, p. 91, 1944.
- Aanvullend onderzoek over de phosphatasen bij de Plathelminthen.* Natuurw. Tijdschr., 29, p. 9, 1947.
- Over de phosphatasen bij Ascaris lumbricoides.* Natuurw. Tijdschr., 29, p. 133, 1947.
- Le métabolisme respiratoire d'Anguillula silusiae.* Ann. Soc. Roy. Zool. Belg., 81, p. 5, 1950.

JAN HUBLÉ

1958

Jan M. E. A. Hublé werd geboren te Sint Martens Latem (O. Vl.) op 20 augustus 1923.

Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Gent; zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent, waar hij eerst het diploma van licentiaat in de Wetenschappen (Dierkunde) in 1945, daarna dit van licentiaat in de Biochemie in 1946 behaalde.

Nadat hij een jaar als assistent had gewerkt aan het Laboratorium voor Artsenijbereidkunde en Farmacognosie (Prof. Dr. R. Ruysen) vertrok hij als assistent bij het Laboratorium voor Zoölogie, afd. Morfologie (Prof. Dr. L. De Coninck) voor zeven maand naar Leiden. Met een beurs van het Belgisch Nederlands Cultureel Akkoord werkte hij aldaar onder de leiding van Prof. Dr. S. E. de Jongh (ere-doctor van onze Alma Mater) over de invloed van het hypofysair groeihormoon op het koolhydraatmetabolisme.

Terug te Gent wijdde hij zich aan de bestudering van de endocrinologische beïnvloeding van de groei van dwerghoenders.

In 1951 behaalde hij het diploma van doctor in de wetenschappen (Dierkunde). Hij vertrok toen voor een jaar

naar de Verenigde Staten als Graduate Fellow van de Belgian American Educational Foundation om er in de hoedanigheid van Research Associate aan het Institute of Experimental Biology te werken (Prof. Dr. H. M. Evans). Na de technieken voor de zuivering en afzondering van het hypofysair groeihormoon te hebben ingestudeerd, kon hij er ook deelnemen aan de onderzoeken over de invloed van dit hormoon op de incorporatie van radioactief zwavel in de weefsels van de lange beenderen.

Bij zijn terugkeer op het Laboratorium voor Zoölogie te Gent was hij benoemd tot werkleider en begon hij de studie van allerlei hormonale invloeden op de kraakbeengroei van jonge kuikens. Met dit onderzoek behaalde hij het diploma van Geaggregeerde van het Hoger Onderwijs in de Wetenschappen (Dierkunde) in het jaar 1957.

Bij K.B. van 22 april 1958 werd hij, met behoud van zijn functie van werkleider, benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent, en belast met de cursus „Beginselen der Algemene Biologie met inbegrip van demonstraties en praktische oefeningen” aan het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen. Deze cursus was vacant gekomen door het emeritaat van Prof. Dr. Paul van Oye. Tijdens de academiejaren 1956-57, 1957-58 en 1958-59 werd hij op voorstel van de Faculteit en van de Raad van Beheer door de Minister van Openbaar Onderwijs belast met de suppleantie van de cursus „Ethologie der dieren met inbegrip van de dierenaardrijkskunde” aan de Faculteit van de Wetenschappen. Met ingang van 1 oktober 1959 werd hij benoemd tot geaggregeerde bij dezelfde faculteit. Hij maakt deel uit van de Internationale Raad voor de bescherming der vogels (CIPO), werd verkozen tot buitenlands lid van de Kon. Nederlandse Veren. tot Bevordering van de Geneeskunde te Amsterdam en tot bestuurslid van het Kon. Natuurwetenschappelijk Genootschap Dodonaea te Gent. Zijn huidige activiteit ligt op het gebied van de endocrinologische invloeden op de groei en de ontwikkeling van de vogels en van de ethologie en de oecologie van deze dieren. Voor dit laatste aspect van zijn werk heeft hij een ruime medewerking en aanmoediging ondervonden van openbare besturen en privé personen, die hun landgoederen ter beschikking stelden voor wetenschappelijk onderzoek. Een belangrijk deel van zijn tijd besteedt hij nog aan het vulgariseren van wetenschappelijke problemen.

PUBLIKATIES VAN JAN HUBLÉ

WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIES

- L'hémolyse par les saponines* (met R. RUYSSSEN). Bull. Soc. Chim. Biol., 28, 532, 1946.
- Sugar tolerance in hypophysectomized rats* (met J. H. GAARENSTROOM). Abstr. XVII Internation. Physiol. Congr., Oxford, 1947.
- On the diabetogenic activity of growth promoting pituitary extracts in rats* (met J. H. GAARENSTROOM en S. E. DE JONGH). J. Endocrinol., 6, 71, 1949.
- Contribution expérimentale à la biochimie respiratoire des Turbellariés* (met G. VAN GREMBERGEN). Enzymol., 13, 268, 1949.
- Growth hormone and blood sugar level* (met J. H. GAARENSTROOM en S. E. DE JONGH). Acta endocrinol., 2, 317, 1949.
- Langdurige behandeling van dwerghoenders met een groeibevorderend extract uit de runderhypophyse* (summary in English). Natuurwet. Ts., 31, 201, 1949.
- De vogels van de Camargue in april 1949*. De Wielewaal, 1949.
- Opinions récentes sur l'action de l'hormone de croissance des mammifères*. 3e Congr. Nation. Sci., Bruxelles, 1950.
- De invloed van een groeibevorderend extract uit de runderhypophyse*. Doctoraatsverhandeling, Gent, 1951.
- De invloed van een groeibevorderend extract uit de runderhypophyse bij een reeks dwerghoenders*. 3e Nation. Congr. Wetenschappen, Brussel, 1950.
- Cartilage growth and differentiation in young fowl as influenced by aethinyl-estradiol*. 14th Internation. Congr. Zool., Copenhagen, 1953.

- Cartilage growth and differentiation in young fowl as influenced by aethinyl-estradiol.* Acta endocrinol., 13, 317, 1953.
- Influence of growth hormone and hypophysectomy on cartilage sulfate metabolism* (met S. ELLIS en M. E. SIMPSON). Proc. Soc. Exp. Biol. Med., 84, 603, 1953.
- Haematological changes in young cockerels after administration of ACTH and Cortisone.* Poultry Sci., 34, 1955.
- Changements dans la formule sanguine des oiseaux sous l'influence d'hormones de la cortico-surrénale.* Soc. Roy. Zool. Belg., 1955.
- Het begrip territorium in de ornithologie.* De Wielewaal, 22, 18, 1956.
- Gonadal and hypophyseal interactions on the chondrogenesis in young fowl.* Acta endocrinol., 23, 101, 1956.
- Gonadal hormones, chondrogenesis and ossification in young fowl.* Acta endocrinol., 23, 95, 1956.
- Hormonal effects on growth and differentiation of cartilage in young fowl.* Abstr. XX Internation. Physiol. Congr. Brussels, 1956.
- Effects of cortisone-acetate on chondrogenesis and ossification in cockerels.* Acta endocrinol., 25, 59, 1957.
- Exogene hormonale invloeden bij het jonge kuiken op het kraakbeen van de lange beenderen, op de ontwikkeling van enkele organen en op het bloedbeeld.* Verhandeling Aggregaat Hoger Onderwijs, Gent, 1957.
- Effects of desoxycorticosterone-acetate on chondrogenesis and cartilage hypertrophy in the young chick.* Acta endocrin., 26, 395, 1957.
- Effects of hormones on endocrine and lympho-epithelial glands in young fowls.* Poultry Sci., 37, 297, 1958.
- Recente onderzoeken over het hypofysair groeihormoon.* Med. Vl. Chem. Veren., 20, 163, 1958.
- Diverse „Korte Mededelingen” in ornithologische Tijdschriften zoals :* De Wielewaal, De Giervalk-Le Gerfaut en British Birds.
- Feeding-rates of Blue Tits, Parus caeruleus.* De Giervalk, 50, 465, 1960.

VULGARISERENDE EN EDUCATIEVE BIJDRAGEN

- Welke vogels vinden wij in de stad?* Tijdschr. Club Leraars Wetenschappen, 1, 3, 1953.
- De Levensgemeenschap van de vijver.* Vier lezingen voor de Schoolradio, 1955.
- De Levensgemeenschap van de weide.* Drie lezingen voor de Schoolradio, 1955.
- De Levensgemeenschap van het gemengd loofbos.* Vier lezingen voor de Schoolradio, 1955.
- Het begrip territorium bij de vogels.* Twee lezingen voor de Schoolradio, 1956.
- Symbiose en parasitisme bij planten en dieren.* Veertien lezingen voor de schoolradio, 1957.
- Algemene Biologie.* Dertig lessen voor het Oost-Vlaams Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen, 1957.
- Een Jaar bij de Mezen.* Drie lezingen voor de Gewestelijke Omroep Gent, 1958.
- Vedetten uit de Dierenwereld.* Presentatie voor de Vlaamse Televisie gedurende 1958-1959-1960-1961.

ALFRED DE BLOCK

1960

Alfred De Block werd geboren te Moorsel (Aalst) 24 juli 1920. Deed normaal-schoolstudiën (1939) en behaalde het diploma van leraar in de lichamelijke opvoeding te Brussel, Nieuwland (1943). Studeerde aan de Rijksuniversiteit te Gent en behaalde de diploma's van Licentiaat (1951) en van Doctor (1956) in de Opvoedkundige Wetenschappen. Promoveerde tot Doctor Educationis (1960) aan de Universiteit van Pretoria (Transvaal).

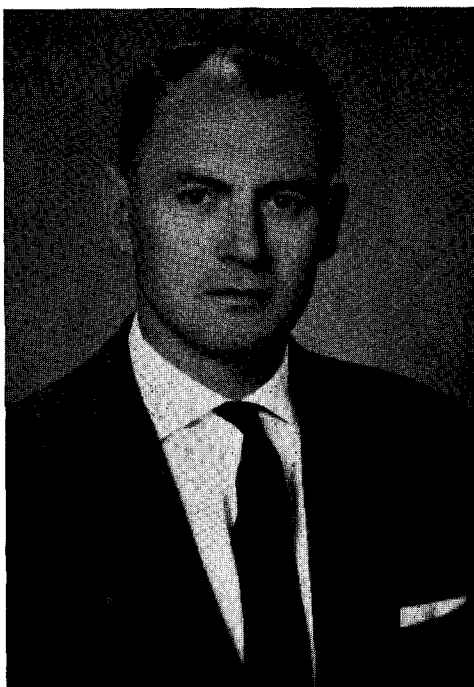
Was onderwijzer en leraar in de lichamelijke opvoeding aan verschillende scholen. In 1952 : verbonden aan de Rijksmiddelbare school te Bergerhout maar gedetacheerd als „Pedagogisch medewerker” aan het Laboratorium voor Psychologische en Experimentele Pedagogiek van de Rijksuniversiteit te Gent. Benoemd tot assistent aan voornoemd laboratorium (1953).

Van 1956-1958, suppleant aan de Rijksuniversiteit te Gent voor de cursus : De psychologie van het kind en van de adolescent (beide candidaturen Opvoedkundige Wetenschappen, licentie Beroepsoriëntering, (H.I.O. W.). (Academiejaar 1956-57 : Besluit Raad van Beheer : 12 februari 1957; Academiejaar 1957-58 : Besluit Raad van Beheer : 23 oktober 1957).

Werd op 7 maart 1958 benoemd tot

docent-suppleant (visiting) aan de Officiële Universiteit van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi en belast met de cursussen : Algemene en experimentele psychologie. (Beslissing Nr. 316 van de Raad van Beheer).

Op 1 oktober 1958 benoemd tot docent aan de Off. Universiteit van Belgisch-Kongo en R.U. en titularis van de leerstoelen : Algemene psychologie (1^e kand.); Alg. psych. en inleiding tot de experimentele psychologie (2^e kand.); Oefeningen en praktische werken betreffende de experimentele psychologie (1^e lic.); Experimentele psychologie (1^e lic.). (K.B. van 24 juli 1958). Bij beslissing Nr. 3 en Nr. 394 van de Raad van Beheer tevens belast met de volgende cursussen voor het Academiejaar 1958-59 : Sociale psychologie (1^e lic.); Bijzondere methodiek van het kleuteronderwijs, het lager onderwijs en het middelbaar

onderwijs (1^e lic.); Didactische oefeningen en praktische werken betreffende de bijzondere methodiek van het kleuteronderwijs en het lager onderwijs (1^e lic.); Didactische oefeningen en praktische werken betreffende de bijzondere methodiek in het normaalonderwijs (1^e lic.).

Vanaf 1 oktober 1959 was hij werkleider aan de Rijksuniversiteit te Gent bij het Laboratorium voor Psych. en Exp. Pedagogiek. (K.B. van 22 oktober 1959). Bij K.B. van 10 maart 1960 werd hij benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent bij het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen in de opvolging van Prof. Em. J. E. Verheyen en belast met : 1. De algemene methodenleer; 2. Oefeningen in de opvoedkunde met inbegrip van de praktijk der intelligentie- en opvoedkundige tests — partim : oefeningen in de opvoedkunde.

Was 1^e laureaat met prijs in de Universitaire Wedstrijd 1956-57; Groep Pedagogische Wetenschappen. Studiebeurs van de Vlaamse Wetenschappelijke Stichting voor studiereis naar Nederland (opdracht : Studie van de methodiek in het middelbaar onderwijs). Reisbeurs van de Universitaire Stichting voor een studiereis naar Zwitserland (Universiteit van Genève). Studie van de experimentele pedagogiek aan de beroemde centra te Genève : „L'institut des Sciences de l'Éducation” met laboratoria voor kinderpsychologie van Prof. Piaget, „La Maison des Petits” en „L'École du Mail”, 1958.

Medaille van Verdienste van de Stad Gent.

PUBLIKATIES VAN ALFRED DE BLOCK

IN BOEKVORM

Schoolvorderingstests voor Belgische Geschiedenis (met Prof. Dr. R. VERBIST). Met Handleiding, als nr. 3 van de „Bijdragen tot de Pedagogiek” van het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen, Rijksuniversiteit Gent. Antwerpen, De Sikkell, 1955.

Algemene didactiek der theoretische intelligentie. Gent, Standaard-Boekhandel, 1960.

Experimenteel-didactisch onderzoek naar de waarde van denkpsychologisch-georiënteerd rekenonderricht (met Prof. Dr. R. VERBIST). Amsterdam, Meulenhoff e.a., 1960.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Eenkele beschouwingen over: Leren historisch denken. Handelingen van het 20^e Vlaams Filologencongres, Antwerpen, 1953.

Hoever staan we met de didactiek op denkpsychologische grondslag. Handelingen van het 22^e Vlaams Filologencongres, Gent, 1957.

Onze bedoelingen bij het onderwijs. V.O.K., Jaarschrift van de Vlaamse Opvoedkundige Kring der Studenten en Oudstudenten in de Opvoedkundige Wetenschappen, Beroepsoriëntering en Selectie; Rijksuniversiteit Gent, nr. 5, 1957-58.

Aspecten uit theorie en praktijk van de rekendidactiek. Vernieuwing van Opvoeding en Onderwijs, Tijdschrift van de Vereniging voor vernieuwing van opvoeding en onderwijs, jg. 17, nr. 161 en nr. 162, 1959. Muusses, Purmerend.

De vormende waarde der klassieken. De Brug, Tijdschrift van de Rijksuniversiteit te Gent, nr. 4-5, jg. 3, 1959.

GUSTAAF KEPPENS

1960

Keppens Gustaaf, Felix werd geboren te Lede de 3 december 1913.

Hij volbracht zijn normaalstudies te Oostakker en behaalde aldaar in 1932 het diploma van onderwijzer.

Deed dienst als onderwijzer aan de jongensschool te Lede van 1 september 1932 tot 31 augustus 1945.

Studeerde te Gent aan het katholieke „Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen” en behaalde aan voornoemd instituut het getuigschrift en diploma.

Studeerde aan de Gentse Rijksuniversiteit en behaalde in 1938 het diploma van licentiaat in de pedagogische wetenschappen; promoveerde in 1948 tot doctor in de pedagogische wetenschappen. Slaagde voor de examencommissie te Brussel in het examen voor kantonnaal inspecteur over het lager onderwijs in 1945 en trad op 1 september 1945 als dusdanig in functie voor het schoolkanton Zottegem en op 1 september 1951 voor het schoolkanton Lede.

Sedert 1951 leraar aan het katholieke Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen te Gent belast met de cursussen over Algemene methodiek, Hedendaagse stromingen in de pedagogiek, Vergelijkende programmastudie lager onderwijs en Inleiding tot de verstandstests.

Medewerker aan de enquête in verband met moedertaalonderwijs in opdracht van de U.C.A.P.

Lid van de keurraad voor de jeugdreeks uitgegeven door het Davidsfonds, tevens gouvvoorzitter voor Oostvlaanderen en lid van het hoofdbestuur van dezelfde vereniging.

Lid van de redactieraad van Pedagogische Periodiek van het C.O.V. (christen onderwijzersverbond).

Bij K.B. van 12 december 1960 benoemd tot docent aan de rijksuniversiteit te Gent met de volgende leeropdracht „Bijzondere methodenleer van de kindertuinen, alsmede van het lager en middelbaar onderwijs met inbegrip van de

lessen te geven in de overeenstemmende scholen en van de didactische oefeningen (kand.).

PUBLIKATIES VAN GUSTAAF KEPPENS

Spraakgebreken op de lagere school. Christene School, Brussel, 1952.

Decroly, psycholoog en pedagoog van het abnormale kind. C.S., 1952.

Tekenen in de kleuterschool. C.S., 1954.

Decroly, schepper van het aangepaste milieu. C.S., 1959.

Voorbereidingen. C.S., 1959.

Beroepsfierheid. C.S., 1959.

Luisteren. C.S., 1960.

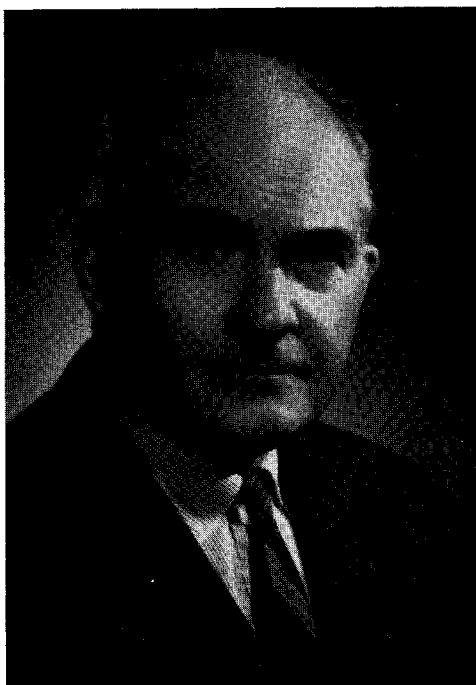
HOGER INSTITUUT VOOR OOSTERSE,
OOSTEUROPESE EN AFRIKAANSE
TAALKUNDE EN GESCHIEDENIS

ARMAND ABEL

1959

Armand-Charles Abel werd geboren te Ukkel op 11 juni 1903.

Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het Gemeentelijk Atheneum van Schaerbeek en studeerde nadien aan de Vrije Universiteit te Brussel, waar hij in 1924 promoveerde tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte. In 1931-1932 was hij buitenlands student aan de „École Normale Supérieure”, de „École des Langues Orientales Vivantes” en aan de „École des Hautes Études Pratiques”.

Hij promoveerde ten slotte tot ge-aggregeerde van het Hoger onderwijs in 1949.

Hij doceerde aan de Universiteit van Cairo (Latijn en Grieks). Was gedurende dertig jaar leraar aan het Gemeentelijk Atheneum van Schaerbeek. In 1929 werd hij benoemd tot docent voor de Islamologie aan het „Institut des Hautes Études de Belgique”.

In 1945 werd hij benoemd tot professor aan de Vrije Universiteit te Brussel voor het Arabisch, het Turks, de geschiedenis van de Islamietische volkeren, de Islamietische instellingen e.a. In 1951 ving hij aldaar aan met een nieuw onderricht over de „Betrekkingen tussen het Christelijke Westen en het Islamietische Oosten gedurende de Middeleeuwen”.

Bij K.B. van 23 oktober 1959 werd hij te Gent aan het nieuw opgerichte Hoger Instituut voor Oosterse, Oost-europese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis benoemd voor de cursus in het Modern Arabisch.

Hij is Secretaris-generaal van het Nationaal Centrum voor de studie der vraagstukken van de hedendaagse Islamietische wereld; voorzitter van het Centrum voor Godsdienstgeschiedenis (Centre Solvay d'Histoire des Religions).

Hij nam in 1925-27 deel aan de opgravingen van Fustât Misr (Oud Cairo) en leidde persoonlijk opgravingen in Bosra Eski Châm (Zuid-Syrië) in 1951, 1955, 1956. Ondernam verschillende studiereizen in Egypte, Syrië, Turkije, Irâq. In 1958 verbleef hij in de Oost-provincie (Congo) ter voorbereiding van zijn studie over de Neger-Moslims van de Maniema.

Hij is lid van de redactieraad van de „Encyclopédie de l'Islam”, lid van de Economische Raad bij het Ministerie van Buitenlandse handel.

In 1957 stichtte hij het inlichtingsbulletijn van het Centrum voor de studie van de hedendaagse islamietische wereld (Bulletin d'information du centre...) en de verzameling „Correspondance d'Orient”.

Hij is medewerker aan verschillende Belgische, Franse en Italiaanse wetenschappelijke tijdschriften en wetenschappelijke genootschappen.

PUBLIKATIES VAN ARMAND ABEL

IN BOEKVORM

La Céramique arabe d'Égypte du VIIIe au XVe siècle. Brussel, 1929.

Ghaiby et les grands faïenciers d'époque mamluke. Cairo, 1930.

Les Enseignements des Mille et une Nuits. Brussel, 1939.

Aristote, la légende et l'histoire. Brussel, 1945.

Le Coran. Brussel, 1951.

Le Livre pour la Réfutation des trois Sectes chrétiennes, par Abû Isâ Muhammad b. Harû al Warrâq. Brussel, 1949.

Le Roman d'Alexandre, légendaire médiéval. Brussel, 1955.

Les Musulmans noirs du Maniema. Brussel, 1960.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Les noms de personnes du monde musulman. Revue de l'Université de Bruxelles, 1927-1928, p. 111-114.

Étude sur l'inscription d'Abercius. Byzantion, t. III, fasc. 2, 1926 (1928), p. 321-411.

Les céramiques arabes d'Égypte aux Musées Royaux d'Art et d'Histoire. Bulletin des Musées Royaux d'Art et d'Histoire, 1930, p. 65-72; 101-107.

Un maître céramiste égyptien du XIVe s. Ghaibî. Annales de la société royale d'Archéologie de Bruxelles, t. 35, 1930, p. 141-156, 2 pl.

La céramique byzantine du Moyen-Âge et son dernier historien. Byzantion, t. V, 1929-1930, p. 707-717.

L'apocalypse de Bahira et la notion islamique de Mahdî. Mélanges Jean Capart, 1935, p. 1-12.

Sur la connaissance du grec par les musulmans. Mélanges Jean Capart, 1935, p. 599-609.

Sur l'influence chrétienne dans la formation du dogme musulman. Mélanges Jean Capart, 1935, p. 610-614.

L'influence de la polémique religieuse islamo-chrétienne sur la formation du Tafsîr coranique. VIe Congrès international d'Histoire des religions, Bruxelles, 1935, p. 45.

La séléniographie d'Ibn al Haitham dans ses rapports avec la science grecque. C.R. du 2e Congrès National des Sciences, Bruxelles, 1935, t. 11, p. 76-81.

La polémique religieuse des VIIIe et IXe siècles. Appendice à la traduction française de A. A. Vassiliev, Byzance et les Arabes, 1er partie : La dynastie d'Amorium. Corpus Bruxellense, 1935, p. 439-446.

Het geschrift ter weerlegging van de drie Christelijke secten door Abû Isâ al Warrâq. Verslag van het VIIIe Congres van het Oostersche Genootschap in Nederland, Leiden, 1935, p. 27-31.

Le XXe Congrès international des Orientalistes. Revue Belge de Philologie et d'Histoire, t. XVII, 1938, p. 1130-1138.

La question linguistique dans la Shu'ubiya. C.R. du XXe Congrès international des Orientalistes, Bruxelles, 1939, p. 63 sq.

- Les marchés de Bagdad, essai historico-géographique. Situation, voies d'accès, ressources.* Bulletin de la Société belge d'Études géographiques, t. IX, fasc. 2, 1939, p. 148-164, 2 cartes.
- La tendance apologetique de la „Vie” de Saint Théodore d'Edesse.* Byzantinoslavica, Prague, 1949, fasc. 1, 26 pp.
- La convention de Nedjrān et le développement du „droit des gens” dans l'Islām classique.* Revue internationale des droits de l'Antiquité, 1949, p. 1-16.
- Les caractères historiques et dogmatiques de la polémique islamo-chrétienne du VIIe au XIIIe siècles.* IXe Congrès international des sciences historiques, Paris, août-septembre, 1950, 28 pp. (ronco-typ. uitg.).
- Dū'l Qarnayn, prophète de l'Universalité* Mélanges Henri Grégoire, Bruxelles, 1951, t. III, p. 1-18.
- Les formes nouvelles de la Question d'Orient.* Revue de l'Institut de Sociologie, n° 1, 1952, p. 1-31.
- Le caractère sociologique des origines du „Culte” de Mahomet dans l'Islām tardif.* Mélanges Georges Smets, Bruxelles, 1952, p. 43-55.
- Note sur la géographie humaine du Hawrān.* Bulletin de la société royale belge d'Anthropologie et de Préhistoire, t. LXIII, 1952, p. 11-22.
- Une source orientale au „Paradis de la Reine Sibylle” d'Antoine de la Salle.* Revue de l'Université de Bruxelles, t. VI, 1953, p. 23-30.
- Le colloque des arabisants à Spa, 21-25 septembre 1953.* Le Flambeau, n° 6, 1953, p. 611-617.
- Les chemins d'une décadence et le triomphe du dogmatisme dans l'Islām aux XIe-XIIIe siècles.* L'Hérétique, novembre 1953, 3 pp.
- Changements politiques et littérature eschatologique dans le monde musulman.* Studia Islamica, n° 2, 1954, p. 23-43.
- La lettre polémique „d'Aréthas” à l'émir de Damas.* Byzantion, t. XXIV, 1954, fasc. 2, p. 343-370.
- Marchands d'Orient d'hier et d'aujourd'hui.* Industrie, n° 7, juillet 1954, 7 pp.
- Traduction de documents arabes concernant le Bahr-el-Chazal (1893-1894).* Académie royale des Sciences coloniales, Bulletin des Séances 1954, p. 1385-1409.
- Spain: Internal Division dans Unity and Variety in Muslim Civilization.* Chicago, 1955, p. 207-230.
- Roi des Rois ou Khalife du Prophète de Dieu?* Communication au VIIIe Congrès d'Histoire des religions, Rome, avril 1955. Atti dell VIII Congresso internazionale di Storia delle religioni, Rome, 1955, p. 434-437.
- Une interprétation non-classique de l'affaire des Fourches Caudines* (Tite-Live, IX, 1, 7). Les Études classiques, t. XXIII, 1955, n° 4, p. 404-408.
- A propos d'un livre récent: l'Égypte et sa mission historique.* Le Soir, jeudi 10 novembre 1955.
- Le rôle de Jean de Vésale, médecin bruxellois, dans la propagande de Charles le Téméraire.* (met Melle MINA MARTENS). Cahiers Bruxellois, t. I, fasc. I, 1956, p. 41-86.
- La religion des humanistes.* Revue de l'Université de Bruxelles, 1956, fasc. 3-4, p. 304-327.
- La citadelle Eyyubite de Bosra Eski Cham.* Annales archéologiques de Syrie, t. VI, 1956, p. 95-138, XI pll.
- Le statut des étrangers dans l'Islām.* Recueils de la Société Jean Bodin, t. IX, communication n° 18, 1957, 20 pp.
- La statuaire hawranienne, une branche provinciale de l'art romain tardif.* Annales de la Société royale d'Archéologie de Bruxelles, t. 49, 1956-1957, p. 1-10.
- Le Khalife, présence sacrée.* Studia islamica, 1957, fasc. XIV, 12 pp.
- Les sciences occultes dans la décadence de l'Islām.* Actes du Symposium international de Bordeaux, juin 1956, t. II, 26 pp.
- Un drapeau magique musulman provenant de la campagne contre Rumaliza.* Académie Royale des Sciences coloniales. Bulletin des Séances, 1957.
- Bahira.* Encyclopédie de l'Islām, fasc. VIII, 4 col.
- Le problème des échanges culturels entre l'Orient et l'Occident au Moyen-Age.* In : Annuaire de l'Institut Oriental, t. XV, p. 00 à 00.
- Un hadit sur la prise de Rome.* Arabica, t. V, fasc. 1, janvier 1958, p. 1 à 14.
- Bulletin du Centre pour l'Étude des Problèmes du Monde Musulman Contemporain :

- Fasc. n° 1 : *Retour à l'histoire?* (p. 6-8); *Les orientations nouvelles de l'Economie égyptienne* (p. 8-12); *Le royaume hachémite de Jordanie* (annonce d'un article, p. 13); *Les Japonais et le pétrole arabe* (p. 13-17) *La solidarité économique des pays arabes et sa mesure* (p. 18-24).
- Fasc. n° 2 : *La conférence Afro-Asiatique du Caire (26 déc.-1 janv.)*. Organisation et projets — *Rapports à la conférence Afro-Asiatique* (p. 4-16).
- Fasc. n° 3 : *Le Royaume hachémite de Jordanie* (p. 1-12); *Le Livre dans l'Egypte de la Révolution* (p. 13-20).
- Fasc. n° 4 : *Introduction à ce numéro; La naissance de la République Arabe-Unie* (p. 4-6); *Les royaumes hachémites (Iraq-Jordanie) et la R.A.U.* (p. 7-11); *Les activités économiques: La Syrie-l'Egypte* (p. 11 à 12); *La conférence d'Ankara (Pacte de Bagdad)* (p. 17-21); *Le communisme en Syrie et en Egypte* (p. 22-30).
- Fasc. n° 5 : *Pour un colloque Orient-Occident* (p. 1-10); *Préambule à l'Etude d'un Marché Commun Afro-Asiatique* (p. 11-24).
- Fasc. n° 6 : *Le Symposium du Centre* (p. 1-14); *Introduction à l'Iraq* (p. 15-28); *L'Islam noir au Congo-Belge* (p. 29-34).
- Fasc. n° 7 : *Présentation de l'Iran* (15 p.).
- Fasc. 1-2 (nouvelle série 1960) : *Sous-développement et économie dirigée dans la région sub-aride* (p. 21-28).
- Fasc. 3 : *Vue de l'Arabie Séoudite* (p. 1-14); *Du rôle du subjectivisme dans l'Etude de l'Histoire musulmane* (p. 57-69).
- La Place du Japon dans les plans de développement du Monde Arabe*. *Votre Électricité*, n° 88, mars 1959. *Essai sur la sensibilité médiévale*. *Studia Islamica*, n° XIII, p. 23-41.
- Encyclopédie de l'Islam*. *Bahira, Barsissa, Congo, Bosra, Dābba, al-Dadǧǧāl, Dār al-Harb, Dār al-Islam, Dār al-Sulh, Dayzāniyya, Dhū l-Karnayn, Dīk, Djafr, Djinn, Djirdjīs, Djuraydj*.
- Sur un Marché Commun afro-asiatique*. *Cahiers de l'I.S.E.A.*, 1959. (V. n° 2).
- L'influence de la polémique islamo chrétienne dans les débuts de la pensée islamique*. *Actes du Colloque d'histoire des religions*, Strasbourg, 1959.
- Le chapitre sur le christianisme dans le Tamhid d'Al Baqillani*. *Mélanges Levi-Provençal*, 1960.

DANIËL ELLEGIERS

1959

Ellegiers, Daniël, Edgard, Maria werd geboren te Westrozebeke op 12 februari 1921. Hij volbracht zijn hogere studiën aan de Rijksuniversiteit te Gent (licentie in de Kunstgeschiedenis en de oudheidkunde, 1948) en aan de Rijksuniversiteit te Utrecht (doctoraal Chinese en Japanse talen en letteren, 1952, doctoraat letteren en wijsbegeerte, 1957).

Was beurshouder (1949-1952) en ontvanger van een extra toelage (1951) in het kader van het Belgisch-Nederlands Cultureel Accoord. UNESCO research fellow (1953, Japan).

Aspirant (1953-1955) en aangestelde navorsers (1955-1958) van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek.

Laureaat van de Japanse staatsprijs voor letteren (Kagaku Seika Kankôhi), 1954, eerste letterkundige staatsprijs ooit aan een buitenlander toegekend.

Verbleef met een opdracht van de UNESCO in Japan (1953-1955) en in China (Aomen, 1956).

Werd aangesteld als bijzonder hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Osaka, Japan (1954-1955), met een leeropdracht in verband met de techniek van het vertalen Japans-Frans en

Frans-Japans. Werd benoemd tot Rijksinspecteur voor het Cultureel Patrimonium, Vlaams landsgedeelte, 1958-1959. Suppleant voor de cursussen Chinees en Japans, 1958-1959, en docent bij Koninklijk Besluit van 23 oktober 1959 met volgende leeropdracht aan de Rijksuniversiteit te Gent : Grondige studie van een oude oosterse taal, klassiek Chinees; grondige studie van een belangrijke moderne oosterse taal, Chinees; grondige studie van een belangrijke moderne oosterse taal, Japans.

Administrateur van het Centre national pour l'étude des pays à régime communiste, Institut Solvay, U.L.B., 1958. Medewerker aan het Centre pour l'étude des problèmes du monde musulman contemporain, Institut Solvay, ULB, 1959. Bij Koninklijk Besluit van 27 februari 1961 werd hij belast met de cursus : Grondige studie van de politieke, maatschappelijke en culturele geschiedenis van

Azië; partim : Oost-Azië, ter vervanging van Prof. J. Dhondt, die er op zijn verzoek van onlast werd.

PUBLIKATIES VAN DANIEL ELLEGIERS

IN BOEKVORM

The Action-Qualifying Particles NO and GA in the Subordinate Clauses of Classical Japanese. Tôkyô, 1954, 150 blz. (Japanse staatsprijs).

Le Japon hier et aujourd'hui. Brussel, 1956, 110 blz.

The particles NO and Ga in the Subordinate Clauses of Modern Japanese. Kyôtô, 1956, 250 blz.

De Stichtingsgeschiedenis van de Kreits Tsj'eng-tee (Jehol, China). Gent, 1957, 2 vol., 180 blz., proefschrift.

BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN

Shortened Formulae in Modern Newspaper Chinese, Herdenkingsalbum van het Sinologisch Instituut te Kyôtô, 1954, 50 blz.

In het Cederbos. Vlaamse Gids, 1955, 10 blz.

Bijdragen in Oosthoek's Encyclopedie, *Kunst van China en Japan*, 1960.

BIJDRAGEN IN SAMENWERKING

An Annotated Catalogue of the Exhibition of Books on the Study of Japan by Foreigners. Tôkyô, 1954, 50 blz.

Le Minami-fure de Tagawa-chô à Iki, Japon. Revue de l'institut de Sociologie, Brussel, n° 4, 1958.

GERARD JANSSENS

1959

Gerard Janssens werd geboren te Antwerpen op 5 mei 1923. Hij volbracht zijn middelbare studiën aan het Koninklijk Atheneum te Antwerpen. Hij gehaalde in 1946 het diploma van licentiaat in de letteren en wijsbegeerte, groep klassieke filologie, aan de Rijksuniversiteit te Gent. Vervolgens trad hij in dienst bij het Middelbaar Onderwijs, eerst als studiemeester, daarna als leraar in Latijn aan de Athenaea te Antwerpen en te Lier en de Rijksmiddelbare School te Heist op den Berg.

In 1951 promoveerde hij tot doctor in de letteren en wijsbegeerte. Hij vervulde de functie van assistent bij het seminarie voor Algemene en Vergelijkende Taalwetenschap aan de Rijksuniversiteit te Gent van 1951 tot 1959.

In 1955 verwierf hij aan de Rijksuniversiteit te Leiden de graad van kandidaat, en in 1958 het doctorale diploma in de Semitische letteren. Hij heeft zich te Leiden toegelegd op de studie van de Moslemse cultuur, op de Arabische en Hebreeuwse filologie en de vergelijkende Semitische taalkunde.

In 1959 werd hij door het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek aangesteld als bevoegdverklaard navorser, aan welk mandaat hetzelfde jaar een einde werd gesteld door zijn

benoeming aan de Rijksuniversiteit te Gent als werkleider bij het seminarie voor Algemene en Vergelijkende Taalwetenschap, en als docent bij het Hoger Instituut voor Oosterse, Oosteuropese en Afrikaanse Taalkunde en Geschiedenis (23 oktober 1959).

Sinds 1958 was hij aangesteld als suppleant voor de cursussen klassiek Arabisch, grondig; Beginselen van het klassiek Arabisch; Encyclopedie van het klassiek Arabisch. In 1959 werd hij als docent belast met de cursus klassiek Arabisch, grondig. Bovendien werd hij sinds 1959 gemachtigd de vrije cursussen Hebreeuws en Bahasa Indonesia (Maleis) te houden.

PUBLIKATIES VAN GERARD JANSSENS

De bouwstoffen van het Israëliſch Hebreeuws. Handelingen van het Twintigste Vlaams Philologencongres, Antwerpen 1953.

Enkele problemen der Hebreeuwse grammatika in het licht van Origenes' transkripties. Handelingen van het XXIIe Vlaams Filologencongres, Gent 1957.

Contribution au déchiffrement des inscriptions pseudo-hiéroglyphiques de Byblos. La Nouvelle Clio, Bruxelles 1957.

De werkwoordelijke 'tijden' in het Semitisch, en in het bijzonder in het Hebreeuws. Jaarbericht Ex Oriente Lux, no 15, 1957-1958.

Het Hebreeuws van de tweede kolom van Origenes' Hexapla. Jaarbericht Ex Oriente Lux, no 15, 1957 - 1958.

Het Maleis en de Bahasa Indonesia. Handelingen der Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis, XII, 1958.

Over de betrouwbaarheid en de waarde van de overgeleverde kennis der Arabische grammatika. Handelingen van het XXIIIe Vlaams Filologencongres, Brussel 1959.

Het belang van de Hamitische talen voor de Semitische vergelijkende taalkunde. Handelingen van het XXIVe Vlaams Filologencongres, Leuven 1961.

INHOUD

Woord Vooraf (<i>Prof. Dr. P. Lambrechts, Rector</i>)	5
Alfabetische lijst van de bio-bibliografieën	7
Paul Thomas (<i>G. Sanders</i>)	9
Ernest Discailles (<i>Theo Luykx</i>)	20
Adolf De Ceuleneer (<i>M. De Mayer</i>)	23
Peter Hoffmann	26
Paul Fredericq (<i>H. Van Werveke</i>)	29
Henri Pirenne (<i>F. L. Ganshof</i>)	38
Georges Hulin de Loo (<i>J. Duverger</i>)	50
J. J. Van Biervliet (<i>W. De Coster</i>)	56
Victor Van der Haeghen (<i>R. F. Apers</i>)	68
Andreas Bley (<i>Robert Foncke</i>)	75
Jozef-Frederik Vercoullie (<i>E. Blancquaert</i>)	78
Henri Logeman (<i>E. Blancquaert</i>)	86
Franz Cumont (<i>P. Lambrechts-G. Sanders</i>)	93
Louis de la Vallée Poussin (<i>A. Scharpé</i>)	113
Léon Preud'homme (<i>R. Van Pottelbergh</i>)	117
Joseph Bidez (<i>G. Sanders</i>)	118
Alphonse Roersch (<i>P. Lambrechts</i>)	131
Willem De Vreese (<i>P. De Keyser</i>)	137
Hubert Van Houtte (<i>C. Verlinden</i>)	139
Fernand Severin (<i>Robert Guiette</i>)	143
Albert Counson (<i>G. De Poerck</i>)	146
Paul Graindor (<i>P. Lambrechts</i>)	152
Emile De Stoop (<i>G. Sanders</i>)	156
Paul Bergmans (<i>R. F. Apers</i>)	157
Leo Van Puyvelde	174
Jules Persijn (<i>F. Baur</i>)	182
Gaston Colle (<i>J. Kruithof</i>)	190
Joseph Hombert (<i>R. Van Pottelbergh</i>)	193
Henri-Edouard Pirenne (<i>F. L. Ganshof</i>)	194
Alphonse Roegiers (<i>G. Vande Veegaete</i>)	196
Victor Fris (<i>H. Van Werveke</i>)	198
Fabrice Polderman (<i>Robert Foncke</i>)	202
Karel van de Woestijne (<i>F. Baur</i>)	205
Joseph Lhoneux (<i>R. Derolez</i>)	211
Paul Faider (<i>Paul van de Woestijne</i>)	213
Robert Foncke	219
Jan Frans Franssen	230
Henri de Sagher (<i>Eg. I. Strubbe</i>)	237
Frans-L. Ganshof	245
Floris Van der Mueren	254
Hubert Van de Weerd (<i>P. Lambrechts</i>)	257
August Vermeylen (<i>W. Thijs</i>)	263
Paul De Keyser	275
Hans Van Werveke	280
Franz De Backer (<i>W. Schrickx</i>)	285
Edgard Blancquaert	289
Edgar De Bruyne (<i>Armand Janssens</i>)	297
Herman De Vleeschauwer (<i>J. Kruithof</i>)	305
Domien Roggen	310
Eugeen Ulixir (<i>Guy De Poerck</i>)	316
Robert Van Pottelbergh	320
Pieter Eduard Loos (<i>W. Couvreur</i>)	322
Georges Van Langenhove (<i>R. Derolez</i>)	323
Gaston Gerard Dept (<i>M. E. Dumont</i>)	326

Frank Baur	330	Richard Verbist	424
Robert Guiette	337	Albert Henry	426
Paul Van de Woestijne	340	Maurice Piron	428
J. Emiel Verheyen	344	André van de Vyver	433
René Apers	347	Robert Plancke	435
August Leemans	349	Sigfrid J. De Laet	438
Egied I. Strubbe	351	Herman Uyttersprot	444
Frans-M. S. Olbrechts (<i>P. Jan Vandenhoute</i>)	355	René L. M. Derolez	447
Guy De Poerck	368	Alexander Bolckmans	449
Jozef Duverger	372	Louis Mourin	451
Willem Pée	378	Leo Apostel	454
George Meir (<i>Alex Bolckmans</i>)	383	Marcel De Mayer	457
Louis Michel (<i>M. Piron</i>)	387	Ant. Van Elslander	459
Walter Couvreur	390	William De Coster	462
Adriaan Scharpé	392	Willem Schrickx	465
Pieter Lambrechts	394	Jaap Kruithof	467
Herman F. Bouchery (<i>S. J. De Laet</i>)	400	Walter Thijs	470
Jan Dhondt	406	Armand Janssens	473
Maurice E. Dumont	410	Nicolas Minis	476
Charles Verlinden	414	Wilfried Roels	478
Gaston Vande Veegaete	421	Raoul C. Van Caenegem	480
		A. R. Van Cauwelaert	483
		Aloïs Gerlo	486

HOGER INSTITUUT VOOR KUNSTGESCHIEDENIS EN OUDHEIDKUNDE 491

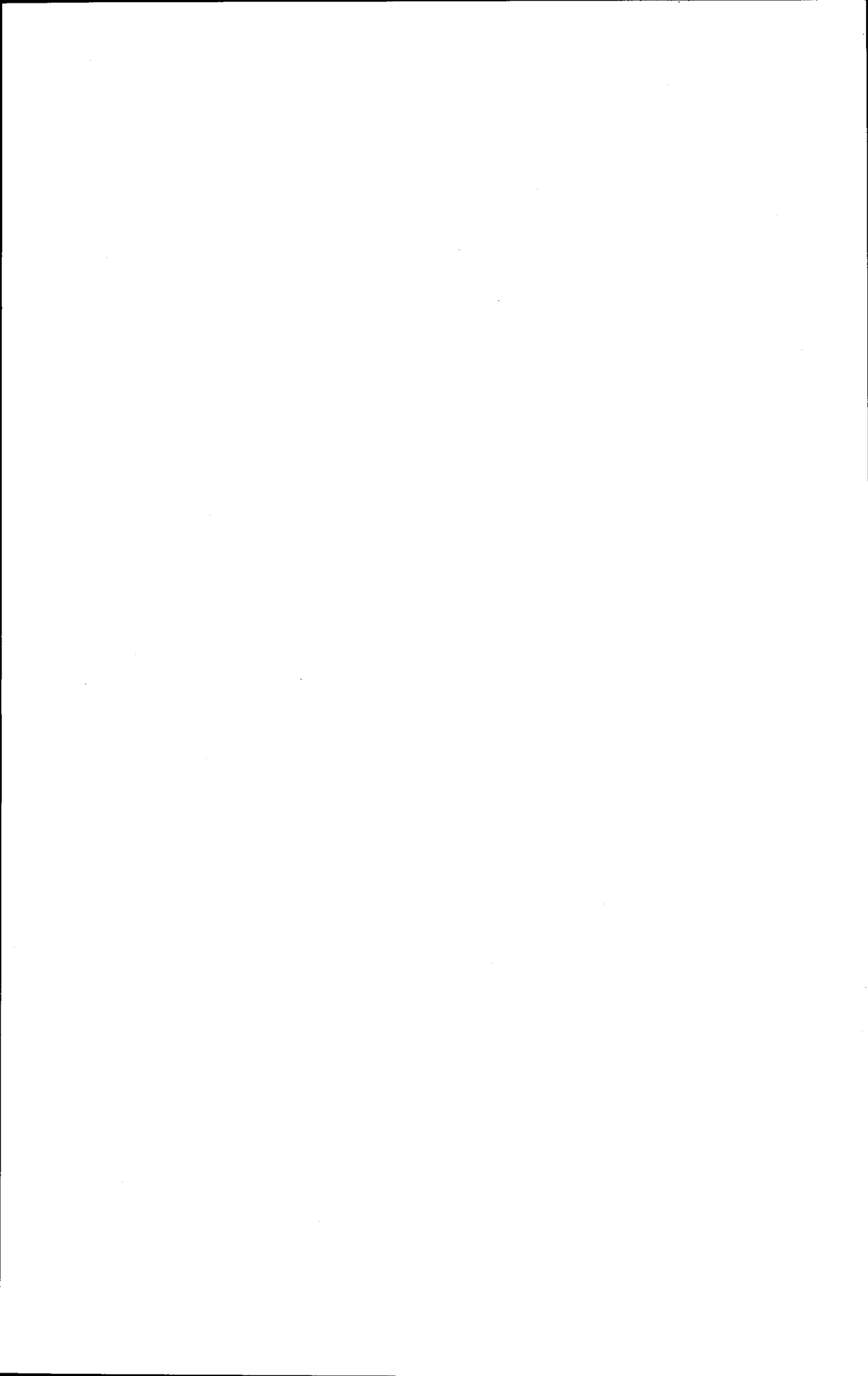
Louis Speleers	492	Firmin De Smidt	509
Stan Leurs	495	Paul Coremans	512
Henry Vande Velde (<i>P. De Keyser</i>)	498	Jan Vandenhoute	516
Carl Hentze	501	Louis Vanden Berghe	519
Louis Lebeer	502	Roger-A. D'Hulst	523
Frederik Lyna	506	Ferdinand Jozef De Waele	525
		Antoine De Schryver	531

HOGER INSTITUUT VOOR OPVOEDKUNDIGE WETENSCHAPPEN 533

Cecilia Vereecken	534	Alfred De Block	541
Elisabeth Pennoit-De Cooman	536	Gustaaf Keppens	543
Jan Hublé	538		

HOGER INSTITUUT VOOR OOSTERSE, OOSTEUROPESE EN AFRIKAANSE 545

Armand Abel	546	G. Janssens	552
Daniël Ellegiers	550		

N.V. DRUKKERIJ ERASMUS LEDEBERG/GENT